

निर्वृति स्वस्य सत्तायामपि निःसृहः ॥८॥ जयन्ति जगदुत्सङ्गद्रुचुङ्गकीर्तयः । ते सन्तः सततं येषां धर्मं ऽस्मिन् रमते
मतिः ॥९॥ चत्वारो ऽस्य सपर्यायाः पर्यायाः कृतिनां मताः । दानशीलतपोभावनामानः कामितप्रदाः ॥ १० ॥ ते तु
भीमभवाग्भोधिसेतवः पुण्यहेतवः । बुद्धिमद्भिर्विबुध्यन्ते महतां चरितश्रुतेः । ११ । अतः सत्पुरुषश्रेणिश्रवणामृतवर्षणम् ।
शर्मणः कामगं कर्ममालिन्यक्षालनक्षमम् ॥१२॥ वासवानां हि यः पूज्यो चासुपूज्य इति श्रुतः । तस्य तीर्थेशितुथारु
चरितं रचयाम्यदः ॥१३॥ युगम् ॥ अस्ति स्वस्तिनिधि स्वर्णशैलवर्णान्तरावनिः । जम्बूद्वीप इति द्वीपो लक्षयोजन-
विस्तृतः । १४ । यस्योत्तरकुरुस्थानश्चित्ररत्नमयो द्रुमः । जम्बूर्भवति मायूरच्छत्रं द्वीपजयोच्छ्रुतम् । १५ । यो ऽनन्तप्रतिमो
प्यत्र सर्वत्राप्रतिमः क्षितौ । अनादिनिधनो ऽप्युक्तः ससर्वर्पमयोबुधैः ॥१६॥ सोऽस्ति कङ्कणरूपेण लवणाम्बुधिना
धृतः । षिलक्षयोजनोन्मानो विस्तारेण निरन्तरम् । १७ । यो ऽन्तःकूटस्थचैत्येषु भक्त्वा निल्याहंतां पुरः । नृत्वत्यूर्मिसुजै-
नित्यं गापत्युजितगर्जितैः । १८ । द्वीपो ऽस्ति परतस्तस्य घातकीखण्डसंज्ञकः । यः पृथुत्वे चतुर्लक्षयोजनानि समन्ततः १९
ख्यातो ऽस्मदभिधानेन द्वीपो ऽयमिति नृत्वते । यत्र रत्नमयैर्मन्द्दयस्थैर्धातकीद्रुमैः । २० । यश्चास्ति चतुषष्ट्या विजयैः
पदिकैरिव । चतुरङ्गयलयूतफलकं नयधर्मयोः । २१ । जनस्यान्तरषड्भैरिजेतुस्तेजोयशःश्रियाम् । यत्रार्काः कुण्डलायन्ते
द्वादश द्वादशेन्दवः । २२ । विद्यते तस्य कालोदजलधिः परिधिस्थितः । विस्तृतः सर्वतो यो ऽष्टलक्षयोजनमानभृत् २३
आशापत्रेषु गीर्णिलमन्तानर्हतां गुणान् । लिखत्वितीव यो घटं मयीभावं निजाम्भसि । २४ । द्वीपो ऽस्ति परतस्तस्य
श्रीपुष्करवराहयः । यो योजनानि विस्तारे लक्षाः षोडश लक्ष्यते ॥ २५ ॥ तस्य नामार्धमत्स्यं प्रथयन्ति वरश्रियः ।

मार्थन्मधुपद्मद्वारैः पुष्करैः पुष्कराश्रयाः ॥२६॥ तस्याधे वृत्तवान्भृद्भासते मानुपोत्तरः । निल्याहृद्धारुवैल्यानि यस्यास्ते
सुकुटस्फुटः ॥२७॥ तस्मादवर्वाग्विभागे ऽस्ति त्वर्णाद्रिभूमिभूषणम् । यद्भासः केसरायन्ते गगने नीलनीरजे ॥ २८ ॥
ततः पूर्वविदेहाल्पं क्षेत्रं प्राच्यां पियं सताम् । यत्राहृद्धारुसुधासेराज्यायन्ते शिवशालयः ॥२९॥ तत्र सीतासरिद्वीचिसिन्धु-
मानवनायनिः । अस्ति विस्तारिमङ्गल्यो विजयो मद्रलावती ॥ ३० ॥ विभावयामिपि जना विभावयामि-
भूषणैः । ध्वस्तध्वान्तमरा यत्र यान्ति प्रान्तरवर्त्मसु ॥३१॥ इन्द्रनिलमयं दाम शन्ये ऽपि पतितपयि । सुजङ्गमश्रमेणेव यत्र
नादीयन्ते जनैः ॥३२॥ तत्र पात्रं सुवर्णानां वर्णिन्यास्तिलकं भुवः । निःसपलचरुलश्रीचरं रत्नपुरं पुरम् ॥३३॥ सत्कृत्वामृतसि-
त्तानां यत्र भान्ति ध्वजाञ्चलाः । तीर्थेशवेश्मनां पुण्यद्रुमाणां पल्लवा इव ॥३४॥ वपन्तो धार्मिकाः सारं यत्र क्षेत्रेषु सप्तसु ।
पुण्यधान्यैर्गारिष्ठं स्वं कोष्ठागारं सुविप्रति ॥३५॥ यत्र स्त्रीविणिवक्षोजवस्त्रेषु श्रीरहर्निशम् । वीरासिकुम्भीकुम्भाञ्जवासा-
सौख्येन खेलति ॥३६॥ धर्मेण त्याजिता लक्ष्मीथापलं यद्गृहेषु यत् । कोटीध्वजाञ्चलव्याजाचन्मूर्तमिव विक्ष्यते ॥३७॥
तस्मिन्पद्मोत्तरो राजा प्रजापालनलालसः । अभूदभूमिर्दोषाणां रोपाणामिव सन्मुनिः ॥३८॥ अंहिहस्तास्यनेत्राणि नलि-
न्याभान्यवं दधौ । अतोऽस्य नलिनीगुल्म इत्याख्याभिदधे बुधैः ॥३९॥ स्वप्ने पद्मं महत्सस्मिन्गर्भस्थे दृढशो ऽभ्यया ।
अतः सद्भिर्महापद्म इत्यस्य चिदधे ऽभिधा ॥४०॥ व्योममण्डलमालिन्यच्छकजलमालिनः । बभौ छायेव गतेजःप्रदीपस्या-
रिदुर्यशः ॥४१॥ आपीय विशदं वैरिवनितानां स्मितामृतम् । उद्गारवधशोभारं यस्यासिः शाश्वतं व्यधात् ॥४२॥ स देह-
श्रुतिसंदोहसंदेहितविभूषणः । सभायां भूषणो ऽन्येषु भद्रासनमभूषयत् ॥४३॥ श्रीकैलिदीर्घिका संसद्य हंसकुलैरिव । रेजे

राजपदाग्भोजसेवाहेवाकिभिर्नृभिः । १४४। अमाल्यान्तर्धिनिर्यान्त्या सितया पलितच्छलात् । पुञ्ज्या विमलवोधाया रेजिरे
तत्र मन्त्रिणः । १४५। मुहुप्रकम्प्य मूर्धानं सभ्यैर्निविडपृतये । क्षेप्यमाणानि कर्णेपु तत्र सूक्तान्यधुर्बुधाः । १४६। व्यवहारकृतस्तत्र
देहाचिर्याचकैरिव । रत्नैरन्योन्यसंघट्टवाचालैर्भूयिताः स्थिताः । १४७। यत्सैन्यमोच्छलद्दुलीमये तिमिरसंचये । दधौ
खयोतपोतस्य श्रुतिं प्रयोतनः सदा । १४८। उदेज्यतः प्रतापान्नेर्धूमदण्डह्वोन्मुलः । यदसियुधि शशुब्धीनेत्रैर्दृष्टो जला-
विलिः । १४९। कर्पूरपूरवथेपां यशो रोदःसमुद्भवे । जज्ञे ऽरिदुर्यशःकृष्णाद्गारसद्गाचिरं स्थिरम् । १५०। स्वाम्यादेशघनावे-
शरसलालसंचातकाः । उन्मुखास्ते ऽपि भूपालास्तत्रस्थुर्ययास्थिति । १५१। चतुर्भिः कलापकम् ॥ तांश्च भूमिभुजः स्वौ
च मुजौ पश्यन्मुहुर्मदात् । राजा पद्मोन्नरो हृद्यन्नुवाच सचिवेश्वरम् । १५२। यदाक्रामति दिक्चक्रं भूशक्रो भुजविक्र-
मात् । तन्न चित्रं यतः सर्वयलेभ्यो दोर्बलं महत् । १५३। वदामीदमयुक्तं चेतत्रीतौ दक्ष शिशुप । घन्मन्पितामहस्यापि
सर्वशिक्षागुरुर्भवन् ॥ १५४ ॥ अथामाल्यपतिर्दध्यौ नृपोऽयं भुजदुर्मदः । तनस्तत्त्वविदां हृद्विरुपहास्यं वदत्यदः ॥ १५५ ॥
नृपस्तं चिरमित्यन्तथिन्तपन्तमभापत । किं न मद्भवसां किंचिद्भवद्विदंत्तमुत्तरम् ॥ १५६॥ एवं निशम्य मन्त्रीन्दुर्जगाद
नृपतिं प्रति । दन्त्रेन्दुश्रुतिभिर्दूरान्त्रुणां मोहतमो हरन् । १५७। प्रभो ऽयुक्तं त्वयोक्तं यद्वलेभ्यो दोर्बलं महत् । तनु स्यात्स-
फलं येन तत्पुण्यं प्रयत्नं न किम् ॥ १५८॥ अथाह भूपो भूपानां शौर्यमेवार्थसाधकम् । तदादिशसि मन्त्रीन्द्र यत्पुण्यमिति
किं नु तत् ॥ १५९॥ इत्युक्तिभाजि राजेन्द्रे मन्त्रीन्द्रो वदति स्म सः । प्राच्यधर्मपरीपाकः पुण्यमेवोच्यते ऽर्षकृत् ॥ १६०॥
अथाष्टच्छदतुच्छाशः पृन्त्रीन्दुरिति मन्त्रिणम् । साक्षात्तेजो ऽर्षकृतावद्दर्मास्तित्वे तु का प्रमा । १६१। मुदे दुरितविच्छेद-

नायसभ्यस्य भूपतेः । ततः सुकृतसूत्रेव प्रत्यूचे सचिवेन वाक् ॥६२॥राज्यं सुकृतहीनस्य तेजसा च बलेन च । अभोग-
सारं साररराजस्य क नु राजते ॥६३॥भूपेभ्यः शोभते भूरि धाम स्थाम च दन्तिनाम् । यदमीयाममी यानं जाने धर्मोऽत्र
कारणम् ॥६४॥ शक्तौ दीनो ऽकुलीनो ऽद्रहीनो ऽपि नृपसुद्वैवैः । यत्पुण्याख्यनृपो ऽसेवि पुण्यं तेन प्रमीयते ॥ ६५ ॥
तथाहि विश्वहृद्प्राहि महस्त्वयोति विद्यते । क्षमाकेलिपद्मं पद्मायाः सद्य पद्मपुरं पुरम् ॥६६॥तत्र क्षत्रियसंग्रामसंग्राम
सुबो विभुः । अभवद्भुवनान्भोजतपनस्तपनाभिधः ॥६७॥ हस्तिरत्नं गृहीत्वात्र व्यवहारी धनावहः । कदाचिंदाययो
कृष्टो भूपभाग्यगुणैरिव ॥६८॥भाग्याभोगेन भूपानां रत्नमेतीदृशं भृशम् । इति दक्षैस्सदा पुन्निमः ल्याते तत्कुम्भिभगौरवे
॥ ६९ ॥ असामान्यो गुणैर्मान्यो ममायमिति तस्य सः । ययौ कुञ्जरराजस्य सन्मुखं राजकुञ्जरः ॥ ७० ॥ युग्मम् ॥
ननादान्बुदनादेन प्रीतः प्रेक्ष्य नृपं द्विपः । नृपस्त्वष्टरि रोमाञ्चैवंहरी भूरिवाङ्कुरैः ॥७१॥वामं च दक्षिणं चात्रं शिरःक-
म्पनकैतवात् । सुहुरस्याद्भुतपदयद्विवेति ध्यायति स्म सः ॥७२॥द्रष्टुमैरावणमसौ तद्गुणग्रहधीरिव । उच्चैस्त्वांसु नभोग-
भंगतो ऽन्द इव गर्जति ॥७३॥ इन्द्रेमस्पर्धया शङ्के यशोभिर्विशदीभवन् । इन्द्रतायोग्यभागयानामेवायं याति यानताम्
॥७४॥ इति ध्यापन्धराजानिः सम्भान्य व्यवहारिणम् । विधातुं दन्तिनो मूल्यं तद्विदः स समादिशत् ॥७५॥ त्रिभिर्वि-
दोपक्म् ॥ निरीक्ष्य लक्षणान्यस्य द्विरदस्य विशारदाः । जगदीशं जंगुर्लोलमौलयः पुलकाङ्किताः ॥७६॥ शास्त्रोक्तानाम-
दोषणां सर्वसल्लक्षणसृशाम् । हस्ती दृष्टो ऽयमेवाय द्विरदानामुदाहृतिः ॥७७॥ भूपस्य यस्य कस्यापि स्यादसौ द्वारभूष-
णम् । संसाधयति दुःसाधानप्यरीह्रील्यैव सः ॥७८॥ पदं नृतयुगस्यैव निरीतिः सुनृतैकभूः । एतद्वन्तिभृतो भूमिभर्तु-

देवो ऽपि शोभते ॥७९॥ स्वामिन्न स्यादमृत्यस्य मृत्यस्य गजस्य तत । शान्ते धर्मेणिग्याह्वेयं देव तदेव हि ॥८०॥
 किं ते मृत्यं ददामीति राज्ञि प्रीते ऽथ पृच्छति । व्याहारिं व्यवहारैरुद्धारिणा व्यवहारिणा ॥८१॥ स्वामिन्बन्ध्याद्रिरा-
 जस्य युवराज इव द्विपः । अत्युत्तमो ऽयं विल्यातः साम्प्रतं हस्तिबन्धियु ॥८२॥ खदारिद्यदुमद्रोहकृते ऽसौ केन केन
 न । महोपायसहस्रेण धर्तुमारभ्यताभितः ॥८३॥ वितन्वतीभिः-साम्यं वा वैपम्यं वा किमप्ययम् । बटुं शेकेन वारीभि-
 न्नीरीभिरिव संयमी ॥८४॥ सम्यग्मत्त्वेनमग्राह्यं गन्धेभं गन्धवाहवत् । अवल्यत विलक्षेण करिवन्धिनाम् ॥८५॥
 अथाहमधिकोत्साहः सुखप्रशकुनव्रजैः । अस्य यन्धाय विन्ध्याद्रिं गत्वा वासमदापयम् ॥८६॥ कथं ग्राह्यः स हस्तीति
 विन्ताचकितचेतसः । मम प्रमोदरोमाञ्चप्रचयं रचयन्नथ ॥८७॥ मुक्तिस्पृहमसम्पत्त्वमिव मामेतदर्थिनम् । सतां प्रहसतां
 चित्ते चमत्कारं प्रपन्नयन् ॥८८॥ मृदुगर्जितवाद्येन मंदपरंपदगीतिभिः । श्रियमग्रे निजकीडानर्तकीमिव नर्तयन् ॥८९॥
 वनदेवीभिरस्यै-धीशमाणाः कुतूहलात् । शनैर्वनान्ममागारमागान्नागाधिपः स्वयम् ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ ९० ॥
 आश्चर्योन्मत्तचित्तेन मयोत्थाय, रयादथ । असावपूजि प्रत्यक्षं स्वभाग्यस्येव देवतम् ॥ ९१ ॥ नमतो मम
 तोषेण सुप्रसन्नः करी करम् । सुस्वामीव दधावेष शृष्टे कमलकोमलम् - ॥ ९२ ॥ भूभृदनी, विरागीव भूभृतामवर्नी
 प्रति । संचचालाय संज्ञाप्य हस्ती हस्तेन मामसौ ॥ ९३ ॥ अर्धेन पृथिवीलीलाचारिणं वारणेश्वरम् । बयं प्रीत्यान्वगच्छामः
 विवेकमिव सदगुणाः ॥ ९४ ॥ दूरतो राजधानीनामुपकण्ठमपि खंजन् । क्रयोत्कं मृष्टतां सङ्गं लङ्घमानो बलादपि ॥ ९५ ॥
 मयानुगम्यमानो ऽयमेव निलयपयाणकः । इह स्वगृहवत्स्थो यूथनाथो ऽथ सुस्थितः ॥ ९६ ॥ शुग्मम् ॥ रक्ता कोपप्रि-

तर्पणैव जज्ञे यान्येषु राजसु । प्रमोदद्गुग्धयौतेव धवला त्वयि सास्य हृक् ॥७॥ तन्नूनमयमानिन्ये त्वद्भाग्यैरेव वारणः ।
 ममैतदनुगामित्वान्मद्भाग्यैरसि दर्शितः ॥८॥ ततः स्वसु कृतकीर्तं गृह्णौनामभं विभो । अहं कृतार्थं पृवाण्य भवद्भालनि-
 भालनात् ॥९॥ अथ वाग्भिः सुधापानपुण्यैः कर्णेन्द्रियश्रियः । प्रीतो महीन्धुर्मन्त्रीन्द्रमुखसंमुखदृग्जगौ ॥ १०० ॥
 अमूल्यमेनमानिन्ये वन्द्येभसामेकतः । अमूल्यमेकतो ऽवोचद्वचन वचनोऽग्निमतम् ॥१॥ तदमूल्यद्वयीदातुर्बुवीसर्वस्वम-
 प्यरे । इत्स्वाप्यस्यानृणीभावं न गच्छामि करोमि किम् ॥२॥ इति स्थिति नरेन्द्रे ऽथ व्याहारि व्यवहारिणा । स्वामिन्
 गजस्तवैवोक्तो मूल्यं गृह्णे ऽस्य न ध्रुवम् ॥३॥ इत्यस्मै निश्चयवते/सचिवानुमतो नृपः । दत्त्वा बलेन राज्यार्थं तं द्विपे-
 न्द्रशुपावदे ॥ ४ ॥ ततः कृतेभरत्नासिमालो ऽयं महीपतिः । चक्रे यात्रां जगत्कम्पहेतुं जेतुं विशो ऽखिलाः ॥५॥
 निस्वान्ध्यानशूलीभिर्वधिरान्यारिचिक्कमम् । संकटीभूतभूगोलं लोलं प्रास्थित तद्वलम् ॥६॥ स गन्धसिन्धुरो बद्धरत्नपट्टः
 पुरी ऽच्चलत् । मूर्धोर्ध्वन्नान्तकोपाग्निरिव लोपाय विद्विषाम् ॥७॥ नःनेसुः सर्वतो गर्वकुशीभिः कीलिता इव । ये पुरा
 वैरिणस्तेषु स तत्याज कृपां नृपः ॥८॥ रणेषु वारणेन्द्रस्तु स बालावर्तवक् द्रुमान् । लोडयामास विद्वेषिचसूस्तृणसमू-
 हवत् ॥९॥ द्विपेन्द्रः प्रेक्षकीभूतसकलस्वबलोचयः । शत्रून् सः त्रांसयामास द्रुतमन्द्रानिबानिलः ॥१०॥ दन्तघात-
 दलद्वप्रकपाटः पाटयन्भयान् । अरीन्करीन्द्रशब्के ऽसौ दुर्गस्थानपि दुर्गतान् ॥११॥ इत्येषः समरे ऽजैषीदन्तलक्षीकृता-
 न्द्विपः । लक्षीकृतं तदक्षैः स्वगतिवेगादलक्षयन् ॥१२॥ दिशामन्तेषु मिथ्यात्वख्यातान्प्रेष्येव दिग्गजान् । जितकाशी
 स कुम्भीन्द्रो वचले ऽनुचलद्वलः ॥१३॥ शक्तिसाधितदुःसाधे सिन्धुरे जगत्सन्धुरे । तस्मिन् सविषयप्रेम रेसे भ्रमीशमानसम्

॥१४॥ तमेवेमविभुं भूपैर्जयश्रीमद्भलागतेः । पदे पदे ऽर्चयन्नाप पुरं नरपुरम्वरः ॥ १५ ॥ महोत्सवमयं भूपप्रवेशावेश-
पेशलम् । सचिवैस्तत्पुर चक्रे शक्रेणापीप्सितास्पदम् ॥ १६ ॥ अलोककामवामाक्षीजालमालितजालकम् । काश्मीरनीरनी-
रन्ध्रच्छटाजोदितभृतलम् ॥ १७ ॥ न्योमापगां जयन्तीभिर्वजयन्तीभिर्दुमुतम् । उचुःशतोरणस्तम्भानद्वंसंमदसिन्धुरम् ॥ १८ ॥
कृताकल्पमिवानल्पैरुत्थयानासवैर्जनैः । सहासमिव दन्ताभमुक्तातोरणकान्तिभिः ॥ १९ ॥ दुर्जयारिजयारोहप्ररोहन्मोहसमदः
तत्पुरमविवेशाथ दृपस्तद्विपसंगतः ॥ २० ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ प्रीतिगौरैर्मुहुः पौरैः स्तूयमानः पदेपदे । लिम्बन्करी करेणोनी
सविलक्ष इवैक्ष्यता ॥ २१ ॥ खिलन् सहेलममलं कराग्रेणायमप्रहीत् । कुतोऽप्यद्यात्स्वटीखण्डं बीज धर्मतोरिव २२ करात्तावटि-
कावण्डः शुण्डारः स व्यराजतास्वर्गदण्डाग्रसंसर्गिसोमन्योमतलोपमः ॥ २३ ॥ किं कर्तानेन करटी स्वटीखण्डेन सम्प्रति । इत्यसौ
विस्मयस्मरैः प्रेक्ष्यमाणः पुरीजनैः ॥ २४ ॥ आत्तनागरमत्रत्यः । प्रतिस्थानं मतद्गजः । लीलालसगतिः प्राप भूपालभव-
नाङ्गम् ॥ २५ ॥ युग्मम् ॥ मृग्यमाणो महाश्रयनिश्चलैः खेचरैरपि । स गुणी प्रगुणीकृत्य कृत्यवित्त्वटिकामिमाम् ॥ २६ ॥
चतुष्पत्तिं भवचतुर्गतिनिर्गतिमार्गवत् । श्लोकमेतन्वृषागारद्वारभित्तौ द्विपो ऽलित्वत् ॥ २७ ॥ युग्मम् ॥ अविज्ञातत्रयीतत्त्वो
मिथ्यासत्त्वोद्दृष्टसद्भुजः । हा मूढ शत्रुयोषेण मित्रल्पोषेण दृष्यसि ॥ २८ ॥ श्लोकमालोक्यत्वेनमनेनसमसौ नृपः । अजान-
न्नर्थमर्थज्ञानपृच्छन्मित्रमन्त्रिणः ॥ २९ ॥ श्लोकः कथंचिद्भवुधे बुधेशरपि तेन सः । अतिदीर्घो ऽपि न पुमान्पदाभ्यां
लङ्घते ऽर्णवम् ॥ ३० ॥ सुखाग्रं तोरणीकुर्वन्नथ दन्तांशुधोरणीम् । न्यवीषिशान्ददेवो ऽसौ वाग्देवी रसनासने ॥ ३१ ॥
मदिष्टदेवता कापि मयि दत्त्वा जगज्जयम् । श्लोकं शिक्षाविशेषाय लिलेख द्विपरूपमाक् ॥ ३२ ॥ तदस्यार्थमविशय न

विशामि निवेशनम् । अमित्रमित्रसंदेहे कास्तु देहे ऽपि निर्वृतिः ॥३३॥ तदित्युवीय काव्यार्थहृल्लेखादीयमाणहृत् ।
तत्तैवास्थानमास्थाय विशुनिविशो विशाम् ॥ ३४ ॥ संहताः सूरयः प्रज्ञावशात्सुरसूरयः । तैरप्यभेदि न
श्लोकद्वैतप्रमणिर्यथा ॥ ३५ ॥ श्लोकाथ लोकसार्थेषु समन्तान्मतिगवितान् । धर्माचार्यानाथकार्यापृच्छत्पृथ्वीपतिः
क्रमात् ॥ ३६ ॥ अर्थेष्वघटमानेषु तेषामप्युक्तियुक्तिभिः । विषादपात्र धात्रीशः किं कर्तव्यजडो जगौ ॥ ३७ ॥
श्लोकेनानेन कनकाचलेनैव प्रकम्पनाः । सर्वज्ञमानिनः सर्वे गर्वेण रहिताः कृताः ॥३८॥ अद्यापि विद्यते कापि को ऽपि
प्रष्टव्यतास्पदम् । न वेति वदति क्षमापे सचिवेन्दुरवोचत ॥३९॥ अद्याप्येको विवेकोर्मिसमुद्रो न समेति सः । आनन्द-
चन्द्रसूरीन्द्रो जिनशासनतत्त्ववित् ॥४०॥ ऊचे ऽथ राज्ञा नाज्ञायि यदन्यैस्तत्कथं नु सः । तथाप्याहृतया सो ऽपि
दीर्णशाल्यो ऽस्तु संशयः ॥४१॥ अथ मन्त्री स्वयं गत्वा नत्वा विनयवामनः । निवेश कार्यमाचार्यवर्यमावश्यं हृतवान्
॥४२॥ ते कर्तुकामास्तीर्थशाशासनस्य प्रभावनाम् । राजमन्दिरमाजगमुः सूरयो ऽथ नयोऽज्जबलाः ॥४३॥ सूतं दाम-
निवायान्तं तमवेक्ष्य महाशुनिम् । भून्यस्तदशनो हस्ती नमश्चक्रे मुदा नदन् ॥४४॥ देवांशः को ऽप्यसौ कुम्भी मोहशुम्भी
ननाम यम् । न किं शुनीन्द्रं निस्तन्द्रा नमामो वयमप्यशुम् ॥४५॥ इति ध्यायन्समुत्थाय भद्रपीठाद्विशुसुवः । नमश्चकार
संपरीवारः संसारतारणम् ॥४६॥ सूरिं सिंहासने ऽध्यास्य निविश्याग्रे ऽतिभक्तिभाक् । तं श्लोकं दर्शयन्निश्चयामर्थं पप्रच्छ
पार्थिवः ॥४७॥ दन्तच्छविच्छलान्मुक्तिशिलादीधितिवाणिकाम् । दर्शयन्निब भक्तभ्यो गुरुर्गिरमथाकिरत् ॥४८॥ यो
देवगुरुधर्माणां धर्यां जानाति तत्त्वतः । रमते तन्मतिः सत्त्वे स मित्रमित्रभेदविद् ॥४९॥ बीतरागप्रभुर्देवो गुरुस्तत्त्वो-

पदेशकः । धर्मश्च कर्णारम्यस्त्रयीतत्त्वमिदं विदुः ॥ ६० ॥ तत्सत्त्वं यद्भवाम्भोधिः क्रममात्रेण लङ्घयते । मिथ्या सत्त्वं
पुनः कर्मप्ररिप्यन्मार्थमारणम् ॥ ६१ ॥ रिपवो रागरोषाद्या मुहुर्देहं दहन्ति ये । मूलाहुन्मूलनीयारते समत्वात्त्रेण धीधनेः
॥ ६२ ॥ मित्राणि प्राणिवर्गस्तु यो द्विपक्षेपि कर्महा । कामं क्षामं क्षा(शा) मयितव्योऽसौ क्रुधा दीप्तः शमामृतैः ॥ ६३ ॥ कपाय-
विपयाब्धशून्यरिपुष्यन्ति मित्रघत् । सुहृदोऽसुमतः शत्रूकृत्य निघ्नति धिग्जडाः ॥ ६४ ॥ राजन्कोऽप्यवधिज्ञानी तव
पूर्वसुहृत्करी । मृतयानया ददौ शिक्षां सुक्तराज्यस्य संयमे ॥ ६५ ॥ इति विज्ञाय सूक्तार्थं चमत्कुर्वन्पुरोगिरा । मेदिनी
जानिरानन्दहृष्टरोमपदोऽवदत् ॥ ६६ ॥ अथ मे फलवज्जन्म - यद्भवान्भवपारदः । अलभ्यत गुरुनौरुणगौरचभाजनम्
॥ ६७ ॥ त्वत्प्रसादेन संसारसारासारविचारवित् । जानेऽधुना धुनाम्युर्वीभोगान्योगानुरक्तधीः ॥ ६८ ॥ प्रभो पीयूषसदृशा
दृशा मां वीक्ष्य दीक्षय । विलीयन्तां भवोल्याना देहदेहाहृत्परम्यः ॥ ६९ ॥ इत्युदीर्य पददम्बमदम्बस्थिरमानसः । आन-
न्दचन्द्रसूरीणामग्रहीशायही नृपः ॥ ७० ॥ श्लोकार्थज्ञानसंविन्नाः परेऽपि बहवो जनाः । दक्षा दीक्षामयाचन्त मुनिमानस्य
ते तदा ॥ ६१ ॥ अयं करात्तकल्याणकलशः करिशेखरः । अभिषिञ्चति यं राज्ये स्थाप्यः कामं स मामके ॥ ६२ ॥
इत्यादिदयः तदा मन्त्रिभृन्दं घृन्दारको नृणाम् । मुक्तिवीक्षाप्रतिभुवं दीक्षामादत्त संमदी ॥ ६३ ॥ युग्मम् ॥ तेऽपि शुद्धधियो
धीराः क्षीराब्धिस्फूर्तिकीतयः । कति नाददिरं दीक्षां भवक्षोदविनोदिनीम् ॥ ६४ ॥ जिनप्रवचनप्रौढप्रभावपृथुभावनः ।
अथातः सपरीवारो विजहार महाभुनिः ॥ ६५ ॥ मङ्गल्यकलश तस्य करे न्यस्य करीशितुः । पवित्रा मन्त्रिणास्तत्र ततः
प्राञ्जलयो जगुः ॥ ६६ ॥ गजैकराजं राजत्वं विराजयति यो गुणैः । तस्मै कस्मेचिद्देश्वर्यं वितीर्य विजयी भव ॥ ६७ ॥

ततो मतद्रजस्वामी वामीकरचिभूषणः । मन्द्रगर्जितसार्चालदिसचक्रः प्रचचाल सः ॥३८॥ गङ्गान्नाञ्जन्न रन्ध्याय पुगे ऽमौ
परिपातिनः । सदृशैव दशा पञ्चमार्गविद्यानमन्यन ॥३९॥ मगलं तगलं गच्छन्मद्रांगतिरिव द्विपः । स तस्यो नगगराम-
प्रामोर्गोन्नी न फन्ति ॥७०॥ ज्ञानेन हन्त गन्तव्यमित्यन्तश्चिन्त्यातुराः । तं मन्त्रिणो ऽन्युर्मन्त्रं प्रभावा इव साधितम्
॥ ७१ ॥ रत्नार्थीय पुमानन्धिय पुरत्नार्थी स चारणः । दृःप्रवेशं चिर्वेडाथ दूरदेडाववीपथम् ॥ ७२ ॥ सुप्तं तस्मत्ले
कंचिबीरन्त्रगरीररुम् । तत्राभ्ययिद्वदग्भोमिः कृष्मी रुल्याणकुम्भजैः ॥७३॥ तनो रन्दिक्कदम्बेन कृते जयजयारवे ।
दूरमापूर्पमाणे चतूर्यमाणेन दिग्गणे ॥७४॥ अयमुत्थापयान्केतुं थायद्राज्याय मन्त्रिभिः । दृष्टस्नाबदिसकोचिहस्नायवयवः
पुमान् ॥ ७५ ॥ युग्मम् ॥ प्रत्यक्षललितस्नापलक्षणो ऽपि हन्ता महान् । नेय पदयो गतौ शक्तो न पाणिभ्यां तृणग्रहे
॥ ७६ ॥ किमीदृशो ऽपि राज्ये स्यादिति ध्यायिषुं मन्त्रिषु । करेणारोष्यं तं दृष्टे पुरायं प्रययौ द्विपः ॥ ७७ ॥ नूनं
ज्ञानी गजो ऽनेन राज्यं चर्धिषु चोक्ष्यते । प्रवेगोत्सवमित्यस्य विचित्रं मन्त्रिणो व्यथुः ॥७८॥ अज्ञातकुलशीलस्याप्यु-
न्मीलद्राग्यशालिनः । राज्याभिषेकमाल्यं तेनिरे ऽस्य नरोत्तमाः ॥ ७९ ॥ राज्यप्रधानपुर्वगत्तं ननाम च नाम च ।
पुण्यद्विभानतस्तस्मिन्पुण्याद्य इति निर्ममे ॥८०॥ राजगार्धस्वामितागार्धदम्बर्वस्तु धनावहः । पश्युं नामुं नमामीति निर्गयो
नगराद्वहिः ॥८१॥ तत्राज्यार्धयलं तस्य मण्डलेशाः परे ऽपि च । चिधुराद्रधराधीशैवैराग्येण तमन्वयुः ॥८२॥ महस्तिर्कै-
स्तिपकेः सतुरैस्तुरप्रिभिः । नृपमूलपलाधीशैरप्यसावन्वगन्ता ॥८३॥ बलीयाञ्जयतीत्येष नियोगिभिरपि श्रितः । बहिर्बह-
धलत्वेन नागैरप्यगामि सः ॥८४॥ अपि हस्तिपकेनोच्चैर्दुर्बो हस्तिपतिस्तु मः । एक एव बहिनर्गोक्षाशिरांयेषु रुताहशः

॥ ३ ॥ युगम् ॥ यो न नस्यति पुण्याब्धं तत्र वज्रं पतिष्यति । इत्यभूच्च नृभोवाणी भूषभाग्याधिदेवतात् ॥ ४ ॥
 इत्युदन्तेन दन्तेषु नृणामीशास्तृणान्ययुः । नृपं नैसुश्च पुण्याब्धमहो पुण्यमहोदयः ॥ ५ ॥ दासस्तेऽस्मीति जल्पन्तं
 कल्पयन्तं शुद्धः स्तुतिम् । लुठन्तं भूतले भूपोऽनुजग्राह घनावहम् ॥ ६ ॥ पुरं प्रविशतस्तस्य राज्ञो ऽथ जितकाशिनः ।
 प्रथीयानरिवारोऽपि परिवारो ऽभवत्तदा ॥ ७ ॥ पुण्याब्धभूपतेराज्ञां सृर्धन्यतन्वताम् । प्राणनाशार्थमाशासु कुलिशं
 विलसत्यदः ॥ ८ ॥ इत्यन्यरगिरा साकं साकल्पमुवनश्रयम् । दूरादसंख्यदेशेषु दिवि तद्वज्रमभ्रमत् ॥ ९ ॥ युगम् ॥
 प्रदसासंख्यदेशान्तःपृथ्वीनाथाज्ञमित्यदः । अनिशं तासु सीमासु भीमार्चिर्वज्रमस्फुरत् ॥ १० ॥ अन्यायवार्तामपि यश्चक्रे
 दध्यौ च तद्सुवि । तमेवाकल्पयद्वज्रमन्यायकरकायभित् ॥ ११ ॥ तस्यः धिभ्रद्रिरित्याशामाशङ्कां च प्रथीयसीम् । आशा
 मूर्ध्नि वधे कामं तत्सीमावासिभिर्नृभिः ॥ १२ ॥ वज्रसंचारनिश्चिन्तो बहुदेशमहीपतिः । श्रीपुण्याब्धः सुखं तस्थावित्यथं
 स्वर्गं हरिर्यथा ॥ १३ ॥ हृष्यन्नेत्यावनीपालं वनीपालः कदपि तम् । अवतंसीभवत्पाणिपङ्कजश्रीर्व्यजिज्ञपत् ॥ १४ ॥
 स्वामिन्नेतत्पुरस्वामी तपनस्तपसि स्थितः । आजगाम तवाराममवधिज्ञानभानुमान् ॥ १५ ॥ इत्याकर्ण्यं श्रियः कर्णाभरणं
 धरणीपतिः । मुदितो दन्तिराजं तमारुह्योद्यानमासदत् ॥ १६ ॥ महासुनिमिहानग्य निचिद्यो हृष्टहृन्नुपः । कृतानतिः करी-
 न्द्रोऽपि तस्यौ वचनगोचरे ॥ १७ ॥ पुरस्य पुरमर्तुश्च प्रधानपुरुषैः क्रमात् । दूरं मुनिसभापूरि भूरिभिर्द्यौरिवोद्भिः ॥ १८ ॥
 ततः श्रुतसुधाभोधिविहरहृरीनिभाम् । निर्ममे निर्ममेशोऽयं निर्मलां धर्मदेशनाम् ॥ १९ ॥ इहानादौ भवे ऽनादिजीवोऽनादि-
 स्वकर्मतः । अन्यवहारराशौ स्याद्दुःसहग्रहदुःखभाक् ॥ २० ॥ असंख्या खत्र गोलाः स्युर्गोलोऽसंख्यनिगोदकः । एकैक-

स्मिन्निगोदे स्युरन्ता जन्तवः स्थिराः ॥ २१ ॥ अन्योन्यजन्तुसंवाससंमदोत्पीडपीडितः । जीवोऽनन्तान्भवानेकेन्द्रिय
 पद्बाघ्र संबसेत् ॥ २२ ॥ उत्पत्तिनाशैस्त्रैवाकामनिर्जरया चिरात् । स क्षिपेत्कानिचित्किचिक्कर्मणि कथमप्यथ ॥ २३ ॥
 पदं तेषु निगोदेषु सोऽनुभूय मह्यव्यथाम् । आयाति ध्यवहाराख्यराशौ दैववशादिह ॥ २४ ॥ अत्यन्तस्थावरो ऽप्यत्र
 कथंचित्कर्मलाघयात् । मानुष्यमुत्तमं प्राण्य भवे तत्रैव सिध्यति ॥ २५ ॥ प्रायेणान्यस्तु सर्वोऽपि संसारे स्वस्यकर्मभिः । चतुर-
 द्शीतिलक्षास्तु जीवो भ्राम्यति योनिषु ॥ २६ ॥ तथाहि । जन्मानि सप्त लक्षाः स्युः पृथ्वीकाये शरीरिणः । जले सप्तानले
 सप्तानिले सप्त स्वकर्मतः ॥ २७ ॥ द्विधा वनस्पतिर्ज्ञेयः प्रत्येकानन्तभेदतः । तत्राद्ये दश लक्षाणि द्वितीये तु चतुर्दश । २८ ।
 द्वीन्द्रिये श्रीन्द्रिये दे दे दे लक्षे चतुरिन्द्रिये । लक्षाश्चतस्रो निरये चतस्रस्त्रिदशालये ॥ २९ ॥ लक्षाश्चतस्रस्त्रिषु मनुष्येषु
 चतुर्दश । वर्णैः सममेक तदुक्तं स्थानं तु बह्वपि ॥ ३० ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ इत्थं भ्राम्यन्भृशं भाग्यैरात्माभ्येति भवे
 ह्वणाम् । आर्यक्षेत्रसुगोत्रायुराक्षपदुतान्विते ॥ ३१ ॥ न स्यात्तत्र गुरप्राप्तिः । सा चेतनागमयुतिः । सापि चेतन जीवस्व हृदिश्रद्धा
 समुल्लसेत् ॥ ३२ ॥ सत्यां तस्यामपि प्रायस्तुच्छयुषयतु मानवः । कर्तुं न लभते धर्मसाधिव्याधिप्रमादतः ॥ ३३ ॥ निदानं सर्वसौ-
 न्यानां फलं मर्त्यात्वभृद्गृहः । विरलः कोऽपि शुद्धात्मा शश्वद्धर्म निषेवते ॥ ३४ ॥ विरुद्धाचरणैः केचिदधन्या धर्ममप्याहो विरा-
 धयन्ति दुर्वृद्धियायिता ह्यात्मचैरिणः ॥ ३५ ॥ आराद्धाच धर्मादेव शुभागुभे । लभते जन्तुरन्यस्तु सुखं किंचिन्न
 कारणम् ॥ ३६ ॥ इति नित्यस्य सत्कृत्यमावितत्य शुभात्मना । धर्मः संसेव्य एवैषोऽतुल्यकल्याणजन्मभूः ॥ ३७ ॥
 इत्थं तस्य मुनीशस्य तैः पपे वचनामृतम् । अतृप्तैरपि मूर्धानं धनानैर्धर्मिभिर्द्विभिः ॥ ३८ ॥ अथ पृथ्वीश्वरोऽत्यर्थं सब्यथो

हृदये दधौ । किं मया युगपद्धर्माघर्षो पूर्वभवे कृतौ ॥३९॥ यदेवं देहवैधुर्यं राज्यं चाप्यत् नलक्षणं । इन्द्रवारणानारद्रस-
मास्वादनसौदरम् ॥४०॥ युग्मम् ॥ इति ध्यात्वाधिकं घात्रीधवः साधुशिरोमणिम् । अपृच्छत्कायसंकोचभाग्यासंकोच-
कारणम् । ४१ ॥ ततो दन्तशुतिच्छब्ददृश्यघर्मद्रुष्यया । आसन्नशुक्तिफलया गिराभीणाज्जनं मुनिः ॥ ४२ ॥

पुरं लक्ष्मीपुरं नाम शोणश्यामाश्रमवेदमभिः । पदं धर्ममुनेरस्ति महस्तिमिरमेलकृतम् ॥४३॥ अशिरे तत्र भिन्नाणि त्रयः
क्षधियगोत्रजाः । रामवामनसंग्रामनामानः प्रीतिभाजनम् ॥४४॥ चतुर्दश्याब्ददेशीयाः कामं विरहकातराः । खेलन्ति स्म
सहैलं ते पुरि पौरप्रियश्रियः ॥ ४५ ॥ ते सञ्जनमनस्तोपकारितुल्यक्रियास्त्रयः । साधोर्मनोवचःकायप्रपञ्चा इव रेजिरे
॥ ४६ ॥ कदाप्युद्यानमेदिन्यां ते ययुः कैलिलालसाः । ददृशुश्च कमप्युद्यत्कायोत्सर्गस्थितं यतिम् ॥ ४७ ॥

प्रीतिमन्तो नमन्ति स्म ते यतेः पदयोः पुरः । उन्नमन्ति स्म लोकाग्रं यावत्पुण्येन वर्त्मणा ॥ ४८ ॥
पयाकणोऽपतत्पृष्ठे वामनस्य नमस्यतः । शुक्तिसीमन्तिनीशुक्तलीलाकर्करकोपमः ॥ ४९ ॥ स चातक इवोत्पश्यः
पश्यन्वारिलवागमम् । गलदश्रुजलं साधोरेकमीक्षणमैक्षत ॥ ५० ॥ निरीक्ष्य निपुणं वक्षः स्ववयस्याद्युवाच
सः । नेत्रं मुनेर्दुनोलस्य दृश्यतामपि कण्टकः ॥ ५१ ॥ मान्तोर्भिधुतो नूनमयमस्यापतदृशि । नाकृष्येत शरीरेऽपि
निरीक्षेणामुना पुनः ॥५२॥ अस्मत्करोऽल्पकायत्वन्नैतदम्बकचुम्बकः । तत्कथं कण्टकः कण्डुं शक्योऽरिष्टमिवात्मनः । ५३ ।
रामो वामनमाचष्ट सखे मा खेदमुब्रह । चतुष्पदीभवाम्येष पाणिस्पृष्टमहीतलः ॥ ५४ ॥ मत्पृष्ठदत्तापादाग्रो वामन-
त्वमवामनः । भव हर्षगृहं कर्पं कण्टकं मुनिनेघ्रतः ॥५५॥ अथ जग्राह संग्रामो ध्यामोहद्रोहकृद्बचः । सखे निर्माहि कर्मद-

मन्थप्रो मत्करग्रहात् ॥ ५६ ॥ ततश्चतुष्पदीभृततनौ रामे कृतकर्मः । संग्रामहस्तविन्यस्तवामहंस्तः स वामनः ॥ ५७ ॥
 अहो कियन्मलाद्रोऽयं संकुचश्रिति शुक्या । अवाभपाणिनाकर्पन्महर्षेः कण्टकं दंशः ॥ ५८ ॥ युग्मम् ॥ सुखसंचरणार्थं ते
 मुक्तिमार्गमिवात्मनः । कृत्वा निष्कण्टकं नेत्रं मुनेषुमुदिरेतराम् ॥ ५९ ॥ उपकारपरो न स्यात्कोऽप्यस्मान्क्षत्रियान्विना ।
 इति गोभ्रमदं दध्यौ सुगधत्वाद्दामनस्तदा ॥ ६० ॥ कृतिनः कृतकृत्यास्ते नमस्कृत्य यतिं ततः । पुराय प्राचलन्वाचमिति
 बोवाच वामनः ॥ ६१ ॥ निर्धृतानामिबेहापि येनानन्दोऽजनिष्ट नः । अहो भविष्यति कियत्कर्मणोऽस्याग्रतः फलम्
 ॥ ६२ ॥ आस्येन बहुहास्येन तदा रामोऽकिरद्भिर्म् । इहाभूत्पशुरूपत्वं ममैतत्कर्मणः फलम् ॥ ६३ ॥ गामग्रहीच संग्रामो
 राम मा मैवमुच्यताम् । हास्योत्क्यापि भवंत्येव पुण्यकर्म गलत्फलम् ॥ ६४ ॥ यदस्य मुनिराजस्य नेत्रं निःकण्टकीकृतम्
 राज्यं भवान्तरे भावि तदकण्टकमेव नः ॥ ६५ ॥ अथ प्रोन्मीलदुःखामकामनो वामनोऽबदत् । कर्माभियफल ह्येतत्फलमानो
 ऽस्य नोच्यते । ६६ ॥ इत्थं मिथः कथालापशालिनः प्रीतिमालिनः । अद्भुतं भावयन्तस्तत्कर्म हर्ष्यमहीमगुः ॥ ६७ ॥
 अजातपौरपीडामीः क्रीडाभिस्ते निरन्तरम् । वयस्या गमयामासुर्वासरान्धर्ममासुरान् ॥ ६८ ॥ तैऽथ पातकपूरेण वृरिताः
 पूरितायुषः । यथा यथा ससुत्पन्नाः शृणुं श्रूयं तथा तथा ॥ ६९ ॥ फलं मे पशुरूपत्वमिति हासोत्तिकर्मणः स रामः सामजो
 जज्ञे तैः पुण्यैर्ज्ञानवानयम् ॥ ७० ॥ मुनिदकण्टकाकर्षाद्राज्यं निष्कण्टकं भवेत् । इत्युक्त्या प्राप संग्रामजीवोऽहं तादृशं
 फलम् ॥ ७१ ॥ प्राग्मैत्रीरागतो नागवरोऽसौ मासुपागतः । बोधितोऽहमनेनेदं प्राक्कर्मफलमासदम् ॥ ७२ ॥ यस्त्वामीश्यामनः
 किञ्चिद्गोभ्रगर्वादवामनः । श्रूय स्वरूपमेतस्य श्रूणु शेषं विशेषतः ॥ ७३ ॥

अस्य चन्ती समस्तार्थान्वन्ती नामता पुरी । बागलक्ष्म्यो क्रीडतोऽपीडं यस्यां जनमुवाच भुजे ॥ ७४ ॥ तस्यां शस्यां सशो-
 लाप्रक्षरत्पीथ्यनिर्भरः । विरोधिरोयकृद्वाहः सुबाहुरिति भूपतिः ॥ ७५ ॥ तस्य धात्रीपतेश्छत्रधरः किन्नरसंज्ञकः । गृहिणी
 हरिणी तस्य हरिणीनयनाजनि ॥ ७६ ॥ सुकृती यामनस्यात्मा गर्भस्याः समवातरत् ॥ गर्भानुभावतोऽपश्यत्तदा सां स्वप्नमद्भुतम्
 ॥ ७७ ॥ तत्क्षणं हरिणी व्यक्तनिद्रा चन्द्रमुखी सुखम् । पत्युः सुस्थितेति व्यजिज्ञपत् ॥ ७८ ॥ ममोदरे रुचां
 राशेरभियेकं चित्तन्वती । मेरुशृङ्गे मणालक्ष्मीः स्वप्नेऽग्य ददृशे मया ॥ ७९ ॥ अथावदददो नारीं किन्नरः श्रुणु सुन्दरि । सर्वोत्तमसु-
 तोत्पत्सि सृष्टकः स्वप्न मप्य ते ॥ ८० ॥ ततोऽवादीन्मुदा वाणीं हरिणी हरिणीमसौ । स्वामिन्धुतसुधावस्तु सल्यमस्तु तयोदितम्
 ॥ ८१ ॥ इत्थमन्योन्यमालापसुग्नस्यादनमेदुरौ । देवतार्चादिसत्कृत्यं चक्रतुस्तौ प्रमोदतः ॥ ८२ ॥ गर्भानुभावतः कान्तिकीर्ति-
 सौख्यसन्मुद्दिभिः । तद्गृहेऽथ सुदा सार्धं वयुधे स्पर्धया धिकम् ॥ ८३ ॥ तृतीये मासि संपूर्णे हरिण्याः पुण्यगर्भेभ्यः । रत्नाकरस्य
 पानेऽमूढोद्ददौ हृदि दाहदः ॥ ८४ ॥ अस्मिन्नप्रथमार्धेऽस्याः शोपस्तोपहरोऽजनि । अचिच्छेदस्य खेदस्य सत्रं छत्रधरोऽप्यभूत्
 ॥ ८५ ॥ ते मन्त्रतन्त्रशास्त्रज्ञाः पृष्टारतेन सहस्रशः । न दधार धियं कश्चिदीदग्दोहदपूरणे ॥ ८६ ॥ कदापि क्षमापतेरग्रे
 कुतूहलकलापकम् । दर्शयन्नमुनादर्शिं विष्टया कोऽपीन्द्रजालकृत् ॥ ८७ ॥ पृष्टस्तेनायमित्याह पूरयिष्यामि दोहदम् । किं
 च ते भविता सन्तुः कोऽपि विष्वविलक्षणः ॥ ८८ ॥ गृहस्याग्रे निवेशयाय तत्र च्छत्रधरप्रियाम् । अदीदृशदसावैन्द्रजालिको
 जलधिं सुधीः ॥ ८९ ॥ उच्छलच्छोणरत्नांशुमालाममार्कमण्डलम् । समुद्यद्विन्दुसंदोहोपशान्तश्रान्तश्रान्तलेखरम् ॥ ९० ॥
 माधुर्यपुर्णदुग्धीर्मिरसमीतसुधाशनम् । ऐन्द्रजालिकनिर्देशात्पानुं सा तं समुद्यता ॥ ९१ ॥ युगमम् ॥ ऐन्द्रजालिकविज्ञान-

प्रसादेन रसादसौ । एकैनेव तथापायि श्वासेन 'पयसांपतिः ॥९२॥ सा - पूर्णदोहदा तूर्णमन्तःसंतोपशालिनी । सुहुरा-
नन्दसंदर्भाद्युः सपुलकं दयौ ॥९३॥ अथैन्द्रजालिको हर्षहारिणा च्छत्रधारिणा कृतकृत्यः कृतः कृत्यविदा सर्वस्व-
दायिना ॥९४॥ अङ्गसंगतनिःशेषामुद्रसामुद्रलक्षणम् । सुतं सृते स्र कालेन साथ पाथोधिपायिनी ॥ ९५ ॥ पितृभ्यां
निर्मितानेकमहाभ्यामहनि प्रिये । श्रीदत्त इति चक्रेऽस्य नाम स्वप्नानुमानतः॥९६॥ विकासिरत्तराजीधराजीसमकरक्रमः
अतन्द्रचन्द्रमङ्गायाचौरगौरसुखच्छविः ॥ ९७ ॥ असावनन्यसामान्यसर्वावयववैभवाः । वभौ मातृपितृस्थान्तानन्दनो
नन्दनोऽधिकम् । ॥ ९८ ॥ युग्मम् ॥ स क्रमादक्रमारूढगृहगुणोचयः । अवाप कामं वामधूनयनैकप्रियं वयः ॥ ९९ ॥
इदक्षलक्षणाः क्षोणीपतिः स्यादिति लौकिकी । तत्कथा पृथिवीनाथयुतिगोचरतां गता॥३०॥छन्नमेव निशामध्ये वध्यः
स इति भूपतिः । भटानाह मयात्कस्य न पापे रमते मतिः ॥१॥ ज्ञारवेति नृपश्रुसान्तं सुकृतेरेकतो भटात् । श्रीदत्तश्छन्न
एकाकी निरगाक्षगराक्षि ॥२॥ अहृनिंशं निराहारविहारः सप्तभिर्दिवैः । क्षुधाक्षामोदरः श्रान्तः कान्तारं किंचिदाप
सः ॥ ३ ॥ अज्ञातद्रुमनामापि संकोचनतरोः फलान् । आस्वाद्य क्वापि सुखाप च्छायायां स पटीवृतः ॥ ४ ॥
तद्द्रुक्षफलमाहत्स्यारस्यः संकुचिताद्रुकः । विपेनानेन स भवान्भुवनाधिपतिः कृतः ॥५॥ यद्गोत्रगर्वतः साधोः पुरो
ऽल्पमपि चिन्तितम् । तदुत्पन्नोऽसि पुण्याढ्य किंचिन्नीचकुले किल ॥६॥ शुकसंकोचिनाकर्षिं शल्यं यन्मुनिलोचनात् ।
सममेवात्रसंकोचो राज्यं चाप्यत तत्त्वया ॥ ७ ॥ तत्कर्ममिषफलता भवता भाविता च यत् । तदमेयमहत्त्वं ते राज्यं
राजश्रराजत ॥ ८ ॥ कदापि क्वापि तवेवाद्भुतकर्मणः । पुण्यादेवेत्यमैश्वर्यं नामवन्न भविष्यति ॥ ९ ॥

तदितः स्पष्टदृष्टान्ताखिल्यं कर्मणि निर्मले । स्यात्तद्व्यं भवभेदात्तपोरूपः पुरुषोत्तमैः ॥ १० ॥

अथ पृथ्वीपतिः प्राह प्रभो संयच्छ संयमम् । संसारवारिधेः सेतुं केतुं धर्ममहीपतेः ॥ ११ ॥ अथाचष्ट गुरुः स्पष्टं प्रतिले
रवादिकर्मसु । अक्षमो ऽसि क्षमाभर्तव्रतमस्तु कुतस्तवा ॥ १२ ॥ किं ते व्रतेन कष्टेन विशिष्टसुकृताश्रय । अस्मिन्नेव भवे भावि
भवतो ह्यपुनर्भवः ॥ १३ ॥ इत्युक्तोऽप्यस्मयः स्मेरविस्मयः स्मरिनुवाच किं मे स्याद्गृहिणो ऽप्यपुनर्भवः
॥ १४ ॥ अजल्पस्तपनः साधुः शृणु पुण्याढ्यभूपते । ते पञ्चदशभिर्भदैः सिद्धाः स्युरिष्टतथया ॥ १५ ॥ सिद्धस्तीर्थकरोऽतीर्थकरः
प्रत्येकबुद्धकः । स्वलिङ्गः परलिङ्गश्च नरलिङ्गो ननुसकः ॥ १६ ॥ तीर्थसिद्धो ऽतीर्थसिद्धो बुद्धयोर्धितः । एकसिद्धो
ऽनेकसिद्धः स्वयम्बुद्धो गृही तथा ॥ १७ ॥ एकस्मिन्समये जीवाः सार्धंक्षीपद्वये ऽपि तु । एकमारभ्य सिध्यन्ति यावदष्टोत्तरं
शतम् ॥ १८ ॥ सिद्धत्वे केषलज्ञानं कारणं कीर्तितं जिनैः । तच्च कर्मक्षयादेव ध्यानात्कर्मक्षयो भवेत् ॥ १९ ॥ अन्तर्बुद्ध-
र्तमेकाग्रचिन्ता ध्यानमिदं पुनः । आर्त्तं रौद्रं च धर्म्यं च शुक्लं चेति चतुर्विधम् ॥ २० ॥ क्रतमिद्युच्यते दुःखं तस्मादे-
तद्भवेदिति । आर्त्तं विदुरिदं ध्यानं तदप्युक्तं चतुर्विधम् ॥ २१ ॥ इन्द्रियाप्रियवस्तूनां प्राप्तौ या दुःखतो भवेत् । अतीव-
धिरहातीवोच्छेदचिन्तेदमादिमम् ॥ २२ ॥ द्वितीयं रुजि सत्यां तत्प्रतीकारेकचेतसः । तद्विप्रयोगतदसंप्रयोगातीवचिन्तनम्
॥ २३ ॥ तृतीयं त्विष्टविषयप्राप्तौ संदृष्टचेतसः । चिन्ता तदवियोगे च तत्सद्रे च महास्पृहा ॥ २४ ॥ तुर्यं च चक्रिशक्रादि-
गुणद्विप्रार्थनामयम् । निदानमथमं ज्ञानकणिकामप्यविभ्रतः ॥ २५ ॥ हिंसादिकूर्तायुक्तं रौद्रमाहुस्तदुद्भवम् ।
ध्यानमप्युच्यते रौद्रं चलुर्थां तदपीरितम् ॥ २६ ॥ वधवन्धननिर्दाहाङ्गनमारणकर्मणाम् । जीवेषु प्रणिधानं यन्नि-

दयस्य तदादिमम् ॥ २७ ॥ द्वितीयं त्वतिसंघानसनिर्बन्धस्य मायिनः । असद्भूतभूतघातिकृत्वाकप्रणिधामयम् ॥ २८ ॥
 तृतीयं त्वतिबुष्टस्य भूरिलोभक्तुघाहृदः । भूतघातपरद्रव्यापहारप्रणिधामयम् ॥ २९ ॥ शब्दादिविषयापूर्निहेतुषु द्रविणेषु
 यत् । लब्धिसंग्रहसंरक्षाप्रणिघा तचुरीयकम् ॥ ३० ॥ उत्पद्यमानमप्येतद्द्वयं चार्थं शुभाशयैः । उपेक्षितं प्रमादानु महादुः-
 स्वाय जायते ॥ ३१ ॥ धर्माद्यदनपेत तद्धर्म्यं तत्तु चतुर्विधम् । आद्यं तत्र जिनाज्ञायाः पालनं तत्रनिश्चयात् ॥ ३२ ॥
 कपायविषयापायत्राणचिन्ता द्वितीयकम् । तृतीयं चिन्त्यते कर्मविपाकञ्च शुभाशुभः ॥ ३३ ॥ उत्पत्तिविगमद्वीच्यस्वरूपस्य
 नराकृतेः । अनाद्यन्तस्य लोकस्य चिन्तनं तच्चतुर्थकम् ॥ ३४ ॥ अन्यथा वा चतुर्थोक्तं धर्मध्यानमिदं बुधैः । पिण्डस्थं च
 पदस्थं च रूपस्थं रूपवर्जितम् ॥ ३५ ॥ देहस्थं ध्वस्तकर्माणं चन्द्राभं ज्ञानिनं सुधीः । यत्रात्मानं परैश्वर्यं पश्येत्पिण्डस्थमत्र
 तत् ॥ ३६ ॥ मन्त्राक्षराणि शारीरयज्ञपत्रेषु चिन्तयेत् । गुर्वादेशेन यद्योगी पदस्थं तद्विहोच्यते ॥ ३७ ॥ समातिहार्यं सम-
 वसृतिस्थं ज्ञानिनं जिनम् । तद्विग्नं वा सरेयोगी यत्तद्गुपस्थमिच्यते ॥ ३८ ॥ यदमूर्तं महानन्दमयं सिद्धं निरञ्जनम् । ध्या-
 येयोगी परात्मानं रूपातीतं दिशन्ति तत् ॥ ३९ ॥ एवं संक्षेपतः प्रोक्तं धर्मध्यानं धराधिप । इह लोकेऽपि माहात्म्यम-
 स्यान्नन्तं सतां भवेत् ॥ ४० ॥ दुःकर्मनिमित्तामुच्चैः शुचं क्लमयतीत्यदः । शुक्लमादिदयते ध्यानं तदपि स्याच्चतुर्विधम् ॥
 ॥ ४१ ॥ गृहवत्त्वेऽपि पदार्थानामनुमानविचारतः । श्रुते पदे पदार्थस्यादृष्टस्यापि स्वरूपधीः ॥ ४२ ॥ दृष्टे पदार्थे विज्ञानं
 पदस्याप्यश्रुतस्य यत् । स्यात्स्थवत्त्ववितर्केण सन्निवारं तदादिमम् ॥ ४३ ॥ युगमम् ॥ वदच्छन्दार्थयोरैक्यपरिज्ञानं वितर्कतः ।
 अष्टपवत्त्वविचारेण मनोनेत्रत्यकारणम् ॥ ४४ ॥ पूर्वश्रुतानुसारेत्थं केवलज्ञानहेतुकम् । तद्वैतीयीकमेकवचितर्कमविचारकम्

॥ ४६ ॥ युगम् ॥ निरुद्धे वाङ्मनोयोगयुगे केवलिनः प्रभोः । यद्भवत्यद्भयोर्धनिरुद्धे मुक्तिकालतः ॥ ४६ ॥ श्वासो-
च्छ्वासक्रिया स्रस्मा यत्र यत्र निवर्तते । तृतीयं कथ्यते स्रस्मक्रियं तदनिवर्तकम् ॥ ४७ ॥ युगम् ॥ अद्भ्युत्थानेऽपि यत्रात्मा
शैलेर्जाकरणास्थितः । ईशः शैल इवात्मीयमद्भ्युत्थाने मुक्तश्वासोद्भ्यासादिक्रियम् ।
अनिवर्ति च यस्तस्यात्तुर्धे व्युपरतक्रियम् ॥ ४९ ॥ युगम् ॥ आत्मप्रकाशकैवल्यरूपं कर्मक्षयोदितम् । केवलज्ञानकाले
स्याद्ध्यानं शुक्लं तु योगिनः ॥ ५० ॥ एतद्ध्यानं स्वतो जातं सद्गुरोर्वोपदेशतः । ब्रह्मरूपभनाराचदेहस्यैव स्थिरं भवेत्
॥ ५१ ॥ इदं स्थिरत्वमापन्नं कृत्वा कर्मक्षयं क्षणात् । जनयेत्केवलज्ञानं योगीन्द्रस्य शिवप्रदम् ॥ ५२ ॥ तत्पुण्याढ्य
गृहस्थोऽपि ध्यानस्यामुष्य योगतः । केवलज्ञानमासाद्य सद्यः सिद्धो भविष्यसि ॥ ५३ ॥ तत्तेदं शृण्वभिज्ञानमभिज्ञानम-
पडनम् । संकोचदूषण तेऽग्रादुभरिष्यति सर्षथा ॥ ५४ ॥ तर्हि देहि गृहस्थानमेव धर्मं मम प्रभो । इत्युक्त्वा भूमुजा सूरिः
श्रद्धाप्रतिचेतसा । ५५ ॥ तस्मिस्तदैव सम्यग्त्वं दादशत्रतभूषितम् । विधिनारोपयामास प्रकाशितमहोत्सवे ॥ ५६ ॥
युगम् ॥ व्रतानां सेवने शिक्षां दक्षायास्मै प्रदाय सः । सद्गुरुज्ञापयामास विशेषादिति तं नृपम् ॥ ५७ ॥ अयं सम्यक्त्वत-
स्वज्ञोऽवधिज्ञाननिधिर्गजः । अबन्धनीयो धर्मात्मा धर्मवान्धवतां गतः ॥ ५८ ॥ सिन्धुरोऽयमपद्धोऽपि न किञ्चित्पीडयि-
ष्यति । यद्वितीये भवे स्वर्गं सप्तमे सिद्धिसौख्यभाक् ॥ ५९ ॥ अतः सुकृतकार्येषु निःशेषनिजदोषहृत् । न शोच्यः
पशुरूपोऽपि भूप चिद्रूपचेतनः ॥ ६० ॥ तथेति प्रतिपथाथ कर्मोन्माथकथामिमाम् । गुणं नत्वा नृपो धर्मवासः स्वावास-
मासदत् ॥ ६१ ॥ राजा कुञ्जराजस्य गुर्वाशाराजितस्ततः । बन्धरोद्दणयुद्धादिबाधाचारमवारयत् ॥ ६२ ॥ नृपतिर्द्विपनाथस्य

स्वस्येधास्य व्याघापयत् । नित्यं भोगभृतस्य त्रीन्वारानारात्रिकक्रियाः ॥६३॥ चलन्पदात्पदान्मन्त्रं स जन्तुकृपया विपः ।
 तमन्दगतयो ज्यापि तत्कमेणैव चारणाः ॥६४॥ मर्योदायन्त्रिताहारविहारो विदधे ऽन्वहम् । शमजातमनःशैल्यः स
 चैत्यपरिपाटिकाम् ॥६५॥ द्विपः स पर्वस्य हर्षवर्मकर्मा चिनिर्मसे । साधुश्राद्धाद्यधमध्यस्थो जिनयात्रोरसवादिकम् ॥६६॥
 इत्येव करिणोमिन्द्रः कृष्णामुद्रिताशायः । समयान्गमयामास बहुन्गला बहुकृतः ॥६७॥ अन्येद्युर्गजवैद्यस्तं गजमस्तंगतो-
 धमम् । वीक्ष्य ज्वरज्वरकान्तं राक्षे व्यक्षपयद्रुतम् ॥६८॥ राजन् राजति यो युष्मज्जीवितस्यापि जीवितम् । कुम्भी रियुपशा-
 शुम्भी सो ऽभवत्ज्वरज्वरः ॥६९॥ ततः पितुरिव भ्रातुरिव मातुरिव ज्वरम् । आकर्ण्य ऽपाकुलो ऽभ्यर्णे गजस्य स ययौ
 नृपः ॥७०॥ अथाह पृथिवीजानिर्यः कुर्यान्नीकजं गजम् । दयामवात्मनस्तस्मै राज्यार्थं राज्यमेव वा ॥ ७१ ॥ किं
 राज्यैस्त्वत्प्रसादात्तः किमल्पमिति जल्पिनः । गजराजकजदृष्टेवै वेद्याथकुरूपक्रमम् ॥७२॥ स रिपून्परिपूर्णयुजेतुं कर्मा-
 भियान्पुनः । साधं रोगपरीतो ऽयं करी तोयं विमुक्तवान् ॥७३॥ अस्या रुजि न जीवाभि जयहे ऽनशानं मया । इति च
 स्मापतेराख्यलिक्षितिन्यस्ताक्षरः करी ॥७४॥ मये पुरस्य न श्रेयो मरणं करिणामिति । जगाम सामजन्कायं शनैरुपवना-
 वनीम् ॥७५॥ अथः क्षिप्त्वेव कर्मोणि श्रेष्ठे प्रतिमह्यवत् । उपाबिक्षदसी बधः स्पष्टद्वक्वृतभृतलः ॥७६॥ स्वर्गलक्ष्मी-
 कटाक्षामस्तस्योपति करिप्रभोः । पुष्पालम्ब्यप्रभाशुभ्रो दूषेणाकारि मण्डपः ॥७७॥ तस्याशुभविपक्षस्य पार्श्वपक्षेणु पार्थिवः ।
 दापयामास सुरभिद्रव्यद्रवपटाच्छटाः ॥७८॥ आविका मावसाराथ बन्दिनो गायकास्तथा । इत्येतेतश्च तस्योच्चैर्जगुर्धर्मो-
 ल्यणान्पुगान् ॥ ७९ ॥ भूरयः सूरयस्त्वस्य पुरस्तध्यगिरः कथाः । कथयन्ति स्म पूर्वविकीर्तिपीयूषचविणीः ॥ ८० ॥

इत्थं शमसुखाब्जोधिप्रो धोधिसुधां पियन् । शक्रादपि द्विपोत्सः एवं स घन्यममन्थत ॥८१॥ तद्वृन्दं करिणः पार्श्वे
 निशीथे सुसमन्थदा । प्रदीप इव भ्रूमीपः स्नेहादेकस्त्वजागरीत् ॥८२॥ रोगाभोगव्याघ्रीर्यश्लथैर्यस्तदा गंजः । परिमी-
 लितदृग्देहभङ्गं दीनस्वरोऽकरोत् ॥ ८३ ॥ अथाहृष्टथिवीन्दुस्तं बन्धो-रोगबलाकुलः । मा धैर्यतः पत स्तम्भ इव धर्मोऽ-
 बलव्यताम् ॥८४॥ अत्राल्लेशाबलीरद्गादुदस्य न्यस्यतां मनः । नमस्कारपरारवर्ते तदतेस्त्रवः कुतः ॥८५॥ इत्यवस्थाप्य
 नृपतिर्द्विपस्यार्तिचलं मनः । प्रापश्चयत्कृती पञ्चपरमेष्ठिनमस्कृतीः ॥८६॥ दशौ वाष्पसृशौ चिन्नद्रुपुः सपुलकं पुनः ।
 दृष्यन्करी नमस्कारान्भावनाममृणोऽशृणोत् ॥८७॥ सुखेन प्राप्तया दीर्घनिद्रया स्वप्नभागिव । इमप्रसुरसौ धर्मदिव्यः
 सौधर्मदिव्यगात् ॥८८॥ चन्दनागुरुकर्पूरकस्तूरीणां भैरिभम् । अह्नि वह्निदुतं चक्रे शोकाश्रुप्लुतदृग्नुपः ॥८९॥ तस्य
 कालोचितां धर्मपदां धन्धोरिव क्रियाम् । विधाय दुःखदीनात्मायौ धाम घराधिपः १०० । दुःखदीर्घं दिनमयं गमयित्वा
 कथंचन । नृचन्द्रश्रशालायां निशि शय्यामशिथयत् ११ । श्वासोच्छ्वसो ह्यसच्छोकशङ्कुसंकुल्यमानहृत् । निद्रामलम-
 मानोऽयमित्यन्तः समचिन्तयत् १२ । बहुदेशमहैश्वर्यश्रियापि मम किं तथा । मृतेऽस्मिन्सिन्धुरे कृत्तथम्मिह्रेव यन्मूव या
 ॥ ९३ ॥ तारयेव विना दृष्टिरात्मनेव विना तनुः । कीदृशी भाति मे भूमिस्तेनेभविमुना विना ॥ ९४ ॥ दृग्निद्रियेण
 किं मेऽयं किमु कर्णेन्द्रियेण वा । येन दृश्यं न तद्रूपं येनाकर्ण्यो न तदृध्वनिः ॥ ९५ ॥ भ्रमन्ती यत्र तत्रापि त्विन्द्रियं
 नयनदयी । तद्विलोकसुधापानं विना तसाकं शाम्यतु ॥ ९६ ॥ पुरातनानि मे सन्ति यदि पुण्यानि कानिचित् । तैरध्वनि
 दृशोरेकवारमेतु स वारणः ॥ ९७ ॥ इति क्षितिपतिर्ध्यायन्नेत्राग्ने-गजमैक्षत । अल्पकल्पद्रुनैपुण्यं पुण्यवतां यतः

॥ १८ ॥ शोकाश्रुण्यथ हर्षाश्रुकुर्वन्नुर्वीन्द्ररुलितः । आलिङ्ग्यस्तिनस्तस्य हस्तैः हस्तोरसा रसात् ॥१९॥ दृष्ट्यौ च किं
मयादर्शित्यस्यने व्यसुरसौ गजः । मृत एवाथवा जीवन्नेषु स्वमात्रिरीक्षितः ॥२०॥ मृतो न जीवतीत्युक्तिजिनशासनशास्त्रिणा
कथंचिदप्यापि स्फार्त्तिकं वा कालेन केनचित् ॥१॥ इत्थंलंपविकल्पंलि जंजल्पालिङ्गनोन्मदम् । नृपं द्विपंवरः स्मेर-
चिस्मयं दिव्यया गिरा ॥२॥ हहा महारमन्मोहस्त्वां किं घ्वान्तोऽर्कमिवांविशत् । यदंन्यथा जिनमंतप्रन्योक्तमपि शङ्कसे
॥ ३ ॥ मृत एवास्मि नाजीवमहं राजीवलोचन । विचार्यो चन्द्रशालान्तर्दस्तिनामागतिः कुतः ॥४॥ दृष्टोऽस्मि
यन्मृतो यन्मे रूपमेतव पश्यसि । अस्वप्रतुल्यं न स्वमाविमौ स्वमः क जाप्रतः । शिंतदंनल्पयथाः शिल्प तल्पमेतदलङ्कुरु ।
कथयामि पथा भूप स्वरूपमहमात्मनः ॥५॥ अथोदारचमत्कारस्तचकार धराधवः श्रोतुं तबंरितं कण्डूप्रवर्णश्रवणद्वयः
॥ ७ ॥ स्वान्तस्यसुकृताम्भोधिसुधोमिनिभवागिभः । अवदन्मदमत्सालिकण्ठतालात्कडोरयत् ॥ ८ ॥ राजिभ्राजन्म-
त्रिव्याजघ्यातयर्मविधायिना । मृत्युक्षणे व्यथोचेन मोहितोऽहमचिन्तयंम् ॥९॥ नित्याहृतनृपत्रय्या न व्याधि ये हरन्ति
मे । तान्वैशान्यदि पश्यामि तन्नयामि यमालयम् ॥१०॥ इति रौद्रतरंग्यानैरधोऽधःपातिनं तदा । मांमुदधार श्रीधर्मस्त्वन्निरा
जातजागरः ॥ ११ ॥ परमेष्ठिनमस्कारसुधाविवलहरीमरैः । क्षिप्तः सौधर्मकल्पेऽहं त्वन्मुखेन्दुदितैस्तदा ॥ १२ ॥ प्राप्य
सौधर्मदेवत्वं ममेतवैभवं कृतः । इत्याशु ध्यायतादर्शि तन्निमित्तं मया भवान् ॥१३॥ तत्रागविरहार्तस्य सचः प्रीतिकृते
तव । मुक्तोऽदिव्यरूपश्रीस्वामागां नागरूपंभाक् ॥१४॥ प्रसुत्वं स्वंप्रसादस्य मपि पश्येति स द्विपः । तद्विषयं वशायामास
स्वं च प्र रविपूरकम् ॥१५॥ जीवतो भोगदस्त्वं मे त्रियमाणस्य धर्मदः । तत्प्रसुत्वं गुणंश्रासि शून्यपदस्तेन नेष्यसे ॥१६॥

परिजाततरोः स्वर्गलक्ष्मीलक्षणलक्ष्मणः । गृह्णाणंदं फलं राजन्सैराजिह्वितामृतम् ॥१७॥ सद्य एवेदमास्वाद्यं क्षाम्योऽस्य
रसनिक्षैरैः । भगवद्भाग्यविधोः पङ्क्तौ वयुःसंकोचविह्ववः ॥१८॥ इदं निगदता तेन तद्वचं सुसदा फलम् । आदाय नृपतिः
प्रीत्या प्रत्याह स हसन्वचः ॥ १९ ॥ आसन्नमुक्तपशुनासुलभं मोहद्ब्रह्मन् । किं विवेकिनफलस्वादं निशायां दिशसि
स्वयम् ॥२०॥ सुरमुख्य ममेदानीं वपुषः पाट्वेन किम् । नैश्यादिलाभलोभेऽपि जन्यं रजनिभोजनम् ॥ २१ ॥
आहतं दुःखपूराय विमुक्तं पुण्यपक्तये । स्यान्नृशाभोजनं हन्त हंसकेशवयोरिव ॥ २२ ॥

तद्यथा पृथिवीकान्ताकुण्डल कुण्डिन पुरम् । अस्ति मुक्तास्रगाकारमाकारपरिवेषमृत २३ तस्मिन्मशोधनो नाम यशोधव-
ल्लिताचनिः । प्रभूव नवत्रय्योपाजकचूडामणिर्वणिक् २४ अभूतां सुवनानन्दचन्दनौ तस्य नन्दनौ । रम्भाकुक्षिमरोम्भो-
जश्रीहंसौ हंसकेशवौ २५ ये दोषाभोजने दोषा धर्मयोपाभिधानपुरोः । वनं गताभ्यां ते ताभ्यां देशनास्तु निशामिताः २६
तौ बोधासं गुणं साक्षीकृत्य कृत्यविवेकिनौ । रजनीभोजनल्यागं मुदितौ चक्रतुस्ततः ॥२७॥ अथ धाम्नि गतौ मध्यंदिने जनि-
तभोजनौ । भागेष्टमेऽहस्तौ मातुर्वकालिकमयाचताम् ॥२८॥ किं भोज्यमधुना वत्सौ यतो दुग्धप्रियो युवाम् । नत्पुनः स्थि-
तबेलायां निश्चि स्यात्सत्किमुत्सुकौ ॥२९॥ इति मातुर्वचः श्रुत्वा तौ सत्यमिदमूचतुः । आवाभ्यां नियमान्मातस्तल्यजे
रात्रिभोजनम् ॥३०॥ युगमम् ॥ इदं गर्भगृहस्थेन निशाम्य वचनं तयोः । यशोधनेन सक्रोधं दधये मध्ये हृदस्तदा ॥३१॥
ध्रुवं धूर्तेन केनापि सुतौ मे विप्रतारितौ । ततः कूलक्रमायातं लजनी रात्रिभोजनम् ॥३२॥ तदवश्यं बुभुक्षार्तौ कृत्वा
द्विर्द्विनेः सुतौ । लाजयिष्यामि तं रात्रिभोज्यत्यागकदाग्रहम् ॥३३॥ एवं चिन्तयता तेन रम्भा स्थालार्थमागता । सुत-

यो भोजनं देयं भेति च्छेन्नं न्यवार्यत ॥३४॥ भर्तुराज्ञावशादेषा तावेत्यावददित्यथ । अन्नपाकोऽधुना भावी पक्कान्नाद्यस्ति
वस्तु न ॥३५॥ किं च रात्रौ समं पित्रा युवाभ्यां भोज्यमेव यत् । कुलीनास्ते सुता. ये स्युः पितृमार्गानुगामिनः ।३६।
स्मित्वा तावृचतुर्मातः सन्मार्गः सेव्यते पितुः । सुपुत्रैरपि किं क्लृये. पतंस्तातोऽनुगम्यते ॥३७॥ तर्हि सम्प्रति लप्स्येधे न
युवां भोजनं सुतौ । मात्रेत्युक्तौ ततो मौनं कृत्वा तौ जन्मदुर्बहिः-।३८। श्रेष्ठिनः सुतयोर्वाक्यं मिथ्यादृष्टेर्जगत्प्रियम् ।
विशेषादोपकृञ्जे ज्वरातस्य हृदियथा ।३९। भवत्या. भोजनं देयं रजन्यामेव पुत्रयोः । इत्थमत्यर्षशपथैः श्रेष्ठी रज्ज्मा-
वारयत् ॥४०॥ जनन्याथ रजन्यां तावागतावर्षितावपि । न भोजनं महासत्त्वचक्रिणौ चक्रतुस्तादा ॥४१॥ द्वितीयेऽह्नि
शठश्रेष्ठः श्रेष्ठी तौ विशदाशपौ । क्रयविक्रयलीलासु न्ययुङ्क्त महतीष्वसौ ।४२। तथा लामरसाभोगभीभिस्तौ बिले-
सतुः । तदेव कुर्वतोः कर्म यथागान्निधनं दिनम् ॥४३॥ तौ धाम. यामिनीयामसमये समुपागतौ । असुरत्वेवापतुः स्वापं
तदभिग्रहसाग्रहौ ॥ ४४ ॥ इति व्यबहृति पित्रा कार्यमाणौ रसेन तौ । अजातभोजनावेव प्रसुप्तौ पञ्च शर्बरीः ॥४५॥
पष्टेऽहनि निशारम्भे संभेजतुरिमौ गृहम् । आचष्ट च वचः श्लश्शं विनयेन यशोधनः ।४६। वत्सौ यत्सौग्यदं मे स्या-
दिष्टं स्पष्टं तदेव वाम् । इति मलयतः किञ्चिद्विभ्रि तच्च विरच्यताम् ॥४७॥ निशाहारपरीहारं न वेदि युवयोर्धुवम् ।
तदीदृशि भृशह्लेशे युवां कार्ये नियोजितौ ।४८। यदसुक्तवतोर्मुङ्क्ते युवयोर्न जनन्यपि । अद्यास्त्रास्तादभूत्पष्ट उपुत्रासः
प्रयास कृतः ॥४९॥ तत्रां पण्मासजन्मासौ स्वसा कुसुमकोमला । स्तन्यान्यलभमानाश्च कियन्मलाना बिलोक्यताम् ।५०।
म्लानिमस्याः शिशोर्वीक्ष्य कारणं-मम वृन्दतः । आर्य्यद्भवद्गाहारपूर्वं सर्वमयं जनः ॥५१॥ तदसुन्यतां-यथा शुक्रे

भवन्मातापि संप्रति । कृपासारौ शिशोरस्या मा भूत्पित्तादिभूर्व्यथा । ६२॥ पूर्वं निशाया यामार्धं प्रदोषः कीर्त्यते बुधैः
प्रत्युपं पश्चिमं तेन सा त्रियामेति विश्रुता । ६३। इदानीं भोजनं तदां न निशाभोजनं भवेत् । यामिनीघटिकायुग्ममपि
नाद्यापि याति यत् ॥६४॥ इति तातगिरा भिन्नः शुघा च विद्युदीकृतः । हंसः क्लेशहतावेशः क्लेशवाननमैक्षत ॥ ६५ ॥
इति ज्यायोसमुद्गाय्यं आतर कृत्वकातरम् । व्याचष्ट क्लेशवः कष्टजनकं जनकं प्रति ॥६६॥ यस्ते सुखकरो भावः करोमि
तमहं पितः । न ते सुखायते तत्किं यन्मे पातकयातकम् । ६७। यजनन्यादिवात्सल्यं तच्छल्यं धर्मकर्मणः । स्वकर्मफल-
भुङ्क्ष्वसर्वः कः कस्यार्थे करोष्यधम् । ६८। सुहृतोऽहो सुखेऽन्ते च निशासत्रो निशासमः । तत्सद्यपि न भोक्तव्यं निशैवा-
स्त्यधुना पुनः ॥६९॥ तद्वारं चारमेवं न वाच्योऽहं भवता'पितः । कार्येऽस्मिन्वित्ते शान्तिं क लभे भवतापितः । ६०।
अथैनमेनसां धाता तत्पिता कुपितोऽबदत् । लङ्घसे यदि मदाचं मुञ्च लोचनवर्त्मं तत् । ६१। ततोऽय विपमृद्बृन्दकन्द
रादिव मन्दिरात् । स निःससारं संसारकारणं ममतां त्यजन् ॥६२॥ हंसं तमनुगच्छन्तं कृच्छ्राद्भृत्वा यशोधनः । प्रलोन्य
बहुभिर्वाग्भिर्भोजनाय न्यवीविशत् । ६३। पुरग्रामनगरामविलङ्घनघनकमः । स ययौ ससमेऽप्यकिं तथैवावेशवान्पथि
॥६४॥ अदृशदृष्ट्यां कुत्रापि निशीथसमयेऽथ सः । धनयात्राजनं यक्षायतनं किञ्चिदैक्षत् ॥६५॥ तत्रयात्राजना यक्ष-
गृहे सजितभोजनाः । हृष्यन्तः समभापन्त तमागच्छन्तमुत्सुकाः । ६६। पृथ्वेहि भोज्यमादेहि देहि पुण्यानि पान्य नः ।
पद्म्यामः काममतिधिं वयमारब्धधारणाः । ६७। कीदृग्वत्त व्रतं यस्य निशि पारणमित्यथ । क्लेशवो विकसत्पुण्यासन्तान-
स्तानभापत ॥६८॥ तेऽवदन्माणवाख्योऽयं यक्ष दक्षो जगन्मुदे । स्यादस्याथ महायात्रा पुण्ययात्रायित्थितिः ॥६९॥

मृत्योपवासं दिवसे निशीथेऽतिथिमादरात् । भोजयित्वा विधातव्यं पारणं पुण्यकारणम् ७० तदीदृक्षोपवासानां पारणायो-
 धमस्यशास्त्रम् । त्वं भवातिथिरस्माकमाकस्मिकसमागमः ७१ स जगौ नेह सुजेऽहमंहःकारिणि पारणे । रजन्यां भोजन न स्या-
 द्भुक्तुक्तमिदं यतः ७२ उपवासेऽत्र जायेत गुणो गुणासमो न वा । भुवं दोपस्तु दोपायां भोजने भूधराधिकः ७३ ॥
 उपवासोऽप्यसौ न स्याद्यत्रैवं निशि भुज्यते । धर्मशास्त्रेऽवहोत्राभोजने स हि कीर्त्यते ७४ धर्मशास्त्रविक्रद्वये तपः कुर्वन्ति
 दुर्धियः । ते यान्ति दुर्गतिं धूर्ताः क्रुद्धव्यकृतो यथा ७५ तेऽप्यशंसन्नसावेव देवस्यास्य व्रते चिधिः । युक्तैरपि न शास्त्रो-
 क्तैर्विरच्यस्य विचारणा ७६ ॥ अवश्यमतिथिं कंचिन्नोजयित्वाच भुज्यते । इति तदर्शनेऽस्माकं रजनिर्विपुलाऽजनि
 ७७ ॥ तस्मिन् पारणेऽस्माकमस्मिन्भव पुरःसरः । इत्युक्त्वोत्थाय ते सर्वे तस्य पाणिपदेऽलग्न ७८ ॥ पुण्येशः
 केशवश्चैनमप्यवाजीगणद्वयम् । एकस्तौ देव यज्ञाद्ग्रीष्माद्गो निर्ययी नरः ७९ ॥ रे दूषयसि मे धर्मं मद्भक्तानवमन्यसे ।
 सुखं शीघ्रं न चेन्मुण्डं शतखण्डं करोमि ते ८० ॥ इत्याक्षिप्य गिरा तीक्ष्णरूपक्षया मंक्षु केशवम् । सोऽथमुद्गमयामास
 सुहरं विकरालदृक् ८१ ॥ हसन्दंसानुजोऽथाह किं क्षोभयसि यक्ष माम् । भवान्तरोद्भवदृष्टरिभाग्यद्वैष्ट्युभीः क मे
 ८२ ॥ आबधक्षेऽन्तरिक्षेऽथ यक्षः स्वान्किङ्करानिति । एतद्धर्मगुरुर्धृत्वानीय यद्योऽस्य पश्यतः ८३ ॥ अथाकाशे
 कशापाशमृद्भिस्तत्किङ्करैर्घृतम् । आतयोपमृपि धर्मयोपमेक्षत केशवः ८४ ॥ खं शिष्यं भोजयेदानीं त्वां वा हन्मि शशं
 कृणु ८५ ॥ इत्युक्तस्तेन यक्षेण मुनीशः केशवं जगौ ८६ ॥ अप्यकृत्यं सृजेदेवगुरुसङ्घकृते कृती । मामी मामीदृशा ध्वन्तु
 त्वद्गुरुं कुण भोजनम् ८६ धर्माख्यानेऽपि यो वक्ति विधिमन्यापदेशतः । सत्त्वी मृत्युभिया दत्तां स पापेऽनुमति कुनः

प्रथमःसर्गः

॥ २८ ॥

॥८७॥ तन्नूनं मदगुरुनीयमियं मांयास्य मायिनः । इति घ्यात्वाथ मौनेन यशोधनसुतः स्थितः ॥ ८८ ॥ युगम् ॥
मुनौ मुद्गरमुपगम्य त्वद्गुरुं हन्मि भुंक्ष्व वा । इति कोपकरालाक्षो जगौ यक्षोऽथ केशवम् ॥८९॥ सोऽपि व्याघ्र रे मायि-
न्ममायं न गुरुः स हि । तादृशचारुचारित्रपात्रं न त्वाद्दशां वशः ॥९०॥ त्वद्गुरुस्त्वद्गुरुः सोऽस्मि कृपाब्धे भुङ्क्ष्व रक्ष
मां । इत्यारदक्ष्य मुनिस्तन्मुद्गरहृतोऽपत्त ॥९१॥ तं ह्यसुं वीक्षमाणस्य केशवस्याग्रतस्तनः । एत्यादत्त गिरं यक्षो
मुद्गरत्रमिभीपणः ॥९२॥ सम्प्रत्यश्नासि चेतसे जीवयामि शुकं जंवात् । वितरामितरामृद्धिं प्राज्यं राज्यं च किञ्चन
॥९३॥ एतन्मुद्गरनिर्घातनिर्विभ्रगगनक्रमः । पथि कर्त्तनाशहर्षस्य पथिकीक्रियसेऽन्यथा ॥९४॥ ततः गुण्यसुधासिन्धुहंसो
रंसालुजो हस्तन् । वशनांष्टुभियमेक्ष्यमाणसत्त्वगुणो जगौ ॥९५॥ नैवायं मदगुरुः किञ्च त्वया जीवन्ति चेन्मृताः । तदमीयां
स्वभक्तानां सर्वाञ्जीवय पूर्वजान् ॥९६॥ किं राज्यदानशक्तेन नामी राज्यभृतः कृताः । किं भाषयसि मां मृत्योः का
भीर्नियतभाविनः ॥९७॥ एवं नियमवाग्दक्षं यक्षोऽयं क्षान्तिमानिव । प्रहृष्टो हृष्टरोमालिः समालिङ्ग्य जगाद तम् ॥९८॥
सायु मित्र धियां पात्र न स्यादेप गुरुस्तव । मृता मया न जीवन्ति नैव राज्यं च दीयते ॥९९॥ इत्थमुक्तेऽथ यक्षेत्रे
राज्ञसं सदसोत्थितः । मुनिरूपं परिलज्ज्य म्वं ययौ यक्षकिंकरः ॥५००॥ विस्मयस्मेरवक्त्राक्षमनया चित्रमाधया । उवाचा-
चलाचिसेशं केशवं यक्षपुद्गवः ॥१॥ खिन्नः सप्तोपवासैस्त्वं क्लिप्तश्चाध्वविहारतः । विश्रम्येह निशामहि सहैभिः कुरु
पारणम् ॥२॥ इत्युक्त्वादर्शयत्तस्मै स तल्पं शक्तिकल्पितम् । केशवोऽस्मिन्विशाम श्रेयसीव यशश्चयः ॥३॥
यक्षयाश्राज्जनेर्यक्षादिष्टैः संवाहितक्रमः । केशवोऽकलयन्निद्रामुभिद्रसुकृतक्रमः ॥४॥ विभावरी विभातेयं निद्रा विद्रा-

व्यतामिति । तं प्रलक्षो जगौ यक्षो निद्रातन्द्राल्लोचनम् ॥६॥ अथ निद्रादरिद्राक्षो विश्वं वीक्ष्य दिनोज्ज्वलम् ।
नभोऽर्कभूपितं चेतति चिन्तयामास केशवः ॥६॥ ब्राह्मणं एव सुहृत्तदहमन्वहं कृत्वनिष्ठधीः । स्वयं याभि त्रियामान्तयाम-
सुसोऽप्यनिद्रताम् ॥ ७ ॥ अहि यामार्धमात्रेऽपि त्रियामार्धशयोऽप्यहम् । स्वयं नाथ विनिद्रत्वमासदं किमिदं किल
॥ ८ ॥ दिवंसेऽप्यथ किं निद्राविचशे मे दृशौ भृशम् । किं नान्तुः पद्मवीकाशसुरभिः श्वासमारुतः ॥ ९ ॥ इति
शङ्काशुप यक्षस्तमूचे मुञ्च जिह्मताम् । प्रातःकृत्यानि कृत्वाशु भृहारकुरु पारणम् ॥१०॥ सोऽप्युवाच न वञ्च्योऽहं यक्ष
दक्षतया तव । विशालैव निशायापि त्वमान्योत्थमहर्मेहः ॥११॥ इत्यस्य जल्पतो मूर्ध्नि पुष्पवृष्टिर्दिवोऽपतत् । स त्वं
धीमंक्ष्य जपेत्प्रभृन्नभसि भारती ॥१२॥ पुरः सुरमसौ कंचिच्चञ्चदचिपमैक्षत । न यक्षं न च यक्षौको न च यक्षार्चकान्वने
॥१३॥ स्मितांगुकुलुमश्रेणिशृगारसुरभीकृतम् । सुखश्रीलक्षितप्रीतिरित्यादरा वचः स च ॥१४॥ एकः पुण्यवतां रत्नं
निःसपत्नगुणो भवान् । भवाहशां प्रमृष्टैव रत्नागर्भा यमूत्र भूः ॥१५॥ शृणु सत्त्वभराश्रान्तस्वान्त वृत्तान्तमान्तरम्
मध्येसममिति प्रोवैश्चक्रे शक्रस्तव स्तवम् ॥ १६ ॥ अहो वरेण्यतारुण्यः पुण्यवान्सुखलालितः । यशोधनस्य
बणिजंरतनुजो मंजुजोनामः ॥ १७ ॥ रजनीभोजनत्यागात्केशवः क्लेशकोटिभिः । अचलाचलचैत्तन्यश्चात्यते नामरैरपि
॥ १८ ॥ युग्मम् ॥ तदाकर्ण्य तदा कर्णतसत्रपुसमं वचः । स्वभावादाभवादेव देवत्वेऽपि सुखोचिते
॥१९॥ दुःगिनोऽन्यप्रशंसाभिर्देवः सर्वाभिसारवान् । महर्दिवंदिनामाहमिद्भागं त्वां परीश्रितुम् ॥ २० ॥ युग्मम् ॥
ध्रुलोक्यबालनोत्तालशक्तिनापि न ते मया । रोमाप्यचालि नियमाध्रीरः कोऽस्तु भवानिब ॥२१॥ बहिना परितसोऽपि

मूलोत्तरगुणाग्रणीः । सुवर्णं, इव सद्वर्णभूमिभ्रान्तर्भवानभृत् ।२२। यक्षादिक्षोभसंस्मभो या कश्चिद्विदधे मया । तं मयि
 प्रणयं तन्वन् त्वं सहस्व सहस्व भोः ।२३। किं च याचस्व किंचिन्मां क वा याच्वा भवाद्दशाम् । त्वद्गृहस्पृश्वपयःसिक्तो
 रोगी नीरुग्भविव्यति ।२४। यच्च किंचित्कदाचित्त्वमातुरश्चिन्तयिष्यसि । भविष्यत्याशु तत्पुण्यशुभानां किञ्च दुर्लभम्
 ।२५। कस्यापि नगरस्यान्ते त्वां मुञ्चाम्यधुना पुनः । वलेशावेशाय तुच्छापि त्वाद्दशामंहिचारिका ।२६। इत्युक्त्वा
 श्रुतिदीप्ताशस्तिरोधप हुरोत्तमः । प्रान्ते पुरस्य कस्यापि स्वमपश्यच्च केशवः ।२७। चतुर्भिः कलापकम् । प्राचीना-
 चलचूलाग्रचुम्बिन्यनुजवान्धवे । कृतप्रातःकियोऽथाय प्राचलपुरमीक्षितुम् ।२८। धर्माख्यानगिराहृतः स जीमूतरव-
 श्रिया । आरामे वामतः सूरिं स्मरनामानमानमत् ।२९। देशनारसपीयूषरसनप्रसृतश्रुतिः । सन्न्यक्तवासनस्तत्र युक्त-
 मासनमासदत् ।३०। पुरस्य तस्य साकेतनाम्नः स्वामी धनञ्जयः । देशनान्ते सुनीशं तं मुदा नत्वा व्यजिज्ञप्त
 ।३१। प्रभो जरापराभृतो व्रतग्रहचिरस्थहः । अनुग्रहः कृत्र गज्यं स्वं न्यस्यामीत्यस्मि दुःखितः ।३२। मत्पुण्येनेव
 श्रुतेन पुसा दिव्येन केनचित् । स्वप्ने ममेति शान्तेन निशान्तेऽय न्यवेद्यत ।३३। प्रातर्देशान्तरादेति यस्ते गुरुपुरः
 स्थिते । योग्ये तस्मिन्शुव न्यस्य भव पूर्णमनोरथः ।३४। अथास्तनिद्रो निर्माय प्रातःकृत्यमिहागमम् । अपश्यं चैनमा-
 यातमाकारख्यातसत्कुलम् ।३५। अथादिशद्गुरुर्ज्ञानी केशवस्य शुभात्मनः । वृत्त निशाशनल्यागनिश्चयामोदसुन्दरम्
 ॥३६॥ मम केनोपदिष्टोऽयमिति शृष्टेऽय भृशुजा । वह्निनामुष्य सत्कर्मदृष्टेनेति गुरजंगौ ।३७। इति श्रुत्वा गुरुं नत्वा
 सत्वाधिकगुरुः पुरम् । केशवेन समं प्रीतः प्रविवेश विशां विभुः ।३८। स्वराज्ये केशव भूमानभयपिञ्चन्महोत्सवैः ।

स्वयं सूरशुरोः पार्श्वे तदैव व्रतमग्रहीत् । १६५। ययौ श्रीकेशवो, राजा नन्तुं देवान्विवेकवान् । सामाल्यस्तत्र चैत्येषु पताका-
भासुरे पुरे ॥ १६० ॥ विहितातुल्यमद्रुत्यः स्वसौधे शुद्धधीर्न्यथात् । दुस्थितानां स दानेन-तारणः पारुणस्थितिम् ॥ १६१ ॥
प्रतापाक्रान्तसीमालभूपांलः पालयन्मजाम् । स राज्यं न्यायनैपुण्यहृष्यन्मन्त्रिजनोऽतनोत् । १६२। कदाचित्पितुरुक्कण्ठामाप
भूपो गवाक्षगः । ददर्श च पथि श्रान्तं सुवि यान्तं यशोधनम् । १६३। अनुधावत्परिजनप्रकरः सत्वरस्ततः । सौधातुभीर्य
नृपतिः पितुः पदयुगेऽपत्तत् । १६४। ताहम्बिभृतिपर्यङ्कोऽप्यद्य रङ्गोपमाश्रयः । कुतः पितरितोऽसीति प्राह च प्रीतिदुःखितः
॥ १६५ ॥ नन्दनस्य नैन्द्रत्वपदेन सुदितोऽपि सत् । दुःस्वाश्रूणि, दध्वग्नेहवार्तामाह यशोधनः ॥ १६६ ॥ धीमन्गते त्वयि
तदा हंसो भोक्तुं निवेक्षितः । भूमौ पपात संजातप्रमिशुक्तार्धभोजनः ॥ १६७ ॥ एतत्किमिति तन्मात्रा वीपे दूरादुपाहते ।
तदग्नेऽदर्शि गरलं तुलापट्टे च पन्नगः । १६८। घर्मज्ञं मन्यमानेन त्वां तदा तद्गुदाहतेः । कुडुम्बेन महाक्रन्दश्चके दिक्च-
क्रविक्रमी ॥ १६९ ॥ तदाक्रन्दमिल्लोक्रवती विषभियम्बरः । एको हि मान्त्रिकाहानकृतोद्यमसुवाच माम् ॥ १७० ॥ न
कार्यः फलेशलेयोऽपि सर्पस्यास्य विषकृमैः । सत्स्त्रुटद्गलत्कायो मासमेवैष जीवति । १७१। जनं विसृज्य शय्याघां
शायितोऽथ त्वदग्रजः । स्थितोऽस्मि तत्स्वरूपं च, शान्तुं पञ्चदिनीं गृहे । १७२। रोमरोमपतच्छिद्रं मत्वाथ, मृतमेव तम् ।
त्वां प्रष्टुं निरगां गेहासुकृतैर्दक्षितोऽसि च । १७३। विषग्रासदिनान्मासः पूर्णः क्षामदती मम । त्वज्जघेष्टोऽथ, मृतो
वास्तु म्रियतां वा हतोऽसि हा ॥ १७४ ॥ योजनानां शतमितस्तत्पुरं मत्पुराङ्गवेत् । कथं याम्यद्य तत्राशु जीव-
दन्धुमुन्धोत्सुकः । १७५। तंकार्ताति इति ध्यायन्नेव हंसस्य पार्श्वगोम् । स्वमैक्षत ततः, क्ष्मापः सतातं सपरिच्छदम् । १७६।

॥ युग्मम् ॥ कुथिताद्गातिदुर्गन्धत्रस्तान्युक्तदम्बकम् । एकयैवाम्बया युक्तं रोदनोच्छ्वनेत्रया ॥५७॥ अतिभिन्नकर्तारिन्नि
 सारोद्धारैरिवादितम् ॥ आसन्नमृत्युं मृक्षिप्तं दुःखी हंसं ददर्श सः ॥५८॥ युग्मम् ॥ तद्व्याव्यथितोऽपीदृग्दूरमार्गद्वृता-
 गतो । कुतःशक्तिरिति ध्यापन्सोऽपश्यद्रह्निदिवत्तम् ॥५९॥ सा कार्पीविस्मयं मत्वावधिज्ञानात्तव व्यथाम् । आगां कर्तुं बरं
 सत्यमित्युक्त्वागादिवं सुरः ॥६०॥ हृष्टेन केशवेनाथ पाणिस्पष्टेन पाथसा । हंसः सित्कश्च रोगौघमुक्तश्च द्रुतमुत्थितः
 ॥६१॥ पूर्वस्माद्दुत्तरेणैव वपुषा चिपुल्लुप्तौ । जातेऽस्मिन्बन्धुवर्गस्य प्रावर्तन्त महोत्सवाः ॥६२॥ एवं प्रभावमुद्भाष्य
 केशवस्य नरेशितुः । दधौ व्याधिवधाय स्वे मूर्ध्नि पादोदकं न कः ॥६३॥ किं वर्य्यः केशवोर्बीशः सिधेबे यत्पदोदकम् ।
 भूतभाविरुजो भेत्तुमासमुद्रं नृपैरपि ॥६४॥ भाविरोगत्रिया स्वर्णकलशे क्षिप्तभोकसि । न जीवितमिवारक्षि केनोर्व्या तत्प-
 दोदकम् ॥६५॥ सद्यः प्रभावमासाद्य भूपतेरिति धर्मजम् । रात्र्याहारपरीहारपरा जज्ञे धरा स्वयम् ॥६६॥ अथायं
 दिग्जयं कृत्वा स्थित्वा साकेतपत्तने । पात्या चिरं धरामत्रामुत्राभूत्परमः सुखी ॥६७॥

॥ इति रजनीभोजनत्यागे केशवकथा ॥

इत्थं हंसस्य विषदं संपदं केशवस्य च । श्रुत्वा सुखादपुरोः स्वर्गिन्कथमग्नि फलं निशि ॥६८॥ सुरा ह्यविरता नित्यं
 श्रावका विरतिस्थशः । तदेवमावर्योभेदो जज्ञे पुण्याढ्यपार्थिव ॥६९॥ तदभ्यर्च्यं जिनं धर्मिन् धर्मांशाबुदयस्थशि । अद्भरो-
 गविभ्रायतदिदं फलमाहरेः ॥७०॥ इत्युदित्वा तिरोभूते सुरे दध्यौ नरेश्वरः । अहो जीवन्मृतोऽपीभः किञ्चन्मद्युपकारकः
 ॥७१॥ त्रिभिर्विषशेकम् ॥ तदस्य नागनाथस्य नाम्ना धाम जिनेशितुः । कारयिष्याम्यनशनस्थाने कैलासशैलवत् ॥७२॥

इत्यादिमधुरध्वानो गमयित्वा तमीमिमाम् । जिनैर्जन्तपूतात्मा भूयस्तत्फलमाहरत् ॥७३॥ तदैव फलतस्तस्मादकस्माद्भूप-
 तेर्ययुः । सरोजमिव संकोचमुन्मुमोच विरोचनात् ॥७४॥ भूपः स्वभावसुभगो धृतसंकोचविक्रियः । विश्वदृश्यपेयतां प्राप
 दिनमुत्केन्दुयामवत् ॥७५॥ अद्रपाटवमद्रत्यगर्जनागरगौरवः । ब्रजन्त्यहानि भूजानिर्जनिते स्म न कानिचित् ॥७६॥
 श्रीडदन्तःपुरीत्योक्तस्तोकीभूतत्रपाभरः । निनाय नायकः क्षमायाः प्रीत्या कल्पि वासरान् ॥७७॥ उत्पन्ननन्दनानन्दसुधा-
 स्नानवशोन्द्रियः । स मेने कल्पि समाः स्वसमानाकिनोऽपि न ॥७८॥ बनक्रीडारसाधीनो रसाधीशः कदाप्ययम् ।
 तद्विपानशनस्थानं वीक्ष्य दुःग्वादचिन्तयत् ॥७९॥ हा मां कामान्धहृदयं भवभावा व्यलोभयन् । स्वभद्रभीरवो यन्मे
 कृत्यनाशं वितेनिरे ॥८०॥ नान्नोपकारिणस्तस्य करिणः कर्तुमीहितः । मोहोह्लासादिह हृष्टा प्रासादोऽयि न कारितः ॥८१॥
 एवं ध्यानपतच्चिरोऽमाल्यानिर्गदिशन्नुपः । विपुलं द्विपनाम्नात्र कार्यतां जिनमन्दिरम् ॥८२॥ अह्ना मासेन वर्षेण
 दशवर्ष्यापि भोजनम् । करिष्यामि जिनं प्रक्ष्य प्रासादेऽत्र प्रतिष्ठितम् ॥८३॥ नृमाणिक्य न शक्योऽयं तरीतुं निश्च-
 यार्णवः । इत्येष लपतोऽमाल्यानवमल्याविशत्पुरम् ॥८४॥ निनयामद्रुताधानबद्धारम्भास्तदैव ते । पुण्याहमद्रलं
 तत्र मग्निप्रमुल्या व्यधापयन् ॥८५॥ हृदुस्मारितसंसारत्यापारः सारधर्मधीः । अकृताहार एवाष्टौ नृपो निन्दे दिनानि सः
 ॥८६॥ ततः प्रत्यूपशेषायां रजन्यां जातजागरम् । देवः स एव प्रत्यक्षीभूय भूपमभाषत ॥८७॥ जय त्वं कीर्तिचिस्तीर्ण
 निस्तीर्णभवसागर । प्रतिपत्तमनोदाढ्यं श्रीपुण्याढ्य महीपते ॥८८॥ अवधिज्ञानतो ज्ञात्वा नृदुःपुरं तयाग्रहम् । लोकोत्तरं
 स्वरूपं च किञ्चिदेवैव भावि ते ॥८९॥ शुभापुर्यां तत्पनान्निश्चिन्त्य ज्ञानभास्करात् । बिम्बं निर्माय जेनेन्द्रं पतिष्ठाप्य

यथाचिधि ।९०। अस्यापयं वने तस्मिञ्चैत्ये पूर्णाकृते क्षणात् । अहं तवैव भाग्यानां सम्प्रति प्रतिरुक्तः ॥९१॥
 तत्कल्याणनिधे तृणमिहि पूर्णमनोरथः । जिने चन्द्रानने नत्वा नमस्यो जगतां भव ॥९२॥ एवं देवस्य तस्योक्तं श्रुत्वा
 दग्धो घराधिपः । अहो कियानयं मेऽभृदुपकारी द्विपामरः ९३ पञ्चभिः कुलकम् । नवाप्रासादतीर्थेशदर्शनोत्कण्ठितस्ततः ।
 पुरःकृतपुरः पृथ्वीपतिः प्रति वने ययौ ।९४। प्रासादमौलिमारुह्यं नृबन्धाः सुकृतश्रियः । लोलं हस्तमिव प्रेष्य पताकां
 सुमुदे नृपः ॥९५॥ कल्याणकलशं पश्यन्मौलौ जिनगृहश्रियः । मुक्तिप्रस्थानकृद्भूपः शकुनेनान्वमोदत ॥९६॥
 चान्द्रीः कलाः शिलाभावं गमयित्वेव निमित्तः । जिनालयोऽसौ भूपस्य निन्येऽक्षिकुमुदं मुदम् ।९७। ततो न्यरूपयत्तत्र
 भूचरस्तोरणं पुरः । पुण्यश्रीद्रविद्युतस्ययंवरणमालयत् ।९८। चैत्यद्वारं ददर्शासौ सद्धर्मपुरगोपुरम् । सतां यत्र स्थितानां
 स्याज्जिनः सुलभदर्शनः ।९९। निलोद्यतस्य निर्जेतुमधर्मं सह भूपतेः । गुप्यद्युक्तमिवापश्यत्स तुङ्गं रङ्गमण्डपम् ६००
 पुर्वीरुर्वाश्वरोऽद्राक्षीद्रम्यान्त्रिकचतुष्किकाः । धर्मस्य श्रद्धया सार्धं विवाहे वेदिका इव ।१। असंख्यसुखसंप्राप्तिनित्या-
 नन्वात्मसेवितः । साशान्मोक्ष इव प्रीत्यै राज्ञोऽभूद्रुद्रमण्डपः ।२। अथाहत्प्रतिमामर्ककोटिकान्तिकृतामिव । पश्यन्स
 भूपशिक्षेप भयकोटिभवं तमः ३ रूपातिशयविसूतां विभोर्मूतां नरोशितुः । स्पर्धयेवाक्षियुगस्य जगाम स्थिरतां मनः
 ।४। आनन्दामृतमग्नस्य लीनं तस्य मनस्तथा । यथा जिनं च विश्वं च स्वं च नो बुभुधे तदा ।५। समत्वमसृणीभूतः
 प्रभूताद्भुतशक्तिभृत् । आरूढः क्षपकश्रेण्यां शुकुध्यानामलो नृपः ।६। तस्य घातीनि कर्मणि दग्धानि ध्यानचहिना ।
 तद्वियोगादिव भवोपग्राहीण्यप्यगुः क्षणात् ७ तस्यामिव सहाय्यायां घटिते घनमेहतः । नृपेऽस्मिन्कृतसंकेते ज्ञानमो-

क्षत्रियौ समम् ॥८॥ अथ विज्ञाय तद्ज्ञाननिर्वाणमवनीविभोः । सृष्ट्वेनैव मन्वानान्वज्रपातमिवोत्सवम् ॥९॥
हा तातेति हृद्वा भर्तरिति हा प्रायकेति च । बन्दनान्तःपुरीलोकान्कन्दतः प्रतिबोध्य सः ॥१०॥ तदा मुदागतैः सम्यग्दृ-
ष्टिभिस्त्रिदशैः सह । कूरवैर्ष्वेदेहिकं कृत्यं स्वमित्रस्य शुभात्मनः ॥११॥ पुण्यसाराभिधं न्यस्य पुत्रं राज्येऽथ भूपतेः ।
अनुशास्य जिनाचार्यां क्षिप्रदेवो दिव ययौ ॥१२॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥

॥ इति हंसकेशवनिदर्शनाविता पुण्यग्रामाण्ये पुण्याढ्यभूपतिकथा ॥
तदेवं देव जानीहि पद्मोत्तररूपोत्तर । प्रभावं प्राच्यपुण्यानां पुण्याढ्यस्य निदर्शनात् ॥१३॥ किं च कर्मवशं विश्व-
मवश्यमिदमीश तत् । मया कृतमदः कार्यो न कदाचिदयं मदः ॥१४॥ जडः कार्ये सुनिष्पन्ने मयाकारीति मायति ।
तस्मिन्नुत्तरनिष्पन्ने दोयं देवाय यच्छति १५ पूर्वगर्भग्रहक्रीडापीडापीडातुरस्ततः । अभ्यधादसुधाधीशः स सुधाबन्धुरां
गिरम् ॥१६॥ स्वच्छन्दं छन्दवृत्त्या ये रञ्जयन्ति महीयुजम् । लक्ष्मीहृत्कृतोपायाः शत्रवस्ते न मन्त्रिणः ॥१७॥
अमृष्टिगतां भृत्या मुदे भूयं स्तुवन्ति ये । ते पाययन्ति सर्षीषि कुवैया इव सत्वरम् १८ अन्छन्दधादिनो नीतिपात्रं
मन्त्रीश मन्त्रिणः । भवन्ति भूमुगां भाग्यवैभवेन भवाद्दशाः ॥१९॥ युक्तं दुर्गतिकूरस्य कण्ठाग्रादिषु गर्वतः । बालको
जनकेनैव त्वयाहमपवाहितः २० युक्तमुक्तं च कर्माणि प्रमाणं प्राक्तनानि यत् । दुःस्थानुःस्थव्यवस्थेयमन्यथा प्रथते
कथम् ॥२१॥ कर्माणि न प्रमाणं वेत्सत्सर्वोऽपि न किं प्रभुः । अवश्यं स्वस्य नैव स्यात्कोऽपि काप्यल्पचिन्तकः ॥२२॥

१ अत्र मया कृतमित्यन्वयः

यतिप्रच्यं ततः प्राज्ञैः शुभे कर्मणि निर्मदेः । अपारं गोप्यदीकर्तुमधुं संसारसागरम् २३ यस्य ब्रह्मिणो दृष्टिकण्यकाङ्क-
 स्टिजं क्लृप्तम् । तेषां नादगन्तुलिकं स्यात्पुंसां तत्रादृते व्रते ॥२४॥ महामाल्य ममालर्घ्यं तद्ब्रतमहणे रतिः । तदागु तद्विधिः
 स्वयंविनिष्ठ मयि धीयत्राम् ॥२५॥ अजल्पि कल्पितामोदं दन्तांगुकुसुमव्रजैः । वचो विमलयोधेन सुधानामधिदेवतम्
 ॥२६॥ स्वामिन्स्र रक्षयेन ज्ञानते ये जिनागमम् । त एव गुरवो गौरधियो व्रतविधो युवाः ॥२७॥ अथालपन्धुपः
 मित्र्या मन्त्रिन्मंभान्यते युवः । किं त्वत्तोऽपि गुरुः कोऽपि शास्त्रयोजनशुद्धीः २८ उवाच सचिवः स्वामिन्मेदं वादी-
 यंनो मतः । अरं मोक्षस्य यमस्य नेत्रं क्षेत्रं थियां गुरुः ॥२६॥ येऽपि सर्वज्ञदेवास्तेऽप्यामनन्ति गुकं शुक्लम् । प्राग्जन्मगुरु-
 वाक्तेयामपि तत्कृत्यीजनि ॥३०॥ क्व स सदगुरुस्तीति प्रीते पृच्छति पार्थिवे । मन्त्रीन्दुरानयदन्तरुग्धौतेन पथा गिरम्
 ॥३१॥ शुद्धप्रयथनः शुद्धचरितः शुद्धदेशकः । स्वामिन्गुरुर्गुरुर्गुरुं योग्यो भाग्येन लभ्यते ॥३२॥ तनोति मन्त्रिणां
 गायत्रियालापमिलापतिः । तावदाचिरभूरात्र चित्रमाकम्मिकं मद्रः ३३ क्वचिचन्द्रप्रभाचारुक्चिद्रिद्रुमयिभ्रमम् । क्वचि-
 त्कमोदसौन्दर्यं क्वचित्काश्रनकोमलम् ॥३४॥ क्वचित्कीरच्छदच्छायं क्वचित्पारापतोमम् । क्वचित्सीन्दूरविद्योति क्वचित्के-
 किकृत्लापकम् ॥३५॥ कीर्णं सभान्तः संभ्रान्तस्तदालोस्य तदा वृषः । हवां प्रतिदिशं तन्वत्क्षेत्रे विस्मेरविम्वयः ॥३६॥
 त्रिभिर्विशोपकम् ॥ आपतन्त्यो महीमस्प्रत्यसुसौभाग्य भाग्यतः । पुरन्दरकुरवाश्रयः कटाश्रान्चिक्षिपन्ति किम् ॥३७॥
 आकृष्टः पुण्यपुष्ट्या वा दानीन्द्रस्यास्मदीशितुः । अभ्येति नभसा रत्नबीपो रत्नकारान्किरन् ॥३८॥ इत्यनल्पविकल्पोमि
 रमभाजि समाजने राश तज्ज्ञातुमाशापि कोऽप्येकः सेवकः ३९ त्रिभिर्विशोपकम् । अध्यास्य सौधमूर्धानमसौ ससंय-

विस्मयः । एत्याद्यु नृपमित्युचे चञ्चद्रोमाञ्चक्रञ्चुकः ॥४०॥ प्रभो पञ्चविधोदधन्मणिसंकोचयरोचिषः । नृत्यन्त इव केनूना-
मञ्चलैर्वायुचञ्चलैः ॥४१॥ सुस्वादेनादाः प्रासादाः प्रसर्पन्तः पुरोपरि । निपतन्तो निरूप्यन्ते नभसः केलिकानने ॥४२॥
प्राकारद्वारमागमत् । गत्यातुरः पुरस्तावदारामपतिरापत्त् ॥४३॥ वनस्वरूपं भूपेन पृष्टः संहृष्टमानसः । स जगौ जगदा-
नन्दरसनिन्द्यन्दिनीं गिरम् ॥४५॥ स्वास्तिकधन चन्द्रांशुनिबहस्य रहस्यवत् । धान्नां धाम त्वदाराममाजगाम महामुनिः
॥४३॥ आगत्य कापि शम्पानसंपन्नककाननात् । अमु ननाम कामस्याग्निनी शक्तिरिवाङ्गना ॥४७॥ कुसुमदुममौ-
लिभ्यः ससुसीर्यं तदा मुदा । स्त्रीणां गणः प्रणम्यपिं धर्यस्तं पर्यचारयत् ॥४८॥ ततो धात्रीतले तत्र पवित्रे चित्रकारणम् ।
सहस्रपत्रमान्त्रि तपनीपमयं तथा ॥४९॥ धन्यस्तान्मध्यमध्यास्य यनायनवनध्वनिः । कर्णेकपेय पीयूषभृषैः किञ्चिदुवाच
सः ॥५०॥ लोलाः कोलादयो वन्या धन्यमन्या इवाभितः । तद्भागनवसुधां पातुमुपान्तवसुधां भ्रिताः ॥५१॥
आसीनास्तकराशीनामुपर्यालोलमौलयः । दिग्भ्योऽभ्येय सुदं भ्रेजुः पिबन्तस्तस्य गाः त्वगाः ॥५२॥ विमानै-
र्व्योमतस्तूर्णसुत्पीणां वणिनीधृताः । उद्यदानन्दविषोतमाननिर्मानमानसाः ॥५३॥ जगद्गुरो जय जय वज्रनाभ
सुनीध्वर । इति स्तुत्वा च तत्त्वा च तद्युस्तस्य पुरः सुराः ॥५४॥ युगम् । इत्यश्विस्ताक्षिणीमाख्यामाख्यातुं
मन्वतः प्रभो ॥ सुवत्या मनोऽणि तत्रैव त्वरयाद्भिहागमम् ॥५५॥ अथ धात्रीयुजा मन्त्री वीक्ष्यमाणमुत्तीऽषदत् । पाङ्केऽस्ती
केवलज्ञानी वज्रनाभो महामुनिः ॥५६॥ महीकृदामधिष्ठानदेवीभिः सेव्यमानया । वनदेवतया देव तयादौ कृतसत्कृतिः

॥५७॥ मुदां निदानं मन्त्रानां तत्त्वानां रत्नदीपिकाः । मुनिः प्रतनुते धर्मदेशनाः क्लेशनाशिनीः ॥५८॥ तत्रा-
 न्तिर्यग्र ते मेष धर्मः माक्षत्रमीयताम् । यथैव देवतावृन्दैः सेव्यते स पुमानपि ॥५९॥ राजाप तेन धर्मस्य प्रामाण्येन
 धमल्लुनः । लोलमौलिः सहर्षाश्रुः सरोमात्रः क्षणं स्थितः ॥६०॥ सत्कृत्याथ वनीपालमवनीपालपुत्रवः । आगाडुष्या-
 नमेदिन्यां सुनीन्द्रोत्कण्ठया रयात् ॥६१॥ विलोमय पुलकी तत्र चित्रां मुनिविभोः सभाम् । भवार्णवतराभासुराडु-
 सत्तार मः ॥६२॥ ततो विमलयोधेन योषितो वसुधाधिपः । भव्यसूपोचिताः—पञ्च वितेने- विनयक्रियाः ॥६३॥
 तयात्रि । गुनेर्दतिरजो मूर्ध्नां सुशतो तेऽन्तरस्थितः । अमी स्वलनकारीति किरीटं किल सोऽमुषत् ॥६४॥ भूषावतंसः
 संसार्याधिपृष्टिकरं ततः । निशाथवमिव न्छत्रं गौरच्छायमदूरयत् ॥६५॥ गन्तव्यं सुवनगम्भोजभास्करस्य पुरो गुरोः ।
 इगमुत्रत शम्भाली क्ष्मापः पापतमस्तमीम् ॥६६॥ वर्यं भाति ममैश्वर्यं गुरुपादनलांशुभिः । सम्प्रत्याभ्यां किमित्येष
 यत्रे चामरचारणम् ॥६७॥ ससुतीर्येव संसारदृष्टीकटकण्टकात् । सोऽसुञ्चन्मुनिवाग्वापीरसं पातुमापनहौ ॥६८॥
 पुनः मणियराजेन राजा विज्ञापितस्ततः । चकार पञ्चाभिगमानुचितान्युक्तदर्शने ॥६९॥ तथया । चन्दनाम्बुजतान्बूल-
 परिहारपदास्तदा । रागत्यागस्य गुण्याहममूलं विदधे सुधीः ॥७०॥ विशेषाद्भूषणं यिन्नद्भूषोऽभान्मुद्रिकादिकम् । पूर्ण-
 गर्यागतश्रद्धः पुण्यदुरिव पुण्डितः ॥७१॥ नवरत्नप्रभामञ्जुमञ्जलिं मस्तके दधत् । गुर्वालोके बभौ भूयोऽशेष्वरोऽपि
 सशेखरः ॥७२॥ प्रददर्श्या वामता नात्र प्रकाश्या दक्षिणस्थितिः । स दक्षः कृतवैश्वर्याबंसमिषादिव ॥७३॥
 युरोगिरा सुधाधारा यान्तु मा कर्णतो बहिः । इत्यसौ दृढदं स्वैर्ये सुस्थिते सुस्थितं व्यधात् ७४ अथ हर्षप्रकर्षश्रीपञ्च

पद्मोत्तरः सुधीः । प्रविवेश नरेशस्तां मुनिहंसस्य संसदम् ॥७६॥ संक्षिपन्निव संसारं भ्रमणत्रयमात्रया । विततार मुने-
 स्तस्य तिस्रो दक्षः प्रदक्षिणाः ॥७६॥ हृष्यन्मना ननामाथ क्षमाथः कर्ममाकथम् । एनं मुनिन्द्रमुन्निद्रभावनापावनतत्मकः
 ॥७७॥ मुनिक्रमनव्रज्योतिः सन्ध्यामं मूर्ध्नि श्रूयतेः । नमतः सूचयामास सन्ध्यानाञ्चिद्विधुदयम् ॥७८॥ मुनीन्द्रा-
 वेक्षणक्षूणकारिणि स्युरिमानि किम् । इत्यश्रूणि निनिन्देप हर्षोत्कर्षोद्भवान्यपि । ७९॥ इत्थं स पार्थिवगुण्युक्तभक्तिसुबै-
 रोमात्रकन्तुकथरो मधुरां विधाय । हृष्टाशयः समुचितासनसंनिविष्टः अर्द्धां प्रियामभिनवां स्वहृदा दधानः ॥८०॥
 आढादनं सकललोकविलोचनानां श्रीवज्रनाभवदनेन्दुमुदीक्षमाणः । वाक्चन्द्रिकां रसयितुं सुरसङ्घसेव्यां पद्मोत्तरः
 परिचकार चकोरचर्याम् ॥ ८१ ॥

इति दण्डाधिपतिश्रीमदाढादनसमन्वितश्रीविजयसिंहसुरिशिष्यश्रीवर्धमानसुरिचिरचिते श्रीवासुपूज्यचरित
 आढादनाङ्के महाकाव्ये सद्गुरुलब्धिवर्णनो नाम प्रथमः सर्गः ॥

१ पिप्पकारपिणि.

अथ ज्ञाननिधिर्जानिनाजानां भाविनं जिनम् । वचःप्रफुल्ल्याचक्रे मोहद्रोहकरं गुरुः ॥१॥ आन्तैश्चतुरशीत्यत्रिलक्षयो-
निवनेऽद्रिभिः निर्भाग्यैर्दुर्लभः कल्पद्रुकल्पो मानवो भवः २ जन्यते निष्फलः स्वर्गापवर्गफलदोऽप्यसौ । अज्ञानैश्च प्रमत्तैश्च
कैश्चित्प्राप्तोऽपि पुण्यतः ३ तदिष्टफलदं मर्त्यपदं जानीत सज्जनाः । विरच्यतां विपश्चिद्भिरप्रमादश्च तत्फले ४ सित्तो गुरु-
क्तिपीयूषैः सथयन्पुण्यपुष्पितम् । दानशीलतपोभाचमिपं शाखाचतुष्टयम् ५ श्रितच्छायो भवारण्यन्नमिखिन्नैः सुरासुरैः ।
तस्मै फलाय कस्मैचिन्मानवानां भवो भवेत् ६ युग्मम् । जना दानं तु जानन्तु प्रधानं सर्वकर्मणाम् । अपि शीलतपोभावेः शु-
द्धैर्यद्दुरि धार्यते ७ शक्रचक्रधरदीनामदीनामपि संपदम् । भोगभाग्यनिदानस्य दानस्यैव वशां विदुः ८ भवार्णवस्य वीचीपु
श्रीपु लोलासु लालसाः । मज्जन्ति पात्रदानं ये दानपात्रं न तन्वते ॥९॥ भवान्धिधानपात्रेषु यत्पात्रेषु निधीयते । असंख्यी-
भूय भूयस्तथा तु भोगाय जायते ॥१०॥ पात्रदानं हृदानन्दहेतुरत्र परत्र च । कृतिनो रतिसारस्य कुमारस्यैव कल्पते ॥११॥
तथाहि विद्यते माहिष्मतीति विदिता पुरी । यत्पौरैः पूर्यते लक्ष्म्या लोलत्वं दानलीलया ॥११॥ सुभूम
इति भूपोऽभूत्तत्र निश्छत्रितद्विपत् । यस्य दानाश्रियः केलिकाननं कल्पपादपाः । १३॥ पुत्रः क्षितिपतेस्तस्य यमूय
भुवनाद्भुतः । रतिसाराभिः शुद्धकलाकमलिनीरविः ॥१४॥ पतिव्रतेव रूपश्रीर्यस्य चिन्मनोहरा । नापे सुरैरपि ध्यान-
तूर्णपूर्णमनोरथैः १५ अदृणैर्गुणैर्यस्य मुदितो मेदितो मेदिनीपतिः । अदाल्पसादतः स्वेच्छाविन्मव्ययनवल्गितम् । १६।

स कदापि कलावद्विश्रुतो रविरिवांशुभिः । विचिकीड पुरकोडे पौरह्वक्पङ्कजप्रियः १७ असावपश्यदुत्पश्येवीक्ष्यमाणं
विचक्षणैः । नरं कंचित्पताकाग्रजाग्रदग्रन्धि चतुष्पथे । १८ अथोचिताचमत्कारे कुमारं परिपृच्छति । तस्य स्वरूपं त्रिद्वयः
कथिदेयं न्यवेदयत् ॥१९॥ कुमार कोऽपि साकारस्तुद्रमानः पुमानयम् । कुतोऽपि, केतुमान्प्रतरापयात पुरान्तरम् ॥२०॥
वीक्ष्य प्रन्धि ह्वजाप्रेऽस्य नागैरुणसागरैः । इह वस्तु, किमस्तीति स्पष्टं पृष्टोऽयमभ्यधात् २१ इह श्लोकत्रिलोकस्य
धितोऽस्ति महितो बुधैः । विक्रीणे कार्यतो निष्कलक्षेणामुल्थमप्यसुम् ॥२२॥ इत्यस्य वक्षसाधर्म्यवशांबदहदस्तदा ।
अमिलन्नमलप्रज्ञाः प्रज्ञाः पुरपुरःसराः ॥२३॥ ते शृणुं तादृशश्लोकसमालोकसमुत्सुकाः । अष्टं जगुः क गुप्तस्य मूल्य-
श्रीरस्तु वस्तुनः ॥२४॥ अथायमभ्यधाह्वय न सभ्याः कचिदीदृशाः । छद्यैव मस्तुतं वस्तुलब्धौ येषां धनं धनम् ॥२५॥
आस्वावमाघ्रविग्रस्तरोगां रोगवतेऽर्धिने । स्वादं परीक्षितुं वसे विक्रेता कः सुधां सुधा २६ मूल्यं संसारसारस्य यक्षाः
श्लोकस्य शोः कस्य विक्रयः कियतां मया ॥२८॥ इत्यनेन कृता कामं यन्निदा कोविदावलिः । अस्ति श्लोकावलोकार्यसु-
पायध्यायिनी चिरात् २६ इत्याकर्ण्य कुमारोऽन्तःसमारोपितविज्ञयाः । सुहृदा हृदयाहूनामास्यं पश्यन्नदोऽवदत् ३० अपि
विद्याप्रयीहृद्यान्कुर्वती स्वर्धितोत्तरान् । अतुल्पमूल्या यस्योक्तिभिरिष्यन् रक्षति ३१ स विक्रीणाति यं श्लोकं लोकमृगणशुणं
भणन् । तं क्रीणन्हेमलक्षेण दक्षो विशोभमेति कः ३२ युग्मम् ॥ वदन्निति सुहृदुन्देर्नन्दितो वृपनन्दनः । प्रीतः किञ्चित्परि-
कम्य श्लोकविक्रयिणं जगौ ॥३३॥ गृह्णाण स्थव्या हेम सूकरत्नं वितीर्यताम् । पुनरस्य नरश्रेष्ठ कथ्यतां तथ्यमाकरः ३४
अथ प्रीतिसुयासिन्धुचञ्चलीचीथितस्मितः । कुमारस्तुन्वमार्तण्डकाकः श्लोकधनोऽभ्यधात् ३५ शृणु सुकाकरं श्रीमन्नस्ति

श्रीमन्दिरं पुरी । श्रावस्तीति समाहृतपुरहृतपुररुतिः ॥२६॥ स्वर्द्धेमानमजानानः स्वस्य स्थापना इव त्रिपः । तस्यस्यद्ध
 प्रमिद्वोऽहं सुबन्धुनामतो मतः ॥३७॥ ह्यहेपितवेयेण चित्राणा श्रूषणकणान् । ननर्त नर्तकीव श्रीरश्रमं मम वेदमनि
 ॥३८॥ सद्भाग्यव्यवसायाभ्यां पक्षिर्णाभिविश्रुतिभिः । पारावारस्य पारेऽपि चरन्तीभिरवधि मे ॥३९॥ नरं कंचन रङ्गं च । अहं
 नृपतिं च न वेद्यि तम् । अदधादधमर्णत्वं यो मे नो मेदिनीतले ॥४०॥ चिरमिल्भन्न भूपभव भूरिविमृतिभाक् । अहं
 दुष्टित्वाद्विभ्रयुत्रपौत्रालिमालितः ४१ एकदा क्षणदापुच्छे स्वप्नेऽपश्यं ब्रह्मिणम् । विभूषणगुणैर्भान्तो निर्यान्तो निजम-
 न्दिरात् ॥४२॥ याचद्धयायामि निद्रान्ते स्वान्ते दुःखप्रशान्तिकम् । तावन्मूर्तमिवाभाग्यं घूमोऽभूद्विभवैकसि ॥४३॥
 तत्कालमेव मे भाग्यभङ्गभङ्गिगीरीयसाम् । तन्नोदभूदभाग्यानां प्रताप इव पावकः ॥४४॥ विचालिनिःसृह्थिसाहुस्तीर्णरव-
 जनवजः । निःसृतोऽहं तदागारात्संसारोदिव निर्म्ममः ॥४५॥ तदा तु यद्यदाकृष्टं दह्यमानं घनं जनैः । छलिनस्तत्तदादाय
 पलायंचक्रिरे रयात् ॥४६॥ मदीयाभाग्यमद्रत्यदीपे तस्मिन्प्रदीपने । प्रपतद्भिः पतद्गानां भङ्गिरीकृता ह्यैः ॥४७॥
 पदार्थादाहदुःखोर्मिव्यथया नृछिते तदा । ओको विशुच्य लोकोऽभूत्प्रतिकारपरो मयि ॥४८॥ घावच्चिच्छेद मे मूर्छां
 जनस्तावयिभावसुः । निन्ये निःशेषमप्येष वेदम भस्मावशेषताम् ४९ सद्यतो निःसृताशेषस्वजनं सुक्तमूर्छनम् । दग्धसर्व-
 खमप्याहुर्मा जनाः पुण्यभाजनम् ॥५०॥ तप्तं स्वर्णादिपिण्डस्यं देयमृत्युपदे तदा । एत्य क्रयाणवाणिज्यकारिभिर्जगृहे
 शृहात् ॥५१॥ लग्न्याक्षरेषु दग्धेषु विदग्धैरघमर्णकैः । दत्तं नोन्नरमप्युच्चैर्याच्यमाने घनोच्चये ॥५२॥ निधयायामि निधा-
 नानि यावत्तावदहिव्रजः । न्यलीक्यत स्वकाभाग्यलताकन्दलशृन्दवत् ॥५३॥ दिगन्तगतवाणिज्यवित्तप्राप्तिप्रतीक्षणम् ।

धनिभ्यो धनमादाय स्वकुटुम्बजीवयम् ।५४॥ किं तु मधिसप्रान्ते मदभाग्यतमोमये । सर्वे मम धणिकुपुत्रा मार्गेऽगृह्यन्त
तस्करैः ॥५५॥ मद्राग्यविप्रयोगाक्रिकीलालिचपाकुला इव । पोतभोजस्तु पाथोधौ ममञ्जुर्मम सम्पदः ॥५६॥ एतद्वार्ता-
श्रुतेरार्तामन्तर्हृत्ति बह्वन्नहम् । अयापं न रति कापि कियदियगणादृणी ॥५७॥ किं देवमुत्तमर्णानामुत्तरं याचतामिति ।
भृशं देशान्तरायाहसुत्साहममूल निशि ॥५८॥ दृशाश्रुमिभ्रया वीक्ष्य पूर्णेन्दुवदनां चिरम् । निद्राणां प्रेयसीं पृष्ट्वा देव्य-
गङ्गदया गिरा ॥५९॥ इश्यानि पुनरीदंशि केति साश्रु दृशं सुहृः । क्षिपन्मुखेषु सुसानां शिशूनां सुगधकान्तिषु ॥६०॥
दुःखौयशम्यलो याहसहायः पदबाहनः । निरीधे निःसृतो मन्दं मन्दं मन्दिरतस्ततः ॥६१॥ त्रिभिर्विदोयकम् । अध्याशु
गतिचातुर्यात्पुर्यां पहिरहं गतः । कुमार सुकृमारत्वान्मेदुरं खेदमासदम् ।६२॥ अन्वेपङ्गयो धनिभ्योऽय भीतः प्रीतिं मृतौ
बहन् । क्षम्यां दातुं पुरीलीलाशैलमौलिं गतः शनैः ॥६३॥ दुःखानि सह देहेन तूर्णं चूर्णयितुं मयि । क्षम्यार्थं
प्रत्यमारुढे कुतोऽप्युक्तिरनूदिति ॥६४॥ मा मानवं भवं हन्त चिन्तामणिमिवाभङ्कः । परिक्षेपीसुधा मूढ प्रौढभाग्य-
भराजितम् ॥६५॥ इत्याकर्षं क्षिपन्दिदुश्च धधुरप्रेक्ष्य कंचन । पुनर्जातोऽस्मि पातोत्कस्तदा वागिल्यभृतपुनः । ॥६६॥
खेदभेदधिया प्राणप्रहारं मुग्ध मा विधाः । स्फीतशीतभिदे कल्पशालं ज्वालयतीह कः ॥६७॥ इति श्रुत्वार्पयन्दिदुश्च
पञ्चयानि पदान्पहम् । कंचिदप्रेक्ष्य क्षम्यार्थी जातधाम्बुध वागियम् ॥६८॥ दुःखप्रेषेण किं मूर्खे निर्जलजसि जीवितम् ।
रेणुवैरेण पीयूषच्छत्रं किरति कः क्षितौ ।६९॥ तामुक्तिमवगण्यैव तुष्टतः शैलशृङ्गतः । क्षम्यामहमदां नाम गुणवन्मा मेति
मायितम् ।७०॥ पातसंवेगसंजातमहावातधुतस्ततः । मूर्धामहं महीदेशसहस्रोगमनोऽगमम् ।७१॥ अर्थान्भीलितद्ववत्स्य

शैलस्यैवोपरि स्थितम् । अपश्यमहमात्मानं मुनिमेकं च कंचन ॥७३॥ किं स्वप्नः किं मतिभ्रान्तिरंसाविति वितर्किणम् ।
 विस्मयस्थमथोवाच स मामसमवागमुनिः ७३ मया मुहुर्निपिद्धोऽपि मर्तुं धावसि किं मुधा । दुःस्वप्नां कौषथं मृत्युरात्मनः
 सहचारिणाम् ॥७४॥ इत्युक्त्वा मयि मीमांसासंमुखे स मुनीश्वरः । विगल्बन्म मनःशोकं श्लोकं जल्पन्ब्रह्ममुद्रायौ ॥७५॥
 ततः क्षणं तन्कान्तिपुनरुक्ताकणोदये । गते तस्मिन्नेदंशत्यमहमित्थमचिन्तयम् ॥७६॥ नूनं कोऽप्येष संसारतारणञ्चारणो
 मुनिः । रात्रावत्राचले कायोत्सर्गं मत्सुकृतैर्दधौ ॥७७॥ अनेनैव दयाद्रेण पतन्नरेहं धृतः । कृतञ्च श्लोकदानेन सदानेन
 सुनिर्धृतः ॥७८॥ इति ध्यात्वा धरां नत्वा मुनेस्तस्य क्रमाङ्किताम् । तच्छ्लोकध्यानपीयूषपानच्छिन्नविदाभरः ॥७९॥
 सुप्तेष्वेव मनुष्येषु स्वेषु शेषे निशाक्षणे । मन्दतरतरैराशु पदैः सदनमासदम् ॥८०॥ युग्मम् ॥ मुनीन्द्रालोकनश्लोक-
 लाभौ मनसि भाषयन् । अजीगणं गुणायाहं विपदं संपदः पदे ८१ मां श्रीणाशेषलक्ष्मीकं मत्वा दाक्षिण्यदीक्षितैः ।
 कदाचिदपि नायाचि लभ्यमिभ्यजनैर्धनम् ॥८२॥ किञ्चित्कैश्चिन्नापावद्भिरधर्मैर्मम स्वयम् । दत्तं वित्तं कुडुम्बस्य
 बनूष कशिपुंश्रिये ॥८३॥ इत्यहं यद्भविष्यः सन्प्रियामपि विषद्वताम् । चक्रे श्लोकस्य तस्यार्थसामर्थ्येन प्रमोदिनीम् ॥८४॥
 सात्प्रतं मत्प्रियायास्तु सोदरः परिणेतोसागदद्गददोक्त्या मां तद्दुस्सवगमोत्सुका ८५ न भूषणानि भूरीणि चीवराणि
 वराणि न । नाध्वयोग्यानि युग्यानि दानीयानि घनानि च ॥८६॥ स्फारशृंगारसारासु दानीयाद्दुसुतभूतियु । रंस्ये
 प्रधानयानासु सोदरासु कीमीदृशी ८७ आत्मानमपि विक्रीयाधिकं किञ्चित्ततोऽपि वा । मानं मे पाहि मानो हि स्वात्मनो-

१ मन्त्रवल्गुधिये.

उपधिकः सताम् ॥८८॥ न मानः पुर्यते चेन्नम्भरणं शरणं ग्राम । मन्यन्ते मानिनो मानमात्मनोऽपि हि दुस्त्वजम् ॥८९॥
 इत्याग्रहमहं तस्या हन्त श्याममुबस्तदा । चिरं विचार्यं चिन्तित्वा किंकार्यं त्वजडोऽभवत् ॥९०॥ वस्तु पंश्यासि नो गेहे यिना
 देहेन क्रियन् । मूल्यं कर्मकृतामेव प्राप्यं तुद्विक्रये पुनः ॥९१॥ तर्त्तिक कुर्वे क्व गच्छामीत्युग्रदुःखहृदा तदा । स श्लोकः
 सस्मरे दुःखम्भरणीयतया मया ॥९२॥ ततः कदाग्रहस्तमहिलामोहिताशयः । कुलतत्त्वं स्वसत्त्वं च तृणयन्धनतृणया
 ॥९३॥ तं मातृयदधिकेयमपि श्लोकमिहाप्यहम् । इत्यर्थोत्तेऽश्रुधारालटगेप न्यगमुल्लोऽभवत् ॥९४॥ युग्मम् ॥ ततस्तं
 ग्रन्थिमुद्ग्रन्थ्य तद्वद्गुल्यग्रसंज्ञया । कुमारः स्वममादाय स्वकरे 'श्लोकपत्रिकाम् ॥९५॥ क्षणमात्रं ततो गात्रं स्तम्भपात्रं
 नृजग्रसौ । किमिदं तद्वत् तत्स्वाद्मास्वाद्योचैरदोऽवदत् ॥९६॥ युग्मम् ॥ द्रामिन्द्रियमयी धीराः श्रवणे सृजत स्रजम् । अस्यैप
 श्लोकराजस्य प्रवेशो भवतीह यत् ॥९७॥ कार्यः सग्यदि नानन्दः पूर्वपुण्यभिदे हि सा । नैवापदि चिपादश्च सा हि प्राक्पा-
 पपिष्टये ॥९८॥ इति श्लोकामृतं पीत्वा प्रीत्या नृत्यश्रुतामिव । श्रुतीनामाश्रयैरापि कम्पः केषां न मौलिभिः ॥९९॥
 प्रीतिगौरवगौरु तदा पौरुषु दृःग्विनम् । भूपभूरभ्यधादाग्निः सुबन्धुं मयुबन्धुभिः १०० नूनं त्वमसि मे पूर्वजन्मबन्धुर्य-
 तस्त्वया । सूरूपीयूपपानस्य भागेनाग्नि न वञ्चितः । १॥ धनं हरिकरिस्वर्णरत्नाद्यमिह मायति । विद्यते चय कुत्रापि
 स्थथा तव गृहाण तत् ॥१०१॥ इत्युदित्वा ससंमानमभुं प्रवीन्तुपात्रजः । दृत्वा दुकूलकल्याणरत्नवारणधोरणीः ॥१०२॥
 तन्वन्दानानि दीनेषु गुणलीनेषु चिस्मितः । ततो भूशकभूशक्रे श्लोकप्राथेचिकोत्सवम् ॥१०३॥ निर्गम्य दिन्मुञ्चिद्रकथीन्द्र-
 कुलकेलिभिः । असौ नक्तं नृदेवस्य सेवार्थं सुंमयी यंयो ॥१०४॥ श्रणेऽत्र श्लोकिनेतारमेव अग्रयनियोगिना । अबाच्यत

चमत्कुर्वन्चितो वित्तोच्चव्ययः ॥६॥ अथ क्रीडादिलाधारः कुमारमिदम्बिबान् विप्रबं विभुताप्राणान्धुधा शुग्ध
 किमुञ्क्षसि ॥७॥ आकरः परमः काव्यमणीनामनणीयसाम् । न स्यात्कशिपुमात्रस्य दानताः कानतः कविः ॥८॥
 तत्किमेव तद्गुणैपमात्रगात्रव्यवस्थितिः । श्लोकः कनकलक्षस्य क्षयावशीकृतस्त्वया ॥९॥ बीजं लोकक्षयानन्दकारिणोः
 कामधर्मयोः । तृणवत्प्रजति व्यक्तुयोधनः को धनम्रजम् ॥१०॥ कलाविक्रमबुदीनामसाध्यमपि साधयेत् । यस्तद्वित्तम-
 ब्रशानरूपे कृषेऽपि कः क्षिपेत् ॥११॥ द्रविणैः कृपणोऽप्येति सेव्यतां महतामपि । सेव्यः स्वर्णाद्रिरुद्धिद्वैः किं सदैव न
 देवतैः ॥१२॥ गुणी रक्तोऽपि दृश्येत क्षीणश्रीराश्रितैरपि । त्यजन्ति निशि, निःश्रीकानलिनो नलिनोत्करान् ॥१३॥
 ध्यात्वेत्सर्वजिपितुं विसं न एवं कः संशये क्षिपेत् । अयालस्त्वमियोत्तलः क इव व्ययति श्रियम् ॥१४॥ अथ पुंस्कोकिलालाप-
 कल्पामयमकल्पयत् । कुमारः पुण्यकान्तारसङ्कारतरुर्गिरम् ॥१५॥ शतशः सद्सु विद्वत्सु सत्काव्याभिगमः कृतः । बजा-
 करेऽपि सबज्र निष्पुण्यैः कापि नाप्यते ॥१६॥ श्रद्धा धर्मस्य कामस्य प्रीतिरुत्पत्तिकारणम् । लोला तत्कर्मणि श्रीस्तु दासी
 कस्तत्र रज्यति ॥१७॥ लीलैव कलाशौर्यबुद्धयः साधयन्ति यम् । तमर्थं तवसाध्येऽपि साधकं कः सुधीर्दिशेत् ॥१८॥ अ-
 शानकूपञ्चिद्वैरर्थं एवोपदिश्यते । अशक्यं कण्डुमात्मानमत्र कस्तृष्णया क्षिपेत् १९॥ निर्ग्रन्थोऽपि विरक्तोऽपि निर्गुणोऽपि
 यतिः सताम् । सेव्यः स्याद्येन तज्ज्ञानं, यतन्तेऽज्जयितुं बुधाः ॥२०॥ इत्यनादरणीयैः स्वैरसंख्यैरपि दृश्यते । सतामादरणीय
 अज्ञानलेशोऽपि लभ्यते ॥२१॥ एकमुत्तरमुद्गमं ददाने नन्दने नृपः । कामं कामपि नोवाच वाचं, रोषालिभ्रष्टकृ ॥२२॥
 अथोत्सस्यौ कुमारोऽयं भ्रूवह्मसभान्तस्तात् । देशान्तरगतिध्यानतत्परस्तत्परभवात् २३ गुप्तः सुप्तं जनं सुक्त्वा पुरात्किञ्चि

विनिःश्रुतः कुमारो वारिजव्यूहमिव व्योम्नो विभाविशुः ॥१२४॥ खुरलीखेलानान्यासादजातकमणश्रमः । अलं चलन्न-
लङ्घिष्ट महीमेय महीयसीम् ॥१२५॥ इवापदाः स्वापकालेऽपि महारण्ये महस्विनः । ज्वलदग्निधिया नासन्नसत्तास्तस्य
कुत्रचित् ॥१२६॥ ईदग्ररा न रोमत्वं बहन्ते कोऽप्ययं सुरः । हेलया खेलतीत्येनं तस्करा न पराभवन् ॥१२७॥ इति
सखवतां पुंर्यस्तुर्येऽग्नि चंपाङ्गजः । धराहारो निराहारः श्रावस्तो नगरीमगात् ॥१२८॥ मध्यन्दिने दिनेशस्य कान्तिभिः
कान्तिमागतः । श्रान्तस्तत्र विशश्राम कामस्यायतने ततः ॥१२९॥ कोऽप्युज्ज्वलज्वलकामा सामान्यो न पूमानयम्
इति ध्यानवशादेव देवपूजिकया रयात् ॥१३०॥ आनीय शुचिपनीयकरकं नरकुञ्जरः । सफलक्रीयतां वीर नीरमीत्यभ्य-
धापि सः ॥१३१॥ युग्मम् ॥ ता मायुरीयुरीणाः स वनरीणः पवावपः । प्रीतो भवन्ननिश्रान्त इव तीर्थेशदेशनां ॥१३२॥
तदा संहर्षवाचालपिकीजालकुहपमम् । रथं श्रुत्वा किमचेति तत्रेमां दृच्छति सः ॥१३३॥ सा जगौ राजगौराणां प्रशासां
विनिवेशानम् । नृपः नृप इतीहास्ति रिपुहास्ति केशरी ॥१३४॥ तस्य कान्त्यधिकन्यासा कन्या सारङ्गशाबहकं ।
सौभाग्यमञ्जरीत्यस्ति सौभाग्यतकमञ्जरी ॥१३५॥ मुधा सुषामुजां चक्षुरनिमेषत्वचूरधृत् । साः रंग्यरूपपी-
यूपकृषिका न न्यरूपि धेः ॥१३६॥ सर्वस्वं रूपगुणस्य कन्यारत्नमिदं महत् । बाल्येन यामिकेनेन यौवनाया-
पितं यतः ॥१३७॥ धीराल्पमन्त्रिधन्याख्यश्रेष्ठिकन्ये शुभे वसे । तस्याः सख्यो कलाह्वये विद्येते तुलययौवने ॥१३८॥
१ रामणोयकम्—शोभाम्- २ पृथिव्या दारत्वदृशः- ३ वनबाणेन किलः

ते सर्वकर्मसु । तां कदाचिन्न मुञ्चेते रतिकान्ती इव श्रियम् ॥१४०॥ त्रैलोक्यरमणीरूपसम्पदार्मिव देवताः । तिस्रोऽपि
 कौशलं प्रापुः सकलासु कलासु ताः ॥४१॥ श्रीतनूजस्य पूजार्थमायान्यन्वहमत्र ताः । तत्परीवारनारीणां रवः
 सम्यग्निशाभ्यते ॥४२॥ इत्यस्यां विक्रमद्वाचि साचिचञ्चदिलोचनाः । व्यलोकयन्त कुमारेण योपितस्तोपितस्मराः ॥४३॥
 तिस्रो नरविमानस्थास्तासु प्रैत्यन्त कन्यकाः । तेनान्नक्षितीशस्य प्रत्यक्षा इष शक्तयः ॥४४॥ युनां मनोवनोत्सङ्गं ज्व-
 लयन्कनकोज्ज्वलः । चक्राम कामदावाग्निरिवैष स्त्रीजनः शनैः ॥४५॥ दीपयद्भिर्द्वन्द्वोददृदि मोहमयीं निशाम् । भास-
 नाना निशानाथसमानांशुभिराननैः ॥४६॥ विधेरकुसुमे लीनं सतां शृङ्गायितं मनः । कर्पद्रिनयनाभोजैर्भूपयन्तीर्भवा-
 र्णवम् ॥४७॥ मन्दयद्भिर्मुनीन्द्राणामरि जाल्युज्ज्वलं यशः । शरीरधामभिः कामवीदिकाभिरिवाद्सुताः ॥४८॥ तिस्रो-
 ऽपि शनकैः कन्याः समीपं सद्गुपेयुषीः । ददर्श च कुमारस्ता मारस्य च वशं गनः ॥४९॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ ते च
 चञ्चत्प्रभाचक्रं नरशक्रं निरीक्ष्य ताः । मिथोऽपि वचनं चारुस्मितसूचितमूचिरे ॥५०॥ अस्मद्भक्तिगुणक्रीतः प्रीतः
 श्रीतनयः किन्तु । प्रासादाश्रिगतो मार्गलस्मन्मार्गमयं स्वयम् ॥५१॥ कर्तुं कश्चिदसौ कामसेवां देवाग्रिमः किन्तु । अभ्या-
 श्यदृष्टमालाभलोलुभधीरिह ॥५२॥ अस्मभ्यथा वरं दातुकामः कामः कमप्यमुम् । स्वतोऽप्यथिकयामानमानयन्मा-
 नधं नवम् ॥५३॥ इत्युक्तियुक्तिःमाजस्तास्मिँल्लीनदृशो शृशम् । उत्तेकः कन्यका धन्यमन्या नरयिमानतः ॥५४॥
 चतुर्भिः कलापकम् ॥ मुहुः पिहितमप्यह पिद्यत्योऽशुकेन ताः । स्वलन्मृदुपदन्यासाः प्रासादकोडमासदन् ॥५५॥
 दिदृक्षवो मुवं तस्य हिया वीक्षितुमक्षमाः । नेत्रकोणावलोकस्य व्यधुः प्रारम्भमत्रलम् ॥५६॥ भवद्भ्यां भासुरं रूपमी-

दृशं शुश्रुवे क्वचित् । इति प्रष्टुमिवाभ्यर्णं कर्णपोस्तदृशोऽजामन् ॥६७॥ भावभिन्नां कुमारः स्वे तत्पवेशोत्सवे हृदि ।
 ददौ दृशं भृशं नीलोत्पलन्त्रकोरणाणामाम् ॥६८॥ विलङ्घय ह्वपथं तस्य कथञ्चिदपि ता ययुः । तदधीनहृदो मीनकेत-
 नायतनान्तरम् ॥६९॥ विरहस्य भियान्योन्यं रहस्य(ऽ)थ रहस्यवत् । सा मन्दमिदमाचक्षौ सख्यौ प्रतिपृपात्रजा ॥६०॥
 कदापि प्रगुणप्रेमगुणबन्धनिन्बधनम् । न नो मनोऽपि सन्निभं डिम्बनारम्भतोऽप्यमृत ॥६१॥ पतिभ्यः पितृभिर्दत्ता
 भिक्षेभ्यो भिन्नजातिभिः । कथमाशुभयिष्यामो वयस्यत्र वयस्यताम् ॥६२॥ अवियोगनियोगस्तद्यदि वां हृदि बाञ्छितः ।
 एकवह्नुःसुयासेकस्तद्वयं दयितोऽस्तु नः ॥६३॥ असमक्षं समस्तानां जनानां रजनविह । वियोगपातभीत्याद्य क्रियते-
 ऽस्य करग्रहः ॥६४॥ एवमुक्त्वाऽऽत्तमीनायामेते दत्तः किमुत्तरम् । इत्याकूलहृदि स्नापयुज्यां प्राह प्रियवंदा ॥६५॥
 पत्त्वगोक्तं तदेवासीन्न देवि यदि मे हृदि । तत्त्वत्सख्यनिदानाय प्रयसे श्रेयसे शपे ॥६६॥ इत्यस्या वचनस्यैव प्रतिशब्द
 इवाभवत् शब्दस्तदा सुताराया वदनोदरकन्दरे ॥६७॥ इत्थं मिथः कथासारसुधासारपरिप्लुतैः । मनोभिर्निर्मलेरेताः
 श्रीतनूजमपूजयन् ॥६८॥ अथागत्य बहिः कामस्तुतिप्रस्तुतिकेतयात् । इमाः कुमारसुखिदय जगुर्मण्डजुगुणां गिरम् ॥६९॥
 अक्षग्न्नः स्थिरं नाथ यथा त्वयि तथा त्वया । नाथाधिके प्रसादेऽत्र स्थिरीभाल्पमहर्निशम् ॥७०॥ इत्युक्तियुक्तिभि-
 स्तासां कुमारः स्वं व्यचारयत् । क्षणायामपि तत्रैव प्रसादे स्थापितं कृती ॥७१॥ ताञ्छेच्छुरथ चक्षुषि क्षिपन्त्यः पृथतो
 सुष्टुः । स्मरार्थाचारुतादीपसजायालोकनच्छलात् ॥७२॥ दीप्तस्मरानलज्वालायकै रागरसैस्ततः । कुमारं चित्रवचितक-
 लके न्यस्य ता ययुः ॥७३॥ अधिकं दधदौज्ज्वल्यं तापायैवाभषत्तदा । तासां मारज्य हारथ कुमारथ हृदि स्थितः

द्वितीयसर्गः

॥२०॥

॥७४॥ भक्तेऽसौ कामदः कामं कामः इत्युक्तिभाग्य । कुमाराय ददौ शेषान्मोदकान्देवपूजिका ॥७५॥ तदा कृततदा
 हारः कुमारः शुशुभे शुभैः । पुण्येषुशेषान्मूलपुष्पावलिविलेपनैः ॥७६॥ अथ तस्य च तासां च दक्षप्रभादण्डमण्डलैः ।
 भानुसुन्न इव प्राप प्रलङ्गिगिरिशिरस्तटीम् ॥७७॥ तेषां हृदि तदोद्दामः कामतापः स कोऽप्यधृत । यज्जितेनेव सूरेण गतं
 दूरेण लज्जया ॥७८॥ विभ्रदभ्रलिरीभावं संयाभ्रपटलच्छलात् । तेषां भृशं निशारम्भे जज्जम्भे रागसागरः ॥७९॥
 तदङ्गज्वलितानद्गदावपावकज्जम्भभिः । अपूरि भुरिभिर्धूमैरिव ध्वान्तभरैर्नभः ॥८०॥ इति क्रमाद्विशोथिन्यां निशीथसम-
 यस्पृशि । पौरेषु परितो निद्रासुद्वितेन्द्रियवृत्तिषु ॥८१॥ भृषिताभ्रगणाः पाणिग्रहोपकरणान्विताः । तास्तिबोऽपि ययु-
 र्मीनकेतनस्य निकेतनम् ॥८२॥ युग्मम् ॥ आगमिष्यन्ति ता नो वा भविष्यति न वात्र सः । इत्याकुलहृदोऽन्योन्यं ते
 ऽमिलन्समदास्पदम् ॥८३॥ तैर्हृष्टैरथ तत्कालज्वालितज्वलनच्छलात् । दीप्यमानो धरिश्चक्रे हृदयाद्विरहो महान् ॥८४॥
 भवान्भोनिधिधिण्डीरभरविभ्रमभृत्प्रभे । चीवरे पीवरेप्रमक्रपांस्तेऽथ पर्ययुः ॥८५॥ अमन्दमोदैर्मदनफलान्यथ करेषु तैः
 कन्दर्पलतिकाकन्दबन्धुराणि बयन्धिरे ॥८६॥ अथ ताः प्रथितोत्साहः करे जग्राह कन्यकाः । विप्रयोगपयोराशौ निम-
 ज्जन्तीर्दृपाङ्गजः ॥८७॥ तेषां जिहासुधावल्लिपुष्पाण्यथ मिथः कथाः । जग्मुर्मधुमुचश्चारुवर्णाः कर्णाचतंसताम् ॥८८॥
 ततः प्रभातमिश्रायां तमिस्रायां निजं निजम् । ता निकेतं गताः स्वापं कुमुदिन्य इवासदन् ॥८९॥ एष्यद्रविभयाद्विद्रा
 नलिनेभ्यः पलायिता । विशाश्राम कुमारस्य तदा नेत्रारविन्दयोः ॥९०॥ द्राग्दृष्टनटया स्पष्टं सच्यया सुधियो षपुः ।
 सत्वरं गत्वरं मत्वा धर्मतत्त्वान्यधुस्तदा । ९१॥ वीक्ष्यैव कुमुदे लक्ष्मीं क्षणात्क्षीणां विचक्षणाः । श्रियश्चलत्वं जानन्तो

दानं तोषहृदो ददुः ॥९२॥ संयोगं विप्रयोगान्तं दृश्यन्-कोकदंशनात् । सत्सु साधुजनः सङ्गविदधे धर्मदेशनाम् ॥९३॥
 मुसत्यादि ममेति श्रीर्ममेव समये स्वयम् । तस्यै मा छिद्रयतामञ्जमिलीबारुयदल्लिखनेः ॥९४॥ पबित्रितधरिश्रीकः
 पादन्यामैरिवांशुमान् । आकर्षत्तिमिरादिभ्रं दुःकृतादिद्र तीर्थकृत ॥९५॥ अथ सुसां विवाहश्रीचिहां सौभाग्यमञ्जरीम् ।
 वीक्ष्य श्रित्तिपतेराण्यत्कञ्चुकी चकितसन्दा ॥९६॥ केनापि निशि कन्ये नो व्यूढे इति पतिः क्षितेः । एव तत्र क्षणे
 मन्त्रिभ्येच्छिप्यां व्यञ्जपि स्वयम् ॥९७॥ इहेदग्निविद्धं केन विडम्ब्यनमिदं कृतम् । इति कोपाकुले भूये कोऽप्येव्य पुरुषोऽ-
 यदत् ॥९८॥ स्वामिन् कश्चन कन्दर्पायतनेऽनुपमः पुमान् । हृद्यश्रीचिद्यतेस्यः पाण्डिग्रहणवेषभाक् ९९ इत्याकर्ष्य तलो-
 रश्मिलारक्षः कुशादिशात् । आगसां सागरो मद्भु स षष्ठ्याऽऽनीयतामिति २०० अथ गत्वा तलारक्षस्तं दक्षो वीक्ष्य दोर्भृ-
 तम् तूर्णमेव भयार्पणः क्षमासुजगं व्यजिज्ञपत् ॥१॥ अस्ति विस्तीर्णहृक्पातृणीकृतजगत्रयः । तत्र स्वामिन्पुमान् कोऽपि
 दादशार्कनिमग्नः ॥ २ ॥ रूपं निरुपमं तस्य निरूप्य निरुपाधिकम् । स्त्रीत्वाय स्थयत्येव देवानामपि मानसम्
 ॥ ३ ॥ मन्थे तादृग्दुष्टासस्तादुक्ताहगाकृतिः । अपीन्द्रमनसा मान्यो न सामान्योऽस्ति कोऽप्यसा ॥ ४ ॥ तदेक-
 मपि मोत्रेकपत्तिव्यूहोऽप्यहं नदि । अमुं पर्थुं समर्थोऽग्निकर्णं तृणगणो यथा ॥५॥ इत्युक्तिविक्रमपर्यस्तत्कर्षणकृते नृपः ।
 प्रीपीत्रीररसानग्नं सेनान्यं सेनया रयात् । अथो रथेभ्यश्चसेनाभिर्नाभिचदृष्टतः । तरसा सरसोत्तालञ्चालं करवा-
 लमृत् ॥ ७ ॥ राज्ञा सेन्यं त्वयि प्रेषि कथितेऽपि जनेरिति । तदा तस्य न रोमापि नरोत्तमस्य कम्पितम् ॥ ८ ॥

१ "वीररत्नं वा (वा) न्यं" इति वा पाठः ।

विभ्रन्निरधिकं दर्पं कन्दर्पायतनं तनः ॥ अवे न्द्यतं चमूग्रैः क्रूरैरात्मैव कर्मभिः ॥१॥ उचनीचस्फुरच्छीर्षैः शूरः शोण-
 मुवै रुपा । कुमरो मुहुरालोकिक कृकलासैरियांशुमात्रं १० पवमालोपयं सेनानीर्गृह्यतां गृह्यतामयम् । इति कोपानलज्वा-
 लां चागमालामुदलालयत् ॥११॥ इत्युक्त्या तस्य कल्पान्तवातवेगिनि धावति । वीरवारे कुमारेण मेरुणेव न बुधुभे
 ॥१२॥ स्थानत्यागे प्रियारागे भयभागे च तत्र मः । तं श्लोकं संस्मरन्निभ्रं न मनः क्वचन व्यधात् ॥१३॥ ते तु
 दैन्यमुच्यः सैन्यमहाः सर्वेऽपि गर्विताः । कुमाराय कुधावन्तो धावन्तो दयुरन्धताम् ॥१४॥ ततः स्वमपि हस्ताग्रमपश्य-
 न्तौऽन्धदृष्टयः । पुरो यत्रापि तत्रापि स्वल्नादपतन्त ते ॥१५॥ मृशं विसंस्थुलां धीरा दधतः परितो गतिम् । अन्या
 मिथोऽप्ययुच्यन्त मंभुवीर्नैर्द्विषट्टिया ॥१६॥ किं रे कन्यास्त्वया व्यूढा मदेनेत्युद्धतोक्तिभिः । ताडितोऽश्मपुमान्कैश्चि-
 त्प्रासः स्मरसुरैरुसि ॥१७॥ तत्रायलम्बितं प्राण्य पाणिस्पृशन्न चासरम् । कुमारकेशयुद्धधान्येऽच्छिदन्तुर्वक्ष्यदुर्धराः
 ॥१८॥ केऽपि कोपाकृलाः प्राण्य प्रौढाश्मकरिणः करम् । चकृपुर्दन्तदष्टोष्ठाः कुमारेन्द्रमुजभ्रमात् ॥१९॥ इत्यनेक-
 विधोद्दामसंग्रामसयकौतुकः । चमूधारः कुमारस्य वकार नयनोत्सवम् ॥२०॥ एवं श्रुत्वा चमूचित्रमृचिवान्सचिवं नृपः ।
 पुमानसायसामान्यः सन्मान्यानीयतामिति २१ अथ गत्वा त्वरावेशराजिना राजवाजिना । नास्मिन्वीरे विरोद्ध्यमित्युचे
 सचिवश्चमूम् ॥२२॥ ईदृगमन्त्रिगिग शान्तमनसः पृतनाजनाः । सद्यो हृद्यदृशः स्वस्मिन्त्वा युद्धं ललजिरे ॥२३॥ सचिवस्तु
 विमुच्यार्थं गतः स्मरमरुद्गृहम् । अग्रेकुमारमारुदचिनयां वाचमाचरत् ॥२४॥ धीरचूडामणे वीर गम्भीरगुणनीरधे ।
 त्वन्मुलेन्दौ नृपश्चक्षुश्चकोरयितुमिच्छति ॥२५॥ उत्थानमेव भूमिपसमीपगतये तनः । विततार कुमारस्त्रिगिगमुत्तरमुत्तरम्

॥३॥ रथेन प्रथितेनाथ मन्त्रिनाथनिदेशतः । अगादगारं जगतीसुजङ्गस्य महासुजः ॥२७॥ क्षमाजानिस्तमायान्तं
ममान्तर्भान्तमंशुभिः । उपमानामनध्यायं निध्याय ध्यायति सं सः ॥२८॥ स घन्यः स सतां मान्यः पश्येद्यः सकृदप्यमुम् ।
बन्धुः श्रीबन्धुरो येयामेप तेषां तु किं ब्रुवे ॥२९॥ तासां तु सफलं जन्म दूरे तासामनिर्धृतिः । प्रेम यासामसौ कामः
सौहृदेन हृदंश्चति ॥३०॥ ईदृग्न्यानसुधापानरसमानसमानमत् । इलातलमिलन्मौलिः कुमारः कामुकं भुवः ॥३१॥
ततः प्रीतिं परां यिन्नदभ्युत्थाय धराधवः । दूराद्दुल्लासयन्पाणी वाणीमैतासुवाच तम् ॥३१॥ गुणमालिन्समालिङ्ग ममाङ्गनि
ससुरसुकः । इमान्यमृतपानेन हृमन्तु रसनेन्द्रियम् ॥३३॥ अथार्पितपरीरम्भं दोर्भ्यां संभाव्य भूविभुः । निवेद्य गुणसंकेत-
स्थानमङ्गे तमग्न्यथात् ॥३४॥ प्रवीर भवता हीरप्रतिवीरगुणैर्गुणैः । को वंशः सर्ववंशानामवतंसः कृतिन्कृतः ॥ ३५ ॥
स्वाभिधेयसुधासिक्तैरक्षरैरभिपिञ्चमि । भवद्दुःखाप्रितप्तानि सज्जनानां मनांसि कैः ॥३६॥ कैरस्मद्ब्रसुधाभाण्यैराकृष्टेन
त्वयायुना । अकारि स्ववियोगेन खेदिनी मेदिनी च का ॥३७॥ ईदृक्षवेपसंभाव्यस्तव पाणिग्रहोत्सवः । कल्याः सफलया-
माम जीवितं जन्म बन्धुं च ॥३८॥ दृक्प्रियेऽपि त्वयि प्रापुर्मदलानि किमन्धताम् । उलूकमण्डलानीव भासुरे वासरेश्वरे
॥ ३९ ॥ इत्युक्ते मृसुजाचक्षुषौ कुमारथरितं निजम् । कुद्वसैन्यान्धताहेतुं न वेधीति जगाद् सः ॥ ४० ॥ अथ
धात्रीशामन्त्रीशात्रेष्ठिश्रेष्ठैरतन्यत । प्रमोदप्रीणितं पुत्रीपाणिग्रहमहामहः ४१ श्लोकासियन्धुताप्रीतिबन्धुरेण सुबन्धुना ।
तदुक्तिश्रवणावेल्य कुमाराय ददौ मदः ॥४२॥ कुमारस्य प्रसादेन घनं घात्रीश मेऽयुना । इति विज्ञपनात्तेन विशेषातोपितो
नृपः ॥४३॥ कुमारेण समं प्रीतिवार्ताभृतमिलाभृतम् । गत्यापराहकाष्ठेऽथ बनपालो व्यजिज्ञपत् ॥४४॥ खामीनको-

ऽप्यथ दक्षोद्यारणशरणो मुनिः । उन्नीर्यं व्योमलोऽकार्पात्कायोत्सर्गं वनेऽधुना ॥४५॥ इत्यभिश्चुल्य सत्कृत्य बनीशाम-
 वनीशिता । ययौ ममं क्रुमारेण मुनेरुत्कण्ठया वने ॥४६॥ नमस्यनो नरेशादीनभय्यान्संभावयन्नथ । ज्ञानत्रयमयः
 कायोत्सर्गमप्यमुच्यन्मुनिः ॥ ४७ ॥ वेशनां भवाकान्तास्तापनिर्वापनोचिताम् । व्यथान्मुक्तिपुरदारसुधासिन्धु
 यतिस्ततः ॥४८॥ सुयन्धोः स्वस्य च प्राच्यं कर्मवैचित्र्यकारणम् । भवं भूपभवोऽष्टच्छेदानान्ते नतो यतिम् ॥४९॥
 मुनीन्द्रुरपि दन्तांशुच्छलप्रचलदधलाम् । आन्दोलयत लोलायां दोलायामिव भारतीम् ॥५०॥ श्रीदृस्तिपुरमित्यस्ति
 मुयस्तिलकचतुरम् । सेव्यन्ते कृतकीर्त्यभ्युमज्जनेयज्जनेः श्रियः ॥५१॥ तत्रासीदद्वितत्रासी सुमित्र इति भूपतिः । यत्प्रता-
 पप्रतानिन्यां निन्द्ये भानुः प्रसूनताम् ॥५२॥ तस्य सन्तुरभृद्विश्वसेनाख्यो विश्वभूषणम् । यः कलानां गुणानां च शङ्के
 सङ्केतकेतनम् ॥५३॥ अद्गुष्टयैव दृष्ट्या म स्वभावाधिर्भवत्कूपः । ददर्श सर्पतः सर्पानपि दर्पातिपातिनः ॥५४॥
 कदाप्यन्यापयद्द्रीनां मरुकरेऽपि न तस्करे । कर्णाकरिणीचिन्ध्वो वधयुद्धि व्यग्रन्न मः ॥५५॥ अपराधपरार्थीने क्रोधा-
 सीनेऽपि चिद्विधि । न कदाचिदसौ चक्रे मत्सरं विश्ववत्सलः ॥५६॥ चत्वारोऽस्य कलासारसूरवीरजयाख्यया । मन्त्रिक्ष-
 प्रवणिर्गव्यनन्दनाः सुहृदोऽभयन् ॥५७॥ ऋभिः समं स मन्त्रीन्द्रपुत्राद्यैर्माद्यद्वयमः । शतुभिः शुशुभे खेलन्धर्मरालमेव
 धीमतः ॥५८॥ स प्रैक्षत कृपाशीलो लीलोगानेऽन्यदा व्रजन । वण्डालैश्चालितं कंचिच्छूलमूलचरं नरम् ॥५९॥
 दशामीदशमागच्छत्किमागः कलयन्नयम् । इति भूपसुवाष्टत्रण्डालपतिरालपत् ६० नभोरत्नसपवाभरत्नाभरणपेटिका ।

१ लतया, २ वंशे.

त्वन्मातुरसुनाहारि राजासौ समहारि तत् ॥६१॥ मन्मातुर्विसहतायं हन्तव्यः स्वेच्छेया मया । इत्युदित्वाथ तेभ्यस्तं
 कुमारश्चारमग्रहीत् ॥६२॥ अन्यायाद्दृग्ब्रह्मणा श्रीर्मणिः फणितेरेव । मर्त्येषु मोहमत्तेषु दत्ते मृत्युमसंशयम् ॥६३॥
 आकृष्टिमन्त्रे लक्ष्मीणां पिष्टियन्त्रे महापदाम् । धर्मस्य जीवितप्राये मतिन्याये वितन्यताम् ६४ इत्युक्त्या शिक्षयित्वायं
 कुमारेण मलिम्लुचः । वरचीवरदानेन तोषितः प्रेषितो ययौ ॥६५॥ त्रिमिविशेषकम् ॥ एकदा राजसेवार्थं ब्रजनराजगृहाजिरे ।
 प्रभृतां मण्डलीभृतां भूपजः प्रैक्षत प्रजाम् ॥६६॥ किमत्रेति कुमारेण पृष्टः कोटीरयन्करो । व्यक्तभक्तिकलादक्षस्तलारक्षो
 जगद् गः ॥६७॥ निजा निजधिरे येन विपयादृष्टमसन्नता । त्वरावत्प्रसेनेन इयेनेनेव पतत्रिणः ॥६८॥ प्रच्छन्न
 पुनियुक्तेन रसदानेन यः सदा । हन्ति नो दन्तिनो लीलागैलानिव जयश्रियः ॥६९॥ जगत्प्रति समस्तेऽपि नास्माकं
 यत्परः पः । सैप विक्रमसेनाल्यस्तामलिसेपुरीश्वरः ॥७०॥ वीरसेनेन सेनान्या छलघाटिकया धृतः । क्षेपितः क्ष्माभुजा
 हन्तुमिह मन्तुमदोवधिः ॥७१॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ इति श्रुतिकृतक्रोध इयाकृष्टं प्रनर्तयन् । कृपाणं भृकुटीभीमभालः
 कालकटाक्षयत् ॥७२॥ मन्तुमन्तमसुं हन्ता हन्तार्यं भूपम् । स्वयम् । इति कौतूहलोत्तालालोके लोके स्थितेऽभितः ॥७३॥
 मृत्युर्ममायमायातीत्युदृष्ट्वाकुलचक्षुषः । तामलिप्तीपुरीमर्तुर्यर्गल्य वेगताः ७४ कृपाशुपूर्णद्विप्रीलावपुः सपुलकं वहन् ।
 असौ जगदस्यन्धन्युर्बन्धनमच्छिनत् ॥७५॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ त्वगया ये मनांसीव मनमामपि रेजिरे । तैरश्वि-
 भ्रसेनेन प्रेषितः सः ययौ जवात् ॥७६॥ तत्परिज्ञाय विच्छायः कृपितो नृपतिर्जगौ । कुमारं प्रति सारप्रपतिवन्निन्दुरस्वरः
 ॥७७॥ येनैकेन एतेन स्याद्दहनां देहिनां सुतम् । स बधः शुद्धबुद्धीनां कृपातिशयलिप्सया ॥७८॥ कृपा ते कृपपातेन

किमियं न क्षयं गता । यद्विषं मुञ्चता देशः पातकिन् घातितंस्त्वया ॥७०॥ कुर्वन्भूरि स्वदेशब्दे निर्विकेक कृपां रिपौ ।
 त्यसप्यमि विपक्षो मे न स्येयं मद्भुवि त्वया ॥८०॥ इति व्याहृतिमाकर्ष्य कुमारस्त्वारसंमदः । स्फारविडम्बभक्ताररचने
 यचनं दधौ ॥८१॥ श्वसँहसन्नग्रमन्को न जन्तून् हन्ति महत्तयाः । तदेरुस्य वधः कस्य प्राण्यप्राणिप्रियाय न ॥८२॥
 एवं सति मतिप्रैष्टैर्यहनां हृष्टिहेतवे । को हन्तव्यः क्व कर्तव्यः कृपावद्धिः कृपाकणः ॥८३॥ तन्मन्ये सर्वथा नाथ दुरव-
 स्थगर्तुःशक्तिनि । मित्रामित्राविचारेण प्राथित्राणं विधीयते ॥८४॥ सहस्त एव ये हन्त शत्रुं तेऽपि शिवाच्चगाः । ये तु
 तत्रोपकुर्वन्ति तेषां गतिमयैति कः ॥७५॥ तद्विषं मुञ्चतस्तान् क्व मेऽभूदविवेकिना । क्व वास्मि द्वेषिपक्षोऽहं त्वत्पादा-
 भ्युजयद्भुवः ॥८६॥ यदाविष्टं च देवेन मन्मही मुच्यतामिति । तद्वतोऽप्यमहं पापं पितुराज्ञाभिदं विदुः ॥८७॥ इत्युवीर्यं
 महावीर्यः प्रस्थितो दूरदेशधीः । प्रावृषीवाग्जुजादंसः पुंघतंसः म मंसदः ॥८८॥ कृपायाः परमप्राणः परप्राणाय शुद्धधीः ।
 गोस्माकं हृदयाधारः स कुमारः क गच्छति ॥८९॥ पराभृतान्परैः पानि गो मातेव पितेव नः । जगतां जीविताधारः स
 कुमारः क गच्छति ॥९०॥ जगन्त्रिपि विजानाति यः स्वस्येव कृदुभ्यक्तम् । पवित्रचरितोदारः स कुमारः क गच्छति
 ॥९१॥ शरीरं जीचितेनेय येनैकेन चकास्ति पूः । कृतान्विलपरीहारः स कुमारः क गच्छति ॥९२॥ इत्याक्रन्दपरैर्म-
 न्ददृग्भिरत्यतचेतनैः । परैः प्रेक्षितसंचारः कुमारो निर्यगौ पुरात् ॥९३॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ निर्यति जीवितप्राये वीरे-
 ऽस्मिन्गुणवेष्टमनि । नगर्यां नागराश्चकुरपस्नानमिवाश्रुभिः ॥९४॥ परैऽजुगन्तुकामेऽपि स्थिते क्षिणियतेर्भयात् ।
 सुहृदस्ते महासत्त्वाश्चरारोऽपि तमन्वगुः ॥९५॥ षुशुभे-म म भूदेशो यं यं सोऽर्क इवागमत् । यं यं मुमोच स श्रीमान्म

स निःश्रीकतां गतः ॥९६॥ विलङ्घ्य पञ्चभिः कंचिद्वनदेशं दिनैरसौ । कचिद्ग्रामे गतस्तथो सरस्तीरे तरोस्तले
 ॥९७॥ तत्र क्षत्रचण्डिंस्फुञ्जी शूरवीरो वरस्वरो । ग्रामगर्भत्किमप्यन्नं समादाय समागतौ ॥९८॥ तौ तु मन्त्रिभिपत्र्युञ्जी
 मक्षिष्ठ धन्यानां फलव्याणु मनोरथाः ॥९९॥ ततः स्वन्वचतुरः पप्रच्छ चतुरः सलीन । कुमारः पारणाहेतोरन्नं
 दातुमना मुनी ॥१०॥ शुभान्धैः सन्निवाक्षिण्यमायाभावनया ततः । उक्तं वणिग्भिपत्रमन्धिनन्दनैर्द्विपतामिति ॥१०॥
 शरन्तुत्साहयन्नाह मन्ये धन्येतैरनैः । पाथमन्न क्षणे नेदृग्दृश्यं द्राग्वीर्यतामिति ॥११॥ अथाभ्युत्थाय भूनाथस्तनुनाभ्य-
 प्तिता मुनिः । वक्षो निर्दूषण जागन्नजमादातुमुग्रताः ॥१२॥ आनन्दार्णवकलोलशीकरायितदृश्ययाः । कुमारं त्वं कृपाधारः क्षुधातापियु नापरः ॥१३॥
 तस्मै दातुमन्नातुरः ॥१४॥ वृत्ते भोज्यार्थमात्रेऽथ नृरः स्याकृतमभ्यथात् । कुमार त्वं कृपाधारः क्षुधातापियु नापरः ॥१५॥
 विजाय तद्विप्रायमपि साधौ निवेचति । कुमारः पुरुषाणामानममदान्मुदा ॥१६॥ धलमानस्य निःसङ्गपतेरत्रमथैक्षत ।
 कुमारः पश्चिमं स्फारदद्रुमण्डलमण्डलम् ८ सम स मित्रैर्भूजानिजनिर्जनितभोजनः । जयमुत्साहयन्साधुचिकिःसायुत्सुको-
 ऽभवत् ॥१७॥ विन्वसेनकलासारी तुश्रूयां चक्रुर्गतेः अमज्जयज्जयः शूरवीरानीता महीपधीः ॥१८॥ इति क्रयेण
 निःकालकलि सन्नान्नाकान्तते । मुनी संमदविश्रान्ते तमिषान्तेऽचलद्रुमी ॥१९॥ क्रमयायिकताचदयवयस्यगणमध्यगः ।
 क्षपायां विषिने कापि सुष्वाप क्षापनन्दनः ॥२०॥ तृतीययामिनीयामयामिके जयनामनि । प्रमादतः प्रसुप्तेऽत्र देवादा
 बानलोऽज्यलत् ॥२१॥ कुमारे द्राग्जजागार स्फुट्टेणुधदास्वनेः । प्रमादसुस्तत्त्वज्ञो लोकयोकरवैरिष ॥२२॥ पाव-

त्वद्वयस्यं तावद्वावानलशिखावलिः । वृद्धतीव वनं प्राज्ययोजनं प्राप्य भोजनम् ॥१६॥ उत्थाप्य सुहृदो यावत्करोत्येष
 पलायनम् । तावद्दभार निर्धारप्राकाराकारतां ददः ॥१७॥ स निर्जिगमिषुर्दिवारिकं तु निर्गन्तुमक्षमः । संप्रमी यम्भ्रमीति
 स्म मिथ्यादृष्टिर्भयादिव ॥१७॥ अनल्पाः स विपत्कल्पाः क्षिपन्कीला दवानलः । धूमैस्तमान्धयन्मोह इवाभव्यं कदाग्रहैः
 ॥१८॥ कामं संकृतयामास कृशानुस्तं क्रमान्मिलनम् । परितः पूर इव डीपासिनं जनम् ॥१९॥ यत्र यत्र जगा-
 मायं वयस्यास्तत्र तत्र ते । अन्यगुस्तं दुभात्मानं पुरुषार्थोऽया इव ॥२०॥ तापव्यापदि संभ्रास्यन्स यभावात्मपञ्चमः ।
 अक्षत्राम इवोद्दामव्यथाया विपिनत्रियः ॥२१॥ चेलान्तं चिहुरान्तं च गृह्णन्कीलाग्रपाणिना । सुहृत्तच्छोडितो वहिन्नसङ्गि-
 स्तैश्चपेटया ॥२२॥ अगम्येषु प्रदेशेषु सर्वेष्वेकप्रदेशगान् । तृमांसस्वादलोभीव दावस्ताञ्जिहयालिहत् ॥२३॥ तेषां
 कीलाग्रचक्रितः संकृचङ्गिः समन्ततः । अत्रैत्रेऽत्रिच तदा प्रवेष्टुमुपनक्रमे ॥२४॥ रुद्रायां जीविताशायामाशाभिः सह
 बहिना । क्षणेऽत्र सुहृदः स्नाह महीदयितनन्दनः ॥२५॥ आकृष्ये मग्तेवाहमाकाशं प्रति संप्रति । आलिङ्गितमङ्गं तन्मा
 सृष्ट्यो विरहोऽस्तु नः ॥२६॥ अथ लम्बो दृढं वीरजयौ पदसरोजयोः । कुमारस्य कलासारशूरो तु करपद्मयोः ॥२७॥
 अमी समीरसंवर्तहता इव चमत्कृताः । आसमुक्ता इव दवज्वालाभिः न्वमथागमन् ॥२८॥ तापतुरस्फुरजन्तुपटलं ज्वलनं
 ततः । तेऽपश्यन्गुरूपोत्साः संसारमिव योगिनः ॥२९॥ अथो दवदवीयस्यां ते वयस्याः क्षितौ स्थितम् । स्वप्नोत्थितमि-
 वात्मानं कलयन्ति स्म यिस्मिताः ॥३०॥ यावत्किमिदमिलन्तश्चिन्तां विरचयन्ति ते । तावदाविरभूत्कोऽपि पुरः श्रीभासुरः
 सुरः ॥३१॥ कमलाभमुवोन्मीयत्कलहंमकलस्वरः । स जगौ जगतीजानितनयं विनयान्वितः ॥३२॥ शिक्षयित्वा

त्वयामोचि चौरः कारुण्यगौर यः । सोऽहं सद्वर्मनिर्माणादीदृशीं श्रियमश्रयम् ॥३३॥ विपत्रिपतितं मत्वा तत्त्वामवधि-
नायुना । मातोऽस्मि प्राणदानेन त्रीतानां मनयो ह्ययम् ॥३४॥ एवमुक्त्वा समित्रस्य वपुर्वृपतिजन्मनः । स चकार करस्प-
र्शादतापं दलितश्रमम् ॥३५॥ नाथ प्रभृति दुःखस्य लवोऽपि भविता तव । इत्युदित्वा स विद्योतैर्योतयन्थां तिरोदधे
॥३६॥ तेऽपि तोयरुहन्नान्तभृद्वीगीतेऽरुणोदधे । कान्तारान्ताय संचेलुस्तर्षरिभ्राद्रैचेतसः ॥३७॥ तरे तरगितारुण्ये
कारुण्येन व्यलोकितैः । आपतन्निपिनक्रोडे क्रोडानामाकुलं कुलम् ।३८॥ युद्धाय घावता यूथं पश्यता नश्यता मुहुः । खेदितं
मेदुरेणाय प्रोथिनाथेन केनचित् ॥३९॥ कंचिदञ्चितकोटण्डमुण्डहयमण्डनम् । उत्किरीडं नरं प्रेक्ष्य कुमारस्तारगीर्जगौ
॥४०॥ युग्मम् ॥ त्वमीशोऽसि महाभाग महीभागस्य कस्यचित् । अहं त्वदङ्गलक्ष्याणि लक्षणानि वदन्त्यदः ॥४१॥
राजां थिपोऽप्यवग्यारते ये दधुस्तृणमानने । वृहस हंसि तज्जन्तृधिमन्तृन्किं तृणाननात् ॥४२॥ अकृताद्गुणपरिष्काराः
मदायारा बनौकसः । मुनीन्द्रा इव चित्राव्याः पशवो न विवेकिना ॥४३॥ हन्ति जन्तुः पुरा हन्तृनेभिरे च हन्यते ।
तठध्यरक्षया दक्षः खैरं स्याडिगपरगः ॥४४॥ कां योनिं न जगामायमात्मा प्रतिक्कुलं किल । तत्सर्वस्यापि सर्वोऽपि
बन्धुर्बन्धुोऽस्तु कस्य कः ॥४५॥ इति क्षत्रत्वधर्मीत्वनीतिसौजन्यजन्यया । कृपया वृषकोटीर रक्ष्यतां रक्ष्यतां पशुः ॥४६॥
इत्युक्तिश्रुतिष्टोऽयमस्तीर्यं त्वरया हयात् । लुठन्कुमारपादारविन्दयोरिदमत्रवीत् ॥४७॥ त्वत्प्रेष्यस्यापि मे जन्तुजानघात-
कृतागसः । त्वपि निलक्षमामाजि क्षमस्वेति न भाति वाक् ॥४८॥ अथवाहं तवालोकविगलदधृजिनत्रजः । न किञ्चि-
त्क्षमये साक्षाद्दीक्षां किमु जायुभिः ॥४९॥ कुमार वृपतिर्हारि वृहस्य लुठतः क्षितौ । तदा प्राणप्रदानेन त्वया मे

जनकायितम् ॥६०॥ तामलिप्यां पुरि स्वाम्यं ततः स्वामिन्दुरीकुरु । इहैश्वर्यं न मे युक्तं पीतरीव त्वाथं स्थित ॥६१॥
 अथामुं तामलिप्तीशं जानन्भूजानिनन्दनः । उतथाप्य प्रीतिवर्गश्रीः पर्यरब्ध प्रमोदिनम् ॥६२॥ निजदेशपनीवारपरीहार-
 निबन्धनम् । अथात्यत्यृच्छते सोऽस्मै कुमारः कारणान्तरम् ॥६३॥ अथ स्फारास्यफेनासु ह्यसेनासु हेषया । हसन्ती-
 ष्विव चेतांसि समेतासु त्वराभरात् ॥६४॥ अमृततुरगारुढं प्रौढभक्तिरधिवः । कुमारं ससुहृत्वार नगराय निनाय तम्
 ॥६५॥ युग्मम् ॥ हस्तपादाग्रलभेन भूपेन व्यक्तभक्तिना । लक्षणां गणेनेव स राज्येऽध्यासितो बलात् ॥६६॥
 बेत्रीभूय पूरः प्रीत्या नरदेवः स्वसेवकान् । पदद्वयं कुमारस्य नमस्कारयति स्म सः ॥६७॥ एवं सेव्यपदो विश्वसेनस्तेन
 महीभुजा । धामभिस्तामसौ तामलिप्तीं चिरमभूयत् ॥६८॥ इत्यशेषं निशम्यास्य चरेभ्यश्चरितं नृपः । सुमित्रः विप्रिये
 पुत्रपुण्यपात्रः बनिश्चयात् ॥६९॥ यास्यता जनकेनाथ योगभोगधिया वनम् । अयमाकार्यं नाकेन्द्रप्रतापः क्षमापतिः क्रुनः
 ॥७०॥ सुहृद्भिः सह हृद्विचित्रितान्योग्यमूर्तिभिः । स चकार चिरं राज्यं सुकृतैककृतोद्यमः ॥६१॥ महीभोग-
 महीनं ते सुकम्बाऽऽनते सुरौकसि । जग्मुः पञ्चापि मैत्र्ययात्रमिमेऽभवन् ॥७२॥ क्रमात्सनस्तमचेते पीत्वा स्वर्ग-
 सुखाभृतम् । तदर्जनधियेवोर्वीतलं पुनरवातरन् ॥७३॥ स जीवो विश्वसेनस्य रतिसार भवानभूत् । जीवस्तु क्षत्रपुत्रस्य
 सुबन्धुत्वमधारयत् ॥७४॥ जयवीरकलासारजीवाः सौभाग्यमञ्जरी । प्रियंवदा सुतारा च कन्याः संजतिरे पुनः ॥६५॥
 चञ्चदगुणप्रपञ्चानां पञ्चानामपि तेन वः । जयल्यं पृथुस्थेमा प्रेमा प्राग्भवसंभवः ॥७६॥ जयार्थैर्यन्सुनौ दानं माययानुमतं
 तदा । भाग्ये भोग्यस्य तुल्येऽपि स्त्रीत्वं तेषामिदं ततः ॥७७॥ त्रयाणां हृदयं तेषामजानभबदानकृत् । आहारम्यान्तरायेण

त्रिदिनं दुःखभागभूः ॥६८॥ अर्थाशारे सुनीन्द्राय दत्ते यत्ते पुरस्तदा । क्रुमार त्वं कृपाधारः क्षुधातापिषु नापरः ॥६९॥
 इति स्तुतिचोभङ्गाया धुधार्त्तं स्व निवेदयन् । अल्पेतराब्रह्मदानस्य निषेधं क्षत्रसुर्यं धात् ॥७०॥ सुबन्धोरर्धभुक्तैव तेन श्री-
 मुंभवतश्च्युता । पक्षिणः फलवत्स्फार विपाद वदती हृदि ॥७१॥ त्रिभिर्विदोषकम् ॥ यद्भवद्भिर्मवधशक्रमप्रथमसाधकम् ।
 जेके त्रिकमुनेरङ्गं तद्वो रूपद्विरीदृशी ॥७२॥ स्वमगदयः पुरा दृष्ट्या यद्दृष्टानव्यदुष्ट्या । स्वया कालमुवात्कृष्टा यत्प्राज्या
 हन्त जन्तयः ॥ ७३ ॥ तत्त्वां प्रत्ययुना कोऽपि विरोधं विदधाति न । ये च किञ्चिद्विदुष्यन्ते दधते युधि तेऽन्धताम्
 ॥७४॥ युगम् ॥ ददानि देविनां पुण्य कानि कान्यद्दसुतानि न । अपि देवा यदेवाप्य भवन्त्याधर्ममयः ॥७५॥

एव प्राग्भवमाकर्ष्य रतिसारे रतिसृशि । भूपो भक्तिमन्मौलिरित्यष्टच्छन्मुनिप्रसुम् ॥७६॥ लक्षणानि निरीक्ष्यन्ते
 क्षोणिरक्षाक्षमाणि ते । अद्यापि चाग्लारुण्यो भगवन्भायते भवान् ॥७७॥ वयसीर ततस्तस्यतरुणीकरुणोचिते । अपि
 राज्यमभिलष्य किमात्मा तपसेऽर्पितः ॥७८॥ अथ दन्तांगुसदोहच्छयना देविनीमिव । अनर्तयद्दिर रङ्गदृक्ताभ-
 द्बनिर्मुनिः ॥७९॥ तारुण्य वा जरा वास्तु वास्तवः कल्पःश्रुणः । यत्र वा तत्र वा मृत्युरनवस्थो हि देविनाम् ॥८०॥
 राजश्वरमि गक्तिः क्व क्व शक्तिं विना तपः । परिव्रजन्नस्तस्यां बोध नयति मोहताम् ॥८१॥ शक्तिकार्याणि कार्याणि
 जराया प्रारभेत्त यः । तत्र प्रदस्यते युद्धिः पलितच्छलतस्तया ॥८२॥ मृत्योश्चामरधारिण्या भान्त्या पलितचामरैः । जर-
 मालिङ्कितस्यास्तु फलदा कस्य धर्मधीः ॥८३॥ मोहमत्तद्विपालानतस्तर्गुणिमा पुनः । मदक्लिशो न कस्यैव स्यात्कुकर्मा-
 लिमालितः ॥८४॥ अमु लीलास्पदीषके विवेको केजारीव मे । आगल्य वर्त्मना येन तदपूर्वं निवेद्यते ॥८५॥

श्रीसूर्यपुरमित्यस्ति पुरं यत्रास्तिको जनः । धत्ते धर्मवृषकीडाकल्पद्रुमवनश्रियम् ॥८६॥ इहाजनि महीजानिमहेन्द्र
 इति विश्रुतः । अन्तर्बहिर्द्विपञ्चत्रं शास्त्रं शास्त्रं च यो दधौ ॥८७॥ कुलोचितासु विद्यासु गुरुभिः कारितश्रमः । तस्याहं
 नन्दनश्चन्द्रयशा इत्यभिधामधाम् ॥८८॥ हर्षीं पौडशवर्षीयं सुधावर्षीं गीरां भ्रैः । भवतापा कदापीदं मासुपांशु नृपो जगौ
 ॥ ८९ ॥ राज्यं सत्सारकान्तारे शृङ्गदोऽयमदच्छिह । कलितस्त्वलितः श्रीभिः पिशाचीभिः प्रपालते ॥ ९० ॥ बहन्ति
 मणयो मोहमहीपमहदीपताम् । यद्येभ्योलुभा नाथः के पतन्ति पतङ्गवत् ॥९१॥ तितीर्षवो भवाभ्योधि धोधिधोहित्थवा-
 श्रिताः । त्यजन्ति दूरतो मय्यभूधरानिव सिन्धुरान् ॥९२॥ भवाद्यवीक्ररङ्गणां तुरङ्गणां चलात्मनाम् । मोहश्रीदृग्विला-
 सानां गोचरे नो चरेत्कृती ॥९३॥ मोहमभिसुजङ्गस्य जङ्गमास्थानमण्डपम् । छायाछलासले व्यासं पानकैस्तस्य सेवकैः
 ॥९४॥ छत्रं चिवेकमार्तण्डप्रकाशभरनाशकम् । न कोऽपि सेवते तादृजद्वताचकितः कृती । ९५॥ युगम् ॥ रत्नान्यगा-
 धवतीनि स्त्रियो भान्ति भवान्णवे । पुमान्मज्जलनुन्मज्जो यत्पणिग्रहणाग्रही ॥९६॥ पतदीदृग्विधं मोलुमशक्तः सकलः
 कृती । असक्त एव सेवेत शीतभीत ईवानलम् ॥९७॥ तदिदानीमह मोहादतो निर्गन्तुमुद्यतः । राज्ञां राज्यश्रमः सन्तुयौ-
 बनान्तो हि नः कुले ॥९८॥ तातो मामिव बत्स त्वां स्वस्थानेऽस्मिन्निकेऽय तत् । मोहवीरस्य कारातः सत्सारास्त्रिये-
 ऽधुना ॥९९॥ इत्युक्त्वा बलतो राज्याभियेकं विरचय्य मे । नृपो लक्ष्यतपोलभ्यमीयौवनं प्रययौ वनम् ॥१००॥ परिपा-
 लयतो राज्य ममापि क्षमापशिक्षया । राज्ञी रत्नावली नाम प्राणेभ्योऽपि मियाभवत् ॥१॥ भवानुबन्धिर्नो जानन्नपि

१ तन्नामा गिरि ।

तां तद्रतं मनः आकण्ठुं न क्षमोऽभूवं पङ्कममिच द्विपम् ॥२॥ लग्नं तस्यां तथा प्रेमवज्रलेपेन मन्मनः । न गथा-
कपिं राज्यश्रीधुरीणैरपि वारणैः ॥३॥ तस्यामुच्छ्रूलं कामपिशाचिन मनो मम । गृहीतं हन्त नामोचि मन्त्रशैरपि मन्त्रि-
भिः ॥ ४ ॥ तदेकायसाचिरस्य राज्यश्रीरीज्या मम । परहस्तं येती तस्यो वृद्धामाल्यहिया यदि ॥ ५ ॥ मानसे मान-
सेविन्या तथा नित्नाश्रितेऽविशन् । श्रीसिंघद्वभयेनेव न धर्मगुरवोऽपि मे ॥ ६ ॥ इत्यनन्यमना धन्यमन्यस्तन्यस्तलो
चनः । अमन्ये मानमथं पर्व निर्वाणपदमण्यदः ॥७॥ अन्यदा मदनानन्दरसनिद्रावशंवदः । स्वमपश्यमहं स्वप्ने सुक्ता-
गिरिशिरधरम् ॥ ८ ॥ तस्यामुन्निद्रनिद्रायामुन्निद्रोऽहं तदा हृदा । अशित्तयमिदं चित्तान्तरावसरशालिना ॥ ९ ॥
स्वप्नः सर्वोभामस्तावन्मुक्तेर्लोभं दिशत्यसौ । किं तु कान्तावशाहवः क तत्संभावनापि मे ॥१०॥ किं कुर्वत्काश्चना कान्ति-
स्त्वणन्मत्सगजा गतिः । दासदम्बा दसुल्लासाः कर्करन्मणयो नम्बाः ॥११॥ चेदत्कर्पूरकस्तूरिमुल्यगन्धो मुग्धानिलः । यस्या
रेशुकणदिब्यदुकला दशनश्रुतिः ॥ १२ ॥ युगम् ॥ युक्तं तयैकया हन्मे राज्यमोगे श्रुथी कृतम् । एतद्रोगं श्रुथी कर्तु
कोऽन्युपापोऽस्तु मेऽयुना ॥ १३ ॥ किमस्या न महानीललीलां दधतु कुन्तलाः । हृदतिभिः कलुषितं श्रुतं
मे क्षीरहादि यैः ॥ १४ ॥ किमश्रुव्या सुखं नेन्दुर्यद्द्वीलामीलितं मम । विबेकमञ्जवकीश्य हसगौरगतं गुणेः
॥ १५ ॥ अस्या नीलान्तमदशो दशो निलघृतस्विताः । शंसन्ति तत्रविज्ञानभानुपस्तमितं मणि ॥ १६ ॥
अररोमपुमापुर्गपुर्गोऽस्या यदशं श्रुशाम् । प्रमत्तं मन्मनोऽभुञ्चन्दूरनः मुरयो रयात ॥ १७ ॥ एतस्याः कम्बुवत्कण्ठो

गम्भीरमधुरस्वरः । कृत्स्नानां मम कृतानां प्रयाणायैव कल्पितः ॥१८॥ अप्येतन्मृदुदोर्नालपाशबद्धं निजं मनः ।
नाहं मोचयितुं शक्तो धिगसारनराधगीः ॥१९॥ लीलैव बिलङ्घेऽहमहो भवमहादवीम् । तस्यामस्यास्तु दुर्लङ्घ्यो
वेणिदण्डो हृदापि मे ॥२०॥ सर्वतोऽपि भवाम्भोधिः सुतरः सुतरामसौ । इहेतन्नाभिगम्भीरावर्तबन्धस्तु दुस्तरः ॥२१॥
पतस्सिञ्जानमञ्जीरगन्धचिसस्य विस्मृतौ । हसस्येवामलौ पक्षौ धिगममोर्ध्वगतिक्षमौ ॥२२॥ इह्यादिध्यानसंलीने मयि
स्वं निन्दति स्वयम् । अकठन्नातरूचालस्वर वैतालिका यहिः ॥२३॥ निद्रां नरेन्द्र मुञ्चाशु बोधस्य समयो ह्यसौ ।
हन्तुं तमोऽभ्ययाद्भानुः समोद्गमिव सद्गुरुः ॥२४॥ एनामुपयुतिं मुक्तिमृचिनीं यन्दिनां गिरम् । स्वप्नसंवादिनीं
जानन्नानन्दमहमासदम् ॥२५॥ क्षणेऽस्मिञ्जाग्रती साग्रे प्रेश्य मा प्रयमोत्थितम् । हीनत्रास्या वचः किञ्चिन्नोचं मयि
बद्चितम् ॥ २६ ॥ अगाधनोधिदुग्धाब्धिसंमुत्थान्तरचक्षुषा । नमभापि मयाप्येषा न किञ्चिन्नर्मभाषया ॥ २७ ॥
अथाग्रभागमागलं प्रणिपत्त्वा च मां मुदा । व्याजहार प्रतीहारी हारीकृत्तरट्युतिः ॥२८॥ देव विज्ञपययेवममाल्यो
मतिसागरः । चिराद्भवन्मुखालोककौतुकी सेवको जनः ॥२९॥ इति तद्रचनान्तेऽहं नित्यप्रथूपकृतकृत् । सेवितां
सेवकस्तोमैः सभाभुवमभासयम् ॥ ३० ॥ ततः प्रणमतः सर्वानुर्वीनाथाग्निहृत्पयम् । वीक्ष्य कस्यापि हस्तेऽञ्जं
तामञ्जदशमस्मरम् ॥३१॥ वचोवीचीषु पीयूषसघ्नीचीषु मनीषिणाम् । तदा तद्विरहोत्सवं न रेमे तत्र मे मनः ॥३२॥
उत्कः क्षिपाम्यहं चक्षुर्यावदन्तः पुरं प्रति । तावच्चारुतनुं कञ्चिद्दुश्चदतुल्युतिम् ॥३३॥ गाढग्रन्थिपरीधानं कष्टिवेष्टो-
त्तरीयकम् । अंसलम्बितनिम्बिशशुरोवद्वासिधेनुकम् ॥ ३४ ॥ विभ्राणं दक्षिणे पाणौ ताम्बूलदलमण्डलीम् । वामे

तया तु हर्षिण्या कृतहस्तावलम्बनेनम् ॥३६॥ चक्षुषा धैर्यधुर्येण पश्यन्तं मामवज्ञया । नरं निरूपयामास निर्गच्छन्तं
द्रुतेः पदेः ॥३६॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ क एष क नयत्येतमिति कोषारुणेक्षणम् । मामित्यूचे हसन्ती सा तं स्थिरी-
कृत्य सत्वरम् ॥३७॥ अहं महापातकिना यन्दीचक्रे चिरं त्वया । प्रयामि संप्रति न्यस्य त्वदीयहृदये पदम् ॥३८॥
ईदृक्तदचनकुट्टो भटानिलहमभ्ययाम् । ध्रियतां ध्रियतांसेप हन्यतां हन्यतामयम् ॥३९॥ ततो मरुत्बरातारप्रचरणः
क्षणात् । तथा सह स हर्षिण्याऽगमद्गृह्यहर्मिहीम् ॥ ४० ॥ एष यात्येप यातीति प्रथ्वानैरनुधावताम् । पुरःस्था अपि
पौरासं न घर्तुं शोकुराहताः ॥ ४१ ॥ उत्फुङ्गेनया धावद्भयानां सेनया मया । मनसेवेन्द्रियग्रामः सोऽन्वगामि
प्रवेगिना ॥४२॥ पर्यन्तं पर्यट्णुर्यास्तदन्वेपपरः पुरः । आलोक्यं चमूं कांचित्काञ्चनोद्गासिभूषणाम् ॥४३॥ तदन्तर्भट्ट-
दन्तीन्द्रपृष्ठासदस्य कस्यचित् । करे तेनापि सा सोऽपि तां वामाङ्गे न्यवीचिशात् ॥४४॥ सा च वाचः सुदूरस्थं मां
वीक्ष्य स्त्रीत्यलम्पटा । तदङ्गलिङ्गिनी वामकराङ्गुष्ठमनर्तयत् ॥४५॥ तत्रिरीक्ष्य विलक्षोऽहमेतचेतस्यचिन्तयम् । अहो
महोदधिर्मोहमहिम्नां महिलाजनः ॥४६॥ मदिराया गुणज्येष्ठा लोकद्वयविरोधिनी । क्रुन्ते दृष्टमात्रापि महिला ग्रहिलं
जनम् ॥ ४७ ॥ परापकाराङ्कारि किं विषं सन्ति हि स्त्रियः । यत्सेवनभवस्तापः परत्रापि न शाम्यति ॥४८॥ स्त्रियां
चिगतनौ दक्षा लक्षणावैपरीत्यनः । सुधाकाराद्यैरोपम्यं ददुस्तत्र जडा विदुः ॥४९॥ विश्वासयातिनां मौलिरत्नं जानामि
योपितः । नरकाण्यौ नरं प्रेम्णा परिरम्य क्षिपन्ति याः ॥५०॥ अबला इति न स्त्रीभिः कर्तव्यं हस्तमेलनम् । हरन्ति
जीवितं पुमां संगये च क्षिपन्ति याः ॥५१॥ इयं हि मम रक्तस्य प्रतीचीव विवस्वतः । मानश्लानिं ददौ कां तु गति

दातेति वेत्सि कः ॥६२॥ धिग्गामेतद्विशिष्येन शिवोदयनिरादरम् । घृत्नेत्रमिव ध्वान्तमित्रत्वेनार्कनिःस्पृष्टम् ॥ ६३ ॥
 एतद्वैराग्यतो नैतद्वैरं मुञ्चेऽधुना पुनः । कुलस्यापि कलङ्कः स्यादपमानो हि मानिनाम् ॥ ६४ ॥ यः प्रदत्ते हृदि पदं
 तमूर्ध्वं गिलति क्षणात् । अपमानेऽप्यनुयोगी पद्मादप्यधमः पुमान् ॥६५॥ क्षुद्रोऽप्युपद्रवं कुर्यान्निकाभमपमानितः ।
 विदधुर्मधुहर्तारं चिपुं मधुमक्षिकाः ॥६६॥ गृह्णन्तं रससर्वस्वं भास्वन्तं प्रल्पपक्रियाम् । कांचित्कर्तुमशक्तस्य पङ्कस्यापि
 स्फुटत्युरः ॥६७॥ दूरे त्यजति मातापि पराचज्ञासहं नरम् । क्षममप्यक्षमैर्यद्वं गजं विन्ध्याटवी यथा ॥६८॥ तदेतस्या-
 पमानाब्धेः पारं गत्वासिनौकया । संसारार्णवपाराय भ्रजिष्ये पोतवद्ब्रतम् ॥६९॥ अपमानेऽपि चेदृश्ये ब्रतं तन्मे
 निदर्शनात् । मत्पूर्वेषामपि भवत्येषा संभावना ब्रते ॥६०॥ यावदित्युद्धृतध्यानस्त्यानचित्तोऽस्मि युद्धधीः । सैन्यसर्वा-
 भिसारेण मन्मन्त्री तावदागमन्त ॥६१॥ ततोऽन्तरस्फुरताचिन्मृतादृशुतवैरयोः । मम तस्य च सेनाभिः समरः सम-
 वर्तत ॥ ६२ ॥ मिथो रथो रथं नागं नागोऽध्वोऽध्व भटं भटः । समियाय समीकाय स्वकापयन्यनिर्भयः ॥ ६३ ॥
 समनन्यत कोदण्डैः स्वङ्गैर्दण्डैरकण्यत । तत्र रौद्रे रणोद्रेके न तु शौर्षोर्द्धैर्भटैः ॥६४॥ वपुषो निखिलस्यापि शक्त्या
 मुष्टिप्रविष्टया । दृढयन्तः प्रहरणान्यहितान्माहरन्भटाः ॥६५॥ ताहग्युद्धभ्रिया धन्यमन्यो मन्योर्वंशं गतः । महारेषु
 लगास्त्वङ्गं भटः कण्टकितं दधौ ॥६६॥ विलुठत्तुरगवातं पतन्मातङ्गमण्डलम् । सुदृच्छकडसंधानबन्धं वृत्त्यक्तबन्धकम् ॥६७॥
 लोलत्कीलालकलोलनालिनीमण्डलं तयाः । पक्षद्वयक्षयकरं प्रावर्धन् रगक्षणम् ॥६८॥ युग्मम् ॥ आलिङ्गुमृरितेजस्कः
 क्रमान्मत्पृतनाः परैः । कर्शयामासिरे ग्रीष्मवासैरिव रात्रयः ॥६९॥ राजवात्यमथारुह्य जवादिभविषु विभीः । अहं

तेन सह कुद्रो दन्दयुद्धात्सुकोऽमिलम् ॥ ७० ॥ मयि मुञ्चति नाराचवीचीर्दक्षेण रक्षितः । तेनात्मा च गजेन्द्रश्च
 तलवर्गश्च मार्गणैः ॥७१॥ स तु निर्नाशयामास मार्गणानां गणैः क्षणात् । मद्रलं सकलं भानुर्भचक्रमिव भानुभिः
 ॥७२॥ यद्यदन्नं मयामोचि तत्तदेप क्षणादपि । त्रेकथिच्छेद सद्यस्कं भयत्कर्मैव केवली ॥७३॥ पतलश्च तदखिलं गजे
 क्षीणाग्निहायुधः । अन्नयन्मुष्टिस्फुटलागमं तदिभमूर्धनि ॥७४॥ धृत्वाथ हस्तयोस्तेन क्षिपन्पादाहरीरंहम् । उत्क्षिप्तः
 पतितो दूरे यन्त्रोत्पन्नायगोलवत् ॥७५॥ सहसा सह मेनाभिः प्राविशान्मत्पुरं म तत् । तन्वन्साकं तयोत्तालहस्ततालः
 कथा मिथः ॥७६॥ एवमालोकमानोऽहमपमानोचयाकुलः । इष्टमिष्टमेभ्योऽपि गणयन्मरणं तवा ॥ ७७ ॥ यद्यस्ति
 मुकृतं किञ्चिन्मम तत्तद्विदानतः । मा भूद्वचान्तरेऽपि स्त्रीसङ्गः सत्पथभङ्गकृत् ॥ ७८ ॥ इत्यालपन्पुरः प्रेक्ष्य कृपं तत्र
 पपान च । समान्तर्भद्रपीठस्थं स्वं ददर्श च पूर्ववत् ॥७९॥ त्रिभिर्विंशोपकम् ॥ ये युधि युधि दुर्धर्पाः क्षताः प्रपतिता
 मृताः । तानक्षतानहं संसद्यपश्यं पार्श्वतो यद्वान् ॥८०॥ ये दृष्टाः संगरे पिष्टास्तेषामशृणव रवम् । हस्तिनां हस्तिशा-
 लान् वाजिशालान् वाजिनाम् ॥८१॥ अन्तर्गतः पुरं यावत्क्षिप्त्वा दृक्तावैक्ष्यत । तदालिमाला तादृक्तप्रतिकर्मक्रियोऽमुषी
 ॥८२॥ इन्द्रदुजयुतश्चान्ते मयि कान्तेन तेजसा । अर्कं कर्करयन्कश्चिदाविरासीत्युरः सुरः ॥ ८३ ॥ तद्विलोकादहं
 जातजातिरमृतिरचिन्तयम् । प्राजातो धनयन्याग्नौ सुहृदावहमेप च ॥८४॥ अनेन सह संसारनिःसारत्वविचारवान्
 । इत्ताभिरगलन्वर्गलक्ष्मीभोगमुपार्जयम् ॥ ८५ ॥ अभ्यर्षितोऽयमाश्लिष्य दिवः प्राक् च्यवता मया । उद्धर्तव्यश्चया
 मोऽहं नवे मोहाणं गदिति ॥८६॥ तन्नूनमसुनैवाहं घटयित्वेति नाटकम् । बोधिनो बोधदुग्धानामन्दुना बन्धुनायुना ८७

इत्युत्थाय मया प्रीत्या सत्कृतः स तितोऽभवत् । अहं च प्रावर्जं मद्दक्षु भवारण्यं विलङ्घितुम् ॥८८॥
 ईदृक्चरित्रश्रवणाद्भवभीतो भुवः पतिः । राज्ये जामातरं न्यस्य त्रतव्रततिभूरभूत् ॥ ८९ ॥ नृपे विरतिसारेऽथ
 रतिसारेण भूशुजा । व्योमेव व्योमरत्नेन तेन राज्यामराव्यत ॥९०॥ नृपाज्ञाकृज्जनावंसी नृपध्वंसीव दीव्यति । निरा-
 युध वधं राज्ञामाज्ञाभङ्गं विदुर्विदः ॥९१॥ तन्मल्लोकद्रुहां सद्यो विपदो मद्द्रुहामिव । भविष्यन्तीति देशान्तस्तेनाता-
 व्यत विण्डिमः ॥९२॥ युग्मम् ॥ तरात्पुण्यप्रभाषेण तदैवोद्गच्छदापदः । देशे तस्य परातिभ्यो विन्यवर्तन्त जन्तवः ९३
 सर्वा अपि स्त्रियः सत्यः सत्यवाकसकलो जनः । मलिम्बुचो न च कापि कापेय न च कस्यचित् ॥९४॥ अपि केलीषु
 नो गालैरुत्सालैः कलहायितम् । युवधिमः स्नेहद्रोहोऽपि कलहो गलहस्तिः ॥ ९५ ॥ तिर्यञ्चोऽपि विषाणाद्यैर्न चक्रुः
 कस्यचिद्वयथाम् । आत्मभोगास्पदं रोगा न च किञ्चिदतन्वत् ॥९६॥ न कोऽप्यस्कन्दि मायङ्किर्व्यन्तराद्यैरपि
 क्वचित् । बुद्धीन्धनेष्वपि उवालाजिह्वो मर्यादयाऽज्वलत् ॥ ९७ ॥ पान्थवृन्दत्विदामाश्रजायुभिर्वायुनिर्वधे । ददौ सरः
 कृपिकलं काले वारि च वारिदः ॥९८॥ सकृत्सिक्तापि विस्फारं पफाल सरसा रसा । तमःशममितं चांशुस्तोमं
 व्योममणिर्न्यर्थात् ॥ ९९ ॥ इति प्रभावमुद्गाव्य रतिसारस्य भूपतेः । सर्वेऽप्युर्वीश्रुतः स्वोन्म्यौ तस्यैवाज्ञामवर्तयन्
 ॥१००॥ सुभूमस्तत्पिताप्येवं श्रुत्वा माहिष्मतीपतिः । स्वदेशे न्यस्य तस्याज्ञां हृष्टोऽमुत्रहितं व्यधात् ॥१॥ तस्याज्ञा
 यत्र यत्रेन्वोः कौशुदीव स्फुटाभवत् । न गपतमसां भूमिः सा सा भूभरजायत ॥२॥ इति क्रमादशेषायां क्षमायां
 तच्छासनस्य शि । यभूव घर्मेनिर्माणेऽल्लकर्मिणोऽखिलो जनः ॥ ३ ॥ इत्यशेषां स्मिता-मेव चिरकालीमपालयत् ।

प्रदत्तनरकदारं भद्रस्वर्गागलं सुवम् ॥१४॥ कदापि कौतुकागारे प्रियाणां रिसृगां सुवम् । विलोकयन्नयं प्राप कामं
कामपि निर्घृतिम् ॥१५॥ इन्दुदृष्टे सुखे भाति चान्दनं चित्रकं न ते । विलुप्य तन्वि तेनेदं कुर्वे कस्तुरिकामयम् ॥१६॥
इत्युत्त्वा सात्त्विकत्वेदजलोद्भूतलीदलेः । मूपो लुलोप सौभाग्यमङ्गुर्यो वर्धकान्ति तत ॥१७॥ युगम् ॥ अथापतिलका
तारशृङ्गारममरापि सा । अस्तेन्दुः स्फारतागपि रजनीष रराज न ॥१८॥ पुण्ड्रैकेन हीनापि यन्निःश्रीकेयमीक्ष्यते ।
तद्विराजिष्यते कीदृग्मुक्तनिःशेषभूषणा ॥१९॥ इति प्यात्वा चिरागोमिषमितस्वान्तवार्धिना । नृपेण स्वकरेणास्याः क्रमा-
त्सूयामरो हृतः ॥१०॥ युगम् ॥ ततो हतशिरोरत्नां निशि निदीपसद्यत् । आकृष्टकुण्डलदन्वां यामिवारतेन्दुभा-
स्कराम् ॥११॥ गतहारां सुरागारद्वारं निस्तोरणामिव । अकेयूरशुजां लूनपद्मोमिसरसीमिव ॥ १२ ॥ अकङ्कणकरां
यद्विशुकवृक्षां वनीमिव । फणगम्भीरहीनांहिमंसाब्जामिवाग्जिनीम् ॥१३॥ एवं निरस्तनिःशेषभासमानविभूषणाम्
दलपुष्पफललक्तां फाल्गुनीयां लतामिव ॥१४॥ तां पद्मभ्रान्तरेणाश्रणा स दध्यौ नास्ति कुत्रचित् । अप्रक्षालितशु-
द्धान्तः कोऽप्यभूषितमासुरः ॥१५॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ का बान्यस्य कथात्मापि धौतकर्मावलीमलः । ज्ञानदर्शनधारि-
भ्रमतीति रत्नैरलंकृतः । ॥१६॥ तदस्मिन्कर्ममलिने यत्परिस्करणं तनोः । विद्युत्पञ्चाद्भागं तन्मयूरस्यैव नर्तनम् ॥ १७ ॥
नाङ्गस्य भूषणैरात्मा भूष्यतेऽस्य तु भूषणैः भूष्यतेऽग्निलम्प्यङ्गं नभोऽङ्कस्य करैरिव ॥१८॥ तत्कार्यैः काममात्मायमकर्म-
मलमण्डलः । ज्ञानदर्शनधारिभ्रमूषणः कायभूषणः ॥ १९ ॥ इत्यन्तर्ध्यायतस्तस्यात्मनि स्थिरतरं मनः । अदीप्यत यथा
दीपो निवति वेदमनि स्थित ॥२०॥ शुक्लध्यानेऽवतीर्णोऽथ घातिकर्मैन्धनानले । उत्पेदे केवलं लोकत्रयत्रिकाल्यदर्पणः २१

दत्तं शासनदेव्येष मुनिवैषं समाश्रितः । तैव चिहिते तत्र काञ्चने ऽब्जे कृतासनः ॥२२॥ त्वरायातेः सुरव्रातैः
 प्रगतः पुष्पवर्षिभिः । किमे तदिति साश्चर्यैः प्रेक्ष्यमाणः पुरीजनैः ॥२३॥ अन्तःपुरीभिरैताभिरुद्ग्रान्तस्वान्तवृत्तिभिः ।
 किमेतन्नाथ नाथेति मुहुरुत्तरमथितः ॥२४॥ दशनांशुमिपात्युष्यं मूर्तिमत्तन्वतीमिव । स जिज्ञो वृजिनोच्छेदावेशिनी
 देशनां व्यधात् ॥२५॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ अहो महोद्धतैरेव भवसेवकजन्तवः । कर्मभिर्मर्मभिद्रूपैस्ताप्यन्ते सर्वथा
 कथम् ॥२६॥ तानि जानीत हे सन्तः संगतानि सदात्मभिः । अष्टसंख्यानि संसारकारणं नामभेदतः ॥२७॥ ज्ञाना-
 वरणं दर्शनावरणं वेदनीयकम् । मोहायुनांमगोचान्तरायं तानीति नामतः ॥२८॥ मत्तिश्रुतावधिमनःपर्यायकेवलान्भिधैः
 आधृतैः पञ्चभिर्ज्ञानैराद्यं पञ्चविधं स्मृतम् ॥२९॥ निर्मलापि यथा दृष्टिः पटच्छाल्पदृग्धरी । तथात्माच्छादितस्तेन
 तत्पटसयं चिद्रुः ॥३०॥ सागराणां स्थितिस्तस्य स्यान्निशत्कोटिकोटयः । ततो बध्नाति तत्कर्म पुनरात्मा सकल्मस्यः
 ॥ ३१ ॥ दर्शनावरणीयं तु नवभेदैरिति स्मृतम् । पञ्च निद्राथ चत्वारः सुधक्षुर्दर्शनावयः ॥३२॥ तत्र निद्रा भवेद्यत्र
 प्रबोधः स्वल्पहेतुना । निद्रानिद्रात्मनो यस्या भवेद्दृग्त्वेन जागरः ॥३३॥ ऊर्ध्वस्थितस्य जायेत या जन्तोः प्रचला
 हि सा । प्रचलाप्रचला सा तु भवेद्या पथि गच्छतः ॥ ३४ ॥ चिन्तितस्याहि कार्यस्य स्यान्निद्रिः साधका निशि । सा
 पुनर्जायते जन्तोरुदये क्लिष्टकर्मणः ॥३५॥ चक्षुरात्रियते येन तच्चक्षुर्दर्शनावृतम् । शेषेन्द्रियाणां वरणमचक्षुर्दर्शनावृतम्
 ॥३६॥ अवधिः स्याद्रूपिवस्तुमर्यादा तेन दर्शनम् । करणानपेक्षो बोधरूपो वावधिर्बुध्यते ॥३७॥ दर्शनं तेन सामा-
 न्योर्धर्महोऽवधिदर्शनम् । तस्यावरणमवधिदर्शनावरणं स्मृतम् ॥३८॥ विश्वं केवलसामान्यं लोकालोकस्य दर्शनम् ।

यदावृणोति तत्प्रोक्तं केवलदर्शनावृत्तम् ॥३९॥ यथा राज्ञःप्रतीहारोऽनभीष्टस्य जनस्य सः । अपि वीक्षितुकामस्य न
 दत्ते नृपदर्शनम् ॥ ४० ॥ दर्शनावरणीयेन रुद्धो जीवोऽप्यसौ तथा । न पश्येद्वस्तु तत्तेन प्रतीहारसमं विदुः ॥ ४१ ॥
 युग्मम् ॥ समवस्थितिरस्यापि दर्शनावृत्तिकर्मणः । सागरोपमकडीनां स्युस्त्रिशत्कोटयः क्रमात् ॥ ४२ ॥ सातासातभिदा
 ब्येच द्विधा नुत्स्य तयोः पुनः । असातं तिर्यग्रके सातं मर्त्यामरालये ॥४३॥ मधुलिप्तासिधाराया लेहनं सुखदुःख-
 कृत् । यथा तथेदमप्यस्ति तपोनासिसम जगुः ॥ ४४ ॥ अचस्थितिरमुष्यापि वेदनीयस्य कर्मणः । सागरोपमितीना हि
 स्युस्त्रिशत्कोटिकोटयः ॥ ४५ ॥ मोहनीयं भवेद्वेधान्नाद्य दर्शनमोहकृत् । चारित्र्यमोहनीयं तु द्वितीयं परिकीर्तितम्
 ॥४६॥ प्रथम त्रिविध सम्यग्मिथ्यात्वभेदतः । द्वितीयं पञ्चविंशत्या भेदैस्तदिति कीर्त्यते ॥४७॥ क्रोधमानमाया-
 लोभाः स्युः कृपायाश्चतुर्विधाः । तत्रैकैकश्चतुर्भेदैर्ज्ञेयः संज्वलनादिभिः ॥४८॥ पक्षस्थायी कृपायोऽसौ स्मृतः संज्वल-
 नाद्यः । प्रत्याख्यानः पुनर्मांसचतुष्टयकृतस्थितिः ॥ ४९ ॥ अप्रत्याख्यानकः प्रोक्तः संवत्सरावधिः । यावज्जीवं
 कृतस्थानः स्यादन्तानुबन्धकः ॥ ५० ॥ घ्नन्त्यमी वीतरागत्वं यतित्वं श्राद्धतां क्रमात् । सम्यक्त्वमपि संसेव्यमाना
 जन्तोर्भवान्तरे ॥५१॥ अमरत्व मनुष्यत्वं तिर्यक्त्वं नरकं क्रमात् । यच्छन्त्येवंस्वरूपास्ते कृपाया इति षोडश ॥ ५२ ॥
 तथा मामो भवं शोको जुगुप्सा रत्नरत्यपि । पुनारीक्रीववेदाश्च नोकृपाया इमे नव ॥ ५३ ॥ इत्यष्टाविंशतिर्भेदा
 मोहनीयस्य कर्मणः । मन्त्यात्मनामपि प्रागो जुर्जराः स्युश्चिरं स्थिराः ॥५४॥ मद्यपानार्थं जन्तुः कृत्याकृत्यानि वेत्ति
 न । मोहनीयादपि तथा तत्तन्मद्यसमं विदुः ॥५५॥ तत्पदेतस्य कर्मभ्यः सर्वेभ्योऽप्यधिकं स्थितिः । भवेयुः सागराणां

हि सप्ततिः कोटिकोटयः ॥ ५६ ॥ आयुश्चतुर्धा नरकतिर्यग्वसुरसंभवैः । दुर्भेदबन्धभावेन तद्वज्रनिगडोपमम् ॥५७॥
 आयुषः कर्मणोऽमुष्य स्थितिरिथं प्रकर्षतः । सागरोपमितीनां हि त्रयस्त्रिंशद्भवे भवेत् ॥ ५८ ॥ नामोक्तं प्रथम
 भेदैर्दिचत्वारिंशता ततः । सप्तपष्टया त्रिणवल्यां त्र्युत्तरेण शतेन वा ॥५९॥ गतिजातिशरीराद्भोग्यबन्धननामकम् ।
 सयातनं संहननं संस्थानं वर्णगन्धने ॥६०॥ रसस्पर्शागुक्लषु पराघातोप्रघातकौ । आनुपूर्वीं तथोच्छ्वास आतपोबो-
 तमित्यपि ॥ ६१ ॥ विहायोगतिस्त्रिसाल्यं स्यावरं सृक्षसथादरम् । अपर्यासं च पर्याप्तं प्रत्येकानन्तकायकम् ॥ ६२ ॥
 सुभगं दुर्भगं चैव स्थिरास्थिरशुभाशुभम् । सुस्वरं दुःस्वरादेयमनादेयं ततः परम् ॥६३॥ यशःकीर्त्ययशःकीर्तिनिर्माणं
 कीर्तितं ततः । नाम तीर्थकरं चैव चत्वारिंशद्द्वयाधिका ॥ ६४ ॥ गतिश्चतुर्धा नरकतिर्यग्वसुरलक्षणा । एकद्वित्रिच-
 तुःपञ्चाक्षभेदैर्जातिपञ्चकम् ॥६५॥ औदारिकं वैक्रियकमाहारकमतः परम् । तैजसं कामणं चेति शरीरं पञ्चधा स्मृतम्
 ॥६६॥ अज्ञोपाङ्गं त्रिधा शीर्षं पृष्टं च हृद्योदरौ । ऊरुद्वय करहृन्दमित्यष्टावद्भुच्यते ॥६७॥ अर्गुण्याद्यमुपाङ्गं स्याद-
 ज्ञोपाङ्गं च तद्गताः । रेखाः स्युस्त्रयमेतत्तु भवेदाद्ये वपुश्रये ॥६८॥ पोढा संहननं वज्रर्पभनाराचमादिमम् । तस्माद्दृष्टप-
 भनाराचं नाराचं तु तृतीयकम् ॥६९॥ चतुर्थमर्धनाराचं कीलिकाख्यं च पञ्चमम् । सेवावर्ते भवेत्पष्ठमस्यरतस्पशाल-
 क्षणम् ॥ ७० ॥ युगमम् ॥ आद्यं समचतुरश्रमथ न्यग्रोधमण्डलम् । तदन्यथा पुनः सादि वामनं कुञ्जकं तथा ॥ ७१ ॥
 दृण्डं चेति शरीरस्य संस्थानानि भवन्ति षट् । एतान्यौदारिकस्यैव नान्याङ्गानामसम्भवात् ॥७२॥ युगमम् ॥ आनुपूर्वीं
 चतुर्थेत्थं यज्जन्तोर्गच्छतोऽन्तरा । भवेषु नरकाद्येषु परिपाटिर्भवेद्भूतेः ॥७३॥ स्याद्विहायोगतिर्बेधा शुभाशुभविभेदतः ।

उपपातपराधातातपागुणलघु स्युतम् ॥ ७४ ॥ उच्छ्वासोद्योतौ चत्वारो वर्णाग्रसर्वविशतिः । निर्माणं तीर्थकृच्छेति
ससप्तष्टिद्विहता ॥७५॥ बन्धने पञ्चधा पञ्च संघाता वर्णपञ्चकम् । अष्टौ स्वर्शा रसाः पञ्च बन्धं यमुदीरितम् ॥७६॥
कृष्णो वर्णेषु स्पर्शेषु गुरुस्तिक्तो रसेषु च । गन्धयोः सुरभिञ्जिते भेदास्त्र्याज्याः पुरोदिताः ॥७७॥ प्रागुक्तायाः ससप्त-
ष्टेरस्याः पञ्चविंशतेरपि । मेलने जायते सेयं नवतिञ्चिभिक्तसरा ॥ ७८ ॥ पञ्चदशबन्धनेभ्यः पञ्च भेदा पुरोदिताः ।
शेषेस्तु दशभिः क्षिप्तैर्जायते द्युनारं शतम् ॥७९॥ औदारिकौदारिकं तर्पौदारिकतैजसम् । औदारिककर्मणकं लुर्यमे-
तत्रयोद्भवम् ॥८०॥ वैकियवैक्रियायेव ज्ञेय पन्द्रचतुष्टयम् । इत्थमाहारकाहारकादिदेहचतुष्टयम् ॥ ८१ ॥ तैजसैजसं
गात्रं तन्मैजसकर्मणम् । कर्मणकर्मणं चेति बन्धाः पञ्चदश स्पृनाः ॥८२॥ त्रिभिर्विंशोपकम् ॥ रम्यारस्याणि रूपाणि
कुर्याच्चिक्करो यथा । तथा नामाणि जीवानां तत्रचिक्करोपमम् ॥ ८३ ॥ एतस्य स्थितिल्लकृष्टा भविनां नामकर्मणः ।
विशतिः कोटिकोटीना सागरोपममानतः ॥८४॥ गोत्रं ठिया थिया लक्ष्या हीनोऽप्यहो भवी भवेत् । तदुचं सहितो-
ऽप्याभ्यां नाच्यो नीचं तदुच्यते ॥८५॥ यथा कुलालान्मृत्पिण्डः पूर्णकृष्णः सुराघटी । सुल्यो निग्यस्तथातः स्या-
दात्मा तमेव तत्तमम् ॥८६॥ आत्मनि स्थितिरितस्य गोत्रसंज्ञस्य कर्मणः । सागरोपमसंयदा स्यात्कोटीकोटिविशतिः
॥८७॥ अन्तरायाभिधं कर्म भेदः पञ्चभिरष्टयम् । स्यादानलाभभोगोपयोगसामर्थ्यलक्षणैः ॥८८॥ दानं विनीतादन्ने
राहृणाण्डागारिको यथा । तथास्मादपि जीवोऽतस्तद्गण्डागारिकोपमम् ॥८९॥ अन्तरायाभिधानस्य स्थितिरितस्य
कर्मणः । सागरोपमसंख्यायां स्युन्निशाल्कोटिकोटयः १००॥ इत्यल्पं जल्पितोऽनल्पकालः कर्ममहागदः । शुद्धध्यानै-

षधमार्गैः सद्भिः शाश्वतोऽप्रमादिभिः ॥ ११ ॥ शुद्धं ध्यानमपि प्राप्यं कपायविषयोऽभ्यनेः । संतोषरसिकैर्लोकैः स तु
 बीजं सुखस्य यत् ॥ १२ ॥ न सदाक्यात्परं बर्षं न कलायाः परं घनम् । नर्हि सायाः परो घर्मो न संनोषात्परं सुखम्
 ॥ १३ ॥ सेव्यसारस्य तस्यापि जननी विरतिर्धुवम् । साधि केवलिभिः प्रोक्ता सर्वतो देशतोऽपि वा ॥ १४ ॥ तदस्यां
 विरतौ सद्भिर्मतिमद्भिः सुखाधिभिः । सुखकूलमहावित्रः प्रमादः कार्यं गव न ॥ १५ ॥ आयुषः क्षण एकोऽपि नाप्यते
 रजकोटिभिः । ताकथं हार्यते हन्त प्रमादरजसा नरैः ॥ १६ ॥

इति धर्मगिरं कर्मगिरिदग्भोलिसंनिभाम् । भुत्वा तत्त्वावबोधेन शुभः शस्यजनोऽजनि ॥ १७ ॥ अन्तःपुर्यः
 सुखयुञ्ज तदा भेजुर्पहाव्रताम् । घनैश्चाग्यैर्जनैस्तत्र जगृहे दृष्टिर्णां व्रताम् ॥ १८ ॥ इत्थं प्रबोध्य सुहृदो विहृत्य बहुधा
 कमात् । वितत्य र्गमं भगवान् रतिसारः शिवं योगी ॥ १९ ॥ इत्यद्भुतस्य दानस्य प्रभावादद्भुतकृतलः । कुशलो दलय-
 त्याशु संसारं रतिसारवत् ॥ २० ॥ इति श्रीरतिसारस्य सारपुण्यप्रथां कथाम् । निशम्याभून्मुदा सद्यः पद्मोत्तरमहीश्वरः ॥ १ ॥
 पात्रेण पार्थिवादिभ्यो दानं नदीयते कथित् । नित्यं शीलन्तु शीलं तु सर्वमाधारणं बुधाः ॥ २ ॥ घस्ते
 यः सप्ततोन्मीलं शीलं लीलारविन्दवत् । स कामं मुक्तिकाग्निं कुतुकेन विलोक्यते ॥ ३ ॥ अतश्चिन्तामणि-
 प्रायसुकृतप्रासये जनः । विधेते शुद्धधीः शीलसुधाग्भोनिधिमखनम् ॥ ४ ॥ अयनांशादद्भुतच्छाये शीले नीले-
 तरा गुणाः । समायान्ति समुत्ताला मराला इव पल्वले ॥ ५ ॥ जनानुरक्तिर्मुक्तिश्च मुक्तिश्च न्युः शीलतः ।
 सनत्कुमारशङ्कारसुन्दर्योरिव जायते ॥ ६ ॥

तया सत्यथाञ्चन्यथपौरालिमालिनी । श्रीकान्तेतिपुरी जम्बूद्वीपे भारतवर्षभूः ॥७॥ इह सिंह इति स्वाम्य-
 ग्लितग्रुपतिर्द्वयः । बभूव शुभ्रकीर्तिस्रगराजिराजितदिग्गणः ॥ ८ ॥ निलसुगन्धगुणाग्रामः कलाग्रहकृताग्रहः । सन-
 रकुमार इत्यासीत्कुमारस्तस्य कीर्तिभूः ॥९॥ अट्टपणकगैर्लक्ष्यमाणस्तादृक्षलक्षणैः । सहोत्थैः स गुणै रेजे शरीरा-
 नयनैश्च ॥१०॥ उपदेशायधिकेशाद्गुल्लस्तस्य गृह्तः । हृदि न स्वलितं चक्रुः खिला अप्यखिलाः कलाः ॥ ११ ॥
 रूपं निशम्य निःसीम तद्यथा सीमन्तिनीजनेः । तदप्रसङ्गि खुरलीरजो बहुमतं स्वतः ॥१२॥ उरसि प्रेयसां काम-
 चित्राभ्यासापदेशतः । अलिख्यत विदग्धाभिः स रहो विरहोदये ॥ १३ ॥ तस्मिन्शरणसंप्राप्तप्राणभृद्ब्रह्मपञ्जरे ।
 दोर्दण्डमण्डलच्छायामीयुध्वापचराः शराः ॥ १४ ॥ सोऽन्यदा क्षणदामध्ये बध्यमानस्य विदिषा । निद्राणश्चन्द्रशा-
 लायां रावं शुश्राव कस्यचित् ॥ १५ ॥ अथैष रभसभ्रशयन्निद्रोन्मुद्रहृद्गीदशम् । खे वचः मच्चमत्कारः कारुण्यमस-
 णोऽगृणोत् ॥१६॥ दुःखितः परदुःखेन वीनानायोन्वृत्तिक्षम । अहो स कथि कोऽप्यस्ति यः पापात्पाति मामितः
 ॥१७॥ त्रिजगतीरजननीजननी येन सन्नुना । हसत्यस्ति स कोऽसीह यः पापात्पाति मामितः ॥१८॥ स्वजन्मतिथिन-
 श्रत्रवारान्नेर्येण गर्भयन् । स कोऽन्यस्ति जगलस्मिन् यः पापात्पाति मामितः ॥१९॥ प्रेमाद्रार्थ्यः प्रियाभ्योऽपि ये
 प्रिया मन्वते युधम् । तन्मुग्यः कोऽपि किं नास्ति यः पापात्पाति मामितः ॥ २० ॥ हा हा हतो हतोऽहं मां
 श्रातुं कोऽपि न यावति । तदाकाशे घृतं कस्य सत्वेनेदं जगन्नयम् ॥२१॥ विध्वे न सन्ति किं वा सन्तोऽपि निःकृपाः

१ मनभ्यम्मा २ धनुर्निघाग्यात्पृत्तिः

किं वा धार्थिर्यथाजस्ते क्रन्दार्ते यत्र पाणि माम् ॥२२॥ निशि निद्रान्ति चेन्मर्त्यास्तदमत्येव्वभूत्किञ्च । यस्ते
 ऽपि शक्तिमन्तोऽपि न कृपां मयि कुर्वन्ते ॥ २३ ॥ न मानवो न गन्धर्वो न गीर्वाणो न दानवः । कोऽप्यस्ति
 साहसी यो मां त्रायते हा हतोऽस्मि हा ॥२४॥ अथोद्यच्चन्द्रोमाञ्चञ्चण्डोघृयितमूर्धजः । क्ष्मापश्य स्रजुरुत्पश्य-
 शालयथापमुत्थितः ॥२५॥ विलक्षः खेचरं क्षोणिचारी रक्षितुमक्षमः । पक्षिणोऽपि क्षणं घन्यान्सोऽमन्यात् खगा-
 मिनः ॥२६॥ व्रैलोचयेऽप्यस्ति न त्राता वक्ष्यमानस्य ते मया । मा क्रवीन्निगमाणस्नवित्यभूरखे पुनर्ध्वनिः ॥२७॥
 हन्तुः स्वराजुसारेण शरासारं ततः कृती । साक्षेप दिवि चिक्षेप स शरण्यशिरोमणिः ॥२८॥ एको रिपुकृपाणेन प्रहताः
 प्रापतस्ततः । पुमान्कुमारनाराचताडितस्त्वपरः पुरः ॥२९॥ अथ तौ सृष्टितौ वीक्ष्य चिस्मिते भूपतेः सुते । उस्तार
 तडित्सारा कापि ताराध्वतो बधुः ॥३०॥ दिपटिष्वपिडिताइस्य पुरुषस्य पुरः स्थिता । चक्रन्द सा रसाधिकयविकसत्क-
 णस्वरा ॥३१॥ किं चरित्रमिदं चित्रमिति पृष्टाय तेन सा । उचेऽधरोष्ठं सिञ्चन्ती शुचाशुष्यन्तमश्रुभिः ॥३२॥
 शौणरद्रप्रभापूरसिन्दूरचयचित्रितः । गिरिर्धैताल्य इत्यस्ति श्रीलीलारौप्यहस्तिवत् ॥ तस्योपरि परिस्पन्दलक्ष्मीमन्द-
 मस्तुरी । विशालाल्या विशालाक्षीमुखापास्तेन्दुरस्ति धृः ॥३४॥ तत्रैव रत्नबुडाल्यो राजा खेलति खेचरः । अस्य
 प्रियास्मि कदमीरदेथीति प्रीतिभाजनम् ॥३५॥ बुष्टश्चन्द्रपुरीमर्ता चन्द्राल्योऽयं तु खेचरः । मया स्मररहस्यानि याच-
 मानोऽवमानितः ॥३६॥ रविणा कौमुदीवेन्दोस्ततः प्रत्युः समीपतः । तेजःकूरेण शूरेण हृताहममुनायुना ॥३७॥
 अवस्थेर्य कृता तेन मद्रर्तुर्नुधावतः । दुश्चरित्रफलं वीर त्वयास्पेदं च दर्शितम् ॥३८॥ इत्युक्त्वेयं कुमाराय प्रियप्राणि-

तत्रादिक्षणी । आदिक्षदीपधीः सधो मूर्च्छाशतकृतच्छिदः ॥३६॥ अथेनमोषधिस्यन्दैरमन्दीकुरुते स्म सः । कुमारः
 कैरयस्तोममिच सोमः करोत्कैः ॥४०॥ ततः कृपावतारेण कुमारेणौपधीरसैः । चंद्रोऽप्यजीवि कारुण्यं महतां प्रह-
 तान्तरम् ॥४१॥ ततो यणैविवेकाधिमौक्तिकैर्यथितां गिरम् । कुमारो हृदि चन्द्रस्य हारहृद्यामिति न्यधात् ॥४२॥
 न दत्ते निर्धृतिं हन्ति पुण्यं पुण्याति पातकम् । अहो हतं परत्वेणं कुथिताममिवाहृतम् ॥४३॥ परस्त्रीपरिरम्भेण
 समारम्भः सुन्वस्य यः । शीताम्भःरूपनेनेव ज्वरदाहृद्ययोहनम् ॥४४॥ परनायो विभावयं इवाकीर्तितमःप्रदाः ।
 अदृष्टसत्यथान्युंसः क्षिपन्ति नरकाशटे ॥४५॥ घातायःकारयन्धातिर्मदान्धैर्युध्यते न कैः । व्रजङ्गिः परनारिषु वारीष्विव
 मत्रजैः ॥४६॥ नतः सदारसंतुष्टिः पुण्यपुष्टिरसायनम् । सेवनीया सदा पुस्विः गुणकुम्भिमहादवी ॥४७॥ तच्चन्द्र
 चन्द्रचारुणां यशसां जलदोषमम् । परनारीपरीरम्भारम्भं निर्दम्भधीस्त्वज ॥४८॥ समं च रत्नचूडेन चूडारत्न
 स्वचारिणाम् । मा स्म पापघटाजन्मवत्सरं मत्सरं कृयाः ॥४९॥ रत्नचूड त्वयाप्येतच्चेतनीयं यतोऽभवत् । प्रत्यक्षं वा
 परवधुचौर्यमात्सर्ययोः फलम् ॥५०॥ इति वाचं प्रतिज्ञाय तो प्रीती लेचरो मिथः । सनत्कुमारतेजोत्रिसाक्षिकं सत्यमीय-
 तुः ॥५१॥ अदृश्यीकर्णी शिक्षागुरवे गुरुदक्षिणाम् । दत्त्वा भूपसुवे वियां तौ गतौ षां तथा समम् ॥५२॥ कदाप्यथ सदःस-
 प्रमुपणं सिद्धमसुजम् । अत्यातुरश्चरः कश्चिदेल्य विज्ञप्तवानदः ॥५३॥ स्वामिञ्जगज्ज्यारम्भजम्भमाणप्रयाणकः । श्रुति-
 मूरमणच्छेदमेदस्विप्रसरन्मदः ॥५४॥ नृपो रिपुद्विपक्रूरकेशरी शरकेशरी । त्वां प्रत्युपैति काम्पीलयपुरायतनदेवता
 ॥५५॥ युग्मम् ॥ इति वाक्यश्रुतिसंगोथः स्कन्धावाराय दुर्धरः । रथसिन्धुरगन्धर्वमटाध्यक्षान्त्वयोऽद्विधात् ॥५६॥ प्रयाण-

कम्पुनादेयु काममम्यरञ्जिषु । सख्यमानासु सेनासु भेटेप्लूकटकेषु च ॥६७॥ तां मत्वा जयिनीं यात्रामेल्य तत्राधि-
 कोद्यमः । कुमारो मस्तकन्यस्तहस्तः क्ष्मापं व्यजिज्ञपत् ॥६८॥ युगमम् ॥ तात मा तव तत्रारिकीटेऽस्तु कटकस्पृहा ।
 किं तृणोत्पाटने कुम्भी कुण्डलीकुरुते करम् ॥६९॥ अहमेव करिव्यामि तज्जयं त्वत्प्रसादतः । हृत्यनृकस्तमःशूरं किं न
 स्त्रपभाबतः ॥६०॥ कटकं यदि तत्रापि शत्राघातनुषे स्वयम् । बली वा बलशत्रौ वा किं रीपिणि करोषि तत् ॥६१॥
 अथाह पृथिधीनाथो नीतिप्रीतिसर्षो गिरम् । रोमाञ्चितवयुः सुनोः शौर्येण विनयेन च ॥६२॥ लीलासु लालितं शरा-
 स्तनयं नयशालिनः । पुरः कुर्वन्ति भोगेषु रणाभोगेषु पृष्ठतः ६३॥ हृदयानन्दनं दक्षा नन्दनं कुलदीपकम् । न प्रभञ्ज-
 नभ्रयिष्ठे भासयन्ति रणाङ्गणे ॥६४॥ कुलालंरूनये रत्नं भृरिभाग्यार्जितं सुतम् । कः क्षिपत्यसिकङ्खोलैरपारे सम-
 राणवे ॥६५॥ बाल मत्सरिणो जेतुं यामि तेनाहमाहवे । जंगरो नगरस्यास्य भवान्भवितुमर्हति ॥६६॥ अथाकिरञ्जिरं
 गौरीमास्यगौरांशुकौमुदीम् । कुमारः कैरवाकारवीरमानसमोदिनीम् ॥६७॥ त एव तात सत्पुत्राः स्वं मत्वा कवचक्षमम् ।
 ये निर्यन्धात्पितुः स्कन्धाद्द्वरन्ति धुरं युधः ॥६८॥ शरास्तानेव मन्यन्ते नन्दनान्कुलदीपकान् । येषां रिपुस्त्रीनिःश्वासै-
 स्तेजः प्रत्युत वर्धते ॥६९॥ कुलालङ्काररत्नानि कुमारानुर्वरावराः । उत्तेजयन्ति युद्धोर्व्यामसिपट्टयटाजुषि ॥७०॥
 तत्रप्रभो मां दिश देपिपेपायंति ध्रुवक्रसौ । अग्रहीदग्रहस्ताभ्यां चरणौ धरणीशितुः ॥७१॥ उत्थाप्य परिरभ्याथ प्रमोदी
 मेदिनीपतिः कुमारमसुहृदीरवैराग्य स्वैरमरयत् ॥७२॥ कृतमाङ्गलिकः सोऽपि रेणुगोपितगोपतिः । चचालोच्चमूपूरः

१ कवचः. २ उल्लयलाभ ३ गौरांशुबन्ध. ४ नृगा.

शूरकेशरिणं प्रति ॥७३॥ अद्यन्तीं निजभारेण शुभं घर्तुमिवाग्रतः । प्रलम्बमानहस्ताप्रश्रलितं बलिभिर्द्विबैः ॥७४॥
 मा भूदस्मत्पुरापातेः स्वन्दशः क्षोणिमण्डलम् । इत्युद्दीन इवाचालीद्योम्ना ह्यसमुच्चयः ॥७५॥ नर्तयन्रथिनां कीर्ति
 मूर्ता केतनकैतवात् । पवनानामनुप्रासाः प्रासरद्रथसंचयः ॥७६॥ हृदा कचलयन्तः स्वं ज्वलयन्तो दृशा दिशः । प्रतस्थिरे
 स्थिरागोल लोलयन्तो गतेभटाः ॥७७॥ इत्युपान्तं रिपोराग कुमारः सारसैनिकः । क्वचिदप्यकृतस्थानैः प्रस्थानैः
 क्वचिदप्ययम् ॥७८॥ अथान्तरचरदूतस्यूतकोषविरोधयोः । तयोः सेनाद्वयं जज्ञे संपरायंपरायणम् ॥७९॥ आसदत्सा-
 दिनं साक्षी निसाक्षी च निसादिनम् । रथिनं च रथी पत्तिः पतिं च प्रोद्धतकुचः ॥८०॥ असहिष्णुः परतेजस्तेजस्वी
 धीरमंचयः । त्पण्ड्यामास चण्डांशुभासः काण्डौघमण्डपैः ॥८१॥ जयश्रीपरिरम्भाय स्फायमानमनोरथैः । हृष्यद्वि-
 र्धीक्षितं वीरे रणे रेणुमघं तमः ॥८२॥ सङ्कुकारैरयोदारैः प्रहारैर्वैलशालिनाम् । आलम्भिभ समरारम्भः स्फूर्जसूर्यहृति
 श्रुतिः ॥८३॥ स्फूर्लिङ्गैः स्फुरितं शशुशान्त्रापातेन वर्मसु । राज्ञां निस्तुव्यमाणस्य प्रतापस्य तुषैरिव ॥८४॥ ब्रवीभीभूयेव
 मृरेण रक्तपूरेण रेणयः । समरं समनीयन्त तमःसमरुचः शमम् ॥८५॥ अश्वः कोऽप्यश्ववारं स्वं पतितं घर्मभारितम् ।
 उपविश्यैनमारोप्य समुत्सास्यौ भृथोद्धतः ॥८६॥ स्फुरितोदरनिर्योताः कथिदन्त्रावलीर्बली । धावन्नतुशुटवाजी खुरलप्रा
 लता इव ॥८७॥ दद्योष्टो मृकृडीभीमः क्ष्मापातिन्यपि मुर्धनि । धृत्वा दोर्घ्यां रिपुं कथित्यतन्नश्वादपातयत् ॥८८॥ बाह-
 यित्वाग्रतो चाहं कुन्ते वक्षो विशलयपि । युद्धक्षीणायुधो दन्तैः कोऽपि कण्ठं द्विपोऽपिपत् ॥८९॥ प्रतिद्विपं द्विपः कोऽपि

१ युद्धनागरम्, २ शरमण्डपैः, ३ युगोद्धतः

कोपान्मूर्धन्यताडयत् । करेणोन्मूल्य नस्यैव रणरक्षीणरदो रदम् ॥९०॥ पातितस्य द्विपः कोपी कोऽपीभृत्य रिपोर्वपुः ।
 रदाप्रेण विदायैर्चिर्मत्तो रक्तासवं पिबन् ॥९१॥ त्रस्यन्प्रतिद्विपान्मेऽसौ जितारेरपि दुर्यशः । सा दादिति जघानैकः
 स्वहस्तेन स्वहस्तिनम् ॥९२॥ हतस्य पततो युग्यनागस्योत्प्लुल पृथतः । क्षितिमेव स्थितोऽजिपीद्वेषिणं मार्गणेः परः
 ॥९३॥ कथिद्रथी प्रथीयांसि शरजालानि लालयन् । अस्त्राण्येव द्वियोऽकृन्तन्नास्त्रानि तु कृपान्वितः ॥९४॥ शरैरेकस्य
 चक्रस्य च्छिन्नेऽक्षे नमतो रथात् । चिलुण्ठन्तं क्षितौ शत्रुं कोऽप्यलोकत कौतुकी ॥९५॥ कर्णान्ताकृष्टकोदण्ड एवैकः
 खेवमासवत् । यं यं लक्ष्मीचकारैप तूर्णं स स यद्व्रसत् ॥९६॥ मार्तण्ड इव कोदण्डपरिवेधरः परः । विशाब्धशरमयी
 शृष्टि राजहंसमियेऽभयत् ॥९७॥ धृतासिन्नासयन्विश्वं मुक्तकेशः करालवाक् । शौर्गावतारतः कथिद्रमद्रुहृद्गभटः
 ॥९८॥ वलितस्य रिपोरन्त्रमालाभि कृतमण्डनः । कुर्वन्किलकिलामेकः शोके केनापि नेक्षितुम् ॥९९॥ द्विपाक्षिर्मद-
 यामास त्रासयामास वाजिनः । भद्रान्विघटयामास ध्वेड्यैशोधुरः परः ॥१००॥ विक्रम्य पतितस्याजौ कस्यचिद्र-
 क्कपिन्दवः । वीरवारेण वीरश्रीमन्दिरेण वयन्दिरे ॥११॥ इत्याजिप्रसरे वाजिदन्तिस्यन्दनपत्निपुः । पतत्सु तुच्छतां
 गच्छद्दल स्वं संहिरेक्षत ॥१२॥ अथात्तितहतत्रस्तसमस्तस्त्वजिनीजनः । गन्धसिन्धुरमाल्य प्रसरचापचापलः ॥१३॥
 संगमी स्तम्भपन्दुरे शरकेशरिणधमम् सनत्कुमारो नाराचथाराचयमचञ्चयत् ॥१४॥ युग्मम् ॥ तद्वाणपातभीमासु
 रणासीमासु शात्रवः । न रथी न भद्रो नेमो न चाग्धः प्राविशद्भृशम् ॥१५॥ सुञ्चयथ शरासारं भूरिशो रिपुभृपतीन ।

१ परिर्वेयो मण्डलम् । २ विशालेन ।

न्यचारयदसावेको विवेकोऽरीनिवान्तरान् ॥६॥ इत्यस्मिन्नुग्रसंग्रामभरेण क्षीणमार्गणे । धीरा विरोधिनोऽघाबन्ध-
 नायोद्धतापुधाः ॥७॥ वर्धन्ते मरुक्षु धारालेः शरजालैः समन्ततः । चतुः कुमारमार्तण्डं तोयवा इव ते तदा ॥८॥
 जीवीनायां विमुच्याशु विघृतामिर्मृथाय सः । नन्दनो मेदिनीजानेर्याचिदुत्तरति द्विपात् ॥९॥ हस्तबस्तसमस्तालं
 लालामालापृताननम् । ताषविद्रमिलबहुविपक्षयलसैक्षत् ॥१०॥ युग्मम् ॥ सुसनां विद्विषामन्तविरराज स राजसुः ।
 आरमेव शानिनो मूर्च्छकमंपद्धतिमध्यगः ॥११॥ तन्निराचिसितं चन्द्ररत्नचूडौ खवारिणौ । नेम्लुः संयतानीतशरकेशरि-
 षावमुम् ॥१२॥ अयोत्फुल्लदगुग्मीलत्पुलकः परिरभ्यतौ । प्रीतः कीमिदमित्येय पप्रच्छ वृधिबीशाम् ॥१३॥ सद्योऽभ्युद-
 यदानन्दरसोऽभिस्नाननिर्मलाम् । ऊचे षाचं तदा चन्द्रनामा खेचरशेखरः ॥१४॥ कुमार मार्यमाणेषु खेचरेन्द्रेषु जीवन्तोः ।
 पुनर्जन्मेव जज्ञेऽद्य त्ववाशापालनेन नौ ॥१५॥ तथाहि हृदयग्राहिण्युतिवियोति विद्यते । रथनपुरचक्राख्यं वैताल्यशिशवरे
 पुरम् ॥१६॥ तरिमक्षस्ति मनस्तिगमभावेन सुवनं कृपन् । शृशं भीमात्मनां सीमा भीमाल्यः खेचराग्रणीः ॥१७॥
 तपोभिर्दुस्तपैरेय निःशेषव्यगपेपथीः । क्रूरश्रो राक्षसी विद्यामसाधुः समसाधयत् ॥१८॥ तत्ततः संकटं शङ्कमानाः कापि
 न निर्वयुः । नवोत्तरशातद्रसत्रिनः खेचरेखराः ॥१९॥ अथ तद्गयन्तिर्नातिगतनिद्रस्य मे निशि । पुरोऽभूत्कामिनी
 काप्तिदिपशारूपसंपदाम् ॥२०॥ मकरध्वजराजस्य राजधानीव जद्रमा । दर्शयन्ती दृशं भावमयीमिल्याद् मामियम् ॥२१॥
 जानीहि मां महेन्द्रस्य महिषी मोहदश्रुते । मनो धद्रानुरागं तु सुभग त्वदगुणेषु मे ॥२२॥ तन्मदङ्गमनक्रान्तं निर्वापय

१ युग्मय ।

कृपाप्रय । त्यज चिन्तां तवाराति हुंकारेणैव भस्मये ॥२३॥ क्षोभकैलोभकैश्चेति चेतोद्विर्बचोभरेः । चिरमभ्यर्षया-
मास सा मां कामान्धिता भृशम् ॥२४॥ परस्त्रीति निषिद्धैव त्वदाज्ञां ध्यायता मया । क्षणदान्ते विलक्षत्वं दधती साः
निरोद्धे ॥२५॥ सुहृद्यथ रथाद्रानां दृक्पथाद्रणभूषणे । आक्रन्दः श्रवणास्कन्दः कोऽपि व्याप दिशोऽदस्रुतः ॥२६॥ अथैत्य
ल्लेचराधीशपुरेभ्यः ऐचरेश्वराः । क्रन्दसंरम्भसंभ्रान्तहृदि भय्यददद्ददः ॥२७॥ भीमेनाथ पुरश्रेणिद्वयैश्वर्याय याचिता ।
हृद्यानि राक्षसी विद्या स्त्रीरूपाण्यमितः श्रिता ॥२८॥ चट्टक्तिभिः पतिकृत्य निम्बिलान्तेचराधिपान् । छलिनी तलिनी-
भूय बलिनी निजयान सा ॥२९॥ द्राघेय पत जीवन्तौ देवयोगेन केनचित् । भवांश्च रत्नबुद्धिश्च विष्टयाथ दृष्टयाथ
वीक्षतौ ॥३०॥ इति तद्वचनैर्मत्वा जीवन्तं सुहृदं निजम् । प्रीत्याहममृताम्भोधिप्रध्यमग्र इवाभवम् ॥३१॥ अथ जीया-
त्कुमारस्य शिक्षा नौ जीवनीषधम् । चिन्हूद्राक्षसीरक्षासिद्धमन्त्रापितं यया ॥३२॥ इति ब्रुवन्कुतोऽप्येत्य तदा हृदि
लुलोठ मे । वयस्य पप पीयूयतुयारलयहारयत् ॥३३॥ युग्मम् ॥ ततः प्रीतीभरस्यास्य भागं ते दातुमुद्यतौ । आवाभि-
हागतौ दृष्टस्त्वं च युद्धसमुद्धतः ॥३४॥ स्वापिता रिपवो बह्ववाऽऽनीतशायं ततोऽधुना । किं कुर्वो जीवदानैककल्पद्रुम
समादिश ॥३५॥ अथास्यकमलोन्मीलन्मधूचयमयं वचः । इदं गदितुमारेभे कुमारेण प्रमोदिना ॥३६॥ युवां दिष्टयाद्य
निक्रान्तौ राक्षसीकवलग्रहात । अथ विष्टयाहमाकृष्टो भवद्दृश्यां संकटादितः ॥३७॥ इदानीं तु क्षतैरातं क्षतरोहिल-
तारसैः । बलयोरत्रि संघातं समुल्लाघयतं रयात् ॥३८॥ इदं रचयतं निद्रादरिद्रं च द्विषां बलम् । असुं च मुञ्चतं बन्धान्मा

१ आकाशाङ्गणभूषणे । २ शय्यारूपा मूला. नमिनीभूयेति पाठे कमलवत्क्रीमलीभूय ।

विपत्रमूत्रिपोरपि ॥३९॥ इत्यादेशे कुमारन्वोस्ताभ्यां तूर्णं विनिर्मिते । उत्सस्थौ दलिताशेषविकारं तद्वलद्वयम् ॥४०॥
 दूरं त्रपानतः शूरकेसरी सिंहसूनुना । बहु संमान्य सत्कृत्य मुक्तः स्वमगमंत पुरम् ॥४१॥ भीमतो भीमती मा भूद्भूर्वा
 संश्रय भास्वतोः । इत्युक्त्वाऽऽशु कुमारेण महितौ प्रहितौ स्वगौ ॥४२॥ अबलिष्ट बलिष्ठानां धुर्यः पुयै ततः कुली ।
 पदे पदे नृदेवानां वृन्दैर्बन्यपदाम्बुजः ॥४३॥

न्रयाणान्ते पटावाप्तविश्रान्ते शान्तचेतसः । विशसं प्रतिहारेण कुमारस्येदमन्यदा ॥४४॥ केनापि सहितः पुंसा
 प्रहितः स्वामिना स्वयम् । जीमूनो नाम दूतोऽस्ति कुमार इारि वारितः ॥४५॥ विज्ञाय वेदभृशेव्रसंज्ञां भूपसुवस्ततः ।
 दूतं च तं पुमांसं च दससम्मानमानयत् ॥४६॥ नरे तमग्रे कृताऽवाथ दूतो नत्वेदमभ्यधात् । कुमार यदयं वक्ति
 तत्कार्यं राजवागियम् ॥४७॥ उद्दसद्बुल्लेनाथ कुमारेण निरीक्षितः । सोभ्यधस सुधारोचितौचित्यरुचिरं वच ॥४८॥

अस्ति संसारसारश्रीः स्वश्रीजितमरुपुरी । लक्ष्मीबिलसनावासो वासन्तीति श्रुता पुरी ॥४९॥ तस्यां नामाङ्कना-
 मास्ति नाकनाथनिभो नृपः । पद्मवासेति यत्पाणिवासेनेवाभ्यधुः श्रियम् ॥५०॥ तस्य मिया श्रियामेकंसदनं मदना-
 बली । अंलि राजीवजीवालूवदना मदनायुधम् ॥५१॥ तदङ्गा गजगतिर्जगति प्राप्तविश्रुतिः आस्ते सुखानिलमिल-
 द्मुद्रा शृङ्गारसुन्दरी ॥५२॥ त्रैलोक्यरमणीभ्योऽपि रमणीयतमामिमाम् । कन्यामनन्यस्पृहया प्रहयांचक्रिरे गुणाः ॥५३॥
 भात्यसौ शशिालीलेन शीलेनैव मयात्र किम् । इतिवास्या बहिर्नास्यादेति प्रीत्यामपि मितम् ॥५४॥ इयं बालापि

३ अथवली ।

शीलस्य परमां भूमिकां गता । कदापि न ददात्येय खिन्नेव त्वरितं पदम् ॥६५॥ बन्दनाद्यपि सेव्यं सा सितसेवे
 स्वच्छया धिया । मनःकामनया हंसगमना न मनागपि ॥६६॥ केलीषु सफलीचक्रे कदापीयं न मामिति । विसुक्ता
 कुपितेनैव सांप्रतं शैशवेन सा ॥६७॥ यौवनं नलिनाक्षीषु विकारैककलागुरुम् । निर्विकारविलासेषु सा शिल्पयति सं-
 प्रति ॥६८॥ भूपे तदनुसुपायं वराय विहिंनोद्यमे । सांप्रतं सर्वभूषणानां रूपं चित्रेषु पश्यति ॥६९॥ स्वमातृपितृसोदर्यव-
 यस्याविरहासहा । विवाहं स्पृहये नाहमिति स्माह सखीषु सा ॥७०॥ युग्मम् ॥ तदाकर्णं तदास्येभ्यो निर्मोदा मद-
 नावली । आरोप्य तनयामङ्गे सशङ्केन हृदोऽवदत् ॥६१॥ विवाहोत्सवधै सुख्यं वत्से कथं वृथा । शोच्या प्रियं विना
 रामा त्रियामा शशिनं विना ॥६२॥ रमणी रमणीयापि रमणेन विवर्जिता । ज्ञानश्रीरिव चारित्ररहिता न हि राजते
 ॥६३॥ आभर्तृका तृणेभ्योऽपि स्त्री पितृणां गृहे लघुः । आयाति भ्रातृजायानामपि सुण्डीति वाच्यताम् ॥६४॥ कलाहीनः
 पुमानभिरङ्गवलो निर्जला नदी । विपतिर्युवतिश्चेति काप्यर्घ्यं न चतुष्टयम् ॥६५॥ स्त्रीणां भवत्यनाथानां बन्धुरप्य-
 भिभूतये । अञ्जनीनामिवाञ्जोऽपि चन्द्रोऽनुद्गतभास्वताम् ॥६६॥ श्रद्धेहि तद्विवाहाय पुत्रि माति विधेहि मे ।
 गर्भवासेऽपि यदसः क्लेशश्लेशोऽपि न त्वया ॥६७॥ इत्युक्तिमवधार्येयमजेयममृतैर्वचः । आददे दीनशृङ्गारसं शृङ्गार-
 सुंदरी ॥६८॥ युक्तमुक्तमिदं मातर्जातनीतिलयं त्वया । दुःखाय तु गुणैकेनापि हीनः प्रियः स्त्रियाम् ॥६९॥ कुलं
 यदि न तद्रूपं ते चेत्तन्नामलाः कलाः । चेत्ते च ताथ तन्मातर्न शीलं सुलभं द्रुषु ॥७०॥ रूपशाली कलामाली कुलीन-
 श्लैकरागभाक् । न प्राप्यश्चेत्प्रियो नारी तत्कुमार्येव जीर्यतु ॥७१॥ कर्तुं शक्यं वरे रूपकलाकुलनिरूपणम् । कस्त्विदं

चिपूत्रियोरपि ॥३९॥ इत्यादेशो कुमारैन्दोस्ताभ्यां तूर्णं विनिर्मिते । उरास्थौ दलिताशेषविकारं तदल्लक्ष्यम् ॥४०॥
 दूरं प्रपानतः शूरकेसरी सिंहसुनुना । बहु संमान्य सत्कृत्य मुक्तः स्वमगमंत पुरम् ॥४१॥ भीमनो भीमंती मा भूद्भ्रुवो
 संभ्रुय भास्वतोः । इत्युक्त्वाऽऽशु कुमारेण महितौ प्रहितौ खगौ ॥४२॥ अबलिष्ट बलिष्ठानां धुर्यः पुयै ततः कुती ।
 पदे पदे हृदेवानां हृदैर्बन्धन्यपदाभ्युजः ॥४३॥

द्रयाणान्ते पदावासविश्रान्ते शान्तचेतसः । विशसं प्रतिशरेण कुमारस्येदमन्यदा ॥४४॥ केनापि सहितः पुंसा
 प्रक्षितः स्वामिना स्वयम् । जीमूनी नाम वृत्तोऽस्ति कुमार हारि वारितः ॥४५॥ विशाय वेन्नमुन्नेत्रसंज्ञां भ्रूपुंशुबस्ततः ।
 वृत्तं च ते पुंसांसं च दशसम्मानमानयत् ॥४६॥ नरं तमग्रे कृताऽवाय दत्तो नत्वेदमभ्यवात् । कुमार यदयं बक्ति
 तस्कार्यं राजवागियम् ॥४७॥ उल्लसद्भ्रुलतेनाथ कुमारेण निरीक्षितः । सोभ्ययत् सुधारेचिरोब्धित्पक्षिं वचं ॥४८॥

अस्ति संसारसारश्रीः स्वश्रीजितमरुपुरी । लक्ष्मीबिलसनाबासो वासन्तीति श्रुता पुरी ॥४९॥ तस्यां नामाङ्गुना-
 मालि नाकनाथनिभो नृपः । पद्मबासेति यस्याणिबासेनेवाभ्यधुः श्रियम् ॥५०॥ तस्य प्रिया श्रियामेकसदनं मदना-
 बली । अस्ति राजीवजीवातृवदना मदनायुषम् ॥५१॥ तदइजा गजगतिर्जगति प्राप्तविश्रुतिः आस्ते सुखानिलमिल-
 वृष्ट्या शृङ्गारसुन्दरी ॥५२॥ त्रेलोक्यरमणीभ्योऽपि रमणीयतमामिमाम् । कन्यामनन्यस्पृष्टया प्रहयान्त्रिकरे गुणाः ॥५३॥
 भास्वसो शशिालीकेन शीतेनैव मयात्र किम् । इतिवास्या बर्हिर्नास्यादेति गीत्यामपि स्मितम् ॥५४॥ इयं बालापि

२ मयवर्तते ।

वीर्यं परमां मृमिकां गता । कदापि न ददात्येय विवेक एवरितं पदम् ॥८५॥ बन्धनायपि सेव्य मा मितेये
 स्वच्छया भिगा । मनःकायनया भ्रमगमना न मनागपि ॥८६॥ केलीषु मकलीकके कदापीय न माप्सिनि । विमुक्ता
 कुपितेनेव सांघत नैशयेन मा ॥८७॥ योरानं नदिनाशीषु थिकरिक्ककलायुक्तम् । निधिकारविलासेषु सा किलगपति सं-
 प्रति ॥८८॥ धूपे तत्तनुण्याय यगय प्रिष्टिनोग्ने । सांघतं सर्वमूषानां म्य थिभ्रेषु पश्यनि ॥८९॥ स्वमातृपितृमोदगंब-
 गत्याधिरात्मना । त्रिगार्ं दृष्टये नाहमिति स्माह मग्येषु मा ॥९०॥ युग्मम् ॥ तदाकर्णं तदासेक्यो निर्मोरा मद्-
 नावली । आरौण्य तनयाम्ने मशङ्केन द्वादशदत् ॥९१॥ त्रियागोरमन्त्रे सुगर्षं बत्से धरसे कपं कृथा । शोच्या मिर्षयिना
 गमा त्रियामा शठानं पिना ॥९२॥ रमणीं प्रातृजागानामपि सुष्टीनि वाक्यताम् ॥९४॥ कलाहीनः
 ॥९३॥ आभर्तुका तृणेभ्योऽपि स्त्री विठुर्णां गृहेल्युः । आयाति प्रातृजागानामपि सुष्टीनि वाक्यताम् ॥९५॥ स्त्रीणां भवत्यनाथानां बन्धुरप्य-
 पुमानधिरङ्गालो निर्जला नदी । थिगतियुयतिवेति काप्यर्णं न बन्धुष्टयम् ॥९६॥ अदेति तद्विवाहाय पुत्रि मादि विवेकि मे ।
 भिन्वतये । अञ्जनीनामिवाञ्जोऽपि बन्धोऽनुद्रुतमात्पताम् ॥९७॥ इत्युक्तिमन्त्रार्थेयमजेयममृतेर्वचः । आववे दीनशृङ्गारसं शृङ्गार-
 गर्भवासेऽपि यदसाः त्थेशलेभ्योऽपि न त्यया ॥९८॥ इत्याय तु गुणेनेकेनापि हीनः प्रियः स्त्रियाम् ॥९९॥ कुलं
 सुंदरी ॥१००॥ युक्तयुक्तमिदं सातजांतनीतिलय स्वया । दुःखाय तु गुणेनेकेनापि हीनः प्रियः स्त्रियाम् ॥१००॥ रूपशाली कलामाली कुलीन-
 गदि न तद्रूपं ते चैरालामलाः कलाः । चैसच ताथ तन्मातने शीलं सुलभं नृषु ॥१०१॥ रूपकलाकुलनिरूपणम् । कस्त्रिबदे
 श्रीकरागभाक । न प्राप्यभेदप्रियो नारी तत्कुर्यायेव जीर्घतु ॥१०२॥ कर्तुं शक्यं वरे रूपकलाकुलनिरूपणम् ।

वेद यस्य मनः कुत्रापि रंल्यते ॥७२॥ एकस्यां विरतः कन्यामन्यामप्युक्तेषु पुमान् । नार्याः पतिविरक्ताया मरणं
 शरणं पुनः ॥७३॥ इरयादिगुणदोषैकविचाराचलचेतना । भातर्नाहं विवाहाय बाच्या किञ्चित्कदाचन ॥७४॥ एवं निर-
 सरीकृत्य मातरं कातराशया । अहायोल्याय वैलक्ष्यविलोपाय ननाम सा ॥७५॥ ततो निरावरीभूते भूपे तन्महकर्मसु ।
 कलाबलिविलासैकसुखमग्नैव सा स्थिता ॥७६॥ सुदा स्वप्नेऽन्यदापश्यमिदान्ते शान्तधीरियम् । आत्मानं कल्पबृक्षस्य
 बामतः कामतः स्थितम् ॥७७॥ यथेस्सितप्रदो भाषी बल्लमस्ते यथेस्सितः । इत्याचचक्षिरे तस्यै स्वमव्याख्यां विश्वक्षणाः
 ॥७८॥ साचलन्दृविमानेन प्रातः प्रीतिमती ततः । नन्तुमुग्रानमघानं पद्मानन्दनमुच्यता ॥७९॥ केनचित्पथि विक्रीयमाणं
 नाणिरपपञ्चरे । कश्चिन्नचनचातुर्यधीरं कीरं ददर्श सा ॥८०॥ तद्विष्टचित्तदानेन तं क्रीत्याकृत्य पञ्चरात् । कलयन्ती
 करं कीरं कामापतनमाप सा ॥८१॥ ततो मरकतमश्रुब्रूकुन्तलकनीनिकः । बालमबालनिष्पन्नपदपाणिरदच्छवः ॥८२॥
 पद्मरागवलश्रेणितिनन्दनम्पद्मिः । काञ्चित्काञ्चित्कियामर्ज्ञीबन्धिरिव कल्पयन् ॥८३॥ हसन्निबाल्पनिष्प्रोष्ठद्वयमौ-
 क्तिकदन्तकम् । दशा प्रसादस्मितया पश्यन्निव पुरःसरान् ॥८४॥ जातरूपमयं विश्रज्जातरूपमयं ब्रुवुः । दृष्टश्च कामः
 कीरेण गनम्बोत्सत्य तत्पुरः ॥८५॥ शतुभिः कलापकम् ॥ ततः कौतूहलाद्दृश्यमानः क्ष्मानाथकन्यया । काममूर्तिं प्रति
 प्रोचे वाग्भिरपुस्तुकः शुक्रः ॥८६॥ कुमारराज यच्छाशु सुप्रियाणि फलानि मे । सुविषं ते पठाम्यायां द्वयमेतद्वि-
 शाम्यताम् ॥८७॥ “अभियुक्तिशुक्तिमुक्तागुणगणपुक्ताः अन्यकलाः सकलाः । उपलभरविपुलभारैः किमलंकारैः कृती
 कृते ॥८८॥ फलमविकलदुर्जपजपपुलपतपसोर्धर्मजयन्ति जनाः । तत्कृतेषु निजयुक्तिषुः सुकृतकृतः सन्तु संतुष्टाः”

॥८९॥" ताचन्मत्प्रियमेवेदमार्थायुग्मं शुक्रस्तु कः । इति ध्यानप्लुते सिंहसुने सोऽकथयत्कथाम् ॥९०॥ इति कीरोक्ति-
 माकर्ण्य कन्यां कापि सखी जंगौ । आस्ते भुवि युवा दुःखलोपी कोऽपीहशोऽप्यहो ॥९१॥ स्मरं अस्मात्कुमारोति संबो-
 ध्यार्यायुगं पठन् । रूपं कुलं वयः शीलं गुणान्यस्य शुकोऽभ्यधात् ॥९२॥ युगमम् ॥ अथ कीरकुमारसि त्वं कुमारस्य
 कंस्य रे । तथ्यं वद यथा दृष्यां तत्र फलावलीम् ॥९३॥ इति शृष्टः करे कृत्वा कीरः कन्यकया तथा । स पपाठ
 सुधाकानि सक्तान्येव मुट्टुमुट्टुः ॥९४॥ ततस्तिरथां धेनन्यचातुरी केनि येननी । किञ्चिदञ्चितपञ्चेषुः सा विविणा
 गृहं गता ॥९५॥ न तल्पे न सखीजल्पे न वने न निकेतने । न जले न स्थलेऽप्यस्या मनः कचन निर्धृतम् ॥९६॥
 तुलितार्कञ्छबिरहो विरहोऽस्या हृदि ज्वलन् । ददौ निद्रापनोदाय मदनस्य दिनोदयम् ॥९७॥ स कुमारः क रे कीर
 जल्पन्तीनि प्रतिक्षणम् । मनो मनोभवभव्याधिमत्समधक्त सा ॥९८॥ क्रमाञ्जिह्वुतवक्षित्रीविरहस्तां व्यहस्तयत् ।
 पुष्पचापधरापस्य प्रताप इव दुःसहः ॥९९॥ तदङ्गेषु हिमं सख्यो पथदतिभिरे ददुः । तत्रचतृष्मणैवाशु पतदेवापवा-
 ऽऽपवम् ॥१००॥ अमान्मन्ये मदङ्गेषु व्याप तापोऽखिलं जगत् । उष्णाः किमन्यथा चन्द्रजलजन्मवल्लजः ॥१०१॥ निशेषा
 त्वं निशाहीनो दीनो भवसि भक्तयम् । वियुक्तान्दहसि स्युर्वा नराः सहजान्दुराः ॥१०२॥ जले कुमुदिनीप्रेम्णा प्रोस-
 मादाय पाणिना । दलयञ्चं विधुं सख्यः साक्षान्मत्तापकारिणम् ॥१०३॥ जानानापि विप्रयोगति पद्मिनीशस्य पद्मिनि ।
 किं मां दहसि हा कष्टं स्त्रियोऽपि स्त्रीषु निष्कृपाः ॥१०४॥ सख्यः स्फुटति मे बक्षः साधु स्फुटतु वा जनात् । स कुमारः
 स्मराकारः प्रेष्यते यदि हृद्रतः ॥१०५॥ इत्यादि बहु जल्पन्ती पतन्ती मूर्च्छया मुहुः । सुदतीकदतीभिः सा वयस्याभिरलोचयत

॥३॥ पद्भिः कुलकम् ॥ रे कीर क कुमारो र्भां मुक्त्वा यात्यनुमीयताम् ॥ इति निद्रालयान्तेषु सा - स्वप्नानुलपन्मुष्टुः
 ॥७॥ तीव्रतापभृतस्तस्यां वयस्याः परितः स्थिताः । अस्त्रैरधारयन्धरायन्त्रपुत्रीचरश्रियम् ॥८॥ अथेदं मेदिनीशेन
 मत्वा दिष्टैः पुरे चरैः । अवगन्तु कुमारं तं न्यलोकिकं शुकविक्रयी ॥९॥ चिरं नीरीक्ष्यमाणोऽपि क्वापि प्रापि नरैर्न सः ।
 शुद्धधर्मोपवेष्टेव दूरभ्रम्यैः शरीरिभिः ॥१०॥ सभ्यः क्वचिदनासाय रसाविसुरसाविमम् । समारब्ध कुमारस्य लब्धयेऽस्य
 स्वयंवरम् ॥११॥ सयो विमुच्य कौमार्यं ये राज्यं भेजिरे वृषाः । गुणोदाराः कुमाराश्च ये तान्भूपोऽयमाह्वयत् ॥१२॥
 तनयो नयमारस्य मन्त्रिणः सागरानिः । त्वामाहातुमहं नाथ प्रतितस्त्वत्पितुः पुत्रम् ॥१३॥ आज्ञातोऽसि वृत्तिनाज्ञा
 त्वज्जयोत्कर्षार्थिणा । तदासन्तीं पुरीमितुसुरीकुन्तरां त्वराम् ॥१४॥ न तत्रापामि वामाक्ष्या तयान्यस्मिन्वृते यतः ।
 ममाभिभव एव स्यादिदं वदति भूपजे ॥१५॥ स जगौ वीरवर्षे त्वं वर्षेण्व तथा - यतः । त्वयि दृष्टे ममाद्याभू-
 दुगानमदनध्रमः ॥१६॥ युगम् ॥ ईदृश्रूपं चिह्नाय त्वां कन्या सान्यं वृणोति चेत् । तत्का तत्र पराभृतिस्तया
 किमगुणज्ञया ॥१७॥ इत्याशुक्तिर्भरैः स्वस्य दर्शयन्मन्त्रिपुत्रताम् । कुमारं सागरः कीर्तिसागरं नगरेऽनयत् ॥१८॥
 वासनीवासवेनाथ संसृग्वं ससुपेयुषा । कृतसत्कृतिनास्थापि - स धामनि सधामनि ॥१९॥ येन्यर्थालि प्रभालिसन-
 नास्तत्र स भूपभूः । श्रुयान्यवीरागमनं ते नरा मेनिरेताराम् ॥२०॥ तदा शृणारसुन्दर्यं चारवर्षेण्यगतः । कुमारः
 सोऽयमाणरूपे व्याण्ये च गुणे गुणे - ॥२१॥ अथ - शृण्वीशपुत्री सा प्रेययवस्त्रिकां संवीम् । ज्ञातुं वृत्तानि वीराणां
 सर्वेषां शर्परीमुखे ॥२२॥ सा यात्वा यामिनीयामयमले मसुपेयुषी । सुसाबिलसन्वीलोकां प्राण भूपसुतां प्रति ॥२३॥

भूषप्रहितसत्कारधारिनीशतान्विता । न्यभालयं भुजभृतः समस्तानपि तातहम् ॥२४॥ कन्दर्पहस्तशालीषु स्त्रीषु
 तासु गतास्वमी । विविधां विदधुर्वीरा विकृतिं कृतिताकृते ॥२५॥ कलाकलापरुचिरः सुरोचिलौचनप्रियः । कश्चि-
 दात्मनि भूषेन्दुः पित्रतामकलद्रयत् ॥२६॥ कलानां पटलं रूपं गुणानां च गणं परः । मदेनादृषयन्मयविन्दुनेय पयोघ-
 दीम् ॥२७॥ कीर्तिं कलाधुनीधौतां गुणस्यूतां पटिमिव । व्यथान्मित्रक्रुधा कश्चिद्द्यूम्ययेव मलीमसाम् ॥२८॥ किमप्य-
 जल्पन्हृष्याद्गः कोऽपि स्तब्धत्वनिश्चलः । अविज्ञ एव विज्ञातो मया प्रावपुमानिव ॥२९॥ इति ताभिः समं राजलो-
 कमालोकमानया । प्रथयन्त्या यथावस्थं मिथस्तत्कीर्तिकीर्तनम् ॥३०॥ श्रूयते यद्यथाः शीलकुलरूपकलामयम् । सौधं
 सनत्कुमारस्य तस्य सौत्कण्ठमागतम् ॥३१॥ युग्मम् ॥ मध्येधाम वयं यामस्तन्मुवा लोकनोन्मुवाः । यावत्सावन्महेन्द्रेणा-
 प्यनुच्छिष्टं बहन्महः ॥३२॥ स कुमारः कलावद्विभ्रूरिभिर्मुपितान्तिकः । न्यभालयत् समावर्तो चक्रवर्ती शुभात्म-
 नाम् ॥३३॥ युग्मम् ॥ लोलमौलितया चञ्चच्चूडामणिमरीचिभिः । आरात्रिकमिवातन्वन्कवीनां काव्यसंपदः ॥३४॥
 चालयन्नङ्गुलीं रङ्गन्नखांशुवितर्ताशुकाम् । वागगेयकारिणां गीतेः पताकामिव कल्पयन् ॥३५॥ चमत्कारकरानेवं स
 गृह्णन्गुणिनां गुणान् । चमत्कारकरं दानं ददानोऽनृणतां ययौ ॥३६॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ मुधाकृतमुधाघृष्ट्या दृष्ट्या
 प्रीतिप्रसन्नया । तदा सेवकतातापं सेवकानां लुलोप सः ॥३७॥ तदा कुमारः क्रुतुकी यत्र यत्र दृशं ददौ । विज्ञानं
 दर्शयामास स्वं स्वं वैज्ञानिकः स सः ॥३८॥ नृपयुत्रिक्षणे तत्र चित्रविद्याविशारदः । कोऽपि चित्रयटं पाणौ कुमारस्य
 समर्पयत् ॥३९॥ तं वीक्ष्य विस्मितोऽगृह्णन्तृपभूल्लिपिकारिणम् । चित्रसंवादिनी तस्या रूपश्रीरस्ति वा न वा ॥४०॥

स जगद् क संवादस्तस्याधिप्रेण वर्तताम् । शम्भ्या रचयितुं केन चित्रे चन्द्रस्य चन्द्रिका ॥४१॥ दृग्लीलागुञ्जितं कास्तु
 चित्रकर्म तथा समम् । यस्या दृशयार्थदेहत्वात्प्रतिबिम्बेऽपि नोपमा ॥४२॥ नेहशी कापि कान्तास्ति कुमार त्रिजगत्प्रियि ।
 विम्बरूपाणि न; पाणिचर्तानि लिपिशास्त्रतः ॥४३॥ इत्याकर्ण्ये चिरं चित्रे पश्यन् कासपि तानयम् । कुमार; काम-
 याणार्तं इव मौलिमकल्पयत् ॥४४॥ क्षणं क्षुभितमात्मानमय संयम्य धीरधीः । चित्रं संग्रह्य चित्रज्ञं कुमारः सबकार
 तम् ॥४५॥ अस्मात्सु प्रतिहारोक्तिविदित्तसु ततः कृती । स न्ययुक्तं सितं हर्षस्मितसंर्द्धबिलोचनम् ॥४६॥ सोऽस्मा-
 निमोन्न्यकर्षुरचन्दनागुपदौकितम् । जग्राह बहुमानेन गौरं स्वगुणवृन्दयत् ॥४७॥ दापितेषु निविष्टाभिर्विष्टरेपूचितं
 तनः । यकार चिरमालापं सहास्माभिर्महाशयः ॥४८॥ अस्ति दुःप्रारसुन्दर्याः श्रीडाकीने विद्यारदः । त्वत्सभोच्चित
 प्सेति विज्ञप्तोऽसौ मया तदा ॥४९॥ पञ्चान्मुक्ती मयाप्यस्ति दत्तहृत्कोतुकः शुक्रः । इत्युक्तेऽप्य कुमारेण कश्चित्सस्य
 चरो जगौ ॥५०॥ कीरस्त्रोरेः स मागिन्यपंजरेण समं हतः । इति युनिवशात्किञ्चिन्स्तार्तं इव स स्थितः ॥५१॥
 कलश्रीभवति श्योममण्डपरवेन्दुमण्डले । अस्मान्सत्कृत्य कर्तव्यप्रवीणाः प्राश्निणोस्तनः ॥५२॥ ईदृक्सनत्कुमारः श्रीके-
 लिशेलो जगलयम् । जगन्नयनमत्कारिहारिथारित्रभाजनम् ॥५३॥ कास्ते मनत्कुमारः किं मामग्रापि न भाषते । न
 पाठगनि मुक्तानि न फट्यानि प्रयच्छति ॥५४॥ तां श्रुत्वा शम्भिकावाचं तदित्यं भाषके शुके । आचक्षते विलक्षेव
 षणः दुःप्रारसुन्दरी ॥५५॥ सन्धिपत्रानुरक्तं मे मनस्तावदस एव सः । इत्यधीरस्य कीरस्य वाचा निष्ठीर्यते मया
 ॥५६॥ किं तु कान्तामसौ काञ्चिचित्रे यदीक्ष्य शुभ्रुमे । मनः सपत्नीभीतं मे तेन सद्यति कल्पते ॥५७॥ अस्ताव-

पीडगंधैरारुमन्यं मन्यसे वरम् । अयं यरोत्मवाद्वाग्मृत्युरित्युचिनो मम ॥६८॥ इत्यमुं स्त्वां समिःत्वात् शपथीये
 मृत्योऽऽमा । अग्निष्वापि चिरं आग्निश्रान्ताशेन समीपतः ॥६९॥ चित्रश्रीश्रुतदुःखौघसंधदाकुलमानसा । तदा
 यदृक्कलं मृत्युं जानती जीयितव्यतः ॥६०॥ निद्रापरं परीवारं मत्वा सत्त्वावलम्बिनी । शनैः शनैः समुत्थाय काय-
 ल्यगमनोरथा ॥६१॥ तत्रैव केलिदोलायाः कटके नृपयालिक । पाशवत्कण्ठबन्धाय स्वं बन्धोत्सरीयकम् ॥६२॥
 त्रिभिलिंशोपकम् ॥ नैयेद्वाभृद्भये चेन्मे कान्तो जन्मान्तरेऽपि गत् । मदेकामरुचिसोऽस्तु तवेकासक्तचेतसः ॥६३॥
 इदं निगद्य सस्योऽथ कण्ठं पाशेऽक्षिपद्य सा । घाले ना मेति चासीद्दीक्षिद्यन्नः पाशः पपात च ॥६४॥ युग्मम् ॥ अग्नि-
 का तु तदा सुरकनिद्रा तद्भ्रसाद्भृशम् । कर्पन्ती पाशतः कण्ठमालोक्य कुमारिकाम् ॥६५॥ ततः किमिदमित्यस्यै
 वृच्छन्त्ये संघ्नमसृशे । आचक्षत चमत्कारि कुमारी चरितं निजम् ॥६६॥ किमेतत्पतितं क्षमायामित्युत्थायाथ अम्पिका !
 करेणादाय पश्यन्ती हः यन्तीदमुयाच सा ॥६७॥ देवि स एवार्यं वामानिघ्रपटः स्फुटः । दिष्टया च वर्यसे
 देवि यत्तमेया चित्रगा ॥६८॥ मनस्कृमारं त्यज्येवासकं कथयितुं पुनः । चित्रस्थिता त्वमेवात्र कथमार्तासि कथ्यताम्
 ॥६९॥ इति वागमृतं तस्याः स्कीतं पीत्या पर्विवरा । तमादाय करं चित्रपटमिलाददे वचः ॥७०॥ श्लाघ्यासि लब्ध-
 तत्सत्रा चित्रशृंगारसुन्दरि । शोचनीयामि च रुचंघत्से तद्विरहेऽपि यत् ॥७१॥ धन्यास्मि तत्करस्पर्शं प्राप चित्रगतापि
 यत् । इतीयमुपत्युलकं मुमुदे कुमुदेशणा ॥७२॥ प्रियं पटिभे किं न पदान्तररितमप्यहम् । सेत्यदातं परीरम्भमिघ्रं
 चित्रपटं हृदि ॥७३॥ करगोचरमप्येनामनयचित्रसुन्दरीम् । कुम्भारवर . नाश्यासि किं त्रुङ्गुर्गोचरेऽपि मे ! ७४॥ एवं

तयोक्ते ऽनुयेऽपि सत्यः प्रत्यक्षतामगात् । सनत्कुमारो धामौघबौतधामान्तरः पुरः ॥७५॥ गृहीत करकं दत्ताचमनं
 सुब्रातासनम् । कुमारः सोऽयमायातीत्यूचे कीरो निरूप्य ताम् ॥७६॥ अथाभ्युत्थाय हर्षोर्मिप्रणुलेवाशु चम्पिका ।
 ददावामनमासीने कुमारे चेदमब्रवीत् ॥७७॥ अथ नः सफलं जन्म सुसुहृतांशु यामिनी । पदस्मद्भ्रात्रि देवेन स्वयं
 पादोऽवधारितः ॥७८॥ अयं ते देवि स प्राणदयितो यस्त्वदिच्छया । तूर्णमाशुचिधायीव जज्ञे लोचनगोचरः ॥७९॥
 पतदालोकपीयूषयानचिह्नं त्यज ब्रपाम् । अस्याननेन्दो हृद्यन्नि कुरीकुरु लोचनम् ॥८०॥ इत्युक्त्यासकृदुल्लास्य
 दृशं भूपालबालया । दृष्टास्यं हृष्टमनसं कुमारं स्माह चम्पिका ॥८१॥ हर्षाभ्युचारिहारिण्या स्फारतारांशुदूर्वया । इयं
 ते वीर वत्सेऽर्थं दद्या प्रसृतिदीर्घया ॥८२॥ अस्ति त्वदुषितं नान्यदातिथ्यं त्रिजगत्यपि । त्रिजगन्महनीयेयमेवातिथ्यं
 तवास्तु तत् ॥८३॥ स्वागतं वीरकोटीर तवास्मिन्नस्मदोक्तसि । विशतः स्वलितं नासीत्कथमुद्दामगामिके ॥८४॥
 अगोदितरिमतय्याजराजयुतिततीरिति । कुमारस्तोषदुग्धाब्धिमुक्तालीकजगार गाः ॥८५॥ सर्वां शृंगारसुन्दर्यास्त्वां
 मत्वा कीरकीर्तनात् । सहेवाहमिद्गच्छमदृशीमूय विषया ॥८६॥ कण्ठपाशं कुरङ्गास्याः कृन्ततोऽत्र करान्मम । व्युत्-
 त्त्रिप्रपदो रीणा इवास्या एक्पथस्थिति ॥८७॥ स्वं च धन्यममन्येऽहमिह लेहवशं वदाम् । इमामालोक्यैहोक्तयत्रयलोब-
 नचन्द्रिकाम् ॥८८॥ इति वर्धति कर्णेपु कुमारे सुवृताच्युतम् । नृपतिप्रतिहारेण गर्जिवद्भूदितं बहिः ॥८९॥ रे किंकरा
 धराजानियुष्मानाशापयत्यदः । हृष्यः संपाणतामय स्यंवरणमण्डपः ॥९०॥ अपि दिक्करिकाः कार्यं कुमायीः लपना-
 दिक्म । स्वयंवरसुहृतो हि श्वोऽस्ति स्वस्तिप्रदः प्रणे ॥९१॥ त्वरन्धं मरुदध्वानमधुना विधुनाशकः । आरोहति

क्षपाक्षेपी पश्यतामेव वो रविः ॥९३॥ इत्युक्त्वा विरते तत्र धरित्रीकमितुः सुतः । ऊचे प्रेमसुर्धावीचि वाचं नृपसुतां
 प्रति ॥९३॥ त्वद्गुणासक्तचित्तोऽहमन्वह नृपनन्दति । मा स्म मामन्यथा स्वप्नमंकाथास्वपि शङ्कयाः ॥९४॥ यामि संप्रति
 वामाक्षि स्यातुमत्रोचितं न मे । मयात्मनो मनो मुक्तमस्ति सेवामयं त्वयि ॥९५॥ इत्युक्त्वा स तिरोभूव तामीयुश्च
 मसुहृत्सुकाः । प्रतिकर्मविनिर्माणचारिकाः प्रतिचारिका ॥९६॥ किंकराश्च त्वराचण्डगतयो मण्डर्ष ययुः । तं च मण्डन-
 मण्डल्या मण्डयामासुराशु ते ॥९७॥ स्वयंवरोत्सवे तस्मिन्यताकापाणिभिश्चलैः । शुशुभे ककुभामीशानाहयत्रिव
 मण्डपः ॥९८॥ तस्मिन्निवम्बमनोमोहदिवसोदयभास्कराः । निशातकान्तयः शातकुम्भकृष्णैः विरेजिरे ॥९९॥ तत्रोर-
 तोरणस्तम्भभाजो वन्दनमालिकाः । लक्ष्म्याः स्वभावलोलायाः केलिदोलाकलां ललुः ॥१००॥ मुक्तामालम्बनक्षत्रहृद्या
 विद्योतितद्युतः । सरप्रसरनिस्तन्नास्तत्र चन्द्रोदया बभुः ॥१०१॥ चञ्चदुच्चप्रपञ्चेषु तत्र मञ्चेषु दिद्युते । स्फारैः पुष्पगृहैः
 पुण्यायुधयन्त्रायुधैरिव ॥१०२॥ मुक्तास्वस्तिकरोचिष्णुकस्तरीमण्डलच्छलात् । इयुस्तत्र सनक्षत्राः स्मरमित्राणि रात्रयः
 ॥१०३॥ मातृन्यकञ्जशास्तत्र विश्वानन्दाब्धिनन्दिनः । अभजन्शाशभृष्टीलां नीलाम्भोजभृतः सिताः ॥१०४॥ इयामशोणसितैः
 सैष रत्नस्तम्भांशुभिर्बभौ । स्फुरत्तमोग्जःसत्त्वैश्चित्तैरिव हृतर्तृगाम् ॥१०५॥ समाकृष्ट इवोत्कृष्टः पुण्यैः पुंसां स्थिरायुषाम् ।
 स पुरीमण्टनो जज्ञे स्वःखण्ड इव मण्डपः ॥१०६॥ च्वनिस्तूर्यस्य पुस्कृजं दूरमूर्जस्वरोदयः । मण्डपान्तःसमुद्भ्रान्तसरा-
 णवचच्छविः ॥१०७॥ तं मण्डपमखण्डश्रीमालमालोक्तिं तदा । पूर्वशैलशिरोभूषा पूषामृत्कुतुकादिब ॥१०८॥ दृतालिभिः
 सुमंहताः पुग्हतास्ततः क्षितेः । सशृङ्गाराः कुमाराश्च मत्रसंचयमाश्रयन् ॥१०९॥ निशाचरितरोचिष्णुप्रपुण्ड्रिगुणशुनिः ।

मत्रसिरामन सिद्धमूर्धन्यभूषयत् ॥१०॥ पतिवरानिराशस्तैर्मर्तां वागैरिहागते । विमुक्तश्रीसृष्टैरजैरिव केरवबान्धवो
 ॥११॥ पृथतो ललितं गीतं गायन्तीभिस्तदालिभिः । अग्रतो यन्दिनीवृन्दैर्बद्धिर्विगदाः स्तुतिः ॥१२॥ वंशश्रीणादि
 तत्रिचै(द्वि)र्वाद्यद्विरितरतनः । आनन्धमानहृदया हृदयलुभिरन्मदैः ॥१३॥ यूनामयोगवग्धानि श्यामरूपाणि पाणिना ।
 पुन्वाना धावमानानि, मनांसि न्रगलिच्छलात् ॥१४॥ अमान्तमन्तरुद्रान्तं कडमीरजरजडजलात् । सनत्कुमाररूपश्री-
 रागमोषु भिन्नती ॥१५॥ विभूषणप्रणत्कारैर्नैनयन्ती च मन्मथम् । स्मितया हासयन्ती च रतिं लोचनलीलाया ॥१६॥
 पीयमानमुखेन्दुश्रीलोकचमुश्रुकोरकैः । जीवादिशोनि जल्पद्विः सेव्यमाना मन्वीजनैः ॥१७॥ चम्पिकाहस्तविन्यस्तरयं-
 बरणमालिका । विवेश नृचिमानम्या मण्डपं नृपनन्दिनी ॥१८॥ मसभिः कुलकम् ॥ अभुवन्मुद्गबद्भात्रविसंस्थुलहृदां
 तदा । तद्विचोक्तादधीराणां विविधाः क्रियाः ॥१९॥ तथाहि ।

प्रमश्रीकर्तुमिव तां कश्चित्तादासोदरम् । आरौपयन्वृपो मूर्ध्नि लीलानामरमं रसी ॥२०॥ अस्य धाम्नि निधास्ये
 त्वामित्यस्यै कथयन्निव । कश्चित्करेण निःसीमं सीमन्नमणिमसृशात् ॥२१॥ कद्रूपे पाणिपुल्याणि कोऽपि न्यधीत
 लीलाया । प्रगाथायि तां लब्धु तद्गुपः पूजयन्निव ॥२२॥ रेजे सन्धुः पुरस्थस्य वेगि पाणो धरन्धरः । स्वं तस्यै बक्षणं
 बरन्तुं कूर्धन्दिन्यमिबीराणम् ॥२३॥ कश्चिज्जगाद् फादात्मजुगो नीचैर्मुष्वः मन्वीन । नमन्मौलितया तस्याः सामनि प्रविश-
 शिष ॥२४॥ अपरः कम्पयामाम मौलिमालोकैर्बन्धिमाम् । पुण्यषाणेन षाणेन फटं हत इबोरसि ॥२५॥ हृदि स्रगरजसा
 कीर्णे विश्लेषान्गो मुष्णानिलम् । तामनात्मोषिणा मत्स्या न्यगृण्वो निःधमन्निव ॥२६॥ तवेन्दुसुन्दर' बवत्रमिति' तर्प

प्रापयन्निव । मुष्ट्या न्यमीलयद्द्वीलापद्मपत्रावलीं परः ॥२७॥ सुवर्णकोवकीपर्णप्रपरः करजाङ्कुरैः । विलिखेन्न तदङ्गु-
 दै तद्वक्त्रकान्तिनः ॥२८॥ कथित्सदृशो नोद्विद्वद्वद्विन्दुचक्राञ्चिः । अहोसंवद्वधमोऽयमित्युचेऽन्तःस्मितान्सखीन ॥२९॥
 तां नीरीक्ष्य कुरङ्गाक्षीं ह्रदां कोऽपि हृदि न्यधात् । तत्कालमिदं कामेन क्षिप्तं काण्डमिवोक्षितुम् ॥३०॥ एवं विकुर्वता-
 सुर्वीपतीनामप्रवर्त्मनि । आनिनाप जया नाम प्रतिहारी पतिधराम् ॥३१॥ अथो निचार्य तुर्यादि दर्शयन्ती धरापतीन् ।
 इयमूचे विलोलभ्रुशुक्ला शृङ्गारसुन्दरीम् ॥३२॥ अमी समीयुस्त्वद्वदृश्यां दिश्वे विश्वम्भराधराः । चन्द्रीकुरु कर्मयोगेषु बहुः-
 कुसुदकौस्तुभि ॥३३॥ अयं स हस्तसङ्गः श्रीनाभिस्तुङ्कुलाङ्कुरः । राक्षीकृत्तयशां देवि काशीपुरदुन्दरः ॥३४॥ दिवा
 विश्वात्मक्षाणि निशि स्वप्नमयानि च । न विश्रान्यनि देवाचार्यानि जनयन्मयम् ॥३५॥ एष थर्मकनिर्माणव्यसनी
 शक्तिमानपि । अन्यैरपि नृपैर्भुञ्जमानामुर्वीषुपेक्षते ॥३६॥ अमुं गमनलालित्येवरले तरले वृणु । रङ्गद्वारातरंगेषु हंसैक-
 सहचारिणी ॥३७॥ याति पूज्यस्य कुल्योऽपि पूज्यतुल्यो नमस्यताम् । कुमारां मन्दमित्युक्तेऽभिसल्लाघ्रे जगौ जया
 ॥३८॥ अथ जयन्त इत्युर्वीला निर्विजयते युवा । जेता त्रियामपोध्यानामपोध्यानायको बली ॥३९॥ कान्विशीकाऽरि-
 दुःकीर्तिकस्तूरीपूरितत्रियाम् । अयं यात्राविहारी स्वं हारीचक्रं विशां यथाः ॥४०॥ अमुं घृणु विलामेषु देवि सेविष्यसे
 यदि । सरयूतीरवानीरसमीरसरसां निशाः ॥४१॥ स्मरंश्रीभासुरेऽप्युगदहर्षेतिमहस्यपि । कन्यासिन्धुनाभजद्रावं वसन्ते
 मालतीच सा ॥४२॥ दत्तदि त्रिपदात्रादी तामुदिश्य जयाः ततः । प्रथितोऽयं घृधुर्नाम प्रयुश्रीर्मथुरापतिः ॥४३॥

दे दत्ति.

वास्यते छेदितु नेप चित्रे चित्रकरैरपि । स्रष्टुं चित्सेऽपि चिद्रूपैरतद्रूपं न पार्थते ॥५४॥ अयं स्वतेजःसहाश्वसंतसा-
 मन्वयं मरीम् । अमन्दैश्चन्दनस्यन्दैरिच सिञ्चति कीर्तिभिः ॥४५॥ असुं वृणीत्व रन्तुं चैदुचिता रुचिता तव । उद्यत्क-
 ल्पिन्दजाधिन्दुवृन्द्या वृन्दावननावनिः ॥४६॥ राजोऽस्य सुखमश्रीकमालोक्य शिषिकावहाः ॥ इहावद्दृष्ट्वा कन्यां मन्वाना
 जगसुरप्रतः ॥४७॥ जगादाथ जया देवि जयनामा जयतरयम् । उज्जयिन्या विमुञ्चिंश्चजयिन्याः संपदां पदम् ॥४८॥
 अयं दिविजयोदारबलमग्भारभारिणीम् । सुणालनालशीछेऽपि महीं बाहौ बहल्यहो ॥४९॥ असुं तृणीकृनारानि
 वृणीत्व वरवाग्निनि । सपत्नी रत्नगर्भा ते वानु रत्नाकरास्वरा ॥५०॥ रत्नदण्डप्रतिमितां भ्रूयेऽस्मिन्नस्मितेक्षणाम् ।
 तां वीक्ष्य कन्यकां निन्युविमानं तेऽज्यतो नराः ॥५१॥ अथावदजया देवि पञ्चयासुं दर्पकाभिधम् । पाठस्यं क्रोदण्डया-
 न्दिल्यण्डमावण्डलं सुवः ॥५२॥ त्रिषः स्वर्नेषु वीक्ष्यासुसुदृक्कं जातजागराः । नमन्त्यस्य भ्रमाचित्रमन्मथं चित्रवेद्यसु
 ॥५३॥ प्लावननहेलासु बेलासु पयसां निधेः । नाश्रयणास्तरिन्मुक्तामिकतासु रतिर्येदि ॥५४॥ तद्देनं वृणु धामाक्षि
 सद्गन्तु मतस्तव । कर्पूरचन्दनामोदकलया मालयानिलाः ॥५५॥ इतोऽस्याः सरल वीक्ष्य तरलाश्या निरीक्षणम् ।
 बलितया किञ्चिदित्युच्ये वचः सुधिनया जया ॥५६॥ देवि चित्राङ्गदो नाम चित्रगुणगौरवः । असौ ददाति नामन्दं
 कम्मे कदमीरभूयतिः ॥५७॥ शुद्रान्तमस्य किं श्लाघे श्लाघ्यास्ता अवि योषितः । स्वप्ने प्रतिमिलौ चित्रेऽप्येनं कान्ते
 ररागनि याः ॥५८॥ असुं कलय लीलाश्रि त्वाकपोले लिम्बस्थयम् । पत्रं शुद्रान्तकान्तासु चित्रवध्यस्तामन्वहम्

॥६९॥ रागोचिताः स्तुतीरस्य शारदार्यनसत्कवेः । नित्यं निधेहि कावसीरकलिका इव कर्णयोः ॥६९॥ स मे परः
 पुमानेव यः पुराक्षपरिग्रहः । इत्थथाह प्रतीहारीं कुमारीयं मृदुस्वरा ॥६९॥ नुत्वा नुत्वा ततो भूपमन्यमन्यं ययौ जया ।
 आलोक्यालोक्य कुसुमं वनश्रीव सुस्वरा ॥६९॥ सनत्कुमाररक्ता सा तेषु तंस्थौ न कन्यका । जलाशयेषु हंसीव सिद्ध-
 सिन्धुनदोन्मुखा ॥६९॥ सा पयौ यस्य यस्याग्रं स स भूपोऽमजल्पमाम् । यं यं लक्ष्मीरिवासुश्रज्जने स स मलीमसः ॥
 ॥६९॥ धृतं प्रागेव दृष्ट्यैव धालया वरमालया । सनत्कुमारनासाय निजगाव जया ततः ॥६९॥ जन्मूनीपश्रियो भाल
 इव खण्डेऽत्र भारते । पुरी किरीटसादृश्यं श्रीकान्ता परिगच्छति ॥६९॥ सिंहनामा गतत्रासः कलाभिर्मुकुरीकृतः ।
 तत्र नायकमाणिक्यनिभतां लभते नृपः ॥६९॥ अयं तस्याङ्गभूरंशुप्रकाश इव काशते । सनत्कुमारस्ताकण्यरूपयोनवित-
 स्तव ॥६९॥ अमान्तः काममस्यान्तः सुधृत्ता विद्यादा गुणाः । प्लवित्त इव व्यूढे व्योम्नि तस्थुरुचुच्छलात् ॥६९॥
 अनन्यदोभ्रभोजमिवायोद्गासुरं करम् । समेति पद्मवासेति युधि लक्ष्मीर्विपक्षतः ॥७०॥ कलानां ग्रहणे रक्तः सक्त-
 श्चायं गुणार्जने । तद्ग्नपातभीरयेव न पुराभूत्परिग्रही ॥७१॥ वरमाशा वरेण्याङ्गि तत्कण्ठेऽस्य निषेदयताम् ॥ अनुल्प-
 स्य वरणास्थां नुवन्तु दिवोकसः ॥७२॥ अथोद्यत्पुलकं स्वेदलवार्द्रं दधती वपुः । माल्ये न्यस्य कराभोजं कम्पि चम्पि-
 कपापिते ॥७३॥ घट्टयाण्यां दृशं कन्या वरे च शनैर्केददौ । सनत्कुमारयुग्मं च मञ्जस्थमियमैक्षत ॥७४॥ युग्मम् ॥
 अथ सद्यस्तदाथर्वन्याकुले क्षितिभृत्कुले । कन्यायां कं धृणोमीति ध्यायन्लां वीक्ष्य तौ मुहुः ॥७५॥ मत्पाश्ववर्ती धूर्तो-
 ऽयं कोऽपि कन्ये धृणीस्व माम् । इति तुल्यं तयोरास्याद्दुल्लास तदा वचः ॥७६॥ युग्मम् ॥ ततः सनत्कुमारो वः । स

मदीयहृदि स्थितः । स्वकण्ठन्यस्तयैवाहं मालया तद् वृणोमि तम् ॥७७॥ एवं वचो दृश्यात्वं आवयन्ती सभासदः । स्वक-
 ण्ठकन्दले माला वरमालामलालयत् ॥७८॥ इति तन्मतिलीलाभिर्बलक्ष्यादिलयं गते । मायासनत्कुमारेऽभूदद्वितीयः स
 भूपथः ॥७९॥ गुणिनो वरणादस्यां गुणज्ञायाभमत्सरैः । चक्रे दृपकुलैर्मायाजयाज्यजयारवः ॥८०॥ तादृक्षदक्षसाहृष्टैः
 स्वयंचरणदक्षिभिः । तस्या मूर्ध्नि मरुदकैश्चकिरे पुण्ड्रदृष्टयः ॥८१॥ अथानन्दपथामन्दपान्थो नामाकभूविभुः । सम्माना-
 बजितैः सर्वैर्जगतीजानिभिर्भुनः ॥८२॥ तयोः स्मेरम्मरोत्साहं तं विबाहोत्सवं व्यधात् । यदिलोकादिवेन्द्रोऽपि सहस्रन-
 यनोऽजनि ॥८३॥ युगम् ॥ यन्नौ शृङ्गारसुन्दर्यां करम्बिकरपह्लवः । कुमारः कल्पवल्क्षेव पारिजातमहीरुहः ॥८४॥
 यासन्नीवासवेनाथ मरुताः कृतिना दृषाः । तदुत्सवोच्छ्वसुषिभाः पुरं जमुर्निजं निजम् ॥८५॥ दिनानि कानिचिः प्री-
 यमाणो नवनवोत्सवैः । तस्यै कुमारः शृङ्गारसागरे इवशुरौकसि ॥८६॥ कथं ज्ञेयः स मायाकृदिति भित्तैकलाञ्छनः ।
 तस्येन्दुवदिहानन्दः प्रावर्धत दिने दिने ॥८७॥ अथो कथंचिदापृच्छय वासन्तीशं प्रियन्धितः । तत्कृनोद्वारसत्कारः सै-
 द्विः स्वस्ये पुरेऽप्यलत् ॥८८॥ मार्गं क्रमादतिक्रामन्कतिभिर्भिरप्रयाणकैः । स्वर्गामिरामे ग्रामेऽगात्म नन्दिग्रामनामनि
 ॥८९॥ इन्द्राभिग्रामसुरामस्वाशाःभ्युत्तटिनीतटे । शूबल्लभमुबोऽभूदक्षाशासाः सान्द्रशाबले ॥९०॥ तत्र कण्डोलिनीलोलकण्डो-
 लकृत्तमज्जनः । समं शृङ्गारसुन्दर्यो सुन्दराम्भोजमृषणः ॥९१॥ यावद्भोक्तुमुपाविशत्कुमारः सपरिच्छदः । कुनोऽपि ताव-
 द्भिरसं वार्यं शुश्राव इःश्रवम् ॥९२॥ युगम् ॥ किमेतदिति दुःस्वार्तैस्त्यक्तभोजनभाजनैः । परिवारजनैरुत्थी कृते जबनि-
 काबले ॥९३॥ हा स्वगोत्रगृहस्तम्भ नेत्रनन्दन नन्दन । क गनोऽसीनि तातेन शोच्यमानं मुष्टमुहः ॥९४॥ हा प्रातः

स्वगुणल्पात् यन्धुव्रातममुं किमु । लक्ष्वा यासीति साकन्दैर्भातुवृन्दैः कृतावृत्तिम् ॥९५॥ रे देव किमकाण्डेऽपि समम-
 सन्मनोरथैः । अमुं संहरसीत्युचैः प्रत्कारैः स्वजनैर्वृत्तम् ॥९६॥ करित्ये कस्य मङ्गल्यं हा हाहास्मि हाहास्मि हा । एवं-
 विद्यापान्कुर्वन्त्या रथस्त्रा सन्धुदृशान्वितम् ॥९७॥ रे कठोर न किं यासि हृदयत्वं सहस्रधा । इत्युरस्ताडयन्तीभिर्वन्दु-
 क्त्रीभिर्गुरुकृतम् ॥९८॥ हा वत्स देहि मे वाचं मुञ्च हा वत्स दर्शय । एवं लपन्त्या मुञ्चन्त्या सुहृर्मात्रानुधावितम् ॥९९॥
 रूपं द्रवा सुवाक् शील सत्त्वं दानमिमामि षट् । अस्मिन्गते गतान्यास्मान्द्रामादिति जनैः स्तुतम् ॥१००॥ कृत-
 नृशरया दानं तन्वत्या नुरगस्यया । कान्तयानुगतं गन्तुं सार्धं वैधव्यभीतया ॥१॥ वत्पादितं स्वजातीयैश्छद्मं कौसुम्भ-
 वाससा । कुमारः सप्रियोऽपश्यत्पुमांसं मृतमर्चितम् । दशभिः कुलकम् । तस्मिन्किञ्चित्काले शोकात्तुष्टसिससमम् ।
 मृत्युयोगोऽस्य नास्येवेति द्रुवन्तं सहानुगैः ॥३॥ शान्ताकृतिगतिरवान्तं प्रत्यासत्तिचरं नरम् । स्वयमेव कुंजाह्वानं
 पमञ्छति वृपाङ्गम् ॥४॥ युग्मम् ॥ ग्रामवास्यपि किं शुचोऽञ्जितः । मृत्युधोगोऽस्य नास्तीति कि-
 मेभिर्भाष्यतेऽनुगैः ॥५॥ अथ ध्रुवं धराधीशसुतः कोऽपि गुणैः स्तुतः । अर्होऽयम् ईश्रक्तानां चार्तानामिति सोऽवदत्
 ॥६॥ भवतः कुलमाकारादेव देव विभाव्यते ॥ दक्षत्वं लक्ष्यते साक्षात्प्रवृत्तिप्रश्रतः पुनः ॥७॥ तद्वार्ताकथनस्थानमस-
 मानमसि प्रभो । सकर्णाकर्णय त्वं मे विचारकवचं वचः ॥८॥ धर्मेऽहं विहितानन्द आनन्द इति नामतः । नन्दिप्रा-
 मेऽत्र वास्तव्यो वस्तुव्यवहृतिस्थितिः ॥९॥ गृह्णितानि सम्यक्त्वमूलानि प्रतिपालयन् । वह्नित्ये प्रतिमास्तास्तु भवन्त्ये-
 कादशैत्यमः ॥१०॥ सम्यक्त्वे निरतीचारन्त्रिकालं पूजयेज्जिन्म । भासं यावद्गृही सा स्याद्दर्शनप्रतिमादिमा ॥११॥

स्वाद्भूतमतिमा शुद्धाणुव्रतानि वितन्वतः । मासद्वयेन प्राच्योक्तक्रियायुक्तस्य गेहिनः ॥ १२ ॥ सामायिकप्रतिमा
 सा यत्र सामायिकं गृही । द्विसंध्यं भवेत्ते मासत्रयं पूर्वक्रियान्वितः ॥ १३ ॥ पौषधप्रतिमा यत्र आद्धो मास-
 चतुष्टयम् । सत्क्रियः पौषध धत्ते चतुष्पथ्यां चतुर्विधम् ॥ १४ ॥ आद्धः शुद्धाशयस्त्वक्तस्नानः प्राशुकभोजनः । ब्रह्म-
 दानहि रात्रौ च कृत्स्नानः स्वयोर्यिति ॥ १५ ॥ पौषधस्थश्चतुष्पथ्यां प्रतिमामेकरात्रिकीम् । प्रपन्नः पञ्चमिर्मानैः प्रतिमा
 पञ्चमी भवेत् ॥ १६ ॥ युग्मम् ॥ पूर्वोदितविधेः षष्ठी पण्मासैर्व्रतचारिणः । सप्तमी सप्तभिर्मासैः सविंशत्सं लज्जनोऽखिलम् ॥
 ॥ १७ ॥ त्यक्ते स्वयंसमारम्भे मासैरष्टभिरष्टमी । नवमी नवभिर्मासैरनारम्भे परैरपि ॥ १८ ॥ यत्रोद्दिष्टकृताहारन्यागी
 मुक्तयनः शिखी । सुण्डीव जायते आद्धो दश मासान्दशम्यसौ ॥ १९ ॥ यत्रैकादश मासांस्तु लुब्धितो सुण्ढितोऽथवा ।
 रजोहरणसंपुक्तः पतद्ग्रहपरिग्रहः ॥ २० ॥ किं चैकादशमतिमाभूते भिक्षां हि देहि मे । इत्युक्त्वा चिचरत्यात्मजातौ
 नैकादशी भवेत् ॥ २१ ॥ युग्मम् ॥ तदेतासु ससव्यस्त्वाणुव्रतानि प्रपालयन् । अधुनावहमानोऽस्मि दर्शनप्रतिमामहम् ॥ २२ ॥
 तत्र प्रमातमप्याहे सायं कालत्रये जिनः । पूज्यते विजयपूज्यो यावन्मासं यथाविधि ॥ २३ ॥ ततोऽहमस्य मध्याहे पूजां
 कृत्वा जिनेशितुः । आगां ग्रामजनाचारै पञ्चाङ्गतिरतोऽभवम् ॥ २४ ॥ कोऽपि कुत्रापि केनापि संबन्धेन स्वकर्मतः ।
 भन्नुत्थाननन्तान्मे धमनः अ (श) मतस्करान् ॥ २५ ॥ अतः कस्य चिपन्नस्य शोकं कुर्वं कृतेऽत्र वा । किं भवेत्सन्न
 शोकोऽयमस्तोकोऽपि कुनोति माम् ॥ २६ ॥ युग्मम् ॥ मृत्युयोगोऽस्य नास्तीति यदुक्तं प्रस्तुतं मया । तत्र धात्रीपतेः
 पुत्र ममाकर्ण्य काण्णम् ॥ २७ ॥

नन्दिग्रामेऽस्ति सारङ्गनामा ग्रामाग्रणीरिह । कौटुम्बिकोऽम्बिकासंज्ञभार्यावर्यदृष्टस्थितिः ॥२८॥ तज्जन्मा नागना-
मासीत्सध्यायां ह्यस्तने दिने । अयं पुष्पोचयं तन्वन्दष्टो द्रुष्टाहिना वने ॥२९॥ ततो विषभिषगृन्दैर्मन्त्रसंमदैः । पाल्य-
मानोऽप्ययं प्राप दीर्घस्वापवशां दशाम् ॥३०॥ मया पुनरमायेभ्यस्तरवज्ञेभ्यः कथान्तरे । गुरुभ्य इति सर्वज्ञशासने
विश्रुतं (ते) श्रुतम् ॥३१॥ तिथयः पंचमी पष्टपष्टमी नवमिका तथा । षटुर्दशयप्यमावास्यादिना दष्टस्य
मृत्युदा ॥३२॥ दष्टस्य मृतये वारा भानुभौमशनैश्चराः । प्रातःसंध्यास्तसंव्या च संक्रान्तिसमयस्तथा ॥३३॥
भरणी कृत्तिकाश्लेषा विशाखा मूलमश्विनी । रोहिण्याद्रां मघा पूर्वाश्रयं दष्टस्य मृत्ववे ॥३४॥ वारि स्रवन्तश्च-
त्वारो दशा यदि सशोणिताः । वीक्ष्यन्ते यस्य दष्टस्य स प्रयाति भवान्तरम् ॥३५॥ रक्तवान्दश एको वा
छिन्नी काकपदाकृतिः । शुक्कः इंधामन्त्रिरेवो वा दष्टे स्पष्टयति न्ययम् ॥३६॥ सार्वतः सर्वतः शोफाद्भुतः
संकुचिताननः । दशः शंसति दष्टस्य चिनष्टमिह जीवितम् ॥३७॥ केशान्ते मस्तके भाले झूमध्ये नयने श्रुतौ ।
नासाग्र ओष्ठे चिबुके कण्ठे स्कन्धे हृदि स्तने ॥३८॥ कक्षायां नाभिपद्मे च लिङ्गे संधौ गुदे तथा । पाणिपा-
दतले दष्टः स्पष्टोऽसौ यमजिहया ॥३९॥ युग्मम् ॥ एषां मध्याद्विरुद्धं न जातमस्यास्ति किंचन । येनासौ नाश-
मभ्येति नागः पुंनाग नागतः ॥४०॥ ग्रामेऽत्र मान्त्रिकः कोऽपि नास्ति लोकोत्तरः परम् । किं कर्पूरश्रियः पूरं
पूरयेद्भवणाकरः ॥ ४१ ॥ वदन्तमिति दिग्दन्तिदन्तद्युतिमतिः स तम् । उवाच रचितानन्दमानन्दं नृपनन्दनः
॥ ४२ ॥ त्वया लोकोत्तरः कोऽयं कलाकुशल कीर्यते । मान्त्रिकोऽत्रेति धात्रीशपुत्रप्रश्नेऽभ्यधादसौ ॥ ४३ ॥

मान्त्रिको लोकसामान्यः सनां मान्यः स मन्यते । विषाणामौषधैर्मन्त्रैर्यथिकित्सां चिकीर्षति ॥४४॥ यस्य शुद्धत-
पोष्यानेः सिद्धलब्धेः प्रभावतः । विषदोषा वीलीयन्ते सैष लोकोत्तरः परम् ॥४५॥ किमीदृशोऽपि दृश्योऽस्ति
स्वस्तिदः कापि कोऽप्यहो । इति जल्पति भूपालभवे साधर्यचेनसि ॥४६॥ हर्षकोलाहलः कोऽपि शोककोकनिशाकरः
तूर्णवर्षवोषामो दूरादाधिरभून्महान् ॥४७॥ युग्मम् ॥ किमेतदिति भूर्भर्तृसुवा पृष्टः पुरः पथि । त्वरां लभत्वा
जगौ कश्चिद्गुरुषोऽपरुपाक्षरैः ॥४८॥ ग्रामेऽत्र नागनामा मे बन्धुर्षिषयथरान्मृतः विशञ्ज्मशानमुत्तस्थौ तरसा शिथि-
कान्तरात् ॥४९॥ तदैव दैवतो मर्त्यलोकासंभवसौरभः । उल्लास कृतोच्छ्वासानासास्वाथः सदागतिः ॥५०॥ किमेष
निर्विषः की रकृतो वायुरसाविनि । संलापः समसुत्तत्राशोके लोके, तदा सुदा ॥५१॥ यावद्विक्षिप्यते, दक्षैर्दिक्षु
चतुरितस्तनः । तावद्भावभरोक्नासिसमागर्भविभूषणः ॥५२॥ देवनिर्मितनिष्काञ्जरत्नसिंहासनासनः । दृष्टो धर्म
दिशन्दूरादयनीपावनो मुनिः ॥५३॥ युग्मम् ॥ अहो महासुनिस्पर्शमाहात्म्यामोदमेदुरः । नागस्यास्य बभूवैष विप-
दोपहरा मन्त्र ॥५४॥ इत्याकाशगिरं वारंवारं श्रुत्वा जनो सुदा । अगात्रागं पुरुस्कृत्य कृत्यविद्विन्दुं सुनिम्
॥५५॥ युग्मम् ॥ सुरासुररस्तृयमानातिशयवैभवम् । मुनिं नत्वाशधर्मो मे भ्राताभ्येति महोत्सवैः ॥५६॥ रयान्मया
नयायीश गतवीकः प्रनि संप्रति । वस्तु विस्तार्यमेवास्ति तोरणस्वस्तिकादिकम् ॥५७॥ एषमुक्त्वा गते तस्मिन्ना-
नन्दं सुन्दराननः । मूपमूर्धनमद्भावः प्रागल्भीगर्भमग्नधात ॥५८॥ ईदृलोकोत्तरः पूर्वं न मया मान्त्रिकः श्रुतः ।
भागमार्ष इवोक्तिरुन्नामप्रतिचेनमा ॥५९॥ धन्यस्त्वं, सिद्धवाक्योऽसि विवेकिन्येन वर्णितः । अलद्योऽर्थः

क्षणात्साक्षादेवं मे दर्शयिष्यते ॥६०॥ तदेहि देहि पावित्र्यमस्माकं मुनिदर्शनात् । इत्युक्त्वा मार्गं नागं सत्कृत्वा-
 नन्ददर्शितम् ॥६१॥ समं शृङ्गारस्तुन्दर्यां शुद्धश्रद्धानुबन्धया । आनन्देन द्विधा सार्धं मुनिं नन्तुमगावसौ ॥६२॥
 युग्मम् ॥ मुनिनाथे नमस्कृत्य लब्धार्शोर्वचनस्ततः । शक्रोचिरलचक्रं संसदः सपरिच्छदः ॥६३॥ अन्तःप्रसस्तिपी-
 षूप वर्षम्पर्षदि वीक्षणैः तत्सार्धं मुख्यमाचलयौ तदा यत्पतिरितिवति ॥६४॥ अर्थेषु श्लाघ्यते धर्मो गुणेषु चिनयो
 यथा । पुरपरतं विना द्यंथः कायो जीवं विना यथा ॥६५॥ न बर्ष्यः सर्वस्पोऽपि विना धर्मे नृणां भवः ।
 इवोऽप्यदेवः प्रासादः कोचिवेन नमस्यते ॥६६॥ सुखं चिन्तितमल्पं यो दरेऽनल्पमचिन्तितम् । धर्मश्चिन्तामणिर्धत्ते
 सोऽस्मच्चित्ते चमत्कृतिम् ॥६७॥ संसारश्रीष्मदुःखोर्मिधर्मसंतापिता यदि । ततो धर्मोऽमृते सन्तु सज्जनाः सज्जमज्जनाः
 ॥६८॥ क्षणेऽस्मिन्धिसयस्यमेरनयनो मुनिदर्शनात् । सनत्कुमारः सन्नक्तिरुनाच रचिताञ्जलिः ॥६९॥ एवं यः स्तु-
 यते धर्मः प्रभो युष्माभिरद्भुतः । देहिभिर्गोहिभिः सोऽयं क्रियमाणो भवेन्न वा ॥७०॥ भवेद्भव्याःप्रनां धर्मः
 सर्वेषां विधिना कृतः । श्रुत्वेनि श्रुतिपीयूषं मुनिवाचमुथाच सः ॥७१॥ यथेवं तत्कथंकारमिदं सारतरं वयः ।
 ह्य रूपमिदं नान्यैरवमन्य त्तं वृतम् ॥७२॥ अथ प्रथितपाथोधिधीरश्वानकिरं गिरम् । जगान् जगदानन्ददायकः
 सायुनायकः ॥७३॥ दुःकर्मबन्धवंशोत्थः संमोहोऽधुरधूममृत् । दक्षपक्षिगणद्वेष्यः समीपस्थात्मतापकः ॥७४॥ दुर्गुरोग-
 स्फुल्लिङ्गोयः कलहत्राटुकृताखवः । मिथ्याज्ञानमरुत्प्रेयः सर्वेषां शोषणोपकः ॥७५॥ अशक्यस्त्यक्तुमत्यन्तं मिथ्या-
 दृष्टिजडालसैः । मृत्तिज्ज्वालाभिरुत्फुल्लान्मनोरथतलन्दहन् ॥७६॥ निरातङ्कं सदानन्दं पदं गन्तुं शुभेऽश्वनि । व्रते

भवद्वस्ताथदेको हेतुर्ममाभवत् ॥७७॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ द्वितीयः कः प्रभो हेतुर्भवता भवतान्तिभित् ।
इति शृष्टे सतामिष्टे कुमारेण मुनिर्जगौ ॥७८॥

अस्तीह स्तुतविस्तारा ताराख्या रुचिरा पुरी । यार्कनायेन न ख्लिष्टा कीर्णा कोटिध्वजाञ्चलेः ॥७९॥ तत्र
शास्त्रपवित्रार्थं कृतायीकृतचेतनः । तारापीड इति क्षमापः स्यापको नयधर्मयोः ॥८०॥ तन्मित्रं संपदां पात्रं पुत्रः
श्रीपतिमन्त्रिणः । श्रीयेणसंज्ञः स्वप्रज्ञाज्ञातज्ञानच्यवैभवः ॥८१॥ अन्यदा प्रमदालोकलोलोचनलोकितः । वसन्ते
रन्तुमुद्यानं स ययौ नवयीवनः ॥८२॥ ललन्ती ललना तत्र नेत्रपत्रसुधाञ्जनम् । ददशे पुण्यलावण्यपण्यापणमि-
वासुना ॥८३॥ एषा श्रीयेणमेणाक्षी वीथय साक्षान्मनोभवम् । दक्षं कटाक्षविक्षेपलक्षैरुत्क्षिप्य हृष्यधात् ॥८४॥
अन्योन्यं दर्शनाहसावन्योन्यमनुरागिणौ । स्वस्वावसथमस्वस्थौ जगमुस्तौ दिनालये ॥८५॥ प्रस्तस्तत्र मृगीनेत्रा-
वियोगेन स मन्तिभूः । निशि निद्रादरिद्रोऽयमित्यमुद्रमचिन्तयत् ॥८६॥ अहो रूपमहो कान्तिरहो नयनविभ्रमः ।
अहो स्नेहानुबन्धश्च तस्याः शस्यावधेर्मयि ॥८७॥ कुलस्यालंकृतिः कस्य किं नाम स्तावयत्यसौ । क मया द्रश्यते
केनोपायेन स्वस्तने दिने ॥८८॥ पार्थिवेन वृथा मैत्री व्यर्था मे मन्त्रिपुत्रता । निरर्थकं च जन्मेदं यदि तस्या न
संगमः ॥८९॥ इत्याद्यनल्पमंरूपमंतापितमनाः स ना । प्रतियामं युगोन्मानादक्षिपदुःक्षिपां क्षयाम् ॥९०॥ चतुर्भिः
कलापकम् ॥ द्वितीयेऽङ्घ्रि स मध्याह्ने रदस्युपवने गतः । काल्यापन्या कयाप्युषे चिन्ताचुम्बितचेतनः ॥९१॥ इहास्ति
पुरवास्तव्यः स्तोतव्यगुणभूषणः । तारापीडवरपीशोपाध्यायस्तात्काभितः ॥९२॥ पूर्वपत्न्यां प्रमीतायां कुलश्री-

शीलशालिना । एतेनोद्गाहिता रूपमहिता रोहिताह्वया । १३॥ जराजर्जरगात्रोऽहमियं । तु नवयौवना । चलान्द-
क्षानि चेत्येव, दत्ते नास्या, वहिर्गतिम् ॥१४॥ गतः शाखापुरे राज्ञादिष्टोऽसौ हस्तने दिने । मया धात्र्या समं
चेयमुद्यानं कथमर्प्यगात् ॥१५॥ सुभग त्वं तथा तत्र दृष्टो दृष्टिप्रियस्तथा । सरज्वरभरार्ता सा रोहिता मोहिता
यथा ॥१६॥ तद्विं हर्तुमथासदुद्धितुर्देहि दर्शनम् । विधेहि वाचिकं चेदं हारयष्ट्या सहागतम् ॥१७॥ स्फुरत्कान्त-
रुचि कान्तां कृतस्वातिरसप्रियाम् । धेहि मां हारयष्टिं च हृदये हृदयेश्वर ॥१८॥ तनो हारलतां कण्ठे न्यस्य सा
मे मियेलहो । विशेषादेव शिश्लेष कामिनः क्व चिवेकिना ॥१९॥ क्षणं आन्तिः क्षणं भ्रान्तिः क्षणं चिन्ता
क्षणं धृतिः । क्षणं त्रासः क्षणं हासस्तमत्रीडं व्यडम्ययत् ॥२०॥ इत्यस्मिन्सरदोषेण श्रीषेणे विपमीकृते ।
दृष्ट्वेष्छाघशपोपः प्रदोषः समभूरुतः ॥२१॥ एहि तद्भवनं तस्या यौवनं कुरु पावनम् । एवमुक्तस्तया नार्यां सोऽना-
र्यांशो सुदाचलत् ॥२२॥ असन्मार्गोज्ज्वलत्कामस्तमश्छत्रोऽपरिच्छदः । स तथा दुर्धिया सार्धं तां प्रापात्मेव दुर्ग-
तिम् ॥२३॥ दूर्दैवद्रोहितां यावद्रोहितां वार्तयत्यसौ । तावद्भावत्परोवारस्तारको धारमामत् ॥२४॥ कात्यायन्या स
भीलार्तः प्रक्षिप्तः क्षालरूपके । अस्थात्प्रस्थानके गन्तुमिवायं निरयं हहा ॥ ५ ॥ दुर्गन्धबहुले कीटसंकुले पङ्क्ति-
जले । गलदधने घनं मग्नः स तटीघर्षणव्रणः ॥२५॥ तत्र शकाकृतोत्कारवान्ताहारयाहृतैः । उत्थितैः कुथितैः क्षाल-
जलैर्विशद्विरानने ॥२६॥ लोलाभिर्वान्तलालाभिः पिच्छलाभिर्धृतोऽभितः । सशृङ्गरोऽपि बीभत्सरसोऽद्रीव चभूव

सः ॥८॥ युग्मम् ॥ बन्दने मयकैर्वेशः कृमिभिस्तिमिभिस्तनौ । तलेऽसौ कर्पूरैः कौलेस्तादात्यर्थे कदर्थितः ॥९॥ चिन्ता-
रुप्युनि नासायामनाशोऽयः स्वर्जीविते । कृपकण्ठे क्षिपन्हरतौ तीष्ठणालेनालिना हतः ॥१०॥ इत्थं निशीथका-
लेऽसौ नरको नरकाधिकम् । सहमानो महादुःखमश्रीपीतुमुल गृहे ॥११॥ तदार्थं दृष्ट्वा दक्षासौ क्षालतः सज्जरञ्जुना ।
तमाचकर्ष दुःकर्मसुदिलीविमिकाशिवात् ॥१२॥ आगत्योपबन्धे तत्र ज्ञापयिष्यामि भाविनम् । दृष्टान्तं तु नितान्तं
त्वां भज शरैऽस्ति कोऽपि न ॥१३॥ एवमुक्तस्तया क्षालजलाविलतनुस्ततः । प्रणमाश स कीनाशापाशाच्युत इव
द्रुमम् ॥१४॥ नैरैराश्रकैः कोलाहलं श्रुत्वा त्वरागतेः । नद्यन्ष्टः स कोदण्डदण्डैर्दृष्ट्वा न्यबध्यत ॥१५॥ गर्ना-
श्रुकरवत्कोऽयं दिग्धो दुर्गन्धकर्दमः । इति दीपकैरेभिरीक्षितः सोपलक्षितः ॥१६॥ युक्तो मोक्तुममोक्तुं वा
मिश्रं क्षितिपतेरसौ । इजालोचपराः सर्वे नरा मुदत्वमागमन् ॥१७॥ तदावदातभीर्बीरचर्यया संहरन्नुपः । आययौ
तुमुलकृष्टो दृष्टवान्यधि तं तथा ॥१८॥ शक्त्वा तं कृतिनां सीमा श्रीमान्भूमानश्चिन्तयत् । मन्येऽसौ मद्रुपाध्या-
यादपे तुमुलकारणम् ॥१९॥ संसारे स्वलितं कस्य न स्यात्सतिमतोऽपि वा । किं तु मे मित्रमा बाल्यात्तज
पुक्तमुपैक्षितुम् ॥२०॥ दृष्ट्वा मां त्वस्य लज्जा स्यादाधाकृदन्धनादपि । इति निश्चिद्य कृत्यार्थं प्रकृत्या निभृतापकृत्
॥२१॥ आरक्षकाणामात्मानं ज्ञापयित्वैव सत्त्वाम् श्रीवेणं मोक्षयांचके तारापीडः स्वपीडया ॥२२॥ चतुर्भिः कला-
पकम् ॥ बहुःप्रमाणात्प्रच्छन्नोपकृतिप्रकृतित्वतः । स्वस्य प्राग्बन्धनोक्षाच्च नृपस्तेनोपलक्षितः ॥२३॥ ततो दर्शयितुं
स्वात्ममशक्तः मेव लज्जया । रात्रादिदृष्टिर्बेदेर्दारादहतः स्वष्टेऽगमत् ॥२४॥ चैलाहः स प्रणे तत्रोपबन्धेऽस्थाड्नागृहे ।

आरामपालकेभ्यश्च वाचं शुश्राव दुःश्रवांम् ॥२५॥ अद्य रोहितया रात्रौ पत्युर्निद्राजुषः-अमात् । गलं ह्येषुं समु-
 श्रिसः क्षुरिकादुर्धरः कटः ॥२६॥ तदाभूत्क्षुरिकास्तम्भस्तारकः सहस्रोत्थितः । रोहिता हृद्भवे (रैः) षट्पा यन्त्रेने
 रज्जुवर्जितैः ॥२७॥ अदष्टैः सा हता घातेराराट तथा कटु । यथास्य पुत्तयोऽन्ये च दद्याद्युस्तुमुलाकुलाः ॥२८॥
 कुतोऽप्यगान्द्वराधीशः स्वोपाध्यायममत्यतः । स क्षणाधूपमुत्क्षिप्यं नम्रस्तामिलभापत ॥२९॥ मङ्गाप्रभाषे कासि
 त्वं तत्त्वं देवि समादिश । स्त्रीमात्रेऽत्र कृपापात्रे किमस्यैः प्रकर्षितः ॥३०॥ एताभिर्भक्तिभाषाभिस्यत्तवास्तोकतरां
 रुषम् । नभाप्रभवया घाण्या वभाषे देवता नृपम् ॥३१॥ सम्यग्दृष्टिरहं देवी भक्ता सर्वज्ञशासने । धर्मकर्मप्रवृत्तानां
 सतां विमोक्षिवारये ॥३२॥ तत्त्वं हृदस्यत्त्वं परदारपरारहमुत्तमम् । स्वपतिं निम्रती क्रूरा मया बद्धेयमस्ति तत्
 ॥३३॥ युग्मम् ॥ किमसौ स्वपतिं हन्तीत्युक्ता राशाह देवता । तमेव रमणं कर्तुं यो बद्धो मोचितस्त्वया ॥३४॥ सर्वज्ञा-
 ज्ञास्ति तैऽसुख्य भापसे यदि दूषणम् । प्रकाशयसि नामापि राशा देवीनि वारिता ॥३५॥ किं तूक्ता तारकेणासौ
 सकृपेण नृपेण च । देव्युद्धन्नाति नायापि रोहितां रमणाहिताम् ॥३६॥ एवमाकर्ण्य कर्णेपु तप्तअगुसमं वचः । भीषे-
 णश्चिन्तयार्चके बलादैराग्यसंगमः ॥३७॥ मन्येऽस्मिन्नेव संजाते तुमुले मलसंकुलः । क्षालतः क्षणतः क्षिप्तस्तया
 बहिरहं तदा ॥३८॥ दुराचारदुमारासवनीरेता नितम्बिनीः । दुर्मेघाः किं व्यघोर्धधाश्चिन्ता वासौ वृंध्या मम ॥३९॥
 नार्यः कुकार्यकर्तृत्वादिन्यात्रैस्तपुमानपि । महानिन्योऽसि दुःकर्ममूलदुःशीलभाग् यतः ॥४०॥ मम धिग्मानुषे जन्म
 कुलं येन कलङ्कितम् । सावया सापि विद्याभूत्पापे मध्यपि या स्थिता ॥४१॥ क्षितौ जितेन्द्रियत्वं हि मूल गुणलता-

ततेः । कुशीलत्वकुशीयैतेर्मयात्क्षिसं तदद्य हा ॥४२॥ मामकूलमर्ति मत्वा त्रया सापि त्रया तदा । तिष्ठेदविरलं
किं वा वारला पङ्किले जले ॥४३॥ स्तुत्यः स सत्यमितत्वपात्रं क्षत्रशिरोमणिः । तारापीडाऽखिलां पीडां जहे यो
श्रीकर्त्री मम ॥४४॥ अश्रोतव्यचरित्रोऽहमपाविन्यधनोऽधुना । स्वमुखं दर्शयिष्यामि कथं तस्योपकारिणः ॥४५॥
धन्यास्ते ये सितास्नानमालमाल्यधरा नराः । स्वकीर्तिमुक्ताभरणैर्विभूष्य सुवनान्यगुः ॥४६॥ इत्थं चिन्तयतांऽत्यर्थं
तस्य संविप्रचेतनः । तारकौकःप्रदेशोऽभूज्जयकोलाहलोऽग्ने ॥४७॥ तमाकर्ण्य स ऊर्वास्यो यावत्तिष्ठति विस्मितः ।
तावदाभास्यतागल्य काल्यायन्या विरक्तया ॥४८॥ मया वारस स्ववत्साया वात्सल्याग्मूढचेतसा । ह्यस्तनेऽहनि सव्-
बुद्धिधियःकृतं दुःकृतं कृतम् ॥४९॥ तत्त्वदीयमहाकष्टेः स्वपुन्या दुष्टचेष्टितैः । अनुभूतमिदं दुखं सद्योऽवद्यफलं
श्रुतं मातः प्रातरुपानपालतः । रुस्त्वयं तददृष्टोद्देशगगने मल्लध्वनिः ॥५२॥ इति श्रीयेणष्टेयमाचष्टे स्म सवि-
स्मया । इदं वारस स्वधर्मस्य स्वल्पस्यापि फलं शृणु ॥५३॥ पुष्पम् ॥ सकृपेण श्रुयेणापि प्रोक्ता शासनदेवता ।
पद्मकोपा विद्यते न मत्पुत्र्या बन्धमोक्षणम् ॥५४॥ शृध्वीनाथोऽप्यथ व्यर्थोभ्यर्थनः सव्यथो हृदि । ययावस्तोक-
लोकेन स्वमोकः शोकसंकुलः ॥५५॥ संप्रत्यकसादृसाकं सुकृतैः प्रेरितं गृहे । साध्वीयुगलमध्येक्षादक्षं भिक्षाकृ-
तेऽयिशात् ॥५६॥ दृष्ट्वा तद्गुणरोमाञ्चकञ्जुका माश्रुलोचना । बन्धनाभावतोऽकुण्ठा भूमिपीठे लुङ्गलसौ ॥५७॥ शरणं
दमी.

मे त्वदीया स्तश्चरणचित्ति वादिनी । अनमच्च सुता साध्वीमभवच्चाम्बरे वचः ॥५८॥ युग्मम् ॥ शुद्धा श्रद्धा त्वया
 दधे साध्वीं नन्तुं मुदा यदा । तदैव देवता वन्धाः संहता रोहिते मया ॥५९॥ यत्त्वया सुव्रताल्पेयमजित्प्रब्रह्मचारिणी ।
 साध्वी नत्ता पवित्रासि तत्त्वं माघर्मिका मम ॥६०॥ इत्युदीर्य चिरं बर्षतूर्यध्वानेन मिश्रितम् । जयकोलाहलं
 कृत्वा तिरोयत्ते स देवता ॥६१॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ अथात्मचरितोद्दिनं व्रते तस्यो मनो मम । वह्निना व्यथितः
 पाथस्यमृतः पारदो यथा ॥६२॥ पापतापच्छिदे देहि देहिनो मे व्रतामृतम् । इत्थमभ्यर्थितात्त्वर्थं सुव्रता मामधीवदत्
 ॥६३॥ भाग्यवत्यसि भद्रे त्वं तत्त्वज्ञश्चेतनस्तव । कर्मद्रुमभिदे वध्रं ययाचे यस्वया व्रतम् ॥६४॥ किं तु मे गुरवः
 सन्ति श्रीशीलप्रभमूरयः । लीलियानतटेऽभ्येय तदभ्यर्णे व्रतं भज ॥६५॥ इत्युक्त्वाहं तथा हन्त तवान्निकमि-
 हागमम् । ममापराधः सोढव्योऽनुमन्यस्व व्रताय माम् ॥६६॥ एवं निशाभ्य रम्यार्थे वचः सचिवसंभवः । दध्याबु-
 सुचैरागपतरङ्गच्छन्नमानसः ॥६७॥ अहह प्रहृतज्ञानहीयशोभययामिकैः । विषयैर्मुपितं मेऽथ तस्कैः सुकृतं धनम्
 ॥६८॥ तानेव पुरुषान्मन्ये न येषां विषमेपुणा । स्त्रीविभ्रमेपुभिर्भित्वा चित्तं घृतिरगृह्यत ॥६९॥ सुव्रताया व्रतस्याहो
 माहात्म्यमभवत्किञ्चित् । एदेवं मुदिता देवी वितनोति प्रभावनाम् ॥७०॥ ततः स्वस्य व्रतिन्याश्चाब्रह्मणो ब्रह्मणो-
 ऽन्तरम् । विशाय स्यान्ममादातुं साम्प्रतं साम्प्रतं व्रतम् ॥७१॥ किं चैनत्कुर्वतः स्यान्मे सुखच्छविरोज्ज्वला । अमुत्र च
 भवे भद्रं मूरिभाग्यभवं भवेत् ॥७२॥ एवं चित्ते स निश्चिन्त कृत्यं कात्यायनीं जगौ । स्वाभिप्रायं वदन्त्याभ्य
 त्वयाहं साधु बोधितः ॥७३॥ ममाकृत्यकृतः कर्मोन्मूलने मूढचेतसः । उपायं ज्ञापयांचक्रे भवती भवतीरदम् ॥७४॥

आत्मा प्रमादपर्यङ्गे शयानो मोहनिद्रया । कथं जागर्ति चेत्यस्य श्रुपदेशस्वरः पुरः ॥७५॥ ततः श्रौद्धे त्वया सार्धं
 श्रद्धया युग्मसनिधौ । ध्वंसाय स्वापराधस्य ग्रहीष्ये व्रतमार्हतम् ॥७६॥ इति प्रतिज्ञां कृत्वा सोऽग्रतस्तस्या व्रतस्पृहः ।
 आपृच्छपातुच्छविच्छेदकातरो पितरौ बलात् ॥७७॥ बन्धमानन्य तत्त्वज्ञं क्षत्रं मित्रमकृत्रिमम् । संबोध्य बान्ध-
 बान्कृत्वा कृतार्थानर्थिनो जनात् ॥७८॥ परिवारपरित्यागं कृत्वा कात्यायनीयुतः । श्रीशीलप्रभसूरीणां संनिधौ
 व्रतमाददे ॥७९॥ त्रिभिर्विदोषकम् ॥ विहरन्गुणभिः सार्धं श्रीपेणः कर्मशोषणः । तपांसि तन्वन्सिद्धान्तं शुद्धान्तः-
 करणोऽप्यत्र ॥८०॥ काले कियत्यपि क्रान्ते गुर्वादेशमवाप्य सः । इहैव स्थण्डिले तस्यौ शुद्धध्यानरतिर्यतिः ॥८१॥
 एतन्मनानुभावापि रोहिता तुच्छमोहिता । श्रीपेणे नात्यजत्कामं स्नेहबन्धो हि दुस्त्यजः ॥८२॥ पत्युरावर्जनायासौ
 तन्वनी गृणिणां व्रतम् । अक्षीणरागा क्षीणाद्री मृत्वाभृद्व्यन्तरी बरा ॥८३॥ अवधिज्ञानतो ज्ञात्वा त मुनि स्थानकेऽत्र
 मा । आगमप्रगम्भप्रमपूरितमानसा ॥८४॥ शबैः प्रीतिगिरां भावेर्यन्तरोपद्रुतोऽपि सः । नाचलद्वयानतो दन्तिदन्त-
 यान्तिरिवागलः ॥८५॥ किं त्वस्य क्षपकश्रेण्यामाहस्य मुनीशितुः । केवलज्ञानमुत्पेदे विच्छेदे घातिकर्मणाम् ॥८६॥
 तन्मत्वा व्यन्तरी मुक्तमोहा भक्तिमिमां व्यधात् । सुगन्धानिलहेमाब्जरत्नमिहासनादिकाम् ॥८७॥ जाते च निर्विद्ये
 नागे ऽयोस्त्रि वाग्निर्ममेऽनया । भवेत्प्रभाबनायां हि मय्यगष्टेरभीष्टता ॥८८॥ सोऽहं श्रीपेणनामासि यतिर्नृपतिनन्दन
 । विनीता व्यन्तरी चेयं तव दक्षिणतः स्थिता ॥८९॥ पप्रच्छे यत्त्वया सौम्य द्वितीयं व्रतकारणम् । तदेतदिति
 वैराग्यं श्रेयं विषयदोषजम् ॥९०॥ इत्थं कथाप्यान्तस्वार्थमवबुध्य धियां निधिः । मनस्कृमारः संसारकान्ताराग्निक्र-

मोयमः ॥११॥ उन्मीलितमुग्याम्भोजः केवलज्ञानभास्करम् । गुरुं चिज्ञपयामास नत्वा सत्त्वाधिकाधिपः ॥१२॥ युगम् ॥
 सघाग्नि चरित्रं ते पवित्रं यन्मया श्रुतम् । तस्योचितं ततः स्याच्चेद्व्रतमासेव्यते परम् ॥१३॥ तत्कर्तुं नास्म्यलं बोधु-
 मिय घटसतरो रथम् । किं तु स्वदारसंतोषं कुर्वेज्जयनिवारणम् ॥१४॥ ततो दन्तांशुसंमुख्यमानादेशविद्युदयः ।
 अयोचदौचितीकल्पलतारोहायनिर्मुनिः ॥१५॥ स्वयुद्धयाभिग्रहथके यस्त्वया ज्ञाततरवया । शममेप्यति तेनैव कृत्स्न-
 वदयस्तथ ॥१६॥ परदारपरीहारतन्यते येन गेहिना । तेन सिद्धयान्नालीलं शीलं शीलितमुग्ज्वलम् ॥१७॥ यस्तु
 स्वदारसंतोषी विषयेषु विरागवान् । गृहस्थोपि स्वशीलेन यतिकल्पः स कल्पते ॥१८॥ विश्वप्रीतिप्रदास्वेकं शीलं
 भूयास्तु शरयते । जायते येन जीयोऽयं नृपितो निर्दृतेः प्रियः ॥१९॥ सत्कुमार त्वया सारतरं व्रतमगृह्यत । चिदोपा-
 दप्रमत्तेन 'मध्य' भाज्यमिहान्वहम् ॥१२०॥ इत्युक्तो गुरुणावादीददीनमिति भूपभूः । नियमस्वत्प्रमादान्मे प्रभो
 मामाप्यमेव्यति ॥११॥ अत्रान्तरे पवित्रान्तःकरणा करुणार्णवम् । गुरुं प्रणम्य शृङ्गारसुन्दरीति न्यजिज्ञपत् ॥१२॥ मनो-
 यचनकायेन शुद्धं श्रद्धानयन्धुरा । परपुंसः परित्यागं विधाये जीवितावधि ॥१३॥ गुरुरित्याह वत्से त्वं सत्यं शृङ्गार-
 सुन्दरी । शीलं स्त्रीणां हि शृङ्गारः क्षान्तिर्दर्शनानामिव ॥१४॥ इत्थं कृत्वा स्थिरीकारमग्राहयदभिग्रहम् । सनत्कुमार-
 शृङ्गारसुन्दर्योर्विधिना मुनिः ॥१५॥ भवतां दर्शनं भूयात्पुनर्मे सुलभं प्रभो । इति नत्वा गुरुं मृत्युमानः मर्षैर्धृष्याद्भूः
 ॥१६॥ सभार्योऽथ समागर्भादात्तपुण्योऽगमन्मुदा । स्वस्थानं व्यवसायीवार्जितचित्तोऽन्यदेशतः ॥१७॥ युगम् ॥ तत्र
 निर्मितनिःशेषकृत्यः सत्कृत्य धार्मिकान् । आनन्दप्रसुवांश्चके स प्रस्तावे प्रयाणकम् ॥१८॥ महगल्यान्गुत्तुल्यानि प्रती-

चन्द्रपिपत्तनम् । अलण्डगमनैश्चण्डदोर्दण्डः स्वपुरीमगात् ॥ ९ ॥ तत्र चित्रादृशोभायां क्षोभाकुलितयोषिति ।
 श्रीकान्तायां सकान्नोऽसौ प्रविवेश महोत्सवैः ॥१०॥ शृंगारसुन्दरीं नार्यो नराधिपसुतं नराः । तो धन्यो मेनिरे
 पाणिपीडनक्रीडया मिथः ॥११॥ चन्द्रिकासिख चन्द्रस्य पश्यन्पुत्रस्य तां प्रियाम् । समुद्र इव भ्रूमीन्द्रः परमुल्ला-
 समासदत् ॥१२॥ अनम्रमद्रलोत्कुलमालया सह बालया । केन केन विलासेन विललास रसी न सः ॥१३॥
 सरस्य सरतेः सख्युर्धमेणैव प्रियान्वितम् । तदा कुनारमाराधुमुत्सीर्णः क्ष्मां मधुसुंदा ॥ १४ ॥ पीतपुष्पमधुर्गा-
 पन्शृंगारावैरितस्ततः । शचार शनकैर्मत्तकलया मलयानिलः ॥१५॥, गृहीतवसुसर्वस्वः शिशिरेण विरोधिना ।
 श्रीदस्य दिशमासाय सश्रीकस्तपनोऽजनि ॥१६॥ ग्रहीतुमिव पुष्याणि दुग्मेषु किसलच्छलात् । काममंगुलयः काम-
 प्रवीरेण प्रपञ्चिनाः ॥१७॥ बनीरप्रावनीरत्रा कृहकण्ठीकृहरवाः । कन्दर्पकेलिनाट्यस्य नान्दीनादा इवाभवन् ॥१८॥
 गापति स्मृतिंशूकीनि शृंगारारिणीगणे । रतिर्ननते सिञ्जानमजीरहसकृजितैः ॥१९॥ दहन्विरहिणीविश्वव्यापी
 पुष्यकलापतः । परागः पुष्पवापस्य प्रताप इव निर्ययौ ॥२०॥ जगज्जयशशांसीव कुसुमानि मनोभुवः । जितानां
 दुर्गशोनालैरिवाल्लिग्यन्त षट्पदैः ॥२१॥ पुष्पजातेजगत्प्राणान्पुरभिः सुरभीन्सृजन् । कर्ष्येकस्यैव नानन्दसंदर्भाय
 व्यजायत ॥२२॥ तदा ह्यां बसन्तेन वासन्तीशसुतायुतः । स विनोदधनीमापदधनीपतिनन्दनः ॥२३॥ युजलस्य-
 त्पदेवीविमुष्टः सस्रग्मीक्षितः । अयं सफलयाभास विलासान्प्रियया सह ॥२४॥ असाचितस्ततः खेलेन्वसन्तेन

१. कामदेवकीर्तिम्

विलोकितः । कलितार इवानङ्गः सुहृत्कुसुमहासिना ॥२५॥ लीलात्रिरत्नश्रेणु लीलावापिजलेषु च । कष्टं कुमारः स-
 स्मार तां मायाभासमधिग्वनात् ॥२६॥ विलासस्य पराः श्रमिमथ गन्तुमिचोत्सुक । कुमारोऽयं समारोहदोलां काम-
 धिमानवत् ॥२७॥ शृंगारसुन्दरीहस्तलोल्या दोलया तया । सुहृत्की यां मुदं प्राप नेति तन्मन एव ताम् ॥२८॥
 शरब्जः कुमारस्य दोलाकेलिधुताइन्युताः । तत्पादप्रहतस्योदुनिवहा तु विहायसः ॥२९॥ अहो प्रेम्णैकविश्रावं बाला
 दोलामियेष च । अम् रमयितुं तत्र कुमारः प्रोत्ततार च ॥३०॥ इमां दोष्मांमुदस्यैपं पुलकी पुलकाञ्चिताम् ।
 स्वभिधानन्दचूलार्यां दोलायामध्यरोपयत् ॥३१॥ कुमारो दोलया बालां दिशि दूरं व्यलासयत् । यन्त्रेणैव स्मरः
 शक्तिमन्तःक्षामां मरुजपे ॥३२॥ दोलागतागतैस्वस्याः कान्तरेव्याकरं चयुः हेमेव कपपाषाणनिभे नभसि दिशुते
 ॥३३॥ यां सुहृदोल्या गत्वा हत्वा गर्भं शुभोपयिताम् । उत्तरन्ती कुमारेण कुतुकेन व्यलोकि सा । ३४॥ दोला-
 हेलाभरशुभ्यत्तन्मुक्ताथलित्स्मृता । दृष्टं मनःकुमारेण दिवा तारकितं नभः ॥३५॥ तादृग्विलाससंरम्भमजृम्भमा-
 णस्मरोदयः । अगलितुं मियंगानि रंगाद्वाढमनोरथः ॥३६॥ दिवो दोलाघतारस्य निमेषार्थमपि क्षणम् । उत्सुको
 गणयन्नदशानावप्यधिकं तदा ॥३७॥ दोलामस्थिरयायाचतावनास्येव तत्र मा । वदन् हा हेनि हत्या हृत्कुमा-
 रेन्दुर्मुमुर्छे सः । ३८॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ किं किमेतदिति व्यग्रगिरा परिजनेन सः । प्रमृताससेकेन मृच्छन्मृच्छेः
 कृतस्तनः ॥३९॥ हा प्रिये क गतांसीति गद्गदां गिरमुहिरन । आस्फाल्य सुवि मूर्धानमगच्छन्मूर्च्छेन पुनः ॥४०॥

१ मध्ये कशाम्

समाद्वसिद्धि वीरेन्द्र समाद्वसिद्धि धीनिधे । इत्युक्तयोऽस्य सचिवाः शीतकर्म व्यधुः पुनः ॥४१॥ मूर्च्छामयं तमो
 हित्वा श्रितः शोकमयं तमः । कुमारो विललापाथ तस्मिन् विलापयन् ॥४२॥ अथागल्य पुरो लीनान्दीनान्साश्रुदृशो
 भृशम् । लीलात्वागमृगाश्चे गिरा रोहन्दीर्यया ॥४३॥ रे हंस कंसजित्कान्ताकमलेऽपि कथं तव । तत्कराप्रवियुक्तस्य
 धराक भविता रतिः ॥ ४४ ॥ सतं च्येत्त्वयुना स्नाततर्केशस्यन्दिन्दुपुक्थं दिनोऽम्बुदावम्बु रे वप्पीह समीहसे
 ॥४५॥ क दृष्टये तादृशीः केकित्त दृणोपि करतालिकाः । यत्केकिंरथमातापि जाता शूलभृताधिता ॥४६॥ भजन्वा-
 युतुरंगलं सारंग त्वं हि सर्वगः । लालयिष्यति सा धन्यं त्वां कुत्रापि वयं हताः ॥४७॥ [रि कोकिल कल-
 प्वानं किं तनोपि न गर्धितः । दूरीभृतोऽय पत्तस्याः सर्वगर्भहरः स्वरः ॥] इत्यार्तं विलपन्तं तं धीराणां योगि-
 नामपि । पश्यतां धैर्यमुत्तमार्थं पूत्कारा निर्ययुंस्तत् ॥४८॥ अथ त्रिपाचियोगतिं स हवां सोदुमक्षमः । प्रेङ्गल्या
 मेङ्गयारमानं क्षिप्त्वा ह्ये मृत्युभङ्गत ॥४९॥ इहान्तरे परिक्षाततप्रवृत्तिः परस्वरः । कुमारमाश्वासयितुं वनमाप
 श्रमापनिः ॥५०॥ पितुः प्रणामार्थ्यजेन लज्जया नमयन्निहारः । कुमारः संशवार स्वमथ गूढदृढव्यथः ॥५१॥ क्रोडे
 कुमारमारग्य परिश्लिष्यन्मुहुर्मुहुः । ययौ नरविमानेन नरेन्दुर्मन्दिरं ततः ॥५२॥ भिषिग्मे शरतामस्य त्रिया
 यन्मंसप्रतो हता । पंच हिषेव निस्तेजा प्रयो वीपान्तरं रत्रिः ॥५३॥ ततः संख्यागुणं रेजे लोहगोलनिभं नमः
 कुमारविरह-बाणामालाभिरिब तापितम् ॥५४॥ उद्गन्त इव शोकाब्धिः कुमारस्य हृदस्तदा । तमः स्लोममिष्याढ्यो-

१. क्वचित्कल्प्य कानिकल्प्य माला गार्भसी.

मकुक्षिन्मरिरलक्ष्यत ॥६५॥ कुमारस्फारनिःज्वासज्वालावलिचशादधृत । ताराकुलच्छलाद्योन्नः स्फुटं पिटकपेटकम्
 ॥ ६६ ॥ मनस्तस्य रतेगंह दहतो विरहानलात् । स्फुलिङ्गा इव निष्पेतुः प्रदीपाः प्रतिमन्दिनम् ॥६७॥ दूरास्ता-
 रापथे तारापतिः पन्तितयानथ । क्षिप्तः कुमारे मारेण यन्त्रोपल इवोज्ज्वलः ॥ ६८ ॥ यथा यथा नचिञ्चान्दो
 सान्द्रीभृता सुवस्त्रले । तथा तथाभवत्तस्य स्लानमाननपङ्कजम् ॥६९॥ सुधारदमेः सुधाधाराकारा अपि करोत्कराः ।
 कुमारस्यादहन्वेहं प्रियास्नेहगृहे सुहृः ॥ ७० ॥ अथारतिकरं दूरे परिलज्य परिच्छदम् । भीनः शीतरुचेः काम
 चित्रयाम जगाम सः ॥६१॥ स दुःखी पाचवेकान्ते कान्ताचिन्तामयोऽभवत् । तावत्पुरः सुरत्नीव काप्यनूदृक्पथे
 सुहृक् ॥६२॥ साक्षात्कटाक्षविक्षेपवशां प्रेक्षाग्बुधिः स ताम् । आह तत्साहसाश्रिसमना मानपरारब्धुवीम् ॥६३॥
 कास्ति कल्याणि केन त्वं कार्येणेहागता कुतः । इति पृष्टामुना हृष्टा स्पष्टमाचष्ट सा रसात् ॥६४॥ शृणु सौभाग्य-
 भाग्यंसिन्धो नेत्रविधुदय । रथनूपुरचक्राख्यं वैताड्येऽस्तिगिरौ पुरम् ॥६५॥ तत्रास्ति वैर्यनिःसीमो भीमो भीमो-
 हितार्हितः । विश्वविद्यानिधिविद्याधरचक्री बलोद्धुरः ॥६६॥ तत्पद्महिषी भानुमतीसंज्ञा कृतीश्वर । त्वद्गुणा-
 यस्तच्चिराद्भिहायाना विहायमा ॥ ६७ ॥ एकदा विशदानन्दः स विमानी सम मया । खेलन्ले तत्र वासन्ती-
 पुर्यां धुर्यो वृणां ययौ ॥६८॥ अन्तरिक्षे स्थितोऽद्राक्षीदेव शृङ्गारमुन्दरीम् । अलंकर्तुम्भवत्कण्ठं सोत्कण्ठां वरमालया
 ॥६९॥ चिद्रूपः स भवद्रूपमार्या निर्माय कौतुकात् । त्वदर्धासनमासीनस्तथावास्थानमोहकृत् ॥७०॥ स्प्रकण्ठन्य-
 स्तमालायां बालायां स विलक्षधीः । अलब्धयिण्डः काकोल इवोत्प्लव विथल्यगात् ॥७१॥ मया सह महर्षोऽग्र-

मय खिलश्रिहागतः । ददर्श दर्शनीयाङ्गीं दोलालोलां तव प्रियाम् ॥७२॥ किमेतदिति संमोहप्ररोहद्रोहितस्वरा ।
हृता घृतानुरागेण ततस्तेनाङ्गना तव ॥७३॥ तत्र तद्वसनव्यथे तव रागग्रहादहम् । त्वत्सेवावसरं यावददृश्यैव
दिवि स्थिता ॥७४॥ स्वानुरागः स्वतन्त्रेण सुदूरं तेन पूरितः । पुनर्मे परतन्त्रायास्त्वमीशो रागजागरे ॥७५॥
तत्राप्य मागमथैर्याजैर्मध्यमानहृदो मम । कारुण्यहरिणारण्य शरण्य शरणीभव ॥७६॥ त्वदसंगानलज्वालाबली-
दाया दृढं मम । चित्तेश चारुत्कारुण्य शरण्य शरणीभव ॥७७॥ अतुच्छवाञ्छापाथोधिमध्यममस्य मे हृदः ।
कन्दर्पकलिनैपुण्य शरण्य शरणीभव ॥७८॥ ममान्यासक्तचित्तेन पत्या संतसचेतसः । अगण्यपुण्यलावण्य शरण्य
शरणीभव ॥७९॥ इत्याकर्ण्य सुवर्णश्रीः सकर्णोमृतवर्णिकाम् । तत्त्वज्ञः सखवानृचे वाचं वाचंयमो-
निताम् ॥८०॥ मुग्धे धर्मस्य सर्वस्वं न वेत्सीति वदस्यदः । तत्त्वज्ञैरिन्दुलीलस्य रक्षा शीलस्य शस्यते ॥८१॥
परस्त्रीसंगानामानमुह्यमत्पङ्कसंकुलम् । तत्कथं सुपथा पान्थैस्सक्तं पन्थानमाश्रये ॥८२॥ बाञ्छन्ति परम्भोरूपरि-
रग्मेण ये मुह्यन् । उदारैः स्वदिरागारैः शृङ्गारं स्पृहयन्ति ते ॥८३॥ यदि सत्येन चित्तेऽहं तव प्रिय इति स्थितः ।
तत्किमर्थयसे दुःखमंमुखाय सुखाय माम् ॥८४॥ अहो परनासक्तिर्न्यक्तं युक्ता तवापि न । कुलीनापि विली-
नामि किमसिन्काशमले ॥८५॥ तदिदं धर्महृत्कर्म विद्याधरि परिलज । भज शीलं यतः कीर्तिरत्रामुत्र च
निर्भृतिः ॥८६॥ सुद्वर्ममूलं या शीलं सेवते देवसेव सा । महनीया मोहेच्छानामप्यत्रापि भवे भवेत् ॥८७॥
मोक्षयं भर्तृभयाकाश्र नामुत्र वृजिनमजान् । तत्सं बद्धदस्तास्य किं चरं परपुरुषे ॥८८॥ एवं बभूवः सुधात्मारेः

कुमारेन्दोरुदित्वरैः । तस्यां मनसि विध्यातो वह्निमारविकारजः ॥८९॥ चिन्तयामासं साप्येवमहो मे भाग्यसंख्यः ।
 पापारम्भोऽप्यय पुण्यव्रजाय यदजायतं ॥९०॥ अपं धर्मगुरुर्मैऽभूत्तदस्मै गुरुदक्षिणाम् । दास्ये विद्यावलीं विद्याधर-
 श्वर्यपदप्रदाम् ॥९१॥ स्वभावबलिनां विद्याबलोत्प्रेणांधुनामुनां । प्रियाहृतिविरोधेन सक्रोधेन युधुति ॥ ९२ ॥
 सर्वथा वितथारम्भो मंतपतिर्निरहंकृतिः । यदि श्रयतिं सन्मार्गमहो सोऽपि महो मम ॥ ९३ ॥ युग्मम् ॥ इति
 निश्चिन्त्य चित्ते साभ्यर्थ्यं सप्रश्रयोक्तिभिः । कुमारारायानवधाय ददौ विद्यां यथाविधि ॥९४॥ मा तस्माद्धूममासाद्य
 सद्योविद्यास्ततश्च सः । अहम्पूर्विकयान्योन्यं गुरुत्वात्नेमंतुमुदा ॥९५॥ अथाप्रच्छय कुमारं सा रंहसा स्वपुरीमगात् ।
 दधौ च तद्वचः स्मृत्वा वपुः संपुलकं मुहुः ॥ ९६ ॥ सिद्धां विद्येश्वरीं प्राज्ञः प्रज्ञसिं सरणागताम् । स पमच्छ
 प्रियालापैः प्रियांधृत्तान्तमुन्मनाः ॥९७॥ कुमारकर्णपीयूषसारणीसारया गिरा । अवोचदुचितं वाच्यमथ विद्याधि-
 देवता ॥९८॥ नीत्वा निजपुरारामे भीमेन भवतः प्रिया । इंत्यूचे खेचरेन्द्रेण पटुभिश्चटुभाषितैः ॥९९॥ सुग्धे मुदा
 सुधारदिमसमानं कथंमाननम् । कलङ्कयित्वा कुरुर्ये दृजलैः सज्जकज्जलैः ॥१००॥ मयि दासेऽप्यविश्र्वासासिद्धिश्वा-
 सानलकेलिभिः । किं थाले ज्वालयस्यद्रं शिरीयसुमकोमलम् ॥ १ ॥ किमादेशकरं देवि मामिन्दीवरलोचने ।
 नालोकयस्यमृद्धीकान्कुर्वतीन्दीवराकरान् ॥ २ ॥ नाविष्करोपि किं तोषाददने सुदति स्मिनम् । मदद्रेऽनङ्गदाहात
 सुधासेचनसन्निभम् ॥३॥ घात्रीशामात्रपुत्रस्य विरहेऽप्यातुरासि किम् । इदं विद्याधरैश्वर्यं भुजिष्येण मया भज
 ॥४॥ इत्यालापी तथा पापी मौनेनैव न्यर्षेधि मः । वार्योऽवगुण्ठनेनैव सरजस्को हि मारुतः ॥ ५ ॥ विद्याच्छेद-

भयात्तस्याः सत्याः शापसयाच्च सः । शीललीलाविलोपाय बलात्कारे चकार न ॥ ६ ॥ श्रुत्विति भीमरोषेण
 प्रियागीलमदेन च । द्वौ संकीर्णौ वसौ भजे स प्रगल्भो यथा नटः ॥ ७ ॥ अथायं विषया सद्यो विद्या-
 घरगिरि गताः । रथपुरचक्राख्यपुरोगानं समासदत् ॥ ८ ॥ तत्र चित्रगिरिः श्रुत्वा निन्दुराः करुणाश्च सः । पश्य-
 भट्टदयीभूयामे भीमं भार्गो च दृष्टवान् ॥ ९ ॥ कालेऽस्मिन्करवालिन भीमो भीमोऽभ्यधादिमाम् । न मन्यसे
 मा हन्यामि तदिष्टां देवतां सर ॥ १० ॥ अथाभापत नाभाफातनया नयनायिका । शरणं सिद्धस्तुमे स्त्रियो
 ति पनिदेवताः ॥ ११ ॥ साहिनामग्रहावेप विशेषकृपितस्ततः । निस्त्रिशः कृष्टनिस्त्रिशस्तद्रथायोद्धतोऽस्फुरत् ॥ १२ ॥
 आः पाप कृण्वे किं रे त्रियसेऽधुना । इत्युचैरुत्वरन् राजसत्रुराधिरभूत्सादा ॥ १३ ॥ आकस्मिकभयाद्भ्रष्टः
 प्यद्गो भीमस्य हस्ततः । परदाररिंस्त्वनाम्ना हि बलसंयदः ॥ १४ ॥ कृपाणं पाणिना वीर गृह्णाण विगृह्णाण
 माम् । एवमप्ररमेव क्षत्रयुत्रो रिपुं जगौ ॥ १५ ॥ ततः प्रतप्तलज्जेन रणासज्जेन चेतसा । अचिन्तयद्यं विद्याधरना-
 भस्तथा म्रियतः ॥ १६ ॥ तुरलीमध्यमघ्यास्य सकलौऽन्नकलोत्करः । आजन्म यो मवाभ्यस्ताः प्रस्तावे अस्त एव सः
 ॥ १७ ॥ अट्टलं तावदेकं मे परस्त्री यदिय हता । द्वितीयं तु तपाकारि भ्रष्टं युधि यदायुधम् ॥ १८ ॥ तदहं निरहकार
 कथमाननमात्मनः । दुर्गायिष्यामि बद्ध्यासु निजं स्नान्तःपुरीष्वपि ॥ १९ ॥ तदीदृशीं दृशां नीनो धेरहं हन्त कर्मभिः
 तान्येव रिपुष्याणि जेतुमुद्यममाश्रये ॥ २० ॥ इति ध्यात्वा कुमारं तं स्तमयित्वा प्रियायुतम् । पुण्ये विद्याधरारण्ये
 ब्रह्मं तापममार मः ॥ २१ ॥ निजगप्य भीमवृणान्त शणादारामरश्नकात् । आन्ना भानुमती यावत्तदुद्यानं समाभवत् ॥ २२ ॥

पुरतः पुरतस्तावद्धावमानजनोत्थितः । तुमुलः समश्रुद्धीष्णो श्रीष्मेऽभोधिरिवाधिकः ॥ २३ ॥ युग्मम् ॥ इतः सन-
 त्कुमारोऽपि प्रियालापयतैः प्रियाम् । शुद्धशीलां समाश्वस्य स्वपुराभिमुखोऽभवत् ॥२४॥ तं तथा प्रस्थितं प्रेक्ष्य
 भीता भीमप्रियाऽबदत् । विपक्षेभ्यः कृपादक्ष रक्ष रक्ष पुरीमिति ॥२५॥ इमं मद्गर्तुवृत्तान्तं जानन्तः खेचरेश्वराः ।
 भीमारयो रयोऽनुज्ञाः पुरनद्रार्थमागमन् ॥२६॥ इत्युक्तः स तथा सद्यो दयाहयो दयाशायः । पुरीरक्षामुरीकृत्य बबले
 प्रबलायुधः ॥२७॥ अग्रिध्वं मा रे रे पत्तनभङ्गकाः । तमित्युग्रगिरं चन्द्रत्नचूडो प्रणेमतुः ॥ २८ ॥
 एतयोः पृच्छतोः प्रीत्या शैलरीकृतहस्तयोः । स्वश्रुतान्तं निवृत्तान्तस्तापः क्षमापजनिर्जगौ ॥२९॥ कुमारमथ तौ हर्ष-
 पथतृप्यतिवपा गिरा । तनूथतुधतुर्वर्गसिखर्गणगुणोदयम् ॥ ३० ॥ अन्वहं नन्वहंकारभृता खेचरचक्रिणा । बैरिणा
 कारणाभावादावामेतेन ताडितौ ॥ ३१ ॥ तदीदृशदशस्यास्य द्रुमद्रार्थमागतौ । ऋगस्येव न वैरस्य यतो जायेत
 जीर्णता ॥ ३२ ॥ त्वं चेत्युनः पुरस्यास्य प्रायकः क्षत्रनायकः । तत्राता भव दासेरभावयोरारवयोरपि ॥ ३३ ॥
 इत्युक्त्वा तौ शुदाभोगभासुरौ मृतजन्मनः । तस्य खेचरचक्रित्वाभिपेकं तत्र चक्रतुः ॥ ३४ ॥ सनत्कुमारसाम्ना-
 ज्यप्रेक्षामाण्यप्रमोदभाक् । पथिका पथि कान्तस्य जाता भानुमती ततः ॥ ३५ ॥ स्वल्पैरपि दिनैस्तस्य चक्रिणः खेच-
 रेश्वराः । निग्रहानुग्रहारम्भैरवश्यं बधयतां गता ॥ ३६ ॥ पितृपादवियोगार्तिः खेचरालीवृत्तोऽय सः । समं शूश्रार-
 सुन्दर्यां प्रतस्थे स्वपुरं प्रति ॥ ३७ ॥ पुर्याः पर्यन्तमायाति स याचचावदैक्षत । धूमस्तोमं संसंभ्रमो नभस्यम्भोद-
 विभ्रमम् ॥ ३८ ॥ किमेतदिति चिन्तार्तः सोऽवनी नयनं नयन् । पुरीसरिचटेऽपश्यदसंख्यं दुःखिनं जनम् ॥३९॥

तन्मध्ये चानलञ्जालामालाभिनिचितां चिताम् । लोक्यत्राकुलम्बान्नो विमलदुत्तार सः ॥४०॥ सोत्कर्षतुमुलैः
 सैष प्रेक्ष्यमाणः प्रजाकृतेः । चितोपान्तञ्जयो मातुः पादयोरतुरोऽननत्र ॥ ४१ ॥ इयन्तं समयं वरस क्व
 स्थितोऽसीति वत्सला । सूनोः कण्ठे लगित्वासौ रुदत्परिजनरुदत् ॥ ४२ ॥ मातः श्रोतानपादेभ्यः क्षेम इत्यस्य
 पृच्छतः । शतपुत्रगतिस्त्रयस्यौ भूयः पुरः पुरात् ॥ ४३ ॥ पतन्तमेव पादयो तसुःसुक्तमो नृयः । आलिल्लिङ्ग
 सुहृदोर्गर्षी सुहृर्मुग्धिं चुचुष्म च ॥ ४४ ॥ कथं चित्तेति पुत्रस्य 'शङ्कालङ्कृत्य पृच्छतः । जगाद जगतीजानिर्बत्स किं
 वेत्सि दूरगः ॥ ४५ ॥ तदा स्वयोजिक्षता पुत्र चित्रशाला शुचेऽभवत् । विमुक्ता जीविनञ्च्येन स्वजनस्य तनुरित ॥ ४६ ॥
 पुरं पुरन्दरायासमदशं सुदृशां पदम् । यमवेदमेव भूतानामासदं तन्भूत्वा ॥ ४७ ॥ अमन्दकन्दसंदर्भे दूरं पौरजने
 तदा । शुचैव प्रतिशब्देन चकन्दे मन्दिरेरपि ॥ ४८ ॥ कृत्याकृत्याद्यजान्तो वत्स स्वत्संगम विना । हाजीवन्तोऽप्यजी-
 बन् इव जाता वयं तदा ॥ ४९ ॥ रम्यरामरमारामयामकामकलादयः । अकृतार्थाः पदार्थस्त्रिणे तवासन्विषसोदराः
 ॥५०॥ स्वक्रियोगामिकीलार्तां धर्तुं जीवितमक्षमा । अजनिष्ट परित्यक्तभोजना जननी तत्र ॥५१॥ कुलालंकार-
 मृतस्य तत्रादर्शनदुःखिता । कुलाधिदेवनामेव सेवमानाप्रतः स्थिता ॥ ५२ ॥ तस्यः साष्टमस्थान्ते नितान्तं
 मक्तिर्भरा । आदिश्यत स्वय स्वप्ने कुलदेवतया तथा ॥ ५३ ॥ लघ्वविद्याश्वर्यः शीलवर्ष्यः प्रियायुतः । स
 ते मति सुतः मरयं मासस्थान्ते मिलिष्यति ॥ ५४ ॥ तत्सादशसुतामसुसुक्तमनिमान् । प्राणान्धारयितुं वत्से
 विपरसे किं न भोजनम् ॥५५॥ इयं स्वप्नमिति शान्निवेदितवती मया । कथञ्चिदुपरोधेन प्रतिषेधेन भोजिता ॥५६॥

मासस्यान्तदिने प्रातरथ प्राण्य महाग्रहा । मयात्यर्थं निषिद्धापि मर्तुमेषा चितां व्यधात् ॥ ५७ ॥ गाः सत्यापयितुं
 देव्याः स्यूतां पूरयितुं मम । अस्याश्च रक्षितुं प्राणोज्ञातस्तात तवागमः ॥ ५८ ॥ अधुना विधुना तुल्यं वदनं सद्नं
 श्रियः । पौरुचक्षुश्चकोराणां स्वं दर्शय ममशाय ॥ ५९ ॥ अथ पुलाश्रुतोत्स्राः पटमातङ्गसंगतः । पटदेव्या सस्तुपया
 वशावाहनयान्वितः ॥ ६० ॥ चारुपार्श्वद्वयश्चन्द्ररत्नचूडादिखेचरैः । अमन्दैर्यन्दिनां वृन्दैर्वर्ण्यगुण्यमहोदगः ॥ ६१ ॥
 प्राविशत्परमानन्दसुधापूरपरिप्लुतम् । भूजानिः स्वजनै साकनुत्पताक्रमसौ पुरम् ॥ ६२ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ अस्मि-
 न्नेव क्षणे क्ष्मापः क्षणादागिनि दक्षिणः । अभिषिच्य्याजं राज्ये सभार्योऽज्ञात्तपोवनम् ॥ ६३ ॥ अवाप्य वैत्रिकं
 राज्यं सुदितो मित्रयोरयम् । विद्याधरपुरश्रेणिद्वयं खेचरयोर्ददौ ॥ ६४ ॥ ततो विद्यापदेशनाय वशीकृतमहीनलः ।
 यशोभिः शोभगमास भासुरैर्भुवनत्रयम् ॥ ६५ ॥ सलीलशीलमाधुर्यं धर्मधुर्येऽत्र भूसृजि । जज्ञे धर्ममयं शम्भुद्विम्ब
 निम्बम्भरातलम् ॥ ६६ ॥ शृङ्गारसुदरीजानि शीलान्ममीलितोदयम् । भूचरैः खेचरैः सेत्र्यं पश्यन्कोऽभूत्त शीलभाक्
 ॥ ६७ ॥ इत्थं वृष्णीश्रियं भुक्त्वा जन्मान्तेऽनशनोत्तमः । सभार्यः स ययौ राजा विमानेऽनुसारेऽजिते ॥ ६८ ॥
 शीलमूले गुणस्तम्बे राज्यपत्रं यज्ञःसुमे । धर्मकल्पद्रुमे सैप लब्धा शिवफलं क्रमात् ॥ ६९ ॥ सनत्कुमारगृह्णारस्तुन्व-
 रीचरितश्रुतेः । नव्याद्भुक्तश्रिये भत्र्याः सेव्यतां शीलमुज्ज्वलम् ॥ ७० ॥

॥ इति शीलधर्मे सनत्कुमारगृह्णारस्तुन्दरीकथा ॥

सत्कर्माभ्युदये हेतुं शीलं सेव्यमिदं सताम् । दुःकर्मदारि सत्कर्मकारि सेव्यतमं तपः ॥ ७१ ॥ अनादिसिद्धदुः-
 क्रमं विमंघयतयातरुम् । इदमाद्रियते धीरैः स्वर्गधारीपमं तपः ॥ ७२ ॥ ज्ञानबधुषुपि नैर्मल्यं तत्त्वात्त्वावलोकनम् ।
 तपस्तपनचक्षुसे तमःशमनतः सताम् ॥ ७३ ॥ कर्मधांसि दहन्पुष्टस्तपोबहिरयं नवः । हृते देहिनां दाहं यः संसारस-
 मुद्भवम् ॥ ७४ ॥ तस्यः सेव्यतां दक्षा दुःकर्मक्षालनोदकम् । यत्सेवया रयादेव सेव्योऽद्भुदुखि संवरः ॥ ७५ ॥

तथाहि हृदयप्राद्विगुणमागरनागरा । जम्बूद्वीपेऽस्त्ययोध्या पूर्वतक्षेत्रभूषणम् ॥ ७६ ॥ इहाजनि महीजानिर्म-
 रासेन इति श्रुतः । चिन्तामणिषु यरानश्रियो विष्यमिवैक्ष्यत ॥ ७७ ॥ अभ्रद्भूपस्य मान्योऽस्य सार्धशो घनदाभिधः ।
 मूर्ता वृषा इव वृषा रेजुर्यस्य घनार्जने ॥ ७८ ॥ घनश्रीरिति तस्यासीत्येयसी श्रेयसी गुणैः । यन्मो प्रथमसल्यस्य या
 तीर्थ रूपद्वीलयोः ॥ ७९ ॥ दुर्गतेर्निर्गतः कोऽपि जीवः पीवरदुःकृतः । कैश्चिद्भागैर्वरभाग्यानां तस्या गर्भमवातत्
 ॥ ८० ॥ शपे पांशुषुपि इमार्यां मुण्डिता म्बण्डितांशुका । इत्यस्या गर्भनिर्भागैर्दुःखदो दोहदोऽजनि ॥ ८१ ॥ नाविक-
 रित्ये त्रिःशोपद्रोहदं दोहदं कथित् । अथयमेनमुत्पन्नमेव त्यक्ष्यामि च क्षणात् ॥ ८२ ॥ इति ध्यानवती याचद्दिनानि
 गमपत्तयमी । तावद्विधिनियोगेन घनदो निघने ययौ ॥ ८३ ॥ युगम् ॥ घनं ययस्य हस्तेऽभूत्तेन जगृहेऽवलिलम् ।
 दोहदोऽस्याः स्वभावेन पूर्णस्तूर्णतरस्तनः ॥ ८४ ॥ पूर्णद्विदिवसैस्तस्या जातः पातकवान् सुतः । पित्राक्षिकेशः कृष्णाङ्गः
 कृष्णो न्युज्जः स्वस्वरः ॥ ८५ ॥ सद्गुःश्वा मृत्तिरोगार्तां मुक्ता परिजनेन सा । ईदृगात्रे सुते जातमात्रे तत्र मृता ततः
 ॥ ८६ ॥ तस्या दस्तः शिम्बी तुल्यजातिभिः प्रातिबेदमकैः । पर्यासि कृपया सोऽपि पायितः प्राणितस्य तेः ॥ ८७ ॥

उत्पन्नेनामुना सर्वे श्रीकृदुभ्यादि संवृतम् । ततः संवरं इत्यस्य जनैर्नाम विनिर्ममे ॥ ८८ ॥ अज्ञानजनदुर्वाक्यताडने-
 बंधुधेऽधिकम् । ग्रीष्मचातरजःपातैर्यवासक इवासकौ ॥ ८९ ॥ वैरूप्यमेव तस्यामूल्यवने वर्तनं शिशोः । विद्वानां विद-
 वियौव जीवने जायते यतः ॥ ९० ॥ तारुण्येनापि वैरूप्यं हनं नास्य मनागापि । छेत्तुं वैकटिको यस्माद्गुणेजयितुमश्रमः
 ॥ ९१ ॥ उलूक इव काकोलिलैः कोलाहलोल्यणैः । पुरि भ्राम्यन्नसौ डिग्भैः संभ्रूय स्माभिमूयते ॥ ९२ ॥ दुर्पलानां
 बलं राजकुलमित्येष चिन्तयन् । तत्र चेद्यापि तद्राजपुत्रकैः पीड्यतेऽमितः ॥ ९३ ॥ खेदारयत्तंपुरोऽनाडि पथिकैः
 पथिकैर्न सः । ग्राम्यैर्ग्रामे विशिष्टेऽप्युष्टिभिरप्यथ ॥ ९४ ॥ इत्यसौ सर्वतः सर्वैरप्यत्यर्थं कदर्थितः । निश्चितं
 धिन्तयामासं निश्वासोच्छ्वसिताननः ॥ ९५ ॥ धन्या धन्या मृगास्तेऽपि पक्षिणस्तेऽपि दक्षिणाः । विशान्मयपि न ये कर्म-
 दानवे मानवे जने ॥ ९६ ॥ अहमव्यहते स्थाने मानवैर्यामि सर्वथा । इति ध्यायन्नयं क्वापि कान्तारे सत्वरं ययौ ॥ ९७ ॥
 ह्यंरुजतिचिरोचेन जातबोधेन साश्रुणा । मृगवर्गेण संवर्ग्यमाणर्ष्यन्तमूनलः ॥ ९८ ॥ अमुना शमिनां मध्ये सिद्ध-
 सेनो मुनीश्वरः । स्वाध्यायध्वनिमाधुर्यंयथइयविश्वो व्यलोम्यत ॥ ९९ ॥ युग्मम् ॥ आगरजगच्छ बतसत्त्वमिति तं
 यंतानां पतिः । वरुणः कर्णैरुपीयूषगण्डूयैः स्वयमाह्वयत् ॥ १०० ॥ अहो उत्तिरपूर्वास्य ध्यात्वेति पदयोर्यतेः । स
 निपत्य पराभूतः सुतः पितुरिवाकृदत् ॥ १ ॥ संभाव्य मुनिना पृष्टः संनिहृष्टफलोद्भयः । अथाचष्ट निजं कष्टचरितं
 परितोऽपि सः ॥ २ ॥ अथादिशदसौ साधुस्तनुविद्यय द्याशयः प्रीणयन्सर्वसत्त्वानि तथैककचचं वचः ॥ ३ ॥
 कियन्मात्रमिदं दुःखमत्र तेऽस्ति वृजन्मनि । सहन्तेऽमि यथात्मानोऽनन्तं दुःखं तथा शृणु ॥ ४ ॥ कपायचिपयासक्तः

सक्तः प्राग्वयादिषु । तदजंयति दुःकारं येन जन्तुर्भवान्तरे ॥ ५ ॥ भेदनच्छेदनोत्तप्तप्रपुपानासिपत्रजैः । क्षेत्रजैश्च
 महद्दुःखैः पीड्यते नरकेन्द्रसौ ॥ ६ ॥ युगमम् ॥ लब्धतिर्यग्भवोऽप्येव जन्मस्यलनभोगतिः । व्यथयतेऽत्यर्थमात्मन्य-
 माग्नाशीतानिलानलेः ॥ ७ ॥ मर्त्यत्वेऽपि महारोगनैःस्यदास्यवियोगजैः । दुःखैर्दन्दयते जन्तुर्नारकप्रतिहस्तकैः ॥ ८ ॥
 क्लिप्यक्किरालपरिभावात्कुद्वेन्दयज्रतः । युद्धेष्वर्थाच्यवनज्जोवो देवत्वेऽपि न सोऽह्यमाक् ॥ ९ ॥ एवं कर्मत्रिपाको-
 ऽस्मिन्भवे जीवान्कदप्येम् । लक्ष्यन्तेऽस्य फलान्येव न स्वल्पं जनैर्यत्रः ॥ १० ॥ माहात्म्यं ध्यानयोगानां सामर्थ्यं
 परमात्मनाम् । विपाकं कर्मणां चेत्ति न सर्वज्ञं विनापरः ॥ ११ ॥ अमुं कर्मविपाकं तु शुभोक्तुर्निदोद्यतः । एक
 पयास्ति मद्धर्मः शिवशर्मनिपग्न्यनम् ॥ १२ ॥ विनामुता तु घमेण जन्तुः कर्माख्यवैरिभिः । पात्यते तेषु दुःखेषु
 येषां रथरदुःखमञ्जलः ॥ १३ ॥ परं नैवाचरन्त्ये ते मृढास्तत्किञ्चन कश्चित् । येन क्षिपन्ति दुःकर्मपीडं तद्दुःखमृदुहाम्
 ॥ १४ ॥ अत्र प्रमूढदुःकर्माभिभूतः संवरो गुरुत् । करो किरीटना नीत्वा पप्रञ्जातुच्छत्रञ्छनः ॥ १५ ॥ प्रभो
 प्रभवति प्रायः कोऽप्युपायः स किं क्वचित् । येन स्यादक्षीपतामन्नो हन्त दुःकर्मणामपि ॥ १६ ॥

अथान्यथात्सुग्रापूरसोदरीं स गुरुगिरम् । तत्र पवास्ति दुःकर्मनिर्मथनिष्ठुरम् ॥ १७ ॥ घसे तदपि तीव्र-
 त्वमग्रनिःसहताभ्रताम् । निःसप्रता तु वीक्ष्याया दाक्षिण्येन यदि स्थिरा ॥ १८ ॥ चेतसो निश्चलत्वेन प्राप्यते
 सा महाशयो । कर्मदायानलज्वालाविष्यापत्रघनाधनः ॥ १९ ॥ इति श्रुत्वाथ तत्त्वार्थं सस्वभाक्संनिधौ गुरोः ।
 भाप्रदः सोऽग्रदीक्षीक्षां संमदी शान्तिस्तत्परः ॥ २० ॥ सिद्धान्ताध्ययनोद्रेकादिबेकाश्चित्चेतनः । तपः कपटनिर्मुक्तमारमे

संवरो मुनिः ॥ २१ ॥ असौ सद्र्मचातुर्यस्तुर्यपथाष्टमैर्व्ययात् । तयोभरैः शरासारैर्जंरं कर्मपञ्चरम् ॥ २२ ॥
 पुरिमाधमेकभक्तं नैर्विकृत्यं च कृत्वचित् । आचाम्लमुपवासं च सेवमानः प्रतीन्द्रियम् ॥ २३ ॥ दिवसैः पञ्चविंशत्या
 जितेन्द्रियशिरोमणिः । स इन्द्रियजयं नाम तपयंके यथाविधि ॥ २४ ॥ युगम् ॥ एकभक्तं नैर्विकृत्यमाचाम्लं भक्त-
 यर्जनम् । एवं पोटुडाभिर्यज्ञैः स कपायजयं व्यधात् ॥ २५ ॥ निर्विकृतिकमाचाम्लमभक्तं विदधन्मुनिः । योगानां
 शुद्धये योगशुद्धिं नवदिनैर्व्यधात् ॥ २६ ॥ अभक्तमेकाशनकमेकसिक्त्यकमप्यथ । एकत्यानमेकदत्ति विकृत्या रहितं
 ततः ॥ २७ ॥ आचाम्लमष्टकवल्मित्येकरुस्य कर्मणः । हृते तयो व्यधादष्टकर्मसूदनमेव च ॥ २८ ॥ युगम् ॥
 ज्ञानस्य दर्शनस्यापि चारित्रस्य च सेवनम् । चक्रे निरन्तरं माधुरूपवासैस्त्रिभिन्निभिः ॥ २९ ॥ शुक्लारवेकादशी-
 प्वेकादशसंख्याम् मोऽकरोत् । मौनोपवासकरुणैः श्रुतदेवीतपः शुभम् ॥ ३० ॥ शुक्लपक्षेऽष्टभिरुपवासैराचाम्लपारणैः ।
 विनैः षोडशभिः सोऽघातपः सर्वात्रसुन्दरम् ॥ ३१ ॥ इत्येनत्कृष्णपक्षे तु ग्लानपालनलालमः । मोऽकार्षिद्विषयद्वेषी
 नीरुक्स्मिहाभियं तपः ॥ ३२ ॥ मुनिर्द्वीद्विंशदाचाम्लैरुन्तरितपारणैः । विदधे शुद्धयोधोज्यं तपः परमभूषणम्
 ॥ ३३ ॥ अद्राग्येकादशाप्येप पूर्वाणि च चतुर्दश । छिन्ना चन्द्रायणं न्यूनोदरतादितपो व्यधात् ॥ ३४ ॥ अर्थेका
 प्रतिपद द्वे च द्वितीये तिथयोऽग्निलाः । गाद्यत्पञ्चदश ज्ञेयाः पूर्णमास्यो निरन्तरम् ॥ ३५ ॥ उदवासैर्विशुद्धाः स्युर्यत्र
 तपप उज्ज्वलम् । व्यातेने मुनिना सर्वं सौग्यसंपत्तिनामतः ॥ ३६ ॥ युगम् ॥ जिनानां नत्र पद्मानि प्रतिपन्नं निर-
 न्तरेः । उपवासैस्तु सोऽष्टाभियंके पद्मोचरं तपः ॥ ३७ ॥ पञ्चसप्तत्युपवासैः पञ्चविंशतिपारणैः । भद्रनाम तपश्चक्रे

सयक्रेतरचेतसा ॥ ३८ ॥ पणवत्या शतेनोपयासेः संद्वर्मवासनः । स महाभद्रमेकोनपञ्चाशत्पारणैर्व्यधात् ॥ ३९ ॥
 उपयामरसो पञ्चसप्तत्या च शतेन च । पारणैः पञ्चविंशत्याभजद्भद्रोत्तरं तपः ॥ ४० ॥ दिनवत्यधिकेनोपयासानां
 त्रिशतेन सः । सयतोभद्रमेकोनपञ्चाशत्पारणैर्व्यधात् ॥ ४१ ॥ पष्टेनादौ ततः पठ्या सुपवासिरनारतम् । एकान्तैरे-
 मुनिधर्मग्रन्थालं तपोऽस्तनोत् ॥ ४२ ॥ आत्राग्लेरुपवासांन्तैरेकायकैकवर्धितैः । शतसंख्यैः स आवाग्लवर्धमानं
 ज्यग्रासपः ॥ ४३ ॥ तच्चतुर्दश वर्षाणि त्रिमासां दिनविशतिम् । तपः तन्वन्नसौ चक्रे कृशमर्तं च कर्म च ॥ ४४ ॥
 पूरुदासी नमस्कृत्य शुभकृत्प्रकाशकम् । द्वादशभिधुपतिमाचहने पृष्टवान्युत्तम् ॥ ४५ ॥ दशपूर्वधरो धीरः सारसं-
 हननः शमी । नदसौ योग्यः एवास्य दूःकरस्यापि कर्मणः ॥ ४६ ॥ इति ध्यात्वा चिरं सिद्धसेनाचार्यस्तमादिशत् ।
 चरसागमुच्चिनोऽर्थस्ते तद्विधेदिः समीहितम् ॥ ४७ ॥ तदा मुदा गुरुत्रस्वानुज्ञाप्य च गणं क्षणात् । गच्छामिष्कम्प्य
 तेनपर धारमे प्रतिमादिमा ॥ ४८ ॥ एकैकां भोजने पाने दत्ति गृह्णात्यसौ मुनिः । गान्नासं ततः पूर्णे मासे गच्छे-
 ऽविशालुनः ॥ ४९ ॥ एवं सदरोर्मासस्य दृष्टिमैकैकशोऽकरोत् । तावथावदियं ससमासेऽजनि सप्तमी ॥ ५० ॥ एकान्तरोप-
 चामिष्य विहिताचाम्लपारणैः । पानाद्गारोग्जितैर्ग्रामाद्द्विहरुसानशायिना ॥ ५१ ॥ निःप्रकल्पेन सर्वोपसर्गवर्गसहित्युना ।
 अष्टमी प्रतिमा मज्जाहोरात्रैर्विदधेऽमुना ॥ ५२ ॥ युग्मम् ॥ इत्थं निष्ठागरिष्ठेन प्रतिमा सप्तविदिनैः । उत्कटिका-
 मनस्येन तेन तेने नचग्यपि ॥ ५३ ॥ एवं सप्तदिनैश्च दशमो प्रतिमा मुना । चक्रे शीरासनस्येन सध्यानस्थिरचेतसा
 ॥ ५४ ॥ कृत्वा षष्ठमहोरात्रं स्थित्वा शीरासने भुवे । प्रतिमेकादशी चक्रे तेन लम्बितपाणिना ॥ ५५ ॥ कृताकर्मः

स संकोच्य पादौ लम्बकरः स्थिरः । चक्रे मुक्तिशिलादृष्टिर्द्विदशीमेकरात्रिकीम् ॥ ५६ ॥ इत्थं यथोक्तविधिना नृष्य-
मानोऽदमुतं तपः । विजहार मन्त्रीपीठे मोऽनल्पैः कल्पकल्पनैः ॥ ५७ ॥

अथैरुदा पदाब्जभोजयय संरयं मुनिः । प्रणम्य शिरमि न्यस्य पाणी वाणीमिमां जगौ ॥ ५८ ॥ अनन्तदेयम-
द्धर्मयोधदायक नायक ।-जिन कल्पकृतेऽनुजां यच्छ योग्योऽस्मि यग्रहम् ॥ ५९ ॥ श्रुतज्ञानाम्बुधिर्जननाराधकममुं
गुरुः । आदिशान्तिनकल्पाय मुक्तिश्रीकल्पनूरुहे ॥ ६० ॥ अथैप नयनत्वजः सत्यभाजां शिरोमणि । लब्धत्रिज-
गतीराज्यमिवात्मानममन्यत ॥ ६१ ॥ अथ निर्मलचारिणो बस्त्रपात्रादिकं मुदा । गुरोः पुरोऽम्बिलं मुक्त्वा परिपृच्छथ
परिच्छद्म् ॥ ६२ ॥ निःसन्मारःमहासारः सैप सुरैः समीपतः । हन्तुं कर्मततीः कृष्मिपङ्क्तोरिव हरिर्गिरिः ॥ ६३ ॥ युगमम् ॥
चरन्मार्गेऽपवर्गस्य बलगाद्विपगतस्करे । तपोवनोऽयमस्तेऽर्के न पदात्पदमप्यदात् ॥ ६४ ॥ कृताद्रैवैरः क्रूरेण सह
मोहमर्षीमुजा । तस्यौ नैरुत्र कृद्रापि सोऽग्रमुग्रच्छवौ रवौ ॥ ६५ ॥ स जाग्रत्कर्मसंग्रामन्यग्रीभूतमना इव । उदब्र-
पदयोर्भग्नशोक्तदानपि फण्टकान् ॥ ६६ ॥ उदासीन इवास्थानकूतरागापराधयोः । चकल्पे चक्षुषोरप्य न तृणं न
रजःकणम् ॥ ६७ ॥ आसन्नचिलसन्मुक्तिशयूलीनमना इव । चरन्मार्गं न तत्याज तीव्रकर्ममप्यसौ ॥ ६८ ॥ स्वदेहेऽपि
निरिष्टोऽयमिति शुद्धमतिर्यतिः । पुरः स्फुरति सिंहेऽपि सहजां नात्यजद्गतिम् ॥ ६९ ॥ कदाचित्स्वचिदोचित्यचतु-
रेवां कितं नरैः । स धीरस्तुपसौवीरतकाथं त्याज्यमग्रहीत् ॥ ७० ॥ एवमप्रतिबद्धेन स्वविद्यारक्रमेण सः । प्रतिकर्मचि-
मुक्तात्नो निन्द्ये धात्रीं पवित्रताम् ॥ ७१ ॥ एवं विहरतस्तस्य गते काले कियत्यपि । अभूद्भामान्गयस्योद्दयः कश्चन

कर्मणः ॥ ७२ ॥ यच्चित्रं लभते निशामकल्प्यां क्वापि नेच्छति । कल्प्यमानामपि क्वापि नादसेऽन्यैरपेक्षिताम् ॥ ७३ ॥ इत्थं यथा यथा निलष्टो हृष्टः सोऽनृतथा तथा । क्षयो हि कर्मणां मद्भु सुनीनामुत्सवो महान् ॥ ७४ ॥ अस्योन्नतचिह्नारम्य निराहारस्य सर्वथा । सत्तामात्रशरीरस्य पणमासा व्यतिचक्रसुः ॥ ७५ ॥

कदापि यथापि कान्तारे दिनान्ते शान्त्चेतनः । तस्यै चन्द्रदिपालनस्तम्भायिततनुर्मनिः ॥ ७६ ॥ संसारताप-
निर्वापमञ्जरीगृपमञ्जनम् । अथ प्रापदयं कायोत्सर्ग-यानलय मुनिः ॥ ७७ ॥ ततो नन्वपचीभूतभूतलक्षोदमण्डलः । तं
कोऽप्यनापयसापो निशीथममये महान् ॥ ७८ ॥ किमेनदिलयं यावद्विभावयति फुलटक् । ललाटंतपतेजस्कं
तपनं तावदैक्षत ॥ ७९ ॥ पुरस्तुत्रतरुस्तोमच्छायालीनामलोक्त । भुञ्जानजनसंतानामसौ शकटमण्डलीम् ॥ ८० ॥
चिह्नानुस्यूत दग्धमखं तन्मध्यगो नरः । तदैवात्युत्सुको निर्यन्तरेणान्येन मापितः ॥ ८१ ॥ अस्मिन्महानुनौ मुक्त-
विकल्पे जिनकल्पिनि । कल्प्यमन्नमिदं देहि निश्चाकालो हि संप्रति ॥ ८२ ॥ दग्धेनान्नेन दक्षेन कीर्णासि सुकृतं
न किम् । कृष्णाप्रारेण किं लभ्यमानो नादीयते मणिः ॥ ८३ ॥ इत्यस्य वाक्यमाकर्ण्य प्रहृष्यन्गुलकाश्रितः । इदं प्रभो
पृष्ठाणेति सांऽन्नाहस्तोऽग्यथाऽनुनिम् ॥ ८४ ॥ अथ साधुः सुधीर्दृष्यौ किमियं मे प्रमसता । न ज्ञाता यामिनी यान्ती
न न्योमान्तर्बज्रन्तः ॥ ८५ ॥ स्वप्नोऽथमिन्द्रजालं वा किं वा कोऽपि मन्त्रिमः । चक्रे देवेन केनापि माया सायावि-
नारवा ॥ ८६ ॥ किमनल्पैर्विकल्पैर्यां ममेभिर्निर्घमरामनः संदेहे मति देहार्थं न शुद्धेऽन्नमिदं भुषम् ॥ ८७ ॥ इति
निधिल्य गद्गात्वा स पटुः प्राह तौ प्रति । शामाभृतसम्बन्धोर्विचाराविवर्षणराजिभिः ॥ ८८ ॥ मया ध्यायं निषादन्ने

समारेभेऽधुनेव च । अधुनेव च तिग्मांशुश्चरत्स्वर्शोवरः ॥ ८९ ॥ तत्सत्वोऽयमसत्यो वाग्बुदयः कर्मसाक्षिणः ।
 इति संदेहदोलातमना नैवात्रमाददे ॥ ९० ॥ युगम् ॥ गिरेरधिकमाहारं पयोधेरधिकं पयः । जीवोऽग्रहीदहोरात्र-
 मज्ञातेषु भवेत्पयि ॥ ९१ ॥ तत्तैर्यदि न तृप्तोऽस्मि तदत्रेनामुनाद्य किम् । यास्यामि तृप्तिमात्तेन द्विवसस्यापि
 संशये ॥ ९२ ॥ इत्युदीर्य तपोयीर्ययौ धैर्यपुरन्धरः । स यावल्लीयते ध्याने शुद्धश्रद्धानमानसः ॥ ९३ ॥ न
 तावदनसां राजी न च राजीययान्धयः । किंतु व्यलोकितुं सुनिना यथावस्था निशीथिनी ॥ ९४ ॥ युगम् ॥ तदैव
 दैयते मां गे दूरं दुन्दुभयोऽनदन् । शुद्धगन्धोर्दकमिश्राः प्रसलुः पुष्पधृष्टयः ॥ ९५ ॥ लीलाचलज्जलत्कारतारमणि-
 क्यकुण्डलः । आस्वेन्दुस्यन्दिपीयूषयिन्दुसुन्दरहारभृत् ॥ ९६ ॥ मौलिन्यस्तकरवन्ध्रद्विगुणीकृतशेखरः । एनमेन-
 विष्ठं कश्चिदमरो मुनिमानमत् ॥ ९७ ॥ युगम् ॥ प्रभो जय जय प्रौढज्ञानशुद्धतपोनिधे । यस्त्वं मयापि इष्टेन
 सत्त्वं न स्वाजितः कश्चित् ॥ ९८ ॥ सुधर्मायां सुधर्मात्मा निविष्टो हृष्टमानसः । कदाप्यकस्मात्सुलकी न्ययान्मूर्ध्नि
 हरिः करौ ॥ ९९ ॥ तव कौतस्कृतः स्वामिश्रय हर्षोऽयमीदृशः । इति पृष्टोऽभ्यराख्येन सुरेण शुपतिर्जगौ ॥ १०० ॥
 किं कोऽप्यस्ति तपःपात्रं धरित्रीपीठपावनः । इत्यत्र भरतक्षेत्रे हृत्क्षेत्रेण गतं मया ॥ १ ॥ सुनीन्दुः संवरो नाम
 तत्र भूत्रण्डभूषणम् । अदर्शि तपसां राशिस्तिग्मांशुरिव तेजसाम् ॥ २ ॥ तस्य चिभैकचन्यस्य दाढर्यं तपसि
 द्रुकरे । पश्यतो मे मुदावेशः सर्वक्षेत्राहरोऽभवत् ॥ ३ ॥ केनापि चाल्यते नायं सत्त्वात्तत्त्वविदां वरः । इत्युत्क-
 र्षेण हर्षस्य मयास्य प्रणतिः कृता ॥ ४ ॥ सोऽथ कृधाभ्यधादिन्द्रमिन्द्रसामानिकः सुरः । मत्स्यो न चाल्यते सत्त्वा-

देवा भाषा सुषा तव ॥ ६ ॥ स्वेच्छया स्वास्यतः स्वामी वदन्केनेह वार्यते । तं पणमासान्तरे सत्त्वभ्रष्टं स्पष्टं करो-
म्यहम् ॥ ६ ॥ अमायिति प्रतिज्ञाय सत्त्वभद्राय तेऽचलत् । मुहुर्मुहुर्महेन्द्रेण वार्यमाणोऽपि मृढधीः ॥ ७ ॥
स्यपुण्यनिवहस्येय स भिक्षाभ्रहणेपु ते । प्रत्यहृहृहृमत्युग्रं धिक् पणमासावधि न्यघात् ॥ ८ ॥ निशि पपेन तेनेह
तंने मागामयो रयिः । समोऽयजनसंघटा शकटानां वद्या पुनः ॥ ९ ॥ महाकपटनाटयेन नानेनाप्यसि चालितः ।
यथा संमारनाटयेनाचालितः केन चाल्यते ॥ १० ॥ तन्मुने पापिना येन विन्द्वमिति ते क्लृप्तम् । स एवास्मि प्रभो
यिन्यमपराधं क्षमस्य मे ॥ ११ ॥ इत्युच्यया दुःखःहृषीश्रुमिश्रदृष्टिरयं सुरः । बहुस्तुतिमहानादः पादयोरपत-
न्मुनेः ॥ १२ ॥ अथात्तार्थर्गलामोक्तिर्यतिर्नतिपरं सुरम् । तमुवाच विचाराधिचञ्चबन्द्रिकया गिरा ॥ १३ ॥ नापराद्धं
त्यया किं तु कृतिन्नुपकृतिः कृता । तय साहाय्यमाहात्म्याघदुःकर्म क्षितं मया ॥ १४ ॥ अपराधस्त्वया हन्त क्षन्तव्यः
किं तु मामरुः । यत्तैवेयं वन्मयाहं दुःकर्मर्जनकारणम् ॥ १५ ॥ एवं निद्रिच्छन्नोर्धर्मसंलापं तन्वतोस्तयोः । उदयाच-
टन्वृत्तार्यां चण्डरोचिररोचन ॥ १६ ॥ एवं मुनिं चिनम्याथ विषुयोऽयं तिरोदये । इर्यासमितिसंचारचारुर्मुनिरथा-
चलत् ॥ १७ ॥ स्यापराधानुतोपेन तं मुनीन्द्रमनिद्रयीः । असेयत वृतान्तर्धिः स्वर्धामा शुद्धभाचनः ॥ १८ ॥ स
मुनिर्भुवि शुद्धायां यत्र यत्र ददौ पदम् । तां तां स चक्रे प्रणिव देवोऽरुणककर्कराम् ॥ १९ ॥ अमायिनः समायानं
मुनिमुत्पत्य संमुग्गम् । म्लिन्नं प्राणभृतां वारं स दूरेण न्यवारयत् ॥ २० ॥ धर्मं समीरणीभूय छत्रीभूयोष्णदीधितौ ।
त्रिजिरीभूय ततोर्वा मानिष्यं स व्यथान्मुनेः ॥ २१ ॥ एवं स विरहद्राप ग्रामं रामपुराभिषयम् । यावचावदलं चक्रे

नभोगर्म नभोगमिः ॥ २२ ॥ कुटुम्बिनो धनाल्यस्य घन्या नाम कुटुम्बिनी । ल्वाज्येनाज्ञेन दग्धेन तं मुनि प्रबला-
भयत् ॥ २३ ॥ अहो दानमहो दानमिति जल्पन्नसी तदा । चकार सुधनोवृष्टीरस्वरादम्बरः सुरः ॥ २४ ॥ एवं पदे पदे
तन्यमानशर्मप्रदायनः । तयोऽम्बयोरया कर्म प्रहर्ग्यहर्गन्धुभिः ॥ २५ ॥ अयायमायुषः शेषे विदिमानशनः कुनी ।
मशुषा तेम देवेन सेध्यमानपदान्जुजः ॥ २६ ॥ सृष्ट्या पञ्चनमस्काराणादपोपगमम्वितिः । शुद्धध्यानरसोलामल-
यसंलीलमानसः ॥ २७ ॥ आसन्नमुक्तिसौत्वैषोयनिध्यन्दैरिव पूरितम् । सर्वांश्चसिद्धधानानं विमानं मुनिरामइत् ॥ २८ ॥
प्रिभिमिषोपरुम् ॥ तथ्यां तदित्यमाकर्ण्य संघरस्य मुनेः कथाम् । कर्ममर्मभिदेऽमुष्मै यत्तच्च तपसे जनाः ॥ २९ ॥

॥ तपश्चरणे संघरमुनोश्चरकथा ॥

प्रभायनाश्लंकाराकृष्टविष्टयचेनसः । दानशीलतपोऽस्य जीवो धर्मस्य भावना ॥ ३० ॥ अज्ञानध्वान्तसंधाने ध्याने
मिद्विपुराध्यनि । अवगम्यात्मनो भाति भावना रत्नदीपिका ॥ ३१ ॥ सप्तमशीलतपसां भवयुद्धाय धायनाम् । अग्नेस्त्री
भवयेता भायदैव महाभटी ॥ ३२ ॥ सतां वमक्षमासुख्यधर्मसुक्तावली हृदि । अन्तर्भावमया धत्ते कान्ति नायकरुका-
न्तया ॥ ३३ ॥ दानशीलतपो वाजामप्याश्रयकरं फलय् । वसे वन्दोदग्दयेत्र विशर्मस्यापि भावना ॥ ३४ ॥

तथाहि संपवृदाहकरैः स्फीता घरेनैरैः । चतुर्थमचतुर्वेदिरस्ति हस्तिपुरी पुरी ॥ ३५ ॥ तत्राभितरुलघाञ्चुयागानन-
यशीलतः । श्रीरामो नाम सद्ब्रह्मकृत्तार्थः पाश्र्वोऽभवत् ॥ ३६ ॥ सतीशतशिरोरत्नं श्रीरत्नं तस्य बलभा । धाम्ना
रुदितनारुत्रीजयाजनि जगावली ॥ ३७ ॥ नितरगर्गं ननुवर्णं निन्दितेन्द्रपदं पदम् । मकळं मफळं मेने तयैव प्रियया

नृपः ॥ ३८ ॥ प्रियेण प्रीतिभिर्लाल्यमाना लोकेषु विश्रुतम् । देहार्धदाननिर्भोगं शिवगोः प्रेम साहसत् ॥ ३९ ॥ अदि-
 तीयेन तौ प्रेमगुणेन विनियन्त्रितौ । मिथो विषटितुं दूरे नैव शेकतुरेकतः ॥ ४० ॥ सा श्रुञ्जि सभाभाजि आजि-
 तालपपरिच्छदा । कदाचिन्नन्तुसुधानमदनं मदनं ययौ ॥ ४१ ॥ पूजया श्रीतनूजस्य घन्यमन्या व्यलोकत । सा रामर-
 मणी काममारामरमणीयताम् ॥ ४२ ॥ दर्शयन्ती वयस्याभिव्य दक्षितम् । सा ह्यं ह्ययमासाद्य सुमुदे कुमु-
 देक्षणा ॥ ४३ ॥ पदयन्ती प्रीतिमोहेन सुहुर्वलितगा दृशा । हेलया खेलेयन्ती स्वान्यृष्टतः पार्श्वयोः शिशून् ॥ ४४ ॥
 यरणौ चरणाम्रेण विलिलयोद्भासितैर्मुहुः । आनन्वकुङ्कुनादेन भोजयन्ती च तान्कणैः ॥ ४५ ॥ संचरन्ती वनेऽदर्शि
 कापि श्रुकान्तकान्तया । पुत्रिणीन्वासाच्युडेव ताम्रचूडस्यं वर्णिनी ॥ ४६ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ तां विलोक्य वने लीला-
 गान्तिनी सुतमालिनीम् । अदृष्टनन्दनारयेन्दुर्ध्वयौ सेन्दुमुखी शुचा ॥ ४७ ॥ धिग्जन्म जीवितं भोगान्सुविघमापणं
 य मे । न यन्नयनसरायाः फलमालोक्ये सुतम् ॥ ४८ ॥ किं धनैः सेव धन्या स्त्री डिग्भस्यामभुयो सुखम् । या
 पुञ्चत्रि चिरं घूलियून्नमन्नराणैः ॥ ४९ ॥ अपि रङ्गप्रियामङ्कशायानतनयां, सुवे । हारभारभृदुत्सर्गा न पुनर्भृदु-
 द्रनाम् ॥ ५० ॥ इत्यतश्चित्तनिःहृन्त्संश्रालावलीर्वमन् । कस्याश्चिदेव घन्यायाः क्रोडमायाति नन्दनः ॥ ५१ ॥ स्फार-
 नूपणभारारि न भाति स्त्री सुतं विना । उदारतरलारापि निशेव शंशिवर्जिता ॥ ५२ ॥ तद्भातस्तान किं श्रुरिभूया-
 पायाणवाहिकाम् । मां व्यथाः सुतरत्नेन नैकेनापि व्यभूषयः ॥ ५३ ॥ निर्घनार्योऽपि. पर्यन्तलीलालोलसुता वरम् ।

१ चन्द्रस्य रात्रिपुत्रायकल्पनं चिन्त्यम्.

उत्सङ्गतसुता चरं श्रावस्त्रियोऽपि ताः ॥ ५४ ॥ धिगमोत्सङ्गमक्षीणि पाणी कण्ठं च यैर्मृदा । नाध्यासितो न दृष्टो
नाश्लिष्टो नालम्बितः सुतः ॥ ५५ ॥ किं करोमि क गच्छामि निर्भाग्याहं हृदा मम । सर्वेषामपि सौख्यानां स्थाने
नैकोऽप्यभूत्सुतः ॥ ५६ ॥ इति दुःखौघसंघट्टस्फुट्प्रक्षयःस्थलेव सा । तले रसालसालस्य सुवि न्यविशतालसा ॥ ५७ ॥
शोपयन्तीव निःश्वास्यर्षाम्पो वाष्पपरिप्लुतम् । स्थगयन्तीव निःश्वासोद्धृतं वाष्पैर्महीरजः ॥ ५८ ॥ करयुग्मेन जानुस्थ-
कूर्परेण धृतं शिरः । हृत्पद्मदुःखशत्त्रये घूर्णन्तीव व्यक्तस्पयत् ॥ ५९ ॥ युग्मम् ॥ दुर्लभं प्रष्टुमशक्तामिर्बद्धपालिभिरा-
लिभिः । साश्रुदृग्भिः सनिःश्वाससुखीभिर्वीक्षितैव सा ॥ ६० ॥ तदा विष्टस्य भूजानिर्विरहव्यथितः समाम् । यया-
वन्तःपुरं कान्तापरिरम्भोत्सवोत्सुकः ॥ ६१ ॥ जयावलीमनालोक्य तत्र तस्यौ न पायिवः । निशावियुक्तो राकेन्दुः
कियदियति दीव्यति ॥ ६२ ॥ एव लीलावनोत्सङ्गसुस्तुको निःपरिच्छदः । पुरः स्थितोऽपि भूपालो नालोकि काल्मषा
तया ॥ ६३ ॥ तादृग्णां निरुप्यालं भूपालोऽप्यश्लथव्यथः । उपसृत्य शनैरेनामृचे दुःखार्द्रया गिरा ॥ ६४ ॥ किं देवि
हृदि ते दुःखमिति वाक्श्रयणादियम् । सुतोत्थितेव वीक्ष्याग्ने भूपं संभ्रममागमृत् ॥ ६५ ॥ आगते जीवितेशेऽपि
नोचितं रञ्जितं मया । इति दुःखेऽतिदुःखे सा दग्धे पिटकवदधी ॥ ६६ ॥ अथ चादुचमत्कारचाहृक्तिः पृथिवीपतिः ।
ऊचे तां जनचेतांसि कर्णोत्थये नयन्नम् ॥ ६७ ॥ मदागमनसंरम्भमभोरुहसुखि लज्ज । भज वाचं दिवाचन्द्रसहस्रं
त्वन्सुखमाप किम् ॥ ६८ ॥ नापराहं मया किञ्चित्कोऽन्यस्त्वथ्यपराधयति । जानामि चरचारेण कुशलं त्वत्पितुः
कुले ॥ ६९ ॥ कौतस्कुतेन तद्गना विलासतरवस्तव । साञ्जनाश्रुमदौघेन माधता दुःखदन्तिना ॥ ७० ॥ इत्थं यथा

गगच्छच्छन्नीनापस्तथा । उद्दाल्पथिन्दुरेवाभृदिधं नोवाच किंचन ॥ ७१ ॥ सा भूस्तदा तदालीभिः पञ्चाली-
 भिग्न्याभितः । धारालैर्दृज्जलैर्दुःखकलिधारागृहं कृता । ७२ ॥ सुब्रह्माल्पाणि पाणिभ्यां प्रमृज्य नयनद्वयम् । अल्पाग्रही
 महीकान्तस्तामृच्छन्मुष्टुष्टुः ॥ ७३ ॥ अथो कथंचिदालम्ब्य सा धैर्यमिदमभ्यधाद । हा निःपुलाहमित्युक्तमाले
 तारं स्रेद सा ॥ ७४ ॥ इत्युक्तित्रयणादेव हृदेयस्यापि चक्षुषी । पूरयामासतुः प्राधृणमासाविच जलैरिलाम् ॥ ७५ ॥
 निरादय धरानाथो धैर्यं संधाय कष्टतः । दुःखमग्रां प्रियामाह गलितागलिताश्रुदृक् ॥ ७६ ॥ आहिताग्निरहं देवि नित्यं
 दुर्गाग्निनामुना । त्वया सद्धर्मचारिण्या म युक्तं प्रकटीकृतः । ७७ ॥ तद्भाग्यं कास्ति मे येन त्वयि पुत्रं लभे शुभे । को
 जीयः पुण्यवांस्लाहगरितं यस्ते सुती भवेत् ॥ ७८ ॥ तस्खेदमरविन्दाक्षि मन्दीकुरु करिष्यते । तत्किंचन तपो येन भवि-
 ष्यति मुनस्तव ॥ ७९ ॥ तवामयस्यानुसारेण भविष्यति सुनस्तव । इत्याददे गिरं कीरोऽप्याम्रद्रुमशिरश्चरः ॥ ८० ॥
 मुदानुमोदमानो तौ तळ्यःसद्रुपश्रुतिम् । दम्पती यावद्रुपश्रुतौ जातौ तावदपदयनाम् ॥ ८१ ॥ पूरिते जलभृज्जालैर्जम्बालै-
 र्विच यत्तमनि । भीतमक्कायसंघट्टाघरन्तं गगनाग्रेणे ॥ ८२ ॥ स्वच्छन्दं गच्छतामिच्छाविच्छेदो भूदमीषु मा । इति दुरा-
 त्युगो मार्गं मुञ्चन्तं दिदि पत्रिणाम् ॥ ८३ ॥ धिकाशयन्तं लोकानां लोचनानि सरोजघत् । रविगर्भादिवोत्कीर्णं कीर्णं
 कान्तिकदम्पकैः । ८४ ॥ खेत्तीनां निरं पञ्चमहाव्रतमयश्रियाम् । विलाससग्रप्रायमानकमकराननम् ॥ ८५ ॥ रज्ज्वर-
 नगग्योत्तिलोल्या लज्जितैरिव । अचिसैरपि तैः स्वर्णरत्नप्रारैरभूयितम् ॥ ८६ ॥ सहासुनेव यास्यामि मोक्षेऽपीति
 मनोरथात् । लाघवार्थमिव श्रामीभवताग्रेन भासुरम् ॥ ८७ ॥ किममाणतपस्तारं पूर्तीभूतैश्च सेवितम् । कृतैः करिष्यमा-

नैश्च तपोभिरिय साधुभिः ॥ ८८ ॥ विनयंघरनामानं विद्यापरमुनीश्वरम् । उत्तरन्तं पुरोभागे स्वस्य भाग्यमिवावस्तु-
 तम् ॥ ८९ ॥ नवभिः कुलकम् ॥ पदं ददौ च स क्षमायां ननाम च जनाधिपः । तं त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य सानन्दः सपरि-
 च्छदः ॥ ९० ॥ अथाथाय करौ मूर्ध्नि पृथिवीपालपुत्रवः । मुनिं व्यजिज्ञपद्त्ताशियं कुराशुमद्विषम् ॥ ९१ ॥ प्रभो नमोऽ-
 पास्यास्य किमभाग्यं विजृम्भितम् । किं भाग्यं मद्भुवो वा यस्सन्मुक्त्वा त्वमिमां श्रितः ॥ ९२ ॥ अद्य माथ कृतार्थोऽ-
 ह्मद्य मे सफलं जनुः । अद्य मे जीवितं श्लाघ्यमद्य राज्यं च मेऽनघम् ॥ ९३ ॥ तव स्तवामृते वाचि दर्शने श्वाससौरभे ।
 पदस्पर्शे मिथोहत्वा ममाक्षैः मिश्रते कलिः ॥ ९४ ॥ तद्दृष्ट्वानिर्नो सितां शीतां सुरभि मयुरां गिरम् । यच्छावेक्षामसादेन
 पञ्चाक्षमीतये प्रभो ॥ ९५ ॥ युगम् ॥ अथ तीर्थंशसिद्धान्तकल्पद्रुकुसुमेर्गुनिः । वचोभिः शोभयामास वस्तुधावासाव-
 श्रवः ॥ ९६ ॥ चिरादधौघसंघट्टविपादनपटीयसीम् । नभःपथेन मे तीर्थेयात्रामुर्वीश कुर्वनः ॥ ९७ ॥ इदमथैव देवाधिदेव-
 मग्निदरमण्डलैः । भद्रधर्मद्विपालानस्तस्मैरिव विभ्रूयितम् ॥ ९८ ॥ जिनेशपृषधूमोर्मिनाशितैर्मशकैरिव । त्वच्चरित्रकृशैः
 पापत्रजैरव्यथितप्रजम् ॥ ९९ ॥ पौपथग्राहिणां भित्तिलम्बितै रत्नमूर्पणैः । अपि पौपथशालासु निशि घ्वस्ततम-
 स्तति ॥ १०० ॥ बभूव भुवनोदामरोचिलोचनगोचरम् । व्यक्तमुक्तावलीपुल्पप्रकरं नगरं तव ॥ ११ ॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥
 तदेतदवनीनेतदूरनः पश्यतो मम । प्रीतिप्रतिष्ठचित्तस्य चिन्नामृदिति चेतसि ॥ १२ ॥ दूरतो दुरितं जेता नेतास्य नगर-
 ह्य गः । आरामिकेण नारामो रामः स्यादद्यमात्मना ॥ १३ ॥ तत्तमत्र महात्मानं पश्यामीत्याशया मया । निक्षिप्तचक्षु-
 पादर्शि भवानीदक्षदुःखभूः ॥ १४ ॥ तत्तज्ज्ञातुामहायातो महीधव जवादहम् । को न स्याद्भर्मधीराणां सतां दुःखेन

दुःगितः ॥ ५ ॥ तत्रल्प भुवनकल्प दुःखं किं धर्मिणोऽपि ते । स्यादिन्दुधामधौतस्य काण्यनिः कुमुदस्य किम् ॥ ६ ॥
 अथाभ्यपत्त भूमर्त्तो प्रभो दुःखतमो मम । सुतेन नयनाम्भोजसहस्रच्छविना विना ॥ ७ ॥ इदानीं तत्परित्रस्तं तद-
 भ्युदयमृचकः । यदेप वीक्षितो युष्मच्चरणायकणोदयः ॥ ८ ॥ अथ पृथ्वीपतेः स्पष्टमिष्टार्थफलवल्लिकाम् । गिरसुखा-
 मगामास म सुनिः स्मितपुष्पिनाम् ॥ ९ ॥ भविष्यति शुभं भूप सर्वमेव तत्र युवम् । यद्भस्मिन्पथि पान्थानां फल-
 मिष्टं पदे पदे ॥ १० ॥

इदानीं शृणु ह्यन्तमस्ति विस्तीर्णवैभवम् । भूर्भुवःस्वस्त्रयील्यातं दूरपाराभिधं पुरम् ॥ ११ ॥ यस्य भूमिपृष्ठा-
 ण्यादृश्योलोकं विचक्षणः । श्वेःशिरोगृह्णाण्यूर्ध्वलोकमालोकशालिनः ॥ १२ ॥ महारम्भवशीश्रूतसुरासुरनरोगः ।
 उपशामन इत्येतत्पुरं पाति जनाधिपः ॥ १३ ॥ दत्तमुच्चैःपदं येन तुष्टेनेव सुपर्बणाम् । अर्पितं कुपितेनेव द्विजिह्वाना-
 मपःपदम् ॥ १४ ॥ यम्बुव मन्विबः शुद्धबुद्धिरित्यस्य विश्रुतः । अशेषतत्पुरोदारसर्वव्यापारपारगः ॥ १५ ॥ प्रभोरादेशतो
 नित्यं त्रेऽस्मिन्नभतधिरात् । पुण्याश्रय इत्यस्य मिलितः सुहृन्पदा ॥ १६ ॥ स कोऽपि परमस्येमा प्रेमास्मिन्नस्य विद्यते ।
 बभूव भोजने येन भाजनस्य.नि नान्तरम् ॥ १७ ॥ प्रीतिं बभार तेनैव त्यातेनालंकृतेन सः । न कदापि स्वयं त्यातो
 नालंकारं चकार वा ॥ १८ ॥ स्वयं कुसुमकर्पूरकस्तूरीचन्दनादिभिः । अमुं स वासयामास न चक्रे वासमात्मनः ॥ १९ ॥
 दुःखिनो दुःखिनस्याप्य स्थानं पूरयितुं सदा । सोऽन्नमदसुवने वाटं मूढः स्वार्थनिक्रयसः ॥ २० ॥ ययस्योऽपि समं शोते
 समं जागर्ति तेन सः । समं याति समं तिष्ठत्याधिर्यं प्रेम्णि दर्शयन् ॥ २१ ॥ इति तस्य महोपायमेवमपसरपेक्षालम् ।

नित्यासक्ततया नित्यमित्रमित्यमुमभ्यधुः॥२२॥ किं चैप पितृपूज्योऽयमिति दाक्षिण्यतः श्रुतिम् । इत्ते विश्वहिताख्यस्य
 पुंसो वाचि कदाचन ॥२३॥ अयमुल्लाममत्तो मां मन्यतेऽथ न मन्यते । इति द्विधानना चिश्चरितः प्राह कदापि तम्
 ॥२४॥ उदारस्फाररूपश्रीर्महाकुलसमुद्भवः । सुहृत्तवैप नो कस्य प्रयाति स्पृहणीयताम् ॥२५॥ किं तु त्वमनुत्तोऽसि
 यथास्मिन् तथा त्वयि । अयमन्तःकुशुद्धत्वाद्द्वारायत्यनुरागिताम् ॥२६॥ यतः लानेन भोग्येनालंक्रियेत यदैव न । कदा-
 प्यसत्कृत इव स्यात्तिरूपस्तदैव सः ॥२७॥ तथावैवतो न स्याद्वैचिल्यममुना सह । दृःलेऽप्याश्वासकलावर्कतुं कोऽप्यु-
 चितः सुहृत् ॥२८॥ यदा विघटसे देवात्सहानेन तदा तव । नान्यो भावी सुहृदोर्कैर्द्रस्यैस्तु हसिज्यसे ॥ २९ ॥ एकं
 नेत्रमनेत्रेषु सूनुमेकमसूनुषु । एकं मित्रममित्रेषु जगुर्मित्राणि तत्कुरु ॥ ३० ॥ इति विश्वहितोक्त्यासौ किञ्चिदत्रित-
 चेतनः । चक्रे मित्रं कृतज्ञाख्यमपर शिथिलादरः ॥ ३१ ॥ तमन्नवद्वालंकारगन्धताम्बूलमण्डलैः । सौऽपीणायत्कृतज्ञाख्यं
 मित्रं पर्वणि पर्वणि ॥ ३२ ॥ पूज्यमानं समालोक्य तेन सर्वेषु पर्वसु । समाचक्षिरे पर्ववयस्य इति तं जनाः ॥ ३३ ॥
 ईदृग्विधसुहृद्व्यन्धनिविडद्वन्द्वपातिनम् । स विश्वमहिता विश्वहितोऽसुं पुनरभ्यधात् ॥ ३४ ॥ त्वद्दुःखे
 दुःखितो भावी सैप पर्वसुहृत्क्षणम् । भव्योऽयमपि किं त्वीदृग्निमित्रार्थं न दिशाम्यहम् ॥३५॥ यः स्यादल्पेन संतुष्टो
 नत्या वा स्तचनेन वा । दृःलेभ्यः क्षम लद्धर्तुं स कोऽपि क्रियतां सुहृत् ॥ ३६ ॥ विहस्य शिरसि न्यस्य शुद्धबुद्धिः
 करौ ततः । केदृग्मया सुहृद्व्योऽपृच्छद्विश्वहितादिति ॥३७॥ अथैष अचणानन्दप्रवणामन्दवाग्भरः । शुद्धबुद्धेः पुरो
 विश्वहितं विश्वहितो जगौ ॥३८॥ विभावरीधिसुविभासंनिभामलकुन्तलम् । रङ्गातराग्रायमानश्रीचरन्वीचरम् ॥३९॥

सुगतानन्दनर्षुरप्रगौरतरयुतिम् । तारकोटीरताडङ्गहारकेयूरकङ्कणम् ॥४०॥ आनाभिकूर्चसुचुद्र विल्लाणांङ्गं सदास्मितम् । दद्या प्रमद्वया पुंसः पश्यन्तं नमतोऽग्रतः ॥ ४१ ॥ मध्येपुरं परिभ्राम्यञ्जुद्वयुद्धे कदाचन । पुमांसं मांसलञ्चीकमीदृशं क्वपि पश्यसि ॥ ४२ ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ अथ सोऽभिदधे तात कदापि जिनसद्यनि । कदापि मुनिशास्त्रायां तदापि सद्ने सताम् ॥ ४३ ॥ कदापि राजमार्गन्तः संचरन्तं नरोत्तमम् । संचरन्पथि पश्यामि सेव्यमानं वरेनैः ॥ ४४ ॥ युग्मम् ॥ इत्यारुर्ण्य जगौ विश्वन्निस्तस्रं सुदृत्कुरु । अत्र तरसंगमाधाने दुःखं न स्यात्कृतोऽपि ते ॥ ४५ ॥ न हि सिद्धः पुर्माह्लोकनाथाल्प्यः सर्वगो महान् । आश्रितं पति भृपात्रिकृपसर्पायपायतः ॥ ४६ ॥ इत्यस्य शिक्षया मन्त्र्यं तेन माकं चिकीर्षति । प्रमादाद्विस्मरयेव शुद्धयुद्धिर्दिने दिने ॥ ४७ ॥ अभियोगे ततो विश्वहितेन विहिते सुहृः । तं ननामैकदा लोकनाथं यानस्य एव सः ॥ ४८ ॥ कदापि कार्यनो गच्छन्दरे दृष्टस्य वर्तमनि । तस्य प्रणामसंदेशं प्रेषयामास पार्श्वगे ॥ ४९ ॥ फलपुण्यादिकं चारु केनचिद्दोफनीकृतम् । यस्य कस्यापि हस्तेन तस्मि प्रेषीत्कदापि सः ॥ ५० ॥ दूरस्थोऽपि स्वयं गत्वा युग्यादुशीर्यं नप्यते । स महात्मा स्वयं चास्मि दोष्यं पुष्पफलादिकम् ॥ ५१ ॥ इत्थमारुघ्यमानोऽप्यमतिदाक्षिण्यगुरितः । दक्ष रक्षिष्यति स्पष्टं भवत्कष्टं कृतोऽपि ते ॥ ५२ ॥ एवं पुनरसौ विश्वहितेनाभिहितो मुदा । गानादुशीर्यं तं पुष्पफलैरर्चति चन्दते ॥ ५३ ॥ त्रिभिर्विद्वेषकम् ॥ अयमालोकितं मार्गं नियमेन नमन्यमुम् । इति प्रणामसुहृदं जगदुस्तास्य तं जनाः ॥ ५४ ॥ इति गितत्रयीभेनामेष संतोषयन्सदा । उग्रशामनभूषण्य गासने मुगिरं स्थितः ॥ ५५ ॥ एकदा निलम्बित्रेण सहेकशयने स्थितः । सुखं स एष सुख्वाप भूरिभोगत्रिम-

पणः ॥५६॥ याचन्निडां मुमोचायं तावत्पार्श्वेव्वलीकन । इगामावशोणदृशः कुरान्नरानुद्भवमुद्गरान ॥५७॥ कुद्रस्य भर्तु-
 रादेशकृतो यूयं किमागताः । मयि केनापराधेन कारितं प्रमुणास्ति किम् ॥५८॥ पृथमेतेन ते पृष्टाः प्राहुर्भर्तव्यं दोष-
 यित् । त्वं तु स्वाम्यादतः कृष्टा क्षेपितोऽस्यैव रूपके ॥ ५९ ॥ युग्मम् ॥ इति तद्याभ्यमारुर्ण्यं सोऽयं भयभराकुलः ।
 नित्यमित्रं प्रति प्रोचे गिरा मन्दत्वगुप्तया ॥ ६० ॥ सखे सखे समुत्तिष्ठ कथंचिदपि रक्ष माम् । उग्रशासनघात्रीशः
 कुद्वयानयुना मयि ॥ ६१ ॥ कति संपदि मित्राणि न स्युर्लुब्धानि देहिनाम् । दृश्यतेऽपि विपत्तौ यः क्षितिस्तेनैव
 रत्नम् ॥६२॥ पितृमातृप्रियाभ्रातृपुत्रादिभ्योऽपि वत्सलः । सुहृन्ममामि सन्मित्रं दुःखोद्वाराय धार्यते ॥ ६३ ॥ तदि-
 दानीं ममानेन क्लिश्यमानस्य भूसुजा । अपारदुःखरूपारतारणाय तरीभव ॥ ६४ ॥ अग्रे स्नानाननो नित्यसुहृदि-
 त्याह किं तु भोः । त्वं दिशसि मे मुदं संवन्धः क इवावयोः ॥६५॥ किं नोपलक्षतेऽसौ मामिति भ्रान्तयेव शुद्धयोः ।
 कस्ते चित्तत्रमः किं मां न जानासीति तं जगौ ॥ ६६ ॥ अथायमूचे ज्ञातोऽसि राजद्रिष्टं किमप्यधाः । तस्यां न्यग्राह-
 यन्नयायाभिग्रहोऽप्युग्रशासनः ॥ ६७ ॥ तन्मे राजचिन्द्रेण न कार्यं किमपि त्यया । स्वकृतस्य प्रमाणेन सहस्रैकोऽपि
 निग्रहम् ॥ ६८ ॥ ऊचे सोऽथ सखे नित्यमकृत्यं त्वकृते कृतम् । सर्वं ह्युपकृतं तुभ्यं सुक्तान्युपकृतानि हा ॥ ६९ ॥
 भयातिविधुरो नित्यसुहृदभ्यथित क्रुधा । किमदृष्टुष्यसि नित्यं मल्लुते किं कृतं त्यया ॥७०॥ यथा यथाहं त्यदत्तमा-
 ह्वरामि तथा तथा । प्रीतिस्तेऽभूत्ततः स्वस्मै स्वया सर्वं कृतं न मे ॥७१॥ मिथ्यावादिन्न मे कार्यं राजद्रिष्टकृता त्यया ।
 तन्मे पार्श्वे विमुञ्चेति धिक्वस तेन गले धृतः ॥ ७२ ॥ इहान्तरे गृहान्तर्द्रोषपार्वणः सुहृदायगौ । उग्रशासनसरुदं शुद्ध-

बुद्धि निशाम्य मः॥७३॥निलमित्रे विमुक्ताशो दीनं चक्षुर्जलाविलम् । किं कर्तव्यत्वमूढोऽसौ पर्वमित्रं प्रति न्यधात्॥७४॥
जातं मित्र किमेतत्ते कथंचिच्छुट संप्रति । दत्त्वा मदीयं सर्वस्वं दुःखेऽस्मिन्मां नियुज्य वा ॥ ७५ ॥ एवं गलज्जलभरं
कलयन्नगनद्यम् । पर्वमित्रस्य गां श्रुत्वा दध्यौ शुद्धमतिस्तदा ॥७६॥ पोषितः लपोषितस्वेन धिग्मया पुरुषाश्रयः । हहा
कृतं कृनद्दस्य न रुदाचन किंचन ॥ ७७ ॥ इत्ययं चिन्तयन्नैव निलमित्रेण शुद्धधीः । गले बाढतरं द्युत्वा द्रुतं दूरीकृतं
स्यतः ॥७८॥ भेनं नयच्चं स्थानेऽस्य मां नयच्चं रयादिति । पर्वमित्रे कृताक्रन्दे सोऽग्राहि नृपकिंकरैः ॥ ७९ ॥ तैस्त-
स्मिन्पलतः कृष्टे कृष्टे पर्वसुहृद्यभूत् । चिरापुत्रीं विवाह्येवाशेत निलसुहृत्पुनः ॥ ८० ॥ द्वादशाकंप्रभाचक्रकर्कशेन
कुशाशुना । वीसक्रांढस्य कृपस्य पार्श्वेऽसौ तैरनीयत् ॥ ८१ ॥ हहासुष्मिन्नहं क्षेप्योऽमीभिः क्रूरतराशयैः । तत्कथं नु
मयिष्यामीत्युत्कम्पोऽयमचिन्तयत् ॥८२॥ मयि विश्वहितेनोक्तं यदा दुःखे पतिष्यसि । त्वां सिद्धः सर्वगो लोकनाथः
पासयत्यसौ तदा ॥८३॥ म मे संप्रति कालोऽयं करालोऽतिभयंकरः । तदसौ भवतु श्रीमाञ्छरणं करुणार्णवः ॥८४॥
इत्यस्मिन्प्यायति स्फायमानञ्जुलतेजसः । हीरचीरपरीयानददबन्धकृशोदराः ॥ ८५ ॥ शुभ्रवज्रशिलागर्भमयदण्डोघ-
पाणयः । अत्युपारहदस्तारदृष्टयः स्फारमूर्तयः ॥८६॥ मुक्तावामदृढग्रन्थिग्रहावलितवेणयः । उत्तरंस्या दिशः केचिदीयुः
मारत्यरा नराः ॥ ८७ ॥ त्रिमित्रिशेषकम् ॥ अमुं मुञ्चत रे योऽद्रं मचा धत्तायुधानि वा । इति तेषां गिरा भूपकिंकरैः
समरे म्यितम् ॥ ८८ ॥ तनस्तेषां च तेषां च दूरोद्भूतरजस्तामाः । प्रकम्पितजगञ्चितः समरः सममृन्महान् ॥ ८९ ॥
तेमंहापुरुषे राजपुंरुषाः परुषायुधाः । उचैःस्थितस्य लोकस्य पश्यतो जञ्जिरेतराम् ॥ ९० ॥ त्रासिताः प्राणिनाः क्षुण्णा

हारिता मारिताश्च ते । ते सिद्धयुरूपैः पञ्चाशके विजयनर्तनम् ॥ ०१ ॥ त्वग्रणामसुहृद्भक्तानाथस्त्वाभाहयेदिति । ते
 शुद्धबुद्धिं कृपान्तात्करेणादाय तेऽचलम् ॥ ०२ ॥ स तैः समं ब्रजत्रये शिबरोल्लिखिताम्बरम् । अतुल्योल्लासिकल्पाण-
 मयसर्वाङ्गसुन्दरम् ॥ ०३ ॥ अचञ्चलमिलन्मुक्तावलीचलयमञ्जुलम् । स्वविस्तारगुणैर्गुरुरिताशाससुबयम् ॥ ०४ ॥
 अग्नीकृतमहारत्नरत्नरथकुञ्जरम् । आलयं प्रीतिमानेक सुविवेकं व्यलोकयत् ॥ ०५ ॥ त्रिभिर्विदोषकम् ॥ अथ कञ्चित्कु-
 र्वाक्षीशृङ्गारैर्नयनोत्सवे । कचिद्दीप्तसुधासिन्धुतारणोत्तरलश्रुतौ ॥ ०६ ॥ क्वचिद्बृहद्द्वारामसौर्योल्लासिनासिके । क्व-
 चिस्त्वाद्यथातलोकप्रचलद्रसनाश्ले ॥ ०७ ॥ कचिद्विलाससरसीमरुत्सुलकिताङ्गे । तस्मिन्सद्यनि निश्छद्यप्रमोदः प्रवि-
 वेश सः ॥ ०८ ॥ त्रिभिर्विदोषकम् ॥ अथारात्रिकसंकाशाभ्रमन्मार्तण्डमण्डलम् । दूर्बाराजितरौप्यार्थपात्राभष्टगलान्छनम् ॥ ०९ ॥
 मङ्गलाक्षतसंभारनिभ्याकीर्णतारकम् ॥ प्रणम्यमानं हृत्पद्मिः सुरासुरनराधिपैः ॥ १०० ॥ स्तूयमानं स्वधीशालया
 सर्वदर्शनसूरिभिः । प्रसादविशवां दष्टिं ददतं सेवकान्यति ॥ १ ॥ युते चतुर्भिधरणैर्भांगेनापि सुदुर्लभैः । निविष्टं
 विष्टरे लोकस्पृहणीचे महीयसि ॥ २ ॥ तस्य विश्वहितस्याङ्गे कृतावष्टम्भसुस्थिरम् । प्रणाममित्रं दीप्तार्द्रं लोकनाथमलो-
 कयत् ॥ ३ ॥ पञ्चभिः कुलम् ॥ तद्रीक्ष्य विश्रितोऽथायमध्यापद्विग्ममौचित्यम् । सर्वस्वं निलमित्राय दत्तं नो सत्कृतो-
 ऽप्ययम् ॥ ४ ॥ अमविष्यद्गतिः का मे कामेन चरतः क्षितौ । नतिमप्यकरिष्यं चेद्वास्य विश्वहितोक्तिभिः ॥ ५ ॥ इति
 चिन्तार्तचित्सोऽयं लोकनाथं ननाम ॥ तेनालिङ्गप घृणथाङ्गे सपमोदवशंवदः ॥ ६ ॥ किं मित्रं चिधुरोऽसीति शृष्टस्तेन
 महात्मना । शुद्धधीरभ्यधादात्मन्युग्रशासनतो भयम् ॥ ७ ॥ अथासुं स महात्माह किं भयं ते श्रितस्य माम् । क उग्र-

नामनस्तस्य दृःखं मूर्त्तिं मुखे रजः ॥८॥ न सखके मया किञ्चिदपमिलयि मा शुचः । सत्कृतिभ्यः सुमस्ताभ्यो महती
 सारकृतिर्ननि ॥ ९ ॥ सेयकानां दददहर्म्मो शौर्यादेः स्यान्वृषोऽवृषाः न तु तेषां प्रणामस्य कथमप्यवृणो भवेत् ॥ १० ॥
 ततः कृतमणामस्य न भवामि तयानृगाः । पदं ब्रैलोग्यसाम्राज्याद्प्युत्तरमनर्पयत् ॥ ११ ॥ कृतिन्किञ्चिद्विहणस्यास्य ददे
 यायत्कल्याणतरम् । तायस्तिष्ठेय मत्पान्धे मा कुतोऽपि भयं कृथाः ॥१२॥ इत्युत्तवा स गृहस्थाग्रभूमौ तेनाधिरोपितः ।
 तस्यो सुगुरगृहातुल्यकालपूर्णमनोरथः ॥ १३ ॥ कैरप्यथ विनैरेनं लोकनाथोऽभ्यधादिति । ज्ञातोऽसीद् चिरात्सिष्ठन्नुग्र-
 दाससत्किर्कटैः ॥१४॥ वज्रयित्वैव मे सम्यग्दष्टिं दृष्ट्रैकैवेष्टिताः । कदाचिच्चलयित्वामी त्वां ग्रहीष्यन्ति शत्रवः ॥१५॥
 तन्मुद्ये विद्य कुत्रापि भवन्तं यत्र तत्र ते । संभुग्वालोकनेऽपि स्युर्न समयोः कथंचन ॥ १६ ॥ किं तु कष्टतरः पन्थाः
 मुदृत्ं तत्र गच्छताम् । धुनृष्णादिमहादुःखं महामानैर्विलहृ पते ॥१७॥ तत्रिधेहि दृढं क्लेशसहने गहने मनः । मामन्वेदि
 कृत्रिःदेदि कण्ठपीठे पदं त्रिपाम् ॥ १८ ॥ मनोद्गारिभिराहार्थलोभवित्वा पदे पदे । पथि त्वामाहयिष्यन्ति स्नेहमारभ्य
 बेरिणः ॥ १९ ॥ भङ्गेन शान्ता चित्तेन संभावयसि तान्यदि । तच्छलाद्दृष्ट्वामाणं तैस्त्वां रक्षिष्याम्यगृहं न हि ॥ २० ॥
 इगुं शिघ्रपितृबेय लोकेन प्रस्थितः पथि । तदद्वन्द्वनिधयः शुद्धबुद्धिरन्ध्रबलन्मुदा ॥ २१ ॥ तृपितो यत्र यत्रैप विषमे-
 ऽजनि परमनि । तत्र तत्र पयः शीलं विभागच्छेति भाषिणीः ॥२२॥ स्फारहरापलंकाराः शृङ्गाररथेषु देवताः । आलो-
 क्त पयःशालापालिका वरपालिकाः ॥ २३ ॥ युगमम् ॥ पान्यमंयातपादाप्रपातकणे रजोऽपि । तृणे च तत्र ऋजे च
 महदास्तवदशोऽगतनः ॥२४॥ ध्रुवक्षामकृत्रियत्रभृषणशालोक्त सोऽग्रतः । मज्जाः पद्मनिर्मलश्रीजना माजनाबलीः ॥२५

अध्वग्यमण्डलीखेदप्रस्वेदजलपिच्छले । रजोभारेऽप्यसौ तत्राहारेऽपि समदर्श्यमृत् ॥ २६ ॥ रविच्छविप्रतापेन ज्ञातो
यत्रायमाकुलः । तत्र च्छायानरुन्पु पगायदृष्टानवैक्षत ॥२७॥ दावानौ च ज्वलज्ज्वाले विशाले च द्रुमोच्चये । तस्मि-
न्विस्मेरयामास दृशं समरसामसौ ॥ २८ ॥ आकारयत्सु तद्रक्षामनुष्येषु मृदृक्तिभिः । नासौ प्रपञ्चयामास हेलयापि
विलोचनम् ॥ २९ ॥ इति शुद्धमतिः सिद्धप्रतिज्ञः सत्वरं व्रजन् । अनन्यसदृशाकारं केवलैः स्फटिकैः कृतम् ॥ ३० ॥
अदृष्टपूर्वं निर्भाग्यैः सभाग्यैश्च महद्ग्रहम् । पुरो निरूपयामास लोकनाथेन दर्शितम् ॥ ३१ ॥ युग्मम् ॥ तदालोकन-
संजातपरमानन्दमग्नहृत् । स तृणं गणयामास चक्रिशकादिसंपदः ॥३२॥ प्रविशाशु मद्यासौधं तदेतसेऽकुतोभयम् ।
तमित्युत्वाचलक्षोकनाथो लोकेष्टसिद्धये ॥३३॥

इति सर्वेष्टद सर्वकष्टपिष्टकरं प्रभुम् । त्वमप्येनं महीनाथ लोकनाथं सुहृत्कुरु ॥३४॥ मुञ्च दुःखं न दुःखेन भवन्ती-
ष्टानि कुत्रचित् । आराधुहि रयाल्लोकनाथमिष्टार्थसिद्धये ॥ ३५ ॥ अथापृच्छत्प्रियः पृथ्व्या लोकनाथः स कः प्रभो ।
कथं चाराध्यतेऽसौ त माराप्नोमि प्रियासखः ॥३६॥ इत्यमुक्ते नृपेणाथं मुनिराचष्ट खेचरः । अन्तरत्रधिया राजन्विचारय
कथामिमाम् ॥ ३७ ॥ ससार एव दुःपारो दूरपाराभिर्धं पुरम् । उग्रः कर्मपरीणामो राजास्मिन्नुग्रशासनः ॥ ३८ ॥
शुद्धात्मा जीव एवैतन्मन्त्री शुद्धमतिर्मतः । नित्यमिन्नं पुनस्तस्य यथोदितगुणं वपुः ॥ ३९ ॥ जनो जनितसौजन्यस्तस्य
पर्वसुहृन्मतः । गुरूपदेश एवास्य पूज्यो विश्वहिताभिधः ॥४०॥ तच्छिक्षयासुना राजन् यः प्रणामसुहृत्कृतः तं विदि
लोकनाथाख्यं धर्ममेवाद्भुतं प्रभुम् ॥ ४१ ॥ दृष्टाः सुसोत्थितेनाग्रे तेन ये निष्ठुरा नराः । ते दुःकर्मगणा व्याधिमृत्यु-

भुङ्गति हेतयः ॥ ४२ ॥ ते रुद्धी निःक्रियं वीक्ष्य जीवः शुद्धमतिर्विभुः । तस्मिन्नुपकृतं मेने भस्मनि क्षिप्रवत्तदा ॥ ४३ ॥
 कदाचित्किञ्चिदप्येष यद्ददौ स्वजने जने । तदा धावति दुःखान्तं तदमन्यत सावित्र ॥ ४४ ॥ कृष्टोऽङ्गेन गले धृत्वा
 मन्दप्रि स्वजने शुचा । नीनो यत्रैप कृपोऽसौ नरको दुःखसाश्रिकः ॥ ४५ ॥ शरणं लोकनाथोऽस्तु ममेति गदितेऽमुना ।
 ईयुरे पुरुषाः कर्मगणास्ते धर्मसाश्रिकाः ॥ ४६ ॥ जितदुःकर्मधिनिन्दे यत्र सत्कर्मभिस्त्वसौ । लीलावासः स धर्मस्य
 विवेकाण्योऽतिनिर्मलः ॥ ४७ ॥ दानशीलतपोभावसत्पावोपशमासनम् । गुरुपदेशावष्टम्भं तत्रासौ धर्ममैक्षत ॥ ४८ ॥
 श्रीयमेण स्वसौधाप्रमूसौ कालं कमप्ययम् । देवेषु सम्यग्दृष्टित्वपदे सौक्येन लालितः ॥ ४९ ॥ ततः शिक्षास्थिरं मार्गं
 रिपयैरप्रलोकितम् । धर्मस्तं मन्दिरे मुक्तौ मुक्तवानकुतोभये ॥ ५० ॥ येन प्रणाममात्रेण प्रसन्नेनेति निर्मितम् । स धर्मो
 विधिनाराद्धो राजन्कि किं न यच्छति ॥ ५१ ॥ अथान्यथाद्वरित्रीन्द्रस्तत्क्रियोश्चिद्रमानसः । धर्मस्वाराधने देवीसखं
 शिशुररायाशु माम् ॥ ५२ ॥ दामान्तसमुद्रोर्मिशीकरप्रकरैस्ततः । अक्षरैः शिक्षयामास साधुधर्मविधौ नृपम् ॥ ५३ ॥
 धर्मस्य तत्स्याररिसद्धानार्थोपाध्यायसाधवः । यथा पञ्चेन्द्रियाणीच तुष्यन्ति नृप तत्कुरु ॥ ५४ ॥ सुखसाध्यमसंभाव्यप्र-
 त्यहकणमप्यरते । श्रुतिवीप्रिय तत्प्रोतेऽन्यायं विपुलं शृणु ॥ ५५ ॥ जयरश्मःशिश्विषिपस्तम्भनः प्रियलम्भनः । महामन्त्रो
 नमस्कारः पञ्चानां परमेष्ठिनाम् ॥ ५६ ॥ मर्त्यामर्त्यासुरश्रेणीकर्केण्डव्य किमदमुतम् । यत्करोति नमस्कारः संसुर्वा सुक्ति-
 मप्यसौ ॥ ५७ ॥ राजन्मैप शुभीमृय त्रिकालं जप्यते यदि । तदयं प्रीयते धर्मः प्रसन्नसकलेन्द्रियः ॥ ५८ ॥ इत्युदीर्य
 मुनीन्द्रोऽयं सरहृष्यं रक्ष्यदात् । राक्षे पञ्चनमस्कारमन्त्रं पावित्र्यशालिने ॥ ५९ ॥ मन्त्राप्य धरित्रीन्द्रुः प्रीतश्च प्रियया

सह । रातश्च गगनं देहद्युतियोक्तदिग्मुनिः ॥६०॥ मुनीन्द्रदर्शनानन्दरसास्वादत्रिचेतनः । चिरं स्थित्वैव तत्रैव भवनं
 भूविस्तर्यौ ॥ ६१ ॥ अथो यथाविधि घराधिपतिः प्रतिवासरम् । चक्रे पञ्चनमस्कारमन्त्रध्यानं बहुस्रवः ॥ ६२ ॥ यथा-
 कालपतन्त्रीरो नीरोगो निरुपद्रवः । सरसाग्रसमुद्देशो देशोऽमुष्य तदाभवत् ॥६३॥ दुग्धैः क्षराद्धिर्धनूनां धारालैरुधसः
 पथि । यशोभिरिव भूपस्य तदा तस्य व्यभूयि भूः ॥६४॥ आविर्भूतुः सर्वेषु शैलेषु मणिखानयः । आसन्सर्वेष्वरण्येषु
 तदा तद्भुवि दन्तिनः ॥६५॥ इत्थं महर्द्धिचर्षिष्णुनिःशेषविषयजः । कदाचिदपि निद्रान्ते निशान्तेऽचिन्तयन्नुपः ॥६६॥
 अहो महत्त्वं मन्त्रस्य यत्प्रसादवशादभूत् । राज्यं मम मनोहारि स्पृहणीयं हरेरपि ॥ ६७ ॥ नयनानन्दसंदोहमन्दिरं
 नन्दनस्तु माम् । नाधुनापि धिनोतीन्द्रुरिव दुग्धपयोनिधिम् ॥ ६८ ॥ इति ध्यानभृतं घात्रीभृतं सद्यो विनिद्रदृक् ।
 राशी विशययामास संमदोह्लाससपदा ॥ ६९ ॥ पीयमानं सुधापूरं जनिताञ्जलिभिर्जनैः । वर्षकर्षन्करैर्विम्बान्मलिनं
 लक्ष्म निर्मलैः ॥ ७० ॥ योगीन्द्रैरपि साक्षेपं लक्ष्यमाणोऽधुना मया । स्वप्नेऽदर्शि प्रविद्येन्दुर्वदनोदरं स्थितः ॥ ७१ ॥
 युगम् ॥ इत्याकर्ण्याद्भुतरवमसोमां रोमाञ्चितः कथाम् । राजा वदनराजीवमरन्दमसृजद्गिरम् ॥ ७२ ॥ अकलङ्ककला-
 शाली धर्मात्मा मधुराकृतिः । जगतामुपजीव्यस्ते भविता देवि नन्दनः ॥७३॥ एवमस्त्विति बध्नत्यामेतस्यां ग्रन्थिमंशुके ।
 बहिर्भूव कम्बूनां प्रातस्त्वो मद्गलध्वनिः ॥७४॥ अथोद्यत्प्रमदामोदः सप्रियो मेदिनीपतिः । क्षणं स्थितो नमस्कारम-
 न्त्रध्यानस्थमानसः ॥ ७५ ॥ एतौ विशेषतस्तत्र मन्त्रे प्रष्टमरादरौ । शमयामासतुर्दुःखं गमयामासतुर्दिनान् ॥ ७६ ॥
 दिनेषु परिपूर्णेपु पूर्णेन्दुवदनस्ततः । सनुर्जज्ञे जयाबल्याः शुभेऽहि शुभलक्षणः ॥७७॥ पुत्रजनमोत्सवं यो यः कथयामास

मृमुञ्जे । म इदायुगदानन्दस्वस्य तम्याधिकाधिकम् ॥७८॥ तत्कालः दृपतेर्मुक्तचन्यबन्दुरचेतसाम् । तत्र पुत्रे तदोत्पन्ने
 छियामप्युत्सवोऽभूत् ॥७९॥ अस्मिन्गर्भस्थिते चन्द्र उदरे दृदशोऽभ्यया । इति स्वमाहदौ भूपस्तस्य चन्द्रोदराभिधाम्
 ॥८०॥ ममं रागयत्रिया बालः सोऽर्चयत दिने दिने । परा परिणतिः पञ्चपरमेष्ठिनमदृतेः ॥८१॥ स पञ्चवर्षदेशीयः
 मर्गमवनीभुजा । कलायुक्त्यो निःशेषकलाशिष्यार्थमितिः ॥८२॥ काममभ्यस्यतस्तस्य प्रज्ञातिशयमीक्षितुम् । कलाः
 कीर्णखेनेव तदुपान्तमुपागताः ॥८३॥ बालोऽय लालयन्तीभिः प्रहृष्टाभिर्मुहुर्मुहुः । कलाभिः कुतुकात्काममङ्गाद्भूम-
 नीयत् ॥८४॥ तस्य कथञ्चिद्विज्ञाभिः कलामिलांलितः शिशुः । यथा तामिर्विना नायं क्वचित्क्षणमपि स्थितः ॥ ८५ ॥
 क्रमात्कलाकलापेषु निर्भराभ्यामनासुरः । जज्ञे षोडशिविधेण गुरुगामप्यय गुरुः ॥ ८६ ॥ त्विहं लक्षणमार्गेऽकृतीवत-
 कीर्तुरं मृष्टः । स्मृत्स्मृतानुतवापीषु पान्थवत्तन्मनोऽविशत् ॥ ८७ ॥ दानहृद्य सुविद्यं च तं देशान्तरकोविदाः । जडमं
 श्रीमरन्वत्योः संगमं तीर्थमागमत् ॥ ८८ ॥ अभ्यामाद्भनयन्श्रीमत्स्य परितोऽपि सः । लोहपञ्जरमध्यस्य इवालोकि
 विज्योक्तैः ॥८९॥ अभ्यामकुतुकेनापि कोऽप्यस्य न पुरः स्थितः । स दक्षो लक्षमाघाय स्तम्भमेव श्युजुम्भत । ९०॥
 निर्विशेषपदग्न्यामः पुण्याद्भिमह्यपातिनः । त्वरावेशादविज्ञानपूर्वयश्चात्पदकमः ॥ ९१ ॥ सेलन्बुरलिकाघाति वामद-
 क्षिणमण्डलैः । स नास्मादं न स्वदे न च श्वासमदर्शयत् ॥९२॥ युगमम् ॥ नीरसं नम्भम्भस्य शत च महिषत्वषाम् ।
 मण्डेवभिदाग्यासे शरैर्योषो विक्षेप सः ॥९३॥ शरैरलक्षिणादानसधानाकर्षयोऽश्रुणोः । वेद्यानि विद्ववान्परचलमुत्स-
 रवान्ययम् ॥९४॥ सर्वेषु सैव निश्रेयु दुःकरेषु च दुर्धरः । अगीयन् बराथीशोर्धनुर्धरपुरधरः ॥ ९५ ॥ मेवके ज्ययाकिण-

श्रेणी भुजयोस्तस्य रेजतुः । हृद्द्वयशोभंङ्गीन्द्रमदलेखाद्योपमे ॥९६॥ कर्मो म भूषतेः सनुः प्रचलेषु पस्स्फुरन् । तुर-
 द्रेषु तरद्रेषु प्रतिबिम्ब रवेदिवा ॥९७॥ इतस्तत्स्तरलितैर्वालितैर्मधु चालितैः । द्विपैः सोऽप्रमत स्वैरं समीर इव नीरदैः ॥९८॥
 ऊरुसदशाकापीड्यमानग्रीवो यहच्छया । अत्रालयत प्रमत्तोऽपि नागो नाग इवासुना ॥९९॥ इत्यशेषकलाश्लेषविशेषसु-
 भगाकृतिः । पूर्णग्रन्थोपमां चन्द्रोदरः स्म भजते युवा ॥ १८०० ॥ सद्धर्मगनिसारस्य मतिसारस्य मन्त्रिणः । राज्ञा
 नीतिलयज्ञस्य शिक्षार्थमयमर्षितः ॥१॥ अतीव सान्द्रयन्कृत्तलान्दन्तकान्तिभिः । मन्त्री पुरः कुमारस्य नर्तयामास
 भारतीम् ॥ २ ॥ वत्स यच्छिक्षयामि त्वामर्कसुञ्ज्वालयामि तत् । आज्ञा राज्ञो न लङ्घयेति किञ्चिद्वत्सि तथाप्यहम्
 ॥ ३ ॥ सुस्थूलकरणः काममिह्लोकश्रियां नयः । परलोकश्रिया धर्म इव तीर्थशदेशितः ॥ ४ ॥ पुष्यः सेवाकृतां राज्ञा
 धर्मेणेव मनोरथः । न देयः पातकेनेव प्रत्युत न्यसनोदयः ॥५॥ कन्यदुः प्रार्थित वेगाद्धर्मस्त्वप्रार्थित चिरात् । द्रुत
 चाप्रार्थित चैको दत्ते सेवाभृतां नृपः ॥६॥ श्रीपु स्त्रीषु च नो रक्तिने विश्वामश्व रच्यते । जीवतां व्यसनायोषैर्मुनाना
 नरकाय गाः ॥७॥ कीर्तये धर्मसुलायै रक्षणीयः सदोयमः । स्थलमूर्ध्नि तृणालीव कीर्तिरन्याशु नश्यति ॥८॥ नृणां
 रूप न रूप स्यादान रूपं जगन्मुदे । वर्षन्नन्दो वर कृष्णोऽप्यवर्षन्विशदोऽपि न ॥९॥ रक्षणीयः सदा दक्षैः पुरेऽपि
 न्यसनी वसन् । पापान व्यसनं मूलं पापं दुःग्वततेरिव ॥१०॥ धर्मस्याव्यसन मूलं धर्मः सर्वसुखश्रियाम् । व्यसने
 सुखमिच्छन्ति मूढाः शैल्यमिवानले ॥११॥ सर्वव्यसनमुक्तेषु युक्तेषु सुकृतोत्सवैः । पुरुषेषु त्वया तात रचनीया रति-
 स्सता ॥१२॥ इत्यसौ सचिवाचार्यवाचा प्रीतो नृपात्मजः । मेने मुधा सुमनसः सुधयाप्युन्मुदः सुरान् ॥१३॥ कदाचन

सभागर्भं भूपो भास्वरसेवकम् । अलं चकार सत्चारमिन्न ताराविभुर्नभः ॥ १४ ॥ नृपाननदिनाधीशस्मितस्य सचिवेशितुः ।
अङ्गे पङ्केन्द्रस्यैव हंसो भूपालभूरभूत् ॥ १५ ॥ चितन्वानं कलानद्विः कलालापमिलापतिः । सुतं पश्यन्व्रतं स्वस्ने तस्मै
राज्यद्विमैदृत ॥ १६ ॥ तद्विबाहः स्वदीक्षायामन्तरायं धरापतिः । अमन्यताचनञ्जेण चिज्ञसश्चाशु वेत्रिणा ॥ १७ ॥ स्वा-
मिनामितस्यरिः काम्पील्यनगरेशितुः । राज्ञः श्रीरत्नसेनस्य दूतोऽस्ति ङारि चारितः ॥ १८ ॥ ब्रह्मस्त्वन्मुल्लचन्द्रेऽस्य
प्रमोदयितुमिच्छतः । प्रमो पुरय संकल्पमयनीकल्पयादय ॥ १९ ॥ इत्याकर्ण्यं नियुक्तोऽयं राज्ञा भूबह्लिसंज्ञया । तं द्रुतं
वेप्रभृत्तं ममादेशमवेशयत् ॥ २० ॥ आविर्भूतमदो द्रुतस्तदोत्संस्फुरत्करः । नत्वा नृपमथादिष्टे निविष्टो बिष्टरे पुरः
॥ २१ ॥ श्रीरत्नसेनः कुशली धयस्यः परमो मम । किमर्थं पात्रियोत्संस्तः स त्वां मयि नियुक्तवान् ॥ २२ ॥ इत्थं पृथ्वी-
मुग्रां न स पृष्टो दृष्टचेतसा । रवाभिमभूतजीमूतो द्रुतो बचनमाददे ॥ २३ ॥ युगमम् ॥ कस्तस्य कुशलप्रश्नो यस्ते हस्ते-
ऽपिनोदयः । स्वामिन्संकुचति कापि किं रवेः केलिबारिजम् ॥ २४ ॥ न स्वस्य किञ्चिदप्यल्पं स भूधव भवदशः ।
विगोरत्नः पुरमीडाषकोर इव मन्यते (?) ॥ २५ ॥ मर्यादोकार्यं यत्कार्यमस्ति तस्यास्यदीशितुः । तत्समाकर्णय
क्षोणियशिनिकर्णकुण्डल ॥ २६ ॥ अस्ति श्रीरत्नसेनस्य कलत्रं रत्नमञ्जरी । या विराजति तत्पुण्यपादपस्येव मञ्जरी
॥ २७ ॥ कलावती तु तत्कुञ्जिकमलेकरालिका । अस्ति तस्य महीनेतुस्तनया नगनोत्सवः ॥ २८ ॥ अष्टपूर्वं शीलस्य
रूपमा मंग्लेतरपि । ततदस्यां तदालोकद्रुतोत्कण्ठमिवागतम् ॥ २९ ॥ तस्यां धियं समालोक्य स्वतोऽप्युपरिबर्तिनीम् ।
हीयेव हृदये स्तीना छत्रं तस्यै कलाबलिः ॥ ३० ॥ राजलामो जिनप्रन्थजिनाज्ञाजिनयत्कियिः । व्यासकर्णशिशोद्वि-

गोणाविलचिन्वपणा ॥ ३१॥ दिद्युते नन्दैर्नर्नायं तथा भूपो यथा तथा । नावक्ष्यायेस्तथा भ्राति । गिरीन्द्रो गङ्गाया
 यथा ॥३२॥ नरेन्दुना सभादानदेवावसरश्चूमिषु । सहैव संचरत्येया नित्यं कान्तिरिवात्मजा ॥३३॥ उत्सङ्गसङ्गीनीमेनां
 कदापि कल्पमन्दपः । भूपितां भ्ररिभिर्भूपैः समाशुवमभासयत् ॥३४॥ अस्या रूपकलाशीलैः समः कोऽस्ति श्रितो
 वरः । इत्यृच्छन्वृपो दृतान्प्रभृतावनिवारिणः ॥३५॥ यावद्दन्त्यमी किञ्चित्तावन्तृपतिनन्दनी । नाहं विवाहं बाळ्या-
 मित्याह सा हर्षशालीनी ॥३६॥ अथेनामभ्यधाद्भूमिषिसुवैलभ्यलक्षणः । पाणिग्रहस्य चिसुली वत्से त्वच्छेमुषी
 कथम् ॥ ३७ ॥ न रतिः स्फुरति स्थान्ते येन केन विना तन । स त्वया श्वशुरावासे कायच्छायवदप्यति ॥ ३८ ॥
 चेन्ल्लायसि विगोगे मे तड्ढागाशेव पद्मिनी । आनेयामि तदत्रैव मरालमिव ते वरम् ॥३९॥ काम्यं यत्किञ्चिदन्यद्वा
 दूरं तत्पूरयामि ते । वत्से विवाहमात्सर्यमुत्सारय मदिच्छया ॥४०॥ इत्याग्रहमहीयस्या महीपस्यापि भाषया । सेयं
 विवाहवार्तामप्यमन्यत न कन्यका ॥४१॥ ततः कन्येयमेकान्ते पृथिवीकान्तकान्तया । विवाहाग्य मुहुः प्रार्थयमानादत्त
 गिरं चिरात् ॥ ४२ ॥ राधावेधं विधाता यो याता नार्पन्तरं न यः । मातर्मा तेन केनापि कृतिना परिणायय ॥ ४३ ॥
 इति तद्वचनं देवीमुखादाकर्ण्य पार्थिवः । राधावेधकृते वीरानाहातुं प्रैपयचरान् ॥४४॥ अहं तु गन्तुमनसा सौहृदस्य
 परां घराम् । इहास्मि प्रहितो राज्ञा विज्ञापितमिदं वचः ॥४५॥ यदेव कन्यया राधावेधे वरपणीकृते । चन्द्रोदरस्य
 योधन्वसिद्धयारिस्मि स्मितमानसः ॥४६॥ चन्द्रोदरं विना कोऽपि राधावेधाथ न क्षमः । इत्यस्यैव यशो न्यङ्क्तुमाहृता
 दोर्भृतः परे ॥४७॥ तदादिश चिशासिन्द्र चन्द्रोदरसिद्धोद्यमे । अधिकं दधतां स्नेहग्रन्थिदीर्घमिहावयोः ॥ ४८ ॥ इति

श्रीरत्नसेनस्य याचिकेनाश्रितस्मयः । ह्योपचितरोमाञ्चकञ्चुकः क्षितिकामुकः ॥४९॥ राधाबेधोत्सुकं लज्जमानं पाणिः
 प्राप्नोक्तिभिः । अस्मिन्महोत्सवे चन्द्रोदरं सादरमादिशत् ॥५०॥ युग्मम् ॥ प्रसाददानानन्दस्यूते दृते गते च सः ।
 गतुरद्रपमृचारः कुमारः प्राचलन्मुदा ॥५१॥ महत्त्वनिजितेनोच्चैरन्धिनेव चरीकृतम् । व्यञ्जयन्त्या ध्वनिं विश्वे वृत्तः
 वृत्तमगाभिनः ॥ ५२ ॥ पश्यन्नलंकृतान् रत्नैर्निगलन्मदनिर्क्षरान् । जयश्रीजगन्मकीडाभुधरान्गन्धसिन्धुरान् ॥ ५३ ॥
 त्यराभराभिरामाणि मुहुर्जनमनांस्यपि । आकर्षन्तीषु बेगेन दसदृग्वाजिराजिषु ॥५४॥ गद्गालहरिभिर्धुर्यहरिभ्यः शिक्षितुं
 त्यराम् । ध्वजज्वालाद्रुपेताभिः कान्तानालोकयन् रथान् ॥५५॥ गणयन्निस्तृणं प्राणांस्त्रिलोकीं च स्वधैर्यतः । अभि-
 मात्सरैर्यैरिष्टृतो यतिर्धरैरिव ॥५६॥ द्रष्टुं श्वप्रदिव्योः कन्याः श्रुताहावयपनिधराः । खनन्हरिखुरैः क्षोणीं कुर्वन्पथां
 रजोमरैः ॥५७॥ प्रामरामामिराकृष्टदृष्टिभिः स्मितदृष्टिभिः । असंस्कृतमनोशाभिरनाकृतं निरीक्षितः ॥५८॥ वधिसा-
 रदण्डिरीः स्वैर्मनोभिरियोज्ज्वलैः । प्रथितोपायनान्ग्रामवृद्धान्संमानयन्पथि ॥५९॥ सिञ्चन्धिरददृन्दानां दानान्भोभि-
 र्यनद्रुमान् । दुस्तराः सुतराः कुर्वन्नुर्वोपूलीभरैर्धुनीः ॥६०॥ गिरिमध्याच्चवैषम्यं भिन्दन्स्पन्दनेमिभिः । क्षोभगद्गद-
 योर्मिदग्निसहनैर्देसुजाश्रुताम् ॥६१॥ अज्ञातपथसंगारो विदग्धानां कथारसैः । क्रमात्कुगारः काग्पील्पपरानाभ्यासमा-
 मदत् ॥६२॥ एकादशभिः कुलम् ॥ सन्मान्य रत्नसेनेन कुमारः स्थापितस्ततः । सुयाकरकरध्वंसोदासधामनि घामनि
 ॥६३॥ गनुर्भरेकर्यैर्मन्यैरन्यैरपि द्रुतम् । अपूरि पूरियं भीरे राधाबेधाय घातितैः ॥६४॥ ततोऽलंकृतमालोलोच्यञ्चकाः
 गादिरक्षितैः । कन्दर्पोर्मन्मथस्पष्टनिषानकलशैरिव ॥६५॥ विलासमण्डपं भूमिगण्डलात्पण्डलस्ततः । अकारयन्मणिश्रेः

णिश्रीहसन्मधसंचयम् ॥ ६६ ॥ युगमम् ॥ तत्राह्वय न्यवेदयन्तं भुजभालो महीभुजा । यमौ तेषु त्विषा चन्द्रोदरश्चन्द्र
 इवोडुपु ॥ ६७ ॥ चलसयोच्योस्त्रिं यन्त्राग्रे षोडशदादशारयोः । सृष्टिसंहाररूपेण श्राभ्यतोर्ध्वऊर्ध्वयोः ॥६८॥ चक्रयो-
 रूपरि न्यस्य भ्रमन्तीं काष्ठकच्छपीम् । अथत्त मृतले पात्रं हैममच्छैभृतं, घृतैः ॥ ६९ ॥ युगमम् ॥ ऊर्ध्वोक्त्य करं भूपः
 पश्यतां सर्वदोष्मताम् । सनीरनीरशृद्धीरगम्भीरध्वनिरभ्यघात ॥७०॥ वेगाभोगग्रमचक्रदयारान्तः स्ववर्त्मना । क्षिप्स्वेषु
 दत्सहलक्ष्ये घृतान्तःप्रतिविम्बिते ॥७१॥ प्रभमत्कच्छपिवामविलोचनकनीनिकाम् । यो भेत्स्यति स एवास्मत्सनायां परि-
 जेदयति ॥ ७२ ॥ युगमम् ॥ इत्याकर्ण्य गिरं कोऽपि क्षमापश्चापमुदञ्चयन् । राघायन्त्रतलं प्राप योधविद्यैकदुर्मदः ॥ ७३ ॥
 तन्मुक्तः त्वं ययौ बाणश्चक्रमुन्मुच्य वामतः । द्रुतश्राभ्यदरोद्धदादद्भ्रम्यादिव ॥७४॥ बेध्यान्वानं मुहुः सैप हणद्धीतीव
 कोपतः । बाणः कस्यापि भ्रुभर्तुररं चक्रस्य विद्ववान् ॥७५॥ अस्माभिः सह वेगेन स्पर्धतेऽसाधिति क्रुधा । अरैर्भ्रमन्नि-
 श्चक्रस्य कस्यापीपुर्विखण्डितः ॥ ७६ ॥ कच्छपीदृग्भिदे मुक्तश्चक्रारैः स्वलितः पतन् । कस्याप्यूर्ध्वमुखस्येपुर्दृशं तस्यैव
 विद्ववान् ॥७७॥ कश्चिद्विगुप्यतो वीक्ष्य हस्यमानाज्ञैर्नृपान् । प्राप्तोऽहं द्रष्टुमेवेति मञ्चाग्रादपि नोलिखतः ॥७८॥ स्त्रीकृते
 किं न लज्जेऽहमभ्यस्तां दर्शयन्कलाम् । इत्युत्तरकरो राधां कोऽप्यवशातवान्हसन् ॥७९॥ उचरेत्स्वपि रुद्धेषु राधावेधनि-
 येधिभिः । ययावकथयन्नेव कश्चिद्रुत्थाय मञ्चतः ॥८०॥ इत्थं विसंस्थुले राजकुले काम्पील्यपार्थिवः । एव्य चन्द्रोदरस्याग्रे
 जाग्रदुद्गर्जगीर्जगौ ॥८१॥ उत्तिष्ठोत्तिष्ठ कोदण्डकलाधुर्यं दधुर्यतः । वीरा मुखेऽव्ययोधत्वदुःकीर्तिमिव कालिकाम् ॥८२॥
 सन्ति वीरास्त्वमेवासि राधावेधविधौ बुधः । सन्ति तेजस्विनो भास्वानेव रात्रिक्षये क्षमः ॥८३॥ मानवेन न केनापि

धैर्या संप्रति निधयम् । मिथो लज्जापहं राजा हर साग्यश्रिया सह ॥८४॥ इत्यस्य वाग्भिर्मत्थाय बह्वह्वीलायितं गतो ।
 जगाम रामम् राधां ह्रमद्विर्वीक्षितो नृपैः ॥ ८५ ॥ षोडशो धन्वनि स्वैरमारवन्दितसजिते । संदधौ तत्र सूच्यग्रशिखं
 म निशिंगं कुंति ॥ ८६ ॥ घृते प्रतिमितं लक्ष्यं ब्रमदालोकयत्रयम् । इदं बृहद्विहायातीत्यारचय्य स्थिरां दशम् ॥ ८७ ॥
 दृग्दशरथं मुग्धो घृत्वा विशालस्य शिखामसौ । चिरमाकृष्टको दण्डश्चित्रन्यस्त इव स्थितः ॥ ८८ ॥ युग्मम् ॥ तद्वाणोद्ये
 न लक्ष्ये च हृदयस्पर्शया रयात् । राज्ञां विद्यते ह्ययुग्ममेहिरियाद्विरां मुहुः ॥ ८९ ॥ न च मुञ्चञ्चारं प्रैक्षि न च खे संचर-
 न्धारः । वेगमेव तदा विद्वं चिन्मितैर्वीक्षितं नृपैः ॥ ९० ॥ नृपेत्वथ महाध्वर्यलीलाधामस्तु रामस्तुः । अपायि श्रमभेदाय
 केन स्नात्वा सुगारम् ॥ ९१ ॥ औघिलायानसन्मानसहानीतान्यभूमुजा । पूःप्रवेशं नरेशेन कुमारः कारितस्ततः ॥ ९२ ॥
 रानयोक्तं ततः पाणिग्रहमात्रलिकोत्सुके । अनन्दसुन्दरेश्वरा सा कन्या म्लानमाननम् ॥ ९३ ॥ ताहशोदयदानन्दमन्थम-
 न्यया गिरा । अथेनामग्यथादुःल्पञ्जरी रत्नञ्जरी ॥ ९४ ॥ वत्से कृत्स्नपरिचारमुत्सवारिरुहक्षपाम् । कालिकां कलय-
 स्वयमयापि यदने कथम् ॥ ९५ ॥ रूपे निरुपमः काम्यकलावलिचिलासम् । अपूरयत्तव अद्वां शुभ्रान्वयवृषात्मजः ॥ ९६ ॥
 धीरोदासाहृषिर्दशयदायदाश्रिण्यभूषणः । नायं सपत्नीदुःखं ते कदाचिदशायिष्यति ॥ ९७ ॥ वत्से तन्मुञ्च वैमुग्यं । समंतं
 मातु भवन्मुग्धम् । क्षणेऽत्र स्वजनानन्दक्षीरनीरनिधेर्विद्युः ॥ ९८ ॥

इत्याकर्ष्य गिरं मातुः सा तुमारकरानना । ऊचे भूषेष्टितारताः सूषयन्ती शुभं पराम् ॥ ९९ ॥ भालः कातरता नास्ति
 मगारनीभ्यः कदापि मे । मगभेत्कर्मण्यं ताः कुर्युरीप्यापु तमगम् ॥ १०० ॥ यथथेना भविष्यन्ति तद्वत्प्रिमीतिरीतिभिः ।

चिन्तयिष्यामि ता भृतुंसुन्दरीः सोदरीरिव ॥१॥ तदेतच्चेतमि न मे मातर्मालिन्यकारणम् । धत्सेऽजिन्यास्तमिलारिः
 किं संकोचनिमित्तात् ॥२॥ किं तु प्रतिज्ञा मेऽपूरि राधावेधेन नाशुना । अन्यः स राधावेधोऽस्ति येन मे हृन्महोत्सवः
 ॥३॥ अरैः सत्कर्मदुःकर्मचक्रयोर्वेदनामयैः । अमद्भिः सृष्टिसंहारक्रमेणान्तरितं दुनैः ॥४॥ अन्तं संदेहयन्त्रेण विचारवि-
 शिखेन यः । नृक्षं भिन्यात्परं तत्त्वं राधावेधी न मे प्रियः ॥ ५ ॥ युग्मम् ॥ इत्यस्यां विकसत्बाचि श्लोकोऽयमुदभृद्-
 सुचः । लीलावातायनतलात्सहसा राजमार्गनः ॥६॥ ईदक्षराधावेधेन कलाबला मनःप्रियः । एकद्वन्द्वोदरो विध्वंसौलि-
 वर्ती जयलयम् ॥७॥ इत्युपश्रुतिमेवानुमोदमाना प्रमोदिनी । वदौ जालन्तरे नेत्रं पुत्र्या सह नृपप्रिया ॥८॥ असौ पुरः-
 पठद्वन्द्वनिवहं वाहवाहनम् । पथि चन्द्रोदरं वीरं संचरन्तमलोकत ॥ ९ ॥ चन्द्रोदरस्य पुत्र्याथ वीक्षमाणा सुखं सुदुः
 अनुपगच्छिरः कल्पमन्वभृद्वत्नमञ्जरी ॥ १० ॥ क्वायं कृतीन्दुर्यातीति पृष्ठा विक्रिका तथा । काचि गत्वाशु विज्ञाय
 समांगल्य व्यजिज्ञपत ॥११॥ अद्यायं देवि मन्त्रीन्दुमत्सि सारगिराचलत् । पुरान्तस्तीर्थकृबैल्यपरिपाटीविधित्सया ॥१२॥
 वार्तया च तथा चन्द्रोदरश्रीदर्शनेन च । प्रीता कलावती किंचिद्भजे पाणिग्रहस्पृहात् ॥ १३ ॥ अथाकारयदावार्धिमि-
 लितस्वजनम्रजम् । चन्द्रोदरकलाबल्योर्नृपः पाणिग्रहोत्सवम् ॥ १४ ॥ विदुषोऽपि पठन्मूर्खं तिष्ठत्याक्षिप्य सभ्रमात् ।
 आचारं कारयन्तीषु गोत्रशृङ्गासु हर्षतः ॥ १५ ॥ ताम्बूलपूरणस्थूलकपोलासु पुरन्धिषु । लसत्कुङ्कुमकौस्तुभशोभाप्र-
 यदुत्सुषु ॥१६॥ पठत्यन्वयसुत्ताले वैतालिककुक्षेऽभितः । वाद्यमानेषु वाद्येषु सान्द्रमन्द्रतरस्वरम् ॥१७॥ हिया न्यग्मु-
 खयोः स्वैः स्वरुन्मुखीप्रियमाणयोः । वधूदीवरयोर्जायमाने तारेक्षणे सुदुः ॥१८॥ आपूर्णगगनो मग्नशुवनश्रवणेन्द्रियः ।

इन्द्रमुमुक्षुः क्रोडपि विगिभित्तिभ्रंशमृत्वि ॥१०॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ ततः किमिदमित्युच्यते ततचक्षुषि । उत्कन्धरे
 भगवीशचन्द्रे चन्द्रोदरेऽपि च ॥२०॥ क्रोडपि राजपुमानेन वैधुर्यग्लपितस्वरम् । ऊचे वाचा स्वराचारकण्ठशोषेण रूक्षया
 ॥२१॥ युग्मम् ॥ समानो गगनस्येय ज्यामो चिन्त्यगिरेरिव । स्वामिन्कूरत्वदीक्षादिगुरुः पितृपतेरिव ॥२२॥ शुण्डावलि-
 तदन्नाप्तो गजितजितदिग्गजः । दृग्गोचरस्य नामापि नाशयन्गात्रघटनेः ॥२३॥ पुराष्ट्रेणिकायुग्मकलङ्कपमहारयः ।
 विमामरापगापूर इय दूरममुदतः ॥२४॥ वन्यः कश्चिदुयायातः कुनोऽपि नगरान्तरम् । भृष्टैर्गीतयशा लुब्धैर्दानवारिणि
 वारणः ॥२५॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ तन्निया स्तम्भमुन्मूल्य गजा गर्भमिवात्मनः । पलायां चक्रिरे न्यस्य कर्णेभ्योऽह्निषु चाप-
 नम् ॥२६॥ पलायमाना हरयो रयोपहतमाक्रान्ताः । ललदुरे मिथो मार्गरोधक्रोधसमुदुराः ॥२७॥ क्षणत्करोत्वपि जगन्न येपा
 पनित्रं दणि । धीरस्तेरप्यहो स्तस्त्रस्तशस्त्रैः पलायितम् ॥२८॥ किं वा बहु वदान्येय प्राप्त एवेदयतां स्वयम् । नदन्नकालक-
 लान्नकालमेव इव त्रिपः ॥२९॥ इत्युत्तया सपरीवारौ तौ कुमारधरापती । रमसाभ्युत्थितौ नागमैक्षेसतां कथिताधिकम् ॥३०॥
 यावत्पश्यति मूलानिस्त्रायठातापृणैरिव । त्रिपात्रस्तैर्जनैः शृण्यं कृतं भूतलमग्रनः ॥३१॥ द्वियेऽस्मिन्दलयलट्जालाद्वा-
 लकमालिकाः । पुरस्य कुर्या यद्भयमानो भयनिरभ्यधात् ॥३२॥ क्रोडप्यस्ति क्षत्रियापुत्रः कुत्रचिन्मन्मूचये । दोषेभ्येन
 पुटं पाति पान्यमानं द्विषेन यः ॥३३॥ इत्युक्त्वा पार्थिवः बहुर्षस्य यस्य मुले ददौ । वीरः सण्यो नवोदव स स न्यगमु-
 ल्बतां दधी ॥३४॥ तत्राः कृतमहाक्रन्दे तस्मिन्नत्यातुरे पुरे । बद्धं बधूसरीयेणोत्तरीयं प्रोज्ज्य रंहरसा ॥३५॥ पर्युत्प्लुत्योब-
 रोमाश्चक्रुषो रामनन्दनः । रे रे मा मेति भाताङ्गं कण्ठीरवरथोऽगदत् ॥३६॥ युग्मम् ॥ तथादभयसंभ्रान्तः स्थित्वा सन्न्य

इव क्षणम् । एवं चेतः पर्यवस्थाप्य क्रुधा तं प्रत्यधावत ॥३७॥ न कुम्भी वामभोगेन शक्नोति बलितुं जवात् । इत्यस्या-
 श्रित्य तत्पार्श्वं कुमारः पेचकं गतः ॥३८॥ तमन्वचलत क्रोधाहलेन प्रबलो गजः । पुच्छमूलस्थ एवामुं व्यथयन्नप्रमद्भटः
 ॥३६॥ इत्यश्रामि चिरं कौतूहलादीरेण धारणः । क्रोधद्वेषादिवोपाह्वयः क्षेत्रज्ञ इव कर्मणा ॥४०॥ उषामवामपाश्वर्षाति-
 भ्रान्तिभ्रान्तिस्फुरद्भुः । क्रुद्ध एव तदा तस्यो स कृत्रिम इव द्विपः ॥४१॥ खेदाच्छुष्यन्मदं प्रोद्यन्निःश्वासं मीलदीक्षणम् ।
 उपेत्याग्रे कुमारस्तं करेणाताडयत्करे ॥४२॥ क्रोधतापाद्गलद्रक्ते इव रक्ते दधहृशौ । चिक्षेपास्मिन्करं कुम्भी द्रुष्टः फण-
 मियोरगः ॥४३॥ नश्यस्तिष्ठन्पतन्धुघन्त्पजन्मा तमग्रहः । गजमाकुलयद्द्रुष्ट ऋणिको धनिकं यथा ॥४४॥ वेगाद्दृष्टोत्पतनः
 स्थिरं किल शिलामयम् । कुमारोऽथ तमारोह्योकाग्रमिव योगचित् ॥४५॥ तद्वीक्षाकोतुकोषाले जाते जालेऽग्निनां ततः ।
 पक्षीबोदपतत्पृथ्वीभागाद्वागाग्रणीर्दिवि ॥ ४६ ॥ तैरदर्शि दिवि श्यामधामश्रीः सामजो लसत् । कुमारयुतिभिस्तारत-
 खित्वानिव तोयदः ॥४७॥ एष यात्येष यातीति जने जाग्रदघनस्वने । करी कुमारमणिशयतस्करोऽपं तिरोऽभवत् ॥४८॥
 किमेतदिति चिन्ततिनिश्चलैश्चिग्रगैरिव । जनैरजनि दुःखस्य चित्रशालेव सा पुरी ॥४६॥ नयनैकपिथे तत्र कुमारे करिणा
 हृते । स्वसर्वस्वमियामोचि जनानां नयनैः पथः ॥५०॥ तद्वन्तिगमनाद्देख्यं न्यगमुन्वो निःश्वसन्ननः । आकाशासावका-
 शत्वं हन्तुं धूलिसुदक्षिपत् ॥५१॥ आयूर्द्धदशद्वारे देहे गेहेऽभितोऽभ्रमि । प्रियं कुमारमन्वेतुमाकुलेरसुभिर्दृणाम् ॥५२॥
 तदा तेन कुमारेण सममेव गते हृदि । मूर्च्छामगच्छदुषितं नन्दिनी मेदिनीपतेः ॥५३॥ विलोक्य पिदकोद्भेदं दग्धस्यो-
 परि तं नृपः । मज्जन्दुःखभराम्भोधौ किं कर्तव्यजडोऽजनि ॥ ५४ ॥ पुनश्चैतन्यमापन्ना तद्वन्तिपथदत्तहृक् । हा जीवेश क

यातोमीत्युक्तिगर्भं शरोद सा ॥५५॥ तदा वदामः किं द्रुवं महोदग्रमहो जने । तस्यां रुदल्यां जज्ञेऽतिर्यग्दुमेवृषलेष्वपि
 ॥५६॥ सुररुतागातहामातर्हीदैववेलादिशद्वितः । चक्रन्द विस्थुताकन्दकारणोऽपि जनोऽथ सः ॥ ५७ ॥ शुच्या रसीभव-
 न्नाथ सभं चिलसनः मतः । तन्नस्य जगामाहस्थुटिमाहात्म्यशृचुदा ॥५८॥ चक्राहनादैः क्रन्दन्ती ताराभिर्बाष्पचिन्दु-
 श्रुत् । तपोभिर्मुक्तकेशा च द्रुःखिनीच निशाप्यमृत् ॥ ५९ ॥ चन्द्रेऽप्युदयमानेऽथ कुमारमुत्तशङ्कया । जनस्य हृद्यतो
 पिप्प्लं स्रग्मलेर्षेय निर्ममे ॥६०॥ यक्षुन्याकलयन्कण्डविलग्रां रोदनक्रियाम् । मोहसुप्तो जनो यान्तीमजानीत निशां न
 सः ॥६१॥ ततो गतसिनाभीशुजीयितेऽवियोगिनीः । रचिच्छविचिताचके पतन्तीर्वीक्ष्य तारकाः ॥ ६२ ॥ चित्तप्रिय-
 यियोगातां सापि सूपालकन्यका । द्रुःखौषधं समास्रवभ्रिरित्युचैरायदे वचः ॥ ६३ ॥ युगमम् ॥ आभूपरङ्कपर्यन्तं जनानां
 मरणाग्निनाम् । तदा तदेव वचनं समं यथेवजायत ॥ ६४ ॥ इत्येकमतमाश्रित्य प्रत्यक्षे कर्मसाक्षिणि । जनो ययो
 पितानीर्षं नदीतीरमहीतलम् ॥ ६५ ॥ व्यभज्यत जनैर्दरादिह स्वस्य चिताकृते । त्वण्डं त्वण्डं भुवः स्वद्राकर्षणैर्मितम-
 रगुलैः ॥ ६६ ॥ कन्याणतुल्यमूल्यारैः काष्ठत्वण्डकदम्बकैः । अहम्पूर्विकया तत्र व्यरच्यन्त जनैश्चिताः ॥ ६७ ॥ तच्चि-
 त्तानालमालोस्य भयित्यत्ताशङ्कया । समकम्पन्त तत्तमीमगुजलस्थलेवताः ॥ ६८ ॥ चिन्त्यस्य तृणपूलेषु बह्वि तस्मि-
 न्नघ्नतः । जीयितसंयथ नामीरं ममीरं सुन्वतोऽश्रिपत् ॥६९॥ सुखमाकृतधीचीभिः प्रेरिताभिर्भुङ्क्षुमृष्टः । विलक्षोऽजनि
 श्लोकोऽयं नाग्यन्तज्ज्वलनः पुनः ॥ ७० ॥ जनितज्वालनोपायव्रजेनापि जनेन सः । नाग्निज्वालयितुं शोके कृतुकीवानि-
 श्चैर्हसत् ॥ ७१ ॥ विलक्ष्या दिक्षु विश्रितमश्रुः धमापसुता ततः । ददर्श दूरतः कायोत्सर्गंमर्चगितं यतिम् ॥ ७२ ॥

दध्यौ च युक्तं कारुण्यसुधाच्चेरस्य संनिधौ । एतावज्जनतामृत्युहेतुज्वलति नानलः ॥७३॥ तद्वन्देऽदृमसंदेहं स्वार्थमिध्यं
 जवादसुम् । भान्तीच्छाकल्पतरवो गुरवो भृशामीदृशाः ॥७४॥ इत्यगच्छदियं स्वच्छमतिर्यतिनतिस्पृहा । साधुदर्शनसा-
 नन्दैर्जनैरनुगतान्विलेः ॥७५॥ तं नत्वाथ मुनिं द्यक्तभक्तिभासुरमानसा । जगाद जगतीनाथसुता दुःखोचितं वचः ॥७६॥
 किं कृपाब्धे त्वयारोधि तपःशक्त्या ज्वलतिशम्बी । शिखिजित्स्वरतापातं न किं जानास्यसुं जनम् ॥७७॥ ईदृक्तापातूरं
 तर्हि संयमाभृतमागरे । इमं निमज्जय जनं भगवन्नृगतां हिन ॥७८॥ पारयित्वाथ संसारपादृश्वा मुनीश्वरः । जगो-
 साक्षादवजातब्राह्मणवलीफल वचः ॥७९॥ दानशीलतपोभावजित्स्वरी पुण्यसंपदा । गार्हस्थे भाविनी त्वत्तः शास-
 नस्य प्रभायना ॥८०॥ तत्कल्याणिनि मा कार्षीरिदानीं संयमोद्यमम् । भूरिभोगफलं कर्म त्वयि किञ्चिच्च वञ्चति ॥८१॥
 उद्यमोऽगं यदर्थं स चतुर्थेऽह्नि समेष्यति । राजपुत्रः स तु यथा विशते श्रूयतां तथा ॥८२॥ अस्ति पूः स्वस्तिपूर्णश्रीवै-
 ताढ्याचलमण्डनम् । विदिता महिः का नाम्ना पुरचक्रमतल्लिका ॥८३॥ नयी रत्नाद्गदो नाम महोद्यमपराक्रमः । विद्याध-
 रवरस्तारविद्याशक्तिर्भुनक्ति ताम् ॥८४॥ तस्य लीलायतीकुक्षिनलिनैकमरालिका । सुनास्ति रुक्मिणी नाम रूपश्रीरिव
 रूपिणी ॥८५॥ तां क्रोढे श्रीढयन्सभयानुवाच ह्यस्तनेऽह्नि सः । बरोऽस्ति कश्चिदप्येतदनु रूपः क्षिनाविति ॥८६॥
 ततः खेचरयकूत्रेभ्यः श्रुत्वा तदधिकश्रियम् । त्वत्प्रियं खेचराधीशः म कुमारमहारयत् ॥८७॥ तेन कन्याविवाहार्थं
 कुमारोऽभ्यर्थितस्तनः । नयधर्मसदाचारसल्यधीरभ्यथादिदम् ॥८८॥ अथैव देवनर्यादोल्लिङ्गिह्यमयप्रियम् । दृग्शीला-
 रणानशीलादिगुणां पर्यणयं वधुम् ॥८९॥ सतीं रूपवतीं चैकामग्नीकूलः शृगीदृशम् । कस्मै सुखाय सुमुखा प्रितीया

परिगीयते ॥ ९० ॥ वरं काराष्टहक्षिसो वरं देशान्तरभ्रमी । वरं नरकसंचारी न द्विभार्यः पुनः पुमान् ॥ ९१ ॥ अमू-
पिनो गृह्णाति नामोत्यभ्युच्छटामपि । अक्षालितपदः श्रोतं भार्योद्वयवरो नरः ॥ ९२ ॥ दुर्भंगाधि विरूपायि सपत्नी
सुश्रूयामपि । गात्रमात्रं सदाप्यन्तस्तासायःशल्यमुल्लसेत् ॥ ९३ ॥ तत्तादृक्त्रेयसीभेमरसव्यसनिना मया । पुत्रीसंबन्धब-
न्धस्ते रुषितोऽप्युचितोऽपि न ॥ ९४ ॥ इत्युक्त्वा विरते धर्मनिरते वृपजन्मनि । विद्याधराधिपो जिह्वादोलयान्दोलय-
न्निद्रम् ॥ ९५ ॥ मरुघ्नो परिणीयासौ द्रष्टव्यापि कदापि न । किं तूदह महाभाग भाग्यमेतावतापि मे ॥ ९६ ॥ इत्यादि-
निगिरां भारीरुपरोध्य विवाहितः । कृत्या मण्डपरात्रि स सकलद्रव्यः समेष्यति ॥ ९७ ॥ त्रिभिर्विदोषकम् ॥ इति तत्कृपया-
दिदृश्य सौऽप्रिस्ताम् कथां च ताम् । अचार चारणमुनिर्मनुष्याप्रहते पयि ॥ ९८ ॥ इहैव हि स्थितैः पाल्यः कुमारगम-
नोरमयः इत्यालोच्य जनैस्तस्ये तदिनीतट एव तैः ॥ ९९ ॥ एष्यत्यद्य कुमारेन्दुर्नान्यथा मुनिवागिति । चतुर्थाहर्निशीथे-
ऽपि स जनो जागरी स्थितः ॥ १०० ॥ रे रे मया कृतां कथां व्युत्थ नीत्वा क यास्यसि । अयं न भवसि क्षिप्रमख-
मत्प्रश मज्जय ॥ १ ॥ रेरे वपुं मया व्यूढामेतामाच्छेषमिच्छसि । एभिरेव पदैरेदि पातयामि शिरस्तव ॥ २ ॥ एवं बभू-
विरोपेन प्रोपेन ल्योम्नि घाथतोः । कयोधन जनैर्नोर्भक्तिप्रत्युक्तयः श्रुताः ॥ ३ ॥ त्रिभिविदोषकम् ॥ किमेतदिति
संप्रान्नः स जनो द्विवि दसाह् । स्वप्नप्रहारन्वट्कारान्मण्डंकारानकर्णयत् ॥ ४ ॥ मा भूदिह कुमारेन्दुः स्यात्तज्जयतादसौ ।
इंगमन्तुस्तयोऽग्नेन्यं जनस्याकुलचेतनः ॥ ५ ॥ एतस्मिन्नन्तरे स्वङ्गाक्षनक्षतजट्टिहृत । पयात् पुरुषः कोऽपि दिवो
दीप्तपपुष्यगुः ॥ ६ ॥ हा नाथ मां दिशानेन द्वियमाणां न पामि किम् । रणाग्रमरणो ध्यानमिदमिद्विः सुरोऽसि यत्

॥७॥ एवं रुद्रगाः कस्याश्रितं दूरं मृगीदृशः । शुश्रुवे त्रियमाणाया इव व्योमाध्वनि घ्वनिः ॥८॥ युग्मम् ॥ पुमानं
 पतितं यात्रदीपेक्षन भूपतिः । उपालक्षत तावत्तं कुमारं पूषकार च ॥९॥ निन्दन्तस्तामहर्षेण महर्षेरपि भारतीम् ।
 कुमारमरणं वीक्ष्य प्रापुः पौराः परां शुचम् ॥ १० ॥ राज राजपुत्री तु बह्विस्था शोकहर्षयोः । रचयन्ती चिन्तामेवो-
 पचितामिन्धनेर्वनेः ॥ ११ ॥ मृत्युव्यवसिन्ध्यां क्षापमुख्या निरीक्य नाम् । मवं तत्कर्मनिर्माणमरसास्तरसाम-
 श्न ॥१२॥ चितां कुमारमारोप्य प्रग्यालय ज्वलनं ततः । स्नात्वा नृपनिमृस्यत्कम्पा शम्पाकृते स्थिता ॥१३॥ मत्त्वेन
 केचिदौचित्याचरणेनापरेऽपरे । लज्जया सज्जयामासुधितामाशु निजां निजाम् ॥१४॥ क्षणे सखस्य निकये नत्र मत्रा-
 सचेतसः । सिन्धुस्नानचियानादिच्छलात्केऽपि पलायिताः ॥१५॥ व्रषाभयदयीकूलंकुपया चिन्तयाकुलाः । मन्दं मन्दं
 परे चमुञ्चिताचक्रप्रपञ्चम् ॥ १६ ॥ द्युः सखभृतः केऽपि कपोलपुलकोत्तरम् । दिगुणं राजपुत्रीनः प्रीतचिन्ताश्रिता-
 रमम् ॥ १७ ॥ धूमं क्रौर्यजितादृष्टमिवाच्छिष्य कृतान्तनः । भ्रमयन्तः शिरस्युच्चैर्बलित स्म विनाप्रयः ॥ १८ ॥ तार-
 यन्तस्तैरुच्ययालाजलैर्नभस्तलम् । दिशः स्फुल्लिरप्यामश्रामी कस्य भियेऽप्रयः ॥ १९ ॥ ततश्चित्तस्फुरत्पञ्चरमे-
 छिनमस्कृतिः । रोमाश्रिताः तत्रानौ यावद्वभ्रम्यति भूपभूः ॥ २० ॥ तावदायात एवाहं हृद्यबाहं भजस्य मा । प्रिये
 रधमेव मे प्राणाशिसं चेर्युदभूद्यचः ॥ २१ ॥ युग्मम् ॥ ततः ले दत्तयना नयनानन्दकं प्रियत्र । समायन्तं यिमानेन
 मापद्मप्रेशीयुतम् ॥२२॥ प्रियासौ मत्प्रियस्यापि तन्ममातिप्रिया ध्रुवम् । इति सा प्रीतिसरसां सपत्न्यामप्यदाहृशम्
 ॥२३॥ किं जीयितं किमानन्दः किमुल्लासः किमुत्सवः । आयात्सविनि स्मेरदशा केनैव नैदयना ॥२४॥ पादन्यासैः कुमा-

रोऽप्यस्य नृमिमभूषणत् । स्मेरयज्ञुनवकुश्राणि कमलानीव भास्करः ॥ २६ ॥ प्रणमन्व्योमयुद्धादि शृष्टो राज्ञा जगाद
 मः । अभूत्कस्याप्यसौ मायाप्रपञ्चो यञ्चनाय च ॥ २६ ॥ ततः श्रित्तिपतिः क्लृप्तकुमारागमनोत्सवः । दानैरानन्दय-
 श्राधिप्रकराग्रचिदशतपुरीम् ॥ २७ ॥ निरं चिरचिनोद्दामनमजामातृगौरवः । ततः कृती कृतार्थं स पार्थिवः स्वममन्यत
 ॥ २८ ॥ ब्रह्मगच्छमानोऽथ पृथ्वीशेन स भूपभूः । यद्व्याप्येण सन्कूल्य प्रेषितः प्रेषसीयुनः ॥ २९ ॥ यान्ती पत्या
 ममं पादौ प्रणिपत्य पितुस्ततः । चिनपेन चिराजन्तो राजपुत्रीदमप्रवीत् ॥ ३० ॥ यो धर्मन्चिनामा वो धर्मोमात्यो-
 ऽस्ति धर्मचित् । स प्रेक्ष्यतां धर्मकरासंवादाय मया समम् ॥ ३१ ॥ निवेद्याथ कुमाराय कुमारब्रह्मचार्यसौ । प्रेषि धर्म-
 द्युगिर्धर्मरुचिः पुत्र्या महासुना ॥ ३२ ॥ संत्यक्तान्मुःस्त्रयन्वेशानादतानेष हर्षयन् । ततः कलद्रययथानयाप स्वां पुरीं
 धरः ॥ ३३ ॥ ममायातं तन्मालोयय पुत्रं प्रीतोऽथ पार्थिवः । राज्ये पलेन योग्यत्वादिमिषिच्ययादित द्रतम् ॥ ३४ ॥
 मग्निग्रन्थस्तमहीभारो महीपालसुतायशः । विशाधराधिपसुतां स नाचष्टे न चेक्षते ॥ ३५ ॥ महीपातुः सुना सा तु-
 शीलशीलनशालिनी । दध्यौ मद्रमर्कमकविचारयिश्वादा तदा ॥ ३६ ॥ पत्युर्भवन्ति यावत्यो युद्धत्यः पाणिपीहिताः ।
 पतिर्वारकमाशासां मोऽङ्घ्रि तायशिनान्तरे ॥ ३७ ॥ विलुप्य धारमन्यस्या रागादागाशुकः स्वयम् । स्पृश्योऽपि शील-
 वस्या न स्त्रियोपपतित्यपतिः ॥ ३८ ॥ ततो विशाधराभीशसुतावारनिवारणः । मामप्यं कागयन्नुर्वोपतिः पापाय जायते
 ॥ ३९ ॥ कंनोपयमुपायेन न्यायेन च पछेन च । तद्यारे वार्यं आगच्छन्नागतो नेक्ष्यतेऽपि सः ॥ ४० ॥ इति चेतसि
 निबिन्ध्य शीलशीलनशालिनी नृपम् । मावद्विजगनप्रवदना सदानागनम् ॥ ४१ ॥ क्वलीना निष्कलङ्का च कनिष्ठा सा मम

स्वसा । निरूप्यतेऽपि नो भूपरत्न किं रूपवल्पि ॥ ४२ ॥ धर्मोऽप्यसौ न धर्मज्ञ न्यज्ञ न-नयोऽप्ययम् । गोत्राचारज्ञ
 नो गोत्राचारोऽप्येष करोषि यम् ॥ ४३ ॥ प्रभो पाण्डुरहीतां तां-युक्त्या युक्तिज्ञ पालय । शुद्धधर्मनयाचारविचारिषु
 यथाः स्पृश ॥ ४४ ॥ इतिप्रभृतिभिर्मायाभङ्गीभिर्मायितोऽभितः । नाद्रीचकार तत्कर्म-तद्गुणोर्भिवशो नृपः ॥ ४५ ॥
 अनन्यहृदया सेयममेयमहिमोज्ज्वला । दिनैकान्तरेणाय महीनाथमसेवत ॥ ४६ ॥ रुक्मिणीवारयोग्ये तु वासरे सा
 नरेश्वरम् । आयातमपि नोऽपश्यद्धर्मवश्येन चेतसा ॥ ४७ ॥ तादृग्धर्मकयालापकलापकलयैव सा । तां क्षिपां क्षिपय-
 त्येषा प्रत्याख्यानविधायिनी ॥ ४८ ॥ सपत्न्यामपि चात्सल्यं सनीत्वमपि तादृशम् । तां प्रति क्षमापतिर्ध्यायन्मुहुः
 पुलकितोऽभवत् ॥ ४९ ॥ प्रभावभाजनं भान्ति स्त्रियधारित्रदेवताः । वैमनस्यमहो तासां यः करोति स पातको
 ॥ ५० ॥ वयं सुदे तदेतस्याः कुर्मः कर्मेति भृगुतिः । रुक्मिण्या अप्यदादारमेकान्तरमनन्तरम् ॥ ५१ ॥ ततः सतीनां
 सुख्येयं पुण्यलब्धानमन्यत । प्रदत्तधर्मावसरात् रुक्मिणीवारवासरात् ॥ ५२ ॥ धन्यमन्या पुनर्मेने पतिप्रीत्या पतिव्रता ।
 घटितानुण्यसारेण स्वचारदिवसानसौ ॥ ५३ ॥ निजवारेऽपि राज्ञार्यक्षणेण सा । आत्मानं सफलीचक्रे
 सुकृतस्यैव केलिभिः ॥ ५४ ॥ सा धर्मरुचिना तेन पूर्णोपकरणव्रजा । त्रिकालं जनयामास पूजनानि जिनेशितुः ॥ ५५ ॥
 जिनाधिनाथशेषाभिरेव द्रव्यैः सुगन्धिभिः । सा बद्धसुकृताभोगानङ्गभोगानपि व्यधात् ॥ ५६ ॥ यद्वस्तु कल्प्यमा-
 श्रय्यं यतीन्द्रेषु चित्तीयं तत । आजहू च विजहू च पथा ह्वशुचिनेव सा ॥ ५७ ॥ सप्तक्षेत्रीमहादानचितानचिघसरसौ ।
 धनैरन्यानि कार्याणि न चकार चकार वा ॥ ५८ ॥ इति शीले च दाने च भवन्ती सा निदर्शनम् । दूरतोऽपि वयस्येव

नुनगान्त्रिप्रितुमेच्छपन ॥६०॥ तपोभिः शोपितः (त) स्वात्मा तुर्यपष्ठाष्टमादिभिः । तेषु धर्मेषु बन्धुत्वं तस्या धर्मरुचि-
 दधी ॥६०॥ तथा पितृव आतेव स मेने मनसा शुचिः । सदामन्यत तेनापि मातेव भगिनीव सा ॥ ६१ ॥ स तस्या-
 न्मस्य मा धर्मक्रियां यातुं प्रसादतः । दृषीमृचतुर्भुव चिरकालं कदाचन ॥६२॥ इयं धर्मे धियं शुद्धामतीव दधती सती ।
 एषयात्पुत्रये प्रेम रुमिस्व्यां पत्युरेह्यत ॥ ६३ ॥ रुक्मिणी तु सदा दध्यौ कदा बध्या सपत्नीसौ । दोषं दत्त्वावृतमपि
 पत्न्यादपि बलादपि ॥ ६४ ॥ सा निलमिलसद्वयाना दासीरासीनमत्सरा । तत्कलङ्कच्छलं कर्तुमूचे धिगसतां धियम्
 ॥ ६५ ॥ रुक्मिणीपार्थगोऽन्येयुर्भूषालो जालयर्मना । दृष्ट्वा धर्मरुचि चैलपरिपाटीविहारिणम् ॥ ६६ ॥ उवाच व्यक्तः
 रोमाब्धो धर्मोयानेऽन्ति कोऽपि न । अस्य पट्टमहादेवीधर्मधन्योः ममः पुमान् ॥ ६७ ॥ युग्मम् ॥ इत्युक्तिभाजि
 नित्यं जे रान्ति व्याजनिधला । मुगं मवीनां वीश्याधोमुत्वास्मगत रुक्मिणी ॥ ६८ ॥ तासां मुखे विकारं स वीक्ष्य
 व्याणट विस्मितः । किं व्योलोकि कश्चिद्वर्धलोपो धर्मरुचेरपि ॥ ६९ ॥ ततः सस्मितमैक्षन्त तद्वयस्याः परस्परम् ।
 किंचिद्वियक्ष्य एव क्षणकम्योसाराधराः ॥७०॥ एका तासु जगौ ज्ञाता धर्मे धर्म रुचे रुचिः । यते पट्टमहादेवीं रुयात्येव
 भगिनी जने ॥ ७१ ॥ यिजने स्थिति जल्पन्ती रुक्मिण्या भङ्गुरश्रुवा । ब्रमयन्त्या दृशौ मौलिप्रकल्पेन न्ययेधि सा
 ॥ ७२ ॥ अर्षोचेतदन्विषायं जानन्राजा तु संजगौ । धियतत्र दोषप्रथनं धिर्गकं लक्षमन्वापणम् । ७३ ॥ सतां गुणोऽपि
 दोषत्वं प्रगालमहने जने । मुधाऋचेरपि रुचिश्चक्राह दहनायते ॥ ७४ ॥ अथाह रुक्मिणी कोपकविंशोऽङ्गान्तलोचना ।
 मत्या यो पत्र स्त्रीनः स क्षीणस्तान्प्रति लोकवाक् ॥७५॥ असतां हन्त दोषोऽपि गुणः म्यास्तपिये जने । अन्धकारोऽपि

गामर्थाभ्या दूःकमंकरिणा हनौ ॥०३॥ युगमम् ॥ नेत्रोऽपि कर्मसु बलीलशोचन्करविच्युतिम् । चञ्चलश्चनमस्कारध्यानो
 परमंविष्णुमन्तुम् ॥ ०४ ॥ गृहगर्भेऽतिपुष्टानि दूःखदयामैर्मुग्धांशुभिः । तमीतमांसि पुष्णन्ती सा तु तापवती सती
 ॥ ०५ ॥ किं क्लेशमीति चिन्तानो पुरोऽरुस्मात्परिस्फुरत् । मातण्डमण्डलमिव द्युतिमण्डलमैक्षत ॥ ०६ ॥ युगमम् ॥
 रिमेवदिति संघ्रान्तां दृषत्कान्नामथायत् । प्रवागर्भगता कापि स्त्री दिव्याकारधारिणी ॥०७॥ नाम्ना पद्मावती तीर्थे-
 दिनुः ग्रामनदेयताम् । तद्वत्कभक्तां जानीहि मां हिमांशुममानने ॥०८॥ ये जिनैकरसास्तेषां पुण्यश्रीरिव संनिधिम् ।
 न मुञ्जे दुरितानीर जगन्नानि निरामितुम् ॥०९॥ मयि मलां तवेढरस्याश्रिविडं न विटभ्यनम् । मया तु सोढमिच्छन्त्या
 ग्रामनस्य प्रभारनाम् ॥१००॥ धर्मप्रभारनाम्भोभिः क्लृङ्कः पङ्कयत्तय । इदानीं क्षालनीयोऽयमप्रक्षालितनिर्मले ॥१॥
 तस्या हृत्पापसिन्धुरेषा हृत्पा देवी तिरोऽभवत् । भूमेर्धीम्भजमूर्त्माणं दृष्ट्येव जलदावलिः ॥१२॥ प्रतिरोमभ्रमसासतकुं-
 लोमविनिरररी । अनिराकम्पिकी काचिदिनश्चाभूद्विलारिभोः ॥ ३ ॥ पराक्रमकशकोऽयं बाढं संक्रन्वनीभवत् । स्व-
 जीयितं तयाप्यन्दां मेने दृढग्रानं नृपः ॥ ४ ॥ तस्यातोऽन्तदिगन्तीमिर्व्यथ्यमान इवातिभिः । शङ्कायः कण्ठकूलानि
 कल्पन्वृद्धेण निर्णयो ॥ ५ ॥ हरयं सुरेन प्रक्षितो राज्ञः शङ्कः स दृतवत् । दूरीकमोऽपि सचिबानादुगत्प्रथितव्यथः
 ॥ ६ ॥ विदपुर्षवकं वेगा मन्त्रयादं च पात्रिकाः । यथा यथास्य गृध्वीन्दीर्घ्यापुण्यरथा तथा ॥ ७ ॥ अढेतवादि-
 गादेकजागन्म्यनमृतगा । आकुन्त्यभूदथ क्ष्माप्यथषा व्यथितो जनः ॥ ८ ॥ न शम्भ्यायां न च श्यायां न विमैरि-
 मेने च । स न घृष्टात्र चाभृष्टाधिर्धृतिं नृपतिर्ययो ॥ ९ ॥ जनैरसाथे रोगेऽस्मिन्दैवाकिञ्चन देवतम् । कुर्याति ययोष्यं

किञ्चिन्नञ्जीवति महीपतिः ॥ १७ ॥ इत्यादिध्यायिनं पूर्वमपूर्वध्वनिना जनम् । सावधानं विधायाम्भूदेयान्भरसरस्वती
 ॥ ११ ॥ युगम् ॥ कस्याश्चन-जिनस्वामिभक्तिकेतनचेतसः । सतीशतनमस्यायाः केशलपनवारिभिः ॥ १२ ॥ जिनार्च-
 कस्य कस्यापि कुमारब्रह्मचारिणः । हस्तारौ-स्मपयित्वास्तरुज कुलत भूसुजम् ॥ १३ ॥ युगम् ॥ श्रुत्वैति सचिवैः प्रीतरा-
 नीतः पुरविश्रुतः । अर्हद्भक्तः सतीचरुणो गणश्च ब्रह्मचारिणाम् ॥ १४ ॥ तस्मिन्कर्मणि राजोऽथ कार्यभाणे क्रमेण तैः ।
 प्रत्येकं नरकक्रीडाकरी पीडा व्यवर्धत ॥ १५ ॥ अयाह भूपः पीडाया मूर्तेरवयवैरिव । दीनमन्दानुरैर्बर्षैः पीटयद्भिः
 परिच्छदम् ॥ १६ ॥ उपचारचरैरभिः शमाय प्रथितैर्व्यथा । वर्धते प्रयुतैवासौ लोभो लामवतामिव ॥ १७ ॥ तदेव-
 मेव स्यात्तद्य यद्भविष्यतयाधुना । अमावहभियं पीडा क्रीडाचः किं भवेदिति ॥ १८ ॥ उदासे जिनदासेन वागयो बृद्ध-
 मन्त्रिणा । त्वजल्पः कापि नासत्यः सत्यस्तु सुवि दुर्लभाः ॥ १९ ॥ पुनस्ताश्चिन्तयामीति क्षणं स्वन्धीकृताकृतिः ।
 अभिनीय स्मृतिं चैप सचिवः प्रोचियान्दपम् ॥ २० ॥ महासती महादेवी जिनधर्मधुरंधरा । कुमारब्रह्मचारी च स धर्म-
 चिन्चकैः ॥ २१ ॥ तयोर्गृह्णुष्योर्गन्तस्तद्गुणालोकनं यद्भिः । सा भिक्षा सद्गतयोः कामधुकल्पवृक्षयोः ॥ २२ ॥ अथ
 व्यथावशोऽप्युत्ते हा सहस्रसमुल्लो नृपः । तयोर्मन्त्रिन् नृथा गैवं मिथो विप्लुनयोः कथाम् ॥ २३ ॥ इति श्रुत्वा बहिर्गोहाहूत्वा
 वीक्ष्य सुधाकरम् । एत्यान्तः पाणिना दीपं स्पृष्ट्वा च सचिवोऽब्रवीत् ॥ २४ ॥ विदुः सुधामयोऽद्यापि दहत्यद्यापि पावकः ।
 तत्कथं भापसे गोप शुद्धयोर्विल्पवं तयोः ॥ २५ ॥ दर्शयाम्यधुनैवाहं तयोर्ब्रतमविप्लुनम् । उक्तेन नीरयोगेन नीरोगं त्वां
 सज्जन्वात् ॥ २६ ॥ राजाप्युवाच किं रन्ध्रं यन्मया दोषशङ्कया । देव्याः केशोचयः कृत्स्नः कृत्सौ धर्मरूचे करौ ॥ २७ ॥

उत्तम मणिषोऽप्युषेर्हा मदागज किं कृतम् । तयोर्धुवासि ज्ञापेन पापेऽस्मिन्पतितो ध्रुवम् ॥२८॥ तत्तास्याः स्नानपा-
 नौगमुपानीय नृगप्यहम् । त्वां धर्मरुचिषाणिभ्यां छिन्नाभ्यामपि सेचये ॥२९॥ इत्युक्त्वा स्वरितं गत्वा दीर्घदुःखो-
 निरुन्मयाम् । स पदराजीमानंष्ट्र मन्त्री मयुरग गिरा ॥३०॥ त्वद्विडम्बनपापेन देवि तापेऽपतन्त्युः । अस्तु त्वदीय-
 स्नानागुह्येणानुपेन निर्वायः ॥ ३१ ॥ इति क्षितिपतिक्रेज्जश्रुनिपुष्टमहाशुचः । पुन्याः पितेव स्नानाय देव्या मन्त्री
 निरोधत् ॥ ३२ ॥ यापयकर्वं स प्राग्यजायद्वस्मिद्भूमैक्षत । पूर्वच्युतं च घग्मिलं रत्नोर्ध्वा तस्य विस्ववत् ॥ ३३ ॥
 ॥पुग्मम्॥ अहो शीलमहो शीलमिदं देवि तयारसुतम् । कृत्तोऽपि केशपाशः स्वायेनाजनि पुनर्जनिः ॥ ३४ ॥ इति
 म्नुति गुनः देव्याः केशाग्रशान्त्य तज्जलम् । स्वर्णकुम्भस्यमादाय सोऽगाद्रमंरुचैः पुरः ॥३५॥ अक्षतावेव तस्यापि मन्त्री
 प्रस्तौ व्यदोरुयत् । निर्जिनारुणपद्माभी प्राग्दस्ती च तपोरथः ॥३६॥ अहो ते ब्रह्मचारित्वमहो ते निर्मलं तपः । यत्पु-
 ष्यान्मसंकेन मयः कन्दलितो करो ॥३७॥ स्नपयाशु स्वपाणिभ्यां देवीस्नानजलैर्द्वयम् । त्वत्कलङ्कप्रदानोत्थकथं निर्व्य-
 थय इतम् ॥ ३८ ॥ इत्युक्ते सोऽगलगावज्जलकुम्भं सुयीदथत् । देवतानिशयाचावदभिक्षुम्भजलं तदा ॥ ३९ ॥ अंभू-
 दृष्टं निराधारं चारुयामरथीजनम् । पुल्पृष्टिर्जंगारायो गगने इन्दुकिञ्चनिः ॥४०॥ युग्मम् ॥ इत्थं महोत्सवैर्गत्वा तैर्ध-
 मंरुचिरग्न्युनिः । अमिञ्चन्मूपनि चन्द्रः किरणेरिव केरवम् ॥४१॥ तेनाम्बुना ययौ भूपादभूत इव रुभरः । सद्यः पवनदी-
 साप्रित्वात्पेयान्प्रयागमः ॥ ४२ ॥ तथरित्रचमत्कारबीचीनिचयनीलया । चिरं लोलमुनाम्भोजः सोऽजनिष्ट जनेश्वरः
 ॥ ४३ ॥ क्षमयित्वा क्षमापीडो धीमान्धमंरुचि ततः । तां च क्षमयितुं देवीं स रुक्मिण्या ममं ययी ॥ ४४ ॥ मर्च

मम क्षमस्वेति पाणिलग्ने महीधुजि । देव्याः पदद्वये लज्जा रुक्मिणी बाष्पदृग्जगौ ॥४६॥ यदेवि पाणिग्रहणे दारितस्त्व-
 त्पतिर्मया । त्वन्मृत्युकादक्षयादग्निं व्योमयुद्धशवं च यत् ॥४७॥ अतुच्छमपि वात्सल्यं विभ्रत्या मयि सर्वदा । सुया
 कलङ्कमुत्पाद्य यत्नेऽकारि विटम्बनम् ॥४८॥ विप्रय यच्च ते ध्यातं नित्यं द्रुश्चिन्त्या मया । तन्मम क्षम्यतां सर्वं क्षमावति
 मद्भासति ॥४९॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ तत्पृष्ठदत्तहस्ताद् देवी किं मे त्वया कृतम् । सर्वः पूर्वकृतानां हि कर्मणां लभते
 फलम् ॥ ४९ ॥ अथ बाहुधृतां देवीं सानुनापो नृपोऽबद्धत् । अहं ते मूर्ध्निमत्कर्म येनेदं दर्शितं फलम् ॥ ५० ॥ सपत्नी-
 मत्सराचक्रं वक्रतां रुक्मिणी वरम् । प्रिया प्रियेण मयका यद्गयामि हतोऽस्मि तत् ॥ ५१ ॥ निःकृत्रिमप्रेमवती सती
 हृदयचल्लभा । कथं मया विराट्त्वामि धिग्मां धर्मवह्निमुन्वम ॥५२॥ तस्य प्रेमानुग्रहस्य कीदृगाचरितं मया । अश्रोतव्य-
 चरित्रोऽहमप्रष्टय्यसुखोऽस्मि तत् ॥५३॥ एवं जल्पत्वपि ऽमापे सा नैयोर्ध्वं शिरोऽकरोत् । प्रियपमानप्राग्भारमारितेव
 कलायती ॥ ५४ ॥ ततश्चन्द्रोदरश्चक्रे चित्ते चिन्तामचञ्चले । यः स्यादस्या मयि क्रोधः सोऽल्पः कारणमानतः ॥ ५५ ॥
 तत्प्रसन्नि प्रिया केनोपायेनासौ विधास्यति । यदा का मम चिन्तास्याः स्वं तावच्चिन्तयामि न ॥५६॥ ममाप्रसत्तेरेषा-
 नृदप्रसन्नाधुना ध्रुवम् । स्वयं दाहस्वरूपोऽग्निर्दहतीन्धनमन्तिके ॥५७॥ तत्किमात्मप्रसन्नत्वं न त्वं घत्से सदा हृदि ।
 यतः प्रमन्ने त्वंऽथैव प्रसन्नमग्निलं जगात् ॥५८॥ न चिन्तयसि चिद्रूप यदि त्वं हितमात्मनः । ततस्ते कोऽस्ति यः पीडां
 धृत्या तत्कथयिष्यति ॥ ५९ ॥ त्वमेकः कर्मणां कर्ता भोक्तृकस्तत्फलस्य च । अन्ये संयोगजाः सर्वे भावाः कर्मविनि-
 म्मिताः ॥ ६० ॥ मातृपुत्रपितृप्रातृकलत्रस्वजनादयः । सर्वे स्वार्थाय ताम्यन्ति त्वदर्थाय न कथन ॥ ६१ ॥ सर्वभृतहिता

या तु सरगुणैर्धर्मदेवता । संसारल्यत्रहाराधिपथे त्वयि न सा स्थिता ॥३२॥ तदावेदय वेद्यज्ञः भवान्तं लक्ष्यसे कथम् ।
 स्यस्यगानि क्रियन्त्यसौ क्रियन्त्यस्य प्रशस्तोज्ज्वलभावनाम् । चिकीर्षु चेतने चित्तं
 चित्ं तैराः सरातः ॥३३॥ गथा गथा स्थितं चित्तं ज्योतीरूपेऽस्य चेतने । तथा तथागच्छिलयमात्तये करको गथा ॥३५॥
 यिन्नोने मनसि क्षीणेल्यमिनो यातिकर्मसु । दृष्यरञ्जुसमानेषु भवोपग्राहिकर्मसु ॥ ३६ ॥ सद्ग्रधानामृतसिक्ताया
 भागनाप्रततेः कृतम् । चन्द्रोदरोऽयनीपालः कंचलज्ञानमासदत् ॥३७॥ युगम् ॥ ततः कृते मद्योरसाहे पुण्यवृष्टिपुरःसरे ।
 पद्मापला यिनीर्णं च मुनिचेपे गथाचिधि ॥ ३८ ॥ कलायत्या धर्मरुचेजिनदासस्य मन्त्रिणः । दत्त्वा दीक्षां विद्वलयोर्ध्व्या
 कृत्या तस्यमहादानम् ॥३९॥ यिथायानदानं मासपर्यन्ते पुण्यमृतले । देहं त्यक्त्वा गयी मुक्तिं चन्द्रोदरमहासुनिः ॥७०॥
 त्रिभिर्धियोपकम् ॥ दानदीलनपोधर्मरहितोऽपि शिवं पुमान् । चन्द्रोदर इवाप्नोति भायनायाः प्रभावतः ॥७१॥

इति भायनायां चन्द्रोदरवृत्तिकथा ॥

तं निद्रुपमनुरूपं धर्मं सग्यप्रिमग्य सः । अथ पद्मोत्तरो राजा व्याजहार मुनीश्वरम् ॥७२॥ धर्मेश धन्य एवास्मि
 मत्त भाग्योर्धर्मकात् । धर्ममीदृशमापण्यो मोक्षश्रीमौल्यकारणम् ॥७३॥ मद्येनमि यमत्कारं विचारस्त्वकृतोऽकृत ।
 प्वाग्मिनेकस्तु संदेहः प्ररोहं कुरुते हृदि ॥७४॥ व्रतं हि शुभते मद्भिर्भेषुं दूःकर्मणां गणम् । ध्यानतः केवलज्ञाने संपन्ने
 किं कलं मयात् ॥ ७५ ॥ आलोकाय गृहे लोका दीपयन्ति हि दीपकम् । स चेषण्डांशुनो जातः किं कार्यं तेन तदिने
 ॥ ७६ ॥ मयः मत्युत्तरं प्राह पृथ्वीनापार्थितो मुनिः । उक्तं युक्तं त्वया राजर्निक तु तत्कारणं शृणु ॥ ७७ ॥ गोत्रवृ-

द्वैतैरेव सदगुणोऽपि प्रणम्यते • अलंकृतप्रश्रीस्तु वन्द्यते नम्रमौलिभिः ॥७८॥ एवं न केवलज्ञानी गृहस्थो नम्यते
 जनैः । गृहीतचारुचारित्रः शक्रेरपि स पूज्यते • ७९ ॥ अनो दिशान्नि चारित्र केवलज्ञाननोऽधिकम् । तस्मिँहृद्धेऽपि
 तहृद्युं तेन धावन्ति धीयनाः ॥ ८० ॥ गव निशग्य सम्यग्त्वत्त्वर्गौरो गुरोर्गिरम् । अप्रमत्ते चिरं चित्ते घत्ते स्मेति
 वृपस्तदा ॥ ८१ ॥ आचख्यौ चतुरो घर्मान्श्रीमान्यानेप मे गुरुः । सपूर्णमिकमप्येषु न कर्तुमहमीश्वरः ॥ ८२ ॥ पात्रे
 क्षेत्रेऽनुकल्पे च देय दानमिति स्थितिः । महाव्रतधरा राज्ञो मम दानं न गृह्णने ॥ ८३ ॥ विषयायत्तचित्तस्य प्रियाया-
 मवनीपतेः । क मे सर्वोत्तमं शीलमजिह्मव्रतजीविनम् ॥ ८४ ॥ उपवास कृतावासमभङ्गकरं तपः । धरोद्धरगयुर्गस्य धव-
 लस्येव मे कुतः ॥ ८५ ॥ निरन्तरचरचिन्ताचान्तस्वान्तस्य सर्वतः । मम संयमलीनाया भावनायाः कया कुतः ॥ ८६ ॥
 यदि राज्यं परित्यज्य द्रुतं गृह्णे महाव्रतम् । शुद्धं चतुर्विधं धर्मं कर्तुं स्यां तदह क्षमः ॥ ८७ ॥ एवमुद्धेलसवेगः संप्रधार्य
 बुधार्यमा । स व्यजिज्ञरदिष्टार्थदायकं सुनिनायकम् ॥ ८८ ॥ प्रभो ज्ञानप्रभाधीश धर्मोद्धरणकारणम् । अतुल्यं मातृ-
 वात्सल्यमिवापिष्टं तवाग्विलम् ॥ ८९ ॥ आनृण्यं पुण्यवाँह्लोके भजेत्प्रत्युपकारतः । भवभ्रमभिदस्तत्त्वोपदेशस्य न
 ते पुनः ॥ ९० ॥ आतपोत्तापितस्येन सुधाधारभियेचनम् । दारिश्रोपद्रुतस्येव चिन्तारत्नोपलम्भनम् ॥ ९१ ॥ महा-
 न्यकारविवरप्रविष्टस्येव दीपिका । पयोधिमध्यनिक्षिप्तस्येव प्रव्रह्मणं वरम् ॥ ९२ ॥ विकटादविकागर्भम्रष्टस्येवेष्टसा-
 र्थपः । अस्तायक्रपपतितस्येवोद्धरणमञ्चिका ॥ ९३ ॥ अनन्तसंश्रुतिभ्रान्तिभ्रान्तदान्तस्य मेऽप्युना । बभूव सुक्तिसंमाल्ये
 वाहनं तव दर्शनम् ॥ ९४ ॥ चतुर्भिः क्लापकम् ॥ ततो विस्वारितोपज्ञश्रीसर्वज्ञप्रणीतया । मम निर्ममनाथ त्वं दीक्ष-

पानुषहं कुरु ॥ १५ ॥ पुत्रं निवेद्य राजपेऽस्मिन्पानुदागाम्यहं पुनः । सप्रसादे प्रभोः पादेः स्थेयं ताचद्विद्वेव हि ॥ १६ ॥
 मरुगन्निनि विज्ञप्य प्रविश्य नगरं नृपः । राज्ये धनोत्तरं नाम पुत्रमस्थापययञ्चिजे ॥ १७ ॥ मर्त्योन्विमोच्यं काराभ्यो
 निगित्यान्वनशरुत्तान् । पीडाभृगांश्चपाशोभ्यः पञ्चरेभ्यः पतत्रिणः ॥ १८ ॥ बन्धुवर्गं व्यवस्थाप्य कृत्स्नानविलेपनः ।
 बन्दिभिर्यगंमालोऽयं गीयमानगुणो जनैः ॥ १९ ॥ तृप्यन्ताररथैर्भेरीमाद्भारैः पूरयन्नभः । चैत्येष्वभ्यर्चयन्देवान्दानो दान-
 दभुनम् ॥ २० ॥ भर्तृमागोनुसारिणो धन्या पताः क्षितायिति । श्लाघ्यामिः संजनेरन्तःपुरीभिः शोभितोऽभित ॥ २१ ॥
 यत्नायिभिरृतो भूरीरगितो नयभृशुजा । नयान्त्रोदारट्टागः सारकुञ्जरवाहनः ॥ २२ ॥ अस्मान्मुत्तवा इ हा स्वामी
 प्रतापयं प्रजेदिति । दुःगार्तगीक्षितः पीरैः क्षमापः प्राप वनान्तिरुम् ॥ २३ ॥ पड्भिसिः कुलरुम् ॥ सुत्तया दक्षिपरिस्यन्दं
 त्यक्तवा एषं मगामरम् । अनुयातां क्षरद्वाण्यां क्षमयित्वा प्रजां निजाम् ॥ २४ ॥ इदं तेऽहं कथं वत्स व्रतरुष्टं सद्विद्यते ।
 इति जल्पदत्तुच्छमायुःसगान्तःपुरं पितुः ॥ २५ ॥ अहो सत्त्वमहो मत्त्वमिति साधुगणैः स्तुतः । प्रविश्योद्यानमाक-
 न्तमभुशुभिसिंमो नृपः ॥ २६ ॥ त्रिमिद्विदोपकम् ॥ राज्यकथं परिलज्य दक्षः पक्षीय पञ्जरम् । आमारामानिरामां स
 दीप्ताशां शिश्रिये मुदा ॥ २७ ॥ कृत्केशोदृतिर्नत्वा यजनाभगुणं तदा । छत्रीभूते गुरोः पाणौ पपाट्टेनि क्षमापनिः ॥ २८ ॥
 कृतेषि भगवक्षेयं सामायिकमिह द्रतम् । सर्वं सावबकं योगं मत्याख्यामि ध्रुवं त्रिया ॥ २९ ॥ तदा केवलिनं राजमुनिं
 यानग्य मकितः । मायुनेत्रः समं राज्ञा सर्वो लोकः पुरेऽगमत् ॥ ३० ॥ लज्जसंयमसाध्वाज्यो गथाकल्पमनल्पधीः ।
 विरूपी विजहारी राजनिर्गुरुभिः समम् ॥ ३१ ॥ आभारां तथा सूत्रहृष, स्थानान्प्रप्यथ । समवायाहं विवाहप्रशंसि-

भगवत्सौ ॥ १३ ॥ ज्ञाताधर्मकथा तस्मादुपासकदसा तथा । अथान्तकृद्दशा बानुत्तरोपपातिका दशा ॥ १३ ॥ प्रश्न-
व्याकरणं चात्र विपाकश्रुतमेव च । सूत्रादर्यादपीत्येकादशाद्वाग्यस्य सोऽपठत् ॥ १४ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ उपवासो-
नोदरते घृत्यल्पत्वं रसोज्ज्वलनम् । सलीनता वपुःश्लेश इति याच्यं तपश्चरत् ॥ १५ ॥ प्राग्धिसं वैयावृत्यं स्वाध्यायो
चिनयस्तथा । कायोत्सर्गश्च सद्धयानं तन्वक्षित्यान्तरं तपः ॥ १६ ॥ स सक्रीयः स्फुरद्वैर्यः सुश्लिष्टान्यपि हेलया । कर्माणि
जर्जरीचक्रे काननानीच कुञ्जरः ॥ १७ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ शुद्धश्रद्धानिधिः साधुर्विशानिस्थानकान्यथ । संस्पृशन्न-
जयामास तीर्थकृन्नामकर्म सः ॥ १८ ॥ तथाहि—

सर्वज्ञे सर्वजन्तूनां वन्द्यौ श्रेयोष्वदर्शिनि । नमनं स्तवनं पूजानुमोदनमसौ व्यधात् ॥ १९ ॥ क्षीणकर्मन्सु लोकाप्र-
स्थितेषु स्थिरमानसः । अयं ध्यानविधानेन सिद्धेष्वाधाराणां दधौ ॥ २० ॥ श्रीसङ्करूपे सिद्धान्तरूपे प्रवचने मुनिः ।
आज्ञानतिकर्मेणैव स्वशरया भक्तिमानभूत् ॥ २१ ॥ अयं महाव्रताधारे शुद्धधर्मोपदेशिनि । आवेशवश्यचित्तत्वादर्चा
न्यरचयद्गुरौ ॥ २२ ॥ समवायाद्भविष्येषु वयोव्रतमहत्स्वदि । स्थविरेषु स्थिरामेष भक्ति भजे भवच्छिद्रे ॥ २३ ॥
श्रेयान्स्सूत्रधरादर्थधरः सूत्रार्थभृत्ततः । इति क्रमाद्वाधाङ्गिकं कृत्वा श्रुतधरेष्वसौ ॥ २४ ॥ तपस्तीव्रं चित्तन्वत्सु तपस्विषु
तपोनिधिः । शुश्रूयामेष निःशेषां शुद्धश्रद्धाधरोऽकरोत् ॥ २५ ॥ पठने गुणनेथं च सिद्धान्तस्य सुहृद्सुहृदुः । चिरं तदेक-
चित्तत्वाद्गुणयोगमयं दधौ ॥ २६ ॥ सर्वज्ञधर्मसर्वस्वे सिद्धिसंधिचिधायिनि । अयं विरचयामास सन्यसत्त्वे निश्चलं मनः
॥ २७ ॥ ज्ञानस्य ज्ञानपात्रस्य विनये गुणचक्रिणि । नातिचारं चकारायमन्तरायं शिवश्रियः ॥ २८ ॥ भद्राङ्गपारंपारेषु

अगागोरु ममत्रिपाम् । आरुद्रयकेषु सोऽप्ययं नातिचारपरोऽजनि ॥२॥ शीले पुण्यलतामूले मूलोत्तरगुणेऽपि । अयं
 दधार भद्रं हृत्तरतिरिग्यागाम् ॥३०॥ अयं काले क्षणलवप्रमाणेऽप्यप्रमत्तधीः । भ्यानासेवनसंवेगभाबनादीनि नासु-
 ष्य ॥३१॥ निःशिसमप्रभृयागां नरहितेन तरोमिना । असौ सुवर्णमात्मानमहर्निशमशोधयत् ॥३२॥ बभ्रुपुस्तकपात्रा-
 प्रभृत्पं स मुनिदेशगः । आनीयानीय साधुग्यः शुद्धं ब्रह्माथयो ददौ ॥३३॥ एष ग्लानेषु बालेषु गुरुषु स्फुरितादरः । नित्यं
 मंगलननुत्वं येयायुष्यं व्यपरा सः । ३४॥ केनापि कारणेनोचैरसमाधिगतं मनः । सर्वेषां प्रापयामास समाधिसयमा-
 धिभिः ॥ ३५ ॥ निग्यं नरनयं ज्ञान ज्ञानाकरणकर्महृत् । श्रवणाध्ययनव्याख्यातुशैरयमग्रहीत् ॥ ३६ ॥ आनन्दमनो
 रोमात्रलोनाश्रितमनुभिगम् । श्रुते भव या ददौ चित्त लोलमोलिसुहृसुहृः ॥३७॥ धर्मव्याख्यान्यचादोन्द्रप्रत्याख्याकवि-
 त्तादिभिः । गुणैर्ज्ञे स सर्वशशामनस्य प्रभावकः ॥३८॥ इत्युगाजितनीर्धेशानामकर्मा समाहितः । ब्रतिव्यातवृत्तो विश्वं
 बोधगण्डिनजहार सः ॥३९॥ दक्षाः माश्रापरोलक्षास्तस्यामृतकिरं गिरम् । पातुमीयुः त्वगोरंसा हंसा इव नदीं दिवः ॥४०॥
 ततोव्यधियविराट्टाः सुरासुरनरोरगाः । तमसेवन्त विनयं धिषणादिगुणा इवा ॥४१॥ एवं भाषीं चरित्रेण पवित्री कृत्य
 म प्रती । भयामोगमहारोगमग्रायानशानार्थ्यभूत् ॥ ४२ ॥ विज्ञाय केवलज्ञानी बखनामः प्रसुस्ततः । तत्पुण्येस्तत्तादा
 स्थानं प्राप पापदरो गुः ॥४३॥ तम्यानशनचित्तस्य मुदेऽभृदगुणदर्शनम् । यथा चन्दनमित्तस्य मलयानिलमंगमः ॥४४॥
 अप ह्योत्तमडोमह्यो राजर्षिदेश्वरः । गुरुषादान्जयोर्भृङ्गभ्रीमीचकार सः ॥४५॥ असावनदानं साधुराथाप गुरुसंनिधौ ।
 चक्रे स्रष्टाट्टरिग्याज्ञिरान्त्रोचनमिति ॥४६॥ विरमव्यबहाराक्यराशौ निचमता मया । अनन्तजन्तुमन्तानं यष्टुं क्षम-

यामि तत् ॥४७॥ न्यवहाराख्यराशौ च पृथ्वीकायभृता मया । लोहलोष्टोपलीभूय ये दूनाः क्षमयामि तान् ॥४८॥ नदी-
 नदीशक्रेषु जलरूपेण ये मया । जन्तवः संश्रिताः केऽपि संहताः क्षमयामि तान् ॥४९॥ प्रदीपनतडिदावदीपप्रभृतिभू-
 निना । ये मया जग्निरे तेजस्कायेन क्षमयामि तान् ॥५०॥ महावृष्टिहिमंश्रीभ्रमधुलिङ्गन्धबन्धुना । ये मया वायुकायेन
 व्यथिताः क्षमयामि तान् ॥ ५१ ॥ पीडिता दण्डकोदण्डकादण्डस्यन्दनताभृता । ये वनस्पतिनात्मनो मयात्रैक्षमयामि
 तान् ॥५२॥ अथ कर्मवशादाप्य द्रसतामसता मया । राणक्षेपमदान्धेन येऽर्जुनाः क्षमयामि तान् ॥५३॥ अपराधं क्षमन्तां
 मे तेऽपि सर्वत्र जन्तवः । सर्वभूतेषु मे मन्त्र्यमास्तां वैरं न कुत्रचित् ॥५४॥ महाव्रतेषु यः कश्चिदतीचारः कृतो मया ।
 मिथ्या मे द्रुक्कृत तत्र भयताद्गुरुमाक्षिकम् ॥५५॥ राशाव्यव्यहाराख्येऽनन्तजन्तुप्रघहनात् । यया मे कर्म कृत्स्नं तां पीडाम-
 प्यनुमोदये ॥५६॥ जिनानां प्रतिमाचल्यभृद्भारमुक्कुटादिषु । यो मे पृथ्वीमयः कायो जज्ञे तमनुमोदये ॥ ५७ ॥ जिनला-
 नेषु पात्रेषु दैव्याद्रुपकृतो भवेत् । यो मे जलमयः कायः प्रायस्तमनुमोदये ॥५८॥ ध्रुपाङ्गारे च दीपे च जिनानां पुर एव
 यः । मम तेजोमयः कायो जातस्तमनुमोदये ॥५९॥ धूपोत्क्षेपेऽर्हतां सङ्घे श्रान्ते वा तीर्थवर्त्मसु । यो मे वायुमयः कायो
 बधौ तमनुमोदये ॥ ६० ॥ सुनीनां पात्रदण्डेषु जिनार्चाकुसुमेषु च । मम द्रुममयः कायो योऽभृत्सामनुमोदये ॥ ६१ ॥
 क्वापि सत्कर्मयोगेन जिनधर्मोपकारकः । आसीन्नसमयः कागो यो मे तमनुमोदये ॥६२॥ इत्यनन्तभवोपात्तं द्रुक्कृतौघम-
 गर्हत । कदाचित्रचितं किञ्चित्सुहृतं चान्वमोदन ॥६३॥ शरणं तीर्थकृत्सिद्धसाधुधर्मा भवन्तु मे । इत्यालापप्रथः सोऽय
 चतुःशरणमाश्रितः ॥६४॥ परित्यक्तनिदानोऽसौ मृत्युजीवितनिःस्पृहः । भवमोक्षनिराकाङ्क्षः समाधि साधुरासदत् ॥६५॥

गारं गारं नमस्तारानुगरन्गरमेष्टिनाम् । गतप्रमादो निस्तापः प्राग साधुरयं लयम् ॥ ६६ ॥ एवं समाधिलब्धस्य मृत्यो-
 र्वापाममंयिदन् । पूर्णमामोपयामोऽयं प्रपेदे प्राणतं दिवम् ॥६७॥ सुरञ्चन्द्रप्रभासाद्ये विमानेऽतिमहद्विकः । अन्तर्मु-
 द्धुतात्पर्यासम्पत्पर्यासिद्यैमयः ॥ ६८ ॥ तल्पप्रच्छादनं प्रातः संध्याकालमिवार्यमा । उरसागर्विरभूदेय प्रभामाग्भारभाः-
 सुरः ॥६९॥ युग्मम् ॥ कैः पुण्यैरियमुत्पथा ममद्विरिति चिस्मितः । अयधिज्ञानविज्ञातं प्राग्भवं सोऽवमोदत ॥७०॥
 तद्विमानपरीपारः सुरयारस्तादोरमयान् । चकार तत्पुरः स्फारस्फुरज्जयजारव ॥ ७१ ॥ नाथ नस्त्वमनाथानां नाथः
 पुनैः प्रकल्पितः । गिरं जग गिरं जीव गिरं पाणनुजीविनः ॥७२॥ इत्यादिवादी देवानां देवीनां च समुच्चयः । तं ननाम
 प्रतेने च पञ्चशान्दोदयं मुदा ॥७३॥ रश्मिशुभ्रमद्रल्यः पल्यद्गादुत्थितस्ततः । कृतवैक्रियरूपद्विः क्रीडावापीमवाप सा ॥७४॥
 मनी म तत्र पिक्षोमोडोत्कह्लोलपाथसि । तन्मुग्धालोकनवीडामभेदमपयोरुद्वि ॥ ७५ ॥ हृष्टा सुरविधेयानां निधानं
 मोऽय पुम्नकम् । भवथा विमानवैल्यस्यं निल्याहन्तामपूजयत् ॥७६॥ मिहासनं विमानश्रीकिरीटमभिमूष्य सः । अथा-
 नन्दोर्मिमग्नाशो दिव्यं प्रेक्षणमैशत् ॥ ७७ ॥ कदापि केलिवापीषु कदाचिन्नन्दने । वने । विललाम स कान्ताभिवि-
 द्याम इय मूर्तिमान् ॥७८॥ कदाचिन्नित्त्रिनयात्रासु विजहार महामैरः । कदाचिन्निसमे धर्मक्षेत्रे सत्युरुपस्तुतीः ॥ ७९ ॥
 भविष्यत्त्रिनभावोथीः यपुरंशुभिरदभुतेः । जयन्नित्रानपि ययौ जिनकल्याणिकेषु सः ॥८०॥
 इयं प्रतिक्षणविनिमित्तवैयकृत्यो, निलोत्सवैः प्रविलमन्भृशामप्रमत्तः ।
 गालोत्तमीन्द्रिसुरमण्डलकर्णदोल्ला-केलीसुम्बस्फुरितथागुणरित्रकीर्तिः ॥ ८१ ॥

अभ्यर्णतीर्थविमुक्ताविभवेषु लुभ्य-न्नभ्यापतच्च्यवनकालशुचाप्यचान्तः ।
आढादनत्वयि महामरिमा विमाने, तस्मिन्नसौ रसमयं समयं निनाय ॥ ८२ ॥

इति दण्डाधिपतिश्रीमदाहादनसमभ्यर्थितश्रीविजयसिंहसुरिशिष्यश्रीवर्धमानसुरिविरचिते
श्रीवासुदेयचरित आहादनाङ्के महाकाव्ये तीर्थकरकारणलघिवर्णनो नाम द्वितीयः सर्गः ॥

॥ अथ तृतीयः सर्गः ॥

इतश्च संख्यातीताग्निदीपमण्डलवेष्टितः । क्षीपोऽस्ति जम्बूद्वीपाल्यो रत्नजम्बूद्वमाङ्कितः ॥ १ ॥ स्फुरन्तौ परितो विभ्रद्वौ
रथी द्वौ शिमन्च्छवी । स्वर्णमृदुदभौ गद्य चतुर्यामि रुचानिव ॥ २ ॥ अन्तर्मरुमणिस्तम्बां धर्मरक्षाविधौ बुधः । यः सदा
विजयश्रेणि वीरः फलरुचक्षुः ॥ ३ ॥ कुप्राहो यः स्फुटक्षारो जलमूर्तिर्मलीपसः । रारटीति लुठन्मूसौ सिन्धुर्धन बहिः कृतः
॥ ४ ॥ तत्रास्ति भारतं क्षेत्रं पङ्कभूषण्डानि यद्दधौ । पण्मन्त्रमण्डलानीव रक्षितुं पङ्कविघात्मनः ॥ ५ ॥ अबनीवनिताभाल-

गच्छतीत्यपितन्त्रि । यत्र श्रीगण्डरेखेव राजते राजतो गिरिः ॥ ३ ॥ इहास्ति हास्तिकस्तोममदात्रीभूतभृतला ।
 मंत्रमंतादितरगंरुणा चन्द्राभिया पुरी ॥ ७ ॥ कृत्वापविपप्रासाः प्रासादाः काममहताम् यस्यां पताकाजिह्वाभ्रैलिहन्तीव
 सुपाकम् ॥ ८ ॥ यस्यामनुगमानोऽपि मोपमानोऽभवज्जनः । मणिमन्दिरभूमियु स्वैरेव प्रतिविम्बितैः ॥ ९ ॥ निनिमेषा
 मियो रूपदर्शनादगतिप्रजाः । पर्यक्षेत्रे पसुग्रंथं स्वर्गपौरा इयागता ॥ १० ॥ रत्नकुम्भा धृताः प्रोबैर्यत्र चैत्यैः सतां पुराः ।
 मोक्षयान्द्रुहो दीया इय मोक्षायदर्शने ॥ ११ ॥ इत्याकुक्कुलगजीवलक्ष्मीसंजीवनौपथम् । तत्र प्रतापोष्णवसुर्वसुपूज्योऽ-
 भवन्नृपाः ॥ १२ ॥ शोपिता यत्प्रतापेन त्रियतां शौर्यवल्लयः । पद्मैरिवांसिभिर्भ्रष्टै रणारण्यमपूरयत् ॥ १३ ॥ कामधुग्दुग्धनि-
 पतिं पिन्नामगिशिलातले । कल्पद्रुकुसुमाक्षीणं यशानश्रीर्नदत्वहो ॥ १४ ॥ नित्यं यदीयधर्मस्य वर्धमानस्य सर्वतः ।
 नैवश्रियः स तन्यति न्युत्तनानि छजात्रलेः ॥ १५ ॥ निःश्रुतां रणरेणुभ्यः स्नातामर्थिसुदश्रुभिः । चैलधूपनधूमैर्यः
 त्रिगां कीर्तिमपूरयत् ॥ १६ ॥ आत्म्याग्रमद्विपी जज्ञे स्वर्गश्रीजयिनी जया । जितं भासेव यक्त्रेन्दोर्नासीयस्याः स्मितं बहिः
 ॥ १७ ॥ द्रष्टोरगरीजयनातयताकाश्रितयोगमम् कन्युकुम्भ्या ध्रुवं कण्ठस्तस्या रेखाग्रं दधौ ॥ १८ ॥ अद्गुलीपल्लवोद्भासि
 नगांशुकुसुमाश्रितम् । असेधि भूपदभ्रैर्यस्या बाहूलतायुगम् ॥ १९ ॥ काञ्चीपटो नितम्बेऽस्ति मद्रथःशेऽपि नो मयि ।
 इतीर दुःखितस्तन्या मण्यदेशः कृशोऽधवंत् ॥ २० ॥ अञ्जे एव कर्मो यस्या न हंसो यदसेवत । गतिनिर्जयलज्जैव
 नानीमन्त्र कारणम् ॥ २१ ॥ मलयप्यन्तःपुरे तस्यां रेमे क्ष्मापतिमानसम् । लक्ष्ये नक्षत्रलक्षेऽपि चक्षुश्चन्द्रनौ व्रजेत् ॥ २२ ॥
 तस्य शिब्यम्भराभनुः प्रतापनिव सेचितुम् । एकदागच्छद्रुप्रोष्मा ग्रीष्मोऽप्युप्रत्वलक्षणे ॥ २३ ॥ हेल्या कबलीकृत्य

मरुतामपि गामिनीम् । स्वाद्वैतमिद्य निर्मातुमर्चयन् दिनेश्वरः ॥ २४ ॥ प्रतापधिस्थमालोक्य विपतो दिवसेशितुः ।
 दृःस्वादिय कृशीभावमभजन्त भृशं निशाः ॥२५॥ सरोवरमरिडारिशोये तोषेण कृपणाः । विश्वोपकारमात्राज्यात्प्रापु-
 रापस्तुपारताम् ॥२६॥ आकर्षन्ति ध्रुवं वारि करा भानोर्धरानलात् । जलैः क्लिद्यानि यत्सद्वादान्यप्रभृतां यतः ॥२७॥ तसा
 तपनतायेन च्छायापि हि महीकृहाम् । ययो मध्यंदिने मूलमालवालान्युशीनलम् ॥२८॥ यस्तसैः शान्तये सेव्यः सोऽपि
 तसो मरुदधी । इति श्रूयो हिमश्वासप्रियामस्ति न सोऽमुच्यत् ॥२९॥ तदा च पूरयित्वायुः सागरोपमविदनिम् । ज्येष्ठे
 नवम्यां शुक्रायां चन्द्रे शान्तमिपगते ॥ ३० ॥ स प्राणताजयाकुक्षि प्राप पद्योत्तरामरः । श्रुतिं मुक्तोद्भवमयः पयःकण
 इवाभ्युदात् ॥३१॥ युग्मम् ॥ तदालयदृशुनसंभृतमर्मभिसिमनोरमे । नीलाश्रमस्तम्भावष्टम्भरत्नपाञ्चालिकात्रिते ॥३२॥
 बर्तुलामलमुक्तायचुलितोल्लोचमञ्जुले । अस्तोकालोकमाणिरगदीपचवस्तनमस्तमे ॥३३॥ उरफुल्लमद्विक्रागुण्यप्रकरामोद-
 संपदि । दद्यामानाऽपक्रस्तूरीकर्पूरगुण्युपने ॥३४॥ शोभाभिभूतजम्भारिविमाने वासवेदमनि । इक्रुन्तास्तीर्णमचूलात्-
 ल्यपल्यङ्कसंश्रया ॥३५॥ सर्वसौल्यमगस्यल्पनिद्राशुद्रितलोचना । अतिव्यक्ताशयादेवी स्वप्रानेनानवैक्षता ॥३६॥ पञ्चभिः-
 कुलकम् ॥ मत्स्वामिसेच्यस्त्यस्त्यनुरयं देवि भविष्यति । इतीवाख्यातुमायातं सैरावतमलोरुन ॥३७॥ क्षमाभारवहो मद्र-
 ङ्गावी ते देवि नन्दनः । इतीवाग्ने स्थितं साक्षाद्वाक्षीदृपभं जया ॥३८॥ त्वत्सुदुर्द्वेषमसेभं हन्तायं मठदिलय । चिञ्जा-
 पकमिवैक्षिष्ट सुमुखी नक्षरायुधम् ॥ ३९ ॥ त्वत्सुनुमाश्रिताया मे देवि चापलदृषणम् । यास्यतीतीव विजित्ये प्रासां
 लक्ष्मीं ददर्श सा ॥४०॥ देवि त्वन्नन्दनो मद्रङ्गावी सत्कीर्तिसौरभः । इति व्याख्यायिनीमग्ने मापद्यत्कुरुसुमन्नजम् ॥४१॥

राज्यवर्षिकेण त्रिंशद्दिनेषु मम । इत्याख्यातुमिवाभ्येतमियं पूर्णैन्दुमक्षत ॥४२॥ हन्ता मोहमयीं रात्रिं त्वद्भूर्य-
मां यथा । इति शापयितुं मन्ये शिवतमक्षत मा रयिम् ॥ ४३ ॥ अमुं वंशे ध्वजं देवि स्वं पुत्रं विद्धि मामिव । इतीव
परपुत्रप्रसंगं स्पृजसंगा व्यभालयत ॥४४॥ स्थानं ज्ञानाविरत्नानां मन्त्रे भविता सुतः । इतीव गदितुं प्राप्तं निधिक्षुम्भं
इदं मा ॥४५॥ मन्त्रेण जगत्पुत्रां तेभा त्वचनुमूरिति । शङ्के कथयितुं पद्मसरः साग्रस्थमैक्षत ॥४६॥ गन्भीरोऽह-
मिह नरभुर्भागीति गदितुं सिद्ध । रत्नाकरसुयेतं सा पश्यति स्म नृपमिया ॥४७॥ निर्भाग्यैर्दुर्लभस्त्वद्भूमवदेय भवि-
ष्यति । इतीव गमितुं प्राप्तं विमानं मा व्यलोकयत् ॥४८॥ त्वद्भूर्भावी जगद्भूया मन्त्रेण इति ध्रुवम् । आख्यातु-
मागतं रत्नप्यायमात्रोक्ते स्म मा ॥४९॥ कर्मन्थनानि त्वरमुनोऽर्थानं घश्यत्यहं यथा । इतीव बलुमग्रस्थं साग्नि निर्धू-
मैक्षत ॥५०॥ ममालोक्य तन्कालमुन्मेषान्तरितेष्वसौ । मुये विशन्ति वस्तूनि स्वप्नेत्वेवं चतुर्दश ॥५१॥ अथाष्ट
निशपर्षन्ते पर्षद्वादिद्यमुत्थिता । पत्युश्चकार चतुरा षाडुवाचां प्रपञ्चनम् ॥५२॥ साय पृथ्वीभुजि प्रतिभुषि संजातजा-
तरे । स्रप्यांभतुर्दंश व्यष्टतरदृष्टानपीकृत ॥ ५३ ॥ अमन्दानन्दसंदर्भगर्भं भूपतिरभ्यधात् । स्वकिरेभिः सुतो देवि
दिच्यस्वच भविष्यति ॥ ५४ ॥ इहान्तरे विनस्तार तारस्तर्यशुभध्वनिः । इमं च क्विरं श्लोकं वेदुर्मन्त्रलपाठकाः ॥५५॥
प्रायस्त्रिषुदागर्भेशो जगत्रितपयावनः । मास्वानेप सुवो भर्ता भवतासव नन्दनः ॥ ५६ ॥ इमामुपयुति श्रुत्वा दृश्यनी
दिश्याणो मुदय । बयन् शक्रुनप्रन्थि पृथ्वीबद्धमबल्लमा ॥५७॥ सद्गर्भमृषिते देवि घन्ये सौधं विभूषय । इति राजाभ्य-
नज्ञाना पयायन्ःपुरं जया ॥५८॥ तस्मिन्नेव क्षणे जातासुनप्रचलनेरिताः । परिक्षायावधिक्षानादुयं कन्याणि [ण] कं

प्रभोः ॥५९॥ आवासे बसुपूज्यस्य द्वात्रिंशत्त्रिदशोश्वराः । आगत्य सत्वनं चकुर्गर्भस्थस्य जिनेशितुः ॥६०॥ युगम् ॥
जय त्रिसुवनाधीश ज्ञानत्रयनिकेतन । गर्भस्थोऽपि सतां तुष्टयै धनान्तर इवांशुमान् ॥६१॥ भवाग्भोधेः परं पारमिवान्त्यं
गर्भमाश्रितः । कस्य नाश्रयणीयोऽसि जगत्रितयतारका ॥६२॥ जय देवि नमस्यासि यस्याः कुक्षौ जगत्पतिः । कल्पद्रुयंत्र
जायेत सा स्तुत्या धनभूरपि ॥६३॥ स्त्रीषु स्वमेव घन्यासि जननी या जिनेशितुः । पूर्वव श्लाघ्यते दिक्षु यस्यासुदयते
रविः ॥६४॥ जिन तद्जननी चेति स्तुःवा नत्वा च भक्तितः पुष्पधनुर्गन्धाम्बुष्टिविस्तारचारवः ॥६५॥ नन्दीश्वरवरे कृत्वा
स्पष्टमष्टाह्निकोत्सवम् । धन्यमन्या दिवं जग्मुः सर्वे गीर्वाणपुत्रावाः ॥६६॥ युगम् ॥ स्वप्नेऽपि बन्द्रेषु चागत्याप्यतृप्त इव भानु-
मान् । प्रभोः कल्याणि [ण] के प्राप्तः पुनरप्युदयच्छलात् ॥ ६७ ॥ तदावतीर्णमालोभयान्तरध्वान्तभिद विशुम् । तनो
याद्यमपि प्रस्तं निःशङ्काः कश्मलाः क लु ॥६८॥ विशायेव प्रभोराद्यं कल्याणिकमहोत्सवम् । राजीविन्पो जगुर्भृङ्गनिनादै-
र्नैवतुर्दलैः ॥६९॥ गुणिन्योऽपि वय दोषाकरेच्छा इति लज्जया । सन्यमीलन्कुमुद्वल्योऽवतीर्णे ज्ञानिनि प्रभौ ॥७०॥ नाथे-
ऽवतीर्णे निर्वाणद्वारोद्घाटनसुचकाः । कपाटा उदयदन्ते सा धर्मस्थानेषु सर्वतः ॥७१॥ त्रैलोक्यैकप्रदीपेऽस्सिभवतीर्णे
सति प्रभौ । लज्जयेव भवन्ति स्म विच्छाया गृहदीपकाः । ७२ ॥ भविष्यति प्रभोधर्मन्याय्या पीयूषधर्यणी । क्षीणः
प्रागेव शक्राणां विप्रयोगहृताशनः ॥७३॥ भूपः श्रीबसुपूज्योऽय कृतप्रभातिक्रिय । नभोभागं यथा भानुः सभाभाग
व्यभूषयद् ॥७४॥ जानन्नपि जिनेन्द्रस्यावतारं वासवोत्सवैः । पर सुदुः कृता वार्ता प्रियाप्रित्यै भवेदिति ॥७५॥ तूर्ण-
मानीय सन्मान्य स्थापितैः स्वप्नकोविदैः । व्याख्यापयन्तुपः स्पष्टदृष्टान्स्वप्नांश्चतुर्दश ॥७६॥ युगम् ॥ अभ्येते प्रथितान्स्व-

प्रमथानानोरय भीमनाः । विचार्य चिरमन्योन्यमुने रोगात्रिता जगुः॥७७॥ स्वामिन्नेकैकमप्येषु स्वप्नेषु स्वप्नमीक्षते ।
 या वाहि स्त्री प्रयते मा तनयं मनयं नृपमा॥७८॥ एतेषु वीक्षते क्षमाप या तु स्वप्नचतुष्टयम् । सीरिणं वैरिणां शल्यम-
 नुयं जनयन्मौ ॥७९॥ या पुनः पश्यति स्यमान्मतेषु नृशेखर । भरतार्धस्य भोक्तारं सा सारं जनयेत्सुतम् ॥८०॥
 चतुर्दशाप्यसूयमान्या पश्येत्किञ्चिदकृष्टान् । सा प्रभो प्रमदा सृते नन्दनं चक्रवर्तिनम् ॥८१॥ हयं पुनर्जयादेवी स्फु-
 शानेनानशोकम् । तत्राप्यत्रिजगन्नाथं मा जिनं जनयिष्यति ॥८२॥ गरेच्या ददशे दन्ती चतुर्दन्तीशुमाननः । तबतुःशु-
 क्रगोरेदंश्याभ्या भयिला सुतः ॥८३॥ गमिष्यति सुतो देव्या वृषभस्य निरीक्षणात् । क्षेत्रेऽस्मिन्भारते षोधिबीजवाप-
 निमिराणाम् ॥८४॥ शृगेन्द्रमांगणोर्या नन्दनः पालयिष्यति । दुःकर्मकरिभिर्भयमानान्भयवनस्पतीन् ॥८५॥ एतस्याः
 माभिवेक्षन्तीर्दशानाभन्दनः पुनः । मांयत्सरं ददशान त्रियं पुण्यां करिष्यति ॥८६॥ असुप्या भविता मनुः प्रसूनस्रवि-
 श्चोरनात् । सुरासुरनरापीशोर्मालो वृत्तपदः सदा ॥८७॥ पूर्णेन्दुदर्शनार्य्या नन्दनो नेत्रनन्दनः । दास्यते वीतरागात्मा
 नित्यं कुपलये मुदम् ॥८८॥ मार्तण्डमण्डलान्तोकात्सूरस्य भविष्यति । मार्तण्डमण्डलान्बहामण्डलविमूषणः ॥८९॥
 एतस्य दर्शनार्य्यान्नुजग्मा तनिग्यते । स्यं प्रमुत्त्व पुरःस्कृतेर्दिव्यधर्मध्वजत्रिया ॥९०॥ कलशालोकनात्पुत्रः सुवृ-
 षोऽस्याः करिष्यति । उत्पुत्रोऽज्यत्यमद्रुमंपामादगिम्बरस्थिनिम् ॥९१॥ विहरिष्यति पुत्रोऽस्याः कमलाकरदर्शनात् ।
 सुरसंघातिगर्णमरोत्तस्यापितममः ॥९२॥ गम्भीरस्तनयो देव्या रत्नाकरनिरूपणात् । केवलालोकरत्नस्य स्थानमर्ह-
 त्प्रविष्टमस्त्रि ॥९३॥ विमानवीक्षणात्पुत्रो जयार्देव्या भविष्यति । वैमानिकनिकायानां श्वर्गादुसारकारजम् ॥९४॥ भवि-

प्यति कुमारोऽस्या रत्नजालनिभालनात् । उदाररत्नप्रकारमध्यसद्वर्मेदेशनः ॥१५॥ सुतोऽस्या भद्रिता भस्वद्वैश्वानर-
निरीक्षणात् । भव्यलोकात्मकल्याणशुद्धिनिर्माणकारणम् ॥१६॥ दृष्टावतुर्दश स्वप्ना यथेव्या तप्तद्वजः । चतुर्दश-
रत्नवारमलोकाय पदमास्यति ॥ १७ ॥ एवं निशान्य रम्यं तन्मृपः कर्णामृत बचः । ददौ दुःकलताम्बूलाषपारं पारि-
तोषिकम् ॥ १८ ॥ सभालोकं विमृश्याथ पृथ्वीनाथो यथोचिनम्रा सनाथं श्रीजयादेव्या जगामन्तःपुरं मुदा ॥ १९ ॥
अथोत्थाय स्वयं देव्या सञ्चितं चिष्टं नृपः । अलं चक्रे ततः सापि म्रियादेगादुपाविशत् ॥१०॥ रोमाञ्चितततोर्देव्याः
पूरः स्फुरितसंमदः । नैमिचित्तिकोपदिष्टानि जगौ स्वमफलानि सः ॥१॥ इदं ते कथितं नाथ म्रियादचितथं बचः । इत्युत्वा
शेखरीचक्रं कर्तौ सा कमलेक्षणा ॥२॥ इत्थं पुष्पाञ्जितैः प्रीतिभाषितैर्भर्तृभार्ययोः । दिनाः कालकलयामाना जग्मुः सौख्य-
मया रयात् ॥३॥ गर्भस्यादसुतमाहात्म्यादाधिब्याधिभयव्यथाः । तस्या अङ्गे तथा व्रजे न बभूवुस्तादा कश्चित् ॥४॥ प्रभोः
प्रभाबतस्तस्याः सौधस्याजिरमादरात् । भार्जयांचक्रिरे वायुकुमार्यो वर्यभक्तयः ॥ ५ ॥ अन्ययिञ्चस्तदम्भोदङ्कुमार्यो
गन्धवारिभिः । ऋतुदेव्यो मुदा पुष्पप्रकारानकिरन्निह ॥६॥ व्यन्तर्यस्तनुशुभ्रूपां किंकर्य इव चक्रिरे । ज्योतिष्कयोपितो
रत्नमयादर्शमदर्शयन् ॥७॥ कारयांचक्रिरे क्रीडां हृद्यां विद्याधरस्त्रियः । कामं किन्नरकामिन्सो गीतिरीतिं चित्तेतिरे ॥८॥
चतुर्भिः कलापकम् ॥ क्लिश्यतामर्हतो माता मा तापैर्मद्भवेरिति । तदा कादम्बिनीवृन्दान्तरस्तरगिरस्फुरत् ॥९॥ जिना-
धिपजनिलानादासन्ना मे पवित्रता । इति हर्षादिबाह्वल्यदुर्बैरम्बु तदाभ्युधेः ॥१०॥ उदेव्यति जिनाधीशो दिनाधीशो-
ऽरुणोदयः । पुष्पितैः पाटमारामैर्भम्बुव सुवने तदा ॥११॥ जिनेन्द्रजननीपादस्पर्शात्पावनमानिनी । बालावर्तरजोव्या-

गार्भमुनेषु ननर्त नृः ॥ १२ ॥ गागन्तं महिकार्थः क्षिप्याग्रीष्मं तपालपः । स्वामिमातुर्भुदे भियमर्दलीघमघोपपत्
 ॥१३॥ तेनश्चिभृदमी गारताहनाहभिति प्रुवम् । जगादेव्यास्तडिद्वियोरारात्रिक्रमिवाकरोत् ॥१४॥ घृष्टिसिक्ता
 भुयं पूषुमं पाल्यैः सुगन्धिधमिः । देव्या दूरलगर्भाया रत्नगर्भाप्युदक्षिपत् ॥ १५ ॥ निवार्यं घर्षिचीचीनामुच्चैः
 कोलाहलं दिशः । जगादेव्यो स्तुयन्ति स केकिकेकारचेरिव ॥१६॥ आनीतमन्वेर्हत्याधेव्याः सुश्रेव नदीरयेः । धरार्थ
 परगः स्वामिप्रग्यामप्येय धर्मयित् ॥१७॥ सुमनोमिः कृतो जातिकदम्बनवकेतकेः । पृष्यते त्रिजगन्नाथे भृङ्गीगीते-
 त्वियोरस्यः ॥ १८ ॥ तावशागन्तिप्रशलायास्तदा तादृक्सुतोचिताः । आत्मन्देव्या सुदा यद्वसौहृदा दोहदा हृदि
 ॥१९॥ गल त्रिभुवनस्यागि स्वामिनः प्रणमन्तु माम् । दौःशुग्च्छेदनिदानं च ददे दानं जगन्सुदे ॥२०॥ कुर्वे वारस्-
 न्यतः शर्म धर्मनिर्मलवृत्तिषु । जगप्रपभगानोगममम्रीकरोमि च ॥ २१ ॥ इत्येषु पूर्वमाणेषु दोहकेषु पल्लिव्रिषा ।
 प्रमोदेन तमं देव्याः स गर्भो यष्टे प्रमात् ॥२२॥ त्रिभिविशेषकम् ॥ यथाश्रकण्टं क्रोडपरिक्रीडिनि दीयके । त्रिय्याः
 इयत्पांशुकं मर्यसिते चूडामणो गथा ॥२३॥ अभिप्राये स्फुरत्यन्तः सुकथीना यथा घचः । तथा गर्भस्थिते देवे तदङ्ग
 विपुतेऽस्तिम् ॥२४॥ गुणम् ॥ संतोषैरुत्सवस्य संसर्गेण प्रभोरिव । अत्यासक्ति वितेनेऽसौ मधुरेऽगि न भोजने
 ॥ २५ ॥ आनन्दस्मितकान्तयेय निर्गान्त्या रोमरूपकैः । कल्याणामामतुस्तथाः कपोली घबलां कलाम् ॥ २६ ॥ देव्याः
 प्रामोऽसि पुत्रयं रघादृग्नामृतपानकृत् । विश्वस्वामी न नो पातेलस्याः श्यामानली स्ततो ॥२७॥ चिन्वेभ्वयेऽप्यनो-
 द्रवमानः सुनोर्गुणादिव । तस्या नियलगर्भाया नैदिल्यमुदरं दधी ॥२८॥ सदयो मे सुतस्तन्मा क्षितेः खेदो भवत्विति ।

मन्दं मन्दं चचालासौ देवी गर्भभरालसा ॥२९॥ प्रवृत्तेऽथ जयादेव्याः सीमन्तोद्ययनोत्सवे । सिञ्चानहंसमञ्जरीरा नृत्य-
न्तीचापयौ शरत् ॥३०॥ अम्बांसि निर्मलीमूयात्मनमञ्जैरवासयन् । भाविन्यर्हन्निस्त्राने गृह्णत्वसान्सुरा इति ॥३१॥
कीराणां पङ्क्तयो व्योम्नि विलेसुस्त्रिदशैरिव । जिनेन्द्रजन्मने सञ्जीकृता बन्दनमालिका ॥ ३२ ॥ शान्ततापं जगत्कृत्वा
जिनमातृर्मुदेऽम्बुदाः । इयामतामसुचन्तुचैरुदञ्चत्सुकृता इव ॥ ३३ ॥ इतिमुक्तमभिव्यासं सहस्रगुणितैः धलैः ।
सस्यमन्तजगद्भूतप्रभृत्पच्यन्तुभाचतः ॥३४॥ आदाय गोपीरूपाणि गोपीचर्गं सुरत्रियः । शालिक्षेत्रेषु तीर्थेशगुण-
गीतान्यशिक्षयन् ॥३५॥ गर्भस्थितदिनाधीशा मेघलेखेच शारदी । पाण्डुप्रभाष्यदसुतश्रीः प्रसुगर्भां यमौ जया ॥३६॥
आसीवल्यर्हदास्यश्रीदासभावोऽधुना मम । इतीव कलयामास नैर्मल्यातिशयं शशी ॥३७॥ त्रैलोक्यभूषणनासि नन्द-
नैव भूयिता । तत्किमेभिरितीवाल्पीचक्रेऽङ्गुभृषणानि सा ॥३८॥ विभौ गर्भावनीर्णेऽरिमञ्जशाक्रेऽद्वानेश्वरः ।
पूरयामास सदासःस्वर्णरत्नैर्नृपालयम् ॥३९॥ अथ मःचे जयादेव्या गुरुगर्भोष्मशान्तये । दौक्यज्ज्वातपत्राणि हेमन्तः ससु-
पागमत् ॥४०॥ एष्यतीह ममारानिर्हन्ति भियाद्दिगनाम् । दृढयो बहिरभूद्रागः कुङ्कुमालेपनलच्छलात् ॥४१॥
समजायन्त यामिन्यो महामहिमभाजनम् । युक्तं महस्वं स्त्रीजातेर्जयागर्भगतेऽर्हति ॥४२॥ मत्वा जिनार्कनो लोके
भाविनो दिवसान्नुस्त्वं । लज्जयेव लघुचक्रे वासरान्वासरेश्वरः ॥४३॥ जन्मलात्रेऽर्हतः प्राप्ते त्रिधिभिन्नतरं सुराः ।
मां प्रदीष्यन्ति नेत्याप तापं कूपोदरे पयः ॥४४॥ मय्युत्पत्तिर्जगद्भूतुर्भवितेति मदीद्वतः । शिशिरोऽथ कृतृन्सर्वा-
न्स्यकुन्दरवोऽहसत् ॥४५॥ प्रसुप्रभाच्चिघरधुनाभ्येष्यतीतीव भक्तितः । विनीतैरुचन्द्रार्कैः प्रभाल्पत्यमतन्यत ॥४६॥

अरशीर्षेषु मीथंजायदेषु पृथिवीतले । का श्रीरस्माकमित्यञ्जैः ॥४७॥ तदा मे का गतिलोकः पाता-
 हंदास्तुषां पदा । इति घानादिव स्तम्भमग्मः प्राप द्विमोहमे ॥४८॥ जिनजन्मोत्सवे स्वर्गदुदलेस्तोरणबज्रम् ।
 सुराः कारार इत्युर्गा नुगापानि नरुच्छेदः ॥४९॥ कियमाणसु रक्षासु देव्या वृद्धद्विनाजनेः । नव मासा व्यतिक्रान्ताः
 साधौष्टमदिनास्तदा ॥५०॥ अथ कृष्णचतुर्दश्यां निशीथे मासि फाल्गुने । चन्द्रे शतभिषग्यतिन्यूरुस्थमहिषध्वजम् ॥५१॥
 अमृत नृनारुग्मोनाग्रभं सुयननूपणम् । रत्नं रोहणभूमीष जयादेवी जिताधिपम् ॥५२॥ युग्मम् ॥ तदा कोऽपि प्रका-
 शोऽङ्गुलि दुर्गतिनूम्सि । निगितानां सुगं जज्ञे नारकाणामपि क्षणम् ॥५३॥ अमाकमयमीशोऽभूदशेषगुणसागरः ।
 इत्यानन्प्रदोनेष दिशः प्रागुः प्रमदतान् ॥ ५४ ॥ वयुः प्रदक्षिणावर्ताः कुसुमश्रीधिमिश्रिताः । तन्वन्तः इव मद्भक्ति
 नगरप्राणा जगत्प्रभोः ॥५५॥ आग्यातुमिष विश्वेषु प्रभोर्जन्मसहोत्सवम् । घनगर्भीरनिर्घोषा नेदुर्दुन्दुभयोऽन्वरे ॥५६॥
 प्रमुगदाङ्गुगररर्जपवित्रं पृथिवीतन्म । पूजयङ्गिरियामर्त्यधकिरे पुष्पवृष्टयः ॥५७॥ मत्वासनप्रकम्पेनावधिज्ञानात्प्रभो-
 र्जनिम् । अष्टाजगत्सुरगोलोकशामिन्यो दिशुकुमारिकाः ॥५८॥ भोगंकरा भोगवती सुभोगा भोगमालिनी । तोयधारा
 विगिन्ना न पुण्यमाला रयनिन्दिता ॥५९॥ नरवा स्तुत्वा न भेतव्यमित्युदीर्य ॥ ता इमाः । जिनजन्मोत्सवं देव्यै
 स्यागती हेतुमन्त्र्युः ॥६०॥ युग्मम् ॥ महन्नस्तम्भमातेनुरैशान्यां पारमुखं विशि । ताः स्रतिसदनं वातपुत्रयो जनभूत-
 सन् ॥६१॥ वैषि र्वमेव घन्यासि यस्याः स्रुजंगदगुफः । इत्यादिगीतगायिन्यस्ताः प्रभोः परितः स्थिताः ॥६२॥
 पीडकृष्णात्मभोर्जन्म मरया मेरुनिर्जनाः । सुविता दिशुकुमार्योऽष्टावृर्बलोकादिहाययुः ॥६३॥ मेघंकरा मेघवती सुभेया

मेघमालिनी । सुवत्सा वत्समित्रा च वारिषेणा बलाहका ॥ १६४ ॥ इमा जिने च देवीं च नत्वा योजनसंमिताम् ।
 धरां गन्धोदकैः सिसवा पुष्पवृष्टि वितेनिरे ॥ १६५ ॥ युगम् ॥ इयुरासनकम्पेन ज्ञात्वा जन्म जिनस्य तत् । पौरस्व्यरु
 च्चकादष्टौ दिक्कुमार्यः सदर्पणाः ॥ १६६ ॥ ताश्च नन्दोचरानन्दे आनन्दानन्दवर्धने । विजया वैजयन्ती च जयन्ति
 चापराजिता ॥ १६७ ॥ एताः प्राच्यां दिशि स्थित्वा नत्वा मातृयुतं जितम् । जगुर्जगन्मनोशानि गीतानि प्रीतचेतसः
 ॥ १६८ ॥ अपाच्यरुचकात्पीठप्रकम्पेनाययुस्ततः । दिक्न्या अटशृङ्गारशृङ्गारितकराम्बुजाः ॥ १६९ ॥ समाहारा सुमदत्ता
 सुप्रबुद्धा यशोधरा । लक्ष्मीवती येष्वन्ती चित्रगुप्ता वसुंधरा ॥ १७० ॥ युगम् ॥ एताः प्रणम्य तीर्थेश तीर्थेशजन-
 नीमपि । स्फीतगीतकलादत्ता दक्षिणस्यां दिशि स्थिताः ॥ १७१ ॥ प्रतीच्यरुचकादष्टौ दिक्न्याः पीठकम्पतः ।
 । आययुर्व्यजनाभोगभ्राजिष्णुकरपङ्कजाः ॥ १७२ ॥ इलादेवी सुरा देवी पृथिवी पद्मवलपि । एकनासा नवमिका भद्रा
 शीतेति नामतः ॥ १७३ ॥ जननीसहितं नत्वा त्रैलोक्यमहितं जिनम् । पश्चिमायां दिशि प्रीता गीतामृतमुचः स्थिताः
 ॥ १७४ ॥ उदीच्यरुचकादष्ट विष्टस्य प्रकम्पतः । दिक्कृमायः समाजगमुश्चञ्चामरचारवः ॥ १७५ ॥ अलम्बुसा सुकेशी
 च पुण्डरीका च वारुणी । हासा सर्वप्रभा चैव श्रीर्हीरित्यभिधानतः ॥ १७६ ॥ नत्वा मात्रा सगं मात्राधिकभक्तिभराः
 प्रसुम् । तास्तस्युरुत्तराशायामुत्तरोदारगीतयः ॥ १७७ ॥ इयुश्चतस्रो दिक्न्या विदिग्भ्यः पीठकम्पतः । सुतारा चित्र-
 कनका चित्रा सौत्रामणी तथा ॥ १७८ ॥ दीप्रदीपकरा नत्वा स्वामिनं स्वामिनीमपि । गीतामृतमृतस्तस्युरैशान्या-
 दिविदिक्षु ताः ॥ १७९ ॥ दिक्न्या मध्यरुचका चतस्रः पीठकम्पतः । रूपा रूपासिका चैयुः सुरूपा रूावत्यपि ॥ १८० ॥

नादे वाग्न्य तादृश्या चतुरैल्लक्षितम् । रत्नयुक्तं निम्बन्योर्व्यामत्र दुर्वासरोपयत् ॥ १८१ ॥ श्रीन्मूलसौधतः
 पृथग्द्विशगोत्तरदिग्भु माः । रम्भाण्डांयतुःशालमिहासनजुषो व्यधुः ॥ १८२ ॥ ता दक्षिणचतुःशालरीठे देव्या जिनस्य
 च । भय्योठनेनैर्दिग्स्तेल्लोठंनकेत्येधुः ॥ १८३ ॥ उभौ संलप्य संमात्र्यं प्राचतुःशालविष्टरे । ता दिव्यधन्दने
 द्विदयान्तराणंभेल्भूरणेः ॥ १८४ ॥ एचोत्तरचतुःशाले मधितारगिचहिना । हृतेःशुद्धिमोत्रेस्ता इतैर्गोत्रीपंचन्दनेः ॥ १८५ ॥
 तयोः शान्तिरुमाथाय मद्रपीठमतिष्ठयोः । व्यक्तमक्तिविधो दक्षा रक्षापोःलिकां व्यधुः ॥ १८६ ॥ युग्मम् ॥ पर्वता-
 पूर्वैप्युष्या कर्णाभ्यर्णे प्रभोः स्थिताः । आस्फालयांपम्युस्ता हस्ताभ्यां प्राचगोलको ॥ १८७ ॥ सूतिधात्रि जिनेन्द्रं च
 जिनेत्र जननी च ताः । आनीयागाय शाल्यायां गायन्त्यः परितः स्थिताः ॥ १८८ ॥ समं शुपु तदा निलघण्डानमजनि ध्वनिः
 । विश्वप्रपोषनाट्ये कनान्दीतूर्यरयोपमः ॥ १८९ ॥ आसनान्यचलत्रिनिविडानि विड्वीजसाम् । व्याख्यान्तीव शिरः
 कर्णेजिनजन्मार्सुतां मुयम् ॥ १९० ॥ अथैवं दर्शयत्योजः को मयीति कुधोत्कटम् । आत्तचक्रं सुधर्मेशं नत्वा सेना
 वनिर्जमी ॥ १९१ ॥ पसं यित्राम्यतु र्नामिन्वद कं हन्मि ते द्विपम् । इत्यस्य वाग्भिभक्तमृतमनाधिरवधीक्षणात् ॥ १९२ ॥
 परिज्ञाय प्रभोजन्म विधीनक्रोयवन्धनः । द्वाग्भिध्याद्गुनं कृत्वामुञ्चत्सिद्धासनं हरिः ॥ १९३ ॥ युग्मम् ॥ दत्त्वा
 पदानि मसाटो प्रभुजन्मदिशं प्रति । नत्वा सुत्वा जिनं शक्रोऽलं चक्रे विष्टरं पुनः ॥ १९४ ॥ अथाह्वय म सेनान्यं नैग-
 नेषिणमादिगात् । जिनजन्मोत्सवं कर्तुमाकारय मुरानिति ॥ १९५ ॥ गोजनप्रमितां घण्टां सुधोवेत्यभिधालतः । अवा-
 द्यदप्यं प्रोषेर्गारांस्त्रीन्वियुलस्वरम् ॥ १९६ ॥ एतदृष्वानादयेकोनडाशिशालससंख्याया । विमानेषु प्रतिष्थाना घण्टानां

सर्वतोऽभवन् ॥ १९७ ॥ क्रीडासक्तास्ततः सर्वे सावधानाः सुराः स्थिताः । यथाज्ञादे च विश्रान्ते सेनानीरिति घुष्टवान्
 ॥ १९८ ॥ अमरा भारते क्षेत्रे जिनजन्मोत्सवे हरिः । गन्ता ततः प्रियायुक्ता एत त्वरितमेत भोः ॥१९९॥ अथ ते
 ॥ प्रथितानन्वा वृन्दारकसमुच्चयाः । देवीभिः सममाजगमुजिनजन्मोत्सवेच्छया ॥ २०० ॥ पञ्चयोजनशत्युच्चं विमानं
 लक्षयोजनम् ॥ चक्रे संक्रन्दनादेशात्पालकः पालकाभिधम् ॥ २०१ ॥ स्तम्भैरङ्कुरितं क्रजत्किङ्किणीभिः सकोकिलम् ।
 शुक्तावधैः सत्पुल्पं पताकाभिः सपल्लवम् ॥ २०२ ॥ कलशैः फलितं रत्नप्रभाभिः सारसारणि । देवीभिः केलिशो-
 लाह्यं जालजालैर्निकुञ्जशृत् ॥ २०३ ॥ तारतोरणमालाभिलोलदोलालिमालिनम् । किञ्चिद्गम्भीरपीठानामन्तरेर्दीर्घदीर्घि-
 कम ॥ २०४ ॥ सुवर्णकेतनश्रीभिर्धूतपुष्परजोभरम् । तज्जङ्गमं महेन्द्रस्य लीलयानमिवावभौ ॥ २०५ ॥ चतुर्भिः कला-
 पकम् ॥ तत्र तिलो न्यराजन्त रत्नसोयानराजयः । सहारोदुमिचेन्द्रस्य मनोवाकायसंपदाम् ॥ २०६ ॥ आरोह्यतस्त्रि-
 सोपान्यां सुरांस्तत्तोरणैस्त्रिभिः । इत्थं करश्चितकरैर्नम्यः स्वामीत्वशिक्षयत् ॥ २०७ ॥ धर्तुलो मध्यमूभागस्तत्र
 चिन्नप्रभो बभौ । जम्बूद्वीप इव स्वःश्रीशेखरो जिनजग्ना ॥ २०८ ॥ स्ववृत्सदर्शनेदेवीः स्थिता मूर्त्यन्तरैरिव ।
 पाञ्चालीर्दधदस्यान्तर्जज्ञे प्रेक्षणमण्डपः ॥ २०९ ॥ चतुर्योजनपिण्डाष्टयोजनायामविस्तृतिः । शोभायाः केलिशोलाभा
 तत्राभूद्रत्नपीठिका । २१० ॥ चलश्रीनिश्चलीकारबन्धरज्जुसहोदरैः । रत्नसिंहासनं रेजे तद्रूपैकमंशुभिः ॥ २११ ॥
 अर्धमौक्तिकदामालिधृतमौक्तिकदामभाक् । दिव्यश्चन्द्रोदयो बभ्राह्ङ्कुशमृतद्रुपर्यमृत् ॥ २१२ ॥ अन्तःपीठान्मरुगक्षय-
 क्षकाघ्रासु विद्युते । चतुरशीतिसहस्रेन्द्रसमसशृदासनैः ॥ २१३ ॥ प्राच्यां दिश्यथ्यदेवीनामासनान्यष्टरेजिरे । सहस्रा

द्रव्यज्ञानेष्वां पान्नःसग्यदिवीकसाम् ॥ २१४ ॥ षतुर्वेदश सहस्राणि दक्षिणाशाविभूषणम् । आसनान्यभवाकसदा
 मण्यमभामदाम् ॥ २१५ ॥ षड्भिःसभामदां स्वर्गवासिनामासनावलिः । योऽद्यानां सहस्राणां नैर्ऋत्यामभवद्विदिशि
 ॥ २१६ ॥ मत्स्यंज्यानि मसानां सेनापतिदिवीकसाम् । आशायां पाशहस्तस्य रेजिरे सिंहचिष्टराः ॥ २१७ ॥ चतुर्भि
 रपिकाशीनिः सहस्राण्यरक्षिणाम् । औषिण्येनामनान्यासन्परितो वासवासनम् ॥ २१८ ॥ त्रिमानं निरचल्येवं
 शिपुनेराधिपोगिर्ऋः । शक्रो विज्ञपयंक्केतदा तदधिरोहणे ॥ २१९ ॥ अन्यैर्नानायिमानालिलासिभिः स्वर्गवासिभिः
 गृत्तं एतुरत्रिरम्भोज हंसैः पद्मरथैरिय ॥ २२० ॥ विहृत्पादसुतरुर्षदि स्वर्भूरः सपरिच्छदः । तद्विमानं समारोहद्रोह-
 न्मात्रलिकण्यनिः ॥ २२१ ॥ युग्मम् ॥ पुरुहताः पुरोभूतदर्पणाघटनफलः । महासिंहासनासीनस्त्रयिमानमदीविपत्
 ॥ २२२ ॥ तिपंग्मार्गेण सौयर्मादुरारेण तद्भुजरात् । शीपं नन्दीश्वरं प्रापासंख्यवीपाधिपंलुङ्गनात् ॥ २२३ ॥ तत्रान्नेय्यां
 दिशि प्राप्य गिरि रन्ध्रं हरिः ॥ मंचिक्षेप विमानं सायुजनो यथा ॥ २२४ ॥ वीपान् वीननिक्रामन्क्रमत-
 स्वब मंक्षिपत् । एतय यम्येशमोभस्य ददौ तिम्रः प्रदक्षिणाः ॥ २२५ ॥ सुतत्रा विमानमैशान्यां दिशि स्मृतिगृहं ततः
 । म त्रिः प्रदक्षिणीठरयानमन्मातृपुतं जिनम् ॥ २२६ ॥ जन्मोरसंबं भवत्सूनोर्वयंकर्तुर्विद्यगताः । न्यवेदयदिदं देव्ये
 दाद्रापादरुद्धते हरिः ॥ २२७ ॥ दृश्यामो स्वापिनी देव्या सुतबात्र प्रतिमां प्रभोः । हृद्यमान्तो मुदं घटुमिवाप्राद्रुपञ्चकम्
 ॥ २२८ ॥ गोशीर्षेद्रवसोरग्यभासुरेऽमो सुरेश्वरः तीर्थकरं करवन्द्ये मूर्त्युर्धारायदेकया ॥ २२९ ॥ उग्रं मूर्त्युकया बाभ्यां
 धामरे धामरेश्वरः । एकया तु पुरः शिनवनीठं कुलिशं दधी ॥ २३० ॥ नाताकरेश्वरेर्नानाकृतुहलमनोहरैः । जगामाथ

मन्त्राथः सुरशैलं सुरैर्धृतः ॥ ३१ ॥ तच्चूलां दक्षिणेनायं वने पाण्डकल्पायानां शिलायाममल-
मद्युतौ ॥ ३२ ॥ अपूर्वसंमदः पूर्वदिस्पतिः पूर्वदिग्मुखः। स्नानसिंहासनं भेजे शक्रः क्रोडीकृतप्रभुः ॥ ३३ ॥ युग्मम् ॥
इद्वान्तरे महायोषाघण्टायोषावधोधिनाम् । दृतो विमानिनां लक्षरष्टाविंशतिसंमितैः ॥ ३४ ॥ ईशानाधिपतिः शूल-
शालीधृपभवाहनः । कृते सुल्पकदेवेन विमाने पुष्पके स्थितः ॥ ३५ ॥ युग्मम् ॥ ईशानकल्पादुत्तीर्य तिर्यग्दक्षि-
णवर्त्मना । पृथ नन्दीश्वरं दिश्यैशान्यां रतिकरे गिरौ ॥ ३६ ॥ क्रमादिमानं संक्षिप्य सौधर्माधिपतिर्यथा
। काञ्चनाचलचूलायां भक्त्याग्रे जिनमाययौ ॥ ३७ ॥ युग्मम् ॥ आगाद्दादशभिल्लक्षैर्धृतो वैमानिकैः सुरैः । सनत्कुमारः
सुमनोविमानस्थः प्रभोः पुरः ॥ ३८ ॥ माहेन्द्रोऽष्टविमानेशलक्षैर्युक्तो महर्द्विमिः । श्रीवत्साल्यविमानेन प्रभोरभ्यर्णं
मागमत् ॥ ३९ ॥ वैमानिकैश्चतुर्लक्षैः सुरैर्ब्रह्मपतिर्धृतः । नन्यावर्तविमानस्थः समागाज्जिनसन्निधौ ॥ ४० ॥ पञ्चा-
शता विमानेशसहस्रैः परिवारितः । लान्तकेन्द्रः कामगवविमानस्थस्तथाऽऽययौ ॥ ४१ ॥ आगाडैमानिकामर्यंचत्वारि-
शत्सहस्रयुक् । शुक्रशक्रः प्रीतिगमविमानेन जिनान्तिकम् ॥ ४२ ॥ मनोरमाविमानस्थः सरस्वारसुरेश्वरः । पङ्क्तिमान
सहस्रैर्धृतो देवैरिहागमत् ॥ ४३ ॥ आनतप्रणतस्वामी विमलाख्यविमानभाक् । आजगामामरैर्युक्तो विमानेशैश्च-
तुःशतैः ॥ ४४ ॥ त्रिविमानशतैर्देवारणाच्युतवासवः । इहागात्सर्वतोभद्रविमानस्थः सुराचले ॥ ४५ ॥ पृथ्व्यां रत्न-
प्रभानाभ्यां बाहल्यामध्यवासिनाम् । भवनव्यन्तरेन्द्राणामकम्पन्तासनान्वय ॥ ४६ ॥ पुर्यां चमरचञ्चायां चमरोऽसु-
रवासवः । सुधर्मारियसभामध्ये निपण्णश्चमरासने ॥ ४७ ॥ ज्ञात्वावधेर्जनि जैर्नी जनज्ञप्यै त्ववादयत् । घण्टां मोघ

रथं परमवीर्येण युगेण मः ॥ ४८ ॥ युगमं ॥ संसद्भिग्निश्रुभियुक्तश्चतुर्भिलोकगालकैः । पञ्चभिः षट्देवीभिर्महा-
 नीकैश्च सप्तभिः ॥ ४९ ॥ सप्तभिः घृणनाथीशैरन्यैरप्यसुरैर्घनैः । चतुःषष्टिसहस्रैश्च सामानिकमहासुरैः ॥ ५० ॥
 यत्किञ्चन चतुःषष्टिसहस्रैरइरक्षिणाम् । श्रापन्निशेषैश्चरन्निशशत्संमितैः परमद्भिकः ॥ ५१ ॥ पञ्चयोजनशत्युच्चं चाकृच्च-
 नुरिरात्रितम् । पञ्चाशतं सहस्राणि योजनान्यभिविस्तृतम् ॥ ५२ ॥ विमानमभियोगेन सद्यो देवेन निर्मितम् ।
 आरुगण्यगण्डश्या क्तुं तन्मोहसं विभोः ॥ ५३ ॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ मार्गं संक्षिप्य संक्षिप्य विमानमसुरेश्वरः ।
 सौम्येन्द्र इराग्यागान्धर्वं विभुचिभृषितम् ॥ ५४ ॥ असुरेन्द्रो बलिनाम बलिचञ्चापुरीपतिः । महोद्यस्वरघण्टायाः
 करणिनाप्यदादम् ॥ ५५ ॥ महाद्रुमाव्यसेनान्याहृतैः षष्टिसहस्रकैः । सामानिकसुरैस्तेभ्यश्चाद्रक्षेधतुर्गुणैः ॥ ५६ ॥
 श्रापन्निश्यादिकैरन्यैरसुरैः परितो घृतः । आगादुरामगनेन मेरुशृङ्गे महोत्सवात् ॥ ५७ ॥ त्रिभिविशेषकम् ॥ फणीन्द्रो
 धरणो मेघररायद्याभिनाटनात् । सेनान्या वज्रसेनेन बोधितैर्जनिमहृतः ॥ ५८ ॥ सामानिकोरगैः षड्भिः सहस्रैः
 परमद्भिकः । चतुर्दिशात्परभ्रमत्सैर्भूमिक्तिकिभिः ॥ ५९ ॥ षड्भिर्भ्रमत्सैर्वीभिरन्येनांगकुलैर्घृतः । सार्धद्वियोजनशत-
 त्रौषुर्परजमन्वल्म् ॥ ६० ॥ महत्प्रयत्नविशया योजनैर्जातविस्तृति । विमानरत्नमाकृत्य मेरुमूर्ध्नि समागमत् ॥ ६१ ॥
 चतुर्भिः कल्याणकम् ॥ भूतानन्दामिषो मेघस्वररायद्याभिवादानात् । सेनाधिपेण दक्षेणाहृतैः सामानिकादिभिः ॥ ६२ ॥
 नाण्ड्यैर्कैर्भूतो नागनाथो निर्भरभक्तिभाक् । आगाद्विल्यविमानस्थः सनाथं स्वामिना नगम् ॥ ६३ ॥ युगवम् ॥
 हरित्पथा हरिसहो चिद्युक्कुमारवासवी । वेणुदारी वेणुदेवः सुपर्णानां पुरन्दरो ॥ ६४ ॥ अश्विमाणबोऽभिनिगन्धजे-

द्रावप्रिकुमारकौ । शकौ वायुकुमाराणां वेलम्ब्योऽथ प्रभञ्जनः ॥ ६५ ॥ महाघोषः सुघोषश्च स्तनितानां सुराधिपौ ।
 तथोदधिकुमारेन्द्रौ जलकान्तजलप्रभौ ॥ ६६ ॥ तथा पूर्णोऽवशिष्टश्च शकौ द्वीगुकुमारकौ । वासवो दिक्कुमाराणामभि-
 तोऽभिनयाहनः ॥ ६७ ॥ महाकालश्च कालश्च व्यन्तराणां सुरेश्वरौ । सुरूपः प्रतिरूपश्च भूतानामधिपौ हरी ॥ ६८ ॥
 साग्निभद्रः पूर्णभद्रो वामवो यक्षरक्षकौ । महाभीमश्च भीमश्च रंक्षसाण्डलौ वरौ ॥ ६९ ॥ किन्नराणां किपुरुषः किम्ब-
 रश्च मरुत्पती । क्रिपुरुपेन्द्रौ महापुरुषसत्पुरुपाभिधौ ॥ ७० ॥ अतिकायमहाकायौ महोरगमहाधिपौ । गीतयशोगीतरती-
 गन्धर्वप्रिदशेश्वरौ ॥ ७१ ॥ अथाप्रज्ञप्तिपञ्चप्रज्ञप्त्यादीनां समाययुः । व्यन्तराष्ट्रनिकायानां षोडश द्विदशेश्वराः ॥ ७२ ॥
 तत्राप्रज्ञप्तिदेन्द्री मन्त्रिहितसमानकौ । इन्दौ धाता विधाता च पञ्चप्रज्ञप्तिपालकौ ॥ ७३ ॥ ऋषिवादितिकाधीशाष्टृषिञ्च
 ऋषिपालकः । भूतयादितिकाशक्नी तथेश्वरमहेश्वरौ ॥ ७४ ॥ सुवरसकविशालाख्यौ क्रन्दितानां सुरेश्वरौ । महाक्रन्दि-
 निकाशकौ हासो हासरनिस्तथा ॥ ७५ ॥ रुयातौ श्वेतमहाश्वेतौ कृष्माण्डानां पुरन्दरौ । पावकः पावकगतिः पावकानां
 विडौजसौ ॥ ७६ ॥ ज्योतिषां वासवो संख्यातीतौ रविहिमच्छवी । चतुःषष्टिरितीन्द्राणां मेरुमूर्ध्नि तदाऽऽययौ ॥ ७७ ॥
 आदिष्ठा अच्युतेन्द्रेणापक्रम्येशानदिश्यथ । वैक्रियेण समुद्रातेनाकृष्योन्ममपुङ्गवान् ॥ ७८ ॥ योजनोरुमुवान्हेमान्
 राजतान् रत्नजानपि । स्वर्णरौप्यमणिस्वर्णमणिरौप्यमयानपि ॥ ७९ ॥ स्वर्णरौप्यमणीन्कृतृशान्कलशाशान्मृन्मयानपि ।
 प्रत्येकं चक्रुरष्टाग्रं सहस्रं सुरकिक्कराः ॥ ८० ॥ त्रिभिर्विदशेषकम् । ते पात्रीपुष्पचत्रेरीस्थालभृद्भारदर्पणान् । तद्वद्रत्नक-
 रण्डांश्च सुमतिष्ठान्व्यकुर्वन्त ॥ ८१ ॥ क्षीराब्धिपुष्कराब्धिभ्यां तदा पद्महृदादपि । भरतैरावतक्षेत्रमुख्यातीर्थव्रजादपि

॥ ८२ ॥ आनिन्दिरं मद्भोऽमभो. मृदन्धुरं सुराः । पुण्यसिद्धार्थतुवरोपधीः क्षुद्रहिमाद्रितः ॥ २८३ ॥ युगम् ॥
 तेषु गोमनामाऽऽत्तालाधन्दनकाननात् । पाण्डुकाङ्गन्यवस्तुनि नीत्वाभ्रमसि निचिक्षिपुः ॥ २८४ ॥ मलिकापाटलाजा-
 निगृह्णन्त्यापयकोदरैः । मन्दारगारिजातोदरैः पुष्पैः स्वर्णाम्बुजेरपि ॥ ८५ ॥ उल्लिखन्नागुरुकंपूरः स्तुतिं तन्वन्ध्रभोः
 पुरः । भञ्ज्युतेन्द्रः सुरैः सारुममुत्रकुसुमाञ्जलिम् ॥ ८६ ॥ युगम् ॥ ततेषु विततेषुवैर्यनेषु शुषिरेऽथपि । वायमानेषु
 पापेषु मयंनोऽप्याभियोगिकेः ॥ ८७ ॥ गीयमानेषु गीतेषु तारनादेन किन्नरैः । तन्यमानेषु नृत्येषु यथातालं सुरीजनैः
 ॥ ८८ ॥ पङ्गमाने जिनापीशे सुरमङ्गलयाङ्कैः । सितेषुध्वजयमानेषु चामरेषु सुरासुरैः ॥ ८९ ॥ जय द्वादशतीर्थेश
 श्रीमशिक्षितमंथते । इत्यादिस्तुतियारयेषु चारणाश्रमणेषु च ॥ ९० ॥ घृषिताश्वितभृङ्गारन्यस्तैः सर्वोपधीयुतैः । नीरेषुसु-
 णरुणैः श्रीमण्डपागुरुमुन्दरैः ॥ ९१ ॥ स्नात्रं ध्ययःश्रियां पात्रममात्रप्रमदैः प्रभोः श्रियपृथया विदधे शकरीच्युतेन्द्रपुरःसरैः
 ॥ ९२ ॥ यद्विभः कुलङ्गम् ॥ माजितं गन्धकायात्रया कर्पूरागुरुयुषितम् । व्यलिम्पमातिकान्यस्तैः प्रभुं गोशीर्यचन्दनैः ॥
 ९३ ॥ भविष्यत्पुना यद्वृत्तमंग इति स्मितैः । भृङ्गगीतिपरिदेवाः प्रभुं पुष्पैरपूजयन् ॥ ९४ ॥ सौधमेन्द्र इवाधाय
 पत्रमूर्त्तौस्वतः वृत्ती । उत्तमोऽसौ दशौ मूर्त्तौ प्रभुमीशान एकया ॥ ९५ ॥ पाण्डुरौ चामरौ द्वाभ्यामुदञ्चलं छत्रमेकया ।
 व्यामङ्गल्युप गूढं दुरोलाङ्कितमेकया ॥ ९६ ॥ युगम् ॥ मूर्त्तान्यर्मानिबोन्मीलदं ककालिभङ्गीषयान् । यतुःसंख्या-
 नसो दिशु वृषांश्चतसृषु व्यग्यात् ॥ ९७ ॥ तच्छृङ्गाप्रोञ्चलस्तारक्षीरधारामिरष्टभिः । मोचमार्थिभित्तियके स्नात्रं विष्णव्रयी-
 पतैः ॥ ९८ ॥ दिग्दर्शनं कृत्वा श्रीगण्डमाल्यमाणिक्यमण्डनैः । भक्तिमौघेन सौधर्मप्रभुणा मृषितः प्रभुः ॥ ९९ ॥

अथाग्निमातेने पटे मणिमये हरिः । कर्माष्टरूपायाष्टमङ्गलीं रूप्यतण्डुलः ॥३००॥ न किञ्चिदपसृत्याथ ज्वलदीप-
दलत्तमः । ऊर्ध्वोभ्रतः पुरो भर्तुरारादारत्रिकं दद्यौ ॥१॥ तल्लिनेन्दोः पुरः स्फारलुठत्तारमिवाग्र सः । क्षिप्रिपुष्पं शु-
सहारैस्त्रिचारमुदताग्रत ॥ २ ॥ इलानलमिलन्मौलिः स पौलोमीपतिस्ततः । विनम्य विप्रपाधीशं प्रहृष्ट इति तुण्डु-
वे ॥३॥ जय त्रिभुवनाश्रयं जय त्रिभुवनानन्द जय त्रिभुवनोदय ॥४॥ सन्नो मयागरेवाद्य प्रपेदे
भाग्यभूरिपु । यत्त्र त्रिविप्रपीतव्य ददृशो द्वादशो जिनः ॥५॥ अणुमानं मन्त्रस्तद्भृशुद्विस्तत्सभव वचः । क तेन त्व-
दगुणा नाथ स्तुर्या विश्वविलिङ्घिनः ॥६॥ त्वां प्राप्य दृश्यसीमानं स्वामिन्सुकृन्सीमया । दृशः प्रीता न्यवर्तन रूपान्न
रनिरूपणात् ॥ ७ ॥ कदवसर्पिणीकालव्यालकर्मविपाकुलम् । उल्लासयसि विश्वं वागमृन्त्रयैः ॥ ८ ॥ इति
स्तुत्वा गृहीत्वेवामीशानेशाद्भृतः सुरैः । सौधर्माधिपतिः, स्रतिष्टहेऽगात्पञ्चरूपभाक् ॥ ९ ॥ निवृत्य प्रणिमां न्यस्य
जिनेश मातुरन्तिके । उच्छीर्षकैः षड्बहिन्वे वाससी कुण्डले च सः ॥ १० ॥ सस्वर्णवलयैर्वयं लभिनानामणि हरिः ।
जिनेन्द्रोर्लोचनानन्दमुल्लोचि कण्डुक न्यधात् ॥ ११ ॥ न त्रिना जननीक्षीरं रमयन्तीति नीतिवित् । करांगुष्टे विभोर्वञ्जी
नानारससुधां व्यधात् ॥१२॥ द्वात्रिंशत् रौप्यहेमरत्नकोटीः पृथग्पृथक् । तथा द्वात्रिंशत् नन्दासकम् दामनाग्र ॥१३॥
अन्यच्च सुवन्दं वस्तु नेपथ्यादि मनोहरम् । शुक्रादेशाद्द्वानाधीशो जिनाधीशगृहेऽह्णत् ॥ १४ ॥ युगम् ॥ स्वामिनः
स्वामिमातुर्वा योऽशुभ चिन्नगिष्यति । सप्तथा भेत्स्यते तस्यार्जकन्धस्त्रिविचित्रः ॥ १५ ॥ उद्युक्ति वासयादेगा-
दाग्निगोगिरुनाकिनः । उच्चैरुज्जुधुर्देवनिकायेषु चतुर्वर्षि ॥१६॥ युगम् ॥ अथ पञ्च समादिक्षत्सा अष्टमः स-

यम् । दुरो विश्वगुरोर्पात्रीकर्मनिर्मितये हरिः ॥ १७ ॥ मुदा तदा तु निर्मातुमष्टाहो महवः सुराः । काञ्चनाचलचला-
 कादेव नन्दीश्वरं ययुः ॥१८॥ यज्ञी स्वर्हृद्गृहोरेवमणाख्यं ययौ तदा । धुद्रमेरुप्रमं नन्दीश्वरे पूर्वाञ्जनाचलम् ॥ १९ ॥
 दिरये ननुमंरे येऽयमुमेन्द्रप्यजगत्प्रिष्ठे । ब्रह्मेष्ट्याहीमिहारेभे नित्यानामहंतां हरिः ॥ २० ॥ गिरौ तत्र चतुर्दिक्षु
 मणगापीरिधितेऽथ । ननुपुं र्काटिकोत्रेषु तदा दधिसुखात्रिषु ॥ २१ ॥ बैरयेषु जिनविम्बानां नित्यानां महिमापुत्रतम्
 । वक्रिरे नारदिवनालवन्यारोऽष्टाहिकामहम् ॥ २२ ॥ युगमम् ॥ उषारे रमणीयागये तत्रेदानीऽञ्जनाचले । गत्वाष्टाहो
 र्प्रिभंके शाश्वतानां पुरोऽहंताम् ॥ २३ ॥ ईशानस्यापि विरपालावापीस्थायिषु पूर्ववत् । महं जिनानां नित्यानां व्ययु-
 ंधिर्मुन्नात्रिषु ॥२४॥ इक्षिणाजालिथिते नित्योपतानये त्वञ्जनाचले । जिनानां तत्र नित्यानां समरेन्द्रो महं व्यथात् ॥२५॥
 तदागीमप्यमंरथेषु तगरभिमृगात्रिषु । तरिक्षवाला मुदा चकुरष्टाही शाश्वताहंताम् ॥ २६ ॥ बलिः स्वयंप्रभातये तु
 रधिसमास्येऽजनाचले । शाश्वतानां जिनपीठाविम्बानां व्ययितोत्सवम् ॥ २७ ॥ तदापीकुहररथेषु बहुवधिमुग्धात्रिषु
 नित्यानां जिनगियाणानां । तरिक्षवाला महोत्सवम् ॥२८॥ इति नन्दीश्वरे द्वीपेऽष्टाही कृत्वा सुरोत्तमाः । ययुर्निजंनिजंस्थानं
 मणगापन्याप्यगाः ॥२९॥ अयुद्वापसु गो देव्या हर्षोमूऽपुत्रद्वीने । आस्तां महदि संकीर्णे न ममी त्रिजगत्ययि ॥३०॥
 तद्वरणं दामदाम्यप्ररक्षता हर्षमाक्षिकाः । यद्रक्षणार्थं द्रुतं बर्षापनिकार्थं दधाचिरे ॥३१॥ वध्वंसे सुतरत्नरथ जन्मना
 देव रणसे । श्नुक्तिः कापि भूऽन्तुःसारीयेऽक्षिपत्करम् ॥ ३२ ॥ सुवर्णमालिकां दासी कर्णयोर्भग्यथादियम् । इतीव
 नृपश्वरगोहं सुपर्णाः पयंपूरयत् ॥ ३३ ॥ पुत्रजन्मोक्तिमारस्य गरीबारस्य पार्थिवः । ददरानं महामानं यथौ वृत्तिदहं

प्रति ॥ ३४ ॥ अपश्यच्छत्रिचिच्छायनदीपं महीपतिः । सूनोर्मुखं तुपारांशुमिव निःसारतारकम् ॥ ३५ ॥ आलाप्य
 कोमलैः प्रमयेशलैर्वचनैः प्रियाम् । अकारयत्पुरं श्रुपः पुत्रजन्मोत्सवाङ्कितम् ॥ ३६ ॥ काश्मीरजरजःपूरहारिवारिघटा-
 छटाः । रेजुः शिशावपि स्वामिन्यनुरागा इवावनेनः ॥ ३७ ॥ प्रत्योकः कौङ्कुमे पङ्के रेले स्वस्तिकमास्तिकैः । उभैः
 प्रभुप्रभावेण पुण्यधीजत्रजैरिव ॥ ३८ ॥ प्रभुचन्द्रोदये पुण्यप्रकरैः परितः पुरि । उद्भ्रान्तानन्दपाथोधिवुद्धुरिव दिद्युते
 ॥ ३९ ॥ पौराङ्गणेषु विश्वेशसेवावसरलक्ष्ये । कल्याणकलशैः सर्वधीपसूर्यैरिव स्थितम् ॥ ४० ॥ प्रभुजन्मोत्सवे लो-
 लशुभो वन्दनदामभिः । पताकाहस्तलीलाभिर्नन्दतुर्धिपणिश्रियः ॥ ४१ ॥ दूरतोप्यतिनैर्मलयादन्तःकर्तुमिव प्रभुम् । उच्चै-
 स्तोरणचूलासु न्यलासि मणिदर्पणैः । ४२ ॥ उदाररत्नालंकारतुतिजालजलप्लवाः । व्यालोलकरकल्लोलोलाश्चक्रुन्नरथाङ्ग-
 काः ॥ ४३ ॥ मञ्जुसिञ्जानमञ्जोर कलहंसकलस्वराः । स्मेराननवाग्भोजहृतीतगीतालनिःस्वनाः ॥ ४४ ॥ दृग्भिः प्रस-
 तितुल्याभिः पीयमानाः पुरीजनैः । प्रभुजन्मप्रमोदश्रीविलामरसहेतवः ॥ ४५ ॥ मन्मथ मण्डलीभूय रासकोल्लासकेलि-
 भिः । पदे पदे व्यराजन्त सरस्य इव सुसुवः ॥ ४६ ॥ चतुर्भिः कलापकम् ॥ भविष्यत्यधुना शुद्धिर्ममेतीव स्मिनोऽ-
 नदत । धर्मः सर्वेषु चैत्येषु पूजाप्रेक्षणक्रुच्छलात् ॥ ४७ ॥ अमान्तमिव चिचान्तः प्रमदं प्रमदजनः । पूर्णगात्रमियात्पाणौ
 चित्रदृभृमृदृहेऽविशत् ॥ ४८ ॥ प्रभोर्जनन्या स्त्रीजातिस्तथोत्कर्षमनीयत । यथा दूर्वा नरेशोऽपि शिरसा तृणमण्यथात्
 ॥ ४९ ॥ पाटकोलाहलोचालाः सवालया नालपाठकाः । पूजयामासिरे राज्ञा वदन्तः सोममातृकाम् ॥ ५० ॥ करिष्यतः
 प्रभोः पुमां भवयन्धाहिमोक्षणम् । काराविमोचनाचक्रे नृपः पुण्याहमङ्गलम् ॥ ५१ ॥ क्रीडान्तरं सुतालोकक्रीडया भ-

पिता ११ मे । शीत पंथनास्त्रीजातिरथः पार्थिवोऽप्युचत् ॥ ५२ ॥ भास्वानसाचसौ वेति स्वयं पश्यद्विधान्तरम् ।
 तृतीयेऽदि प्रभोः प्रातर्भूगो भासुमदङ्गत् ॥ ५३ ॥ प्रभोरदीदृशदभ्रपस्तस्यां निशि निशाकरम् । स बभूव सुधाष्ट-
 ल्या सरदद्वयं गुणकरः ॥ ५४ ॥ निनिमेषदशः कांभं जिनरूपनिरूपणात् । सुखेनैव व्यधुः पट्टीनिशाजागरमङ्गनाः
 ॥ ५५ ॥ नृपान्गयज्जनेः स्यामिज्जन्मनेयामलेरपि । एकादशेऽहनि स्वातं दृढाचारो हि दुस्वजः ॥ ५६ ॥ विचिधाहा-
 र्यान्पुत्रदृक्कृत्याभरणानितैः । दूरतः पूरिते पास्मि सर्वतः स्वजनव्रजेः ॥ ५७ ॥ यमूनां पूज्य एवायमिति त्रिजगतीपतेः
 श्रीयामुपगुण इत्याख्यां डादशेऽहि ददौ वृषः ॥ ५८ ॥ युग्मम् ॥ इत्युत्सवैर्नवनवैर्धमनो दिने दिने । वदेऽङ्गुष्ठलुघासु-
 ष्टः प्रभुः पितृदत्तांमुदम् ॥ ५९ ॥ पाणी पादौ पशुलौलाः प्रभोरुत्तानशागिनः । सद्वर्मकल्पदृक्षाणां चतुर्णां पृह्ववा इव
 ॥ ६० ॥ पत्नी प्रभोऽमुते मुग्धो दुग्धकान्तिः स्मितोदयः । उरसुको लोकयोधाय नियन्धर्म इयोरसः ॥ ६१ ॥ लक्ष्ये
 यत्रापि गत्रापि निगनिशाल्योचनः । किमपि ध्यानमभ्यस्यत्रिय प्रभुरभासत ॥ ६२ ॥ दोलातल्पोपरिस्थायी प्रभोर्मा-
 सिःकरुदृक्तः । प्रस्मानवैक्षत ज्ञानमिय पिण्डस्थितं पुरः ॥ ६३ ॥ बालाभिः करतालाभिर्दूरादाकारितः प्रभुः । उचैःपद-
 गमान्गामहारीगोहृदति स्म सः ॥ ६४ ॥ स्याद्गुण्टाभृत्सिक्तस्य प्रभोर्दक्षानक्रुद्धमलाः । त्रैलोक्यानन्दकन्दस्य प्रारोह-
 क्षतुगा इव ॥ ६५ ॥ जिन एवैयं संमारी मयेतीयोहृदलन्मुदा । प्रभुः प्रायोऽनभिप्रायं चक्रे किलकिलारवम् ॥ ६६ ॥
 ज्योत्स्नकरुमः स्यामी नित्यमन्तुरमा भुवि । पभायगारसंसाराराथं तरत्रिय ॥ ६७ ॥ यथकृपादिभुविश्वं क्षमो-
 ऽप्युदनुमोऽत्मा । मातृदन्तांगुलीलभः क्रुनुकेन पदाङ्गयथात् ॥ ६८ ॥ प्रभुषं मोहनिद्रायां जनं जागरयन्निव ॥

विशुद्धयथात्पदन्यासे घनं घर्षकध्वनिम् ॥६९॥ आकार्यमाणः स्वजनैर्जिनो रेजेऽन्यतो व्रजन् । भवाभोगभिदे तेषां
 ममत्वं त्वण्डयन्निव ॥७०॥ वयसा सदृशीभूय प्रभोरसदृशा गणैः । देवाश्चतुर्विधाः क्रीडां चक्रुः शकनिदेशतः ॥७१॥
 स्फुरन्ती स्वाग्निनो मूर्ध्नि विमुक्ता शुशुभे शिखा । प्रतिज्ञा तत्परस्यैव संसारमथनं प्रति ॥७२॥ घेन घेन यदा स्वामी
 रन्तुमैहत कौतुकात् । तत्तद्रूपं तदाधाय पुरतः स्फुरितं सुरैः ॥७३॥ पूर्वं भवेत्त्वसंख्येषु दृष्टाभ्यस्तश्रुताः कलाः । सस्मा-
 रैवाविजानादधिपः सदगुणोदधिः ॥७४॥ इति क्रमादतिकान्तः शैशवं शिवदो विशुः । भाग्येन यौवनस्यैव जगदा-
 नन्ददायिनः ॥७५॥ कर्माणि यौवने जेतुं स्वामी संहननं वधौ । स वस्रर्षभनाराचं घन्तुःसप्तनिमानमृत् ॥७६॥ स्वाग्नि-
 नोऽहितलवणं ताम्रस्वाद्बुबुधे बुधैः । नूनं तस्मिन्भवे पाणिद्वयस्यो रागसागरः ॥७७॥ चिरेजिरे जिनेन्द्रस्य दश
 पादनखेन्दवः । यतिधर्मश्रियां रत्नकल्पिता इव दर्पणाः ॥७८॥ नियन्तां पापजस्वालजालादृशदिगात्मनाम् । अलम्न-
 यष्टय इव क्रमाद्गुल्यः प्रभोर्यशुः ॥७९॥ प्रभोर्भवमहानीरनिधितीरकूनस्थितेः । उन्नतां रेजतुः पादौ निलीनकमडाविव
 ॥८०॥ जगद्गुंसकोटीरघनघर्षभयादिव । स्वामिनः पादयोर्गुल्फा बाहं गूढत्वमासदन् ॥८१॥ द्वेपरागजिनोर्जातो शम-
 निर्ममभावयोः । सज्जाविव जयस्तम्भौ प्रभुजङ्घायुगच्छलात् ॥८२॥ मल्लैर्दुर्येण मा पीडि मृदुपाणिद्वयं विभोः । इनीव
 जिननाथस्य जानुनी गूढतां गते ॥८३॥ ऊरु क्रमोन्नते भर्तुरधर्मजपदिष्टयोः । तूणवद्विरतेरीर्यांसमितेश्च विलेसतुः
 ॥८४॥ कटीतटी पृथुर्जज्ञे मध्यदेशः कृशः प्रभोः । सर्वाङ्गं क नु पूयन्ते तादृशाः परमाणवः ॥८५॥ लाचण्यसरसो
 भर्तुः सुदृग्दृग्गृह्रसंगतम् । रोमालिनालं नाभ्यञ्ज कदाचिन्नोज्जितं श्रिया ॥८६॥ एण्यते केवलज्ञानसार्धभौमाय सज्जि-

तम । श्रीरामच्छरणो वद्रीपीठं हृत्प्राणो प्रभोः ॥८७॥ प्रभोः पाणिद्वयीसंध्या तारस्तारकितानमैः । पुण्येन्दोस्दयं
 विश्वं न्यवेदयद्विरागणा ॥८८॥ दोर्दण्डो तोरणस्तम्भो विश्वैश्वर्योऽसि प्रभोः । असव्याजेन कल्याणकुम्भभाजो विरे-
 जतुः ॥८९॥ प्रेम्भोग्यजननितानां मदा संवल्तां युद्धे । वल्मघयोपम रेग्गात्रयं कण्ठे बभौ प्रभोः ॥ ९० ॥ उल्लासकारी
 पद्मानां शोपत्तरी भयानुधेः । प्रभोर्धुगं तुपारांशुरपर्यः कोऽपि दिद्युते ॥ ६१ ॥ विभोर्षम्भालये वाणी जिह्वादोला-
 प्रमेदिनी । भ्रोत्ररत्नगयाश्चान्नर्त्यना लक्षिता न कैः ॥ ९२ ॥ दन्तगुत्तिसुधायासारैर्धीरतरध्वनिः । न कस्य तापं
 निचिन्द प्रसुजानमुपागुदः ॥९३॥ नामा विश्वप्रभोरन्तःश्यासमौरभलिप्सया । दूरोन्नतापि पुरतो नताभ्रुभुग्वसंसुखी
 ॥९४॥ रैसौ पुरःस्कुरो न्यस्य कणोलच्छलतः प्रभोः । जेतुं धीरो जगन्मोह नेत्रवीरो किल स्थितां ॥ ९५ ॥ स्वर्गापवर्ग-
 दारम्याः सतां कर्मरूपाटिकाः । समुद्रादप्यिजुं दमे कुञ्जिकाभे युयो विशुः ॥९६॥ त्रिलोकीकल्पपृथस्य कर्णपाशौ जिने-
 शितुः । प्यानज्ञानत्रिगोलैश्चि दोळे इव विरगतुः ॥९७॥ किं विभोः स्तौमि भालस्य शोभां यत्र निभालिते । निभा-
 लिभैर गृतापयिषुः सिद्धिंशलागिला ॥९८॥ प्रभोर्दक्षप्रभाविगुन्मन्जुला कुन्मलावलिः । दूःकर्मधर्मनिर्मन्थे सतामब्द-
 निभा व्यनात् ॥९९॥ अत्रान्तपुण्यगन्धानुर्दीपिकादीयेकलिभिः । मसौरभं विशुर्देहं दधौ स्वेदमलोच्चिप्रतम् ॥१००॥
 नापस्तर्ध्वेन दूःकर्मणिःपं न यदसेयत । तस्मात्तिरस्तुनाशोपमोगी गेर्गेनं दृषितः ॥१०॥ प्रभोः प्राच्यतपःशानेस्तथात्मा-
 जनि निर्मन्थः । यथा तत्रमयेगामृन्मसि रक्तेऽपि शुभ्रता ॥१०॥ कार्यं नो वेददुर्गन्धः स तु नेह भवेदिति । ह्रियेवाहार-
 नीपारी विश्वारदयो भिन्ती विभोः॥१०॥ विभोर्ध्वरेऽञ्जमित्येव्य पट्टपदाः श्याममौरभैः । तृप्तिं प्रागुर्ध्वरेणापि जिमसेवा

न निष्फला ॥ ४ ॥ इत्यद्भुतसमुद्भूतरूपातिशयवैभवः । विशुर्बभूव वामश्रुविलामरसजीवितम् ॥ ५ ॥ कदाचिदाचित-
स्वर्णोत्तानपटस्फुटप्रभाम् । श्रीकैलिकमलोद्गच्छत्परागच्छुरिरितामिव ॥ ६ ॥ उन्मीलश्रीलरत्नालिमालिताद्भुतकुम्भिकाम् ।
हृन्मृगानन्दकृदूर्वावणस्तम्बगणामिव ॥ ७ ॥ पद्मारागमयस्तम्भप्रभापूरपरिप्लुताम् । सदोयन्त्पतेजोऽर्कसंध्यारागश्रिता-
मिव ॥ ८ ॥ स्तम्भाचष्टम्भपाञ्चालीविशालीकृतसंपदम् । सौन्दर्यविस्मयस्तन्धखेचरीनिचयामिव ॥ ९ ॥ स्फुटस्फुटिकसंभार-
भारपट्टयदाद्भुताम् सुधर्मविजयोदण्डयशःकाण्डकुलामिव ॥ १० ॥ सुक्तावचूलरोचिष्णुमेचकोल्लोचसंचयाम् । भानुप्रस्त-
सनक्षत्ररात्रिराजिभ्रितामिव ॥ ११ ॥ अतुल्यमूल्यमाणिक्यकलशावलिशालिनीम् । स्वर्गश्रीकार्मणोत्क्षिप्तजपापुष्पोत्करा-
मिव ॥ १२ ॥ वारंस्फुरत्प्रतीहारहुंकारस्त्वलितप्रजाम् । आकृष्टासिलतारद्भ्रदक्षकृताद्युतिम् ॥ १३ ॥ प्रचण्डमण्डलाधीशमण्ड-
लाखण्डमण्डनाम् । निरवद्यमहाविद्यविद्वद्भृन्दोदितद्युतिम् ॥ १४ ॥ उदारसारशृङ्गारवारखीवारहारिणीम् । औचिल्यर-
चनस्तुल्यजालामालशतान्विताम् ॥ १५ ॥ व्यवहारकलाहारिव्यवहारिकुलाकुलाम् । पूर्यमाणमनोरद्भ्रतूर्पत्रिकविकस्वराम् ॥ १६ ॥
स्वेच्छया सेव्यमानाहिः सपर्याचतुरैः सुरैः । भूपितां वसुपूज्येन प्रचिवेश प्रभुः सभाम् ॥ १७ ॥ द्वादशभिः कुलकम् ॥
सकङ्कणक्षणत्कारवारनारीकरोच्छ्रितैः । हादिहंसोपमैः सेव्यमुखाम्भोजस्य चामरैः ॥ १८ ॥ चक्रिणं गुणचक्राणां विनयं
जनयन्विभुः । विश्वबन्धपदः पादपीठे पितुरुपाविशत् ॥ १९ ॥ युग्मम् ॥ प्रभौ सभासदां दृष्टिर्दीना सत्यपि पार्थिवे ।
स्थितेऽपि पादपे भृश्री पुष्प एव निलीयते ॥ २० ॥ प्रेक्षिताः प्रभुणा सभ्याः शुभ्रश्यामलया दृशा । स्वं स्नातं मेनिरे
गद्गायमुनासंगाम्भसि ॥ २१ ॥ गुरुभिर्ग्रन्थसंदोहैस्त्वेरुपहताः सताम् । तदाऽभञ्जत्प्रभुभ्रान्तीर्वातालिपैकलीलया ॥ २२ ॥

तदा प्रज्ञानरोगिणी क्रीन्द्राणां नरोक्तिभिः । अपूर्वाभिरिव स्वामी सचिस्मय हृवाभवत् ॥२३॥ प्रभुः कलानामालापै-
 भां हं भिन्दन्मनामदाम् । तथेग्यमन्यत फापि मृडामपि पितुर्गिरम् ॥२४॥ निवार्यं वेणुवीणादिवाद्यं स्वादविदस्तदा ।
 रत्नांशुगन्धुपं रागमगुणन्यदन्तः प्रभोः ॥२५॥ विभोर्लाघण्यपीयूषपायिभिः सभ्यमानुषैः । निर्निमेपतया चक्रे तदा
 मर्तानिवा नन्वा ॥ २६ ॥ निरीक्ष्य सुनमीदृक्षमत्र क्षत्रगतित्तदा । तद्विवाहमहोत्साहचिन्तार्तहृदयोऽभवत् ॥ २७ ॥
 तदा कश्चानरे क्षिप्य वेप्रे वेपथुतां चरः । प्रणम्य पृथिवीजानि जानुस्थानो व्यजिज्ञपत् ॥२८॥ प्राप्तः संप्रति
 नृगान् श्रीशालग्रामरेडित् । दूतो लीलाखिलासस्य सुवेगस्त्यां दिदक्षते ॥ २९ ॥ ब्रूणहृदयलोद्धाससंज्ञयाथ महीपतेः ।
 भग्नुमुपदत्तुं त्वं ममदन्तः म दण्डभृत् ॥३०॥ चक्षुर्विंशत एवास्य समारत्नप्रभां पिवत् । देहश्रुतिप्रलत्कारैः क्रीमरैर्दूरतो
 दूरम् ॥३१॥ किं कान्तिपक्रमत्रेदमितरन्तर्जातयिमायः । चिरं निरूप्य पुरूपनिथयाद्वयायति स्म सः ॥४२॥ किं
 दोषोऽयं न न कृणारत्नेनेय म वासरः । किं मर्ताद्रमोऽकोऽयं न न स क दृशां प्रियः ॥३३॥ किमिन्दुरेय चक्षुष्यो
 न न तस्यादि भाः कृतः । किमिन्दोऽयं सदोषोती न न सोऽक्षिगणवणी ॥३४॥ अचे ज्ञातं यदुर्वीन्दोः पादाग्निं यिनयी
 शिन्नाः । तन्मन्यं रागुर्गुणोऽयं कुमारोऽय गयाश्रुतः ॥३५॥ स एवं चिन्तयन्नेव तद्रूपहृतचेतनः । स्तम्भवत्संभवप्री-
 त्तिनन्धं पुत्रकितोऽश्रुत् ॥३६॥ अंशुप कृष्णयवशीर्षं हर्षाधिष्ठो जगाविति । मनोरथोऽप्ययं यस्य धन्य एव स भूपतिः
 ॥३७॥ श्रुत्येवं रागुर्गुणं मंत्रमादभ्यधादिति । कोऽसौ क्षितिपतिर्धन्यः को वा तस्य मनोरथः ॥ ३८ ॥ इत्युवत्या
 लज्जयेतन्गो नतरा दूतः पति सुतः । प्राग्मस्कारचिम्मारमज्जलज्जोव्यजिज्ञपत् ॥३९॥ लीलाविलामभूपस्य भवन्मिभ्रस्य

भूधिभो । प्रिया मदनरेखास्ति रेखा मदनसंपदः ॥४०॥ श्रुतीसंगीतसौरभ्यक्रीतिं कमलमालिकाम् । पञ्चन्ती स्वच्छ-
पीयूषवृष्टिऋदृष्टिविभ्रमा ॥४१॥ देवी स्वप्नेऽन्यदादर्शि निशान्ते शान्तकान्तिभृत् । पद्मस्था पाणिपद्मात्तापद्मा पद्मावती
तया ॥४२॥ युगमम् । सा विनिद्रा नरेन्द्राय स्वप्नमेनं न्यवेदयत् । सोऽवदन्नन्दिनी चिम्बनन्दिनी भाविनी तव ॥४३॥ इत्युक्त्या
सा जगौ प्रीला सत्यमस्तु तवोदितम् । स्यामिन्सन्त्येव मे पुत्राः सत्पुत्रो स्मृह्याम्यतः ॥४४॥ अत्रान्तरे बहिः प्रातस्तूर्यना
दादनन्तरम् । कुण्ठकण्ठीरवरयोऽप्यठन्मूलपाठकः ॥४५॥ पद्मिनी चिकमल्पद्ममुखी सौम्याय जायताम् । त्रैलोक्यलोचने
भानुर्यत्पतित्वाय युज्यते ॥४६॥ प्रीतोऽग्राह नृपः कान्तामुपश्रुत्वानया ध्रुवम् । त्वत्सुता भाविता देपि दयिता त्रिजगद्गुरोः
॥४७॥ इत्युक्तिप्रीतहृदया हृदयाधिपयोधिता । सा निनाय निशाशेषं विशोपलुङ्गनार्जनेः ॥४८॥ ध्यायन्ती स्वप्नदृष्ट्या
यास्तदेन्या यपुरदभुतम् । ध्यानानुरूपं पुण्यैरुगर्भं गर्भं बभार सा ॥४९॥ संपूर्णदोहद्रा पत्युः प्रीतिसंदोहदानतः ।
सौम्योच्चग्रदृगलने सा लग्ने सुपुत्रे सुताम् ॥५०॥ ततोऽदभुतोत्सवच्यूहैः पितृभ्यामहि भासुरे । दत्तं पद्मायतीत्यस्या
नाम स्वमानुसारतः ॥५१॥

शरीरावयवस्पर्धावर्धमानकलावलिः । सा जाह्वयिमुखी जज्ञे सुमुखी यौवनोन्मुग्धी ॥ ५२ ॥ अभिनः शोभते
यस्याः श्यामलाः कुन्तलावलिः । विधुध्रमेण वमत्रस्य रजनीवानुचारिणी ॥५३॥ यस्या निःमीमसौन्दर्यः नीमन्तः प्रति-
भासते । जगज्जयकृतः कीर्तिस्तम्भो रतिपतेरिव ॥५४॥ यद्भाले भाति सीमन्तदण्डः पुण्येषुभृपतेः । भूशिरीषस्फुरद्भा-
रोऽर्धचन्द्र इव चास्पकः ॥ ५५ ॥ दृग्विश्वासमृगश्लिष्टो घर्तुं युवमनोमृगान् ॥ यत्कर्णौ मृगयापाशौ कामयोनयोश्चि

॥ ६६ ॥ कामकान्तादृग्भीलासरसीसदशोदशोः । भातः पालीयनालीव पद्भ्रुवौ मुप्रमेचके ॥ ६७ ॥ रेजतुर्मञ्जुल-
 ग्योनिर्बाराणरेण तदशौ । प्रणाल्याचिव शृदारविलासरसपूरयोः ॥ ६८ ॥ कपोलयो रतिप्रीतिक्रीडाकुटिमयोरिव ।
 यस्या नाम्ना सहस्रगतःसीमाभित्तिममानताम् ॥ ६९ ॥ कपोलयुगलं यस्या राजते राजमञ्जुलम् । विश्वदृग्बाह्याद्या-
 न्त्रिकल्पवर्गयिप्रमम् ॥ ७० ॥ यहल्लोष्टयुगं यस्या घृत्तिचिदुत्तचिदुमम् । नवीनोद्भिन्नरागद्रुपल्लयद्यत्तुल्यताम् ॥ ७१ ॥ त्रिजेऽनुमी-
 रमानाया निपथीमपुरस्वरेः । सुरकापलीय भारत्या यन्मुखे दशनायलिः ॥ ७२ ॥ यस्या मनसि संवासं कुरुते कुसुमायुधः ।
 रतीषारमुनमौरग्यणारुः स्वमितमाम्नः ॥ ७३ ॥ वीज्यमानस्य विश्वेन लोचनाञ्जलचारिः । यत्कण्ठो सुखराजस्य वैत्रा-
 मतमिर्बैरयते ॥ ७४ ॥ प्रवर्धमानयोर्यस्याः प्रकानं कर्णशशयोः । स्थानं दातुमिवाभूतामंसौ किञ्चिन्नताकृती ॥ ७५ ॥
 यद्वाद्भ्रुवुर्गोलैस्त्रिद्वारुणीपद्मवस्त्रियोः । नानांशुपुल्पयोः कश्चिद्युण्यारमा लप्स्यते फलम् ॥ ७६ ॥ गद्गुरःस्थायिनः कामभू-
 पन्वोपायनीकृतम् । गोबनेनेय बक्षोजपीजपूरफल्लयम् ॥ ७७ ॥ अतीव कृशतां विश्वच्छुभ्रप्रतिपदिन्दुवत् । यन्मध्यदेशो
 भोक्तं भुत एव न वीक्षितः ॥ ७८ ॥ रतिप्रीतिसमैरंगेन्तुं यन्मध्याध्वनि संकटे । हलालभ्यनदण्डाभं सजीचक्रे घलिन्न-
 पम् ॥ ७९ ॥ रक्षादक्षरुणिप्रल्लगल्लङ्गरोमलिजालिनी । यस्या लावण्यपीयूषकुण्डामा नाभिरुधौ ॥ ८० ॥ जनोभूमत्तामात-
 र्बेगदमरमैरुतम् । राजते जगनं यस्या रोमालीमदरेन्वया ॥ ८१ ॥ यस्याः किं कर्षते तन्व्या नितम्बस्तम्बदम्बरः । यस्या-
 दादिर्नवयुबैः रत्नारः शृंगारनूतः ॥ ८२ ॥ मकरध्वजसाम्राज्यातुल्यमर्णैत्यकारणम् । राजत्युरुगुगं यस्या रम्भास्तम्बद-
 पोपमशोऽशः ॥ ८३ ॥ यस्या जडुं मिथो वीक्ष्य मन्यमाने स्वमदमुनम् । हर्षेण हसतः कृजन्मुकामत्रीरकान्तिभिः ॥ ८४ ॥ किञ्चि-

तृतीयसर्गः
 ॥२०२॥

रत्नारु
 वरिन्द
 ॥२०२॥

कर्मोन्नतो यस्याश्चरणौ वरलागतेः सुखेन्दुभयतः पद्मे बद्धकोशे इव स्थिते ॥७५॥ लीलाघःकृतजेतज्यकिङ्किड्डिकिसल-
 युती । शोतेते यत्कमौ बद्धमाणिक्यमुकुटौ नमैः ॥७६॥ याग्रहीक्षितयोगीनिशोभया कुम्भिहंसयोः । कुचाभ्यां कुम्भसौ-
 भाग्यं नपुराभ्यां रवश्रियम् ॥७७॥ जितं त्रिसुवनत्रैणमनयेति स्मरो नृपः । जैत्रपत्रं ददौ यस्याः कवरीदण्डदम्भतः
 ॥७८॥ सा कृतस्कारंशुंभारा शृङ्गाररसगीचिन्तम् । कदाचिरपितुर्गुहसद्मद्रीचक्रे सभाजुषः ॥ ७९ ॥ अस्या भविष्यति
 पतिः को नाम त्रिजंगदगुरुः । इति चिन्ताचयाचान्तस्थान्तो यावदभुन्दुषः ॥८०॥ पुरा परित्तितं किञ्चिद्विपश्चीर्यापित-
 स्वरम् । तायद्विच्युः सभागर्ममभ्यगात्किन्नरद्वयम् ॥ ८१ ॥ युग्मम् ॥ भक्तो आगम्यतामागम्यतां कुशलिनौ युवाम् । किं
 चिराभ्यांगती भूपस्तावित्याह ससंभ्रमम् ॥८२॥ ताद्युचतुश्चतुःसिन्धुपूतमूलभूषणः । लोकोत्तरगुणग्रामो विश्वद्वयामोद्-
 मोहनः ॥८३॥ रूपश्रीसतताहृतपुरुहूतपुरुन्धिग्रहकृ । भानोः प्रभातशीताभिः प्रभाभिरिव निर्मितः ॥८४॥ गुणागुणाचिशेष-
 शोऽन्यसामान्यदानकृत् । आवाभ्यां सेव्यते भूप चंपाभूपसुतोऽधुना ॥८५॥ त्रिभिविधोपकम् ॥ गेयः स एव तस्याग्र
 पृथेदन्निधयश्च नो किं घाति धारिजातेषु धारिजातमधुघ्नतः ॥ ८६ ॥ चिरं परिचयोत्कर्षचञ्जवदहृदौ पुनः । भवन्नम-
 त्तःकरणप्रीरिषिव ब्रह्ममागतौ ॥ ८७ ॥ अथ भूपोऽभ्यशोद्वेयं यदि तस्याग्र एव वाम् । क तन्मे कर्णयोर्दुःमद्रीतपीश्रुपवा-
 र्णम् ॥८८॥ अयोचतां च तौ भक्त्याभ्यर्थिताप्सरसां वरा । चित्रलेखा पठे न्यस्य प्रभो रूपमदत्त नो ॥८९॥ यद्वा-
 बद्धे संघांवां तद्विश्वस्यैरविहारिणौ । गायावो यत्र तज्यापि तत्पुरस्कृत्य कौतुकात् ॥९०॥ तत्सेऽस्मद्रीतशुश्रूषा यदि पीठं
 विशुञ्च तत् । दक्षारोपय भूपाल रूपचित्रपटं किमोः ॥९१॥ इत्युक्ते कौतुकी भूपः प्रसुरूपनिरूपणे । भद्राननपरीक्षारमे-

गोचामदरा मः ॥१३॥ ती मुदागुण्य धम्मिल्लदिन्यमालाचिंतं नतः । न्यस्य सिद्धासने चित्रपटं भर्तुरगायताम् ॥१३॥
 ममामदां प्रजो रूपं पश्यतां श्रुन्वतां गुणात् । एहिरयाहिरांचक्रे चित्तं चक्षुःश्रवोन्तरे ॥ १४ ॥ मुक्तापरैन्द्रियग्रामं
 स्नामित्यदिदक्षया । वेगादक्षिगन्वाक्षेऽगात्पद्मावला मनः पुनः ॥१५॥ त्रैलोक्यरूपनाकरूपद्रुमस्त्वमभिगीयसे । तन्मे
 तदपिदागीतरसंकल्पं पूरय प्रभो ॥१६॥ इति ध्यानमयाभ्योभिषमध्यमज्जितमानसा । प्रमुखपातिरेकश्रीलीननेत्रैव सा
 शिला ॥ १७ ॥ युग्मम् ॥ कारगन्धसुरपाञ्चो जलकेलिमिवाक्षिणी । लोलयन्मौलिसुर्वीन्द्रुरति सभ्यांस्तदाभ्यधात्
 ॥ १८ ॥ तन्नाच्यः फल्गिनं पुण्येदृष्टिभिन्नेऽपि यग्रसुः । फलस्थिदानो तदीक्षापुण्यं तन्मूर्तिदर्शनात् ॥ १९ ॥ इमां पुण्य-
 द्रुमरूपं श्रीरुनीट्टर फन्यराम् । श्रीवासुपूर्यं पद्दामो यामथम्यापुरीं द्रुतम् ॥५०॥ अथ मन्वैरनुमतः प्रहृष्टेहृष्टरोमनिः
 सैन्गारुगमहीरुण्यधेन्गाये प्राणलन्धुपः ॥१॥ भवद्ग्यां चित्रलेन्यातश्चित्रमीदृग्विधाप्यताम् अयं मे दीयतां दृष्टिहृत्प्रा-
 णान्ध्वनं पदः ॥ ३ ॥ इत्यथिती पितुदृष्टं रुन्गाणे किशरीं पटम् । प्रदाय चित्रलेखार्थं जग्मतुनेपसत्कृतौ ॥ ३ ॥
 ॥ युग्मम् ॥ कन्यासुरेन्दुविष्णुप्रायमाणेनगम्बुजत्रजः । त्वन्मित्रं त्वामवं स्वामिन्धुपः सत्वरमेति सः ॥ ४ ॥ श्रीचम्पेद्वा
 न्वरेशमीमानं मनुषेयुषा । तेनाहं शशितस्तुभ्यमिति ज्ञापयितुं पुरः ॥ ५ ॥

अथ श्रीवासुपूर्योऽग्रलनं रूपमद्रुतम् । ददौ मुदा मुचेगाय निःशेषं शेषं चिना ॥३॥ मञ्जुन्तुल्यदयवदनान्प्रमा-
 दोमिन्पुना दशाः । अग्नयाग मुपुद्रपादेन्सन्निवान्ब्रूजचीयरः ॥७॥ अहो श्रीवासुपूर्यस्योद्राहचिन्ता च मेऽभवत् । क-
 न्धारामिद्रायानं मुचेगय न्ययेदयत् ॥८॥ कार्गारम्भेऽनुकूलार्थसंपचिः शक्नुनं महत् । इत्थं ग्रन्थार्थं एवायमुत्साहयति

प्यायन्ती हृदि सिन्धुं योगिनीय व्यराजत ॥ २७ ॥ वर्णरुस्य चित्रादीय तस्या उद्वर्णकः कृतः । ताभिस्तथाविधानां
 भद्रिणीनामनुयादकृत ॥ २८ ॥ रात्र्यंशमममाणिम्यभृंगारस्पर्शिभिर्जलेः । हृद्यन्त्यः स्नपयामास्तुस्तास्तां न्यस्यासनान्तरे
 ॥ २९ ॥ पृथिव्यामदनुभूरीरामयद्याननान्तरे । तत्राक्षरीरनिर्निरक्षरीरचिकुरां च ताम् ॥ ३० ॥ रागस्तत्पादयोस्ताभि-
 न्दंगिगोऽन्तरालरुच्यन्ताम् । योनिरागेऽप्यहं योग्योऽनयेति विनयीय मः ॥ ३१ ॥ सा ताभिश्चन्दनध्वेतवीरमौक्तिकरुभूपणैः ।
 प्रासिन्नासिष्कृतीभूनेत्ति भाग्यैरलंकृता ॥ ३२ ॥ ताभिर्निदधिरं तस्याः केशेषु कुसुमस्रजः । प्रभुभीला स्मरेणेव
 गौरागामामिरं शराः ॥ ३३ ॥ इत्थं विदित्शृंगारा ताभिरुत्पाद्य सा रसात् । अन्तर्मातृदृहं नीत्या हेमपीठे न्यवेद्यत
 ॥ ३४ ॥ इतश्चन्द्रोऽग्रधन्नात्सा प्रभोऽब्दाहमंगलम् । आगयो सपरीवारः कालज्ञा हि सुसेवकाः ॥ ३५ ॥ वसुपूज्यं
 पुरस्तूत तैत गान्धोपरनीरुणा । विराहमंगलकृते कृतिनाभ्यर्थितः प्रभुः ॥ ३६ ॥ मोक्षाध्यरोधि भोक्तव्यं कर्म भेत्तुं
 जिनाऽप्यग । कामं नित्या तदग्रं त्रौ पाणी कर्तुं मनो दधे ॥ ३७ ॥ मलस्येदादिमुक्तोऽपि विधिज्ञेन विदौजसा ।
 प्रन्वप्या मुदा रत्नप्रतिमास्य इय प्रभुः ॥ ३८ ॥ सर्वांगीणं चिसुभोगफलकर्मजयोन्मुखः । दधौ धर्ममयं वर्म चन्दना-
 श्रानच्छन्ताम् ॥ ३९ ॥ नाट्टप्यमेव विभ्रञ्जिरत्नच्छजलजोवितैः । न सुक्ताभरणैर्भक्तुः पिहित्ता देहदीधितिः ॥ ४० ॥
 अन्तरुत्तगुतिः स्वामी वृत्तस्यच्छसिनांशुकः । ज्योत्स्नावलितमाणिम्यशैलशृंगनिमो वमी ॥ ४१ ॥ आरुह्य मधुराराय-
 नेरागमय प्रभुः । क्षीराभिवीचीं चान्यारुप्रतियिम्य इवाचलत् ॥ ४२ ॥ करौघं चामरीकृत्य च्छत्रीकृत्य च मण्डलम् ।
 तदेन्दुर्दाऽप्यनं भेत्तुमिय देवमसेयन ॥ ४३ ॥ मुहुर्मग्न्यरुत्तशः कलितः कुलनालया । प्रमोमुम्बाग्रे यत्राम शोभाभिश्चु-

रिचोदुपः ॥ ४४ ॥ परीक्षादक्षयेन्द्राणां लावण्यैकनिधेर्विभोः । मुहुर्भुक्तारणीकृत्व लचणं तत्वजेऽमितः ॥ ४५ ॥ मृदस्य
 गृहं तीर्भ्रश्चरभावमजानतः । गलगर्जिर्भवस्येव तदा तुर्यस्वनोऽजनि ॥ ४६ ॥ पुरः सुरन्निग्रयोऽमृत्यन्ध्वनद्वलमंगलाः ।
 प्रभुस्तामां प्रमोदाय दधौ हृष्टमिवावन्मम् ॥ ४७ ॥ मुहुर्मुहुः स्वपुत्रास्यं पश्यन्ती नृविमानगा । जगौ धृता सखीतुन्दे-
 जया ध्रुवलमंगलान् ॥ ४८ ॥ वसुधुस्यो वृसंघट्टस्पर्धाधिष्णुसंसदः । दृतः शक्रादिभिर्देवैर्दिव्ययानः पुरोऽचलत् ॥ ४९ ॥
 इतरं कृतार्थयन्नाथो जनाक्षीणग्रमृतह्रैवैः । आसदन्मण्डपद्वारं पूर्याद्वारमिवोदुपः ॥ ५० ॥ सुक्तयानः स्थितस्तत्र शक्र-
 हस्ताचलम्यनः । लक्तकृत्वो मुनेरात्मा ध्येयलग्न इव प्रभुः ॥ ५१ ॥ तदा मदनरेखा तु तत्तलकुलोत्कराकुला । अन्त-
 रन्तन्मूढूनामादिदेशेति योषितः ॥ ५२ ॥ हंसि धेहि मणिस्थालं चम्पिके चन्दनं नय । आलि शालिकणान् मुञ्च
 दधि धारय धारिणि ॥ ५३ ॥ तरले सरलं घासः कौसुम्भं प्रगुणीकुरु । तिलकं स्याप्य स्थाने मद्दने चदने मम ॥ ५४ ॥
 सुन्वरे शैश्वरं यच्छ स्रजः सज्जय, सज्जने । कर्पूरे देहि कर्पूरं मृगनाभि मृगि सार ॥ ५५ ॥ किमेवं मन्दचारिण्यो यूयं
 किं नात्र पठयत । नन्वयं वीक्ष्यते द्वारि वरन्निजगतीवरः ॥ ५६ ॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ प्रभुलावण्यदेहाचिस्पर्थिनौ द्वारि
 काप्यथ । शरावसंपुटे क्षिप्त्वा मुमोच लवणानलौ ॥ ५७ ॥ दूर्वादधिगुभं स्थालं दधौ कापि प्रभूत्सके । संक्षिप्तागतनी-
 लाब्जफेनभृन्मानसोपमम् ॥ ५८ ॥ मन्थानं मुसलं काचित्पाणौ कृत्वा पुरः स्थिता । कर्माणि मयितुं भक्तुं प्रभोः शक्ति-
 रिवाङ्गिनी ॥ ५९ ॥ चक्रेऽथ चान्दनाब्धश्रूः श्रीविभोस्तिलकात्रव । अङ्गेषु सोत्तमाङ्गेषु निधिश्रीदर्पणानिव ॥ ६० ॥
 अर्धं देस्यर्धदेऽर्ध्यांय वरायेति गुन्स्वरैः । ध्रुवले गीयमाने सा प्रभोरर्धं ददाविति ॥ ६१ ॥ जगतां मत्रलस्यापि दूर्वादध्य-

मामिह ॥३॥ नपुंसं मंगुं गन्तुमिदानीं तस्य भूपतेः । युक्तमेवेत्यमालोक्तः सोऽचलत्तपरिच्छदः ॥१०॥ अमन्दानन्द-
 मदिमापिमारभित्वां नृपो । गुरुषुदिष्टतर्षार्थश्रोतृश्रद्धारस्माच्चिवा ॥१॥ आश्लेषकुशलप्रश्रीतिवारुणप्रमोदिनो । एक-
 र्गणैरुपास्ते तौ पुगन्तयुष्यतुः ॥१२॥ तीलाचिलाममाचास्य तत्रायासे महीगमि । गयोचितं च सकृत्स्य वसुपुत्रयो-
 ऽदिशरपुरीम् ॥१३॥ अन्नः संततसेचारेः सचिधेः शुचिवाचकैः । द्रव्यांचक्रतुस्तौ च चरकन्याकरग्रहम् ॥१४॥ ददौ
 क उल्लिख्याथ तदिनाशमंऽहनि । उभाभ्यां मरुतः शुद्धं लग्नं उयोतियिदां वरः ॥१५॥ पादौ प्रक्षाल्य कल्याणमवौ
 ऋणाशदानवान् । नृपः श्रीगामुपूज्याय कन्यां स प्रददौ सुदा ॥ १६ ॥ शुभेऽहनि जयादेव्या तया मदनरेखया ।
 पश्यतो कर्म वैशाखं शानैर्भस्त्रमद्वैलेः ॥ १७ ॥ संमदं चक्रिता विद्यादेवता इव पांडश । स्नग्भाप्रण्यमजज्ञाथमीक्षितुं
 शान्तभद्रिकाः ॥ १८ ॥ समुत्तापन्मनुजात्र्यप्रीलचन्द्रोदयच्छलात् । शब्दपूर्थं विमृष्टाहे प्राप्तमिन्द्रदृष्टन्नमः ॥ १९ ॥
 दिगुपानीर ण्ययारि मोरुन्डानीक्षितुं चिसुन् । गलवन्दनमालाभूभाद्रि स्वग्मान्तराण्यसुः ॥२०॥ नवाद्देविकाद-
 र्मनिगिफुग्भोपलक्षिताः । तत्रेयुः स्वामिसेवायै त्रिपद्यतगुणां दिशाम् ॥२१॥ अपि श्रीचासुपूज्यस्य विथाहोपकृतौ
 वयम् । इति रोमानिना वेगो पशुर्पद्वैर्गवाद्दकुरैः ॥ २२ ॥ इतथा तेनुभ्यद्रमद्रनाः कृतमंगलाः । स्वर्णासनजुवः पद्मा-
 र्गनाम्बैः रुगन्धियविः ॥ २३ ॥ उदृतंयांयभूवुत्सा हृष्टाः पिष्टतकैरिषाम् । अल्पा घन इव स्वामिगुणालीगानमद्रलेः
 ॥२४॥ अंगु नयतु ग्यन्तमद्गतिन्ना पशुः । तस्यां नवप्रहीतोपा इव स्वामिकरप्रदे ॥ २५ ॥ नदरुगं भाग्यमौघं
 ताऽन्यन्निहासन्ममप्रवत् । तर्कुतौमुग्भस्त्रेणाष्टशन्मव्यापमन्गयोः ॥२६॥ चर्गंकेनिक्रिता सेयं तापिः संरुद्धचापला ।

कान्तया सह । स्वाम्यभ्राम्ययथा मेरुं दिनाधीशो. दिनश्रिया ॥ ७९ ॥ लीलाविलासादेशेन मन्त्रीशस्त्रिजगद्धिभोः ।
सुलक्षणानपरोलक्षानुचुङ्गांस्तुरगान्ददौ ॥ ८० ॥ अथैवं वर्तिते मन्त्री द्वितीये मङ्गले विभोः । परःसहस्रान्करिणाः
प्रमोदादुन्मदानदात् ॥ ८१ ॥ तृतीये मङ्गले जाते सचिवः स्वामिने ददे । कोटिमूल्यानलंकारसमुदायान्परःशतात् ॥ ८२ ॥
चतुर्थे मङ्गले पूर्णे प्रभौ मन्त्री घृतीर्णवान् । स्वर्णमौक्तिकमाणिक्योत्कराञ्श्रीकेलिपर्वतात् ॥ ८३ ॥ चतुर्थे मङ्गले पुत्री
परकीयेति निष्ठुरे । गीते हर्षाश्रु बध्वम्या. तसं. जाड्यभिदे दधौ ॥ ८४ ॥ कौतुकमद्रलोद्गानमथ चक्रे मिथस्तदा । बर-
बध्वाश्रयैर्योपिज्जनेर्जनितसंमदैः ॥ ८५ ॥ धानैर्मनोरथातीतैरिथिनोऽथ कृतार्थयन् । बरबध्वोर्व्यधादिन्द्रः कराञ्चलविमो-
चनम् ॥ ८६ ॥ कोटिद्रव्यप्रदं देशं पाणिमोक्षणपर्वणि । दसवान्स्वामिनोऽमाल्यः प्रणिपत्य प्रमोदनः ॥ ८७ ॥ हावभाव-
भवद्ग्रीसंगीतप्रसुकीर्तयः । स्वस्वहर्षैरथातृल्यःसुरासुरनरस्त्रियः ॥ ८८ ॥ विहितातुल्यमङ्गल्यः पत्न्या सह महोत्सवैः ।
आरुह्यैरावणं नाथः स्वस्थानार्थमथाचलत् ॥ ८९ ॥ एति पञ्चमहाशब्दैः सप्रियः प्रसुरित्यथ । औत्सुक्यापूर्णशृङ्गारा दया-
घुर्नागाराङ्गनाः ॥ ९० ॥ उत्तरीयं करे कापि कुर्वती सत्वरागमत् । स्वामिनो न्युञ्जन् कर्तुमिवाद्भुतवपुःश्रियः ॥ ९१ ॥
अताडङ्कोऽथ ताडङ्गी रम्यः कर्ण इति प्रसुम् । सुकर्णी प्रष्टुकामेव काप्यागादेककुण्डला ॥ ९२ ॥ कस्तूर्यालिप्य काप्या-
स्यं रभसा चन्दनैः शिरः । शृंगारोऽथः शमस्तृचैरिनीवेष्टं विभोर्ब्यधात् ॥ ९३ ॥ नाहृतः प्रतिमः कोऽपीत्यथै काप्यभि-
मानिनी । कुष्टसर्पकरेवागाक्षेणीगुम्फन्तत्परा ॥ ९४ ॥ आमुक्याधावक्रान्त्वा काप्यधादधरेऽञ्जनम् । आपयन्तीच शृङ्गार-
रसपूरावधि विभोः ॥ ९५ ॥ कापि कण्ठोचिते माल्ये त्वरावेशात्करस्थिते । आगादाज्ञेव पुण्येपोरस्त्रपाणिः पुरः प्रभोः

॥१३॥ एतद्विस्तृतद्वारापि चैरूप्यं क्वपि नाप यत् । तच्छिष्यं सुदती स्वामिधीक्षाहर्षसितैर्दधौ ॥१७॥ इत्थमानन्द-
मन्दर्भपुरे विप्रदय प्रभुः । सप्रियः प्राचिशत्सौधं योगी गुह्रं लयं यथा ॥१८॥ प्रभुं प्रणम्य रम्यास्यां जगामापृच्छय
भङ्गिनः । परित्यन्दकृत्नोद्दामः शक्रः स्वायाममामदत् ॥१९॥ सुवर्णयस्त्रमाणिधर्मोक्त्वालङ्कृतीः पराः । पद्मानवत्स्यै
ददौ संन्यानीनाः प्रमुपिता ततः ॥२०॥ अशनांशुकुताम्बुलालंकारादिप्रदानतः । चिवाहोऽभूत्तथान्योन्यं नोपमापि
यथा जने ॥२१॥ लीलायित्नाम्नूपाळः स्वर्गाब्धेभरथांशुकैः । सन्मान्य यस्तुपूज्येन स्वदेशाय व्यसृज्यत ॥२॥

ततः श्रीगणपुङ्गवोऽसौ ज्ञानत्रितपट्टिभिः । दृष्टमृतभवद्गाविभावोऽप्यभ्रान्तिभागपि ॥३॥ भवाब्धेर्जनमुद्धतुमात-
पत्नोऽपि चेतसा । मौक्षलः सीपरीरम्मान्मे संरम्भयानपि ॥४॥ परं भोगफलं कर्म भोक्तव्यमिति निश्चयात् । किञ्चि-
त्कारं संस्मरत्यगाररक्षणं मनः ॥५॥ द्विभिविशेषकम् ॥ कदाचिद्विशुतारामे कदाचित्सिन्धुरोयसि । कदाचित्केलिशीलेषु
कदाचिद्विप्रममणु ॥ ६ ॥ कदाचिद्विनितोऽमद्वलीमकचिलोके । कदाचित्किन्नरीतारगीताकणनकौतुके ॥ ७ ॥
कदाचिद्विप्रमग्यादिष्टपुरीयद्वितनादके । स्वामी विनिर्ममे कर्मनिर्जरां निर्जरेर्जुतः ॥ ८ ॥ द्विभिविशेषकम् ॥ जगन्निमत्रस्य
मित्राणि विश्वसंख्यस्य सेयताः । विशेषज्ञा विशेषेणाभवन्मूपाः जंतानि पट् ॥९॥ आसने क्रीडने यानेऽवस्थाने शयने-
द्वाने । पार्श्वे पुरार्हतस्तेऽष्टरंगानि भयिनो यथा ॥१०॥ ते निर्मल्यगुणाः स्वाम्यात्मचेर्जाताः सुदर्शनाः । स्वर्णकैनकसां-
गन्नापगानोदोद्गटाः पटाः ॥११॥ एतानदसुतमत्वांशं प्रमुस्तत्त्वानि योभयन् । सुलेन गमयामास वामराप्नीतिभामुरान्
॥१२॥ भग्यदा संमदापेशो मानापिञ्चोर्जनस्य च । लीलारामं ममित्रोऽगाद्रमन्तोत्सवमोक्षितुम् ॥ १३ ॥ बलगत्तिलक-

किञ्चलकद्रवोयसिकर्मभिः । सिन्धुवारसुभस्फारसुक्तास्वस्तिकाजिभिः ॥१४॥ उड्डीनाम्रपरागोमिप्रसरद्रन्ध्रसुष्टिभिः ।
 क्रीडादिनिर्झरोद्गारतुर्यतारस्वनेः ॥ १५ ॥ मरुत्कम्पितकंकल्लिवह्वीपल्लववर्तनः । बकुलामोदमचालिंश्रेणिवेषुमृदुस्वनेः
 ॥ १६ ॥ कलरुण्ठीकृष्टकारपञ्चमोवारगीतिभिः । कृजल्कीरमहायन्त्रिसंदोहजयचोपणैः ॥ १७ ॥ च्यारुचम्कविस्मेरपुष्पा-
 रात्रिकमण्डलैः । मलयामिलसंश्लिष्टपाटलाश्लथीजैः ॥ १८ ॥ किंशुकांजनवासन्तीविशिघ्रन्युठनांशुकैः । विशती
 विश्वनाथस्योन्यानश्रीन्त्सये व्यधोत् ॥१९॥ पद्भिः कुलकम् ॥ लीलारामे प्रसर्पन्ती स्थभायतरला विभोः । प्रसादचिदादा
 दृष्टिः सुधावृष्टिरिवानभौ ॥ २० ॥ अध्यासीन प्रभुः पीठे रक्ताशोरुतरोस्तले । स्वकायकान्तिभिस्तन्वन्ना स्तम्भासास्य
 पल्लवात् ॥२१॥ कुसुमाभरणैर्भृति । भृयितोऽभाविमुस्तदा । अदीनशारदीनाप्रश्रेणिर्मणिरिर्यथा ॥२२॥ आन्दोलन-
 जलक्रीडाभंगारोद्गारिगीतिभिः । प्रमादिनं जनं वीक्ष्य विसुरेवं व्यचिन्तयत् ॥२३॥ अहो मोहः कियानेय नि.शोपज्ञान-
 हानिकृत् । यत्प्रभायादसद्भावाः सद्भावा भविना हृदि ॥ २४ ॥ नारो पश्यन्ति दोलास्थां विमानान्तः सुरीमिव । न
 धैर्यं ब्रह्मिनीमन्थाः पाशवद्वां शिलाभिमाम् ॥२५॥ एवं दोलान्दोलितं वेत्ति न पुनर्मुग्धधीर्जनः । किं कर्मण्य गतौ नेयः
 पवेति घात्रा तुलाद्युतम् ॥२६॥ जानन्त्वन्मोऽकृणं रागाग्निवीचीति प्रियेक्षणम् । न प्रनादाग्निदग्धस्य ग्वालां पुष्पौरुसो
 जडाः ॥२७॥ श्रीदाजलकणान्मुक्ताः स्वतनौ मनुते जनः । श्रेयोऽजो विपयैस्तक्ते नैतद्विष्टरुपेकम् ॥२८॥ गीतं कामाक्ष्यद्गार
 इत्याश्रयति जनोऽल्पधीः । न त्वेवं दुर्गतिद्वाररुपाटोद्घाटनध्वनिः ॥२९॥ गीतगाने शिरःरुम्पः शंभायां तन्पते जडैः ।
 महाप्रमादोऽयमिति निषेधे ज्ञायते न किम् ॥३०॥ विभवत्रयसमृद्धयपि नाध्यते अन्म मानुषम् । तदित्यं हार्यते व्यर्थमहो

तृतीयसर्गः
 ॥२११॥

वाचस्पत्य
 चरितम्
 ॥२११॥

॥१३॥ एतन्निस्सृज्यकाराणि वैष्णवं रूपि नाप यत् । तच्छिद्रं सुवती स्वामित्रीक्षाहर्षस्मितैर्द्वयौ ॥१७॥ इत्थमानन्द-
मन्दर्भे पुरे पित्रय प्रभुः । सप्रियः प्राविशत्सौधं योगी शुद्धं लयं यथा ॥१८॥ प्रभुं प्रणम्य रम्यास्यां जगत्सापृच्छप्र
नक्तिः । परित्यन्ददृष्टनोद्दामः शकः स्वायाममासदत् ॥१९॥ सुवर्णमञ्जमाणिम्यमौक्तिकालंकृतीः पराः । पद्मावत्ये
ददौ मंगलातीताः प्रभुपिता तनः ॥२०॥ अशनांशुक्रनाम्बुन्यालंकारादिप्रदानतः । विवाहोऽमृततथान्योन्यं नोपमापि
क्या जने ॥२१॥ श्रीलायिलामनूपालः स्वर्गाब्धेभरयांशुकैः । सन्मान्य चसुभ्रुज्येन स्वदेशाय व्यगृज्यत ॥२॥

ततः श्रीगामुगुगोऽसौ ज्ञानधितपदष्टिभिः । दृष्टभूतभवद्भविभावोऽप्यभ्रान्तिभागवि ॥३॥ भवाब्धेजंनमुद्धतुंमात-
यत्सोऽपि चेतसा । मौसल्लभमीगरीरुभाग्ने संरग्भवानपि ॥४॥ परं भोगफलं कर्म भोक्तव्यमिति निश्चयात् । किञ्चि-
कारं संस्तरण्यापारहरणं मनः ॥५॥ त्रिभिर्विशेषैरुम् ॥ कदाचिददसुतारामे रुदाचिन्मिन्धुरोथसि । कदाचित्केलिलेशेलेयु
कदाचिदिप्रसममनु ॥ ६ ॥ कदाचिद्वनितोद्दामद्वीसकयिलोरुने । कदाचिद्विद्वरितारगीतारुणेनकौतुके ॥ ७ ॥
कदाचिन्मरगादिष्टपुरीयद्विननाटके । स्यामी चिनिमंसे कर्मनिर्जतां निर्जैर्दुतः ॥ ८ ॥ त्रिभिर्विशेषैरुम् ॥ जगन्मित्रस्य
मित्राणि विश्वसैल्यस्य सेवकाः । विशेषेणाभयभ्रूपाः शतानि पद् ॥९॥ आसने क्रीडने यानेऽवस्थाने शयने-
ऽङ्गाने । पार्श्वे पृथार्हतस्तेऽस्तुरंगानि भगिनो यथा ॥१०॥ ते निर्मलगुणाः स्याम्यामत्तेर्जाताः सुदर्शनाः । स्वर्णकनकमां-
गनापयानोदोऽप्याः पथाः ॥११॥ एतानद्दुतसत्त्वांश्च प्रसुस्तत्त्वानि योधयन् । सुखेन गमयामान चासरान्प्रीनिवासुरान्
॥१२॥ अन्यदा ममदापेक्षो मातापित्रोर्जंनस्य च । त्र्योळारामं ममित्रोऽगाढमन्तोत्सयमीक्षितुम् ॥ १३ ॥ बलगतिलक-

किञ्चरुद्रयोर्वीसेककर्मभिः । सिन्धुवारसुमस्फारसुक्तास्वस्तिकाजिभिः ॥ १४ ॥ उड्डीनाम्ररागोर्मिप्रसरद्वन्द्वमुष्टिभिः ।
 क्रीडादिनिर्झरोद्गारतृर्यतारस्वनैः ॥ १५ ॥ मस्तकम्पितककेह्लिवह्नीपल्लवन्तनैः । वकुलामोदमचालिश्रेणिवेषुष्टुद्वस्वनैः
 ॥ १६ ॥ कलकण्ठीकुहकारपञ्चमोचारगीतिभिः । कृजत्कीरमहावनिन्दसंदोहजगधोपणैः ॥ १७ ॥ चाक्रचम्कविस्मेरगुण्या-
 रात्रिकमङ्गलैः । मलयानिलसंश्लिष्टपाटलाञ्जलधीजनैः ॥ १८ ॥ किंशुकांजनवासन्तीविचित्रन्युञ्जनांशुकैः । विशतो
 विश्वनाथस्योद्यानश्रीरुत्सवं व्यधात् ॥ १९ ॥ पङ्क्तिभिः कुलकम् ॥ लीलारामे प्रसर्पन्ती स्वभावतरला विभोः । प्रसादविशदा
 दृष्टिः सुधाष्टटिरिवायभौ ॥ २० ॥ अथासीन प्रभुः पीठे रक्ताशोकतरोस्तले । स्वकायकान्तिभिस्तन्वन्ना स्तम्भारास्य
 पल्लवान् ॥ २१ ॥ कुसुमाभरणैर्भृङ्गि । भृपितोऽभाद्विसुस्तदा । अदीनशारदीनाम्रश्रेणिर्मणिगिरिर्यथा ॥ २२ ॥ आन्दोलन-
 जलक्रीडाशृंगारोद्गारिगीतिभिः । प्रमादिनं जनं वीक्ष्य विशुरेवं व्यचिन्तयत् ॥ २३ ॥ अहो मोहः कियानेप नि. शेषज्ञान-
 हानिकृत । यत्प्रभावादसद्भावाः सद्भावा भविर्ना हृदि ॥ २४ ॥ नारीं पश्यन्ति दोलास्यां विमानान्तः सुरीमिव । न
 धैर्यध्वंसिनीमन्धाः पाशध्वां शिलाभिमाम् ॥ २५ ॥ स्वं दोलान्दोलितं वेत्ति न पुनसुगंधधीजनः । किंरुमाय गतौ नेयः
 धवेति घात्रा तुलावृतम् ॥ २६ ॥ जानन्धम्भोऽरुणं रागाध्विवीचीति प्रियेक्षणम् । न प्रनादाग्निदग्धस्य ज्वालां पुण्यौकसो
 जडाः ॥ २७ ॥ क्रीडाजलकणान्मुक्ताः स्वतनौ मनुते जनः । श्रेयोऽग्रे विषयैस्तप्ते नैतत्पिटरूपेकम् ॥ २८ ॥ गीतं कामाख्यङ्कार
 इत्याह्वयति जनोऽल्पधीः । न त्वेवं दुर्गतिद्वारकपाटोद्घाटनध्वनिः ॥ २९ ॥ गीतगाने शिरःकम्पः शंसायां तन्यते जडैः ।
 महाप्रमादोऽयमिति निषेधे ज्ञायते न किम् ॥ ३० ॥ विश्वत्रयसमृद्धयापि नाप्यते जन्म मानुषम् । तदित्यथं हार्यते व्यर्थमहो

मोक्षो महाविद् ॥३१॥ तदेवं सर्वथा मृदजनमोक्षीकृतो भवः । उचितस्त्वक्तुमेवायं महतामहतात्मनाम् ॥३२॥ तदद्यापि
 त्रिपनोगरुत्वं कर्मेदमस्ति मे । इति तत्रायत्रिजानं प्रभुः प्रथितवांस्ततः ॥३३॥ जन्मतो वर्षलक्षेषु गतेष्वष्टादशस्वथ ।
 कर्मयोगरुत्वं सुक्तमिति मत्यायधेस्तदा ॥३४॥ उचैर्निःश्रेयसस्थानारोहणैकाधिरोहिणीम् । दीक्षां ब्रह्मीतुकामोऽभृज्जितकामो
 नपरंगलः ॥ ३५ ॥ युग्मम् ॥ अस्मिन्नवसरे ब्रह्मलोकात्पञ्चमकल्पतः । लोकान्तिकाख्याः सम्यक्चपरिणामा महद्द्विकाः
 ॥३६॥ स्वस्यासनप्ररूपेण प्रयुक्ताययः क्षणात् । ज्ञातडादशतीर्थेशव्रतकालाः, क्रियात्रिदः ॥३७॥ सारस्वरता अथादित्वा
 षड्भ्यो चरुणास्तथा । गर्दतोयाश्च तुषिता अग्यायाभिथा अपि ॥३८॥ मरुतोऽरिष्टसंज्ञाश्च नश्येते निर्जरव्रजाः । आगल्य
 ररामिनं भवया मणिपल्य व्यजिज्ञपन् ॥३९॥ चतुर्भिः कलापरकम् ॥ जीयान्मवागुयौ मगनानुद्धर्तुमहंतं परैः । शुद्धधर्ममयं
 तीर्थ तीर्थनाथ प्रथमम् ॥४०॥ अर्थं विज्ञप्यैते ज्ञात कृत्वमपि प्रभुम् । प्रणिपल्य यथास्थानं जगमुर्मुदितमानसाः ॥४१॥
 लीनारामादय स्वामी कामी दीक्षापरिग्रहे । आगल्य ह्यालयं मातापित्रोः पार्श्वेऽम्पथादिति ॥ ४२ ॥ मानस्तात न मे
 स्वान्तं लीनारामे वृत्ति दधौ । ततो मामनुजानीतमात्मरामाय संप्रति ॥४३॥ नाचार्ययोऽज्वलस्वान्तागृन्तुः सर्वधेदिनम् ।
 बरसाग्मीगः क आरामो यत्र ते रंमते मनः ॥४४॥ सानस्तान न भाषेऽहं स्वं कंचिद्भूकृहो चयम् । यद्भवेत् स्वो न कायोऽपि
 का कया शौर्यस्तुषु ॥४५॥ आत्माराममसुं बच्चि कपायविपयोऽग्निमम् । इष्टानिष्टे समं शुद्धधेययचह्लयं मनः ॥४६॥
 तत्रामक्तं मम ग्यान्तं प्राण्यते तत्तु दीक्षया । ततो मामनुमन्येथामस्यै यद्यस्मि बह्मभः ॥४७॥ आरुण्यं कर्णकटुकं पटुकं
 तद्वचः प्रयोः । जन्नीजनकी ज्ञानमूर्च्छिपतनां क्षितौ ॥४८॥ ततः शीतोपचारेण चिरेणात्रितचेतनौ । कल्पितानेकमं-

कल्पाचनल्पं तावजल्पताम् ॥ ४९ ॥ त्वचः सर्वजनीनात्किं दुःसहास्मास्तु वागभूत् । यद्वा वत्स कदाप्यब्दादपि क्वापि पतेत्तदित् ॥५०॥ नवे वयसि दीक्षार्थमित्थं जल्पन्भवानभूत् । प्रातर्वैकालिकं याचन्निच मुग्धास्य हास्यकृत् ॥ ५१ ॥ एकावशभिरहंङ्किः श्रीनाभेयपुरःसरैः । राज्यं विधाय जण्टहे व्रतं तेऽपि शिवं ययुः॥५२॥खं जिनो द्वादशास्तावद्रमिज्यसि शिवं ध्रुवम् । तदूर्ध्वं तु गतिर्नेति राज्य प्राज्यसुखं भज ॥५३॥ अथ दन्तांशुमुक्तालम्भृपिता भारती परा । वितेने श्री-जिनेन्द्रेण नात्तापित्रोः प्रयोधिनी॥५४॥सत्यं यदुःसहा मद्वाक् परं मोहदृष्टानामनाम् । यथा व्यथाकरी विश्वे नेत्ररुग्नेघरो-गिणाम् ॥ ५५ ॥ नवे वयसि या दीक्षा नैव हास्याय सा सताम् । न हि पीयूषपानेऽपि प्रस्तावः प्रेक्ष्यते युधैः ॥ ५६ ॥ भोक्तुं भोगफलं कर्म राज्यं चक्रे जिनैः पुरा । तदेवमेव मे छिन्नं तत्र राज्ये कृते फलम्॥५७॥राज्येऽपि न सुखं यस्माद्-खमैश्वर्यमानतः । रसाधिवयानुमानेन ध्यायथः पीडयन्ति यत् ॥५८॥ तस्मान्मोहं परिलज्य पूज्यौ सज्जं व्रताय माम् । सर्वधैवानुमन्येथामिहार्थेऽस्मि कृताञ्जलिः ॥५९॥ इति श्रुत्वा गलत्सत्त्वा व्रपां त्यक्त्वा जया रयात् । तथारोदीयथा लोकांश्चित्रस्थानप्यरोदयत् ॥६०॥ उत्सङ्गसङ्गिनें कृत्वा स्पृशन्ती पाणिना प्रसुम् । धर्मापे धापसंख्दकण्ठा कुण्ठगिरा जया ॥६१॥ हा वत्स मयि वात्सल्यं तेरा क नु गतं क्षणात् । यत्त्वं मे वारयस्येवं हृदयं प्रतवातया ॥६२॥ मालतीसुकुले युक्तं किं कुङ्कुलाग्निमोचनम् । योग्यं वा नलिनीपाले क्वचित्कचदारणम् ॥६३॥ वरं क्षौमान्दरे किं स्यात्कर्कोत्करयन्ध-नम् । उचैर्मरिचचूर्णस्योचितः क्षेपः किमीक्षणे ॥६४॥ काचकुम्भे किसु श्रेष्ठं हृष्टान्मुद्गरतज्जनम् । किं रम्भास्तरुगर्भेऽसि-घातपातः सतां मतः ॥६५॥ अस्मिन्शिरीषपुत्र्याथकुमारो कुमार किम् । केशोन्मूलनमुल्लयानि कष्टानीटानि

मोक्षो महाविद् ॥३१॥ तदेवं सर्वथा मूढजनमोक्षीकृतो भवः । उचितस्त्वचुकुमेयायं महतामहतात्मनाम् ॥३२॥ तदद्यापि
 क्रियद्रोगफलं कर्मदमस्ति मे । इति तत्रायभिज्ञानं प्रभुः प्रथितयास्ततः ॥३३॥ जन्मतो वर्षक्षेपु गतेष्व्यष्टादशस्यश्च ।
 कर्मभोगफलं भुक्तमिति मत्यायधेस्तदा ॥३४॥ उचैर्निःश्रेयसस्थानारोहणेकाभिरोहिणीम् । वीक्षां प्रह्रीतुकामोऽभूज्जितकामो
 जयांगजः ॥ ३५ ॥ युग्मम् ॥ अमिन्नयसरे ब्रह्मलोकात्पथमकल्पतः । लोकांतिफाल्गवः सम्भवयपरिणामा महर्द्धिकाः
 ॥३६॥ स्वस्वासनप्ररूपेन प्रयुक्ताचभयः क्षणात् । ज्ञातयादशतीर्थावतकालाः क्रियाविदः ॥३७॥ सारस्वरता अध्यादित्वा
 बह्व्यो वरुणास्तथा । गर्दतोयाश्च तुपिता अव्यायाभामिथा अपि ॥३८॥ मरुतोऽरिष्टसंज्ञाश्च नवेते निर्जरयजाः । आगल्य
 स्वाग्निं भगया प्रणिपत्य व्यजिज्ञपन् ॥३९॥ ननुभिः कलापरुम् ॥ जीयान्मयाग्न्युर्धो मगनानुद्धर्तुमर्हतं परैः । शुद्धधर्ममयं
 तीर्थ तीर्थताथ प्रयत्नय ॥४०॥ अथैवं विज्ञपत्यैते ज्ञातकूलमपि प्रभुम् । प्रणिपत्य गथास्थानं जग्मुर्मुदितमानसाः ॥४१॥
 लीलारामादथ स्वामी कामी, दीक्षापरिग्रहे । आगल्य स्यालयं मातापित्रोः पार्श्वेऽभगधादिति ॥ ४२ ॥ मातस्तात न मे
 स्यान्तं लीलारामे धृति दधी । ततो मामनुजानीतमात्मारामाय संप्रति ॥४३॥ तागार्जयोऽज्यलस्वान्तायूचतुः सर्ववेदिनम् ।
 वरसात्मीयः क आरामो यत्र ते रमते मनः ॥४४॥ मातस्तात न भापेऽहं स्वं कंचिद्भूकहां चयम् । यद्भवेत् स्वो न कायोऽग्नि
 का कथा दोषयस्तु ॥४५॥ आत्माराममभुं यच्चिम कयायविषयोऽज्ञितम् । इष्टानिष्टे समं शुद्धध्येययद्बल्यं मनः ॥४६॥
 तत्रासक्तं मम स्थान्तं प्राप्यते तत्तु दीक्षया । ततो मामनुमन्धेभ्यामस्यै यद्यस्मि यद्ब्रह्मः ॥४७॥ आकण्ठे कर्णकटुकं पटुकं
 तद्वचः प्रभोः । जमनीजनको जातमूर्च्छायपतनां क्षितौ ॥४८॥ मतः क्षीतोपचारंण चिरंणाञ्चित्चेतनी । कल्पितानिकसं-

कल्पावनल्पं तावजल्पताम् ॥ ४९ ॥ त्वत्तः सर्वजनीनात्किं दुःसहास्मासु चागभूत् । यद्वा वत्स कदाप्यब्दादिं कापि
 पतेत्तद्धित ॥५०॥ नवे वयसि दीक्षार्थमित्थं जल्पन्भवानभूत् । प्रातर्बैकालिकं याचन्निव मुग्धास्य हास्यकृत् ॥ ५१ ॥
 एकादशभिरर्हद्भिः श्रीनाभेयपुरःसरैः । राज्यं विधाय जगृहे व्रतं तेऽपि शिवं ययुः ॥५२॥ त्वं जिनो द्वादशस्तावद्भ्रमिष्यसि
 शिवं ध्रुवम् । तदूर्ध्वं तु गतिर्नैति राज्य प्राण्यसुखं भज ॥५३॥ अथ दन्तांशुमुक्ताब्जभूषिता भारती परा । वित्तेने श्री-
 जिनेन्द्रेण मातापित्रोः प्रयोधिनी ॥५४॥ सत्यं यदुःसहा मद्वाक् परं मोहधृतात्मनाम् । यथा व्यथाकरी विश्वे नेत्ररूनेत्ररो-
 गिणाम् ॥ ५५ ॥ नवे वयसि या दीक्षा नैव हास्याय सा सताम् । न हि वीर्यपणनेऽपि प्रस्तावः प्रेक्ष्यते बुधैः ॥ ५६ ॥
 भोक्तुं भोगफलं कर्म राज्यं चक्रे जिनैः पुरा । तदेवमेव मे छिन्नं तत्र राज्ये कृते फलम् ॥५७॥ राज्येऽपि न सुखं यस्माद्-
 खमैश्वर्यमानतः । रसाधिययानुमानेन व्याधयः पीडयन्ति यत् ॥५८॥ तस्मान्मोहं परित्यज्य पूज्यौ सज्जं व्रताय माम् ।
 सर्वथैवानुमन्येथामिहार्थेऽस्मि कृताञ्जलिः ॥५९॥ इति श्रुत्वा गलतस्त्वा व्रपां लब्ध्वा जया स्यात् । तथारोदीयथा
 लोकांश्चित्रस्थानप्यरोदयात् ॥६०॥ उत्सन्नसद्भिर्न कृत्वा स्पृशन्ती पाणिना प्रभुम् । बभ्रापे धाव्यसंलुद्धकण्ठा कुण्ठगिरा
 जया ॥६१॥ हा वत्स मयि वात्सल्यं तत्ते क्व नु गतं क्षणात् । यत्त्वं मे दारयस्येवं हृदयं व्रतवार्तया ॥६२॥ मालतीमुकुले
 युक्तं किं कुक्कुलाग्रिमोचनम् । योग्यं वा नलिनीनाले क्वचित्कचदारणम् ॥६३॥ वरं क्षौमाग्ररे किं स्यात्कर्कोत्करवन्ध-
 नम् । उचैर्भरिचर्चूर्णस्योचितः क्षेपः किमीक्षणे ॥६४॥ काचकुम्भे किमु श्रेष्ठं हठान्द्रुद्ररताडनम् । किं रम्भास्तम्भगर्भेऽसि-
 घातपातः सतां मतः ॥६५॥ अस्मिन्शिरीषपुष्पाग्रकुमारै कुमार किम् । केशोन्मूलनमुमुल्यानि कटानीष्टानि

तेऽङ्कोऽक्षचतुर्भिः कलापकम् अथाहार्दसुधासारं विश्वतापहरं वचः । अहृद्यैः स्त्रियसे मातः किमेभिः कुविकल्पनैः ॥६७॥
 मीकृमार्गं यद्दिःस्पर्शो सारत्वं चान्तरं स्थिरम् । अर्हतां जायतेऽङ्गेषु वज्रेष्विव जनोत्तरम् ॥ ६८ ॥ इति श्रुत्वा व्रतार्थित्वे
 मन्या नाथस्य निश्चयम् । जगाद् भगवत्पूज्यां वसुपूज्यनृपो जयाम् ॥६९॥ धन्यां मन्यामहे देवि त्वामेव भुवनत्रये । सुरा-
 सुरनरेन्द्रार्च्यः सृत्वर्यस्या जिनोऽजनि ॥७०॥ ततः स्फुकीयपुण्यैरुप्रासादस्थायुनाद्भुतम् । अर्हदीक्षानुमत्वा त्वं कलशारोपणं
 कुरु ॥७१॥ एवमुक्त्वा वदन्मुक्त्वा कान्तान्वया जया । मत्पुत्रस्य भवत्विष्टं हृष्टास्मे तावताप्यहम् ॥७२॥ ततः कृताञ्जलिः
 स्वामी तायापृच्छय प्रमोदतः । सांबत्सरिकमारेभे दानं सर्वाहंतां मतम् ॥ ७३ ॥ आससुं त्रमसुं तद्दानं वातुमिलानले ।
 जिनो जद्रमकल्पद्रुचकार क न किंकरान् ॥ ७४ ॥ यस्मै चद्रोचते तेन तद्ग्राह्यमिति गर्जिनः । जातरूगाम्बुदाः स्वामि-
 मन्त्रिणो यद्रुपुसुं चि ॥ ७५ ॥ क्षीणस्वामीनि नष्टानि प्रप्रष्टानि चिरादपि । क्षेत्रमशानवेद्मसिद्धिस्तिस्रस्तगतान्यपि
 ॥ ७६ ॥ पुश्चितान्यत्रिकुंजेषु यत्र तत्र स्थितानि वा । अतिप्रलीनसेतूनि च्युनकेतूनि सर्वथा ॥ ७७ ॥ शक्रादिप्रथना
 धीशानियुक्ता जृम्भकामराः । सुवर्णरत्नचिचानि दाने भर्तुरपूरयन् ॥७८॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ साष्टलक्षां प्रभुः स्वर्णको-
 डीमेकां दिने दिने । ददावाभोजनारम्भमारभ्य दिवसोदयात् ॥७९॥ इत्यष्टाशीतिकोटीभिर्युतं कोटीशतत्रयम् । लक्षा-
 शीति च वर्षेण स्वामी चामीकरं ददौ ॥८०॥ उत्सवेनोत्सुकतामाः समागल्य प्रतेनिरे । तद्दानान्ते विमोदीक्षाभियेकमम-
 रेत्स्वराः ॥८१॥ अम्भोभिरभ्यपिञ्चन्त सर्वतीर्थार्हृतैः प्रभुम् । चित्रं पवित्रयामासुरात्मानं वृत्रशत्रवः ॥८२॥ आनीतानि
 मनोभक्तिनासुराणि यत्पारिणा । पर्यथत्त प्रभुर्दिव्यवस्त्रालंकरणान्यथ ॥८३॥ तदैव शुथिर्वो नाम धामधृतरविच्छविम् ।

माणिक्यशियायिकों चक्रे शंकरः स्फुरदुपक्रमः ॥८४॥ अनन्यद्युतिहृद्यागामभ-त्रिजगतीपतिः । भवाभोधितदृष्ट्यलयामिच
तस्यां देवो पदम् ॥ ८५ ॥ सिंहासनमथारोहद्विध्वपातकघातकः । विवेकमिव तीर्थेशधर्मः सहजनिर्मलः ॥ ८६ ॥
अथोद्विक्तासा नरैः सारशृङ्गारैः सुकुलोद्भवैः । मुख्यैः सहस्रसंख्यैः सा शिथिका भक्तिमासुरैः ॥८७॥ पूर्वस्मिन्नमरास्तस्या-
मसुरा दक्षिणे क्षणात् । पथिमे गरुडाः पार्श्वेऽल्लगन्नागास्तथोत्तरे ॥ ८८ ॥ भस्मादुन्मुनिभिः स्वानभेरीशङ्खपुरःसरम् ।
बादयद्भिस्तदा कैथिसर्गं तारतरस्वरम् ॥८९॥ जितो भावाभिलष्य शशुरश्रेति संनदात् । कैथिस्वस्यायुषोऽल्लामला-
लनेरग्रपायिभिः ॥९०॥ कैथित्करेषु विभ्रद्भिः शुभ्रां छत्रपरम्पराम् । दर्शयद्भिरेव स्वादिसेवया पुण्यवर्गिकाम् ॥९१॥
उद्यामचामरमरुत्पूरदूरप्रसर्पणैः । उत्कृष्टोलं धितन्वद्भिः कैथित्पुण्यगयोर्णवम् ॥९२॥ उत्तालनालवृन्ताग्रजाग्रन्नाकनचाकभिः ।
प्रतापदीपं मोहस्य लुब्धपद्भिरिव कैथना ॥९३॥ कैथिलकृष्णालिपातेन विश्वासजननीरिव । कलयद्भिः सजः पायव्रजानामिन्द्र
यागुराः ॥ ९४ ॥ आनन्दामृतगण्डूपनिभस्तवनलीलया । स्तुवद्भिः कैथनाप्युचैः सुरासुरनरैर्वृतः ॥ ९५ ॥ जीव नन्द
जपेलाशीर्गिरा पौरजनैः । तुतः विशारदहनमानमाराममममट्टिसुः ॥९६॥ अष्टभिः कुलकम् ॥ प्रसुर्यानाद्वयोतीर्थं न्युर्गः
पूर्वांचलादिव । बाल्यरागमिवामोकुमारैरेभे भूषणव्रजम् ॥९७॥ नैकाकिनी गराकी मे युक्तं मोक्तुमलं कृतिः । इतीय मुमुचे
सेरथं ससहाया तदार्हिता ॥९८॥ पूर्वं मुमोच मुकुटं छत्रच्छायेच्छाया सवम् । स्वामी धम्मिल्लपुष्पौषं युतं स्वानमनोरथैः ॥९९॥
तत्ताज कुण्डलौ सोक चटुश्रुतिकृतुर्हलः । तामूलं च तिनः सगः सावद्यवचनान्वितम् ॥१००॥ हारमुत्सारयामाम घन्धुग्ने-
द्वृतं विसुः । अत्रदौ शुजर्पेण सहासुश्रन्मुमुक्षुराद् ॥१०१॥ जिनोऽमुश्चत्कराकल्पान्सत्रा शास्त्रग्रहादरैः । प्रगतन्पूद्दमोहेन

मार्षं चांधिविभूषणम् ॥२॥ इति भूषणमुक्तोऽपि भगवाच्छुभेऽधिकम् । शोभां हन्त्येव रत्नस्य चन्दनादिविलेपनम्
 ॥ ३ ॥ त्यक्तपद्मांशुकोऽणहंन्यभौ स्पष्टवपुः प्रभुः । प्रीणयन्निश्वन्नेत्राणि मेघमुक्त इचार्यमा ॥ ४ ॥ रहस्यं सुकृतस्यैव
 मूढम् श्लक्ष्णसितं सरूम् । स्कन्धदेशे विभोर्देवदृष्यं देवपतिर्न्यर्षयात् ॥ ५ ॥ जयां च वसुपूज्यं च सप्रश्रयमथ प्रभुः ।
 आप्तपानुच्छयार्प्यायन्द्दृष्टिं पट्टकित्तिभिः ॥ ६ ॥ फाल्गुने वारुणे धिष्ण्ये पूर्वाह्निऽप कुहृतिथौ । स्वामी चतुर्थतपसा ।
 पद्भिर्मित्रशतैः सह ॥ ७ ॥ मूलादुन्मूलयामास पञ्चभिर्मुष्टिभिः कंचान् । विषयक्षमार्कहां दुःख फलदानाभिवांकुरान्
 ॥ ८ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ सुधर्मशः प्रभोः केशजालमालम्ब्य चाससा । चिक्षेप क्षीरजलयौ नीत्वा तीर्थत्वकारणम्
 ॥ ९ ॥ दृग्निर्मेयोन्मेषसदृकद्रुमागमरंहसा । शक्रेण प्रतिपिद्वेऽथ तुमुले तनुशालिनाम् ॥ १० ॥ योगं समग्रसांचक्रं
 प्रगल्भयामीनि गीतगीः । प्रपदे चारुचारित्रं कृतसिद्धनमस्कृतिः ॥ ११ ॥ युगम् ॥ नारकैरपि लेभेऽह्दीक्षणेन क्षण
 सुगम् । ज्यज्जनेरुत्रमिभुया वायुनेव श्रमातुरैः ॥ १२ ॥ ज्ञानं जज्ञे नरक्षेत्रमनोद्वयप्रज्ञाशकम् । मनःपर्यायमीशस्य सस्यर्ध-
 मिव दीक्षया ॥ १३ ॥ रयिताञ्जलयः द्रुमादयः सुरवरास्ततः । आनम्य नाथं जगतामिति स्तुतिमतन्वत ॥ १४ ॥ जय
 लोकत्रयीनाथ जय लोकत्रयीगुरो । जय लोकत्रयीध्वेष जय लोकत्रयीप्रिय ॥ १५ ॥ पापपट्टावलीमज्जजन्तुजातोद्भृतिक्ष-
 मम् । मज्जन्तं कालजम्याले धर्ममुद्भृतवान्भवान् ॥ १६ ॥ स्वामिनामपि यः स्वामी गुरुणामपि यो गुरुः । देवानामपि यो
 देवस्वस्ते तुभ्यं नमो नमः ॥ १७ ॥ स्मिताभिर्दृष्टिभिः स्वामिन्प्रसादाभृतवृष्टिभिः । ज्वलद्भवदब्जबालादाहिनः पाटि पाहि
 नः ॥ १८ ॥ इति मृत्या जगत्पूज्यं वासुपूज्यं सुरोत्तमाः । अम्यातातो विभोर्लोकान्संयोज्य सुमुमुः पुरे ॥ १९ ॥ जन्माभिर्बेक-

वत्सलहृदयश्वरचरोत्सवाः । प्रापुर्निजं निजं धाम तेऽथ स्वर्धामिशोवराः ॥२०॥ वर्त्मना दृष्टिपूतेनापरेऽहं परमश्वरः । पुरं
महापुरं नाम पारणाय प्रयातवान् ॥२१॥ निभाल्य प्रभुमंग्यान्तुषुबन्तमिव भास्करम् । दौरांस्तुमुल्लिनः प्रीत्या समुत्पेतुः
नगा इव ॥२२॥ तद्यिभाल्य च सानन्दः सुबन्दो मेदिनीपतिः । सुक्तच्छत्रपदत्राणध्वरमाणोऽभ्यगात्प्रभुम् ॥२३॥ सुकृती
सुकृताग्भोधिल्लातः प्रभुनिभालनात् । केशान्सुरभयामास प्रभुपादाब्जमाजनेः ॥२४॥ तेनाथ कृतकृत्वोऽस्मि धन्योऽ-
स्मीति च वादिना । कारितः परमाग्नेन पारणं परमेश्वरः ॥२५॥ पाणिभ्यां पायसं स्वामी कलयन्नित्नुनिर्मलम् । अदश-
यत्सुनन्दाय रुन्दं पुण्यतरोरिव ॥२६॥ नेदूर्मेदुरसंसादा विधि दुन्दुभयस्तदा सुनन्दामन्दपुण्याधिक्छोलरवचारवः
॥२७॥ सुनन्दमन्दिरे रत्नवृष्टिः काप्यभयदिवः । तदुत्सवोऽल्लत्स्वर्गिप्रष्टभूपणभूरिव ॥२८॥ पुष्पवृष्टिरभृद्योन्नस्तं
दात्तारं तदाद्भुतम् । अर्चितुं कल्पवृक्षाधिदैवतैरिव कल्पिता ॥२९॥ सुनन्दकीर्तियूतानां सुरद्रुकुसुमत्वजाम् । मकरन्दैरिव
दिवो वृष्टिर्गन्धोदकैरभूत् ॥३०॥ श्रीभुनन्द्यशोधीधीरवीरयसंचयः । शर्च वरमुत्सैर्वैभक्तिक्षतः खेचलानलः ॥३१॥
इत्युत्सवेन महता मुनिविरित्तपारणः । जगाम काममन्यत्र सुवनत्रयनायकः ॥३२॥ अमेयनहिना मर्त्यैर्भयमुल्लङ्घ्यतामिति ।
पारणोर्व्या प्रभोर्भूवो रत्नपीठमकारयत् ॥ ३३ ॥ ते मित्रमुनयोऽन्यत्र स्वलब्ध्या कृतपारणाः । अनुजगमुर्विसुं ब्रह्मवतं
साधुगुणा यथा ॥३४॥ जिनेन्द्रोऽपि जपं कर्तुं कर्मरीणां क्षमाचरः । विजहारासिधारतपस्वीत्रं दधद्भुवि ॥ ३५ ॥
इतथा रितृणस्तोमे वेगं पयनव्यह्नन् । नाम्ना पवनवेगोऽभूद्भुपः पृथ्वीपुरे पुरे ॥३६॥ अग्वण्डसुकृतः खण्डमिलायाः
परिपालयन् । मित्राणामप्यमित्राणामप्यानन्दमदत्त सः ॥३७॥ समये व्रतमादाय मुनेः श्रमणसिंहतः । तत्त्वा तीव्र तपः

प्राय स विमानद्वारम् ॥२८॥ इत्थं रिश्वत्श्रीकं लम्बुधीपदिभूषणे । दक्षिणे भरतार्धेऽस्मिन्नस्ति चिन्धपुरं पुरम् ॥३९॥
 अचन्यशक्तिस्तत्राशुचिन्धयशक्तिरिति प्रभुः । चापं यस्मिन्विश्वजयश्रीद्वारतां देवौ ॥४०॥ गम्भीरनीरभ्रमतो यत्प्र-
 तापभरानुराः । उपेलं यत्कृपाणान्तर्दृषाणां ततयोऽतन् ॥४१॥ रणनडयदरिश्रित्थराभरतिरस्तुतैः । व्यराजि वाजि-
 भिरन्य त्रियेय विनमन्मुखैः ॥४२॥ असुं कदाचिदास्थानीस्थितं वेदिनिवेदितः । समुयेल चरः कश्चिन्नरनाभमजिज्ञप्त-
 ॥४३॥ इहैव भरतार्धेऽस्ति नाथ जानासि विश्रुतम् । जातं भूषण्यपाकेन साकेनमिति पत्तनम् ॥ ४४ ॥ तत्रास्ति
 राज्ञा गौर्यश्रीकेलिजत्रमपर्यतः । पर्वतो नाम संग्रामयशःप्रसरनिर्हरः ॥४५॥ गमसुतत्युद्गयीधारः कालो यत्लङ्घनां दधत् ।
 खेच्छया हन्त हन्त्येव हन्तान्यानहतोदयः ॥४६॥ रजोभिरश्वपादोत्थैर्गजैश्च मदाभ्युभिः । यत्सेना भाति संहारसृष्टि-
 कृत्वारिधेरपि ॥ ४७ ॥ राज्यश्रीभाग्यसारं तं दृजैव भृशमीदृशम् । दीनयन्ती प्रिया तस्य वेङ्ग्यास्ति गुगमञ्जरी ॥ ४८ ॥
 यां विषाय विधिः पाणी क्षालयामास्य पारिधौ । तन्मलं तत्र जानामि नानामगिगणच्छलात् ॥-४९॥ ईहन्ते हन्त
 यत्कान्निधिलोरुम्मितविस्मयाः । अपि दिक्पतयः सर्वे पर्वनीभावमात्मनि ॥५०॥ निर्दग्भतत्परीरग्भसंभवत्पुलका मुद्गम् ।
 तदलंकारमारगिष्ठानदेव्योऽपि यिप्रति ॥५१॥ तथैव कालया देव त्वत्ताः पर्वतकोऽधिकः । श्रिया सैन्येन रूपाद्यैर्गुणस्तु
 त्वं ततोऽधिकः ॥५२॥ तयातीव भवान्भाति भवतातीव भाति सा । प्रथग्भावेन भवन्तोऽपि श्रीरिन्दुनिशोरिच ॥ ५३ ॥
 नरेन्द्रद्रुन्दवन्योऽस्मि स्यामिन्शक्या कथापि तत्र । सर्पादिव मणि तन्मासां ग्रहीतुं भवोद्यतः ॥५४॥ इति श्रुत्वाथ हृष्टेन
 तं सन्मान्य महीसुजा । दौन्याय प्रहितो मन्त्री समान्तः पर्वतं जगौ ॥५५॥ फालकृदममिद्राणां मित्राणां तु सुधारसः ।

विन्ध्यशक्तिर्त्रीति त्वां मन्मुखेन सखा तव ॥५६॥ यस्ते वीरी स मे वीरी यः सुहृन्मे स ते सुहृन् । या ते श्रीः सा ममापि
 श्रीयो मे भूः स तवापि भूः ॥५७॥ एवं सीतादसंबन्धभासमानैकभावयोः । नैव श्रियि क्रियायां वा विभेदो भृशभावावयोः ॥५८
 भेदं यदि न देहेऽपि धत्से तच्छेसुपीप्रिय । मर्ह्यं प्रेपय वेगेन गणिकां गुणमञ्जरीम् ॥५९॥ इत्यस्य बन्धमा दीप्तः पवनेनेत्र
 पावकः । तन्नाम पर्वमस्तीत्रमक्षरालि स्फुलिङ्गवत् ॥६०॥ सायु सख्यं चिराद्बन्ध दर्शितं विन्ध्यशक्तिना । वाचिर्त जीवितबन्धं
 मे यदसौ गुणमजरी ॥ ६१ ॥ स्वमुखेनैव यथेतद्भणिष्यन्तस मे पुरः । अत्रास्य भुव्वरं तस्य स्वकृपाणामुखेन तत् ॥ ६२ ॥
 क्रोधाग्निर्विधमानो मे धव्यति त्वामपि पुत्रम् । तत्तूर्णं गच्छ सा पच्छ द्रुतदारणदुर्गशः ॥ ६३ ॥ इति कोपिनी भूषेऽसौ
 वण्टैः कण्ठे धृतः पुमान् । अपमानात्समधिक गत्वार्यद्विन्ध्यजाक्तये ॥६४॥ तदैव देवमप्याशु दुर्बलं गणगन्धलात् । बन्धं
 प्रयाणं राजासौ रजःसावयवाभ्वरम् ॥६५॥ पर्वतोऽपि चमूचारचूर्णभ्रूताम्बपर्वतः । प्रतिपग्याणमरुरौद्वैर्याधिधमकरो रयात्
 ॥ ६६ ॥ बलद्विः केतुवीराग्रैस्तर्जयन्तौ मिथोऽप्यथ । योद्धुमुत्सद्विनोत्समाहौ तौ सैन्याब्धी समीपतः ॥ ६७ ॥ अजातज-
 यमङ्गानि क्षणं क्षोणिपयोस्तयोः । अन्वेभरथपत्नीनां द्रन्द्ध्युद्धानि जञ्जिरे ॥६८॥ चिरेप्सितायां समरश्रियि संजानसंगती ।
 अदर्शि क्षतजं वीरैश्चिरसचितरागवत् ॥६९॥ शरीरैर्धीरवारानामभ्युत्पल्य मुहुमुहुः । प्रहाराणां गणः काममापतन्कचली कृतः
 ॥७०॥ अन्वेत्त्वपि द्विपङ्कप्रहगगनरिपातिनः । स्वस्मिन्नेव भद्रा ऐच्छेच्छ्लुब्धा इव धनोचयान् ॥७१॥ अपसत्यापसृत्यांशु
 प्रधावद्विद्विरोधिषु । चीरैर्जयश्रियोऽपूरि दोलाकेलिक्कुत्तृहलम् ॥७२॥ तुल्य पव प्रमलयोरिव भ्रूढलपोजयः ॥ यादोर्नाहुधनस्येव
 मिथः सट्टल्य कर्पतो ॥७३॥ गर्वात्सर्वाभिसारेण प्रतेने पर्वनस्ततः । उत्तिष्ठमानो मानोर्मिमुक्तमेचारिचारिषिम् ॥७४॥

रेजेऽन्नैः खण्डशः कुर्यन्वैरिवीरान्पथुनिव । तेजोऽग्निं ज्वालयन्कालः स्वयंपाकव्रतीव सः॥७६॥ कुर्वन्संकीर्णकीनाशवदनं
 कदनं छिपाम् । अथावत ततः क्रुद्धो युद्धोर्व्यां विन्ध्यराडपि ॥ ७६ ॥ त्रिभ्यः प्रमथिताशेषवलयौ प्रथलदोर्बलयौ । तर्जयन्तौ
 युधैवेतौ गर्जन्नावभिजन्मतुः॥७७॥ रथसारथिरथ्यानां मिथो मल्यमन्थरम् । प्रथयित्वा स्थितौ पृथ्व्यां पृथू पृथ्वीधरो
 यथा ॥ ७८ ॥ रथान्तरपरिस्पन्दायमन्दानन्दविक्रमौ । युयुथासे क्रुधा तेजस्तेजयन्तौ जयाय तौ ॥ ७९ ॥ युक्तं पर्वतको
 विन्ध्यशक्तिना युधि निजितः । चिभ्रं पलायमानोऽपि स जिगाय प्रभञ्जनम्॥८०॥ जगृहेऽथ महाकुम्भिकुम्भकान्तकुचो-
 ज्ज्वला । तस्य श्रीरिय सा विन्ध्यशक्तिना गुणमंजरी॥८१॥ सर्वतः पर्वतः सोऽथ गर्वतः प्रच्युतः कृती । भेजे संभवसू-
 रिग्यो भयमौरभ्यमुग्रतम्॥८२॥ विन्ध्यशक्तिवधे शक्तिर्भवतान्मे भवान्तरे । ईदृग्निदानध्यानेन तेने तेनातुलं तपः॥८३॥
 एवं तपः स चिक्रीय तत्रैः कामगवीमिव । गृहीत्वानशनं मृत्वा प्रपेदे प्राणतं दिवम् ॥ ८४ ॥ विन्ध्यशक्तिरपि ब्राह्म्य-
 न्मवाञ्जन्मनि क्रुत्रचित् । जिनलिङ्गधरो मृत्वा कल्पवृन्दारकोऽभवत् ॥८५॥ च्युत्वा च श्रीमतीकुक्षिजन्मा श्रीधरभूपधुः ।
 पुरेऽमृष्टिजगपुरे कुमारस्तारकाभिधः ॥८६॥ स सप्ततिथनुर्मात्रगात्रः पात्रं मपीत्विषाम् । द्विसप्तत्यब्दलक्षायुरभूदक्षाम-
 पीरुपः ॥८७॥ अन्ते पितुः प्रतापश्रीताऽहं चक्रमाण्य सः । प्रत्यर्धचकी भूचक्रवण्डत्रयममाधयत् ॥७८॥ इतश्चास्ति
 चतुर्यर्गश्रीनिरगलनागरा । मध्येन्धि स्वर्गसौभाग्यदारिका द्वारिका पुरी ॥८९॥ या परैरपरामृता सुराद्भुत्वमण्डनया-
 पत्रिमाग्भोधिनीरेभनराभ्येव वेष्टयते ॥९०॥ अगोचरचरित्रश्रीब्रह्मविद्ब्रह्मसामपि । ब्रह्मचारी परस्त्रीपु ब्रह्माभूदिह
 भूपतिः ॥९१॥ तस्याभूतां शुभे कान्ते सुभद्रोमे शुभशुनी । घारे इव कृपाणस्य सतीव्रतगुणश्रिते ॥९२॥

ताभ्यां नरेन्दुः सान्ताभ्यां शुशुभे मुमुदे च मः । रजनीञ्ज इव ज्योत्स्नारजनीभ्यां क्लोञ्जजलः ॥०.३॥ इतथासात्तश्च्युत्या
 सुभद्रागर्भमामदत् । जीयः पघनवेगस्य शृङ्गात्मिव ॥१४॥ द्विपसिंहवृषादित्या इति स्वप्नचतुष्टयम् । सुभद्रासौ
 तदाद्राक्षीद्रामजन्मामिहृचक्रम् ॥०.५॥ मृते स्म समये मृनुमियमिन्द्रममथुतिम् । शुक्तिशुक्राकरुणमिय क्षिनिभूषणतां गतम्
 ॥ १६ ॥ कारासुक्त्यादिभिर्न्यक्तं छिपामपि वदन्मुदम् । ब्रह्मा विजय इत्यस्य सुनस्य विदधेऽभियाम् ॥ ०.७ ॥ इन्द्रिय-
 श्रीभिरारमेव पृथक्प्रथितकर्मभिः । धात्रीभिः पञ्चभिलांलयमानोऽप्य वदुधे श्रिया ॥ ०.८ ॥ वर्धमानः क्रमादेप हिमते
 कुसुमग्रन्दिशः । वसन्तद्विचमन्यत्र इव कस्य न तुष्टये ॥ १९ ॥ अथोदरसुमादेऽप्याः प्राणनात्पर्वतश्च्युतः । अवाप पुण्य-
 कुन्सुष्टिं चिन्तामणिरिवाणवात् ॥८०॥ करी सिंहो वृषश्चन्द्रो भानुर्वैश्वानरोऽम्बुधिः । इति सप्तप्रानुमापश्यदच्युतोऽति-
 सूर्यक्रान् ॥ १ ॥ ततः सुतमसौ बालतमालददीधितिम् । विन्ध्यभूरि रभद्रं समये समजीजन्त् ॥ २ ॥ सुनोत्पत्ति
 कथयतां दानमानन्दितो ददत् । रचयामास न ब्रह्मा भेऽमागान्तगोरपि ॥३॥ नितोत्सवानपि सुरानुत्सवेनापि लोभयन्
 सूनोऽिष्टष्ट इराण्ययां सत्तामदित भूपतिः ॥ ४ ॥ अवर्धत म धात्रीभिः पुत्यमाणो ययाक्रमम् । नमरिक्त्याभिर्यमो वा
 पञ्चभिः परमेष्ठिनाम् ॥५॥ मध्ये दशानां धात्रीणां तौ क्रीरन्तौ धिरेजतुः । विशामिन् निशाधीशदिनाधीशौ वरोदयो
 ॥ ६ ॥ नीलपीताम्बरौ तालशङ्खौ तौ सितासितौ । धरित्रीजननेत्राणां मुदं चित्रेण चक्रतुः ॥ ७ ॥ दोर्भूषणं
 शम्भुकलाः शान्त्राणि मुखभूषणम् । जगृहते गुम्भ्यस्तौ मञ्जूयाभ्य इव स्वयम् ॥८॥ एकपात्रदशायुग्मदीप्तौ हीपावि-
 वोऽञ्जयलौ । तौ इःगमुग्गोस्तुल्यौ तुल्यखेहौ विलेसतुः ॥९॥ तौ शम्भ्रनोऽधिकं शम्भ्रत्कीडधैवधैचकिणः अशम्भ्र-

माजाभद्राङ्गं वधं वयस्य चक्रन् ॥१०॥ परिज्ञाय तयोर्द्वाराज्ञातिङ्गमधिकनो । स्पशौ गत्वा त्वरातारस्तरकं प्रलदोऽ-
 चरत् ॥११॥ देव त्वत्सेवकस्यापि दारकौ बरिकायतेः । आज्ञां तत्र न मन्थेत्ने घुर्षो रस्मिन्निबोधितौ ॥ १२ ॥ गतः स
 कालस्तेजोऽस्तु तारकस्य ऋसंप्रति । शूरो यद्भृदिताचेनाविब्राह्मः सेवकास्तयोः ॥ १३ ॥ अर्धवदोर्ध्वलौ सर्वशस्त्रज्ञौ गर्वपर्वतौ ।
 त्वां प्रति प्रतिभानस्तौ न शुभो शोभनं कुना ॥ १४ ॥ इति श्रुत्योद्भूतकोशो यमयोधोऽधुरस्वरः । ऊचेऽर्धचक्रौ सेनाङ्गं सेना-
 न्यत्रिनमागरः ॥ १५ ॥ सपुत्रदारिकाभीशप्रथमयनसंयया । प्रपञ्चय चमूवीचीनीचीक्रुनकुलाचलाः ॥ १६ ॥ न चाद्भुव-
 चनेनार्थेऽलुब्धैर्नामिसेचनैः । न चाननतृणादानैस्ते मोक्तव्याः कथंचन ॥ १७ ॥ अधुनेवाधिकोत्साहैर्वाहिः सज्जय मं रथम् ।
 मास्तु कालचिलग्यस्ते भग्नां संभावय द्रुतम् ॥ १८ ॥ अथामाल्यपतिर्भूपमजल्पप्रयकल्पयित् । देव सेवक एवाशयावदस्ति
 स ते नृपः ॥ १९ ॥ निषेधावर्तिनं क्षेपं मानयोग्यं निगृह्यतः । परिवारेऽपि पुनाग विरागस्ते भविष्यति ॥ २० ॥ तदुत्ता-
 दयितुं दोषं द्रुतस्तं प्रति युज्यताम् । मृत्युरप्यद्रिनं हन्ति नाब्रदोपादिना विना ॥ २१ ॥ वृतेनाश्वेभरत्नानि ग्राह्योऽसौ
 चेन्न दास्यति । तरोपी दोषवान्सर्वो विभो हि च्छलवीक्षके ॥ २२ ॥ राज्ञश्च तद्दिति प्रीतिं बहता प्रहितधरः । पार्श्वस्थित-
 मुनलब्धं ब्रह्माणं स्माह संमदि ॥ २३ ॥ भूप त्वां तारको वक्ति भक्तिमानसेवकोऽसि मे । तत्पालयोऽसि ममैव त्वं किं ते
 हस्तिहयादिना ॥ २४ ॥ यच्छ तत्सर्वमस्मभ्यं यन्न लभ्यं तवास्ति यत् । यद्यस्तु भरतार्थे स्याद्भरतार्थपतेर्हि तत् ॥ २५ ॥
 जनपन्तमिल्यसुं कोपम्यन्यकल्पान्तपावकः । द्रुतं भूतन्तुतेजोभिर्बन्धश्चिव जगौ हरिः ॥ २६ ॥ कुलकमागते राजये वयं स्मः
 स च विद्यते । स चेन्न सेवकोऽस्माकं तत्किं तत्सेवका वयम् ॥ २७ ॥ सोऽस्माकं पालको भूत्वा मृदो रत्नानि याचते । यद्ग

प्रत्युत याचिद्ये कस्तं पालयिता तदा ॥ २८ ॥ मयि स्थिते हरौ क्रोष्टा-भरतार्धपतिः क-मः । गच्छ-तच्छिरसा माध्वं
 रत्नान्यादानुमेग्यदम् ॥ २९ ॥ इत्युच्यते विष्णुनोत्पत्तौ इव भूषिण्ययासनात् । स गत्वाशु-चरः सर्वं स्वभर्त्रे तथ्यमभ्यधात्
 ॥ ३० ॥ शोधैर्कायत्रयस्तकालस्तकालमथ तारकः । रिपुप्राणप्रयाणाय प्रयाणकमकारयत् ॥ ३१ ॥ जिताम्भोधरसंभार-म-
 स्मारवनचश्रयात् । मनोमयूराः शूराणामन्वण्डं ताण्डवं व्यधुः ॥ ३२ ॥ अभूचतुर्भिः पृष्ठैरिश्चतुरंगमृद्गमः । चतुर्वि-गा-
 युधोक्षामश्रुसुंजजपेच्छया ॥ ३३ ॥ मिलद्भिर्मन्त्रिधात्रीशदेगाधीगादिसैनिकैः । तयत्रुर्वदुधे यान्ती नदी नगन्तरैरिव
 ॥ ३४ ॥ प्रयाणैरप्रमानैश्च मावेगः प्रतिकेडावः । द्रागलक्ष्मिण्ट मार्गार्धमलङ्घिनपरक्रमः ॥ ३५ ॥ इतश्च तादृगुत्साह्माः
 भोगभूपितः । हरिरत्येव मार्गार्धं रूढवान्मार्गमग्रतः ॥ ३६ ॥ ततः प्रतसंभ्रामगुणग्रामग्रहोन्मुखाः । यमश्रुतिसुखां वार्ता
 मतेतुर्वने भद्राः ॥ ३७ ॥ एकैकजन्तुभ्रासेनावसमालस्यशायिनम् । यमं जागरयामासुयुद्धतुर्यस्वना घनाः ॥ ३८ ॥ देहैः
 प्रहृतिस्सनेहै रोमाश्रोच्छ्वासवारितान् । सन्नाहाङ्गुहूः कष्टं भद्राः श्यामिजपेच्छया ॥ ३९ ॥ इष्टोऽत्र मृत्युरागच्छन्परि-
 रथुं चिरेप्सितः । पराङ्मुखो भून्मे मेति नागृह्णकेऽपि कञ्चुकान् ॥ ४० ॥ ततः पारापतचतुत्कारा इव घनत्बराः ।
 उभयेऽप्यमिलन्वीरा यगुर्नोरागचेतसः ॥ ४१ ॥ असयोऽन्तर्वसङ्गर्तुप्रतापज्वलना इव । परस्पराभिपातेन स्फुलिद्रान्मुमु-
 क्षुर्मुहुः ॥ ४२ ॥ द्विपतेजोप्रिमेघेषु गजेषु मदवर्षिषु । म्वयोतकल्पैरयोति स्फुलिदैर्दन्तघातजैः ॥ ४३ ॥ सायकाः शाकिनी-
 मन्त्रा इव स्यन्दनशालिनाम् । अदृष्टा एव तस्याद्गप्रविष्टा रुधिरं पयुः ॥ ४४ ॥ बाह्वक्त्रिर्मणिश्रेणिसन्नाहृद्युतिवेणिभिः ।
 नायोधि रुधिरं निर्यतादृक्शत्यप्रहारजम् ॥ ४५ ॥ सन्नाहृशस्त्रदण्डास्थिखण्डानां श्रुतां स्वनैः । धन्तां घोषैश्च घोरोऽभू-

न्मृत्योरपि भिये क्षणः ॥ ४६ ॥ प्रकम्पितामयो हस्ता मौलयः सिद्धनादिनः । अमर्षिणां छिपत्स्वङ्गोत्क्षिप्ताः खेऽत्रासय-
 न्पुरात् ॥ ४७ ॥ युध्यमानमहावीरः क्षीणवीरगणः क्षणम् । व्यक्तोऽजनि रणः कामं कालकान्तादगुल्मवः ॥ ४८ ॥ क्षीणार्त्त्रो
 बाहूंसं म्यमर्त्त्रोऽगुल्म छिपत्कृतम् । चक्रे कश्चन पीठाञ्जमागताया जयत्रियः ॥ ४९ ॥ छिन्नायुधसुजामौलिः कश्चिद्गु-
 त्पत्त कोपतः । ऊरुमंशरान्धेन छिपमाशु व्यसुं व्यधात् ॥ ५० ॥ कोऽप्यभ्युत्थापयद्यज्ञान्याजिरुण्डूभरच्छिदे । प्रहारान्दृ-
 ष्यामान रिपोर्मन्दप्रहारिणः ॥ ५१ ॥ द्रुपतेनैव निर्धने परवीरगणेऽपरः । अपूर्णयुद्धानिप्रायोऽभजत्प्रायोपवेदानम्
 ॥ ५२ ॥ तुल्यं हृष्टां प्रहारं च देव्या हृष्टाच्युतायुषे । छिपि छिग्रण्डिते कोऽपि स्वं जघानानुतापतः ॥ ५३ ॥
 म्यात्रे महारमिच्छन्तौ दृढं कौचिन्नहाभटौ । कुथान्यतोऽन्यतो यातौ दयामन्दप्रहारिणौ ॥ ५४ ॥ प्रतिघातमक्रुर्वन्तौ
 दशयतेषु शत्रुषु । पश्यन्तः महजं वीरं चिरं केऽप्यभ्रमन्भटाः ॥ ५५ ॥ छिपि प्रहारिणभ्यामादृशनाज चकार यः ।
 वीराश्लमल्पमन्यन् क्रातरं जातरंमः ॥ ५६ ॥ अविभ्यत्सुभटेभ्यस्तच्छस्त्रं शस्त्रेण योऽच्छिनत् सृष्टुमीतो न वीरेषु
 नोऽपि रेणामघातयान् ॥ ५७ ॥ एवं तरन्तौ युद्धार्थि दोभ्यमिवोभये भटाः । सकौतुकमलोऽन्यन्त दृग्जयेन जगथ्रिया
 ॥ ५८ ॥ आरुण्याथ रथं तल्पमिवाभीष्टे जयत्रियः । तत्कण्ठमिध वैकृण्ठः पाञ्चजन्यं मुदाग्रहीत् ॥ ५९ ॥ अत्राभिधैयता-
 न्गत्रय्यागुप्तानि मत्परम् । शौरिर्जांगरयामास पाञ्चजन्यं प्रणादयन् ॥ ६० ॥ तेन शङ्खस्य घोषेण सैन्यानि प्रतिशार्दिणः ।
 तृणानि पचनेनेयोऽगयामासिरेऽप्रतः ॥ ६१ ॥ संकुटस्तद्वचनेरहशब्दांदिच सृगाधिपः । शैलशृङ्गविधारोहद्रथं प्रतिरथाद्-
 भूत ॥ ६२ । जयन्ऽमीहृडाकृष्टिसिद्धमन्त्राक्षरैरिच । सैन्यानि चापटङ्कारैः स्थिरयन्स हारि ययौ ॥ ६३ ॥ कुट्टो दृग्मुद्द-

बाणपुत्राय सर्वायुधैः क्रमान् । परस्परं संख्यौ शरख्यौ योद्धुमेव तौ ॥६४॥ जिलीमुखा मिथश्चिन्ताः क्षोणीगतसुखा-
 स्तयोः । कथन्धैरिव पथार्धर्नवतुंयुद्धसूर्यनि ॥ ६५ ॥ छिन्नमध्या अपि जरा बहुवेगयलोद्भवाः । तयोर्लक्ष्यं ययुः केऽपि
 कोपना इव पन्नगाः ॥ ६६ ॥ क्रुयारुणसुखौ श्यामौ बाणपन्नरमध्यगौ । जग्मतुः केलिकीरत्वं यागिमनौ तौ जयश्रियः
 ॥६७॥ तुल्ययोगमयलौ तुल्यकृतिप्रतिक्रमौ । तौ तुल्यलक्षणौ वीक्ष्य भद्राशोऽभूद्वराजयः ॥ ६८ ॥ स्वयं जयश्रिये-
 कैक्याह्वनाल्लिखितायिव । केन केन महात्रेण चक्रतुयिकमं न तौ ॥ ६९ ॥ अत्रान्तरेण मत्याग इज्यं यिज्यानुगम् ।
 बुनिरीक्षतरं शक्रे करं शक्रेण तारकः ॥७०॥ जीचित्यमिचार्कस्य रहस्यमिव चियुताम् । चक्रं चिन्मियात्नेस्तज्ज्वलरुः
 प्रैत्य नात्रसत् ॥७१॥ ताद्य प्रभाचमृचक्रं न किञ्चिदिति चिन्तयन् । पीतयान्पीतचामास्तद्दुत्कारकात्त्रिचरिदः ॥७२॥
 चक्रेण जितमेवेति मन्यमानस्तु तारकः । तज्जगन्निव दृष्ट्यैव प्रहसन्हरिमाह सः ॥७३॥ थिरसेव रुमुनुर्मैडुमेषा इति यद्यसे ।
 मदाशां शय भो दिग्भ भुंक्ष्व भोगान्निगयस्य मा ॥७४॥ हरिराह त्वदभ्राणांप्रमाणं ददशो मया । मुञ्च चक्रनशीदानौ
 पश्याम्यस्याप्यहं महः ॥ ७५ ॥ इत्युवाच क्रुपितशक्रं भ्रमयित्वा रसेण खे । तं प्रति ब्रह्मचन्द्रार्कनारकं तारकोऽमुच्यत
 ॥७६॥ स्नेहाज्ञापश्रिया कर्णकुण्डलेनेव केशवः । नाभ्या हृदि हतस्तेन चक्रेण सुखमूर्छितः ॥ ७७ ॥ अनिश्चलमतेयाग
 तत्प्रतापदृताशनम् । वीजितो व्यजनीकृत्व चासोऽन्तं विजयेन सः ॥७८॥ तदेव चक्रमुद्ग्रम्य मूर्च्छान्ति तं हरिजितौ ।
 मुञ्चाग्रभागं मुञ्चामि जीयन्तं भुंक्ष्व भो सुवम् ॥ ७९ ॥ क्रुया रक्तधनचक्षुस्तारकस्तारकस्ततः । ऊचे तं दन्तपेयोत्थाफु-
 ल्लिनाचलिनी गिरम् ॥८०॥ अरे रे मुञ्च मुञ्च द्रागममैवेदमनेन द्वि । हस्तात्तेन पुनर्गत्नान्मुक्तेन त्वच्छिरो हरे ॥ ८१ ॥

इति वाचादितः शार्ङ्गो चक्रमुद्रम्य मूर्धनि । द्वागमुञ्चत. तच्छिन्नमपश्यच्च द्विपच्छिरः ॥ ८२ ॥ चिरं प्रतिहरिः प्रीतः
 संसुज्य विजयत्रियम् । सुन्वाप चीरशल्यायां यशश्चीरावगुण्ठनः ॥ ८३ ॥ स्वनामशत्रुसंहारसंप्रीतेरिव तारकैः । पुष्पवृष्टि-
 श्रियागामि विष्णुं सेवितुमन्धरात् ॥ ८४ ॥ जिगाय गायनोद्गीतगुणग्रामो रणं हरिः । म केन जीयतां यस्यानुयायी विजयः
 स्यम् ॥ ८५ ॥ चक्रं च राजचक्रं च तारकस्य तद्भुजम् । लग्नं हस्ते च पादे च किं करोमीति शार्ङ्गिणः ॥ ८६ ॥
 भरतार्धजयारम्भमसंरम्भहृदो हरेः । चक्रमेवाभवज्ज्येदेशमार्गोपदेशकम् ॥ ८७ ॥ दक्षिणं भरतार्धं स सार्धं सर्वधराधवैः ।
 तर्पय यात्रयाजैत्रः साभयामास माधवः ॥ ८८ ॥ जनचन्मगधाधीशं चरदामेश्वरं च सः । प्रभामप्रभुमप्येतान्देवान्सेवागिरोऽ-
 करोत् ॥ ८९ ॥ अगमन्मगधान्याद्याचिनिवृत्तोऽच्युतस्ततः । तत्र व्यलोरुपरकोटिनरोत्पाठ्यां महाशिलाम् ॥ ९० ॥
 दूरानलो रुद्रतुक्ती नरः करमिवाच्युतः । लीलयोत्पाटयामास तां ललाटतटावधि ॥ ९१ ॥ स्थापयित्वा यथास्थानं तामथां-
 गरथांगमृत् । उत्तोरणपुरागारदारिकां ढारिकां ययौ ॥ ९२ ॥ हरिः सिद्धामनेऽद्यस्य जनकेनप्रजेन च । सर्वैर्यथैवविधा-
 र्धचक्रिन्धे सोभयपिच्यत ॥ ९३ ॥ नीतिं वितत्य पृथ्वीं स पृथ्वीं पृथ्वीपुरन्दरः । अपालयदनीपाल इव बालदुमावलीम् ॥ ९४ ॥
 तदा च नाथद्वन्द्वस्याप्रस्थापितानुमः । विह्वल वर्षमासत्रकेवलोलपनिचामरः ॥ ९५ ॥ श्रीचासुपूःषो ह्रूयुतात्रधिभिः ॥
 पायगन्महीम् । चन्गापुर्यां वताराऽमेगाच्छिद्धारयद्दामिधे ॥ ९६ ॥ गुग्मम् ॥ पाटलातकमूलेऽथ त्रिनतुर्गतपाः प्रभुः । प्रनिमास्यो
 गुणस्थानमप्रभचार्यमासवान् ॥ ९७ ॥ अपूर्वकरणास्त्रः, प्रतिपेदे ततः प्रभुः । मविचारं सितध्यानं पृथक्त्वेन विनर्कयुक्तम् ॥ ९८ ॥
 अनित्यं ततः मृत्तमन्त्रगण्यगुणं गुरुः । अग्निग्न्याध्यरोहच क्षणात्क्षी गुरुपायताम् ॥ ९९ ॥ शुक्लध्यान तन्वी चारमै स्यश्रुतमथ

प्रभुः । मोहान्तिमक्षणे क्षीणे द्वितीयं प्रत्यप्यना^० । पञ्चज्ञानानृतीरीडाथतन्त्रो दजंनानृतीः । अन्तर्गणंश्च पञ्चान्नातिरू-
 र्माण्यनाशयत् ॥१॥ नाचे मितद्वितीयायां चन्द्रे ज्ञानमिषयुजि । केवलज्ञानमुदभृद्विश्वोद्भामि प्रभोस्तनः ॥२॥ प्रसक्ति
 रन्तिरे सेतुरांयः सुगन्धायुः । क्षणं तदा मुनं प्राणुर्दुःषापं नागना अपि ॥ ३ ॥ चरुद्विरे सुरेन्द्राणामासनान्य
 मर्तः । शिरानीय रिमान्नावां रिदुमैमगीक्षगात् ॥४॥णैतय यात यातेजं नन्तुमि याद्विगत्रि । स्वर्द्धोक्तानिन्द्र्योकेषु
 महाघण्टाः स्फुग्च्यन्ते ५॥ सुधर्मैजाल्य नीर्धेजं नन्तुमागन्तुमिच्छतः । गैराणस्तुरः स्मृदा क्रीकृय पुरोऽभवत् ॥६॥
 लक्ष्मणोजनमानांगः श्रुमश्रीगञ्चन्विदुः । रोप्याद्विरिच हेमाद्विस्वयंया तुंगनां गतः ॥७॥जिनं यियामोस्तस्योर्धैर्मदभारायुगञ्च
 तात् । पाप निरूचित यानिरूचित च गल्ह्यौ ॥ ८ ॥ गलितैश्च मरायण्डगल्कायुगेभ्र मः । श्वराजत जिनं नन्तुं
 त्रिलोकीमादयन्निव ॥ ९ ॥ स्वर्णपद्मद्वारमालानि तल्प्याष्टौ यदनान्यभान् । प्रसुरारुथवणोत्तरुण्डाः प्रचक्ष्ता इव श्रीगुणाः
 ॥१०॥ यदने चदने चाष्टौ दजनास्तस्य रेजिरे । चतुःषष्टिकलाश्रीणां केलितन्त्रतला इव ॥ ११ ॥ दजने दजने चापी
 र्वाद्दूरवन्त्रद्विमोदका । कीर्तिर्मिमनीवास्य नपुःसामः पम मवा १२॥अष्टाष्ट जलजन्तानि चाप्यां चाप्यां चिरेजिरे । चिका-
 मीन्यष्टद्विक्कान्ताचदनमनिधिम्यत् ॥१३॥रुमले रुमलेऽष्टाष्ट दलानि दधिरे नुनिम् । अत्युत्सुनानि तीर्थेशरिलेरुक्तुका-
 द्विय ॥ १४ ॥ चतुर्धाभिनयमेरसमत्तरलीलया । शुभान्यध्ववत्राष्ट नादकानि दले दले ॥ १५ ॥ प्रसुनक्तिभरयती-
 भ्रुत्सस्वगुणान्यथ । नादके नादके पात्राण्यथ ढात्रिकादस्फुरन् ॥ १६ ॥ इति चित्रीयमणा श्रीशालिनं गणमादिनम् ।
 करोत्यातेन कुर्वन्नाम्नाकाश इव जाह्नवीमा १७॥सुगमिश्वामदेवद्रुक्रमगन्धमःशुभिः । त्रिधा मगीभित्भृद्गैर्गितकीनिवा-

भितः ॥१८॥ जगत्स्यामि नमस्कारमनोरथमिवोन्नतम् । आरोहणं वेगानां हरिः सपरिच्छदः ॥१९॥ त्रिभिर्विशेष-
 कम् ॥ स्कन्धद्वयासने जिष्णौ स सिन्धुसुरस्ततः । स्वामिसेवोत्सुकमनास्त्वरङ्कृष्ट इवाचलत् ॥२०॥ प्राक्पालक इवा-
 त्मानं संक्षिपन्स क्षणदपि । जगाम स्वामिपादाब्जप्लुतध्यानभूतलम् ॥२१॥ उत्तार ततस्तारसारालंकारवारभृत । सौध-
 मस्याभ्यस्तौ धर्मस्वामिनं नन्तुमुद्यतः ॥२२॥ अहंप्रथमिकाध्यानवर्धमानतरत्तराः । अन्येऽपीन्द्राः समं देवैरीयुस्तत्राच्यु-
 तादयः ॥२३॥ भर्तुः समयमूल्यार्थं कुमारो मरुतस्ततः । असृजन्नगतीमैकयोजनां स्वमिव स्वयम् ॥२४॥ स्वयोज्यपाद-
 पस्तोमदत्तैः पुष्पद्रवैरिव । सिपियुक्तां भुवं मेघकुमारा गन्धवारिभिः ॥२५॥ सुरतामाणिक्यनिष्कैस्तां वयन्धुर्यन्धुरैर्धराम् ।
 द्यन्तराः कर्मभिर्यदमात्मानं तु श्लथं व्ययुः ॥२६॥ उन्सुखान्याकिरन्पञ्चवर्णपुष्पाणि तत्र ते । सुगन्धीनि क्षितेरेवोद्भूता-
 नीय विना तरुन् ॥२७॥ सुरतासुवर्णमाणिक्यैस्ते चतुस्तोरणीमिह । चतुर्गतिरुसंसारनिःसारद्वारवद्वयधुः ॥२८॥ दिक्तो-
 रणेषु तेषूचैरतिष्ठच्छालभञ्जिकाः । साक्षान्नु तदधिष्ठानदेवताः सेवितुं विशुम् ॥२९॥ इन्द्रनीलमयास्तेषु मकरप्रकरा यमुः ।
 प्रभुद्वाः सेवने सुरता भीतेनेव भवाब्धिना ॥३०॥ चतुर्णामिव धर्माणां चतुर्विधमवच्छिदाम् । स्वाभ्यशंसीनि चत्वारि तत्र
 च्छ्राणि रेजिरे ॥३१॥ उज्ज्वलः प्रचलस्तेषु विराज ध्यजन्नजः । मोहं जित्वा पटव्यूहो धर्मसैन्यैरिवाभ्रमि ॥ ३२ ॥
 धलिपीठेष्विवोद्यु भूमिपीठेषु तत्तले । चिह्नानि स्वस्तिकादीनि मद्रल्याग्यष्ट चाभवन् ॥३३॥ भवाब्धि मध्यद्वीपेऽस्मिन्भू-
 मिपीठे विमानिनः । वेलाग्लोचयाकारं रत्नप्राकारमादधुः ॥३४॥ कपिशिरीषचयोऽमुष्मिन्नानाप्रणिमयोऽभवत् । पापाहीन्यत्प्र-
 भापूरमयूरः कस्य नादत् ॥ ३५ ॥ द्वितीयं तद्वह्निर्ज्योतिःपतयः कनकोत्करैः । प्रकारं चक्रुरात्प्रीयाश्रयान्मेरोरिवाहूतैः

॥ ३६ ॥ ज्योतिषामग्रणीभीनुर्ध्वत्वा भृयिष्ठमण्डलः । तत्र स्वयमिव प्राप रत्नालिकपिशीर्षताम् ॥ ३७ ॥ प्राकारोऽकारि
 भवनपतिभिश्च ततो बृद्धिः । रजतैर्भगवद्भक्तिगौरैरिव । मनोऽणुभिः ॥ ३८ ॥ स्फुरद्भिरुपरि, स्वर्णकपिशीर्षिकदम्बकः ।
 चक्रवाकैरिवाभासि शुभ्रे तस्य प्रभास्मसि ॥ ३९ ॥ त्रिविधं नूनमन्योन्यविष्वधिव्यित्तविवचनात् । अनन्तजन्तुरक्षार्थमिव
 सानन्तवर्षंभूत् ॥ ४० ॥ वैजयन्तीयुजो रेसुस्तत्र माणिक्यतोरणाः । जलं भवभ्रमो विभ्रमिव वीजयितुं स्थिताः ॥ ४१ ॥
 चत्वारि गोरुराणीह वामे घमे चक्रासिरे । द्वादशश्राद्धधर्मश्रीविश्रामैकैकजालवत् ॥ ४२ ॥ लोकरापच्छिदे धूमदण्डव्याजोद्ब-
 तासयः । प्रतिद्वारमभाष्यन्त व्यन्तरैर्धूपकुम्भिकाः ॥ ४३ ॥ तैश्चतुर्विधधर्मश्रीत्रिकालक्रीडनेच्छया । प्रतिद्वारं कृत्वा निष्क-
 पुङ्करा पुष्करिण्यपि ॥ ४४ ॥ तेऽन्तः काञ्चनवप्रस्य चक्रुस्तरपूर्वतः । विश्रामायाप्रतिच्छन्दं देवच्छन्दं जगत्प्रभोः
 ॥ ४५ ॥ प्राङ्मुखे पूर्वधमस्य स्वर्णवर्णां विमानिनो । द्वाःस्थो तस्थतुराचिर्मण्डलीकुण्डलायितो ॥ ४६ ॥ द्वारपौ दक्षि-
 णद्वारि व्यन्तरौ तत्र तस्थतुः । शुभ्रादौ स्वामिभक्तानां यशोधर्माविवादिनाम्(नो) ॥ ४७ ॥ ज्योतिष्कौ पश्चिमद्वारि द्वारपालौ
 धमृवतुः । आरक्तवर्णां सुकृताकृष्टिध्यानवशादिवा ॥ ४८ ॥ वप्रलक्ष्या मुख इवोत्तरद्वारि सितेतरौ । भवनाधिपती द्वाःस्थौ
 स्थितावलकवद्विवत् ॥ ४९ ॥ अमयं पाशिनं दिव्यांकुशं मुद्गरिणं क्रमात् । सर्वा दधत्यश्रान्जकनकाञ्जनकान्तयः ॥ ५० ॥
 देव्यो जया च विजया चाजिता चापराजिता । प्राक्क्रमेण स्थिताः स्वर्णप्राकारद्वारभूमिषु ॥ ५१ ॥ युगम् ॥ रौप्यवप्रे
 प्रतिद्वारं तुम्यर्द्धाःस्थतां दधौ । जटाकिरीटः खट्वाङ्गी नृशिरःस्रगलंकृतः ॥ ५२ ॥ मध्ये समबहुल्याश्च व्यन्तराश्चैत्यपादपम् ।
 व्यधुः श्रीद्वादशाधीशाद्द्वादशयुगोच्छ्रयम् ॥ ५३ ॥ तदधो विदधुः पीठं नानामणिगणेन ते । यदंशुभिरशोकोऽभूत्केवि-

पत्रातपत्रवत् ॥६४॥ तस्योपरि पराभूतमर्चामरिमानंरू । छन्दकं मणिवृन्देन मन्दितार्केण तेऽसृजन् ॥५५॥ तन्मध्ये
 प्रादुर्मुखं साग्निपीठं सिंहासन व्यधुः । रत्नैस्ते समवद्यतिश्रियोऽस्या जीवितव्यवत् ॥ ५६ ॥ तेऽस्तदुपरि च्छत्रत्रयं ते
 चन्द्रसुन्दरम् । ज्ञानदर्शनचारित्रप्रभुनाभावनं प्रभोः॥५७॥यक्षाभ्यां चामरो तत्र ददाते स्वामिनो मुखम् । सेवितुं प्रहितौ
 चन्द्रद्वयेनांशुचयात्रिया॥५८॥द्वारे समवसारस्य स्वर्णवज्रस्यमथाभवत् । श्रीधर्मचक्रितासृचि धर्मचक्रं प्रमादसुतम्॥५९॥
 कुर्यां यदयदप्यत्र दिव्यं तद्वयन्तरामगः । सर्वं वितेनिरे स्वाभिभक्त्यजाततमश्रमाः ॥६०॥ ततश्चतुर्विधामर्त्यकोटीनां
 कोटिभिर्भृतः । स्वामी समवद्युत्तर्यं ब्रह्मोत्पृथुपयाचलत् ॥६१॥ नवतस्वश्रियामास्थानीय विश्वपतेः पुरः । सुरैः सुवर्ण-
 पद्मानि दिव्यान्यर्थं वितेनिरे ॥६२॥ द्रयोर्द्वयोः पदन्यासं तेषु चके चलन्विभुः । अन्यानि चालयामास सुरवर्गः पुरः पुरः
 । ६३ ॥ ततः ममवमृत्युर्वी पूर्वद्वाराचिंशत्प्रभुः । यामिद्य शुमणिविश्वतमःसमुदपच्छिदे ॥ ६४ ॥ ततः प्रदक्षिणीकृत्य
 बेलदं पूर्वदिग्मुखः । तीर्थांग नम इत्युक्त्वा भेजे सिंहासनं जिनः॥६५॥रत्नसिंहासनस्थानि प्रतिरूपाण्यय प्रभोः । अप्य-
 न्यासु व्यपुत्रीणि व्यन्तरा दिक्षु तदक्षणात्॥६६॥अंगुष्ठस्यापि नो रूपं ते विकर्तुं प्रभोः श्रमाः । प्रभुप्रभावादेवासीत्तद्रूपं
 तासु मूर्तिषु ॥ ६७ ॥ सर्वद्वीशाकृतंजंस्ति पिण्डयित्वेव निर्मितम् । उद्गास्वदुहभूवानुमोलि भामण्डलं विभोः ॥ ६८ ॥
 जिनेशदेशानानादनासीरो विश्वपापिभत् । पूरयन्मरुदध्वानमुच्चैर्ध्वान दुन्दुभिः ॥ ६९ ॥ रत्नध्वजः पुरो भर्तुर्दृग्भूव
 यदभ्रतः । कृष्णपताकाहस्तेन धर्मः शैलूपतां दधौ ॥ ७० ॥ प्राग्द्वारागल वप्रैऽस्मिन्दत्त्वा तिस्रः प्रदक्षिणाः । नत्वा तीर्थं
 जिनं चाग्निदिट्याचारविदो मुदा ॥ ७१ ॥ स्थानं विमुच्य साधूनां साध्वीनां च तदन्तरे । विहिताञ्जलयस्तस्थुरुर्वा

वेमानिक्रियः॥७२॥पुग्मम्॥याम्यद्वारा प्रविश्याथ विधिना नैकृते स्थिताः । क्रमेण भवनाधीशःशयोतिष्कव्यन्तरस्त्रियः
॥ ७३ ॥ प्रतीचा गोपुरेणथ प्रविश्यास्थुर्मन्दिशि विधिना भवनाधीशःशयोतिकव्यन्तरात्तया ॥ ७४ ॥ गोपुरेणो-
त्तरेणोच्चैः प्रविष्टास्तद्विधिक्रमात् । कल्पामरा नरा नार्य ईशाने फकुभि स्थिताः ॥७५॥ भल्पर्द्धिः प्रथमायतस्तत्राथागतं
महर्द्धिकम् । प्रणनामागतं त्वग्ने नमश्चेव गयौ च सः ॥७६॥ नासीन्नियन्त्रणा तत्र न च काचन द्रुःकथा । न भग्नं न च
मात्सर्यमभून्मत्सरिणामपि॥७७॥द्वितीयस्य तु वप्रस्य मये सिहगजादयः । तिर्यञ्चोऽस्त्युनिथःस्पञ्जसुखस्थाल्यक्तमत्सराः
। ७८ ॥ मंचद्वाप्यभगनानि रौप्यवमानरे पुनः सुरासुरनरेशानां चाह्ननान्यवतस्थिरे ॥ ७९ ॥ विशञ्चोभां पुरे राजा
जयापद्मावतीवृतः॥ तत्रागलोत्सवैर्नाथं नत्यास्थाद्विधिवत्तदा॥८०॥स्वपुत्रैश्वर्यमालोस्य त्रिलोस्यास्तृयमानयोः॥ यः विभोः
प्रमदो जज्ञे तत्पुरश्चूलकोऽभ्युधिः८१॥ये योजनसहस्रेऽपि जीवा मान्ति न मान्ति वा । मद्युः प्रसुप्रसासात्से पीठे तत्रैकयोजने
॥ ८२ ॥ निवार्य भक्तिवर्योऽथ सर्व कोलाहलं तदा । नत्वा तीर्थपति स्तोतुमिति शक्रुः प्रचक्रमे ॥ ८३ ॥ श्रीवासुपूज्य
नन्दन्तु त्वदंद्दिनस्वचन्द्रिकाः । दशाशाविलसज्जन्तु कर्मसंतमसच्छिदः ॥८४॥ नमः शमसुधाग्भोधिलहरीस्य इव प्रभो ।
त्वद्विलोकितलीलाभ्यो भवाग्निमग्नशहेतवै ॥८५॥ अन्तःसंततसंवीसध्यानानलविभानिभाः । विभो तय विमान्त्वामामो
दासितचिदुमाः ॥ ८६ ॥ जयन्ति दन्तद्युतयो विभ्वेश विशदास्तय । भवार्णवतरणइस्य सितध्वजपद्मोपमाः ॥ ८७ ॥
भाग्यं भुवि भवानेव विभाति भविनां विभो । यद्भवदर्शनं तेषां सर्वेन्द्रियमदप्रदम्॥८८॥स्तृयसे सुमनोभित्त्यममनस्को-
ऽपि यत्प्रभो । केवलतैय पुण्यस्य तन्महत्त्वमहो तव॥८९॥धर्मदेशनया वीतरागयिगञ्जनं जिन । प्रागेव कुरुये वीतरागं

दन्तशुताथरम् ॥१०॥ वर्धमानवरज्ञानज्ञेयः श्रेयःश्रियाः पदम् । त्वत्प्रसादः सदा मेऽस्तु त्रासुपूज्य जिनाधिप ॥९॥ इतीन्द्र
स्तुतिभिस्तुष्टे निवेष्टे त्वसुरासुरे । निर्भलां निर्ममे धर्मदेशनां निर्ममेश्वरः ॥१२॥ योजनप्रसराः, सर्वभाषापरिणतिप्रियाः ।
पञ्चत्रिंशदपुणा रेजुर्गिरो विश्वगुरोरिति ॥१३॥ मो भव्या श्रुतिभागेन भविनां नृभवो भवेन । तदमुं प्राप्य संसारं त्यज्जवा
श्रयत निर्धृतिम् ॥१४॥ यतः संसारमस्तोकशोकदुःखमृतं युधाः । न भजन्ते यथाश्वत्थतरोः कृम्याकुलं फलम् ॥१५॥
मोक्षायाभ्युद्यतैर्मान्द्यं भव्यैः शाश्वतशर्मणे । भवदुःखानि यन्नूनं न भवेयुः शुभात्मनाम् ॥१६॥ शक्तिज्ञानहगानन्दा
यत्रानन्ता धुचं स्थिताः । कः संसारसुखद्वान्त्या तत्र मोक्षे निरुद्यमः ॥१७॥ यः संसारसुखास्वादान्मोक्षसौख्ये निरादरः ।
व्यग्रः पद्मादने दुर्योः स सुधामवधीरयेत् ॥१८॥ संसारे परमे दुःखं मोक्षे च परमं सुखम् । इति तत्त्वं परिज्ञाय भान्द्यं
मोक्षाय तत्परैः ॥ १९ ॥ तस्याद्यं कारणं धर्मस्त्वरोर्जमित्र ध्रुवम् । यतितव्यं ततस्तस्मिन्नप्रमेर्मनीषिभिः ॥ १००० ॥
अयं धर्मो द्विधा ज्ञेयः साधुश्रद्धाश्रयाद् ध्रुवैः । अल्पानल्पविलम्बेन सिद्धये द्विविधोऽपि सः ॥१॥ तत्र सावद्ययोगानां
विरतिः सर्वमः सदा । निर्दोष एव साधूनां धर्मश्चारित्रलक्षणः ॥२॥ यदि सावद्ययोगानां देशतो विरतिर्भवेत् । तदेव
गृहिणां धर्मः श्रमणोपास्तिसंस्थशाम् ॥ ३ ॥ द्विविधोऽपि विधेयोऽयं श्रद्धया शुद्धयाधिकम् । सा पुनः सुगुरोस्त्वनन्दोप-
देशार्जायते श्रुतेः ॥४॥ तेऽप्यास्तिकत्वपात्रेषु फलन्त्यन्यत्र न कश्चित् । नानाचित्तेन्द्रहोशुद्धमत्याद्विचित्र तथथा ॥५॥
अनन्तजनमित्यस्ति पुरं महिमवत्तरम् । शश्वद्मन्ति यत्पौरैरेव विश्वपुराण्यनि ॥६॥ महाकष्टमसाधुनां साधूनां संमदं
ददत् । तत्र चित्रगतिर्नाम धरित्रीदयितः स्थितः ॥ ७ ॥ पुरेऽत्र कष्टं तिष्ठन्तः कापि सौख्याय गम्यन्ताम् (गच्छन्) ।

इत्युक्तास्तेन चत्वारः पौरा निरगुरेकदा ॥८॥ ते तु शुद्धमतिर्योग्यमनिर्मन्दमतिस्तथा । इर्मतिश्चेति कुग्रामेव्जजीवन्कर्म-
 धृत्तितः ॥ ९ ॥ कामं वृत्त्यै भ्रमन्तस्ते शीतवातानपेव्वपि । खड्गीपं ययुः कष्टार्जिताल्पद्रव्यशम्बलाः ॥ १० ॥ कुशौलेषु
 ह्यत्त्वण्डान्स्त्रासानल्पतेजसः । रत्नग्रमेण वृद्धन्तो मृदाः सुसुदिरेऽत्रते ॥ ११ ॥ तैरलोकिकि पुमान्कोऽपि, दिव्याभरणभासुरः ।
 तरुच्छायास्थितः सारपरिवारो महानिह ॥ १२ ॥ प्रीणितस्वान्तया नुब्रः कान्तयाथ, प्रशान्तया । असत्योक्तिनिशाभानु-
 स्ताहुबाच पुमानयम् ॥ १३ ॥ किमेभिरङ्गम्बण्डैर्यो रोचितैः पामरोचितैः । न स्पृशन्ति करेणापि ग्रानि पौराः परीक्षकाः
 ॥ १४ ॥ इतोऽप्रतोऽस्ति माणिक्यगिरिरिङ्गयुणालयः । यत्पभासु न भासन्ते तमांसि च महंसि च ॥ १५ ॥ यदि
 त याथ रत्नानि लभध्वे तानि तानि तत् । येषां मदीयोमदसां मदीयं, मूर्यमश्वकम् ॥ १६ ॥ अथ शुद्धमतिर्द्वैधौ मायु-
 दिष्टमनेन मे । व्यक्तं परोपकारार्थमेव जीवितमीदृशाम् ॥ १७ ॥ तदस्यादेशमाघाय दारिद्र्याय ददे जलम् । इति ध्या-
 त्वा चचालासौ माणिक्याचलदिह्मुखः ॥ १८ ॥ तस्मै रत्नार्थिने खानिखननार्थमथार्पयत् । पुमान्स दिव्यः कुदालं तीव्र-
 त्वालंकृतं कृती ॥ १९ ॥ माणिक्याचलमासाद्य मायद्रोमाश्वकञ्चुकः । अवापेप खनन्त्वानी रत्नानीह, त्विषां गृहम्
 ॥ २० ॥ कालेनाप्यतिकष्टेनाप्यहं रत्नममूल्यकम् । तद्ग्रहीष्येऽधुना येन लभ्यते सुखमक्षयम् ॥ २१ ॥ इति ध्यात्वा नि-
 कष्टासु माणिक्याचलसीमसु । ददत्पदानि संप्राप शिखरं तस्य स क्रमात् ॥ २२ ॥ युग्मम् ॥ यन्माहात्म्येन तन्वन्ति
 सेवां देवाधिपा अपि । रत्नं तेनेह तत्किञ्चिद्दृष्ट्वोच्चिरैक्ष्यत ॥ २३ ॥ महत्तस्य रत्नस्य दर्शनदेव शुद्धधीः । विश्व-
 नयस्यागुपरि स्फुरितं स्वममन्यत । २४ ॥ तच्चालोक्यातियत्नेन रत्नमुत्थुलकाकृतिः । धीरो निश्रयधीश्चेतस्येतच्चिन्त्यति

स्म सः ॥ २६ ॥ स एव ज्ञानयानुष्यः कृपागारो शुकः पुमान् । येनेदग्रत्नपात्रं मे कथितः पृथिवीधरः ॥ २६ ॥
 अयमेव च रत्नाद्रिः संच्यो रत्नार्थिभिर्नृभिः । स्युः सर्वेष्वपि शैलेषु रत्नानि कविवागियम ॥ २७ ॥ देवः स एव यः
 कश्चिदस्यैरधिदेवतम् । देवत्वं क्वचान्यदेवानां येषां न स्थानमीदृशम् ॥ २८ ॥ रुचिप्रचितविश्वेऽस्मिन्नपि माणिक्यभूभृति ।
 तमःममलदृष्टीनामस्ति नास्तीति संशयः ॥ २९ ॥ दृष्ट्वैनमपि रत्नाद्रिं गिरीनाकाङ्क्षतोऽपरान् । अन्धदृष्टेर्जनस्यास्य कान्तौ
 ध्यान्तेऽपि नो भिद्रा ॥ ३० ॥ अयमप्यस्ति रस्योऽद्रिस्तथान्येऽप्यद्रयोऽदृशुताः । यस्य स्याद्रिचिकित्सेति स किं पापेन
 लिप्यते ॥ ३१ ॥ धन्या अन्याद्रिभाजोऽपि यत्नाद्रत्नान्यचाप्नुयुः । इति वार्तापि द्वास्याय हा स्यादेतद्गिरिस्थशाम्
 ॥ ३२ ॥ अन्याचलचरैः पुंभिरेतद्गिरिचरा नराः । दर्शनेनापि लज्जेरन्सहेरन्संस्तवं कुतः ॥ ३३ ॥ धन्योऽहं कृतकृत्योऽहं
 लब्धजन्मफलोऽप्यहम् । येनासामान्यमाहात्म्यं रत्नमेतदवाप्यते ॥ ३४ ॥ धिप्रिर्भाग्यं जटमति मां पुरा येन वासराः ।
 अगम्यन्ततमां हन्त रत्नैस्तरप्नुयान्तैः ॥ ३५ ॥ इति ध्यायन्हृदि दधौ स तद्रत्नं सुनिश्चलम् । अच्छिद्रमपि यत्प्रोतम-
 नन्तैरमलैर्गुणैः ॥ ३६ ॥ सुरासुराचार्यामृदि स प्राप तद्रत्नधारणात् । अचिन्त्यमहिमानो हि मजिमन्त्रौपधीगुणाः
 ॥ ३७ ॥ स प्रतिक्षणतत्सद्रसुखनिर्भरभावनः । महानन्दमपि प्राप किं न भाग्यभृतां भवेत् ॥ ३८ ॥

यस्तु योग्यमतिः सोऽपि दिव्यगुणो गिरां गुणैः । प्रीतः शुद्रमति मूलाचालोक्य प्राप्तनिश्चयः ॥ ३९ ॥ पूर्ववल्लभकु-
 षालः गानीर्ज्ञाताः म्वनब्धानैः । कृतयत्नोऽपि रत्नौघ बहुमून्यमवाप च ॥ ४० ॥ युगमम् ॥ रत्नमूल्यसुखस्वादः परं किं-
 चिदमूदमी । तत्र लोकोत्तरं रत्नं लब्धुमादरमादधौ ॥ ४१ ॥ गत्वा किञ्चित्पुरं दिव्यं रत्नासथ्रीः स्थितः सुखम् ।

स ईदामहसंपन्नभोगयोगश्चिरं स्थिरः ॥४२॥ क्षीणश्रीः प्राप्य रत्नानि श्रिये माणिक्यशैलतः । जगाम कामं दिव्यानि
भूयो भूयः पुराणि सः ॥४३॥ रत्नद्वीपे स मणिमयगिरं गत्वा कदाचन । सप्ताष्टवारसंचारखिन्नश्चेतस्यचिन्तयत् ॥४४॥
पुंसा दिव्येन मे तावदधुनापि हितैपिणा । अमूल्यरत्नमादिष्टं निलसौख्यस्य कारणम् ॥४५॥ ततस्तद्दुर्व्यये घटनं कुर्वे
चक्रे च तं तथा । प्राप्यामूल्यं च तद्रत्नं स शुद्धमतिवह्मभौ ॥४६॥

यस्तु मन्दमतिर्नाम सं दिव्यपुण्योक्तिषु । ईदृग्विमशंस्पर्शनं चित्तेने तरलं मनः ॥४७॥ प्रलक्षणाणि परिक्षिप्य रत्ना-
न्येतानि रूपदम् । लगेढावयेऽस्य कः सत्यासत्यसशयगोचरो ॥४८॥ इति निश्चिद्य तैरेव श्रावण्डैरखण्डमुत् । पुरं गन्तु-
मना दिव्यं न्यचित्पङ्क्तिं पपात सः ॥४९॥ ततस्तद्भुचितप्राप्तस्वल्पमूल्योपभोगसु । निनाय स दिनान्यत्र संकरे सुख-
दुःखयोः ॥५०॥ सुकृतश्रीर्यत्र तत्रापि स भ्रमन्नभ्रचतपुनः । रत्नद्वीपं ययौ देवाग्रावण्डान्यवाप च ॥ ५१ ॥ ततस्तद्भु-
चितावाप्तस्थानश्रीदुःखजीवनः । गतागतशतान्येवं हताशः प्रततान सः ॥५२॥ सोऽपि कालेन निर्दिणस्तान्वानो दिव्य-
पुंखचः । माणिमयगिरिमाश्रित्य भेजे शुद्धमतेर्गतिम् ॥५३॥

यस्तु दुर्मितरारुण्यं स दिव्यपुरुषस्य गाम् । स्वनामार्हद्विचारेऽत्र स्थिरं व्यरच्यन्मनः ॥ ५४ ॥ महत्त्वं माययापन्नः ।
कोऽप्ययं मायिकः पुमान् । विप्रतारयति स्वैरं रत्नद्वीपचरान्नरान् ॥५५॥ विलोभ्य कोमलोत्थायमायातं जनमादरात् ।
नीत्वा कचन गृह्णाति शम्बलं स्वमपि क्षणात् ॥५६॥ पापाचारे विचारेऽस्मिन्निश्चलं रच्यन्मनः । रत्नद्वीपस्य पन्थान-
मप्यमुञ्चत दुर्मतिः ॥ ५७ ॥ रूपावर्तशिलागर्तपङ्कुरुण्टकसंकटे । स महागहनेऽरण्ये रुचिन्निःपुण्यकोऽप्यतत् ॥ ५८ ॥

इष्टजीवघटाघट्टितस्तेषु तेषु च । इःस्थानेषु पतञ्जलेऽरण्यानिर्गन्तुमक्षमः ॥५९॥

आरुण्यं धीधैरेतदन्तरद्विदर्शनम् । ततः प्रथमवद्भाव्यं न पुनश्चरमो यथा ॥ ६० ॥ निगोदवसनं यत्तावन्नन्तज-
नपत्तानम् । तत्र कालपरीणामो नाम चित्रगतिर्द्विपः ॥६१॥ भव्यस्तद्वचसिद्धोऽसौ जीवः शुद्धमतिस्तु यः । आसन्नसि-
द्धिर्लो योग्यमतिर्भग्योपमः स चादेशदूरभव्यस्वसौ मन्दमतिर्मन्दगतिर्भवे । अमव्यो दुर्मतिर्ज्ञोऽनन्तसंसारदुःखभाक्
॥ ६३ ॥ जीवाधतुर्विधाः कालपरिणामवशादमी । आजगुर्व्यवहाराल्यराशौ ते कथमप्यथ ॥ ६४ ॥ कुप्राप्ताः कुम-
यास्तापशीतानादिरुष्टजम् । अकामनिर्जरापुण्यमल्पमल्पं स्वशाम्यलम् ॥६५॥ मानुष्यकभवो रत्नशीपस्तत्र कुपर्वताः ।
कूनीर्था नि कुरत्तानि तद्वाज्ञानतपांसि च ॥६६॥ चारित्रं चिटपी तत्र सद्गुरुः पुरुषो महान् । कृपा तत्प्रेयसी विश्वत्रयज-
न्तुरिता रचिता ॥६७॥ सर्वशशासनं यच्च स माणिरयमहीघरः । ध्यानं कुशलकः कर्मत्वानीनां खनेने क्षमः ॥६८॥
सुनभोग्यस्तु मत्पुण्य रत्नश्रेणिरदृपणा । सम्यक्त्वं तच्च रत्नात्रिकोदौ रत्ने यदुत्तमम् ॥६९॥ पञ्चातिचारसंहारो
माणिरयाद्रिस्तुतिच्छलात् । सुरासुराचार्या लक्ष्मीर्या केवलज्ञानमेव तत् ॥७०॥ यस्तत्सद्दान्महानन्दः स मोक्षगम-
नोरसवः । मन्यः कोऽपि भवेऽत्रैव श्रुतश्रुत्यो भवेदिति ॥७१॥ आसन्नसिद्धिर्कस्तु स्यात्सस्पृष्टस्तपसां फले । भवेयु
दिव्यद्रेषु भोगास्वन्मुल्यजं फलम् ॥७२॥ मसाष्टचारं यामुश्य सुपुरेषु गतागतिः ॥ पुण्योदयव्ययोत्थानान नरामर-
भवास्तु ते ॥ ७३ ॥ दूरभग्यस्य यो दिव्यपुरीगमनमिच्छतः । पक्षीपातोऽल्पभोगदिभूतप्रेतादिजन्म तत् ॥ ७४ ॥
भ्रमन्तूरीन्मयान्दूरभयोऽपि मुग्धदुःखभाक् । गुरोर्गिरं पुनः प्राप्य भव्यीभूय शिवं श्रेयत् ॥ ७५ ॥ अभुव्यस्तु

गुण्येपान्मर्त्यजन्मास्वदृग्गः । विशालरण्ये दुर्जन्मघण्टसंचारनामनि ॥ ७६ ॥ दुःकर्मनामभिर्दुष्टजीवैस्त्रातिग्रहितः ।
दुःखस्थानेषु कृपादिस्थानीयेषु पतत्यसौ ॥ ७७ ॥ कष्टात्कष्टान्तरे स्थष्टं पतत्रेषु सुदुर्मुष्टः । अयं कुजन्मनां पारं
कदाचिदपि न व्रजेत् ॥ ७८ ॥ इत्यन्तरद्दृष्टान्तमवबुध्यः सुबुद्धयः । अहितत्यागतः सन्नः सन्तु यस्य हिते रताः ॥ ७९ ॥

॥ इति चतुर्विधजीवविचारेऽन्तरङ्गकथा ॥

इत्याकर्ण्य सुधापूर्णकर्णां वण्यं विमोर्वचः । यन्मृबुल्यता बोधमहिताः स्वहिते जनाः ॥ ८० ॥ यहवो लघुकर्माणाः
सूक्ष्माद्याः सूक्ष्मदर्शिनः । विभु विज्ञापयांचक्रुः कोशीकृतकरा नराः ॥ ८१ ॥ प्रभो भ्रान्तेर्महारण्ये सार्धनाथ इवोत्समः ।
पतद्भिरक्टे हस्तायलय्य हव दाढर्यवान् ॥ ८२ ॥ छुधादग्धैरभीष्टान्नमत्रागारमिवाग्रतः । रोगग्रस्तेर्महोवैद्य इवादरणसु-
न्दरः ॥ ८३ ॥ मरौ ग्रीष्मेऽहि संचारात्सिद्धैः सर इवाद्दसुतम् । मवासस्यैः मियालोक इवास्तोकमतकितः ॥ ८४ ॥
शशुशास्त्राहतिप्रसै. शरण्यः शक्तिमानिव । नदीधूररयाकृष्टैः सत्तारक इवोद्यतः ॥ ८५ ॥ मन्त्रसेवादितैस्तुष्टवेवीवर
इवोत्तरः । अस्मान्भिर्भवदुःखार्तैर्लब्धस्त्वं श्रेयसां निधिः ॥ ८६ ॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ तदस्मान्कनकाभोजे रक्ष रक्षाभितो
भवात् । मसीद देष्टि दीक्षां नः शिक्षय श्रमणक्रियाम् ॥ ८७ ॥ एवमभ्यर्थितस्तेभ्यः श्रीसर्वज्ञो यथाविधि । सूक्ष्मादि-
भ्यो ददौ दीक्षां व्रतशिक्षां च तत्क्षणात् ॥ ८८ ॥ सूक्ष्माद्याः सावधः साध्यो धरणीप्रभुत्वा यमुः । श्रावकाः सुयशो-
मुख्याः आचिकाश्च जयादिकाः ॥ ८९ ॥ इत्थं चतुर्विधं सूक्ष्मघसंधातघातकम् । वासुपूज्यो जगत्पूज्यं स्थापयामास
सुस्थितम् ॥ ९० ॥ यदा ज्ञानं विमोर्मांवि ग्रहीष्येऽहं तदा व्रतम् । इति ध्यानवती पद्मावती नाथेन दीक्षिता ॥ ९१ ॥

तत्रप्रथमयेणाथ नाथस्तेषां महात्मनाम् । सूक्ष्मादीनां तु पट्पष्टैर्गणशृङ्गामकर्षणाम् ॥ ९२ ॥ उत्पत्तिर्विगमो भ्रौव्यं
 क्रमादिति पदत्रयम् । त्रिकालज्ञस्तदाचल्यौ श्रुतद्रीचीजमादिमम् ॥९३॥युगमम् ॥ त्रिपदानुसूतेरेकादशाद्रानि वितेनिरे ।
 ते चतुर्दशार्थस्थम् ॥ द्वादशामप्यथ ॥९४॥ सुगन्धिचूर्णसंपूर्णं तूर्णं शकः सुरैर्दृतः । प्रस्तावजो मणिस्थालं गृहीत्वास्था-
 स्तुरः प्रमोः ॥ ९५ ॥ उत्थायाथ प्रसुथूर्णक्षेपं कुर्वन्सुमेधसाम् । तेषां सूत्रेण चार्थेन ततस्तद्भुभयेन च ॥ ९६ ॥ क्रमा-
 द्रव्यैरथ गुणैः पर्यायैश्च तयैरपि । अतुज्ञामनुयोगस्य गणस्य च ददौ तदा ॥ ९७ ॥ युगमम् ॥ अथ दृन्दुभिन्निर्योर्वैर्मन्त्र-
 लोद्गारगीतिभिः । सुरासुरनरा हर्षात्तेषु वासांश्च चिक्षिपुः ॥९८॥ पुनः सिंहासनासीनः पुरःस्थानां जगद्गुरुः । सुनीन्द्राणा-
 मवास्तवक्षिप्त्वा गणधरोचिताम् ॥९९॥ तस्मिन्नवसरे स्थूम्भञ्जलैः शालितण्डुलैः । अखण्डैराढकोन्मानेर्निर्मितः कृत्यवे-
 दिभिः ॥१००॥ गन्धद्रव्यैः सुरन्यस्तैः प्रचुरीभूतसौरभः । सुनरोदश्रितः क्षमापवसुपूज्येन कारितः ॥१॥ वाद्येषु बाद्यमानेषु
 गायति प्रमादाजने । दारा प्राच्येन समयमरणे माविशुद्धलिः ॥२॥ त्रिभिर्विंशोपक्रमः ॥ द्रवप्रदक्षिणो भर्तृकक्षिप्तः स पुरी
 नृभिः । श्रेयःश्रीनर्तनारम्भे . गुणदृस्तकचद्भो ॥ ३ ॥ अपतन्तं महीपीठे बलेरर्थं दिवोकसः । जगद्गुः सुगुरोर्वाक्यमिव
 भक्तिपरा नराः ॥ ४ ॥ पतितस्य क्षिप्तो तस्यार्थस्यार्थं जगृहे नृपः । तीर्थशोयामिवाल्पाल्पं शेषं तु जगृहृजनाः ॥ ५ ॥
 बलेस्तस्य प्रभावेण पूर्वोत्पन्ना गदाः क्षणात् । विहीयन्ते न जायन्ते पण्मासान्तर्नवाः पुनः ॥ ६ ॥ मातुलिङ्गशाराधारौ
 धारयन्दक्षिणौ मुजौ । वामौ नकुलकादण्डदण्डाभ्यामभिमण्डयन् ॥ ७ ॥ अवलम्ब्यरुचिर्धक्षो बलक्षालयकाहनः । कुमार-
 नासा सीधेऽस्मिन्नासुर्गुणत्रिभोरमृत ॥ ८ ॥ युगमम् ॥ उत्पेदे च घनद्रयामा चण्डानामा . तुरङ्गा । दक्षिणो . दक्षली

शक्तिधरदत्वधरो करो ॥ ९ ॥ सुजो वामो गदापुष्पभूषितो परित्रिभ्रती । सदा सनिहिता भर्तुर्जाता शासनदेवता
॥ १० ॥ युग्मम् ॥ अथोत्थायोत्तरद्वारा निर्गच्छ, स्वर्गिर्भिवृतः । देवच्छन्दे जिनो हंस इव व्यश्राम्यदम्बुजे ॥ ११ ॥
प्रभोरनुज्ञामासाद्य प्रतिपद्य जिनस्तुतिम् । उपविष्टेषु शेषेषु सुनीन्द्रेषु यथाक्रमम् ॥ १२ ॥ तदारहं द्विषीठस्थः सुख्मो
गणधराश्रणीः । विश्वलोकमनःप्रीत्यै प्रतेने धर्मदेशनाम् ॥ १३ ॥ युग्मम् ॥ सर्वज्ञवाक्यधनसारलवानुकार-माधिअली-
सुपशामाभृतपुष्टदृष्टिम् । आकर्ण्य कर्णसुभगां प्रभृशिल्पवाचं-वाचंयमानिभृतमक्तिभरेण नत्वा ॥ १४ ॥ आढादनस्त्रिजगतां
जयतादनर्घ्यः । श्रीसङ्घ एष जिननाथ कृतप्रतिष्ठः इत्याशिपं वदनचन्द्रमरीचिशस्ता । विस्तारपन्निव निजं मिलयं जनो-
ऽगात् ॥ १५ ॥ युग्मम् ॥

इति दण्डाधिपतिश्रीमदाढादनसमभ्यर्धितश्रीविजयसिंहसरिशिल्पश्रीवर्धमानसूरिविरचिते श्रीवासुपुण्यचरित
आढादनाङ्के महाकाव्ये बलुःकल्याणकलधिवर्णनो नाम तृतीयः सर्गः ॥

अथ चतुर्थः सर्गः

अथ प्रतस्ये पृथिवीं पावयन्त्रयदैः प्रसुः । अन्वीयमानो मुनिभिर्गिनयः सद्गुणैरिव ॥१॥ जघन्यतोऽप्यभ्रुत्कोटिः
 प्रभोः पार्श्वे सुपयंगाम् । ऋतुयातेन्द्रियार्थाद्यनुकूलाः सर्वतोऽन्वहम् ॥२॥ इमाः कल्पद्रुमस्यास्य गच्छतो नतशीर्षकाः ।
 अजायन्त जगद्भूतैः शरुनाश्च प्रदक्षिणाः ॥३॥ युग्मम् ॥ स्वद्रुमुगत्व जानन्तो लज्जिता द्वय कण्टकाः । अधोमुगत्वम-
 भजन्पथि प्रचलतः प्रभोः ॥४॥ यत्रेशोऽगात्र तत्रातिगृष्टयट्टिकुजः रुचित् । मारिचैरितिद्रुमिक्षस्त्वान्यचक्रभयान्यप्रि ॥५॥
 अमृद्वनगडमश्रुकेशो देशेषु मचरत् । स्याद्रादी दारिकापुर्याः पर्यन्तोपी क्रमादगात् ॥६॥ अस्यां सुरीधैः समरसरणे
 विरिते क्षणात् । तत्र माग्वत्प्रविद्ययालचक्रे मितासन जिनः ॥ ७ ॥ राजमान्या छिष्टस्य तद्वरा दारिकापतेः । तदा
 ममवष्ट्याय मनःस्थानं न्यरेदयत् ॥ ८ ॥ मार्गं वादश रूप्यस्य -कोटीस्तेभ्यो ददौ मुदा । प्रभोः समन्नल्ल्यां च-श्रुपः
 सविजयो ययौ ॥९॥ प्रसु प्रदक्षिणीकूल्य कूलीन्दुः प्रणिपत्य च । छिष्टो बन्धुना सार्धमाऽऽसामात्माऽनुवासवम् ॥१०॥
 अथ विश्वत्रयीनाथो विश्वभाषानुगामिनीम् । विश्वलोकप्रयोगार्थं विदधे धर्मदेशनाम् ॥१॥ मवा जन्तोरनन्ताः स्युर्नृमवः
 शस्यते परम् । यदर्जन्तेऽमुना स्वर्गापवर्गाभ्याः सुवश्रियः ॥१२॥ एषोऽपि पुरुषार्थानां कर्तृत्वेन विदां मुदे । तान्विनम
 तेन किं जन्ममग्यापूरणहेतुना ॥ १३ ॥ स ह्लाद्यः पुरुषो यस्मिन्पुरुषार्थोः स्फुरन्त्यलम् । सरस्तदेव-सेव्यं छि-यत्रापः
 प्रापुरागपदम् ॥ १४ ॥ र्गार्थकाममोक्षागश्रत्वारस्ते जने श्रुताः । कित्त्वर्थकाममोक्षाणां धर्म एव-विबन्धनम् ॥ १५ ॥

तस्माद्रिश्वाभ्रवृक्षाणां घर्मो धीजमिति ध्रुवम् । मन्वानैरमलज्ञानैर्जनैः सेव्योऽयमन्वहम् ॥१६॥ एतस्य वृद्धये शुद्धबुद्धि-
भिर्गृहमेधिभिः । विज्ञाय सेवनीयानि व्रतानि द्वादशान्यपि ॥ १७ ॥ तत्रार्हिसा च सत्यं चास्तेयब्रह्मणपरिग्रहाः ।
यतेर्महाव्रतानि स्युः पञ्चेतानि तु सर्वतः ॥-१८ ॥ देशतोऽस्युनि पञ्चानुव्रतानि गृहशालिनाम् । दिग्भोगानर्धदण्डाख्यं
त्रिधा ज्ञेयं गुणव्रतम् ॥ १९ ॥ सामायिकं च देशावकाशः गोपयसेवनम् । संविभागोऽतिथेः सत्वार्णवं शिक्षावतान्यपि
॥२०॥ द्वादशानां व्रतानां तु सम्यत्वं जीचितं परम् । यथा गुणानामौदार्यं तपसां वा क्षमोत्पयः ॥२१॥ सर्वज्ञे सद्गुरो
धर्मे या श्रद्धा हृदि निधला । सम्यक्त्वमिति तत्त्वज्ञैर्विज्ञेयं द्दितमात्मनः ॥ २२ ॥ अस्य प्रभावाज्जायन्ते देवाः सेवानृतो
नृणाम् । विस्तारिण्यः श्रियः सर्वा यथा विक्रमभूपतेः ॥ २३ ॥ तथाहि ।

जम्बूद्वीपेस्ति कुसुमपुरं कुसुमसंनिभम् । यत्र स्वर्णमयावासभासः केसरतां दधुः ॥२४॥ राजास्मिन्दरितिलको बृबध्
तिलकोऽज्जनि । नाम्ना गौरीति कान्तास्य गौरी कान्तगुणैरभृता २५ ॥ उपयाचितलक्ष्माभिर्दक्षलक्ष्यसुलक्षणः । तयोरुपव्रता-
दोपच्छेदनो नन्दनोऽभवत् ॥२६॥ अस्मिन्गर्भस्थिते राशा जिता विक्रमतोऽरयः । अतो विक्रम इत्याख्यामस्याव्याकार-
यन्महैः ॥२७॥ समये विनयी सोऽयमुपाध्यायवशंबदः । अधीती सर्वशास्त्रेषु निष्णः कृत्स्नकलास्वभृत् ॥२८॥ कामेभ-
क्रीडनारण्ये तारुण्ये यतुमुद्यतशुद्धात्रिशः नृपकन्याभिर्नृपरत पर्यणाययत् २९ ॥ यावद्विद्येऽप्यसौ ताभिर्द्वात्रिंशत्सासवेदमसु ।
रन्तुं प्रवृत्ते तावदकस्माद्वाधिभिर्धृतः ॥३०॥ कुष्ठकासज्वरश्वासशोफशूलजलोदरैः । शिरोतिगतुदृक्पीडावान्तिवातैश्च
सोऽर्दितः ॥ ३१ ॥ उपयाचितयस्त्यादिकर्ममन्त्रौपधक्रियाः । सर्वे व्यर्थमभूदस्मिन्हतं वारुण्ये जडे यथा ॥ ३२ ॥ शीर्ण-

नास्योष्टद्वरांघ्रित्यर्थं व्यथितोऽतिभिः॥ अमरुपं तल्पगः कष्टं रासदीति स्म सोऽनिशाम्॥३३॥ ततः पुरवर्हिःस्थस्य प्रसिद्ध-
स्यातिशान्तये । धर्मजयस्य यक्षस्य स मेने महिषाण्डशतम् ॥३४॥ तदा विमलकीर्त्तार्य्यः केवली केलिकामने । द्रुःकर्म-
निमिरग्रामवामरः सपचामरत॥३५॥ ततः केवलिनं नन्दुं श्रुभर्तां श्रुतिभक्तिभाक् । चञ्चलानन्दसंक्षुब्धोऽजागरेर्नागरेवृत्तः
॥३६॥ तल्लिङ्गाय तदा विशो विषमोऽपि प्यचिन्तयत् । लासैल्लोभा इष रज्जो हा वधंते मर्मोपधैः ॥३७॥ सुब्रामण्डल-
मन्द्रेस्तेरीपयैरुपयाचितैः । भग्नं मरुपाधिपूद्भैर्वन्तितैरिथाद्रियुः३८॥ तन्मे दर्पादमी रोगसर्पाः सर्पन्ति यद्दलात् । तत्समः
शमयाग्न्या शान्तानुं भजे सुनिम्ब॥३९॥ अथ व्यजिज्ञप्त्पुपमसाबुधमसाहसी । शमराशिं नमस्कृतुं समं नयत मामिति
॥४०॥ मुक्ताल्लिखितदमष्टु सुगममुकणैः मृजन् । नृपोऽथ नृविभावेन सखं तमनयत्सुखम् ॥४१॥ स्वर्णांजविष्टरक्रोड-
निविष्टं कलनापिणम् । नृपः समं कुमारैण सुनिहंसं ननाम तम्॥४२॥ ततो मुनिर्मनुष्याणां हरन्पापमिधं विषम् । वाचा
सुधाद्रवाचार्यारिण्या धर्ममादिशत्॥४३॥ गप्त्तु देशानन्तेऽथ विक्रमोत्तया मुनिं नृपः । किं कुमरोऽयमारोग्यमारोहति
न मर्कथा ॥४४॥ व्यक्तदृश्यस्फुटद्वसं इवास्ये दशानांशुभिः । ऊचैथ केवली ज्ञानकवलीकृतसंशयः ॥४५॥ पुरेऽपरविदे-
होर्बोरत्ने रत्नस्थलाभिधे । पद्मालयऽऽग्रनां सम कुराजन्पः पुराजनि ॥४६॥ स मृगच्यरसव्यग्रो नृत्तलं वन्यमन्यदा ।
पग्वी सुगशानं माशुं कायोत्सर्गे ददर्श च ॥४७॥ स धर्मज्ञानगोर्बरी धर्मज्ञानसमाश्रये । साधोकरसि निःपाङ्कः कङ्कपञ्च
निष्पातवान् ॥४८॥ मिलायद्गुःकृन्वाकमाधुः स्वव्यलीकविशङ्कया । पपात घातव्यमोऽथ वमीधारतर्कराम् ॥४९॥ ज्वं
धिभिति जल्पन्तं निग्रन्मूषोऽथ मन्त्रियिः । पापश्रीकौतुकशुक्रुः कूनः शिन्दवाशु पङ्कदे ॥५०॥ व्यस्य तस्य सुतं राज्ये

पुण्डरीकं स भूपतिः । सन्निवैः पञ्चराशुकुममोचि निरयोचितः॥५१॥ सुयशा मुनिराजस्तु स्मरन्पञ्चनमरुतीः प्रहृजी-
 बवर्गान्क्षमयन्सुरोऽभृद्भवमसमः॥५२॥ स तु राजा वहन्वैरं माधुवर्गे निरर्गलम् । न जनेर्निन्यमानोऽपि तत्पुरोषानमत्यजत्
 ॥५३॥ ध्यानाधीनो यशोधैतव्योमा सोमाभिधो मुनिः । तेनोन्व्यां दण्डपातेनापाति, स्वात्मेन, दुर्गतौ ॥५४॥ इमाजन्त-
 न्क्षमयित्वाङ्गं संमार्ज्यं प्रतिमास्थितः । मुनिस्तथैव घातेनापाति पातकिनामुना ॥ ५५ ॥ इत्येष पौनःपुन्येन कुर्वन्पुण्येन
 साधुना । अयधिज्ञानयिज्ञाततक्रावेनेति भर्त्सितः॥५६॥ निघ्नसाधुशामागाघात्रे रे द्रुष्ट स्वतुष्टये । न चेद्विगतोऽस्यघातत्कि
 माहग्न्योऽपि विभेषि न॥५७॥ शमिनः सुयशोसुख्या हन्त त्वामसदन्तरे । नाहं सदिष्ये हन्येष स्वाभीष्टं स्मर दैवतम्
 ॥५८॥ इत्युक्त्वा तद्वितेव द्रुं तं तेजोलेइयया मुनिः । भस्मीकृत्य द्रुतं प्राप पयोद इव शान्तताम्॥५९॥ भूपोऽथ पापभारेण
 समुत्पतितुमक्षमः । अधोगतीनामवधिं मसर्गो दुर्गतिं गतः ॥ ६० ॥ सोऽप्यालोच्य प्रतिक्लम्य तदतिक्रम्य पातकम् ।
 मुनिस्तीव्रतपस्तप्त्वा दिवमायुःक्षयादगात्॥६१॥ स भूरमणजीवस्तु स्वयंभूरमणार्णवे । अप्रतिष्ठाननरकाद्दृष्टस्तिभ्रिनां गतः
 ॥६२॥ स तिभिः ससमीमेव जगाम जगतीं ततः । ततोऽप्युद्गत्य मत्स्योऽभृद्गतः पृष्ठीं च दुर्गतिम्॥६३॥ अण्डालक्रीभवं
 प्राप्य पुनस्तत्रैव पातवान् ततः कुम्भीनसो भूत्वा स भूर्गो पञ्चमीं गतः ॥६४॥ पुनर्जगाम तामेव भुङ्गं मीनभवान्नरः ।
 भृगनाथः स भूत्वाथ लुरीयं निरय गतः॥६५॥ पुनस्तत्रैव पाठीनशरीरान्तरितोऽगामत् । इयेनीभूय तृतीयं स इयाय निरयं
 ततः॥६६॥ गृध्रदेहं गृहीत्वाथ गतस्तामेव दुर्गतिम् । वितीयां मुजगो भूत्वा जगाम जगतीं च सः॥६७॥ सोऽगामद्रोगभृद्भुय
 तत्र भूयोऽपि दुर्गतौ । तिमीभूयागमदसौ प्रथमां पृथिवीमथ ॥ ६९ ॥ अजायत स जीवोऽथ पक्ष्येको विकलेन्द्रियः ।

दीनेन्द्रिययस्तिर्गमनीचजातिर्नरः सुरः॥६॥नारकश्चेति.शतशः सोऽभ्रुद्भवचरश्चिरम् । नानायोगिभवां, भूरिपरभृति
समाश्रयत् ॥ ७० ॥ आकुलः कष्टकोटीभिर्वन्धव्यथवधादिभिः । भवे भवे स पञ्चत्वमवाप व्यापदां पदम् ॥ ७१ ॥
इत्यापदोऽतिगहनाः सहमानेन संघृतौ । तेन बह्व्योऽवसर्पिण्य उत्सर्पिण्यश्च निन्यिरे॥७२॥सोऽकामनिर्जराक्षामकर्मथ
तनुभूरभृत । गृहिणः सिह्दृत्स्य बसन्तपुरवासिनः॥७३॥ताग्नये तापमीभूय तपस्तप्त्वा स दुस्तपम् । कलं स्वज्ञानकष्टस्य
प्राप त्यतुप्रतामयम् ॥७४॥ ऋषिघातप्रवचनदेपजं पापमेप तत् । तीर्त्वाभिः कष्टकोटीभिस्तामिस्ताभिरशोपयत् ॥७५॥
तेन शोपितशोपेण दुरितेन तचारमजः । अयं बभूव भूपाल रोगजालस्य भाजनम् ॥७६॥

इत्युक्ति दुःश्रवां श्रुत्वा चक्रम्ये चकितो नृपः । स विक्रमकुमारस्तु जातजातिस्मृतिर्जगौ॥७७॥विवेकद्रीपमप्राप्य प्रमो
नोद्गतमोहतः । दृष्ट्वा कष्टमहासिन्धो मार्गप्रष्टः पुरापतम्॥७८॥इतश्चेतश्च चण्डाभिस्ताड्यमानस्तदृमिभिः । देवाससीरमे-
ल्याम्बिन्मप्रो कूपकुसुंके॥७९॥जगद्गुरो करालम्वं तयच्छानवलम्बितम् आकर्ष्य मामितः स्वामिसिरीह करुणां कुरु॥८०॥
सम्यत्सर्वैकरुणमोतत्रादशव्रतभूषणम् । श्राद्धधर्ममथो हस्तमिव व्यस्तारयद्विभुः८१रोमहर्षाङ्कुराकीर्णो इष्यांशुकणमिश्रहृक् ।
जप्राष्ट् आषकं धर्म विक्रमोऽथ गथाविधिः॥८२॥भूपोऽभ्रुद्भक्तो नत्वा तौ मुनि पुरमीपतुः । व्यहरबसुर्था योधिसुधाग्न्वो-
धिस्ततो मुनिः॥८३॥ धर्मद्रुमूलसम्यत्तवरमास्वादकृतादरः । छिन्नायकन्दैर्मुमुषे व्याधिभिर्विक्रमः क्रमात्॥८४॥ नबोद्धा-
मितलावण्यपुण्यमर्वात्रचक्रिमा । धर्मलंकरणः सोऽभ्रुन्मुक्तेरपि मनोरमः॥८५॥निशाशोऽन्यदा यश्चः प्रत्यक्षः स जगाद
तम् । मन्दतया सज्जदेशोऽमि देहि मे महिषाव्वातम् ॥ ८६ ॥ तमूचे विक्रमो याषंन्तुलायान्कि न लब्धये । जग्देशं

मुनिदिष्टेन सज्ज धर्मापघने मे ॥८७॥ धर्माख्यमौषधं दृष्टप्रलयं कष्टतोऽजितम् । जीवव्यापादपागन्धो यक्ष कः क्षिपति
 प्रधीः ॥८८॥ आचक्षे च यक्षेशो ददास्यन्यस्य मयशः । ततस्त्वत्से करिव्यामि कामं येनानुनप्यसे ॥८९॥ इत्युदित्वा तिरोभूते
 यक्षे दक्षकशेखरः । अनाकुलमनाश्रुके कृत्यकर्माणि विक्रमः ० तत्रामरनिकेताख्योद्यानश्रीशेखरेन्यदा । जिनागारे कुमा-
 रेन्दुर्ययौ कल्याणकोस्वे ॥९१॥ ततः स्नात्र विलेपाचोप्रेक्षणीयस्तबक्षणेः । जिनेन्दोर्जनयिखेव यात्रा यावन्न्यवर्तन ॥९२॥
 अस्तभ्ययद्रयग्रं तावसस्याखिलं बलम् । निजकीडावनकोडे स धनञ्जयगुह्यकः ॥ ९३ ॥ युग्मम् ॥ यमाप्रिकोणप-
 ध्वान्तकोटिवल्लसामिवाथ सः । हताम्बरचरस्फुरति मृति निर्माय सायया ॥९४॥ रोपस्योपितया भीष्मधनधर्घरघोरयोया ।
 तं क्षोणिपसुर्त यक्षः साक्षेपमिदमब्रवीत् ॥९५॥ युग्मम् ॥ न रे नराधम कथं ददासि मम कासरान् । आयुःकाण्डनकाण्डेऽपि
 समापयसि किं स्वकम् ॥९६॥ स्मितधौताधरोऽधत्त कुमारो भारतीमथ । भो यक्ष न क्षिपामि एवं तलुमद्द्वालगतके ॥९७॥
 अप्यारब्धबहुधाणाः प्राणाः कस्यापि न स्थिराः । तत्कृत्याकृत्यचित्कुर्यादकृत्यं तत्कृतेऽपि कः ॥ ९८ ॥ इत्याकर्ण्य कुधा
 यक्षो विक्रमं क्रमसंग्रहान् । उत्पाद्यास्फालयद्रीचीमिवाभ्यर्णाचलेऽर्णवः ॥९९॥ मूर्छामुच्छिद्य यक्षस्तं कुधान्धः पुनरभ्य-
 धात् ॥ रे देवासि नाथापि किं मरेयमदेयवत् ॥ १०० ॥ कृपां करोपि जीवेषु स्वजीवे न करोपि किम् । मन्त्रयन्तां
 गतेऽनुष्मिन्धर्माचिष्कारकारणे ॥ १ ॥ धर्माधारः कुमारोऽथ गिरं जग्राह साहसी । स्वैकजीवेकृते जीवशतं को हन्ति
 धर्मवित् ॥ २ ॥ फलं तवापि धिग्यक्ष जीवलक्षनिपातनैः । इहामगन्धिकं धाम परत्र नरकव्याथा ॥ ३ ॥ त्वं धर्मदेव
 देवत्वं यातोऽसि प्राग्भवं स्मर । पातके जातकेलिस्तात्किमसि ज्ञानवानपि ॥ ४ ॥ पुण्यैकारिणामेव जगद्गुह्यासहेतुनाः ।

तथापि युज्यते वर्तुमानन्दं चन्दनादिना ॥ ५ ॥ इति तस्योक्तिर्भिर्युक्तिभिश्चाभिभिन्नमानसः । यक्षोऽभ्यघादहो साधु
 त्यपाहं प्रतियोधितः ॥ ६ ॥ ततो नाथापि मायामि पापाहंरघ्विनां वधैः । नृणां प्रणाममात्रेण गमिष्यामि प्रसन्नताम्
 ॥ ७ ॥ कुरु त्वमपि मे नाम प्रणामममलाशय । तेनैव तेऽनुमंसेऽहं संपूर्णमखिलं खलु ॥ ८ ॥ कुमारोथ जगौ यक्ष
 नमस्कारो हि पत्रायां । प्रहासयिनयमेमप्रमुभाधप्रभेदभाक् ॥९॥ स प्रहासप्रमाणः स्याच्चित्तोत्सन्नितमत्सरैः । यः क्रियेत
 परिज्ञातचिक्रियेभ्योऽपि सत्क्रियैः ॥१०॥ तामासनन्ति विनयपणामं नयपण्डिताः । वित्रादिभ्यो विधीयेत पुत्राद्यैर्विनयेन
 यः ॥ ११ ॥ प्राहुः प्रेमप्रणामं तं प्रणयिभ्यः क्रियेत यः । कामं सप्रेमकोपेभ्यो मित्रादिभ्यः प्रसतये ॥ १२ ॥ यस्तु
 स्यामिनि संमानमानश्रीदानशालिनि । ऐहिकः क्रियते स्वामिनमस्कारमुशान्ति तम् ॥१३॥ यः सद्गुरौ च देवे च वीत-
 रागे विरच्यते । तं तु भावनमस्कारं निर्दिशन्ति विशारदाः ॥१४॥ विचारय त्वमेतेषु कं नमस्कारमर्हसि । इत्याकर्ण्य
 कुमारोक्तिमभ्ययत् घनंजयः ॥१५॥ एवं कुमार नमस्कारं कुरु भावमयं मयि । यदेवोऽस्मि जगत्कारसंहारोद्धारकारणम्
 ॥ १६ ॥ भयार्णवसमुच्चारतरीभृतविभूतयः । सर्वज्ञा एव भासन्ते सर्वदर्शनदेवताः ॥१७ ॥ मन्त्रमस्कारमात्रेण तव
 संसारसागरः । विक्रम क्रमलद्दुःखयमनुल्लङ्घयो गमिष्यति ॥१८॥ अथाद्भूत स्मितस्यूतवदनो दृपनन्दनः । मयाकृष्टः कि-
 यापापाठारूपापे यक्ष मा पता ॥१९॥ जगतां सृष्टिसंहारोद्धारः सन्ति न सन्ति वा । इति सग्यग्र जानासि स्वमाह्वयासि
 अ तन्क्षमम् ॥ २० ॥ यद्भ्रमदृमा दृष्टिः सद्गसा तव लुप्यते । तैः सुरैरेः स्तुतान्त्वयासि स्वांशान्दर्शनदेवताः ॥ २१ ॥
 स्वयं भयाभ्यौ मत्स्यस्त्रं चापलेनोपलक्ष्यसे । नमस्काराच्चतुस्वारं कुतो दिशसि मे ततः ॥ २२ ॥ बचसा मिःफलेनेव

तत्पापं मा वृथा कृपाः । भवेन्मम नमस्कारो भवेऽस्मिन्न जिने विना ॥२३॥ इति वादिनि यक्षेन्दुर्मेदिनीनाथनन्दने ।
गिरं जागरयामास विधेरुविमलाभिमाम् ॥२४॥ दृढशो त्वाटशः कोऽपि पुमाननुपमाकृतिः । धीरो धर्मो च वाग्मी च
राजपुत्र न कुत्रचित् ॥२५॥ जितस्वयाहं बचनैस्तेनास्मि तव किंकरः । शुद्धधर्मोपदेशाद्य मम त्वमसि सदगुरुः ॥२६॥
स्वचिसकोणं वासाय निजदासाय यच्छ मे । त्वच्छिष्यो यदि जानामि तद्गतां त्वद्गुणावलीम् ॥२७॥ चिन्तो त्रिरहपिप्यामि
निजं चेतो न च त्वया । कदापि यदि वेत्तीवं जिनसेवोत्सवं तव ॥ २८ ॥ भर्तः स्मर्तव्य एवाहमुल्कटे संकटे फञ्चित ।
अपमंय हि भ्रूलानां रवामिःयवसरः परः ॥२९॥ इत्युदित्वैनमापुच्छथावगूय च स गुणकः । ययौ निजाश्रयं चिन्नतृष्ट-
रिन्नचमत्कृतः ॥ ३० ॥ ततः प्रत्युपशेषायां रजन्यां राजपुत्रवः । द्रुतं चिज्ञातवृत्तान्तः कुमारोषान्तमापतन् ॥ ३१ ॥
मुदा कुमारमालिङ्गय पतनाय निनाय सः । यालार्करदिमकादमीरनीरश्रीरभ्यया मुवा ॥३२॥ पल्लवर्षारगौराद्रीदृक्तामर-
सतोरणे । कुमारमुत्सवेनाथ वृषः प्राचीविशतुरे ॥३३॥ कालेन केनचिद्वाग्यभारमारीष्य चिनसे । जगाम नामशेषत्वमेव
भूपालपुत्रवः ॥३४॥ कुर्वन्निलताध्यानसुधासिन्धुमिमज्जनम् । पितृशोकाग्निजं तापममुञ्चद्विक्रमो नृपः ॥३५॥ विवेकं
पितृशोकाग्निविशेषविशदं ततः । हृदलंकरणं चक्रे निष्कबद्विक्रमो नृपः ॥३६॥ ग्यायकल्पद्रुमारामच्छायामभ्ये निवेद्य
भूः । तेनाभूत्पत सर्वान्द्रमर्दद्दृष्टविविभूषणैः ॥३७॥ सप्तथ्यसननिर्मुक्तममुक्तसुकृतोयमम् । अभृदभूयेऽन्न भूपीठं राजन्ते
राजवत्प्रजाः ॥३८॥

आगात्तद्देशभद्राय कलिज्ञायितिर्यमः । कदाप्याकरिमकापानः संनिपात इवोत्कटः ॥३९॥ दूरं देवस्य कस्यापि प्रभा

धादसुतो जसा । हरिः स हरिणेनेवाचक्रमे तेन विक्रमः ॥४०॥ शूरमण्डलतेजांसि दूरयन्सैन्यरेणुभिः । विक्रमोऽथ घरित्री-
 न्दुरग्यामघ्रीणतां गतः ॥ ४१ ॥ यमविक्रमयोर्जाग्रदुग्रविक्रमकर्मणोः । तयोः प्रचवृत्ते वीरसिंहसंहरणो रणः ॥ ४२ ॥
 जातदेयानुभायोजः मंक्रमो विक्रमं घमः । जितोत्कचमूकोट्टिविकटे संकटेऽनयत् ॥४३॥ पादान्ते ढौकणीकृत्य कृतदोः-
 मंपमं घमम् । सृष्टिमात्रागतो यक्षस्तदा विक्रममैक्षत ॥४४॥ हीनोद्यमं दीनमुखं विद्विपं वीक्ष्य विक्रमः । बन्धादुन्मोच्य
 देशायादिदेशाद्यगुणशयः ॥४५॥ मानयित्वा च नत्वा च यक्षमक्षीणसौहृदम् । अनुज्ञाय निवासाय स्वपुरायाचलन्वृपः
 ॥४६॥ पुर्या मद्रलशृङ्गारद्वयाया हृदयेऽविशत् । प्रतोलीरक्षुथेनाय मृनाथः कीर्तिभूषणः ॥४७॥ तस्मिन्नराजनि राजन्तः
 पीराः सौराज्यसंपदा । महोत्सवैर्दिवो देवान्घरामानिन्यरेऽन्वहम् ॥४८॥

ब्रजन्मृगोऽन्यदा याज्ञावर्नी वाणालिकेलये । किमप्योकः क्षणक्षीवास्तोकलोकमलोकता ॥४९॥ वाहयित्वा हृयान्मृपो
 चलमानस्वदैय सः । भमन्दाक्रन्दसंदर्भगर्भमैक्षत मन्दिरम् ॥५०॥ विस्मयव्याकुलेनैको नरः पार्श्वचरस्ततः । वृष्टस्तात्का-
 रणं राज्ञा यिज्ञापेति व्यजिज्ञपत् ॥५१॥ स्वान्निधेतदृहेशस्य महेशस्य गतेऽहनि । अगुत्रकस्य पुत्रोऽभृदन्धस्येव हगुह्नमः
 ॥५२॥ इदानीमेव वाणालिविलासगमनक्षणे । तन्निमित्तभवोऽर्द्धिा देवेनेह महोत्सवः ॥ ५३ ॥ अधुनैव पुनर्देवयोगतः
 स मृतः शिशुः । तद्वियोगार्तिमार्गेण तत्पितापि तमन्वगात् ॥ ५४ ॥ तत्कुरुम्यजनः सर्वः पुत्रजन्मोत्सवागतः । प्रत्युत
 द्विगुणे दुःखे पतितो रारटील्पम् ॥ ५५ ॥ भवनाटककौटिल्याद्यौत्कण्ठकधिग्रहः । अव्याकुलचलचेताः क्षितिनेता व्यं-
 शिन्नात् ॥५६॥ विदामप्यपरिच्छेद्या संमारस्य विचित्रता । जनोऽप्यं शिन्तयत्युच्चैरन्यदन्यच्च जायते ॥ ५७ ॥ सुत्वाय

छायायाति ग्रीष्ममापातुरस्तरोः । नरस्तकोटरस्थेन दृश्यते ह्य महोहिना ॥ ५८ ॥ बह्वलहो नरः शस्त्रं रिपोदारण-
 कारणम् । कदाचिदेष तेनैव देवात्तेनैव हन्यते ॥५९॥ मनोरथानुरूपं युत्फलमाप्नोति कन्नन । महाविडम्बनाजालक्षेप-
 विभ्यासकं हि तता ॥६०॥ एकान्तदुःखे लोको विरज्य मयि मुक्तये । मा धावत्विति संसारो वृत्ते सुखकृष्णानपि ॥६१॥
 या संमारसुखायासिद्धिरस्नैव नरस्य सा । मत्स्यस्य गलिकाचन्द्रनियुक्तकवलोपमा ॥६२॥ अयं जनो मनो लोलं कथं नु
 कथयत्यवः । भयमाधेषु यद्वज्रलेपेनेव नियन्धितम् ॥६३॥ अल्लोरुव्योम्नि ये लोकव्योम क्षेप्तुं क्षमा जिनाः । तदाश्रय-
 यलाचिसं कृपामि भयभायतः ॥६४॥ इति ध्यायन्त्यौ धाम स्वरितं नृपतिक्रमः । चन्द्रसेनं सुतं राज्ये न्यस्य तस्थौ व्रतो
 त्पुरः ॥ ६५ ॥ ज्ञानविज्ञानतद्भावः स्वभावकरुणाकरः सद्गुरुः केवली काले तत्र तत्पुरमासदत् ॥ ६६ ॥ तद्यार्ताया-
 दिनं दानैरानन्धोयानपालकम् । विक्रमः प्रसदस्मेरो जगामाराममुत्सुकः ॥६७॥ सोऽथ प्रदक्षिणीचक्रे गुरुं कर्मेन्धनानलम्
 चिरानुरागसंबद्धां श्रद्धां परिणयश्चि ॥६८॥ नत्वा गुरुं धराजानिर्ययायुक्तमयासनम् । भेजे रेजे च तद्याणीवृष्टिसंपात-
 यातकः ॥ ६९ ॥ अथ व्रतार्थमभ्यर्थ्य यतीशं जगतीपतिः । प्रभावनाथं तीर्थस्य जगाम नगरं पुनः ॥ ७० ॥
 धनंजयालयक्षेशकृतसाधिध्ययन्धुरः । सुरासुरश्चमत्कारकरोदारमहोत्सवः ॥७१॥ प्रभावनाभिर्भयक्षेत्रकृताभिः मुहुता-
 विधिभिः । वैधर्मिकैरपि स्तुत्यं जनयञ्जिनशासनम् ॥७२॥ पुराद्गुरुमगाद्भूपः सिद्धिलोभनरूपभाक् भेजे भवशिरःशूलं
 मूलं ज्ञानतरोर्व्रतम् ॥७३॥ त्रिभिर्विधेषुकम् ॥ नृचन्द्रे चन्द्रसेनेऽथ नत्वा नगरगामिनि । विजहार महौ राजमहर्षिर्गुरुभिः
 सद् ॥ ७४ ॥ श्रद्धाशुद्धतपाः शुद्धसिद्धान्तपठनक्रमः । बोधयित्वा धरां ज्ञानी स परं पद्मसासत् ॥ ७५ ॥ इति तत्वेन

सम्यगंगं सेव्यं चिक्रमवचतः जनो येन भवत्याशु लोकत्रयभयव्ययः ॥७६॥

इति सम्यक्त्वे चिक्रमराजकथा ॥

पापघ्नान्तभित्तस्य सम्यक्त्वस्य रवेरिव । राशिवदादशश्राद्धव्रतान्याभोगवृत्तये ॥७७॥ निरागल्बसहिंसाद्रूपीडारक्षण-
रलक्षणम् । प्रथमं तेनवहिसाह्यं श्राद्धानां स्यादणुव्रतम् ॥७८॥ सुकृताम्भोजहंसीयमहिंसेवातिनिर्मला । भवमोक्षजलक्षीर
यिवेकाय निषेव्यते ॥७९॥ मूर्खस्वर्गभोगसील्यश्रीसोपानश्रेणिशालिनी । अहिंसा नाम निःश्रेणिनिःश्रेयसगमावधिः ॥८०॥
हिंसा निरन्तरं दुःखमहिंसा तु परं सुखम् । जन्तोर्ददाल्यहो सूरचन्द्रयोरिव तद्यथा ॥८१॥

अस्ति रूपेण संपत्त्या सुकृतोपचयेन च । पुरन्दरपुराद्धन्वजयं जयपुरं पुरम् ॥ ८२ ॥ अभूद्भूपः श्रियां पात्रं तत्र
शत्रुश्रयाहयः । यद्यशःक्षीरधिर्यदुयशःशैबलाद्दभी ॥८३॥ नन्दनोऽसुरचन्द्राह्वी तस्यामृतां मत्तौ सताम् । सूरचन्द्रा-
त्रियोभिन्नानन्दं कर्तुमिदं जगत ॥८४॥ ज्येष्ठे श्रेष्ठगुणभ्रान्त्या विभ्राणः स्नेहविभ्रमम् । स तस्मै मूनवे राजा युवराजपदं
ददौ ॥८५॥ चन्द्रस्य तु महीन्द्रेण न वृत्तिरपि निर्ममे । ततः स चिन्तयामास स्वाचाम्शयनो निशि ॥८६॥ सूरौऽप्य
यिदधे राज्ञा युवराजः स्वयं मुदा । न पत्तिरप्यहं दृश्या पितुर्मोहः क्रियानद्यो ॥८७॥ परामृतस्य तद्राज्ञा स्यातुः मेऽन्न न
युज्यते । कल्मभः किं वसेगृध्रे गृध्रेऽशनापमानितः ॥८८॥ एवं विचिन्त्य निस्तन्द्रश्चन्द्रः सान्द्रपराभवः । अचलद्गलितस्नेहः
संगेहादिद्वयलक्षितः ॥८९॥ नितायेशहृत्केशः स्वदेशाल्यागरागभृत् । कुमारः सुकुमारोऽपि कृरे देशान्तरेऽविषमम् ॥९०॥
रत्नपत्तनमित्यत्र पत्तनं विद्यतेऽदसुतम् । तदुद्यानसमीपेऽस्थान्द्रः श्रान्तस्तरोस्तले १०१ ॥ शुभ्रितियेगः स्वरं श्रुत्वा ततस्त-

दनुमार्तः । विशाखाराममद्राक्षीचन्द्रः साधुं सुदर्शनम् ॥२२॥ मभागर्भानो नत्वा तत्त्वार्थदिशकं मुनिम् । तन्मुखाविति
 शुश्राव स धर्म भावयावनः ॥ ९३ ॥ सापराधा अपि पायो गेहिभिः पुण्यदेहिभिः । न हन्तव्यास्त्रसास्तावतिक पुनस्ते
 निरागसः ॥ ९४ ॥ इत्यादिदेशनां कर्णदिशानां नित्यस्य सः । प्रयत्न कर्णणामेवं स्वगिरा प्रत्यवगत ॥ ९५ ॥ मयाप-
 राधिनोऽप्युच्चैरुपरोधेऽपि च प्रयोः । जन्तयो हन्त हन्तव्या नान्यतः शौर्यैरुत्थितः ॥९६॥ इत्यालनिश्चयशब्दो नरत्वा सत्त्व-
 गुरुगुह्य । पुरे तत्रैव घाञ्जीशं जयसेनमसेवत ॥९७॥ शौचमत्यौचितीवाभ्यदाक्षिण्यादिभिरदमुतैः । निजैः सेबागुणैरेवा-
 भयद्वर्तुर्यं प्रियः ॥९८॥ निवेद्य रक्षसि प्रेमहसितलपिताधरः । लपति स्म पतिः गुह्यविवेकममुमेकदा ॥९९॥ अपी-
 न्द्रममरे धीरा धीराः क्षीराभकोर्तयः । ये सन्ति मे तृणानीव त्यदृष्टिस्तानपीक्षते ॥२०॥ क्रियाकथितनिःशेषगुणस्य तद्य-
 पौरुषम् । दृष्टिर्दिशालसौ धैर्यरसाणचनच, रिजनी ॥१॥ नक्षीरचारकोटीर वैरिशल्यं मम सन्नयत् । तूर्णमाकर्ष्य हृदयाद्बुद्ध्या-
 दपि रोपितम् ॥२॥ अन्यागमदिराकुम्भः कुम्भ इत्युग्रशुम्भनः । मन्यायवृक्षकारदी चरदीश्वर्य बलगानि ॥३॥ स्त्रीश्च
 गाश्च हरत्येष क्रूरो हन्ति यतीनपि । धमून्दो यमस्यापि दुर्गमं दुर्गमश्चति ॥४॥ तत्पदुर्ग महादुर्गबलग्नो बलपुविक्रमः ।
 एतं पविश्य तं सुप्तं मत्प्रमोदाय दारय ॥५॥ इत्यात्तयाचि शूरे गां चन्दोऽशुश्चत्सुधापयीम् । प्रारब्धतीर्थकृद्दुर्ममहाम्मा-
 गरजागराम् ॥ ६ ॥ हन्तुं जन्तुन्युद्धेयु प्रख्याप्यानं प्रभो मम । युद्धेष्वपि परित्रस्तानस्तानन्दभिराशुधान् ॥ ७ ॥ इत्य-
 स्य निश्चयं शौर्यमयं धर्ममयं च सः । हृषो मत्वा मनश्चक्रे मदसंनद्योः पदम् ॥८॥ अश्वक्षनङ्गरक्षणामग्रयं मन्त्रिणानपि
 । सर्वेश्वरं च तं चक्रे क्षमात्प्रीतः क्षमापतिः ॥९॥ पापव्यापारपारीणो रीणात्तुलचमूकलः । विवेश देशं संरम्भी स कुम्भ वरटो-

ज्यदा ॥ १० ॥ सारथीरयत्रन्त्रस्तद्यथा दधाव च । अमार्गत्वचितैः सैन्यैर्दुर्गमार्गान् क्रोधे च ॥ १ ॥ पलायमानमुन्निद्रौद्र-
 चन्द्रचमूभयात्तं क्रोधे पुरोद्वर्षसहर्षसुभटोत्करः १२ पुरतः पाश्वतः पञ्चान्मिलङ्किः स वलैरभूतावनेभः सर्वदिग्धावहंवा-
 नल इगकुलः ॥ १३ ॥ सेनासु तासु चरतो झञ्झासु करतो यथा । कथंचिज्जीवनोपायकणिकामप्यनाप्नुवन् ॥ १४ ॥ न शौर्यवहिले-
 शोऽपि मग्यस्तीति दिशश्चिव । सनिःश्याससुग्न्यस्तवृणश्चन्द्राग्रतोऽलुडत ॥ १५ ॥ प्रसन्नहृदयः स्फीतदयस्तदयमुद्यशाः ।
 हृज्जद्रोमालिमालिद्रत्कुम्भमुत्थाप्य भूषभः ॥ १६ ॥ तदादिं स्फुरदादिलमहसं बहुसंमदः । चन्द्रं दृपोऽधकं मेने पुत्रतोऽपि
 स्मृतोऽपि च ॥ १७ ॥ चन्द्राग्रभूरतुस्तु यौवराज्यश्रियापि सः । राज्याय सूरः क्रूरत्मा दधौ पितृवधे धियम् ॥ १८ ॥
 निशीथे निशिताग्रौयो दूरं यञ्जितयामिकः । उन्मार्गं सौधमाविष्टः कालादिष्टः फणीव सः ॥ १९ ॥ ततः पराद्बहुत्वं सुप्तं
 तीमिणात्रेण भूपतिम् । स जयान धनं लोभः शोभते मूलमंहसाम् ॥ २० ॥ ततश्चसन्नसौ देव्या दृष्टः संभुत्वसुतया घात्येप
 याति घात्येप यातीति प्लूकृतो रभः ॥ २१ ॥ धात्रस्तु धारपालेषु भूपालेनेत्यमपि च । कश्चायं घातक इति ज्ञातव्यो मेप
 हन्यनाम् ॥ २२ ॥ तनुनं मनुजस्यामी तं विजाय विकारिणम् । यूथात्रिनष्टं दासेरमिव देशाभिरासयत् ॥ २३ ॥ स्वर्बत्सुरगा-
 रुद्रेः स प्रमेलकमेलकैः । प्रथानपुम्भिर्भूचन्द्रः सुतं चन्द्रमथाहयत् ॥ २४ ॥ जयकेनमथापृच्छ प समायातस्तथास्थितम् ।
 पितरं प्रेक्ष्य चन्द्रोऽभूदान्पदं हर्षदुःखयोः ॥ २५ ॥ निवेद्यतं सुतं राज्ये राजा तद्भातपीडया । सूरं समस्सरो मृत्वा क्षीपी
 कापि नगेऽभयत् ॥ २६ ॥ कलङ्कपङ्क्तिः सोऽपि सूरौ जीवन्कुर्मभिः । चरन्देशान्तराण्यप बने तक्षीविदीपिनम् ॥ २७ ॥
 पलायमानस्तत्रायमंष्टः संहृतर्षोदपः । जज्जे प्राग्बैरैरस्यात्कोपिना दीर्पिनामुना ॥ २८ ॥ स मूरजीवस्तत्रैव बने यातः किरा-

तुर्थःसर्गः

॥२५२॥

गाधिस्तस्याधियो जैनस्तान्दन्तुं प्रजिघास नः ॥९६॥ तदांशु दिश जानासि यदि येन निहल्य तान् । यशो लभामहे
 संघरक्षया सुकृतानि च ॥ ९७ ॥ अथ दध्यौ घराधीशः सत्योक्तिस्तान्दिशामि चेतं । समालिङ्गति सर्वाङ्गं तन्मां
 तब्रधपातकम् ॥ ९८ ॥ यदि तान्न विशाम्याशु तदैतैरनिपांतिताः । भवन्ति मम ते संघघातपातकदायिनः ॥ ९९ ॥
 तत्किमत्र करोमीति ध्यानाहुत्पन्नधीः सुधीः । तान्भवापे भटानत्र दृष्टा दृष्टया मया न ते ॥३०॥ नद्विलोकाय युष्माकं
 युक्तं नैह विलम्बितुम् । यद्यस्ति संघस्तत्राशु गम्यतां त्रातुमातुरैः ॥१॥ तेऽपि तत्र गमिष्यन्ति यात्र तत्प्रथमं यदि ।
 ततश्च कीर्तिर्धर्मश्च भवता भवतोऽङ्गुती ॥ २ ॥ इत्युक्त्यात्तचमत्कारास्ते संघाभिमुखं ययुः । चोरास्तु गुल्माङ्गित्य
 प्रणिपत्य तमद्युचन् ॥३॥ गल्मे सन्तो बदन्तोऽत्र ज्ञातां एव त्वया वयम् । न ख्याता नृपवीरेभ्यः पिता प्राणप्रदोऽसि नः
 ॥ ४ ॥ धर्मदुग्धारणवज्रयोरत्नां पापध्वान्तरविच्छयिम् । स्तुमो धियं तव यया वयं संवन्न रक्षिताः ॥ ५ ॥ इत्युक्त्वा ते
 बलित्वाणुः प्रगे सोऽप्यचलत्पुरः । अन्वेल्य सत्परैरश्ववारैः कैश्चिदभाष्यत ॥३॥ दण्डितास्मत्पतेः क्रस्यन्गंसो राजपुरीश्वरः ।
 दृष्टः ववापीह तं हत्वा तरामो वैरवारिधिम् ॥ ७ ॥ स्वजीयिताय कः पापं बद्वलनृतमित्यथ । अहं स हंस इत्युक्त्या
 धृतास्त्रोऽसौ पुरः स्थितः ॥८॥ सस्मार च नमस्कारान् राजा धर्मे धिये दधद् । दुन्दुभिः खे च दध्वान पुष्पदृष्टिः पपात
 च ॥ ९ ॥ सत्यवादिज्जग जयेत्यानन्दविशदं वदन । सम्पद्दृक्तद्विनाध्यक्षः तस्य यक्षः पुरोऽभवत् ॥ १० ॥
 प्रीतस्त्वरसत्यवादेन धाम्मित्वदरिव्रजः । एतद्वनपतिर्यक्षस्त्यक्षारथस्त्वां वदाम्यदः ॥११॥ तीर्थे त्वदीप्सिते यात्रा यत्र
 स्यादद्य तदिनम् । तथागो जिनमानन्तुं मदिमानमलङ्कुर ॥१२॥ इत्यस्योचया विमानं तदयमाहृहवान्मुदा । स्वं चालोकन

यत्कापि नावृतम् । भूकन्यागोधनन्यासकृत्साध्ये विद्वीपतः॥४७॥जन्तुनामद्वितं यत्तत्र वाच्यं सत्यमप्यहो । सुधीभि-
र्वाकृपयञ्चैन योधनीयोऽथ पृच्छकः ॥ ४७ ॥ असत्यमपि निश्चिद्य वाच्यं धर्मद्वितं वचः । न सत्यमपि तत्साम्यमेति
पुण्यचयत्रिया ॥४८॥ ईदृक्सत्वगिरौ वक्ता यथा राजपुरीयतिः । चैभवं विभरामास हंसः संश्रूयतां तथा ॥९६॥

अत्रान्तधर्मरचनः स सत्वचचनवतः । मासगम्ये वनीरन्व्ये रत्नशृङ्गाभिधे गिरी ॥५०॥ पूर्वजैः स्थापिते चैत्ये चैत्री-
गाग्रौरमवे नृपः । चचालालपरीवारो नन्तुं श्रीकपभं जिनम् ॥५१॥ युग्मम् ॥ अर्धवर्त्मनि तं यान्तं चरस्तारतरत्वरः ।
व्यग्रो व्यङ्गयानास कश्चित्पम्बादुपागतः ॥ ५२ ॥ यात्रार्थं त्वयि निर्याते नरेश दशमेऽहनि । सीमालोऽर्जुनभूपालः
त्वत्पुरीं शत्रुरापतत् ॥ ५३ ॥ निरस्य त्रस्यतः सर्वाग्निहृत्वा विहितायुधान् । सभाण्डागारदृश्यन्व स राजगृहमग्रहीत्
॥ ५४ ॥ भगतुरं पुरं कृत्स्नमानन्याभयदानतः । स सिंहासनमासीनः सत्यः स्वाज्ञामदापयत् ॥ ५५ ॥ अन्यालय-
निलीनेन श्रीसुमन्त्रेण मन्त्रिणा । भतस्त्वयि नियुक्तोऽहं युक्तं यत्तद्विधीयताम् ॥ ५६ ॥ अथाश्रुवन्शुवः क्षेपालं
नृपं निकटा भटाः । बलामहे महेश्वास त्वत्पुरः कः स्फुरेत्परः ॥ ५७ ॥ तदात्पकम्पितं दन्तद्युतिपुल्लैरुरोऽर्कयन् ।
अजातमुष्वमालिन्यस्तनिःपापत मृपतिः ॥ ५८ ॥ संपदो विपदोऽपि स्युः पूर्वकर्मवशंबदाः । मृदा मुदं विपादं वा
तत्संपत्सिन्धु तन्वते ॥ ५९ ॥ नैदानो भाग्यलग्नाय युक्तं राध्याय घावनम् । भाग्यलभ्यं परित्यज्य जिनयात्रामहोद्यमम्
॥ ६० ॥ तथात्रामसमाप्तेनां न वळे घवलेक्षणाः । विज्रैः प्रारब्धसत्कर्मसंत्यागोऽर्थमचेष्टितम् ॥ ६१ ॥ इत्युत्वा
बाह्यामाम बाह्याहानमच्वनि । मृपतिः कम्पितकूरपातकादिचमृगयः ॥६२॥ परिवारजनेनाथ नाथंभक्तिवियोगिना ।

स्वस्वमानुपवीक्षातिभाजा राजा व्यसुच्यत ॥६३॥ यथा यथा स तैर्मुक्तो मुद भेजे तथा तथा । मुटन्ति यात्रामाण्यस्य
 भागिनोऽमी क्रमादिति ॥ ६४ ॥ अथ च्छत्रभृतैकेन युक्तो मुक्तो जनेर्दृपः । कामप्यवापदेकाकी मार्गत्रष्टो मराटवीन्द्र
 ॥६५॥ वारुचीरधरेण्याश्वशुभाभरणवीक्षणात् । मूरिलोभेन ना भिल्लाः सानन्दाः खेदयन्तु माम् ॥६६॥ उत्तरीयमिति
 च्छत्रधरस्य परिधाय सः । यात्रैरुधीर्दिशो वीक्ष्य प्राचलत्तीर्धदिशुल्लः ॥ ६७ ॥ युग्मम् ॥ अथैक. पश्यतस्तस्य
 जातवातवरत्वरः । गल्यातुरो लतापुञ्जनिङ्कुलमविशन्मृगः ॥ ६८ ॥ किरातः कथिदायानस्तमनु स्फारयन्धनुः ।
 दृश्यथातीतसारङ्गः क्षमासुजङ्गसुवाच तम् ॥ ६९ ॥ अत्र पत्रततिच्छत्रे न पश्यामि पद वने । मङ्गक्ष्यं स मृगः
 कागान्ममेश कूपया दिश ॥ ७० ॥ सत्ये ख्याते मृगबयोऽन्यथा ख्याते मृपावचः । तद्दुद्रुपा विप्रतार्योऽयमिति
 ध्यात्वावदन्तुपः ॥ ७१ ॥ भोः पृच्छसि स्वरूप मे मार्गत्रष्ट इवापतम् । न्यायोऽभ्यथादहो मूढ ब्रह्मः कागान्मृगो षद
 ॥ ७२ ॥ दृपः प्राङ् महाभाग त्वम इत्यभिधा मम । उच्चैराचष्ट मृगयुर्दिश मार्गं मृगस्य मे ॥ ७३ ॥ जगतीशो जगौ
 मित्र स्थान राजपुरी मम । भिल्लोऽभ्यधात्कुधा रेऽन्यत्पृच्छयेसेऽन्यत्प्रजल्पसि ॥ ७४ ॥ न्याजहार स राजन्पो भिन्नाह
 क्षत्रियान्वयः । अत्युच्चैरुचिषान्व्याधः किं मृगबधिरोऽसि भोः ॥ ७५ ॥ मृपोऽवददिशसि मे यन्मार्गं यामि तत्पुरम् ।
 व्याधोऽभ्यधत्त धार्धिर्यन्याधिर्यः सोऽस्तु ते चिरम् ॥ ७६ ॥ इत्युत्तवैणनिराशोऽयमगाद्व्याधो यथागतम् । ययौ
 पुण्यभराक्रान्त क्षमाक्रान्तस्तु शनैः पुनः ॥ ७७ ॥ मतिमान्यतिमायान्तमेकमग्रे निरीक्ष्य सः । नत्वा मार्गं च मुस्ता
 च पुरावत्प्राचलन्तुपः ॥ ७८ ॥ कृतान्तरयेव दृश्यातौ ततः कोर्षारुणौ पुरः । एव्य भिल्लाशुभौ भीमशृङ्कुटी भूपमृचतुः

॥ ७९ ॥ निरातप्लीपतिः शूरशौर्यबुद्धयाथ निःश्वतः । दूरादस्मिन्वर्ने मुण्डं पापण्डिनमलोकत ॥ ८० ॥ जानन्नशकुनं
 तं स तदधायो गतायुधौ । आयां प्रेष्यो द्रुतं प्रेषीदृष्टः क्वापि स कथ्यताम् ॥ ८१ ॥ दृष्यो राजा मयि व्याजवाचि वा
 मौनभाजि वा । सरथेन पथा यान्तौ कृतान्तौ तन्मुनेरिमौ ॥ ८२ ॥ संपत्यसत्यमप्युक्तं सत्यादप्युरुणुणयकृत् । इति
 शब्दच्छलान्तरयमत्यमयमभ्यधात् ॥ ८३ ॥ वामेन याति दुःखान्वजुपासककुनाय सः । लभ्यो युधाभ्यां न पथा
 तयादसुतगतिर्यतिः ॥ ८४ ॥ मार्गे तद्वचसा तस्मिस्तौ सुधा पर्यथावताम् । असद्वगुरूपदेशेन संगमस्येव वर्त्मनि ॥ ८५ ॥
 तादृशार्गमृतसैरकवधिष्णुसुहृत्तद्रुमः । यशःप्रमूनेः सुरभिस्तथैवं पथि सोऽचलत् ॥ ८६ ॥ प्रमूनपातसुरभीभूतभूतल-
 मण्डलम् । शयनाय निशारम्मे सारं भेजे स भूरुहम् ॥ ८७ ॥ तृतीयेऽह्नि पतिग्यामः संघे तस्मिन्यनाम्बुधौ । दारिद्र्य-
 भागमुन्मुच्य तरिण्यामो धनोर्मिषु ॥ ८८ ॥ प्राकृपात एव हन्तव्या हन्त केचिज्जनाः पुनः । भीचडयन्नस्वति यथा घाता
 तुच्छपरिच्छेदः ॥ ८९ ॥ इत्यदरे लतागुल्मे यद्वनां यलशालिनाम् । वचः कर्णचरीकृत्य श्रुत्वा सोऽचिन्तयन्मृपः
 ॥ ९० ॥ त्रिभिरिन्द्रोपकम् ॥ केचिन्मलिन्मुचाः काममिह विश्राममागताः । साधुसंघातघाताय दुर्जने दुर्गुणा इव
 ॥ ९१ ॥ दूरादेभिः स्फुट लुण्ठ्यः संघो धर्मकृचिः क्वचित् । एकाकिना मया शस्यः केनोपायेन रक्षितुम् ॥ ९२ ॥
 इति भिन्तामसौ कुर्बधिद्रया दूरितस्तदा । दीपदीप्तदिशोऽपश्यद्वीरान्कानप्युदायुधान् ॥ ९३ ॥ कोऽप्यसौ तस्कारणुमानि-
 म्बुस्थाप्य द्रुगा स तैः । मूर्त्तगालोकान्महात्मायं कोऽपीत्युद्गाव्य भाषितः ॥ ९४ ॥ बीराः केचिन्कविदृष्टा बद्धन्तो वा
 प्रा टि हेरिकेणोठ पथि संगजिघांसवः ॥ ९५ ॥ पौजर्नैर्दंडाभिः स्थानाहितोऽस्ति खीपते परम ॥

गाधिस्तस्याधिगो जैनस्तान्दन्तुं प्रजिघाय नः ॥९६॥ तदाशु दिश जानासि यदि येन निहृत्य तान् । यशो लभामहे
 मंघरश्रगा सुकृनानि च ॥ ९७ ॥ अथ दध्यौ घराधीशः सत्योक्तिस्तान्द्रियाणि चेत । समालिङ्गति मवांश्च तन्मां
 तक्षयपातकम् ॥ ९८ ॥ यदि ताश्च दिशाम्याशु तदेतैरनिपातितः । अर्चन्ति मम ते संवधातपातकदायिनः ॥ ९९ ॥
 तत्किमत्र करोमीति ध्यानाद्गुणचयीः सुधीः । तान्वभाषे भठानत्र दृष्ट्वा दृष्ट्वा मया न ते ॥३०॥मण्डिलोकाय युज्माकं
 युक्तं नेह विलम्बितुम् । यत्रास्ति संनस्तत्राशु मम्यमां चतुर्नातुरैः ॥१॥ तेऽपि तत्र ममिष्यन्ति याथ तदग्रमं यदि ।
 ततश्च कीर्तिर्भ्रमश्च भवता भवतोऽद्भुतो ॥ २ ॥ इत्युक्त्याचयमत्कारास्ते संवाभिसुखं ययुः । बोरास्तु गुण्माङ्गित्य
 प्रणिपत्य तमब्रुवन् ॥३॥ग्रहमे सन्तो वदन्तोऽग्र ज्ञाता एव त्वया वयम् । न रुपाता दृक्वीरैभ्यः यिना प्राणप्रदोऽस्ति नः
 ॥ ४ ॥ धर्मदुग्धार्णवज्योत्सनां पापघ्नान्तरविच्छविम् । स्तुमो धियं तव यया वयं संवञ्च रक्षिताः ॥ ५ ॥ इत्युक्त्वा ते
 बलित्वाशुः प्रगे सोऽप्यचलत्पुरः । अन्येषु सत्वरैरश्ववारैः कैखिदभाप्यता ॥६॥इण्डियास्मत्पतेन्नस्वग्नंसी राजपुरीश्वरः ।
 दृष्टः कयापीदं तं हत्वा तराधो वैरवारिणिम् ॥ ७ ॥ स्वजीविताय कः गापं बदलन्वृत्तमित्यथ । अहं स हंस इत्युक्तया
 धुतास्त्रोऽस्ती पुरः श्रितः ॥८॥ सस्मार च नमस्कारान् राजा धर्मे धियं दधद् । कुम्भुभिः खे च दृश्वान् गुण्पट्टिः पपात
 च ॥ ९ ॥ सत्यधाविज्वय जयेत्यानन्दविशदं वदन् । सम्यग्दत्तदनाध्यक्षः तस्य यक्षः पुरोऽभवत् ॥ १० ॥
 प्रीतस्त्वत्सत्यवादेन त्राम्भितत्त्वदरित्रजः । एतन्नपतिर्यक्षस्यशाङ्गस्त्वां वदाम्यदः ॥११॥ तीर्थे त्वदीप्सिते यात्रां यत्र
 म्यावद्य तपिन्म् । तथात्रो जितमानन्तुं मञ्जिमानमलंकुन ॥१२॥ इत्यस्योक्तेया विमानं तदयमारुढवान्मुदा । स्वं चालोकत

तत्कालं दिव्यमण्डनमण्डितम् ॥१३॥ दिव्यगायनचर्गेण गीयमानयशोगुणः । गुह्यकार्थासनासीनः स जैनं धाम तद्ययौ
 ॥ १४ ॥ दिव्यदुःखसुखैर्दिव्यगन्धद्रव्यरसैरसौ । दिव्यप्रेक्षणकैश्चान्न जिनयात्रां समासवान् ॥१५॥ स्वस्थाने च गतः
 शत्रुं यक्षपदं विमुच्य सः । पुरीं प्रमोदयामास नृपासनगतो नृपः ॥१६॥ भोगैरभृतलप्राप्यैः प्रीणनीयोऽयमन्वहम् ।
 अन्तरापनिकायश्च रक्ष्योऽस्मिन्पुण्यकारिणि ॥१७॥ इत्युक्त्वा प्रीतिचतुरश्रतुरः सुरकिंकरान् । यक्षः श्रीहंसमापृच्छथ ह्यौ
 गयौ द्युतिदोसदिक् ॥१८॥ युग्मम् ॥ अहो सख्योक्तिमाहात्म्यमिहापि प्राप यन्मुदम् । परलोके तु स स्वर्गसंपदं हंसभूपतिः
 ॥१९॥ मृपायादविपाटोपकेशलोपसुधारसे । मत्यवादे रता नित्यं भवन्तस्तद्भवन्तु भोः ॥२०॥

इति मृपायादविचारे हंसवृषकथा.

अस्तेयममृपायादादपादपञ्चाययत्पुनः । क्लेशनाशाय सेवध्वमध्वगा भववर्त्मनः ॥२१॥ आहितं स्थापितं नष्टं विस्मृतं
 पतितं स्थितम् । नाददीतास्यकीयं स्वमित्यस्तेयमणुव्रतम् ॥ २२ ॥ अस्तेयव्रतदुग्धाग्निमध्यस्थानकृतां सताम् । न
 स्यान्नवदृग्वालाकलापस्तापहेतवे ॥ २३ ॥ अदत्तादानविरतिव्रतनिश्चयनिश्चलः । लक्ष्मीपुत्र इवाप्नोति सर्वः सर्व-
 मनिन्तितम् ॥ २४ ॥

तथांश्चित्तगारंभयमिथर्मोमिनिर्मलम् । श्रीहस्तिपुरमस्ति श्रीनिरस्वान्यपुरं पुरम् ॥२५॥ तस्मिन्दारदारिद्र्यमुद्रासर्व-
 श्वरोऽभयत् । सुधर्म इति सुधर्मसैरुनणिको वणिक् २६ कैश्चिद्वराटकैः किञ्चित्क्रीत्वा विक्रीय भान्वहम् । कांश्चिद्वराट्कौ-
 षोमेऽङ्गणकालं निनाप सः ॥२७॥ सधर्मचारिणी तस्य धन्यालया धर्मचारिणी । अमृत्कार्योन्वये विश्वाधिपश्चितावृषतिर्नी

॥ ३८ ॥ पत्रे पत्रे स्फुरन्तीभिः चिन्त्रिचिन्त्राभिर्विभूतिभिः । चार्वरीभिः कूर्तेर्गीतवृत्तबाणैः प्रमत्तया ॥२९॥ रत्नान्जमप्यव-
 तिन्या दुग्न्मायायधिरूपया । अगण्यपुण्यसंप्राप्यसर्वशुद्धारसारया ॥ ३० ॥ श्रीदेव्या जिनमर्कन्त्या ह्यं पद्महृदं हृदम् ।
 स्वप्नेऽप्यग्नयत्रिशान्ते सा नृत्यद्वंसामलौकिकम् ॥३१॥ त्रिभिर्विशेषकम् स्वप्नं प्रेक्ष्य प्रमोदेन यान्भेजे गुलकारकुरान् ।
 तेरेवात्रीकृतादीपं प्रयुद्धाग्न्यतिप्रयं प्रति ॥३२॥ सोऽपि व्याख्यतिप्रदे पुत्रः श्रेयाःश्रीमान्महागुणः । स्वच्छाशयो जिनाधी-
 शभक्तस्तव भयिष्यति ॥३३॥ शीताय धन्यमन्यासौ धन्याहृदयानमानसा । दूरचिद्राणनिद्रा तं निवाशेषमवाहयत् ॥३४॥
 तस्मिन्नहि विनिर्हृत्य कर्म लाभान्तरायिकम् । क्रियत्रिक्रयतो लाभं स लेभे द्विगुणं वणिक् ॥३५॥ इति व्यवहृतिश्रीहा-
 वर्धमानधनः क्रमात् । सुधर्मः सुखलेशानां प्रथमातिथितां गतः ॥ ३६ ॥ धन्यायास्तनुकान्त्यैव गर्भोऽथ बुबुधे शुभः ।
 शारदाभोदलेवाया गर्भस्थ इव भानुमान् ॥३७॥ सीमन्तोन्नयने धितचिन्तातः सोऽन्यदा वणिक् । पादाङ्गुष्ठेन गेहान्त-
 र्विलक्षो न्यलित्वाऽमटीम् ॥ ३८ ॥ तद्गुह्येनखातायां स च क्षमायां व्यदोकयत् । कान्त्कल्याणमाणिक्यमण्डलैर । विल-
 विलम् ॥३९॥ विस्मयानन्दसंदर्भो मणिरुन्ममयं वणिक् । अगारं कारयामास वासवावासवस्ततः ॥४०॥ रूपलास्ये-
 ऽप्सरस्तुल्यो दारुणे विनयवामनः । तस्य सन्ननि दासीनां संघःसंघटितस्ततः ॥४१॥ तस्मिन्दातरि दातव्यमणिचारुत्व-
 दर्शनात् । दातारोऽप्यर्थितां जग्मुः सीमन्तोन्नयनोत्सवे ॥४२॥ कृपं जलेष्विव विलं स्वर्णरत्नगणेषु तत् । कृत्यमाणेषुऽपि
 वणिक् पूर्णमेव न्यरूपयत् ॥४३॥ तद्भूतिसुदिता चिन्तासमकालासदोहदा । सुसुहृतेऽरसुतं धन्या सुखेन सुपुत्रे सुतम्
 ॥४४॥ दानाधिक्येन गीतादिचारुत्वेन च स व्यधात् । सुतजन्मोत्सवे श्रेष्ठी विस्मयं शुभदासपि ॥ ४५ ॥ लक्ष्मीपुत्र-

मिथालोभ्य तं मुतं कान्तिभिः पिता । महेन महता लक्ष्मीपुञ्जनामानमातनोत् ॥ ४६ ॥ कालकालोचिते भविरचिन्त्योपस्थि-
 तैः शिशुः । अजातचिन्तादुःखोऽयं कामवैधेयता ॥ ४७ ॥ अस्थान् लेशकणमप्यरोदीन्न कदाप्यसौ । निलानन्दस्मितमुलः
 पित्रोः सुपरुतोऽभवत् ॥ ४८ ॥ क्लृप्ता । प्रतिदिने गृह्णन्कुतोऽप्युलसिताः सिताः । रुचिस्तोमतनुः सोम इवावर्धत हविप्रयः
 ॥ ४९ ॥ तत्तदिकरमद्रश्रीकलागुणगणोदयैः । कन्यास्तमागमन्नद्यौ विगृभ्योऽष्टभ्यः स्वयंवराः ॥ ५० ॥
 निग्यं रत्नालये लीनो दर्शनस्पर्शनछिपोः । नायुध्यत स्थल्पं स तमिच्छतपनस्त्विपोः ॥ ५१ ॥ यद्यत्प्रीतिकरं
 मयं स तत्तदुपशुक्तवान् । यद्यदुःखकरं तत्तदुयुधे सत्तयापि न ॥ ५२ ॥ प्रियाभिरेव संवृत्तानुत्तरीतादिसंमदः ।
 कालं यान्तं स नायोधि पञ्चोत्तरसुरो यथा ॥ ५३ ॥ अचिन्तिताः कुतो भोगाः स्युर्ममेति कदाप्यसौ ।
 अद्रे प्रसुप्तः सान्तानां सुग्री घायदचिन्तयत् ॥ ५४ ॥ तावद्विव्यतनुदिव्यचीराभरणभासुरः । कश्चित्तुमानपुरः स्पष्टीभूय
 बद्धात्तलिर्जनी ॥ ५५ ॥ युग्मम् ॥ घन्याकुशिसरोद्धंस गृहं सर्वश्रियां बृहत् । विद्यते विपदां दूरं मणिपुरं महापुरम् ॥ ५६ ॥
 तत्रामीत्सार्थपः पुण्यधरो गुणधराभिधः । सोऽन्यदा विशदाल्यस्य मुनेः पार्श्वं बनेऽगमत् ॥ ५७ ॥ जन्तोः स्याद्दुःखदं
 द्रव्यहरणं मरणादपि । अथ तु कृतिभिः कार्यं चीर्यचर्याविमोचनम् ॥ ५८ ॥ एवमाकर्ण्य पुण्यात्मा स विद्याधरसंसदि । अद-
 नादानविगतिं व्यग्रासन्न तदा मुदा ॥ ५९ ॥ पुरं प्रासः कदाप्येप विशेषयन्नकादृक्षया । देशान्तराय कस्मैचिद्भूरिमाण्डभरो-
 ऽष्वत् ॥ ६० ॥ स्वदेगान्ते महाद्व्यगामस्मिन्सार्थे विशाल्य । अन्वारुढः क्वचित्प्रीढपददण्डे ब्रजपुरः ॥ ६१ ॥ दृष्ट्वासौ
 पतितं स्वर्णन्त्रमृन्त्यां मणिस्त्रजम् । वनभद्रमयात्तर्यां न सुदुर्दृष्टिमप्यदात् ॥ ६२ ॥ युग्मम् ॥ किं सार्थो याति दूरे गच्छ-

यते तुमुलोऽपि न । इत्यसौ जातहृदाहस्ततो वाहमवाहयत् ॥६३॥ मार्गे हरिबुरोत्खाते स्वर्णपूर्णं स भूतले । ताम्रकुम्भं
निभाल्याशु व्रतभद्रमयाययौ ॥६४॥ सहस्राश्वे मृते प्रापभीरुः सोऽचिन्तयत्तदा । मम बाहयतो वाहः प्रमीतोऽयं हतोऽ-
स्मि हा ॥६५॥ य एनं जीवयत्यश्वं ददे तस्मै निजं धनम् । इति ध्यायंश्चालांघ्रिचारेणैव त्वराभरात् ॥६६॥ तृपातुर-
स्तरौ यद्वा बीक्ष्य वारिभृतां दृतिम् । कस्येयं दृतिरित्युक्चकार मुहुर्मुहुः ॥६७॥ दूरे गतस्य वैद्यस्य विभोर्बोक्षितुमौपयम् ।
नैवाहं ज्ञापयिष्यामि पिब तथिर्मलं जलम् ॥ ६८ ॥ इत्यसौ शालिगालाग्रपञ्जरस्थशुभाननात् । आकर्ण्य कर्णौ
पाणिभ्यां प्रच्छाद्य शुक्रमभ्यधात् ॥ ६९ ॥ युग्मम् ॥ तृष्णा गृह्णातु मे प्राणांस्तेनादत्तं पुनः पयः । न पियामि
महापापमदत्तादानमुच्यते ॥७०॥ शालाग्राहृपसहस्रं शुक्ररूपं सपञ्जरम् । उत्तीर्याञ्चिरः सोऽपि नरः स्थित्वा मुदाबद्धत्
॥ ७१ ॥ वैताढधे चिगुलापुयी सूर्याख्यः खेचरोऽस्म्यहम् । त्वत्पुरे विशदं तातं मुनिं नन्दुं वनेऽगमम् ॥ ७२ ॥ ममा-
संख्यघनस्यापि परद्रव्ये हृते सुखम् । अतो मामयमुदिश्यादिदेशस्त्रियवर्णनाम् ॥७३॥ अदत्तादानविरतित्तया चक्रे तु
तापुरः । चिरं चिन्तितवानस्मि तदा सस्मयचिस्मयः ॥ ७४ ॥ दूरं देशं विशान्त्येते सार्थपाः श्रीलघार्थिनः । तत्किं दृष्ट
सुखेनान्यद्रव्यं नैव हरन्त्यमी ॥ ७५ ॥ तदवश्यं करिष्येऽस्य सार्थपस्य परीक्षणम् अदृश्येन नया प्रापि प्रस्तावस्त्वव्य
पश्यता ॥ ७६ ॥ नृरतन रत्नमालां ते निर्धिं चाहमदर्शयाम् । न जितस्त्वं तु लोभेन वस्तुनां महतामपि ॥ ७७ ॥ कृत्वा
चाहं, मृतं पादगत्या तृष्णातुरस्य ते । मयाग्भो दर्शितं शीतं कीरप्रेरणयान्वितम् ॥७८॥ कार्ये वर्यतमे प्रौढे प्राणरक्षण-
लक्षणे । लोभेन न पराभूतस्त्वमल्पस्यापि वस्तुनः ॥७९॥ तमित्युक्त्वा निजान्सूर्यः खेचरानयमाहयत् । तत्रासीरनदृश्या-

स्ते गन्धुः प्रकटाः पुरः॥८०॥गभिः सूर्यः समानीय मणिमालां निधिं ह्यम् । अन्यच्च प्रचुरं द्रव्यं सार्थपस्य पुरोऽमुचत्
 ॥८१॥ मधनश्वं तथा सार्थे सार्थेशचिरहादिते । स निनाय जनप्रीतिकरं गुणधरं क्षणात् ॥८३॥ किमेतद्धनमित्युक्तः
 सार्थपेनाथ सोऽयदत् । किञ्चिन्मदीयं किञ्चिच्च कौतुकाज्जनतो हृतम् ॥ ८३ ॥ चौर्यं तातस्यं राजपेथैर्विमुक्तं न यन्मया ।
 तत्ररत्नानाम्लोकिन सयमेयाद्य तत्यजे॥८४॥इत्थं त्वं मे गुरुस्तत्तेऽर्चयामेतद्धनं कृतम् । इति जल्पपरं विद्याधरं गुणधरो-
 ऽग्रयत् ॥८५॥ धनं यस्य हतं यत्रात्तास्मै देहि तमश्चिद्रे । इत्युक्तस्तत्राथा वाक्यं सूर्यशक्ते स्वसेवकैः ॥८६॥ गृह्णाणेदं
 यनं मे त्यमिति जल्पंश्च खेचरः । अभाणि सार्थपेन स्वं सुत्वा सर्वस्वमग्रतः॥८७॥स्त्रीकुल त्वमिदं वित्तं यन्मयेति प्रति-
 श्रुतम् । यो मेऽश्वं जीययत्येनं तस्मै सर्वं ददे धनम् ॥ ८८ ॥ किञ्च पात्रं न दानार्हमहं तत्ते धनं ध्रुयम् । न गृह्णामीति
 जल्पन्तं सार्थपं खेचरो जगौ॥८९॥त्रिभिविशेषरुम्॥ अहं त्वदुपदेशस्य नेहावृण्यं भवे भजे । तत्स्वमायाकृते कार्ये कथं
 गृह्णामि ते धनम् ॥९०॥ मद्रूनं त्वं न गृह्णसि नाददेऽहं तु ते धनम् । ततः सार्थेश कः स्वामी श्रियामासां भविष्यति
 ॥९१॥ सोऽप्याह धर्म एवैकः प्रमुञ्चिस्तुयनश्रियाम् । यस्मै यस्मै प्रदत्ते स तस्य तस्य भवन्ति ताः ॥९२॥ तदेहि यावः
 सर्वत्र धर्मं सर्वशदश्चिते । विश्वस्यामिनि विन्यस्य कृतार्था कुर्वहे श्रियम्॥९३॥वचस्यद्रीकृते तेन खेचरेण प्रमोदिना ।
 ददतुमुदितो वित्तं सप्तशेन्यामुभौ शुभौ॥९४॥ततो गुणधरः क्षिप्त्वा भवं धर्मः सुखादसौ । लक्ष्मीपुञ्ज प्रभापुञ्ज पुण्यपुञ्जो
 भवान्मूत् ॥९५॥ तच्छिक्षयेय मृगोऽपि लक्ष्मस्तयो धनं ददत् । पूर्णायुः पुण्यमानेन जातोऽस्मि व्यन्तराधियः ॥९६॥
 त्वद्भाग्यदेवतागकिनुन्नो गर्भात्प्रभृत्वपि । अपूर्यं रयात्तेऽहं कालकालोचितं दितम् ॥९७॥

इति व्यन्तरचागन्ते मूर्च्छामाप्य प्रबोधभाक् । संजातजातिस्मरणो लक्ष्मीपुञ्जः पदं सुदाम् ॥२८॥ विशुद्धं धर्ममाराध्य
लक्ष्वा देवत्वमच्युते । स्तुत्यं वितत्य मर्त्यत्वं श्रेयःश्रियमश्चिथ्रियंवत् ॥ २९ ॥ युग्मम् ॥ इत्याप्तसर्वलक्ष्मीकलधमीपुञ्ज-
निदर्शनात् । जनेन भाव्यमस्तेष्ववतशस्तेन सर्ववा ॥३०॥

इत्यवसांदांनव्रतपिचारे लक्ष्मीपुञ्जरूपा ॥

अस्तेष्ववतदीपस्य प्रकाशोह्यासवत्युनः । सुक्तिर्दत्तमनि पान्थानां सतां ब्रह्मव्रतं मतम् ॥ १ ॥ संतोषः स्वेषु वारेषु
त्यागो वा परयोपिताम् । प्रथयन्ति गृहस्थानां चतुर्थं तदणुव्रतम् ॥ २ ॥ येऽन्यदारपरीहारव्रतनीव्रतयोद्दयुराः ।
अपान्मोहादयो दोषा न तेषु ददते पदम् ॥ ३ ॥ अद्यो ब्रह्मव्रतं मुक्तैः सन्मुखीकारकारणम् । गीयते नागिलस्यैव
विपदानुपदाहकृत् ॥४॥

तथाहि-भोजनूजानिमुजाहिपरिरक्षितम् । निधानमिव धर्मस्य पुरमस्ति महापुरम् ॥५॥ जिनेन्द्रसेचाहेवाकविवेक-
विकसन्मनाः । तस्मिन्विस्मयकृल्लक्ष्मीलक्ष्मणोऽस्ति महावणिक् ॥६॥ अभूदभूषितशुभाप्यहंभक्तिविभूषिता । विवेकिनी
विनीता च तस्य नन्देति नन्दिनी ॥७॥ सतीशतशिरोमाल्यमियं बाल्यविलङ्घिनी । वरावलोकिनं तातं निरातङ्कतयावदत्
॥ ८ ॥ निरञ्जनं दशोन्मुक्तं निःशेहृद्यमन्वहम् । धत्ते विकल्पं दीपं यः परिणेत्य ममास्तु सः ॥ ९ ॥ इति तस्या
श्रयः श्रेष्ठी चरेज्वनुदिनं दिशन् । अस्याः काभिग्रहः पूर्य इत्यार्तश्चिन्तयाजनि ॥ १० ॥ नागिलः कान्तकायस्तु कितवो
लङ्घनेर्धनेः तुष्टं यक्षं विरूपाक्षं वनेऽऽगार्थयताग्रहात् ॥११॥ नन्दयोक्तो यथा दीपस्त्वं तथा भव मद्गृहे । इति यक्षेण

दशैश्वर्यं न गयो श्रेष्ठिनोऽन्तिके ॥१२॥ कित्वाय दरिद्राय नन्दिनीं स्वां ददामि मे । अभिग्रहमहं तस्या हन्त पूरयितुं क्षमः ॥१३॥ यादृक्तादृग्भव त्वं भोः पूरिताभिग्रहो यदि । तत्रे ददाम्यहं पुत्रीं गद्रामिव पयोधये ॥१४॥ तर्हि मद्गृह्णाम्यल दीपस्तादृग्विद्योपयताम् । इत्युक्ते तेन स श्रेष्ठी सकुटुम्बस्तथाकरोत् ॥१५॥ दारिद्र्योपट्टेऽप्यस्य गृहे तादृशमेव सः । दीपं पश्यन्स्तोडाहसोत्साहः प्राप संमदम् ॥१६॥ तादृग्दीपसमालोककौतुकोत्तानलोचनः जनोऽजनिष्ट नग्दा तु निरानन्दाभवत्तदा ॥१७॥ विभवैर्भवनं तस्य विभूज्याथ चणिग्घरः । उरस्योत्संगितपुरः पुत्रीं तेन व्यवाहयत् ॥१८॥ परिणीयापि तां तन्धीं विधेकासृतदीर्घिकाम् । घृतान्यवर्तत न स व्यसनं कस्य सुखजम् ॥ १९ ॥ अहारयदयं वित्तं घृतकारो यथा यथा । अपूरयत स श्रेष्ठी पुत्रीप्रेम्णा तथा तथा ॥२०॥ हारयित्वापि वित्तानि रंत्वापि बहिरङ्गनाः । गृहं प्राप्तः स मानन्दं नन्दया पर्यचर्यत ॥ २१ ॥ अचिन्तयदिदं वैप नाहमस्या भुवं प्रियः । यदिदयमपराधेऽपि मयि रोषं तनोति न ॥२२॥ सोन्यदा हारितत्रस्तः कित्वायैवो बनेऽविशत् । दृष्ट्वात्र ज्ञानिनं साधुं पप्रच्छ रचितांजलिः ॥२३॥ किं मा शुभरत्नान्यापि घचे चिने न मां प्रिया । इति शृष्टेऽस्य योगत्वं ज्ञात्वा ज्ञानी मुनिर्जगौ ॥२४॥ सा विवेकवती कान्तमपीच्छन्ती प्रियेकृन्म । विवेकं तत्तृणं व्याख्याचादृग्दीपापदेशतः ॥२५॥ निगद्यतेऽन्नं माया न्यतरचस्थितिर्दशा । स्नेहलपयः प्रेममद्रः कम्पः सम्यक्प्रवण्डनम् ॥२६॥ तैर्विमुक्तं विवेकं यो घचेऽस्तु स पतिर्मम । इति दीपच्छलादाव्यत्यृष्टा नार्थं तु केनचित् ॥ २७ ॥ निरंजनं दशोन्मुक्तमस्नेहव्ययमन्वहम् । विकम्पं दीपमेव त्वं कृतवानद्भुतं गृहे ॥ २८ ॥ तादृशं यीश्वर सा दीपं सती भग्नोत्तरा सती । हिया मौनयती व्यूहे भवताप्यविवेकिना ॥२९॥ सतीति परिणेतुस्ते वृष्टि

स्थाने न दृश्यति । अचिवेकीति सा चित्ते न घत्ते त्वां चिवेकिनी ॥३०॥ साध्वादिष्टं चिवेकं स स्वीचक्रेऽथ चिशेषनः ।
 व्रत्तं स्वदारसंतोषं जगृहे स्नेह्युष्टिंद्रम् ॥३१॥ सुदा गत्वा गृहे स्नात्वा पूजयित्वा । जिनाधियम् । दत्त्वा दानं सुपात्रेभ्यो
 बुभुजेऽसौ यथाविधि ॥३२॥ चिवेकिनमिवालोक्ष्य सुदा कान्तमयावदत् । नन्दा मन्दाकिनीनीरशुचिना वचनेन तम्
 ॥३३॥ जिनेन्दुसेवया शीलसलिलव्यक्तशिक्षया । अद्य मे फलितं नाथ पद्दष्टोऽसि चिवेकवान् ॥३४॥ नागिलोऽपि
 जगौ तन्पि यन्मुणया व्यसनं मया । चिवेकः स्वीकृतस्तत्र शुर्वादेशोऽस्ति कारणम् ॥३५॥ ततः प्रभृति सद्भर्मशीलप्रेन-
 शुणैर्द्वन्द्वम् । त्रिधा स्यूते तयोश्चित्ते भेजतुर्धृशमेरुताम् ॥३६॥ अनन्यरूपयोर्धर्मध्यानाधीनधियोस्तयोः । आधिमुक्तहृदो
 कामं कायकान्तिरवर्धत ॥३७॥

.. कदाचिद्दुस्सवाकृष्टा नन्दा पितृगृहे ययौ । सुप्तः कुट्टिमकोद्वग्ने नागिलश्चन्द्रदराहक् ॥३८॥ व्योम्नि चियाधरी कापि
 यान्ती वियचियोगिनी । तद्रूपमोहतः कामरोहतः प्राप्य तं जगौ ॥ ३९ ॥ कामानलशिगानसा प्रासास्मिं शरणं तव ।
 स्यामिं ह्यवश्यापयोधे मां मज्जय मुजोर्मियु ॥४०॥ प्रियास्मि हंसराजस्य चिवाधरशिरोमणेः । ततश्चित्तं त्यगाकर्पिं गीतेनेव
 कदिरयतः ॥ ४१ ॥ चण्डस्य खेचरपतेः सुता लीलाचतीलहम् । त्ययाहता भविष्यामि सत्पं लीलाचती पुनः ॥ ४२ ॥
 नाद्वीकरोपि चेतन्मां नृत्युरद्वीकरिष्यति । तद्भविष्यति धर्मज्ञ किं न स्त्रीघातपातकी ॥४३॥ राहस्यं वेद्यं चियानां कामि-
 तुथ पितुश्च तत् । तौ जित्वा तेन तत्स्वाम्यं तव दास्यामि मां भज ॥४४॥ मान्यथा मद्भयः कार्पीरित्युचयासौ कुरद्भुक् ।
 कम्पमाना क्रमौ तस्य मूर्ध्नां स्पण्डुमघाचत ॥४५॥ मा भूत्परस्त्रीस्पर्शोऽपि ममेत्याशु स नागिलः । ततश्चकप्यं चरणौ

दक्षयानान्निवाग्निना ॥४६॥ श्रुद्राथ व्योम्नि तसायोगोलं लोलं चिह्न सा । भज मामन्यथानेन भस्मयामीत्युवाच तम् ॥ ४७ ॥ अटुग्यतो लोभयागयात्रीतिस्थानादविभ्यतः । सूक्तारी स ज्वलन्गोलस्तस्याथो मौलयेऽपतत् ॥ ४८ ॥ दग्धो दग्धोऽयमित्यन्तर्यापन्त्वां लेचरस्त्रियाम् । स सस्मार नमस्कारं विलीनश्च विपद्भयः ॥४९॥ अथ प्रापदृष्टयत्वं व्रपाटो-
 पेन लेचरी । नागिलोऽभून्नमस्कारप्रभायोत्पुलकः पुनः ॥४५॥ न रतिः पितृगेहेऽपि त्वां विनेत्यादिवादिनी । चेदिको-
 द्धादितबारा तदा नन्दा तमाययौ ॥५१॥ आकारेण गिरा गत्या तां नन्दां स विदन्नपि । लेचरीविप्लवाशङ्की संकीर्णस्थो-
 ऽवदसतः ॥५२॥ अरविन्दाक्षि नन्दासि यदि तूर्णं तदेहि माम् । अन्यासि यदि तद्धर्मः स्वाम्यस्तु स्वलनं तव ॥५३॥
 ततः स्थितस्वरूपैव लेचरी सा स्वलद्गतिः । तद्दृष्टविस्मयस्तब्धमूर्तिरेवाग्रतः स्थिता ॥५४॥ स तत्तत्कपटं वीक्ष्य कपटा-
 न्तरशाङ्कितः । कृगलोचः स्वय भजे शीलमद्रमयाद्वतम् ॥५५॥ इत्तं शासनदेव्याथ यतिवेषं स धारयन् । तत्प्रदीपपुरो-
 भागमागत्पेदममायत ॥५६॥ आराध्य नन्दालोभेन नीतोऽस्यद्भुतदीपताम्र । अयि यक्ष विरूपाक्ष कृतकृत्योऽस्मि गन्प-
 ताम् ॥५७॥ दीपतोऽप्यथ भाषाभूत्सेव्यो यावद्भवं भवान् । रवेरिव न मे भाभिः स्पर्शदोषः प्रभो भवेत् ॥५८॥ अथ
 तारुमहाशीलप्रीतया स्फीतविरागा । विद्याययां प्रतिपद् क्रियमाणप्रभावनः ॥५९॥ तथाविधकथाबोधवर्धमानममोदया ।
 ब्रह्मप्यानगलत्यापकन्दया नन्दयान्वितः ॥६०॥ भान्दयेऽप्यविभ्रष्टभासा दीपेन भासुरः । सास्त्र्यमेष लोकेनालोक्यमानो
 पुरुषयो ॥ ६१ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ व्रतं नन्दयुतः प्राप्य विधिवद्गुरुसंगतः । विजहार महाश्यागामग्रामपुरादिषु
 ॥६२॥ निशास्त्रपि प्रदीपस्य तस्योयोते ततः पठन् । शातज्ञातव्यपुरोऽथमल्पैरेव विनैरमृत ॥६३॥ बद्धायुः संयमात्पुत्रै

चतुर्थःसर्गः

॥२६६॥

मृत्वासी स्नेहवांस्तथा । हरिवर्षे युगलतां ययौ कल्पतरोस्त्रले ॥६४॥ तद्द्वयं भाग्यशेषेण मुक्त्वा भोगोत्सवं दिवः । क्षेत्रे
महाविदेहाख्ये मर्त्योभूयाप निर्दृतिम् ॥ ६५ ॥ अतो नागिलनन्दावदानन्दद्वैततत्परैः । धार्यं तुर्यव्रतं दक्षधर्मवृक्ष-
कवर्षणम् ॥ ६६ ॥

इति चतुर्थव्रतविचारे नागिलकथा ॥

ईदृक्चतुर्व्रतीरूपनिरूपणसुवर्षणम् । पञ्चमं तु व्रतं धीराः कलयन्त्वचतिनिर्मलम् ॥६७॥ असंनोपाविदोषाहिमोहहाला-
हलानृतम् । परिग्रहस्य मानं यत् तत्पञ्चममणुव्रतम् ॥६८॥ क्रूरतमसंघतिवचकित्तस्य मनीषिणः । मुक्तिसीमन्तिनीमेल
संकेतस्थानलक्षणम् ॥६९॥ परिग्रहप्रमाणाल्यव्रतकल्पदुरद्भुतः । निषिध्यमानसर्ण्यं द्याद्विद्यापतेरिवा ॥७०॥ युग्मम् ॥

श्राद्धाः शृणुत तत्तृप्तममृद्दृष्टवैभवः । धनी विद्यापतिरिति कथातः पोतनपत्तने ॥७१॥ सर्वज्ञसेवकोऽप्येष निज-
सद्यधियामपि । सल्याति ज्ञातवात्रैव उद्योतिपी ज्योतिषामिवा ७२ ॥ नस्याजनिष्ट गृहिणी स्पृहणीयगुणोद्भवा । जिनेशशास-
नाम्भोजश्री शृङ्गारसुंदरी ॥७३॥ सप्तक्षेत्र्यां वपन्वित्तमनस्तगुणलाभधीः । प्रयत्नेन यथाकालं दृपपोषं चकार सः ॥७४॥
धनमर्जयतो नित्यमृणं तर्जयतः सताम् । धर्मं कल्पयतः काममथमल्पयतः परम् ॥७५॥ सुलोर्विमयमेचोच्चैरक्षां गमयतो
गणम् । स्वप्ने कापि कदापि स्त्री पुरस्तस्येदमभ्यधात् ॥७६॥ युग्मम् ॥ श्रीरहं त्वद्गुणश्रेणिबधेति त्वां ब्रवीम्यदः । कृष्टा
दैवेन यास्यामि त्वद्दृष्टदृष्टशमेऽहनि ॥७७॥ अथोन्निरं, दरिद्रोऽहं भविष्यामीति दुःखितम् । तमुवाच, करदन्धशृङ्गारशृङ्गा-
रसुन्दरी ॥७८॥ रवे रथ इव, ध्वान्तं तव भालिन्यमानने । अश्रुतादृष्टपूर्वं पत्तिकमग विलोक्यते ॥७९॥ त्वया कृता-

स्मि स्नेहेन सुप्रसन्नं स्य भागिनी । दुःखभागप्रदानेऽद्य किं मां वञ्चयसि प्रभो ॥८०॥ पत्या स्वप्नस्वरूपेऽथ कथिते प्रथित-
 स्मिना । सा पुनर्भारतां भजे विवेकाचरणासंसारणीम् ॥ ८१ ॥ निर्वाणमार्गसंचारणस्खलशृङ्खला । हृच्छल्यं श्रीः सतां
 भोगकलरुमंचिरस्थिरा ॥८२॥ मदयेन्मदिरैव श्रीर्यदि सा याति यातु तत । चिवेक एक एव त्वां मा सुचन्मदमर्दनः
 ॥८३॥ पात्रदानं फलं लक्ष्म्यास्तदृष्टीनं यदु त्वया । फलं संग्रति दौःस्थ्यस्य तपो ग्राह्यं, तोतऽधिकम् ॥८४॥ सुक्तिमार्ग-
 पुनिर्दक्ष्मीर्भाग्येभ्यो भद्रमेति चेत् । तर्क हर्षपदे नाथ दुःखं भजसि निर्भरम् ॥८५॥ गमिष्यति कथं या श्रीर्दासिरी दशमे-
 ऽङ्गि । न्यायसौत्र मती सप्तदशेऽभ्यामथैव रोष्यनाम् ॥८६॥ परिग्रहप्रमाणाल्यामत्रीकृत्य व्रतं ततः । स्थीयते नीयते चैप कालः
 संनोपपोपरुः ॥८७॥ इति प्रियोक्तिभिः प्रीतः प्रातः कृत्वपूरुःसरम् । सप्तदशेऽभ्यां, क्षणादेप निःशेषमवपढनम् ॥८८॥ ततः
 स्यापितदेहोपयोगिस्यन्परिग्रहः । मध्यंदिने जिनाथीशमभ्यर्च्येदं वभाण सः ॥८९॥ शृङ्गारसुन्दरी भार्या, शल्यैका वसने
 उभे । पुरुं पाद्यमहर्षोऽगमात्रश्चाहारसंग्रहः ॥९०॥ गुरुठिसंगमन्यदप्यात्महेतुरुम् । अस्तु मे चस्तु तीर्थेशसेवाहं
 त्यस्तु षडपि ॥९१॥ युगम् ॥ परिग्रहं प्रमायेति प्रनोदविशदायशायः । स निनाय दिनं धीमान्यर्मध्यानधुरन्धरः ॥९२॥
 धनं विनार्थिनामास्यं दर्शनीये प्रगे कथम् । नक्तं सुप्ते जने युक्ता, देशान्तरगतिस्ततः ॥ ९३ ॥ इति शृङ्गारसुन्दर्या
 मममालोच्य सुसयान् । निशीथेऽभ्युत्थितध्यायं घाचेऽशान्तरोन्मुखः ॥ ९४ ॥ तावत्तावद्भिरेव श्रीपूरैरापूर्णमालयम् ।
 आलोच्य पिरुंयन्मेरुचित्ताथितप्रियां जगौ ॥९५॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ दशमेऽहनि देवेन कृण्यमाणैव यास्यति । नेदानीं
 श्रीगमानापि श्रीरियं यानि मद्दृष्टान् ॥ ९६ ॥ न स्याददानं दानं वा स्थैर्गास्वैर्यकृते त्रियः । मुधा कृपणतां, मूढा

रुद्रामात्मनि तन्यते ॥ ९७ ॥ न याति दीयमानापि श्रीश्चेदीयत एव तत् । तिष्ठत्यदीयमानापि नो चेदीयत एव तत् ॥
 ॥ ९८ ॥ इति चिस्मितयोर्वातांरसोमिष्टुतयोस्तयोः । आदिलिङ्ग दिवं पिङ्गः क्षपाचल्लिङ्गवो रविः ॥ ९९ ॥ तथैवाथ
 श्रियं दत्त्या कृत्वा कर्म दिनोचितम् । सुब्बाप पुण्यपूर्णोज्यं प्रतिज्ञातपरिग्रहः ॥५००॥ इत्थमेव नवाहानि हानिहीनां श्रियं
 ददत् । कल्पद्रुमाधिर्देवीनामपि श्लाघ्यत्वमागतः ॥१॥ प्राच्युपुण्यपयःपङ्को मुक्तिमार्गस्य दृपकः । शोपमेज्यति मे ऽिष्टया
 श्रीपूरः श्वस्तने दिने ॥ २ ॥ इति ग्रीतमना नक्तं सुसः स्वप्ने श्रिया रयात् । आनन्दसुन्दरदृशाः स वभाये शुभाशयः
 ॥ ३ ॥ युगम् ॥ तद्वलाहुर्बलं देयं कुर्वद्भिर्गर्वाभिः । तादृग्भिर्दानमुकृतैः कृतैवाहं त्वयि स्थिरा ॥ ४ ॥ अल्यर्थपुण्य-
 पायानामिहैव फलमश्नुते । इति सूक्तं त्वयाकारि मतिसार यथातथम् ॥ ५ ॥ कदाचन न मुञ्चमि तदहं सदनें तव ।
 यथेच्छं भाग्यभङ्गीभिर्गसंगीकृत्य मुद्भव माम् ॥६॥ विनिद्रः कथयित्वाथ निशीथे स्वप्नसकथाम् । स प्रियां प्रे प्रतिज्ञै-
 कलीलापदमिदं जगौ ॥७॥ श्रीदानदत्तसनेनैव भोगमात्रफलेन हा । जन्म यास्यति नो मुक्तिफलेन तपसा चिना ॥ ८ ॥
 कदापि लोभलीलाभिलोलित लोलुभं मनः । पञ्चमव्रतपञ्चत्वप्राञ्चमपि संयजेत् ॥ ९ ॥ पूरितं चित्तपूरेण तत्परित्यज्य
 मन्दिरम् कचिद्देशान्तरे यावदशुडाचः श्रीमहाग्रहात् ॥१०॥ इति निधिल स तथा सहागच्छद्द्विर्गुहात् । श्रीकलिक्रम-
 लान्नक्तं कमलादिव पट्टपदः ॥ ११ ॥ करण्डमण्डिनीं विभ्रचीर्धेशप्रतिमामसौ । स्मरन्पञ्चनमस्कारान्नगराभारमास्थितः
 ॥१२॥ मृते शूलादपुत्रेऽथ शूराख्ये तत्परीपतौ । मन्त्रिभिः कल्पितो दिव्यहस्ती तत्रापतत्तदा ॥ १३ ॥ तं पुण्यकण-
 शाग्भोभिरनिपिच्य प्रियान्वितम् । पृष्टमारोपयामास करेण करिणां वरः ॥१४॥ निन्ये महोत्सवेनाथ करीश्वरशिरःस्थितः ।

राजनीयाय ह्यप्यद्विरदृश्यन् सचिवैरसौ ॥ १५ ॥ श्रीपङ्कान्त्रिःसुतं राज्यमहापङ्कप्रपातिनम् । सर्वं मेमेऽम्बुदोन्मुक्तं राहुग्रस्त-
 मियोदुपम् ॥ १६ ॥ भद्रपीठाश्रये तस्मिन्नभियेकं नियेषति । विलक्षे' मन्त्रिलक्षेऽथ दिव्यमृद्विच्यभारती ॥ १७ ॥ अद्यापि
 धियते मृरि कर्म भोगफले तय । नद्रीकृत्य राज्यश्रीरुत्संगीकुरु संमदत् ॥ १८ ॥ स्वभाग्यदेवतावाचमिल्याकर्ण्य सं
 घर्णयथीः । सिंहासने जिनेशस्य प्रतिमां चिन्त्यंबीविशत् ॥ १९ ॥ धर्मज्ञैर्मन्त्रिभिः प्रीतैः पादपीठोपवेशनः । जिनदास्याभियेकं
 स स्वस्मिन्गीमानकारयत् ॥ २० ॥ सुधीः संधारयन्सुकुमात्रं स्वस्मै परिग्रहम् । समस्तं जिननामाङ्कं वस्तुचक्रमचीकरत्
 ॥ २१ ॥ नित्यं यात्रोत्सवं तत्र स पवित्रमनाः प्रभोः । प्रभृतचित्तव्ययतः कारयामास कृत्यवित् ॥ २२ ॥ भूरिच्ययकृते
 तस्मिन्नष्टप्लनि करं जनात् । तत्राग्यदेयतावर्षचित्यं रत्नैर्वृषीकसि ॥ २३ ॥ धर्माधीनोऽयमित्येतं जेतुं जातोद्यमा नृपाः ।
 विद्यापतिरचिन्तयत् ॥ २४ ॥ अहो ये शक्रयिक्रान्तिभाजस्तेऽप्यरिभूजः । धर्मप्रसावादुःकीर्तिनिलयं विलयं ययुः ॥ २५ ॥
 मां धर्मः कलयन्सेयमानमल्पपरिग्रहम् । महापरिग्रहान्शत्रूजेतुं मेजे सहायताम् ॥ २७ ॥ तदहं ययुस्तुं सेवे त्यक्ताशेषंपरिग्रहः ।
 नदन्तरारिभूदपि अयत्ययमुपकमी ॥ २८ ॥ इति संचिन्त्य शृङ्गारसुन्दरीकृतिसंभवम् । सुतं शृङ्गारसेनं स्वे पदे विद्यापति-
 न्गमात् ॥ २९ ॥ पुरः संयममृरीणापूरीकृत्य वतं स्वयम् । कल्याणमयनात्मानं शुद्धं चक्रे तपोभिना ॥ ३० ॥ प्रतितायु-
 रियाय थां विद्यापतियनिस्ततः । मर्त्यामर्त्यभवेभजे पञ्चभिः परमं पदम् ॥ ३१ ॥ तद्विद्यापतिदृष्टान्तविद्यानिश्चलचेतनैः ।
 भाव्यं भव्यं जनेर्भवेभूद्वैमिनपरिग्रहेः ॥ ३२ ॥

चतुर्थःसर्गः
 ॥२७०॥

रामपूजय
 परितम्
 ॥२७०॥

इति परिग्रहप्रमाणव्रतविचारे विद्यापतिकथा ॥

दशदिग्मलसंचारे सीमानुलङ्घनं पुनः । प्रथमं प्रथयन्ते दिग्विद्वत्पुण्यं गुणव्रतम् ॥३३॥ पापद्विपदुल्लथानपातसं-
वर्तगर्तिका । इदं भाति व्रतं धर्मघात्रीशकनकासनम् ॥३४॥ उच्चैर्धर्मप्रसूनस्य शाखी दिग्विद्वरतिव्रतम् । नृणां यदधिरू-
ढानां न पापम्बापदाङ्गयम् ॥ ३५ ॥ गतौ संकोचयत्येव यः स्वं दिग्विद्वरतिव्रती । संमारलङ्घनोत्तालफालारम्भः
स सिहवत् ॥ ३६ ॥

तथाहि द्रुमप्रस्तारेष्वस्ति सर्वगुरुः पुरी । वासन्तीति श्रुत्या चित्रमवक्रगुणपूरिता ॥३७॥ कीर्तिपाल इति क्षोणिपा-
लस्तस्यामजापत । यत्कीर्तिकन्याकेलीषु विद्यदङ्कोऽपि संकटः ॥ ३८ ॥ रूपश्रीस्पर्शसंल्लुघैरिवाशेषैर्वृतो गुणैः । ननन्द-
नन्दनः श्रीमान्भीमाख्यस्तस्य भूपतेः ॥ ३९ ॥ तस्मात्पुत्रादपि स्वैभ्यः प्राणेश्योऽप्यतिवल्लभः । तत्र मित्रं महीभर्तुः
श्रेष्ठीन्दुः सिह इत्यभूत् ॥४०॥ जिनभक्तिजिनमतज्ञानं तद्धर्मनिर्मितिः । इति सारमलङ्कारत्रयं शम्भुदधार सः ॥४१॥
तदीयवदन्यस्तनेत्रं वेत्रभृतां घरः । कदाप्युदारसदसं तं महीशं व्यजिज्ञपत् ॥४२॥ देव दिव्याकृतिद्रोऽरि कोऽप्यस्ति
नरपुङ्गवः । बहुर्भवन्सुखारम्भो जे भ्रमरीकर्तुमुत्सुकः ॥४३॥ अथैव वेत्रभृद्भूपभ्रूपहृदयकसंज्ञया । आशु प्रवेशायामास तं
पुमांस सभाशुचि ॥४४॥ कृती कृतनमस्कारः संनिचितोऽथ चिट्टरे । बचःसुधाभिः स्नपयामास भूवासवश्रवः ॥४५॥
जानासि जगतीनाथ विरोधिकाथकृन्महाः । श्रीनागचन्द्र इहस्ति पुरे नागपुरे नृपः ॥४६॥ तस्य प्रियास्ति प्रस्ताववाच्या
सुरवधृक्तिषु । मकरध्वजकीरैकपञ्चरी रत्नमञ्जरी ॥४७॥ कामभूमर्तुरस्तिवसुधैरस्ति तयोः सुता । चिथुता गुणमालेति

गुणमाद्ये देदिनी ॥४८॥ तद्वसंगता लक्ष्मीः साक्षाद्दक्ष्मीमुपाह्वयत् । स्फुरद्भोजकुम्भीन्द्रकुम्भमन्ध्रेन्दुवासिनीम् ॥४९॥
 नागण्यचार्ये तस्य वरान्ध्यायन्धराधिपः । त्वत्सुतं निश्चिक्रायैव प्रभाये भास्करं पथा ॥५०॥ इत्यर्थमभ्यर्थयितुं त्वयि
 मामीशा मे प्रभुः । विश्वामभजनीभूतं सुल्यदूतं नियुक्तवान् ॥५१॥ तत्रभो सत्प्रभोल्लासनिर्विलासमनोभुवे । रतिनिज-
 यित्वां कामं तामंगीकुरु मून्वे ॥५२॥ तं भूपमुत्सवाभोगातां कन्यां वरलाभतः । दौत्यसाफल्यतो मां च स्वामिन्नतुगुह्याण
 तत् ॥५३॥ इदं यदिनि वृत्तेऽस्मिन्नानन्दी मेदिनीपतिः । सिंहश्रेष्ठिसुगम्भोजे न्यस्तनेत्रयुगो जगौ ॥५४॥ नाचयोरन्तरं
 किंनिदमुमावाय नन्दनम् । व्रज नागपुरं वन्यो मंवन्योऽयं विधीयताम् ॥५५॥ अनर्थदण्डादृष्टादतः स चकितः कृती ।
 किंनिन्यश्रन्सुरः सिद्धो नोत्तरं नृपतेर्ददौ ॥५६॥ किंचित्कोपकडाराक्षस्ततः स्मादयितीऽवदत् । संवन्धोऽयं न किं
 स्मापुंयदसे मित्र नोत्तरम् ॥५७॥ अथ पृथ्वीपति कोषणाङ्कमवलोकयन् । बाह्वलां कलयामास सिंहः पीयूषपेशालाम्
 ॥५८॥ न गोजनशानानृष्यं व्रजामीति व्रतं मम । अतस्तु योजनशतं साग्रं नागपुरं पुरम् ॥५९॥ तदहं न विवाहेऽ-
 भिमन्त्रजामि व्रतभ्रमीः । एवंविधेषु कार्येषु दिग्गन्ते न च मादशाः ॥६०॥ इत्युक्तिच्युतहोमेन ज्वलत्कोपमहानलः ।
 तन्गालाजान्तसंतामिव भूयोऽवजद्विरम् ॥६१॥ स्याद्गन्तुं व्रतं मे युक्तं मया तत्र निदिश्यसे । कार्यं तदप्यदेदयं ते
 तन्प्रहामन्निमामि भोः ॥६२॥ न यामि योजनशतानृष्वमिलस्ति ते व्रतम् । महत्यागोजनेभ्योऽप्ये त्वां मोक्ष्याम्योऽदिकैस्ततः
 ॥६३॥ सिंहः श्रुत्वेत्तथ क्रोधाचद्वित्यचिहितस्मितः । ऊषेऽप्रतो वृणां पत्युः प्रत्युत्पन्नमतिः कृती ॥६४॥ स्वामिन्न-
 ह्मानन्ते विरक्तं निरदं कृतिः । अकार्यमुचराण्येवं देवादेशः शिरोमणिः ॥६५॥ नृपः प्रीतोऽथ तत्राथा विवाहाय व्यहारयत् ।

महासेन्यमहामन्त्रिमहोभट्टयुतं सुतम्॥६६॥पृथभृतमिवात्मानं सुहृदं हृदयप्रियम् । नृसिंहः सिंहमकरोत्तत्र सर्वक्रिया-
गुरुम्॥६७॥कृतयात्रस्ततः सिंहो गुप्तसंवेगवाग्भैरः । अत्रोदयत्कुमारस्य संसारावासवामनाम् ॥६८॥व्यक्तमुक्तिष्वृलोभः
शोभमानाः श्रियोऽथ ताः । वृणचद्गणयामास महीवासवनन्दनः ॥६९॥ कृतव्याजोत्तरः श्रेष्ठी दिग्विगमव्रतस्थितः । न
योजनशतावृर्ध्वं स प्रयाणमकारयत्॥७०॥यात्राचिरामायातेषु पञ्चषेषु दिनेष्वथ । सचिवा रहसि प्रहसद्भिः
॥७१॥ यात्रां कुत्रापि सिंहश्चेन्नियेधति विधिच्छलात् । तद्वलादपि कुर्वन्तौ न युयमपराधिनः॥७२॥इत्यत्मानशिवदयुत्तं
प्रयाणसमये नृप । तद्वद्वेषाप्यधुना सिंहं यामो नागपुरं न किम्॥७३॥युग्मम्॥ इत्यात्तवाचः सचिवानाचष्ट नृपनन्दनः ।
इवा कर्तव्यमिदं यात्रा नाद्य निर्णीयते यदि ॥७४॥ अथैकान्ते महीकान्तजन्मा तन्मानसाप्रियम् । वचोऽवोचत सिंहस्य
पुरो धर्मकलागुरोः । ७५॥ धर्मान्बुधिसुग्राधामा सिंहनामा महामतिः । ततः कुमारमारब्धसंसारशामनोऽभ्यधात्॥७६॥
नेदं मेऽनमपीत्युक्त्वा भूतले प्रतिलेखिते । पतित्या पादप ह्यव प्रस्थिरावयववजः॥७७॥शुची क्वचिन्नोदेशे पादपोपगमा-
भिधम् । ग्रहीष्यामि व्रतं तत्से वध्वा नेष्यन्ति किं मम॥७८॥युग्मम्॥ इत्युक्त्वा सिंहचत्सिंहः काननं निशि जग्मिवान् ।
इयमेव मे गतिरिति क्षमापजोऽप्यनु तं ययौ॥७९॥निशान्ते तावपदयन्तः शयनादिषु मन्त्रिणः । पदश्रेण्यनुसारेण सुनं
भ्रुतिरां ययुः ॥ ८० ॥ तौ गृहीतपरिव्रज्यौ पादपोपगमस्थितौ । निलक्ष्योमममश्रान्तौ सुप्तौ सूर्योदुपाविव ॥ ८१ ॥
क्वचिच्छैलतले वीक्ष्य वैलक्ष्यमरुटुपाननाः । भन्निः मणिपत्योचुश्चदृच्यमयं वचः ॥ ८२ ॥ युग्मम् ॥ क्षम्यतामपराशो
नः सकृदृक्तिपदकृतः । उचिष्ठतं व्रतं यामः स्वामिनौ नागपत्सनम् ॥८३॥ मत्वा वृत्समिदं भूपः कुप्यन्त्यत्रे तिलानिव ।

दुःखदयामतनूत्समान्यान्ग्रीलयिव्यति॥८४॥ नरकृपाब्धी कृपां कृत्वा पश्यतं जल्पतं च नः । दृग्भिः प्रसादसाद्राग्निः
स्मिनधीनार्थैर्मुदैः ॥८५॥ व्यर्थीभूयाथ सचिदैरिष्टादिचतुर्वादिभिः । स्वरूपमाशु भूपस्तज्ज्ञापितः सत्वरैश्चरैः ॥८६॥
यदृष्या विचात्रस्तनुजः सिद्धो वश्यस्तु बैरिवत् । इति कुप्यन्वृषोऽप्यागाढाहर्नैर्वेगवत्तरैः ॥८७॥ इंदृग्विक्रुद्रबुद्धिस्तौ स
ददशं महामुनी । सेच्यमानपदौ व्याघ्रगीपिसिद्धादिजन्तुभिः ॥ ८८ ॥ प्रभाधिनाविमौ शशयो न परामचितुं शलात् ।
'भगवैय' भाल्याचिन्तन्तर्ध्यायन्राजा जगाम तौ ॥८९॥ श्वापदैर्देसामर्गं तं मार्गन्तं व्रीक्षणान्यपि । नमन्तं चतुस्रन्तं च
नेशं च प्रतुरण्यम् ॥९०॥ तां तु मासोपवासान्ते स्तृयमानौ सुरासुरैः । शुद्धध्यानवशीभूतां भेजाते मुक्तिबल्लभाम् ॥९१॥
न योजनशानातृर्ध्वं यामीति तव निश्चयः । असंख्यैर्योजनैर्भिन्नं मां मुक्त्वा किमगाः शिवम् ॥९२॥ इति क्रान्दन्टुपः सिंहना-
म्नो मित्रस्य विप्रहम् । पुत्रस्य चान्नौ चिक्षेप स्यं च शोकमहानले ॥९३॥ तयोः सस्वातिरेकोक्त्या विबुधैर्बोधितस्ततः ।
धर्मरुर्मन्थीः प्राप स्वपुरं भूपुरन्दरः ॥ ९४ ॥ वरं तलाज यः प्राणान्न पुनः स्वीकृतं व्रतम् । स सिंह इव सेवध्वं जना
दिग्निरत्नौ रतिम् ॥ ९५ ॥

॥ इति दिग्निरतिविचारे सिंहकथा ॥

यद्भोग्यमुपभोग्यं च पारिमित्येन गृह्यते । भोगोपभोगोगमानाल्यं तद्वितीयं गुणव्रतम् ॥९३॥ सुकृतश्रीनिवासेकसरोजं
सप्तमं व्रतम् । विप्रमत्र परत्रापि सुरभीकुरुते मतः ॥९७॥ कृती मितीकृताधारः सप्तमव्रतलीलया । मुञ्च्यते संचितेनापि
कर्मरोगेण धर्मवत् ॥ ९८ ॥

तथाहि सिद्ध साहिल्यमिव विद्यासु भासुरम् । नगरीषु गरुश्रीकनस्ति श्रीकमलं पुरम् ॥९९॥ तत्राजनिष्ठ राजेन्द्रः
सत्याख्यो राजशेखरः । कालरात्रेरिवादशो यदसिर्ददशोऽरिभिः॥६०॥ सकलैः सं कलापात्रैः क्षात्रैरिव गुणैः श्रितः ।
कस्य कस्य नमस्यत्वं भृशुजङ्गो न जग्मिवात् ॥ १ ॥ संभावि भुवि दुर्भिक्षं देव द्वादशयार्धिकम् । इत्येकत्रा पुरस्तस्य
ज्योतिःशास्त्रविदोऽयद् ॥ २ ॥ सर्वथा नान्यथादृष्टगिरादेषां मनीषिणाम् । चक्रम्ये वचसा तेन स वातेन तृणं यथा
॥ ३ ॥ रौप्यकाञ्चनरत्नादिसर्वस्वव्ययतस्ततः । कणानां च तृणानां च स चक्रे संग्रहं यदुम् ॥ ४ ॥ अथान्नसंग्रहव्यये
समग्रेऽपि जनेऽभितः । विवेश मध्ये देशस्य कापि दुर्भिक्षवर्णिका ॥५॥ अथसंग्रहचिन्तीतसर्वालंकरणो जनः । फालगु-
णच्युतपत्रालिशालजालवदायभौ ॥ ६ ॥ निर्धान्या निर्धनाः काश्चिद्ब्रजिष्यन्ति प्रजाः क्व मे । शुचैत्यश्चिन्तयद्राजा
प्राजापत्येन लज्जितः ॥ ७ ॥ इति नित्यं ज्वलच्चिन्तातस्योर्वीशितुर्मुदे । आपाढस्याद्य एवाहि पौरस्त्य एव नो बभौ ॥८॥
अथाङ्कुर इव माच्यां सुमिक्षफलशाब्धिनः । अम्युदस्य लवोऽर्शिशुदितेन महीसुजा ॥९॥ श्रीरिवाभ्युदयद्भाग्यभरत्य
जलदृष्टवः । अवर्धतातिमात्रं स धात्रीश्वरमुदा समम् ॥१०॥ अथग्रहग्रहान्विभुदं गुल्या तजयन्निव । धलाकादशनैर्योतिर्विदां
वाचो हसन्निव ॥११॥ दर्शनादेव दुर्भिक्षं त्रिषं भुक्त्वेव निर्नदन् । धाराशुशलसंगतैः क्षमाङ्कः खनिच खगडयन् ॥१२॥
अधिदयजलाकर्पनालयन्त्रामकामुक्कः । स वर्षपं प्रजाहर्षपकर्पाश्रुधनं घनः ॥१३॥ त्रिभिर्विदेशेपकम् ॥ अन्योन्यकरताला-
भिर्ज्योतिषज्ञोपहासकृत् । वृष्टधानयैव निष्पद्यः काल इत्थालपञ्चनः ॥१४॥ कुनार्थां श्रिर्वा कृत्वा लोकस्तवभगादिच ।
अद्बोऽथ काप्यगादेव एषैव महतां गतिः ॥१५॥ निवृत्तचिन्तासंतापं ततः क्षमाप परेऽहनि । एव हस्तमिलद्भालो वन-

पालो व्यञ्जित् ॥ १६ ॥ त्वदुयाने चतुर्नासवासमाख्य तस्थुयः । युगन्धरमुनेरचोत्पेदे केवलमुज्ज्वलम् ॥ १७ ॥
 अथारानिकमार्य परमैः पारितोषिकैः । आरामाय जगामायममायसुकृतः कृती ॥ १८ ॥ सः त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य प्रणिपत्य
 च तं मुनिम् । सद्धर्मदेशानां श्रुत्वा पप्रच्छेति कृताश्लिः ॥ १९ ॥ प्रभो ज्योतिर्विदां तेषामवृष्टिधिषयं वचः । कथं वियद्वितं
 गृञ्ज्यामथ स प्राह केवली ॥ २० ॥ ग्रहयोगेन दुर्भिक्षं भवद्वाशवाप्यिकम् । कारणेन न येनाभूत्तदमीपामगोचरम् ॥ २१ ॥
 पुरे पुरिभताल्याप्ये नरः प्रयर इत्यमूत् । महारोनेः पराभूतः स युवापि स्वकर्मतः ॥ २२ ॥ सैष स्वाद्यं रसस्वादविलोल-
 मनारमः । जग्राह ये यमाहारं विकारमकरास सः ॥ २३ ॥ सोऽथ दध्यौ य आहारः शरीराहितकारकः । प्रत्याख्याना-
 दनाहारफलं किं तस्य नाददे ॥ २४ ॥ शूकासंकोचितहशो भजन्ति सुदृशो न माम् । ताः प्रत्याख्याय किं साक्षात्त युक्ते
 नर्यताफलम् ॥ २५ ॥ इत्युज्ज्वलीकृतमतिर्मतिभाजां मतद्विका । गुरुगुणगुरुनेप साक्षीकृत्वेदमब्रवीत् ॥ २६ ॥
 न्तिगथान्यमयुरक्षारानाहाराद्ग्राहमाहरे । कटुतिक्तरूपायांस्तु वृह्णाग्न्यनोदरव्रतः ॥ २७ ॥ यदामक्तान्नरान्मुक्तिरीर्ष्येवैक्षतेऽपि
 न । ताः प्रत्याख्यामि वामाक्षीर्भवाब्धेरधिदेवताः ॥ २८ ॥ इत्याहतं व्रतं सत्त्वविशालः पालयन्नयम् । क्रमेण मुमुक्षे रोगैर-
 साप्यं मुकृतस्य किम् ॥ २९ ॥ तदमुञ्चन्व्रतं धीरो नीरोगत्वं गतोऽपि सः । क्रमेणाभूद्विभृतीनां प्रभृतानामपि प्रभुः ॥ ३० ॥
 तदग्रहे व्यलसन्दाप्यः स्मरलास्यलसद्गदाः स्वर्गवेदया इव स्वर्गमुन्मुच्याल्पविभृत्तिकम् ॥ ३१ ॥ सत्संयमगुणस्वान्तावष्टम्भय-
 न्त्रितः । नाप्राण्डं विपरीः शेके तस्येन्द्रियगणः स तैः ॥ ३२ ॥ आचर्यौ मार्गकोटीभिर्धनं यस्यस्य नित्यदाः ॥ यथौ पाञ्चदयीषि-
 हरदानमार्गत्रयेण तत् ॥ ३३ ॥ अक्षार्धविग्रहव्यग्रगितृमातृमुनोद्धतम् । एकदा रक्तुः प्रेक्षं भुम्भिक्षं सप्तभूदृष्टि ॥ ३४ ॥ विलीनं

दानिनां दानैस्तद्दानं षट्षे तदा । श्रीष्मे सरोऽम्भः शुल्येत स्याद्वृहीचिस्तु वारिधिः॥३५॥ दुर्भिक्षभीरुभिर्भजे स एवैको
जगज्जनेः । सर्वज्ञदिष्टः संसारभीतैर्धर्म इवाभितः॥३६॥ प्रासुकैः पेयपक्वानदधिद्रुग्धृतादिभिः । स दिग्गतागतान्साधू-
ल्लक्षशाः प्रत्यलाभयत् ॥३७॥ पितृभ्रातृसुतीकृत्य श्रावकान्स वयःक्रमात् । प्रत्यह गृह एवोच्चैरसंख्यातानभोजयत् ॥३८॥
इत्यगणद्वयतः श्रीमान्प्रवरस्तुवरस्तुतिदानैक यसनः कालयोगतस्त्रिदिवं गतः ॥ ३९ ॥ शाश्वतार्हन्महायात्रानित्यनिर्म-
लयर्मधीः । पूर्णायुश्चिन्तयमास स वासवसमः सुरः ॥४०॥ श्राद्धो युगप्रधानोऽस्ति यः कश्चिद्वसुचि तस्सुतः । भूयास
सार्धभौमोऽपि मा भूवं कल्पे कुले॥४१॥ इतश्च चित्रशालारये त्रपुरोपुरे पुरे । आद्वोऽस्ति शुद्धदुद्धपाख्यो विमलाया
मनःप्रियः॥४२॥ द्वादशत्रयनिर्व्याजपालनोज्ज्वलजीवितः । ईदरदुर्भिक्षवाचापि न चक्रे योऽन्नसंग्रहम् ॥४३॥ स देवस्तत्प्रिया-
कुक्षिमाप सुस्वप्नसूचितः । साप्यसूत सती पुत्र पवित्र ह्यस्तने दिने ॥४४॥ महाभाग्यवतो जन्म तस्य जिह्वाशु दुर्प्र-
हान् । पमञ्ज यत् दुर्भिक्षमिह द्वादशावार्पिकम् ॥४५॥ इति श्रुत्वाद्वसुतप्रीतिर्नित्वा केयलिन वृषः । तत्राशु गत्वा त बाल
भाले न्यसेदमूचिवात् ॥ ४६ ॥ दुर्भिक्षमज्जगद्द्वारधीर नमोऽस्तु ते । राजा त्वमेव मे राज्ये तलारक्षोऽस्मि तावकः
॥४७॥ मूर्तिमानिव धर्मोऽयमित्थ दुर्भिक्षमद्रकृत् । इति तस्याभिधा धर्म इति धात्रोभृता कृता ॥४८॥ चरैर्मत्वेदमन्येऽपि
भृशुजः स्वस्वभूमिषु । धर्माज्ञां वतयित्वाशु वर्षयामासुरम्बुदान ॥४९॥ वयःकालोचितैश्चित्रैः प्राभृतेः सर्वभृशुजाम् ।
अश्रान्तानन्दसदम्भः सोऽर्भकः समवर्धत ॥ ५० ॥ समस्तभृशुतां पुत्र्यः सकलाः कमलेशणाः । पवित्ररासनमाजग्मुः
समुद्रमिव निम्नगाः ॥५१॥ धर्मः समग्रभृगोलोलोलाज्ञो गुरुमक्तिभाक् । धर्मो कर्माण्यसंचिन्वन्स भोगान्भृशुजेऽस्तुतान् ॥५२॥

सुक्तभोगस्त्वमी योगयत्सुख्खलमाश्रितः । उत्पन्नकेवलज्ञानमहिमा मुक्तिमाप्तवान् ॥५३॥

इति धन्यग्य धर्मस्य भवकथनिर्दर्शनात् । जितसंपत्तिसंपातः सेव्यतां सप्तमं व्रतम् ॥ ५४ ॥

॥ इति भोगोपभोगव्रतविचारं धर्मनृपकथा ॥

रीडार्तधी-शस्त्रदान-पापशिक्षा-प्रमादिताः । अनर्धदण्डस्तत्यागः स्यात्तृतीयं गुणव्रतम् ॥५५॥ अनर्धदण्डवीरसं-
व्रतगीरा महोदयम् । लभन्ते शुभसंभारभासुराः सुरसेनवत् ॥५६॥

तथाहि देवपूजोपहृन्धान्धर्मधुसुहृः । गीतप्रशस्तिरस्ति श्रीबन्धुरा बन्धुरा पुरी॥५७॥श्रीवीरसेन इत्युग्रवीरसेना-
शिरोमणिः । वृत्तैः पवित्रैरदयामस्तस्यामजनि भूधवः॥५८॥अन्तरारिप्रहरैषु धर्मकाण्डात्सुतो सुतो । सुरसेनमहासेनौ
तस्यासूनासुनौ शुभा ॥५९॥ उपमानोपमेयत्वमभिधानामिधेयता । रूपे च साहचर्ये च व्यचार्यत तयोर्जनैः ॥६०॥
दृशौ सदबलोकैषु पाद् नोरादिमर्दने । धरणौ सचरित्रेषु तौ धर्मस्य व्यराजताम्॥६१॥अजायत रसज्ञायामन्येषुः श्वयधुः
पृथुः । अकस्मात्त्रिम्भगकरो महासेनस्य दुःसहः॥६२॥उपशान्त्यै व्यर्षुर्धया धयदौषधमुषकैः । बधुधे तेन तेनापि जिह्वा-
नोक्तः स लोभवत् ॥६३॥ औषधं धर्मं पृथास्य युक्तमित्युक्तयस्ततः । तं वैया मुसुचुर्निःस्वं सुजगं गणिका इव ॥६४॥
ब्रमेण कुपिता तस्य रसज्ञा राजजन्मनः । मक्षिकाणामनिर्वासत्रागारत्वमाययौ॥६५॥उग्रदुर्गन्धभूः कान्तायितृमातृभि-
रप्यमी । अण्डालपाटक इवाध्वर्गेर्दूरादुच्यता॥६६॥तं तथामृतसुहाव्यं आतृलेहवशंवदः । दुर्गन्धं दुःसाहं जित्वा सुर-
सेनः ममीपगः ॥ ६७ ॥ रोगोऽसौ यावदस्यास्ति न किञ्चित्ताथदाहरे । त्रियते यथनेनेष धियेऽजशानतस्ततः ॥ ६८ ॥

इति न्यविद्यत धातुरग्रे स दृढनिश्चयः । वीजयन्वसनान्तेन भक्षिका सुखपातिनीः॥६०॥त्रिभिर्विशेषकम्॥ नमस्कारा-
ख्यमन्त्रेणाभिमन्त्र्य प्राप्तुक पयः । तं मुहुः स्मारयंश्चास्य मियेच रसनामसौ॥७०॥सेके सेके अग्याशान्तिर्विशेषं सम-
जायत । प्रमात्तास्य क्षुधातस्य रुचले रुचले यथा॥७१॥निर्व्यथं निर्वाणं नीरुनिर्गन्धं च सुगन्धि च । मुहूर्तासन्मुखं जज्ञे
क न धर्मः प्रभावभाक्॥७२॥धर्मेणास्तः स रोगः आगमुक्तो वैद्यगणेन यः । भानुच्छेयं तमदृष्टेत्तु ज्वगोलाः क किल क्षमाः
॥७३॥राहृमुक्तं रचिमिच प्राप्तूर्ध्वच्छविन्दुम् । तं रोगमुक्तं वीक्ष्याभ्रुल्लोकः सर्वोऽपि सोरसवः॥७४॥विशेषतस्तस्तस्तारे
धर्मभारे सहोदरौ । वभूयतुल्कासौ शरदीवेन्दुभास्करौ ॥७५॥

श्रीभद्रयादुराचार्योऽयधिज्ञानमधिष्ठितः । कदापि तत्पुरोग्यानं ध्यानिवेन्दुरभूययत्॥७६॥प्रदक्षिणाद्येणोपभ्रेमतुर्नेम-
तुथ तम् । उच्यते ततो धर्मदेवानां पपतुश्च तौ॥७७॥सुरसे सुरसेन निपीते देशनाचृते । अपृच्छयत गुरुत्रांतुरसना-
रोगकारणम् ॥७८॥ स च प्रवचनक्षीराणववीचीनिभं वचः । उपादे भवदवोद्भवक्लेजहरं गुरुः ॥७९॥

भूभूपाभूतमाहृतपुरहृतपुरप्रभम् । पुरं मणिपुरं नाम विद्यते विश्वविश्रुतम्॥८०॥तस्मिन्कदमलितारातिवदनो मदनो
भटः । पभूय भगवद्भर्मसुधाम्बुधिसुधाकरः॥८१॥तुल्याकृती तुल्यशक्ती तुल्यार्थो तुल्यतेजसौ । धीरविराभिधौ तस्य
सुतौ जातौ मुजायिव ॥८२॥ जिनप्रवचनस्वादानन्दासुधारसौ । तौ भवाहिसुवा अस्तौ न मोहविषमूछया ॥८३॥
कदाप्येतौ गतायात्मभोयाने ददशतुष्टुनिम् । समतुलं वसन्ताख्यं पुंश्रुत पतितं मुचि ॥ ८४ ॥ किमभृत्किमभूदेतदिति
व्याकुलचेतसि । धीरेऽथ पृच्छति पुमानेरुस्तत्राश्रुपुग्जगौ ॥८५॥ प्रतिमास्थमिमं साधुं दष्टैको द्रुष्टपन्नगः । दुर्गे नृपापरा-

धीवः प्रविष्टोऽस्मिन्महाविष्टोऽ८६॥ अथ भातुलमोहेन क्रुधा धीरांशुजोऽप्यर्धात् । रे रङ्गाः किमसौ नश्यन्नृष्टिः पापी हतो
 न हि ॥ ८७ ॥ धीरस्तमग्न्यास्सर्पे गते जीवति कर्मतः । हृष्टा महत्सर्पिक पापं मुग्धा बध्नासि जिह्वया ॥ ८८ ॥ क्रुधा-
 भ्यधित धीरोऽपि दुष्टे दृष्टमहासुनो । तस्मिन्नेतेऽपि धर्मः स्याद्धृतिचाचा क पातकम् ॥ ८९ ॥ क्षत्रधर्मो ह्ययं साधुपालने
 दुष्टनिघ्ने । इत्यस्येयं यदि तनो मज्जिमितु पातकम् ॥ ९० ॥ धीरस्त्यचिन्तयन्वार्य तस्यापारकृपारसः । यतीन्द्र जीवया-
 माम मणिमन्द्रोपधीयलान् ॥ ९१ ॥ यतीन्द्रजीवनात्पीति महानन्दस्य बर्णिकाम् । धारयन्तौ भद्रस्यैती सुती सर्वजनस्तुती
 ॥ ९२ ॥ पालयन्तौ शुभं धर्मं ज्वालयन्तौ च पातकम् । क्षालयन्तौ च कीर्त्तौ स्व सुचिरं तौ ननन्दतुः ॥ ९३ ॥ युग्मम् ॥
 धीरः क्रमेण पूर्णायुः सुरसेन भवानभूत् । अनालोचिन्तनादृग्याग्वोरस्त्वेय तयानुजः ॥ ९४ ॥ असाध्यः सर्ववैद्यानामनवगोप-
 धीयिदाम् । सर्वमदृतियाकृपायाज्जिह्वारोगोऽस्य जातयान् ॥ ९५ ॥ यतिसंजीवनादेव लब्धकाममूलच्छिना । निरासि रसना-
 नेगो महासेनस्य म स्वया ॥ ९६ ॥

इति ज्ञान्या स्वदृशान्तं जानजातिस्थिती तदा । सुरसेनमहासेनो भवार्त्ता भेजतुर्व्रतम् ॥ ९७ ॥ व्रतं व्रततिवत्सिक्तबा-
 ती यारुचरितामृतेः । धर्मममृजं मुक्तिफलं कालाद्वापतुः ॥ ९८ ॥ सुरसेनमहासेनं दृष्टान्तेनामुना जनाः । भवार्थदण्डे
 दुःखीयहेतुं लज्जन वृत्तः ॥ ९९ ॥

॥ इत्यनर्थदृष्टव्यविचारे सुरसे तमहासेन कथा ॥
 सुस्थानानाममावशुनां मौढृतिकं हृदि । यात्साम्यमार्थं तच्छिक्तावतं सामायिकाभियमम् ॥ १०० ॥ अथमति यत्तिथ्यर्थेभ्यः

क्षणखेलनभूमिका। दुरितोमिविरामाय व्रतं सामायिकं पुनः।।१॥ मोक्षश्रीममतारम्भः समताभ्यासरङ्गम्।। करुणारससिन्धु-
 मिराथं शिक्षाव्रतं मतम् ॥२॥ क्रुराचरोपि संसारकाराया मुच्यते द्रुतम् । केशरीव 'श्रुट्कर्मदामा सामायिकव्रती ॥३॥
 तथाहि शत्रुलोकाद्विद्वहणः क्षीगर्हणः । भूयोऽभूद्विजयो नाम धर्मो कामपुरे पुरे ॥४॥ तं श्रेष्ठी सिंहदत्ताख्यो
 नत्वाचख्यौ कदाचन । केशरी नाम मे स्वामिन्भूयोऽभूच्चौर्यभूरिति ॥५॥ अथ स्यास्यसि मदभूमौ यदि तद्वध्य एव मे ।
 इति केशरिणं देशाद्देशो निरकाशयत् ॥६॥ सोऽपि भूपभयाक्रान्तः श्रान्तो देशान्तरं व्रजन् । काप्यपश्यद्वने-स्वच्छ-
 शीनस्वाद्दुरसं सरः ॥७॥ अचौर्योऽहृतमशक्तं पयोऽपि पये मया । अहो कार्यं तदप्यब धिग्धिदैवविपर्ययम् ॥८॥
 इति ध्यायन्नयं तत्र श्रान्तः कान्तारपल्यले । चौरशक्रे पयःपानं स्नानं च विदधेऽधिकम् ॥ ९ ॥ युगमम् ॥ निःसृत्य स
 गतश्रान्तिरारोहत्गालिशालिनम् । धुचाकुलः फलस्यूतरं चृतकं ततः ॥१०॥ फलैस्तृप्तस्तनो हसः स चिन्तां वल्लसवा-
 निति । हहा नम किमद्याहर्विना चौर्येण यास्यति ॥११॥ इति चिन्तापरे तत्र मन्त्रसाधितपादुकः । उरतार सरस्तीरे
 कोऽपि योगीश्वरोऽस्थरात् ॥१२॥ स व्योमगमनासन्नतपनातपतापितः । दत्त्वा विशु हशं मुक्त्वा पादुके उदकेऽविशत्
 ॥ १३ ॥ वेष्मीदं पादुकाठन्ध्रमस्याकाशगतौ क्षमम् । यदेतदिह मुक्त्वासी पद्मयामेव जलेऽविशत् ॥ १४ ॥ तदेतच्चोरया-
 भीति ध्यात्वोत्तीर्य द्रुतं द्रुमात् । पादुके पादयोः क्षिप्त्वा चौरोगाद्गनाध्वना ॥१५॥ स निर्गम्य दिनं कापि नक्तं तत्या-
 द्रुकापदः । चिन्तासमानसमयं व्योम्ना धाम्नि ययौ निजे ॥१६॥ राज्ञे विश्वप्य चौरं मां त्वं पुराश्रितकाशयः । इत्युत्वाता-
 ड्यदण्डैः पितरं नितरामसौ ॥१७॥ परासुं पितरं त्वस्त्वा महर्द्धोनि-गृह्णाणि सः । प्रविवेश पदार्थेभ्यं मारं सारं जहार

च ॥१८॥ अन्त्ये गमे त्रियामायाः स समायातवान्पुनः । सरोवरं तदेवाशु दुर्गमारण्यमण्डनम् ॥१९॥ नित्यमित्यमुदा-
 मकार्यधैर्घलमद्रसः । तदेव नगरं गत्वाशुद्रदिविघलुष्टनः ॥२०॥ लोकं साधुसतीशुल्य सतापयति पापिनि । यमागम इव
 मियेऽभवत्तत्र निशागमः ॥२१॥ तत्स्वरूपं परिज्ञाय राज्ञाय व्यथितात्मना । परिष्टुष्टः पुरीरक्षो बैलक्ष्यन्यगुलोऽवदत्
 ॥ २२ ॥ प्रभो नभोरुचगः कोऽपि पुरं मन्नाल्ददः सदा । न चौरचरणन्यासः कापि चाप्यत यद्भुवि ॥ २३ ॥ ततः
 श्रित्तिपतिः कोपमंनसं लोचनद्वयम् । व्यथितुरः पुरमेक्षा कृगाश्रुपु निमज्जयन् ॥२४॥ तपोधनतपःशीलवतीशीलप्रभावतः ।
 तच्छ्लेशमोग्यमः सोऽय मम चौरोऽस्तु गोचरः ॥२५॥ इत्युत्तचान्पपरीवारः पुरीमयमलोकत । प्रत्यास्थानं प्रतिश्रुताश्रयं
 प्रतिसुरालयम् ॥२६॥ त्रिभिर्दिशेषरुम् ॥ चौरचिह्नं क्वचिर्हिकचिदप्यनालीकयन्तुपः । जगाम क्षामसंकल्पः पुरीपरिसरावनिम्
 ॥२७॥ वापीरूपतडागादिस्थानेष्वपि निरूपयन् । न प्राप भूपतिः कापि चौरसंचारचेष्टितम् ॥२८॥ मध्याह्नेऽथ धराने-
 तुर्बनान्भुवि तस्युपः । नामामासादयद्गन्धः कर्पूराशुभूपम् ॥२९॥ ब्रजन्गन्धानुसारेण चण्डिकागारमासदत् । चम्पकाय-
 गिनां तस्मिन्नपश्यच्चण्डिकां नृपः ॥३०॥ उन्मुच्य धूपनं तादृग्भूपमग्याययौ ततः । संयोजितकरः पूजाकरः प्रवरचीवरः
 ॥ ३१ ॥ केनोत्सवेन केनेदृश्यणीपूजाय कारिता । दृचानि वृत्तिदूनेन्दुभामि वासांति केन ते ॥ ३२ ॥ इति पृच्छति
 नृजानी पूजाकारी जगाद सः । दुःस्थान्वयस्य मे स्वामिन्भरया तुष्टाय चण्डिका ॥३३॥ प्रगे पूजार्थमायामि यदा नित्यं
 लभे तदा । देव्याः पादाप्रवर्तीनि रत्नानि क्लृप्तानि च ॥३४॥ एवं देवीं त्रिकालं तत्पूजयामि जयामि च । तत्प्रसादो-
 र्यनिःशेषश्रीपूरः श्रीदमप्यहम् ॥३५॥ नक्तं चौरागमं तत्र सुधीर्निश्चिन्व्य तन्निरा । ययौ वासरकृत्यार्थमावास बाह्ये

भुवः ॥ ३६ ॥ नक्तं सारपरीचरश्चण्डिकागारमागतः । नृपस्य दूरे-दृपः शूरान्निहैकः स्वघमास्थितः ॥ ३७ ॥ निशीये
 स्नग्मगुसाक्षो भृशुजश्स्ततोऽप्यरात् । उतीर्णं पादुकासिद्धं तमालोक्त तस्करम् ॥ ३८ ॥ पादुकाद्यमादाय सोऽथ
 ब्राम्हेन पापिना । गत्वा गर्भगृहे चण्डीमानचं मणिभिः शुभैः ॥ ३९ ॥ जगौ च स्वामिनि स्वैरचारिणाश्चौर्यकारिणः । स्यान्म-
 मेयममेयद्विदाप्रिनी क्षणदा सुदे ॥ ४० ॥ इत्युक्त्वा बलमानोऽयं द्वारमाकृत्वा भूसुजां । कृपाणपणिना जीवन् रे न यामीति
 धर्षितः ॥ ४१ ॥ इति भाषिणि भूपाले तद्भालं प्रति कालवित् । पादुकाद्वयमेवायमल्लीकूल कुधासुषुत् ॥ ४२ ॥
 तद्घातवञ्चनव्यत्रे महीशुक्ति महाशुजः । अयं जीवन्त्रजामीति बद्धैवैव निर्ययौ ॥ ४३ ॥ यात्यसौ केशरी चौर इति भूर-
 गिरा भटाः । तमाशु दूरे नश्यन्तमन्वधाबन्धुपाज्ञया ॥ ४४ ॥ चौरलोप्यावनीं गन्तुं मन्त्रिणे दिष्टशक्ति तत् । प्रदाय
 पादुकाद्वन्दं सूपोऽप्यनुपयौ भग्नान् ॥ ४५ ॥ स तु चौरस्वराद्गुरुशूरसमुच्चयः । पुरग्रामान्तगैर्मागैरेवागात्पद्गुप्तये ॥ ४६ ॥
 अयाकृतचितोऽसौ किञ्चिद्वैराग्यचांस्तनः । दृध्याविलय मे पापमत्युग्रं फलिनं ध्रुवम् ॥ ४७ ॥ ग्रामारामावनैकापि कल्याणि
 दिशतो मुनेः । ध्यानतत्त्वं ब्रह्मचौरः श्रद्धयेल्यशुणोत्तदा ४८ सर्वत्र ध्यानसमतारुचिमुस्येत पातकैः । जनः सक्रोऽपि तिमिरैः
 कृतदीप इधालयः ॥ ४९ ॥ इति हृन्मर्मनिर्मग्नं चौरस्तद्भावयन्वचः । बभूवुलुकं पिप्रद्वर्ध्वस्तत्रैव तस्थिवान् ॥ ५० ॥ युग्मम् ॥
 सारासाराखिलजगनुतिनिन्दविद्युक्तधीः । तस्थौ मध्यस्थतामग्नः ॥ ५१ ॥ शेषां रात्रिं दिनं चास्यादेव
 सांख्यलयस्तथा । यथा स्थिरं मनो लीनं पवित्रे परमात्मनि ॥ ५२ ॥ घातिकर्मक्षये सायं ज्ञानं जप्तेऽस्य केवलम् । सर्वत्रा-
 न्वेययंस्तत्र तदा नृपतिरप्यगात् ॥ ५३ ॥ इतश्चान्वपत्तदुपस्तं हन्तुं भटभारभाक् । इतश्चागान्मरुद्गो नन्तु दसत्रतध्वजः

॥५५॥ सुरैः कृतं सुवर्णाञ्जमासीने केशरिण्यथ । ते हन्तारोऽपि नन्तारो भूपप्रभृतयोऽभवन् ॥५६॥ दन्तांशुभिः सुभि-
क्षाणि कुर्वाणश्चन्द्ररोचियाम् । स व्यथादेशनां पापतमसः पूर्णिमां सुनिः ॥५६॥ अथ तत्ते चरितं नाथ क्व चायं केवलो-
दयः । इति क्षितिभृता शृष्टस्ततो व्याचष्ट केवली ॥५७॥ राजन्नाजन्म तत्ताटकूपापभजोऽप्यभून्मम । श्रीरियं मुनिवाग्ल-
ब्धसामायिकमनोल्यात् ॥५८॥ यद्वर्षकोटितपसामप्यच्छेद्यं तदप्यहो । कर्म निर्मूल्यते चित्तसमत्वेन क्षणादपि ॥५९॥
इति श्रुत्या प्रमुदिनो जगाम नगरीं नृपः । बोधयन्वसुधां सोऽपि विजहार महासुनिः ॥६०॥ पितृयातकरे सर्वजनसंताप-
कारिणि । कोरेऽपि दसनिर्घाणं सेव्यं सामायिकं बुधैः ॥६१॥

॥ इति सामायिकव्रतविचारे केशरिकाथा ॥

क्रियते दिग्बते मानसंक्षेपो यो दिवानिशम् । द्वितीयं तदिदं शिक्षाव्रतं देशावकाशिकम् ॥६२॥ देशावकाशिकं
पायत्कुरुते श्रद्धया सुधीः । तदन्यत्रात्मनां तेनाभयं दत्तं भवेत्तदा ॥६३॥ प्रभावादस्य नदयन्ति चिन्नाः शुद्धात्मनामिह ।
सुमया पुरीततावस्ति सुवस्ति कवत्पुरी । चन्द्रिकेति चतुर्वर्गश्रीनिरगलनगरा ॥६४॥ क्षमापस्तानपालयदुरसवैः ॥६५॥ तन्मन्त्री कीर्तिकुसुमं सुमित्राख्यः समन्ततः । विश्वसौरभ्य-
रिमण्डलः । तारापीठ इति क्षमापस्तानपालयदुरसवैः ॥६६॥ शान्त्रमालदीपोयद्दाम्नि इन्द्रामघामनि । गत्यालीनो सुजस्तस्यतोरणे मतिविक्रमो
॥६७॥ नृपतिर्नवनाख्यः गुण्यकर्मपरारमुषः । तवाथ सचिवापीशं कदाचिद्वार्षकाञ्जितम् ॥६८॥ देवाची स्वकर्ताराम-

दान-ध्याख्याश्रयादिभिः । धर्मकृत्यैर्वपुर्मन्त्रिन्कि सुधा वाच्यतेऽधुना ॥७०॥ किं पृथिविकलैर्धर्मकर्मह्रैर्शर्मवाटशः । जरा-
क्रान्तमविश्रान्तमिति देहं दहत्यहो ॥७१॥ इत्युक्तः स्मितवस्त्रोऽयं मन्त्री धात्रीधर्बं जगौ । किं नृदेव त्वमप्येवमनौषि-
त्येन भापसे ॥७२॥ इच्छामि धर्मकृत्येषु त्वां कारयितुमुद्यमम् । मामपि त्वं तु किं नाथ निषेधयसि तेषु हा ॥७३॥
धर्मः किं विफलः स स्याद्यत्प्रसादेन धीयनैः । निर्विघ्नैः स्वर्गमोक्षाणामपि सौख्यमवाप्यते ॥७४॥ अथोचि सचिवो राज्ञा
मम ज्ञापय मन्त्रिण । विघ्नोच्छिद्यथाय संपत्त्या प्रत्यक्षं धर्मजं फलम् ॥७५॥ इत्युक्तिमार्जं राजान सचिवस्तनुवाच सः ।
त्वं नाथोऽन्ये तु ते भृत्याः साक्षादेतद्वि तत्फलम् ॥७६॥ ततोऽमात्य जगौ राजा पाषाणे द्विदलीकृते । भवत्येकेन सो-
पानं द्वितीयेन तु देवता ॥७७॥ तत्किं तस्यैकदेशेन धर्मश्चक्रे परेण न । सिद्धा स्वभावादिश्वस्य भन्याभन्यव्यवस्थितिः
॥७८॥ युग्मम् ॥ अथाह मन्त्री नाजीवो ग्रावात्र स्याद्विदर्शनम् । सति घर्मिणि घर्माणां स्थापना युज्यते ततः ॥७९॥
इत्युक्तस्तं वृषः किंचित्सवैलक्ष्यस्मितोऽवदत् । अहं मन्त्रिन्वचःशक्त्या त्वया चक्रे निरुत्तरः ॥८०॥ परं प्रत्यक्षदृष्टेन प्रभा-
वेणैव कुत्रचित् निःसंशयं करिष्यामि धर्मं मन्त्रीश नान्यथा ॥ ८१ ॥ इति प्रायस्तयोर्नित्यं संलापः क्षत्रमन्त्रिणोः ।
अजायत प्रजामध्ये प्रसिद्धिमधुरोऽधिकम् ॥८२॥ निर्वर्त्य सर्वकृत्यानि कदाचित्सचिवेश्वरः । पाक्षिकावश्यक कर्तुं सायं
स्वावासमासवत् ॥ ८३ ॥ गृहाद्वहिर्न निर्यामीत्यात्तदेशावकाशिकः । सत्वसंधो महामालः प्रत्याख्यानविधि व्यधात्
॥८४॥ आवश्यकं कृते शुद्धश्रद्धानध्ययनवन्धुरः । मन्त्रीश्वरो नमस्कारपरावर्तरोऽभवत् ॥८५॥ समाहयति वः स्वामी
गुणकार्यतयेत्यथ । वृषतिप्रतिहारस्तं तदागत्य व्यजिज्ञपत् ॥८६॥ आ प्रभाताद्गृहवर्गितिप्रत्याख्यया स्थितः । एष्यामि

प्रातरित्युत्था वेत्री प्रैल्यत मन्त्रिणा॥८७॥ परमेष्ठिनमस्कारसुधासेकविवेकतः । पुनर्मानुषजन्मदं सचिवः सफलं व्यधात्
 ॥ ८८ ॥ समुपेत्य पुनर्वेत्री मन्त्रिन्दुमिदमग्यधात् । युज्मदुर्कैर्द्वेषः स्वाशालोपात्कोपान्धतामधात् ॥ ८९ ॥ इह नायाति
 मायानिचित्रभीः सचिवः स चेत् । तत्सर्वध्वर्यमुद्रा मे याच्येति प्रजिघाय माम् ॥९०॥ इति श्रुतप्रतीहारव्याहारः सचिवो
 हसन् । तत्स्रगं प्रैपयमुद्रां दुःशीलामिव दामिकाम् ॥९१॥ मन्त्री श्रेयःसमुद्रोऽस्मिन्समुद्रे सद्यनो गते । राज्यचिन्ता-
 ज्ञान्यनाशाद्दृष्टधर्मभरोऽभवत् ॥९२॥ मुद्रां कौतुकनो वेत्री परिघाय करे तदा । मन्त्री जातोऽहमित्यात्मपदातिषु जगौ
 एवम् ॥९३॥ शनैर्मन्त्रिशिरोरल कुरु पादावधारणम् । इति हास्यमुचैः पुंभिर्दृतो गेहावचाल सः ॥९४॥ तदैव दैवतः
 कैभिरुदैः प्रकृष्टितामिभिः । आहत्य पातितो नीतत्रायं वार्तावशेषताम् ॥९५॥ त्रस्तशोपैस्तदा तस्य सुभटैर्जघ्निरेऽरयः । वेत्री
 हनौ हत इति तुमुलञ्च महानमृतम् ॥९६॥ इति घात्रीश्रवः श्रुत्वा कोपधूमध्वजोद्दुरः । उषैर्जल्पमनल्पं स. उषालोकल्पम-
 कल्पयत् ॥९७॥ अस्मत्कार्यमिदं कुर्वन्नतुच्छमसद्यना । संहारितः प्रतीहारस्तेनासौ मन्त्रिणा ध्रुवम् ॥९८॥ एतस्य यदि द्वृष्टस्य
 शिरदिच्छन्वा स्यपाणिना । उच्छालयामि छलिनस्तन्मे मनसि निर्दृतिः ॥९९॥ एवमुच्चैर्लपन्गोपः कोपादोपभटोरकटः ।
 तत्रागाणञ्च ते सन्ति घातार्तां वेत्रिघातकाः ॥१००॥ अमालभृत्या नेते स्युः केऽपि वेदेशिका इव । इति ध्यात्वा नरेन्द्र-
 स्नान्दीपदृष्टानभापत ॥ १ ॥ के यूयं किं हतो वेत्रीत्युर्वीनाथेऽथ पृच्छति । ऊरुस्तेऽपर्यदष्टोष्ठा वण्ठाः कण्ठागतासवः
 ॥ २ ॥ किमस्मान्पृच्छसि क्ष्माप देवं पृच्छदुरागयम् । अस्मदीशस्य येनेव बके व्यर्थो मनोरथः ॥ ३ ॥ धराबासः
 पुराभीशः गुरसेनः स्वसेवकान् । सुमित्रं मन्त्रिणं हन्तुं प्रैषीदस्मान्महेच्छया ॥१॥ गदयं दण्डयत्यस्मकोतारं प्रतिभ्यस्तरञ्च

। त्वामप्यस्मद्विभोः शत्रुं सर्वदा पोपयत्यलम् ॥५॥ स्वाभ्यादेशादिहास्माभिर्बन्धेऽध्वाय मन्त्रिणः । कुतोऽयमपलत्सि
 ह्यन्धनं जम्बुको यथा ॥ ६ ॥ इत्युक्तिविकटावेषाः सुभटा प्रकटाशयाः । ते चत्वारोऽपि पञ्चत्वं जग्मुस्तत्रैव घातकाः
 ॥ ७ ॥ नृपः कृतानुतापोऽथ गत्वा पौरवैर्धृतः । अमात्यं क्षमयामास बाहू धृत्वा बद्धिनि ॥ ८ ॥ मया तेऽपि नृक-
 ल्पस्य कल्पितो योऽल्पबुद्धिना । एवं क्षमस्व क्षमस्व त्वमपराधमसुं मयि ॥ ९ ॥ व्रतं चैत्रानरिष्यस्त्वं नाजीविष्यस्तनः
 पितः । त्वां विना नैव राज्यं मेऽभविष्यत्प्राज्यवैभवम् ॥ १० ॥ तदद्यातुल्यकल्याणकारिणः पुण्यकर्मणः । फलं प्रत्यक्षम-
 द्रौक्षमहं पापापहं चिरान् ॥ ११ ॥ सुकृतं जीवितच्यं ते व्रतेनानेन पोषितम् । शोषितं त्वत्कृतेनाथ दुःकृतं दुर्यशास्त्र मे
 ॥ १२ ॥ तत्सहस्वापराधं मे प्रसीद वद सास्त्रिक । धर्मं कराय मां तात तारयाशु भवानर्णवात् ॥ १३ ॥ उवाच सच्चिवोऽथेदं
 नापराधोऽस्ति ते भुवम् । यत्क्षमाप सानुतापस्त्वं धर्मं धत्सेऽधुना धियम् ॥ १४ ॥ ततः सलब्धमुद्रेण मन्त्रिणा प्रेरितो
 नृपः । जगृहे गृह्णितां धर्मं पूर्णचन्द्रगुरोः पुरः ॥ १५ ॥ मन्त्रिणः शङ्कमानोऽथ निजे कण्ठे कुठारवान् । अयातः शूरसे-
 नोऽपि भूसुजां भूपितः श्रिया ॥ १६ ॥ देवार्चादानसुध्यानरथयात्रादिकर्मभिः । नृपो मन्द्युपदिष्टैः स्वं विदधे जन्म
 पावनम् ॥ १७ ॥ तन्न स्वामिनि यालोऽपि चण्डालोऽपि न सोऽभवत् । न यो जिनाधिनाथोक्तधर्मकर्मठतां गतः ॥ १८ ॥
 इत्थं मन्त्रिव भूपश्च कृन्वा धर्मं विगुह्यधीः । महाविदेहे मर्त्यत्वं प्राप्य लेभे शिवश्रियम् ॥ १९ ॥ ततः सुमित्रदीपेन
 गमितेऽस्मिन्प्रकाशताम् । देशवकाशिकपथे संचरन्तु सुखं बुधाः ॥ २० ॥

॥ इति देशवकाशिकव्रतविचारे सुमित्रकथा ॥

कुर्यात्तीनां स्नानादेस्सयागो ब्रह्मव्रतं तपः । आहूः शिक्षाव्रतमिदं तृतीयं पौषधाभिघम् ॥२१॥ तत्तु शुद्धोक्तचा-
रिप्रियनरपरिपाल्यते । अहोरात्रमथाचोपां रात्रि यावज्जितेन्द्रियैः ॥२२॥ भवोरगमदच्छेदं पौषवत्पौषघवतम् । आपसा-
पभिदे मित्रानन्दमन्त्रियतेस्त्रि ॥२३॥ तद्यथा ।

पर्मनिर्मलमर्गमर्थयियोति विद्यते । पुरं पुष्पपुरं पुष्पचापचापलपेशलम् ॥२४॥ तत्र युद्धसुयासत्रममित्रवधुधाभृताम् ।
पमूर मृचिचुर्भातुजितभातुः सतेजसा ॥२५॥ मन्त्री तस्य धरित्रीन्दोर्मित्रानन्द इति श्रुतः । अजायत धियां पात्रं छात्री-
कृगृहस्सतिः ॥२६॥ मध्येमदः कदाप्युर्ध्वेनेत्रसचिधेन्द्रयोः । व्यवसायस्य पुण्यस्य प्रतिष्ठानेऽभवत्कलिः ॥२७॥ कुधाध-
वगुगानाथः प्रोगाय मनिय प्रति । व्यवसायः प्रमाणं न प्रमाणं पुण्यमेव चेत् ॥२८॥ ततः स्वपुण्यमादात्त्यास्त्वं पुण्यपल-
गयितः । गृहाण मन राज्याद्विमित्थं संयधिमत्सरः ॥२९॥ युग्मम् ॥ गद्य कश्चित्पुरीमध्याद्भवन्तमनुयास्यति । तत्कण्ठसृ-
पितोऽसौ मत्सङ्गः पास्यति जोगितम् ॥ ३० ॥ गच्छ तुच्छमते तूर्णं पूर्णं कुरु निजं वचः । गृहे न हन्त हन्तव्यमिदं
पवान्यतो मन ॥ ३१ ॥ इति क्षितिपतेराज्ञां विज्ञाय मन्त्रिवाग्रणीः पृकारयेव दृढावेशोऽश्चलदेशान्तरं प्रति ॥ ३२ ॥
पद्पामेरादिभूचारधिपद्गामदसुतोयमः । न निःसत्तार नगराक्षराज इवोन्नतः ॥३३॥ गच्छन्नतुच्छपुण्योऽसौ श्रान्तो
सद्यन्दिनेऽपरिकम् । इदं जेन्दोरिर कन्याकोटीविर्घटितं सरः ॥३४॥ यद्दोललहरीहस्तगणं शृङ्गघनस्वनाः । आहांतुं तृधि-
तान्त्रात्रकोटीरञ्जच्छलाशयो ॥३५॥ स कृतगानपानोऽत्र स्थितः पाल्यां तरोस्तले । नभसो रभसोऽसीर्णमपह्नयत्पुरुषं पुरः
॥३६॥ संख्यायां चिन्तितं सैन्यं दास्यत्येय मणिस्तव । पञ्चादपि श्रियं भूरि पूरयिष्यति पूजितः ॥३७॥ इत्युत्तरा कि

किमित्युक्तेरुच्चैश्चित्रस्य मन्त्रिणः । पाणौ चिन्तामणिं मुक्त्वा स थां दिव्यनरोऽगमत् ॥३८॥ युग्मम् ॥ अथान्जैर्मणिम-
ध्यर्च्यं रोमाञ्चितयपुश्चिरम् । विरचल्य चमूचकं सायं सोऽंशतुरं प्रति ॥३९॥ राजवाजिरथामोगमग्नमिस्थाननिस्थानः ।
तेषुर्बलयामाम मित्रानन्दोऽथ तत्पुरम् ॥ ४० ॥ कथंकार पुरीरोधमिति बोधकृते नृपः । हेरिकाण्डेऽप्यमास
तान्प्रेक्ष्य सचियोऽब्रवीत् ॥ ४१ ॥ भुजागर्भपराभूतशूरिभाग्यभरोद्भवः । अये मद्रचसा बाल्यो भवद्विरिति नृपतिः
॥ ४२ ॥ पुण्याससैःयसंदर्भो मित्रानन्दः समागमत् । विक्रमाक्रान्तविश्वोऽसि संग्रहर्तुं बहिर्भव ॥ ४३ ॥ एषमाभोऽप्य
संभूय प्रहिताः सचिवेन ते । गत्वा व्यञ्जयन्राज्ञे सर्वमयं यथातथम् ॥ ४४ ॥ स्वस्तीभूयाथ भुजानिः कैश्चि-
त्परिवृतो जनैः । कृती तत्र ययौ यत्र मित्रानन्दः स्वयं स्थितः ॥ ४५ ॥ अभ्युत्सथौ तदा मन्त्री निर्भाल्य नृपतिं पुरः ।
इष्टे हि दर्शनं यावद्विरोधो युज्यते सताम् ॥ ४६ ॥ प्रणिपत्याथ पृथ्वीन्दुर्निष्कपीठे निवेशितः । बलादर्धासने स्वस्य सचिवं
न्यस्य सोऽवदत् ॥ ४७ ॥ वरेण्यं पुण्यमस्त्येव शौर्यादिद्व्यवसायतः । पुण्यभाजां हि जायन्ते किंकरा व्यवसायिनः ॥ ४८ ॥
अथद्वाग्योदयः कश्चिदयमीदृक्कृचमूचयः । येनाहं तत्र भर्तापि भृलवद्भामि तेऽग्रतः ॥ ४९ ॥ किं त्वसाविद्यती भूर्तिर्यन्भूव-
भवतः कुतः । इत्युक्तो भूसुजा मन्त्री स्वचरित्रमयीकथत् ॥ ५० ॥ अथ विस्मयविस्मेरनेत्रपत्रजनेऽक्षितः । मित्रानन्देन
सानन्दः पृथ्वीन्दुः प्राविशत्पुरम् ॥ ५१ ॥ उपासैः फलित श्रीभिर्मणिमाहात्म्यतोऽधिकम् । बभूवे च नरेन्द्रेण मन्त्रिणो
मैत्र्यमद्भुतम् ॥ ५२ ॥ कदापि भानुमूपेन सहोत्संसितसंमदम् । आरादागामिकोऽप्येव तं धर्मजं व्यजिज्ञपत् ॥ ५३ ॥
द्विष्टपाषाण वर्षसे स्यामिन्नदी धर्म हवागमत् । मुनिः सुमन्धरो नाम शानी लीलावर्नी तव ॥ ५४ ॥ प्रीत्याथ तस्मै दत्त्वा-

भूयणानि क्षणेन सः । जगामारामजगतीं जगतीपतिना समम् ॥५५॥ मुनिं नेत्रामृतं नेत्रैरापीय नृपमन्त्रिणौ । नत्वाथ
 न्यविशोतां तो पातुं कर्णामृतं वचः ॥५६॥ मुनीशं देशान्तेऽथ पप्रच्छं पृथिवीपतिः । धन्यस्य कथमस्यासंन्विपस्काळेऽपि
 संपदा ॥ ५७ ॥ अथाचष्ट मुनिः स्पष्टविभवा मुनिः स्यात्प्रविभवा मुनिः । धन्यंभारच्युतेव यौः पद्मनेत्रेति विश्रुता ॥ ५८ ॥
 नत्रादित्यं इति क्षमापस्तप्रसादास्यदं धनी । श्रेष्ठी सुदत्तं इत्यासीजिनधर्मधुरन्धरः ॥५९॥ सोऽन्धदा पापरोगामामौषधं
 पौषधं श्रितः । तस्यो निशि निशान्तेऽसौ शान्तेन मनसा रसात् ॥ ६० ॥ तदा कश्चिद्वस्त्रापविश्यावेदी तदोकसि ।
 नृत्तिनीमपरीवारः प्राविशत्सकराग्रणीः ॥६१॥ शिवा चौरस्मृता लोकं तन्नामृच्छयताखिलम् । सुदशे सा नमस्कारमन्त्र-
 ध्याने तु नारकृतम् ॥६२॥ तं पश्यन्तमपश्यन्त एकान्तस्थं मल्लिस्तुचाः । जगृहस्तद्गृहद्रव्याण्यग्निलान्परस्त्रलन्सुदः ॥६३॥
 द्रारवन्नन्ति स्म मञ्जूराः कृपादीयमपाश्रयत् । प्रव्याय स्पष्टयामासुरमी भूमिगृहाण्यपि ॥ ६४ ॥ अहो महो महांत्मनेस्तस्य
 पंसाषष्टम्पन्त्रितम् । जातेऽप्युष्णजातेऽस्मिन्न ध्यानाबलितं मनः ॥ ६५ ॥ अनांगतेष्वथागद्य गृहस्तु धनपद्धतीः ।
 तेषु गतेषु च ध्यानमेदोऽमृतस्य न कश्चित् ॥६६॥ जने शोचन्त्यथोक्तिरे धननाशं निशालये । व्यलंसदिनकृत्येषु श्रेष्ठी
 पात्रिणीपयः ॥ ६७ ॥ क्रमादर्जयतो भाग्यवतीसतीकृतात्मनः । धनभोरणयस्तस्य भूरयोऽप्यसंबन्धुनः ॥ ६८ ॥
 स कदापिदवस्थापत्रिणापिबीरचक्रराट् । एकं तल्लोप्यतो हारं विक्रितुं प्राप तां पुरीम् ॥६९॥ तं हारं श्रष्टिनस्तास्य वणि-
 क्पुत्रो धनाभिधः । उपलक्ष्यार्पणामास तत्पारक्षाय तत्करणात् ७० ॥ तत्रिशास्य द्रुतं गत्वा श्रेष्ठी तत्र कृपाभयः । स्वं वणिक्पु-
 त्रमाक्षिप्य तत्पारक्षमदोऽयदत् ॥ ७१ ॥ धनोऽयं त्रैबं जानाति चौरव्यतिकरापुरा । अस्मै महात्मने यत्पयाम्बया हारीऽ-

यमर्पितः ॥ ७२ ॥ तदयं सुच्यतां मास्मिन्सुच्यतां चौर्यदुर्यशः । रोहिणीयोगमात्रात्किं स्यात्कलङ्कीन्दुचन्द्रचिः ॥ ७३ ॥
 द्वादशव्रतघर्तायं नामत्यं वदतीत्यथ । सुदरायचसासुत्रत्तलारक्षो मलिंल्लुचम् ॥ ७४ ॥ असत्यं यत्प्रणिहित-
 मिलम् । असत्ययापि वाचासुं श्रेष्ठी चौरममृचुत्वा ॥ ७५ ॥ श्रेष्ठी तं भोजयित्वा च वरे दम्बां च वीवरं । नाकृत्येषु मतिः
 कृत्येत्युच्यथा च प्राहिणोत्कृती ॥ ७६ ॥ श्रेष्ठीन्दोरुपकारेण शिक्षया च द्रवन्मनाः । किं स्यादकृत्यमित्येष विज्ञातुं धारयन्धि-
 यम् ॥ ७७ ॥ निर्धन्युराद्वहिर्भागममौ शुभ्रप्रभाभिधम् । यमोपदेशान्ददत्तं मुनिराजमलोकतं ॥ ७८ ॥ युगम् ॥ श्रुत्वा
 तरेशनां ज्ञातकृत्याकृत्यविवेचनः । मुनीन्दोस्तस्य पादान्ते दीक्षां दक्षोऽयमग्रहीत् ॥ ७९ ॥ चारित्रं शुद्धमासेव्य सौधमेऽसौ
 सुरोऽभवत् । सुदरास्तु विपयायमभवत्सचिचस्तच ॥ ८० ॥ मंपरस्तु हियमाणासु यद्भवञ्च न पौषयम् । पदे पदे तदत्रायं
 यिचित्राः प्राप संपदः ॥ ८१ ॥ स तु चौरः सुरीभूतः स्मरन्नुपकृतीः कृती । चिन्ताताप ददौ रत्नं प्रस्ताबं प्राप्य मन्दित्रणे
 ॥ ८२ ॥ प्रभो द्रक्ष्यति तं मन्त्रीत्युक्ते राज्ञा मुनिर्जगौ । मन्दित्रणो जीवितान्ते तदर्शनं भावि मुक्तये ॥ ८३ ॥ यतो नन्दीश्वरे
 देवाद्यन्तुमस्याभिलाषिणः । समयज्ञसुरानीतविमानस्थस्य गच्छतः ॥ ८४ ॥ शुद्धध्यानलयस्यान्तकृतकेवलितायुजः ।
 लक्षणार्धेरुयैव मुक्तिर्भूष भविष्यति ॥ ८५ ॥ युगम् ॥ इत्याकर्ण्य मुनेर्वाचमुदञ्चद्धर्मबुद्धयः । सर्वेऽप्युर्वीश्वराधास्ते सानन्दा
 मन्दिराण्ययुः ॥ ८६ ॥ एवं प्राक्पुण्यपूर्णैर्द्विमित्रानन्दनिदर्शनात् । भजन्तु भवपेयाय पौषधे सुधिगो धियम् ॥ ८७ ॥

इति पौषधव्रतविचारे मित्रानन्दकथाः ॥

दानं चतुर्विधादारवश्रपात्रौकसां मुनौ । शिक्षाव्रतं तदतिथिसंविभागं तुरीयकम् ॥ ८८ ॥ एकावयवतोऽप्येतरत्सेवितं

श्रद्धयाधिकम् । सुमित्राया इवोन्नत्यै जायते द्वादशं व्रतम् ॥८९॥

तथा पृथिवीभूषा श्रीयसन्तपुराभिधम् । पुरन्दरपुरश्रीणां विवर्तो वर्तते पुरम् ॥९०॥ विक्रमाक्रान्तदिवक्त्रकः क्षमाशक्तो
विक्रमाभिधः । नृपः कृपापवित्रोऽभूच्चक्षत्रशिरोमणिः ॥९१॥ तन्मन्त्रीशो वसुजज्ञे यद्वबुद्धिभरनीरजे । राज्यलक्ष्मीः
सुगं तस्यो विकाशादो दिवानिशम् ॥ ९२ ॥ जिनदासाभिधः श्रेष्ठी तस्य पृथ्वीपतेः प्रियः । बभूव तीर्थकृद्भूमधोरियः
श्रेयसां निधिः ॥९३॥ तदजितैरसंख्यतैः स्वर्णरत्नैरपि प्रुवम् । निष्पाद्येते क्षितौ मेरुरोहणावपरावपि ॥९४॥ यक्षराजो
धनाध्यक्ष इत्येव रयातिमर्हति । धनदो जिनदासस्तु स स्तुतोऽर्थिगणैरपि ॥९५॥ धनस्य सार्धवाहस्य सुतां काशिनिवा-
सिनः । ग्यातां रन्तंघतीं नाग्मा व्ययहारी व्युवाह सः ॥९६॥ जिनदासस्य विश्वासपात्रं लक्ष्मीधराभिधः । विप्रो बभूव
प्रातेव भरमः परमः सुहृत् ॥९७॥ न मन्त्री न कलत्रं न पुत्रो धानीपतेः पुनः । नान्यत्किञ्चिच्च तस्याभूजिनदास इव
मियम् ॥ ९८ ॥ मित्रे नृपः कदाप्यत्र मन्त्रिणामपि दास्यति । राजमन्त्रीति तं हन्तुं विरुद्धं विदंधे मनः ॥ ९९ ॥
जिनदामन्तु दाशयेण परनिशोपलक्षकः । चक्षुर्वचोविकारेण तं विरुद्धमबुध्यता ॥१००॥ ततो भूपालमापृच्छथ तीर्थयात्राप-
देशतः । पत्नी रत्नवती प्रेपीदसौ पितृदृष्टं प्रति ॥११॥ अथ चौरच्छलेनासौ तमालब्धुं कृतादरः । मन्त्री निशि तदावास-
मार्गं भृग्यैररोभयत् ॥ २ ॥ मत्वेति कर्मकृत्वेपः सह लक्ष्मीधरेण सः । प्रभाववन्ति रत्नानि गृहीत्वा निःसृतः पुरात्
॥ ३ ॥ अजानन्नपि पन्थानं गच्छन्नेव निरन्तरम् । अरण्ये पतितः कापि तृष्णातरललोचनः ॥ ४ ॥ तत्र बकलबायडो
रत्नान्तीं सुहृदः करे । रीणोऽपमर्पयामास जीवितव्यमिवात्मनः ॥ ५ ॥ कापि पश्यन्पथः कृपे रत्नलोभादिभेज संः ।

कराभ्यां पानितः प्रेयं विश्वासः कोऽस्तु जीवताम् ॥६॥ स तदा पातल कूपे कोऽयामेत्यनुगुणात् ॥ उपलब्ध स्वस्वम् ॥
 ग्राह रत्नवतीं प्रियाम् ॥७॥ अथि त्वमपि कूपेऽत्र पतितासि कुतः प्रिये । एते परिजनः कास्ति धिग्धिविचिदम्बलम्
 ॥ ८ ॥ साप्यवस्थागतं कान्तं वीक्ष्य प्राप्तं च संनिधौ । बाल्यं दृशि दधौ दुःखानन्दसंकरसंकटम् ॥ ९ ॥ मन्वाना
 धन्यमात्मानं तत्रापि प्रियदर्शनात् । ऊचे सतीशिरोरत्नमिष्यं रत्नवती ततः ॥ १० ॥ तत्सर्वमयीमध्ये युहीतमिह तस्करैः ।
 कान्दिशीकः समयोऽपि ययौ परिजनः वधयित् ॥ ११ ॥ तेषु मद्भोगलुब्धेषु वेगादहमिहापत्तम् । वरं हि मरणं स्त्रीणां न
 पुनः शीलखण्डनम् ॥ १२ ॥ कृतान्नमुखरूपेऽस्मिन्कूपेऽपि पतिता प्रिय । जीवितास्मि भवद्वक्त्रालोकभोक्तव्यकर्मभिः ॥ १३ ॥
 कथ्यतां च कथं पालः कूपेऽत्र भवतामपि । सचिबः स च विद्वेषी विदधे किं विरोधतः ॥ १४ ॥ जगाद् जिनदासोऽथ सचिवे
 मारणोऽस्तुके । गृह्यतः कर्मकृत्कृदावेकोऽहं निशि निःसृतः ॥ १५ ॥ निरन्तरविहारेण कान्तारेऽत्र समागतः । तृषितोऽस्मिन्पथः
 पश्यन्पादस्खलनतोऽपतम् ॥ १६ ॥ अनुक्तमिब्रदौष्टयस्य तदा तस्यातिसम्बतः । कूपेऽस्मिन्निजलेऽप्यम्भो नाभिवृद्धं ददुः-
 शिराः ॥ १७ ॥ अथ तौ प्रथितरवेऽखिवतृगापरम्परौ । जितश्रीरेण नीरेण तेन प्रीतिं परां गतौ ॥ १८ ॥ अथ कूपेऽत्र केनापि
 सखरज्जुनियन्त्रितः । क्षिसोऽम्भः कृतथे कुम्भः पुण्यकुम्भः हवैतयोः ॥ १९ ॥ ततोऽन्तः कुम्भरीधेन तौ मत्वा तेन धीमता ।
 मेलयित्वा जनान्कृष्टौ कृपान्मृत्वोर्मुखादिव ॥ २० ॥ यावतौ निःसृतौ सार्थस्तावदग्रे स्थितौ महान् । निर्गतं मिथुनं
 कृपादिति कोलाहल व्यधात् ॥ २१ ॥ तच्छब्दात्कौतुकी सार्थबाहोऽपि द्रुतमागतः । सुतां पतियुतामग्रे पश्यन्मनसि विस्मितः
 ॥ २२ ॥ धनाख्यं जिनदासोऽपि सार्थबाहं निरीक्ष्य तम् । श्वशुरोऽयमिति ज्ञात्वा नमश्चक्रे चमत्कृतः ॥ २३ ॥ ननाम

जिनरां शीत्वा जिनरं रत्नरत्नपि । अहो भाग्यस्य सौरभ्यं चिन्तयन्ती स्यचेत्सि ॥२४॥ अथास्मै सार्धवाहाय किमेतदिति
 रूष्यते । जिनदामः सरपृच्छं तदादितोऽपि न्यवेदयत् ॥२५॥ तादृक्स्वजनसंगर्कनिषीतव्यापदूर्मयः । अथ ते तोषपोषेण
 तत्संगमनयेदमनि ॥२६॥ अयान्मिथ्वरिते चित्रे गतराक्षणेन शंसिते । तद्वीक्षाकौतुकेनेव संध्यायां त्रिधुरुण्यौ ॥२७॥
 तोषपात्रं युक्तीत्याथ जिनदामो निशागमे । तरुन्तरयामाम देहचिन्ताकृते पट्टन् ॥२८॥ अथेन्द्रश्रुतिभिर्वीक्ष्य सुप्तं
 कथिदसौ नरम् । यायगालप्रतस्तायन्मृतो लक्ष्मीधरः पुमान् ॥२९॥ मृतमश्रुतमैवेनं वीक्ष्यामौ मित्रवरसलः । सुजङ्गदशनं
 तस्मिन्निधिनोति स्म दुःगितः ॥३०॥ आदाय स्वान्मणोस्तस्मात्कृष्टा फणिमणिं ततः । तदीयस्पर्शपूतेन पयसा तमजी-
 ययत् ॥ ३१ ॥ उपकृत्युपकुराणा ध्रियन्ते धरया न के । अपकृत्युपकारी यस्तेन तु ध्रियते धरा ॥ ३२ ॥ वीक्ष्य लक्ष्मी-
 पत्ने जीयन्जिनदाममयाप्रतः । प्रपानतमुगम्भोजस्तसौहादमिवानमत ॥३३॥ अथेनमाह माराहम्यमयो रत्नवतीपतिः ।
 अन्नः प्रेमसुगामिन्पुतरप्रोत्तरया गिरा ॥३४॥ पादस्यलनतः कूपे पतितोऽहं त्वयोच्चितः । इति किं लज्जसे केन स्वोऽ-
 प्यनुध्रियते जनः ॥३५॥ मिलितोऽस्मिन्ममारण्ये सार्धवाहोऽधुना धनः । काश्चि यास्याभ्यहं गच्छ स्वावासं प्रति संप्रति
 ॥३६॥ इत्युक्त्वा प्रेषितो विप्रत्रपमाणस्तदा ययौ । महेव सार्धवाहेन सोऽपि वाणारसीमगात् ॥ ३७ ॥ याबल्लक्ष्मीधरो
 यामि यमन्पुरपसनम् । जिनदामयियोगेन तावदातोऽस्ति मूपतिः ॥३८॥ इति लक्ष्मीधरो मत्वा गत्वा क्षितिपतेः पुरः ।
 स्वभ्यं जिनदामस्य मन्त्रिणश्च न्यवेदयत् ॥ ३९ ॥ श्रुत्वेति मूसुजा मन्त्री कारागारे नियन्त्रितः । पश्यतो जिनदामस्य
 रत्नयोऽयमिति मुग्धा ॥४०॥ अथ जट्टालकरभारुद्धो बीरदयान्वितः । जगाम जिनदामाय काशीं गुप्तो नृपः स्वयम्

॥ ४१ ॥ कार्यो मन्त्री स एवेति वचो निश्चिद्य धर्मधीः । सभार्यः सह भूषेत् स वसन्तपुरं ययौ ॥ ४२ ॥ सर्वैश्वर्यं
नृपादाप्य सचिवायापकारिणे । मन्त्रित्वं स दूदौ धीमान्न छिष्टा ह्यपकारिणः ॥ ४३ ॥ अथागादनपालोऽत्र वर्धयन्निति
भूषतिम् । वनेऽभूत्केवलज्ञानं शङ्करपेलापस्यतः ॥ ४४ ॥ तुष्टिदानं प्रदायास्मै वनेऽगादिक्रमो नृपः । सहैव जिनदासेन धुर्या
धर्मं हि तादृशाः ॥ ४५ ॥ मुनिं नत्वोपदेशं च श्रुत्वायादीददौ नृपः । मन्मित्रे जिनदासे किं सापदः संगदः प्रभो ॥ ४६ ॥
अथ ज्ञानामृतमोधिर्दशनश्रुतिवीचिभिः । तत्पुण्यवेलाविपिनं ह्लावयन्प्रभुरभ्यधात् ॥ ४७ ॥

कौशाभ्यां दत्तनामभूमामृतभक्तो धनी व्रणिक् । सुमित्राख्या जनन्यस्य वगिता च जयाहया ॥ ४८ ॥ दानमेव
गृहस्थानी मुख्यो धर्म इति स्फुटम् । स्वगुरोर्धीचमाचलयौ सुमित्रा स्तनवेऽन्यदा ॥ ४९ ॥ दानोन्मुखं मनो मातुर्मत्वा
मतिमतां वरः । आनन्दाजननीं नत्या सभार्यः स व्यजिज्ञपत् ॥ ५० ॥ यथाविधि सुपात्रेषु कृपापात्रं चपि स्वयम् । देहि
त्वं हि धनं धान्यं त्वत्प्रसादाद्गृहे षट् ॥ ५१ ॥ सफलं नियमान्मन्त्रेणैवैषाभिर्भ्रमन्परीत् । स्वेच्छया विधिवशानं दत्त्वा
भोदयेऽहमन्वहम् ॥ ५२ ॥ ततः सुतस्तुपाभ्यां धानुमताभिमतं जिनम् । पूगयन्ती मुदा कालं कियन्तं सत्यवाहयत् ॥ ५३ ॥
दैवज्ञैः कथितेऽत्यर्थमवृष्टे दानेऽन्यदा । दुर्भिक्षे सर्वतो जाते जया दत्तमदोऽवदत् ॥ ५४ ॥ मूलेऽपि रौरवः कालोऽवल्यपूर्ण
च ते गृहम् । अतः स्वां जननीं दानात्कुटुम्बाधार वारया ५५ ॥ अथ तेन निपिद्धाभ्या सुमित्रा दानतः क्षणात् । निःसत्यतामपि
छद्मी कुर्वन्ति स्त्रीजिता नराः ॥ ५६ ॥ संसृज्य निधमं सा स्वं निधिकापेति चेतसि । अदत्ते भोज्यनात्रेऽपि न भोदयेऽन्तेऽपि
जन्मनः ॥ ५७ ॥ उपयासाष्टकस्यान्ते तस्याः सत्त्वमहानिधेः । वृत्तमज्ञापयदत्तं दुर्यशःशङ्किता जया ॥ ५८ ॥ दत्तेन वन्द्युभिः

सार्धं निर्यन्त्रं पच्यन्तारिरुम् । नयमेऽहि भोक्तुमुपवेदिता सेल्यचिन्तयत् ॥५९॥ कारणं भोजनरथागे विवन्नपि सुतः स्वयम् ।
 न सां द्रापणते किंचिद्विगमे द्युःकर्मवृम्भितम् ॥६०॥ नस्वभोग्यमिदं किंचित्कस्मैचिचेदेषुना । तन्मे स्यान्नियमः श्लाघ्यो-
 ऽस्त्राल्यो न स्याप मे सुनः ॥६१॥ ध्यायन्त्येति दृढयातः सत्सैव मुनिस्तदा । अदृश्यत तथा मूर्तः पुण्यराशिरिवात्मनः ॥६२॥
 साधो विशुत्रमाहारं दृष्टानानुपुहाण माम् । वदन्त्येति महर्षीशु मल्ललाभि मुनिस्तथा ॥६३॥ गन्धाम्युपुण्यवर्षाः तेऽवद-
 रणामनदेता । धर्षे मामोपयासी पत्पारणं कारितस्त्वया ॥६४॥ तत्ते सत्त्वमवादानाच्छान्ता दृष्टिहृतो ग्रहाः । अस्मा-
 द्मुनिरयाश्चियारदृष्टो दुर्भिक्षहृदयन ॥६५॥ युगम् ॥ अत्रोत्सवे कृते राजा पेरैश्चाक्षतपात्रिभिः । मातरं क्षमयामास नरथा
 दयो जगान्निनः ॥६६॥ तेऽथ धर्म व्ययुः दुर्द्धं श्रद्धायन्तो निरन्तरम् । सुव्वायुस्तत्र जज्ञेऽत्र सुमित्रारमा दृषो भवान्
 ॥६७॥ दशाग्मा तिनदामोऽमृञ्जयात्मा रत्नवत्यपि । वानरोयादभूद्धृक्ष्मीस्त्वन्मित्रे सङ्गदन्तरा ॥६८॥ श्रुत्वैति प्राग्भवं
 स्मृत्या गुहं नरगा गताः पुरम् । यर्मध्यानरताः प्रापुर्द्धवाग्रास्ते महोदयम् ॥ ६९ ॥ इत्याकर्ण्य जनाः सौम्यं सुमित्राया
 निदर्शनम् । घतं सेयध्यमनिगिसंविभागं शुभास्यदम् ॥७०॥

॥ इत्यतिथिसंविभागव्रतविचारे सुमित्राकथा ॥

पयं निगान्य सम्यगवमृत्त्रतविचारणाम् । दिष्टः प्राप सम्यग्वं श्राद्धत्वं विजयः पुनः ॥७१॥ भूरभोऽप्यमजन्मर्तुः
 पुरो नदृशतां जनाः । आयकृत्वं यतित्वं च चन्द्रदुरसवचन्रवः ॥७२॥ महीमहीनसुहृतां कुर्वन्मोहनमो हृत्य । विजहार
 पदोद्धारनापको निननागरुः ॥७३॥ विद्वानापीयूषजीमूतो मृतलं विसुः । क्रमेण जनयामास धर्मबीजांकराङ्कितम् ॥७४॥

इतश्च भूपत्युर्वीमवर्षसुकृता पुरी । संपन्नसंपत्संपाता चम्पा तारुण्यवदिवः ॥७६॥ वसुपूज्ये जयायुक्ते स्वर्गस्थे
वासुपूज्यजः । मयया नामतस्तस्यामवनीमघवाजनि ॥७६॥ कणाक्षपतैः कामस्य काण्डताण्डवपण्डिता । अभूदलक्ष्यवक्त्र-
धेन्दुलक्ष्मीलक्ष्मीस्तद्वना ॥ ७७ ॥ अनयोर्जयसेनाद्याः सूनवो बहवोऽभवन् । तेषामुपर्यभूत्पुण्यरोहिणी रोहिणी सुता
॥७८॥ स्वस्वव्यवस्थानश्लाघ्यरुचवर्णना । याराजद्रूपराजस्य राजधानीव जज्ञमा ॥ ७६ ॥ सकलोद्यत्कलाबहे-
र्षणद्रुमवनायनेः । यस्या यशःप्रसूनानि कास्त्रीचक्रे न मन्मथः ॥८०॥ ता मत्तयौवनां वीक्ष्य नृपः समदसंसदः । अस्या
योग्यं वरं ल्यात सन्धिवानृचिवा निनि ॥८१॥ ननः सुभुद्रिसिद्धार्थसमुद्रनयवादकाः । चत्वारः सन्धिवानृकृत्स्मरगृष्टि-
विष्टयाः ॥८२॥ कलाचिलासरूपश्रीकेलिलौलानिलापतीन् । स्थामनामान्वयस्थानैराल्यायेदं न्यवेदयन् ॥८३॥ युगमम् ॥
स्वामिन्नमी समीभाव भजन्ते भूसुजः श्रिया । नेतस्तु विद्यः कुत्रापि कन्याया रमते मनिः ॥८४॥ स्वयंवरं कुरु ततस्त्वत्क-
न्येपं यथारुचि । कंचिद्वरं वृणोत्वक्षिपरीश्रकपरीक्षितम् ॥८५॥ तथेत्यथ नृपस्तेने तेनेह त्वरितं नृपाः । सर्वेऽपि रूपगर्वेण
दृताहताः समाययुः ॥८६॥ ते तदाहारताम्बूलचेलालकारदौकनैः । महीश्रुता मचवता मोदयांचक्रिरे सुदा ॥८७॥ अथार्क
कलशीकर्तुं निव नीते मद्दोन्नतिम् । अनिन्धरे नरेशास्ते स्वयंवरणामण्डपे ॥८८॥ न रूपं पापशृत्स्ये स्यादिति वाचामुदा-
हृतिः । श्रीमान्महेन्द्रसेनाख्यः श्रीकोशलपुरेश्वरः ॥८९॥ स्वकायकान्तिपीथूपपानानिमिषविष्टपः । सिहनाथः सुधर्मका-
शिथिलो निथिलापतिः ॥९०॥ लावण्यामृतसिन्धूमितरन्मकरकेतनः । जिनभक्ताभिधः पुंसां रत्नं रत्नपुराधिपः ॥९१॥
सुनेत्रानेत्रकुमुदोल्लासलीलाविशारदः । चन्द्रचारुमुखश्चन्द्रपुरेशश्चन्द्रवर्धनः ॥९२॥ प्रापहृत्पलावण्यपुष्परूपफलद्रुमः । जय-

संनो जगत्सेनाराजी राजगृहेश्वरः ॥१३॥ महन्पुण्यमहात्मो धिजलभानुपरतताम् । चन्द्रमित्रयथाश्चन्द्रमित्रः काशीपुरीश्वरः ॥ १४ ॥ अन्पेऽपि सुखसंदेहकरदेहयुतो नृपाः । प्रपञ्चापधनाणस्यालचक्रुर्मत्संखयम् ॥ १५ ॥ सप्तभिः कुलकम् ॥ १६ ॥ अत्रात्र देवान्कारनागपुरेश्वरः । मृनुः श्रीवीतशोकस्याशोको चिद्युत्प्रभाद्रभू ॥१६॥ जगद्दृगिन्द्रियोत्रिद्रमोगकर्ममहा-
 त्तम् । अन्पकार मन्त्रं मोऽप्युदञ्चदगुणगौरवैः ॥१७॥ युगम् ॥ शत्रारयन्ती शत्रारमप्यद्रगुणगौरवैः । मद्यन्ती मद-
 नमप्यमन्त्रैर्भारसंमदैः ॥१८॥ अत्रभिः सन्दिदावण्यमस्याः सर्वात्रमेतु माम् । इत्याश्रितेव रत्याथो रतनोन्धो प्रतिमामिपात् ॥१९॥ रोहिणीगमियं चेति मोहयन्ती निरीक्षकान् । वयस्याभिर्धृता प्राप भूपकन्याथ मण्डपम् ॥२००॥ त्रिभिर्विदो-
 पकम् ॥ राजाम्य गुणघामकुलनामनिवेदिनी । दक्षा पुरोऽभवत्तस्या वयस्या मञ्जुभाषिणी ॥१॥ विदन्ती च वसन्ती
 च शोषनान्तेन नृसुजः । मणीमन्वचलन्मञ्जमध्यवर्त्मनि कन्यका ॥ २ ॥ नृपेषु ताडयमानेषु तेषु पञ्चेषुपत्रिभिः । स
 स शीरसापिशो दृष्टो यं यं दर्शनं सा ॥३॥ यं यमैक्षिष्ट सा श्यामशुक्लपार्श्वेनृपठयः । अदिनद्वयमभ्यस्यदिनचर्चिते
 स सः ॥ ४ ॥ उत्कण्ठापिस्मयतीतिदुःखभाजो महीसुजः । तत्र श्रीरिव कुर्वाणा साचलत्त्वचिदस्थिरा ॥ ५ ॥
 शृष्टा शृष्टा सुमोचाशु तददृष्टिगनीश्रुतः । रोचमानमवदयन्ती पुष्पाणीव मधुव्रता ॥ ६ ॥ अशोकं वीतशोकस्य सुतं
 ताम्ये तददर्शनं सा । शीता मन्वी ममाचक्ष्यौ ज्यारयो च गुणोर्मिभिः ॥७॥ अथास्मिन्दृशमात्मानमानन्दे विस्मये मनः ।
 ययुः साक्षिरुभावे च मञ्जगामाम रोहिणी ॥८॥ तद्रूपेण तदाकृष्टिमन्त्रज्ञेनेव सत्वरं । आकृष्टा वरमालां सा तत्कण्ठे
 क्षिपति स्म ताम् ॥ ९ ॥ तूर्णमर्थांमने तस्य कलाबहुलतेजसः । रोहिणी रोहिणीबेन्दोरुपाचिक्षन्मुदा ततः ॥ १० ॥

तत्कालप्रस्फुरसूर्यगीतवृत्तसमाकुलः । पठद्ब्रन्दिगणः प्रीतिमयोऽयं समयोऽभवत् ॥ ११ ॥ अद्यमासीद्गुणज्ञेयमधुणो-
 द्बुधितपतिम् । इति स्वयंवरे सर्वभूमिप्रैरपि पिप्रिये ॥ १२ ॥ मधवापि सुदाहमीयनामोचितमहोत्सवैः । तयोररचयत्प्रीतः
 पाणिग्रहणमङ्गलम् ॥ १३ ॥ रोहिण्याः पुण्यमाहात्म्यादेशोपान्दृषितान्वृषान् । आबर्ज्य दानसंमानैर्मधवा विससर्ज च
 ॥ १४ ॥ वाग्भिर्धर्मैकधुर्याभिर्जिनधर्मानुरक्तः कान्तोऽपि निर्ममे ॥ १५ ॥ तत्रैव भोगा-
 न्भुञ्जानो भूजानिसुतया सह । कुमारः स सुखं तस्यौ दोगुन्दक इवामरः ॥ १६ ॥ एव क्रमेलकैरन्धिलहरीचक्रमेलकैः ।
 अशोकं वीतशोकस्य पुमासोऽन्येणुराह्वयन् ॥ १७ ॥ अशोकोऽपि तदुत्कण्ठो रोहिणीसहितस्ततः । मधवन्तं समाष्ट-
 च्छय त्वरितत्वरितयौ ॥ १८ ॥ स्नातः स पौरीशद्धारसागरोमिभिरक्षिभिः । दधौ कुसुमवन्मूर्ध्नि पितृपादनखत्विबः
 ॥ १९ ॥ राजाप्युत्थाप्य पाणिभ्यामालिङ्गयोत्थाय च स्वयम् । न्यस्य सिन्हासने हर्षाश्रुभिरेवाभ्ययेचि सः ॥ २० ॥
 कारयित्वा कुमारस्य राज्यलब्धिमहोत्सवम् । श्रीसंयमधरोपान्ते प्रवव्राज प्रजापतिः ॥ २१ ॥ मन्त्रिन्यस्तमहीभारः स
 रोहिण्या समं वृषः । धर्मगृङ्गारयोरेव सेवयाहर्निशं वभौ ॥ २२ ॥ रसादशोकोरोहिण्योः सहेलं खेलतोर्ययुः । ऋतुचक्रेण
 दधतोर्मुदं कल्पि वत्सराः ॥ २३ ॥ गुणपालप्रभृतयः सविस्तारगुणास्तयोः । सूनवोऽष्टावभूवन्दिग्भागा भूनमसोरिव
 ॥ २४ ॥ पुत्र्यश्च गुणमालायाश्चतस्रो निचितश्रियः । अभूवन्कामभूपालचतुरङ्गचमूमाः ॥ २५ ॥ धिष्यन्ते राज्ञा
 सहास्रदा गवाक्षे सप्तमे क्षणे । वसन्ततिलकां धात्रीमन्यदा रोहिणी जगौ ॥ २६ ॥ अक्षि निक्षिप रथ्यायां मातः किम्बि-
 दमीक्ष्यते । आमुक्तकेशं स्त्रीधृन्द करुणस्वरगीतभृत् ॥ २७ ॥ रीत्यन्तरस्फुरसूर्यनादप्रमितनर्तनम् । सुद्व्यक्तस्वस्तिकाकार-

भुनास्तान्नहन्मरुम् ॥ २८ ॥ भरताद्रिपु शास्त्रेषु न श्रुतं नेक्षितं क्वचित् । अत्याश्चर्यकरं कुर्वन्त्यमूः किं नाम नाटकम् ॥ २९ ॥ त्रिभिर्विदोपकम् ॥ तां क्रोधाद्भयाद्वात्री रूपगर्भः किमेप ते । श्रीगर्भः पतिगर्वो वा यदिहोपहसस्यमूः ॥ ३० ॥ रोहिण्यगाह मा कृष्य मातः कोऽपि न मे नदः । अदृष्टपूर्वमाश्रयार्थादिवं पृच्छामि तत्त्वतः ॥ ३१ ॥ ततो भात्री जगौ पुत्रि गामौ श्रीयुन्दमग्यगा । मृनस्तस्याः सुतस्तस्य जलदानदिनं ह्यदः ॥ ३२ ॥ ग्राहं ग्राहं गुणान्स्त्रुनोरि-
 त्यसौ एत रोदिति । तयार्पूर्वं भवेऽमुष्मिन्नत्संसारनाटकम् ॥ ३३ ॥ चेन्मृनः स्त्रुनुरस्यास्तदित्थं रोदित्यसौ कथम् ।
 कानगा रोदने ज्ञानमिति प्रात्रीमथाह सा ॥ ३४ ॥ रोदने ज्ञापयामि त्वामिति हास्यं वदन्तुपः । तदङ्गाह्योऽकपालाल्यम-
 प्रठीणरमं सुतम् ॥ ३५ ॥ श्मायां क्षिपामि ते पुत्रमिति जल्पन्प्रियां प्रति । करस्यं तं यदिभित्तैर्बालमानन्दोलयन्तुपः ॥ ३६ ॥
 देवादथ च्युतो पालः स महीपालपाणितः । वातात्फलमिवोचाद्रिशूशाखिशिखाग्रतः ॥ ३७ ॥ पुरीजने परिजनेऽप्यथोष्पुष्टद्वारवे । किंकिञ्चमि रोत्रिण्यामनुकम्पोन्बुखे वृषे ॥ ३८ ॥ अस्पृष्टभूतलं बालं तत्कालं पुरदेवता ।
 तं नरेन्द्रामनेऽमुञ्चतुष्पथन्दनचर्चितम् ॥ ३९ ॥ युगमम् ॥ स्वस्य पुत्रस्य पत्न्याश्च शृण्वन्पुण्यस्तुतिं जनात् । भूधरोऽ-
 कारयत्तत्र पुत्रामृग्यमंत्रं तनः ॥ ४० ॥ तदोचाने चतुर्शानो मणिकुम्भाद्यमंयुतः । आगात्क्षमासुधाकुम्भो रूपकुम्भो
 महाभुनिः ॥ ४१ ॥ तत्रागाक्षितिसुत्रामा पुत्रामालकलत्रवान् । मुनिं नत्वाशृणोऽजीवविचारां धर्मदेशनाम् ॥ ४२ ॥
 अथ पप्रच्छ पृथ्वीन्दुः भक्तिं घटन्तुदि । रोहिणीभाग्यसौभाग्यचमत्कृतमना मुनिम् ॥ ४३ ॥ प्रभो किं मघबतुष्ट्या
 प्राग्भवे मुकूलं कृतम् । यदेनां प्रोक्तेशोऽपि पस्परी न कदाचन ॥ ४४ ॥ किं वा निरवधिः प्रीतिर्येमेतन्मया ॥ ४५ ॥

किं वापलायनमून्यम्याः शुभान्वेषाग्निलान्यपि ॥४६॥ ततः सर्वसर्वालोकात्कोरानन्दचन्द्रिकाम् । शलां विस्तारयामाम
 मुनीन्नुच्चिदां गिरम् ॥४६॥ धरित्रीञ्च तवात्रैव पुरे नागपुरे पुरा । राजामिद्रसुपालाख्यस्तत्रिषा वसुमत्वभूत् ॥४७॥
 मित्रं धात्रीपतेस्तस्य मननूद्सूरिधैमयः । धनमित्राभियः श्रेष्ठी धनमित्रा च तत्प्रिया ॥४८॥ अनयोस्तनया जज्ञे वैरूप्ये
 कनिकेतनम् । उग्रदुर्गन्धदेहत्याहुर्गन्धेत्यभिधानतः ॥४९॥ जनेचनिष्टां वीभत्सरसस्येवाधिदेवताम् । न तां पर्यगयत्कोऽपि
 वीथनेऽप्यतिदुर्भगाम् ॥५०॥ संख्यातीतयमुश्चेद् वसुमित्रोऽभवत्कणिकू । वसुकान्ता च तत्कान्ता श्रीपे गत्र तद्भुजः
 ॥ ५१ ॥ स ससच्यमनच्यग्रः श्रीपेणः क्वापि चौर्यकृत् । वधयोर्वी नेतुनारेभे वधाप प्ररक्षकैः ॥ ५२ ॥ राज्ञो
 विज्ञप्तिमारच्य धनमित्रोचिमोच्य तम् । वसुभिर्वाग्भिराचर्य दुर्गधां पर्यणाययत् ॥५३॥ अवि शोचन्वधोन्सुक्ति स
 तदुर्गन्धयाधया । ऋथंचिह्नमगित्ताहनिशि निःसृत्य यानवात् ॥ ५४ ॥ दानं दातुं नियुक्तप्य त्रिा मिश्राचिरात्त्वसा ।
 भिक्षामपि न तत्पाणिगृहीतां कश्चिदन्नहीत् ॥५५॥ श्रुत्वाथ धर्म साधुभ्यन्तत्रिष्ठा गृह्णन्न सा । अनातुरेव शान्तान्ता
 मानुरेय नटेऽचरत् ॥५६॥ राजन्नयेन्शुक्लानेऽत्रैव ज्ञानामृतार्णवः । अमृतासव इत्यागात्रिल्यागाथमहो मुनिः ॥ ५७ ॥
 चिज्ञाय धनमित्रोक्त्वा तमन्न नृपतिर्यनिम् । आययौ मुदिनन्यान्तः मान्नःपुरगुरजः ॥ ५८ ॥ नत्या नृपे निचिष्टेऽथ
 युक्तिव्यक्तक्रमं मुनिः । जगौ विचारं जीवानां धर्माधर्मगतीश्च ताः ॥ ५९ ॥ प्रमोदविशदस्तूपे श्रुपे दुर्गन्धया मुनिः ।
 दुर्गन्धकारणं त्वस्य पृष्टः स्पष्टं जगाद् सः ॥ ६० ॥

जम्बूद्वीपस्य भारते क्षेत्रे पात्रं शुभत्रियाम् । सुराष्ट्री नाम देशोऽस्ति देशानां मौलिनण्डनम् ॥६१॥ स्वसौन्दर्य-

ममः शूद्रैरतन्मय रंजनः । पशतो विद्यते ह्य्याहिराजिविराजितः ॥ ६२ ॥ तस्याद्रेः पश्चिमे भगे भागधेयमिब
 त्रियाम् । नाशान्ते गिरिनगरं गीर्वाणनगरोपमम् ॥ ६३ ॥ तत्रासीत्पृथिवीपालः पृथिवीपालसंज्ञया । जिनधर्ममता-
 रामममनागमयात्कः ॥ ६४ ॥ तस्य सिद्धमतिः प्रेमरसमिद्विरमृत्प्रिया । दधौ प्रियप्रियत्वेन जिनधर्मेऽपि सा धियम्
 ॥ ६५ ॥ षण्णिकागामः येषुञ्जन्मान्तःपुरो नृपः । गिरेर्यान्तं पुरेऽपश्यन्महर्षिं शुणसागरम् ॥ ६६ ॥ सोऽथ प्राह
 त्रियां माम्पोषयामिनममुं मुनिम् । विधाप्य पारणं तूर्णमेहि यामः शनैर्वयम् ॥ ६७ ॥ क्रुधा स्वेच्छागनिच्छेदादा-
 जनेन पार्यमाणापि तस्मै म्वाचयुतं ददौ ॥ ६८ ॥ कटुतुम्बीफलं साथ ह्येभ्यः परिपाचिनम् ।
 दिवं गणौ ॥ ७० ॥ तत्परिज्ञाय राजाय सर्वमादाय सा कथा । शराबमालामालस्य गले निर्गमिता पुरात् ॥ ७१ ॥

अथोऽम्बरकुर्येन गन्दिता सप्तमेऽहनि । विशीर्णकर्णनासोऽष्टा मृत्वागात्पृष्ठदूर्गतौ ॥ ७२ ॥ उद्धृता दुर्गतेः
 मा तु नरकेत्यपि ममसु । असंग्रयुः षड्ष्टात्मतिर्यग्जन्मान्तरास्वगात् ॥ ७३ ॥ सर्पिण्युष्टी शुनी क्रोष्टी बराही
 पृष्ठगंधिका । मृषी जलोक्ता काफ्योतुम्बी मरी साथ गौरमुत् ॥ ७४ ॥ सा तु गीर्वाणिस्यन्ते पीडया पतिना पयि ।
 रुश्राश्च मुनिभिर्दत्तां परमेष्ठिनमस्त्रिक्रयाम् ॥ ७५ ॥ तत्रप्रभावात्ममाधिरुष्या मृत्वास्य श्रेष्ठिनः सुता । जाता त्वं पापशोषेण
 महादुर्गन्धरुपिता ॥ ७६ ॥

जाम्बानिमृतिस्लात्वा नरकादित्रययास्ततः । माश्रादनुभवन्तीषाम्बर्षमर्षाश्लेषयुः ॥ ७७ ॥ शुल्कोष्ठी दीनबद्धना

लोलकातरलोचना । मूर्धयद्वाञ्छलिः साधुः सा दुर्गन्धाभ्यघादुगुम् ॥७८॥ युगम् ॥ हहा भीतास्मि भीतास्मि स्वाभिन्ना
 कर्षं दुःखतः । न व्यथासु पुनस्तासु यथा यामि तथा कुरु ॥ ७९ ॥ ततः कृपाञ्जिनीकेलिनवहेलिर्महासुनिः । तमः-
 समुदयच्छेदकलां कलयति स्म गाम् ॥८०॥ वासरे रोहिणीनाम्ना नक्षत्रेण पवित्रिते । उपवासस्त्वग कार्यः सप्तवर्षी
 निरन्तरम् ॥ ८१ ॥ व्रतादस्मादशोकस्य राजस्त्वं रोहिणी प्रिया । शचीपत्नेरिव शची भविष्यसि भवान्तरे ॥ ८२ ॥
 चिरममाप्तशोकैव भुत्वा भोगप्रियान्विता । सिद्धि यास्यसि विहरासुपूज्यांहिसेवया ॥८३॥ अशोकरोहिणीयुक्ताम्-
 शोकरहसंश्रयाम् । ततः श्रीवासुपूज्यस्य कारयेर्मूर्तिमदस्तुताम् ॥ ८४ ॥ तत्पुरस्तस्य तपसः कार्यं उद्यापनोत्सवः ।
 तत्राभयप्रदानस्योद्धोषोऽवश्यं विधीयते ॥८५॥ स्नात्रं श्रीवासुपूज्यस्य चर्चा सुरभिवस्तुभिः । पूजा मौक्तिककल्याण-
 माणिक्यकुसुमांशुकैः ॥ ८६ ॥ तत्पुरः प्राज्यपकात्रफलतन्दुलदौकनम् । क्रियते रासकैत्रत्यैः संगीतैश्च प्रभायना
 ॥ ८७ ॥ साधर्मिकाणां वात्सल्यमशानांशुकभूषणैः दीनेऽनुकम्पया दानं कारागारात्त्रिमोचनम् ॥ ८८ ॥ चैत्य-
 निर्माणं शक्या दानं पात्रेषु भक्तिनः । लेम्बनं पुस्तकानां च विधेयं विधिना तदा ॥ ८९ ॥ इदं विदधती बत्से
 काशिसुकुनक्रमा । सुख्यसे दुःखवन्धेन सुगन्धो नृपतिर्यथा ॥ ९० ॥ किं नाथ पूर्वमप्येतत्केनापि विदधे तपः । त्वया
 ज्ञानवतात्रैवं दर्शितं यन्निदर्शनम् ॥९१॥ इति दुर्गन्धया पृष्टो मुनीन्दुः पापतापहृत् । ववर्ष वाक्सुधां बोधिश्रीजट्टभिर्भ-
 भेदिनीम् ॥९२॥ युगम् ॥

विषये शकटालाक्ष्ये भरतस्यास्य श्रूयणे । अस्ति चापलखिन्नश्रीशय्या सिंहपुरं पुरम् ॥९३॥ तत्र चित्रतनूबन्धो

नानामणिगौरिष । राज्ञ राजमुकूटः सिंहसेन इति श्रुतः ॥ ९४ ॥ तत्प्रिया धृतकनकप्रभाभूतकनकप्रभा । यन्मुखं
 आउपनोयंगन्तेन्दुः श्रीरजिप्रिगत् ॥ ९५ ॥ सुतोऽमृचारूपोऽपि तयोर्दुर्गन्धदेहवान् । अनो दुर्धन्व इत्येव पृच्छप्रं
 गदाम पपये ॥ ९६ ॥ न राग्यदानलोभेऽपि तं भजे भामिनीजनः । बालज्यजनवातेऽपि नामञ्चन्मक्षिकाथ तम्
 ॥ ९७ ॥ आर्यसंगारितभ्यासैः गुणनृत्तानामिकैः । क्रमागतैरपि स्वान्तबलात्सोऽसेवि सेवकैः ॥ ९८ ॥ इति
 मातृपितृश्रेणोरष्टकृष्टोर्मिपानिनि । तस्मिन्मृत्युमपि श्लाघमाने भूजानिजन्मनि ॥ ९९ ॥ हर्षैस्सुख्यभृतो भूरिभूषा-
 भानुरदिरमुग्धाः । चैरंगानपगासु विगाथरसुरासुराः ॥ १०० ॥ युगमथ ॥ पष्टं जिनेन्द्रं पद्माभं श्रीपद्मप्रभमागतम् ।
 तेभ्यो मया पथी नन्तुं न सुनादियुतो नृपः ॥ १ ॥ राजा समवष्टयां स प्रविश्य विधिबलतः । पद्मप्रभप्रसुं नत्वा
 मपुत्रः समुगारिषत् ॥ २ ॥ मुधाम्बुधिरिव स्वामी गम्भीरनिभृतप्वनिः । धर्मोक्तिशोकैस्तापमपजहे शुभात्मनाम्
 ॥ ३ ॥ दुर्गन्धम्य ततः पृष्टे राज्ञा दीर्गन्धकारणे । जज्ञे वाग्धुसुखस्त्रपद्मः पद्मप्रभः प्रसुः ॥ ४ ॥

भयारित भरतक्षेत्रे श्रीमन्नागपुरं युग्म् । ततो ढादशयोजन्याः प्रान्ते नीलगिरिगिरिः ॥ ५ ॥ तस्य प्रस्थोपले
 तणौ मोदुं मयानुपद्रवान् । शमी संयमराज्याण्यो मुनिर्मासोपयामवान् ॥ ६ ॥ तस्याद्रैर्मूर्ध्नि पापद्विप्रवर्धितसदारसः ।
 ध्याधोऽमृन्मृगमारुगः फौर्याक्रान्तः कृतान्तवत् ॥ ७ ॥ भूरिलब्धिभृतस्तस्य प्रभावेग महासुनेः । निलनिःकल-
 पारट्टिः सोऽमयन्मृगमारुकः ॥ ८ ॥ व्याघस्य क्रोधलीनस्य तद्वधं ध्यायनस्ततः । उपलकापुरं मायुः पारणाय
 नगादगात् ॥ ९ ॥ इतान्तरं दुरात्मामो व्याघस्तद्वेन्धनेर्धनेः । प्रच्छन्न्याघः शिलां सर्षो व्यपनीयान्यतो गतः

॥ १० ॥ कृतकृत्यो मुनिस्तात्राववेक्षाःवायुपः क्षयम् । कर्मान्तं कर्तुमारीहस्यंकाहारोऽथ तर्हि विलाम् ॥ ११ ॥
 तस्य विपद्भागस्य ते तापमतिद्वारणम् । शुक्रध्यानं चरञ्जानं निर्वाणं च मुनेरभूत् ॥ १२ ॥ व्याधोऽपि तेन पापेन
 कुष्ठेन विगलत्तनुः । जगाम दुर्गतिं तद्य ससमीमुग्रवेदनाम् ॥ १३ ॥ स्वयंशूरमणे मत्सीभूयाथो भूरियांतकः । दीर्घ-
 दुःखमयीं प्रापं पृथीं निरयश्मिकाम् ॥ १४ ॥ सर्पिभूयं च वंषीयान्पञ्चमीं दुर्गतिं गतः । सिंहीभूय जगामिष
 चतुर्थीमथ भूमिकाम् ॥ १५ ॥ पापी क्षीपी यमूवाथ तृतीयं नरकं ययौ । ओतुस्ततो द्वितीयं च यकोऽयं प्रथमं च सः
 ॥ १६ ॥ चण्डालादिभवेज्वेव भ्रान्त्वा नागपुरेऽजनि । स्रुष्टृषमसेनाख्यो गन्धार्यां गोपयांश्चितः ॥ १७ ॥
 चारयञ्चायकाणां गाः सङ्गासयां तु भद्रकः । सोऽगाधीलगिरेस्तत्र्यां देवाद्याधेन वेष्टिनः ॥ १८ ॥ मयापि प्राग्मवे
 कोऽपि दग्ध इत्यनुतापमाक् । सरन्पञ्चनमस्कारमद्वहान दवेन सः ॥ १९ ॥ सुकृतेन ततस्तेन तव मूप सुनोऽभवत् ।
 सोऽयं शेषेण द्रोणेन मद्वाद्गुग्गुधविग्रहः ॥ २० ॥ तयोक्त्या जिनराजस्य राजसूनुर्भयाकुलः । जातिस्मृतिवशाज्जातकल्पः
 प्राञ्जलिरालपत् ॥ २१ ॥ नाथ नाथ भवान्भोधिः समुद्रर समुद्रर । तैमोक्षेऽहं कथं पापैर्निवेदय निषेदय ॥ २२ ॥
 इवं वदति दीनेऽस्मिन्कृपाराशितुं पारमजे । श्रीजिनो वृजिनद्रोही रोहिणी त्रतमादिशत् ॥ २३ ॥ जिनं नस्वाथ सपरीचरः
 पुरमगान्धुपः । स चकार कुमारस्तु यथोक्तं रोहिणीव्रतम् ॥ २४ ॥ उद्भविष्यन्मुक्तिफले रोहिणीव्रतवद्विज । पुण्ड-
 रुपैरदुर्गन्धः सुगन्धश्च यमूव सः ॥ २५ ॥ प्रीतिपूरपरीतेन पुरि कारयतोत्संबद्रं । राज्ञास्य विदधे नान सुगन्ध इति
 विश्रुतम् ॥ २६ ॥ ततस्त्वमपि कल्याणि कुर्वाणां रोहिणीव्रतम् । तद्भद्रविष्यसिः भृशः - सौख्यसंभारभोजनम् ॥ २७ ॥

इति शुरया न नरा न मुनीन्द्रममृतामघम् । निःशोका सह लोकेन दुर्गन्धापि पुरेऽबिधात् ॥ २८ ॥ निर्वाणारोहिणी
 भूतरोहिणीयतरंगिणी । दुर्गन्धेनाथ दुर्गन्धामोवि दुःकर्मबन्धुना ॥२९॥ रूपं किमपि बिभ्राणा सा तेन तपसा सती ।
 सुरस्त्रीयामहंकारमिन् हन्तुमगादिचम् ॥३०॥ चिरं तत्र विचित्रान्ता भोगान्भुत्वा श्रुतश्रुता । चम्पायां मद्यवत्क्षमाप-
 लक्ष्मीदेव्योः सुगाभयत् ॥३१॥ श्रीमरुशोकलोकेन त्वत्प्रिया रोहिणी हि सा । रोहिणीवनमाहात्म्याद्दुःखा सौख्यमा-
 गन्त् ॥ ३२ ॥ गन्तु पटञ्जिनादिष्टं सिपेवे रोहिणीव्रतम् । अथ तस्य सुगन्धस्य स्वरूपं शृणु भूपते ॥ ३३ ॥ नृपं
 मिहपुरे गुर्या तं सुगन्धं स्यमन्दनम् । परिव्रज्याटवीसिंहः सिंहसेनोऽजनि स्वयम् ॥ ३४ ॥ प्रलक्षं प्रलयं वीक्ष्य दुर्ग-
 न्धस्यमनोऽद्भुतम् । शुद्धे गर्भेऽपिकां श्रद्धां सुगन्धो विदधे भुवम् ॥३५॥ जयन्वलेन बाह्यारीनान्तरारीथ सक्षमः । चिरं
 धरित्री धर्म न श्रीरम्यः परंपालयत् ॥ ३६ ॥ सद्योऽथः आदर्धमैरुध्यानाधानमहाभनः । समाधिसृयुतः प्राप क्षमापतिः
 स्वर्गमन्दम् ॥३७॥

इतः पूर्वयिदेहेऽस्मि विजयः पुष्कलावती । तत्रास्ते नगरी विश्वमण्डनं पुण्डरीकिणी ॥३८॥ सा शक्रेणैव नाकश्रीकला
 विमन्दकीतिना । राजापति पुरा चन्द्रकलाविमलकीतिना ॥३९॥ तस्य शस्यप्रथा पृथ्वीप्रियस्य हृदयप्रिया । सुव्वनिजि-
 तपद्मश्रीः पद्मश्रीः संजयाजनि ॥४०॥ नन्दुश्री स्वर्गतो जीवः सुगन्धस्य धरेचितुः । चतुर्दशमहास्यजसूचितः समर्थोतरत्
 ॥ ४१ ॥ महनीयं महर्देवी सुपुत्रं सुपुत्रं सुयुवंश्य सा । अर्ककीर्तिरिति क्षमापल्लव्य नाम विनिर्ममे ॥ ४२ ॥ स कीर्तिको-
 मुदीकीर्पननाथत्र इव व्यभात् । यूना तेन भमप्राहि ममप्राहि कलावलिः ॥४३॥ सज्जस्यंपारीः विद्यास्य सज्जस्यंपारी ॥

केलिषु । आमीचस्य कुमारस्य मेघसेनाभिधः सुहृत् ॥ ४४ ॥ इतश्च मथुरापुयींमुत्तरामाजि मन्दरः । अष्टिसांगर-
 दत्तस्य लक्ष्मीवत्यां सुनोऽभवत् ॥४५॥ वणिग्दक्षिणदिग्भाजि मथुरायामभूत्पुनः । नन्दिमित्राभिधः श्रेष्ठी सुभद्रहत्या
 च तद्विप्रया ॥ ४६ ॥ ददाते मन्दराय स्वे नन्दिमित्रेण कन्यके । विभ्रुते कमलश्रीश्च गुणमाला च सरंगुणेः
 ॥ ४७ ॥ अर्ककीर्तिं कुमारस्ते मारकीर्तिश्रियाचिव । सुहृदा मेघसेनेन रूपलोभादहारयत् ॥ ४८ ॥ राजा विमलकीर्ति-
 स्तठिजाय श्रेष्ठिनो मुग्धात् । चिमोन्य कन्यके लोकमशोकमकरोत्ततः ॥ ४९ ॥ यः प्रजां पीडयत्येवं किं तेनेति नृपो नयी ।
 तदा तदागमा पुत्रं स्रमिन्नं निरुत्समयत् ॥ ५० ॥ जलस्थलशुद्धेवीनामपि दृष्टीर्विलोभयत् । वीतशोकां पुरीमर्ककीर्ति-
 मित्रयुतो ययौ ॥ ५१ ॥ नृपालिमालितोयानामर्ककीर्तिर्विलोक्य ताम् । किमेतदिति पप्रच्छ नरं कञ्चिदुवाच सः ॥ ५२ ॥
 राजास्तीह श्रियामुत्साहनो विमलयाहनः । गुरुणा धोगुणेनासिर्यस्याहिसात्रती कृतः ॥ ५३ ॥ दिश्रुते सुप्रभा नाम
 मत्प्रभाधाम तद्विप्रया । जाने यद्वृषनिष्पत्तौ विधानापि चमत्कृतः ॥ ५४ ॥ अनयोस्तनयास्ति श्रीरित्र सरमशीशुजः ।
 नाम्ना जयवती धाम्ना हेम्नामिव समुच्छ्रयः ॥ ५५ ॥ सत्यप्रलयदैवज्ञादिष्टज्ञानवशंवदः । नृपः प्रत्यशृणोरातुं तां राधा-
 वेधवेधसे ॥ ५६ ॥ तद्भृशुजो शुजोदर्पाः कन्दर्पाज्ञावशंवदाः । के केऽत्र नागमद्याम राधावेधविधायिनः ॥ ५७ ॥
 इति मत्वा प्रसुदितः समित्रो नृपनन्दनः । ययौ तत्र द्रुतं राधायन्त्रं यत्र प्रपञ्चितम् ॥ ५८ ॥ तत्र यन्त्रं भ्रमिश्रान्तमिवा-
 तुलतृपाकुलम् । सर्वेषामपि भूपानां पपौ कीर्तिमयं पयः ॥ ५९ ॥ चमत्कारं हृदि म्लानिमानने भूशुजां सुजन् । उत्की-
 र्तिरर्ककीर्तिस्तु राधावेधयिषि ब्यधात् ॥ ६० ॥ पर्यणैपीज्जयवतीनसौ सप्तानुजान्विन्ताम् । अर्ककीर्तिस्ततः प्राचीमिवाकः

सप्तदिग्युगाम् ॥ ६१ ॥ तत्र तस्यो निरं भोगभरादनुभवन्सुखम् । कलत्रैरष्टभिः सोऽञ्जपत्रैरिव मधुप्रतः ॥ ६२ ॥
 विमलश्रीं जिनं नन्दुं गनोऽप्येयुर्गृतो जनेः । जिनाचार्यनैः श्रान्तो रात्रौ सुखाप तत्र संः ॥ ६३ ॥ गिरावागतया तत्र
 मेषयो विप्रश्रेण्या । कुमारन्द्रः सनित्रन्तु हृतो रूपानुरक्तया ॥ ६४ ॥ वैतादयमूर्ध्नि तं क्षीणनिद्रं वीक्ष्य रुषारुणम् ।
 सा सिद्धायने मुख्यापहारमयभाग्ययो ॥ ६५ ॥ द्राक्सिद्धायतेने वक्रपादैरुदयद्यत । तस्मिन्दृष्टे स्वयं पद्मपत्रैरिव
 विगमनि ॥ ६६ ॥ इयं संभनिभप्रदृरितो वृणन्दनः । ततः प्रण्यपत्तिसिद्धान्सिद्धायतनवर्तिनः ॥ ६७ ॥ तत्र नरवाधे
 तं प्राह पुमान्कथिगृह्णाश्रुलिः । अष्टेतादगोहृम्लह्मर्षीर्चिंताढ्योऽयं गिरिः प्रभो ॥ ६८ ॥

इहानयपुरं नाम पुरमाप्तं रमास्पदम् । राजा पवनवेगोऽत्र वैरिगोत्रदवानलः ॥ ६९ ॥ तस्य चित्तप्रियां विसर्वेगाख्यां
 लि सारायुगम् । तन्मुता गनत्रोक्ता च रूपे वाचामगोचरः ॥ ७० ॥ को भविल्यति भर्तास्याः सुनाया इति भूसुजा । पृष्टः
 प्राह त्रिकालज्ञः पुरानि प्रल्लग्नप्रदः ७१ ॥ रूपानुरक्तया दूराद्विग्राधर्या हृतः प्रभो । भविल्यबक्रवर्तीति पुत्र्या भर्ता भविल्यति
 ॥ ७२ ॥ ज्ञानज्यः स त्रिकालज्ञ कथं नरशिरोमणिः । इति मौहूर्तिकं श्रुपः पप्रच्छातुच्छसंमदः ॥ ७३ ॥ सिद्धकूटे कपाटाभ्यां
 भास्ते यत्रोद्विश्यते । भव्याः गतिः सं वकीति राक्षे देवज्ञकोऽद्विधातु ॥ ७४ ॥ तं ज्ञातुमिह राजाहं दिष्टो दृष्टोऽसि तच्चिरात्
 तदेद्वि गेटिनी तेऽन्तु साराज्ञा देहिनी च सा ॥ ७५ ॥ इत्याकर्ण्य कुमारन्दुः समं तेनेष सोऽबलम् । तेन चिज्ञापितवागां
 र्भसंभं तेषरेभगः ॥ ७६ ॥ उन्मेषेन प्रवेष्टयाथ कुमारं पुरि खेचरः । प्रीतो विषाहयामान् सुनया गतलोकायां ॥ ७७ ॥ दृष्टेन
 तेन जामात्रा काममात्राधिकप्रिया । प्राप प्रीतेः परां कोटिपम्बिकाः खेचरान्कथय ॥ ७८ ॥ एतास्मिन्निश्चितं कल्प्यात् खेचरे

परैरपि । सः। व्युवाह सरभमापचलक्षणकला इव ॥७९॥ पञ्चवर्षीमसौ हर्षो तत्र स्थितीपभोगभाङ् । विद्यावरेन्द्रना-
 पृच्छय लब्धयविद्याचयोऽबलत् ॥ ८० ॥ कमलाकरमाकाशं कुर्वन्कान्तानुल्लैरसौ। ययौ रथविमानान्वाङ्घ्रिपस्थैः श्लेषरैरश्रुताः
 ॥८१॥ भद्रस्तम्भेन मदिना पार्श्वेऽञ्जमगिरेजंनम् । कुर्वमेन द्वियेन्द्रेण दग्धमाने दशं सः ॥ ८२ ॥ अथोत्तीर्णम्बरादक-
 कीर्तिकं इव द्रुतम् । ध्वान्ताधिर्देवतमिव विषाधीशं वशं व्रथात् ॥८३॥ प्रवञ्जनोऽञ्जनगिरिस्वामी श्रानिवधःस्मृतैः ।
 इदौ तदास्मै मदनावलयाया अष्ट कन्यकाः ॥ ८४ ॥ प्रवञ्जनहुवे तत्र स्थित्वाल्पं वैरिभञ्जनः । वीतशोकां पुरीं लोक-
 हवल्लताभ्युत्थितिर्यथौ ॥ ८५ ॥ अथास्तजयवत्यादिपरीवारः पुरीमगात् । स पुण्डरीकिर्णो तालकीर्तिभिः पुण्डरीकिणीन्
 ॥ ८६ ॥ अल्पानरूपस्फुरत्कुरत्पुगीधुर्योऽप्युर्गदंभैः । शकटैरेकदृक्कुञ्जलञ्जनुन्विल्लेष्टकैः ॥ ८७ ॥ कर्पूरलटिकामीली-
 कस्तूरीहैमविसैलः । माण्डैरन्यैरपि श्रुतैः संमिश्रैरुत्तमाधमैः ॥८८॥ स पञ्चवर्णपञ्चाङ्गः पञ्चवर्णशिरोरहः । कौतुकादर्क-
 कीर्तिस्तां वणिग्भूयाविशत्पुरीम् ॥८९॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ तेन तेन स्वरूपेण भाण्डैस्तैस्तैश्च दौकितैः । आराजरङ्गं स पुरं
 चक्रे सोऽप्रासविस्मयम् ॥९०॥ ततस्तस्करूपेण हृत्वा नगरगोधनम् । अयं व्यथान्दुयाधिक्य श्रुधनेनाशुधाविना ॥९१॥
 हयोर्भिभिर्महीपालसैन्यसिन्धोः प्रसर्पतः । अर्ककीर्तिशरा भेजुर्मर्यादाबल्लितुल्यताम् ॥९२॥ जयिनो बहुहस्तेन स्वहस्तेन
 निवारिताः । एकेन ते विवेकेन दूरं दोषगणा इव ॥९३॥ एकोऽप्ययं मया शूरिसैन्धेनापि न जीयते । धिग्धिग्मस्यौ रुव-
 मिति ध्यापयन्न धराधवः ॥९४॥ विज्ञप्तो मेघसेनेन स्वामिन्मोदस्व मा शुचः । अयं स्वं ज्ञापयत्यर्ककीर्तिर्विक्रमशौकनः
 ॥ ९५ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ इति श्रुत्वा प्रमोदाब्धिधीकरायितद्वजलः । उत्प्लव . सुतामालिङ्गुभिजलरूपस्थमानतम्

नमदिगुताम् ॥ ६१ ॥ तत्र तस्थौ चिरं भोगभरादनुभवसुखम् । कलत्रैरष्टभिः सोऽञ्जपत्रैरिव मधुव्रतः ॥ ६२ ॥
चिम्यांश्चां नितं नन्तुं गतोऽप्येक्युतौ जनैः । जिनाचारिचनैः श्रान्तौ रात्रौ सुखाप तत्र सः ॥ ६३ ॥ गिरावागतया तत्र
ल्लेष्यां निद्रलेण्या । कुमारेन्द्रः सनिद्रन्तु हनो रूपानुरक्त्या ॥ ६४ ॥ वैताद्व्यमूर्ध्नि तं क्षीणनिद्रं वीक्ष्य रुषारुणम् ।
मा मिद्रायत्ने मुहुरापहारभयभाग्यौ ॥ ६५ ॥ द्वात्रिसद्वायत्ने वज्रकपाटैरुदयद्व्यत । तस्मिन्दष्टे स्वयं पद्मपत्रैरिव
विषम्यनि ॥ ६६ ॥ हर्षमंदर्भनिर्भप्रदुरितो वृपनन्दनः । ततः प्रण्यपतरिसद्वाःसिद्वायत्नवर्तिनः ॥ ६७ ॥ तत्र नस्वाश्र
मं प्राह पुमान्कथिरकृताञ्जलिः । अद्रैताद्व्यगोह्मसद्वःस्रीर्धंताद्व्योऽयं गिरिः प्रभो ॥ ६८ ॥

इशानपुरं नाम पुरमास्ते रमास्पदम् । राजा पवनवेगोऽत्र वैरिगोत्रद्वानलः ॥ ६९ ॥ तस्य चिचप्रिया चिसंबेगाख्यां-
लि म्नागुगम् । तस्सुता गतजोका च रूपे वाचामगोचरः ॥ ७० ॥ को भविष्यति भर्तास्याः सुताया इति भूस्तुजा । पृष्टः
प्राह त्रिकालजः पुरानि प्रण्यपदः ॥ ७१ ॥ रूपानुरक्त्या दूराधिगार्थ्या हृतः प्रभो । भविष्यन्नक्रवर्तीति पुत्र्या भर्ता भविष्यति
॥ ७२ ॥ ज्ञानजः स त्रिकालज कथं नरशिरोमणिः । इति मौहूर्तिकं भूषः पप्रच्छातुच्छसंसदः ॥ ७३ ॥ सिद्धकृटे कयाद्याभ्यां
ज्ञाने पयोऽद्विल्यते । अस्याः पतिः स शक्नीनि राज्ञे देवजसोऽदिकत ॥ ७४ ॥ तं ज्ञातुमिह राजाहं दिष्टो दृष्टोऽसि तच्चिरात्
तदेहि गेहिनी तेऽस्तु म्पराशा देहिनी च मा ॥ ७५ ॥ इत्याकर्ण्य कुमारेन्दुः समं तेनैव मोऽबलत् । तेन चिज्ञापितभागां-
संमुखं त्वेपरेश्वरः ॥ ७६ ॥ इत्समेव प्रवेष्ट्याथ कुमारं पुरि लेखरः । प्रीतो विषाहयामास सुतया गतशोकया ॥ ७७ ॥ अष्टेन
तेन जामात्रा काममात्राधिकत्रिया । प्राप प्रीतेः परां कोटिमण्डिः लेखरान्वयः ॥ ७८ ॥ इत्कामिप्रिचितं कल्पयः केचने-
द-

परेरपि । माञ्जुवाह सरक्षमापवृलक्षणकला इव ॥७९॥ पञ्चवर्षीयसौ हर्षी तत्र स्थित्वीपमीगणकम् । विद्यावतीकाम् ।
 पृष्ठेण लब्धविद्याचयोऽचलत् ॥ ८० ॥ कमलाकरमाकाशं कुर्वन्कान्तामुत्तरसौ ययौ रथविमानान्बद्धिपस्थेः लेखरेरुच्युतः
 ॥८१॥ भद्रस्तम्भेन मद्रिना पार्श्वेऽञ्जमगिरेजन्म् । इदमेन द्विपेत्रेण देव्यमानं ददञ्जं सः ॥ ८२ ॥ अथोत्तीर्थाम्बरादक-
 कीर्तिकं इव द्रुतम् । ध्वान्ताधिदेवतमिव द्विपाधीशं वञ्जं व्यथात् ॥८३॥ प्रमञ्जनोऽञ्जनगिरिस्वामी शानिवचःस्मृतेः ।
 ददौ तदास्मै मदनावसयाया अष्ट फन्यकाः ॥ ८४ ॥ प्रमञ्जनस्रुदे तत्र स्थित्वाल्पं वैरिभञ्जनः । बीतशोकां पुरीं लोक-
 दृक्कृताग्युत्थितिर्ययौ ॥ ८५ ॥ अथासजयवत्यादिपरीवारः पुरीमगात् । स पुण्डरीकिणीं तातकीर्तिभिः पुण्डरीकिणीम्
 ॥ ८६ ॥ अल्पानल्पस्फुरच्चक्रयुगेधुयोऽष्टगर्दभैः । शकटैरेकदृक्कुञ्जलञ्जतुन्दिलखेटकैः ॥ ८७ ॥ कर्पूरखटिकानीली-
 कत्पूरीद्वैमपिसैलः । भाण्डैरन्यैरपि भृतैः संमिश्रैरुत्तमाधमैः ॥ ८८ ॥ स पञ्चवर्षीयञ्चाङ्गः पञ्चवर्षीशिरोरुहः । कौतुकादर्क-
 कीर्तिस्तां वणिग्भृग्याविशत्पुरीम् ॥ ८९ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ तेन तेन स्वरूपेण भाण्डैस्तेस्तेऽथ दौकितैः । आराजरङ्गं स पुरं
 वक्ते सोत्प्रासविस्मयम् ॥ ९० ॥ ततस्तस्कररूपेण हृत्वा नगरगोधनम् । अयं व्यधान्मृधाधिक्यं भूधनेनानुधाविना ॥ ९१ ॥
 ह्योर्विभिर्महीपालसैन्यसिन्धोः प्रसर्पतः । अर्ककीर्तिशरा भेजुर्मर्यादाबह्वितुल्यताम् ॥ ९२ ॥ जयिनो बहवस्तेन स्वहस्तेन
 निवारिताः । एकेन ते विवेकेन दूरं दोषगणा इवा ॥ ९३ ॥ एकोऽप्ययं मया भूरिसैन्येनापि न जीयते । धिग्धिग्मत्पौरुष-
 मिति ध्यायन्प्रथ धराधवः ॥ ९४ ॥ विशसो मेघसेनेन स्वामिन्मोदस्व मा शुचः । अयं स्वं शापयत्यर्ककीर्तिर्विक्रमदौकनः
 ॥ ९५ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ इति श्रुत्वा प्रमोदाधिशीकरायितदृग्जलः । उत्पेलः सुतमालिङ्गिजस्वरूपस्यमानतम्

॥ १६ ॥ पुरप्रवेशपूर्वम् स राजगमेनाथ सुनवे । राजा चिरागमप्रोतिप्रदातव्यपदे ददौ ॥ १७ ॥ श्रीशक्रगुप्तपादान्ते स
 मामन्तसदृशभाक् । ध्रतमादाय भूजनिर्मुक्तिजनिरजायत ॥ १८ ॥ एताः प्रजान मोदन्ते चिना विमलकीर्तिना । इती-
 यामौ यभारार्ककीर्तिविमलकीर्तिताम् ॥ १९ ॥ निशास्थपि प्रतापाकौ दिनेन्वपि यशःशशी । अस्कीडत्सं जगत्कोटे घल्य
 बन्धैकधिम्मयः ॥ २० ॥ कृतं लक्ष्मैरिवाग्नीनां कोटोभिरिव भास्वताम् । दीसमायुधशालायां चक्रमस्योदपथत ॥ २१ ॥
 अथापाय रगाश्रस्य महिमानं महोत्सवैः । उत्पन्नसर्वैरत्नश्रीकृदधिष्णुषमुषयः ॥ २२ ॥ जिनाश्विषसैरैलुम्पन्पयाणावसरा-
 द्युनम् । क्रमाज्जिगाय पट्ट्वण्डमवनीमण्डलं नृपः ॥ २३ ॥ युग्मम् ॥ ततः पुरं स्फुरज्जिनालयमण्डलमण्डनम् । स पुण्डरी-
 कीर्णो शक्रे नवढादशयोजनाम् ॥ २४ ॥ मोऽग्नीजनज्जिनशृङ्गान्भ्रामे ग्रामे पुरे पुरे । मार्गानिव सतां मुक्तिगमनेच्छाभृतां
 नृपः ॥ २५ ॥ स मदीन्मुदितासुर्वीमेवं निर्माय निर्मदः । कृतकृत्यमिवात्मानममन्यत महामतिः ॥ २६ ॥ आमण्यं
 मोऽन्यदा श्रुत्वा जितशत्रुघुनेसुंखान् । मुकृतेभ्यः कृती पूर्वकृतेभ्यो बहमन्यत ॥ २७ ॥ बलात्पृष्ट्वा कलत्राणि पुत्रान्मि-
 त्राणि मन्त्रिणः । पुत्रं धवलकीर्तिं स राज्ये न्यस्यादित व्रतम् ॥ २८ ॥ अर्ककीर्तिस्तपस्तीक्ष्णपादककीर्तिमवाप्य सः । ययो
 शृवाण्युते कल्पे शक्रकल्पेन तेजसा ॥ २९ ॥ सुकर्मो गमरः श्रीमानच्युतप्रच्युतः स च । राजन्नशोक निःशोकभावमृज्जिः
 संभवानमृत ॥ ३० ॥ एकैव रोहिणीमंजतपसाजितपुण्यगोः । दम्पत्योर्युवयोः प्रेमबन्धो निरबधिस्ततः ॥ ३१ ॥ रोहि-
 णीत्पसलस्य प्रमाशाद्भयनोरमृतम् । एवं मीमाग्यभाग्यश्रीसुंखनाभोगभास्वरा ॥ ३२ ॥ एवं प्रभावमुद्गाह्य भव्यैः सेव्य-
 सिंदं व्रतम् । निर्दुःखमुष्णसिद्धपर्यमुपवासेर्यथाविधि ॥ ३३ ॥ आशाल्निबिकृतिकेरपीदं रोहिणीवतम् । उपवासासाक्षमेः

सेव्यं ह्ययोद्यापनस्मात्मभिः ॥ १४ ॥

इत्यकथ्यत वां भूप भवान्तरकथा पृथुः । इदानीं त्वदपत्यानां वदानि प्राग्भवं भवम् ॥ १५ ॥

आस्ते पृथिव्या नेपथ्यं प्रथिता मयुरेति पूः । सिञ्चन्वीररसेनोर्वी वीरसेनो ररक्ष ताम् ॥ १६ ॥ विप्रोऽग्निशर्मा
तत्राभूत्सावित्रीति च तत्प्रिया । अभूवन्मूनवः सप्त शिवशर्मा दयस्तयोः ॥ १७ ॥ ययुर्भद्रकम्भाबास्ते दृना दारियमुद्रया ।
धर्माज्जनार्थं ससापि पाटलीपुत्रपत्नम् ॥ १८ ॥ श्रीसिंहबाहनो नाम तत्र प्रसुरश्चूतदा । कमलश्रीतन्जस्तु तत्पुत्रो
हरिबाहनः ॥ १९ ॥ कन्यां कनकमालाह्वयां वसुमित्रमहीपतेः । तदा पर्यणयसत्र महद्वर्या हरिबाहनः ॥ २० ॥
तां महद्विमिहालोम्य निजदौःस्थेन दुःखिताः । कनिष्ठाः पट्ट तदा ज्येष्ठं शिवशर्माणमूचिरे ॥ २१ ॥ आर्यं पश्य
विरिञ्चत्य केयं केलिधिचिन्नता । सामान्येऽपि मनुज्यत्वे करोति कियदन्तरम् ॥ २२ ॥ विवाहेऽस्मिन्नमी लोका
महाहस्तिहयाश्रयाः । निःपाटुकौ तु नः पादौ दृयेने पटुकण्टकैः ॥ २३ ॥ प्रत्येकमेयां यावन्तो भूपासुक्ताकणास्तनौ ।
तावन्तो भोक्तुमस्माकं न जोनालकणा अपि । २४ ॥ षण्पां वस्त्रैकतन्तोरेन्मूल्यं तत्र लगिष्यति । यावज्जीवितमस्माभिर्धार्याणां
चासमामपि ॥ २५ ॥ तत्किं दास्यन्ति महिषीममी तस्मै विरिञ्चये । ईदृग्ददौ यदेतेषामस्माकं तु न किञ्चन ॥ २६ ॥
तान्त्वे शिवशर्माधि किष्णपाल्यते विधिः । उपालभ्योऽयमात्मैव यः प्राग्धर्म न निर्ममे ॥ २७ ॥ प्रागनिर्मितधर्माणां
श्रीर्नास्माकमिहाभवत् । नेहापि कुर्महे धर्मं सा नाश्रेऽपि भविष्यति ॥ २८ ॥ उपशान्तहृदस्तेऽपि तद्द्विरा स्मोद्भिरन्ति
गाम् । आर्यं कार्यंस्तदस्माभिर्धर्मस्तत्कर्म कथ्याताम् ॥ २९ ॥ शिवशर्मा पुनर्मायाविशुक्कं वाक्यमुक्तवान् कुतोऽपि

मन्त्रगुरोर्ज्ञेयो धर्मः सोऽभेयशर्म हूत् ॥ ३० ॥ तयामः क्विदारामगिरिगह्वरभूमिषु । सामान्यजनमान्यासु क्षमासु दृश्यो
न मन्त्रगुरुः ॥ ३१ ॥ इत्यमी निर्युयुः पुर्णा ददृशुश्च बने सुनिम् । मनोरथोऽपि धर्मस्य कल्पते कल्पपादपः ॥ ३२ ॥
ते दिशन्तं दशदिशतयर्मविधीन्सुधीः । शिवशर्माथ सहसोपानमत्सह सोदैरः ॥३३॥ श्रुतधर्मा व्रतं प्राप्य शिवशर्मा
दृगन्तनः । तयन्नापेन सौपर्यं भेजुः सुखसुधासरः ॥३४॥

बह्वश्रुत्कृत्वा मा च वैनादोऽग्रैय भारते । रेचरोऽञ्जनि जेनेन्द्रधर्मारामैकपट्टपदः ॥३५॥ न्यदथादन्वहं स्तोकीकृत-
कर्ममगभरः । जिनयात्रोरमत्र पञ्चदशकर्ममपीषु मः ॥३६॥ न धर्मरतिग्लकण्डाकुण्डविचिजनकदम्बकः । यत्र यद्वाशकडन्तुं
तत्र तत्रानमत्रिनान ॥ ३७ ॥ शुद्धश्राद्धव्रतान्भोजव्यण्डमार्तं ह्यमण्डलः । खेचरः सोऽपि सौधर्मकल्पस्याकल्पनां गतः
॥ ३८ ॥ इतश्च जग्युषीये प्राग्विदेहे दक्षिणादिदिशि । अमृद्गुरुः श्वेगात्र्यो वैतादने खेचरेश्वरः ॥ ३९ ॥ कमलश्रीसुन्वी
तस्य कमलश्रीः प्रियाजनि । पद्मश्रीमनुगाः पुश्यञ्जनयो जज्ञिरे तयोः ॥ ४० ॥ यनाथनिगतास्तश्च चतस्रोऽपि निरीदय
ताः । मन्वागिगुप्तनामानमानमन्मुनिमुन्दः ॥४१॥ अत्पयुक्त मुनिसलामां मरुवा तत्तारणेकधीः । तत्पञ्चमीतिथिदिने
ज्ञान्वा चैदमथोचत ॥ ४२ ॥ ज्ञानत्रयआत्पञ्चग्यासुपवामः क्रियेत यः । भवत्यनन्यमामान्या भोगास्तत्कलमुत्सवल्भम्
॥ ४३ ॥ उपवासः स गृध्रोपैः कृतकर्मशमः क्रमात् । याति स्वर्गापवर्गश्रीसुखदाननिदानताम् ॥ ४४ ॥ इति श्रुत्वा
चतस्रान्नां गुरीय्या पत्रमीव्रतम् । कृतकृत्यमिवात्मानं मन्वानाः मन्त्रनेऽथलन् ॥ ४५ ॥ विशुत्यातेन पथिं तौ मेधिता-
धिरिपं गयुः । ततश्चयुष्वा तपश्चेत्त मन्त्रदुहितरोऽभवन् ॥४६॥ शिवशर्माद्वयः स्वर्गच्युतास्ते मृनवस्तव । षषुः स न

पुण्यात्मा लेचरश्चरमः सुतः ॥४७॥ इति पूर्वभवश्रुत्या जानिस्मृतिमर्बाण्य ते । आबकं घर्ममासागाशोकायाः स्वाश्रय
 ययुः ॥ ४८ ॥ भ्रूयेऽप्यदा सभाभाजि घर्मेभाद्भृत्तगजिबत् । ध्वानयन्वियदध्वानं दिष्टयो दध्वान द्रुन्दुभिः ॥ ४९ ॥
 नृपस्तदध्वनये नासुपूज्यागमनशंसिने । दुरोच्छ्रवासात्रनुशानिः श्रूषणनि ददाविष ॥ ५० ॥ रित्वा सिंहासनं ब्रह्मा
 पञ्चपाणि पदान्यथ । ननाम भूपः ककुभं प्रशुपादपवित्रिनाम् ॥ ५१ ॥ उद्गास्वदुस्सवोत्साहं कृत्वा नागपुरं पुरम् ।
 पुत्रमित्रकलत्राणि समाह्वय ससंमदः ॥ ५२ ॥ शृङ्गारसारमातङ्गुराङ्गारुढसज्जनः । भूपः प्रभुं ययौ गायन्तुल्यकृष्यो-
 घमध्यगः ॥ ५३ ॥ युग्मम् ॥ भूपः पुण्यार्णवाचतर्ममध्यवर्नीव स भ्रमन् । प्रभुं प्रदक्षिणीकृत्य प्रणग्योपाविशशतपुरः
 ॥ ५४ ॥ कर्णपियां सुधां वर्षत्यथ तीर्थशतोयदे । कर्णेन्द्रियसं नो केन लोकेनात्रेषु काश्चिदक्षतम् ॥ ५५ ॥ बहन्मध्यैऽ-
 धिकं रागं नीरागोऽन्तेऽपि नैव यः । नरो न रोचते सुख्यै सकुसुम्भमिवांशुकम् ॥ ५६ ॥ चला इति चलाक्षीभ्यश्चिनं
 कर्षक्षमर्षतः । आलिङ्गयते नरो सुमत्या जराजीर्णोऽप्यनीर्षया ॥ ५७ ॥ इत्यादिभिर्जगद्गुरुपदेशैः प्रशान्तधीः ।
 राजये न्यस्य सुतं राजा भेजे भार्यान्वितो व्रतम् ॥ ५८ ॥ विहरन्विशुना साकमशोकाख्यो मुनिर्महीम् । सापत्यया समं
 पत्न्या मुक्तिं मुक्ततापया ययौ ॥ ५९ ॥

इति रोहिणीकथा समाप्ता ॥

प्रथितां वीरनाथेन श्रेणिकस्य पुरः पुरा । यामकार्षोदुमास्वातिः कथा सेत्थमिहोदिता ॥ ६० ॥ ततोऽवसर्पिणी
 तापविपुलन्यापदो भुपः । कुर्वन्शतैर्यौषधमिव क्रमसंचारिवारिजैः ॥ ६१ ॥ प्रसुसमान्तरं चक्षुर्जनानां मोहनिद्रया ।

समुद्रागणयन्दिग्यद्वन्द्वभिचनिडम्भरेः ॥ ६२ ॥ यो मां श्रयति तं दुःखाद्रक्षामीलग्रगामिना । धर्मध्वजोर्ध्वदोल्णेन
 धर्मोपगम्यमायनः ॥ ६३ ॥ ज्ञानस्य केवलाम्यस्य ज्ञानेषु सकलेष्वपि । सर्पता धर्मचक्रेण स्पष्टयंश्चक्रवर्तिताम् ॥ ६४ ॥
 त्रिमोकीद्वुरित्तचान्तभिदे तुन्नयोदयस्पृशाम् । छत्रत्रयेन्दुयिभ्यानां जडमः पूर्वपर्वतः ॥ ६५ ॥ ज्ञानभ्यानवि-
 भूनिभ्यां चामरद्वयं कृतवान् । कीर्तिपुष्पटप्रान्तदशाभ्यामिव वीजितः ॥ ६६ ॥ अस्मी एव सहन्तेऽहिभारं विश्वगुरो-
 रिति । शुभ्रुगपृथ्वा हृत्पुं सचंदेशेषु संचरन् ॥ ६७ ॥ शुद्धश्रद्धारमैः पौरैर्मास्यैरुदामकौतुकैः । यिसुक्तान्योन्यपशून्गैः
 पशूनामपि राजिमिः ॥ ६८ ॥ मूकीकृतनदीपृन्दैः शैलरण्याधिदेवैः । पारावाराधिदेवीभिर्निरुद्धध्वनदूर्मिभिः
 ॥ ६९ ॥ स्थानस्थानोद्यदाशंभरमैः सहचारिमिः । स्वायमानं प्रभुर्धर्मोपदेशं रचयन्कमात् ॥ ७० ॥ पुरः पुरः स्फुरद्द-
 क्रिमियमाणमदोरमयः । देवानायांननार्यांश्च विहारेण व्यभूषयत् ॥ ७१ ॥ पृक्तादशभिः कूलकम् ॥ अर्थं यत्र महातीर्थ-
 राजमानि पदे पदे । असुद्रोऽभूत्समुद्रोऽपि कार्ण्यं हन्तुमिवात्मनः ॥ ७२ ॥ शशुभ्रुगोऽज्यन्ताख्यतीर्थभूधरसंभवाः । यं
 शुनि रचयन्सुषुषुः परितः सरितः शुभाः ॥ ७३ ॥ दीसिर्दिनदिनेन्दूनां मज्जतां पथिमार्गेषु । पृथग्भूत्वेव यत्रास्ति सरो-
 जानजलच्छलात् ॥ ७४ ॥ गादाः पातालपीयूषफुण्डरासां सिपेचिरे । पश्चिमशिलादूरस्तागवापीः पीताम्बसो जनाः
 ॥ ७५ ॥ मदारुन्दुर्भरपिग्याबाकालफल्द्रुमम् । आनन्दनैर्बनैर्षस्य दृश्यते नन्दनं वनम् ॥ ७६ ॥ गिरयो निरयोदाम-
 दुःखादुर्नुमिनिः । गत्राबनिप्रविद्याः प्रक्षयन्ते तीर्थमानिनः ॥ ७७ ॥ नालिकेरीफलस्वन्यः कृपगम्भीरनामयः । मसा-
 र्खलीपुल्लमुष्वा गढाद्याः कस्य न प्रियाः ॥ ७८ ॥ परंकेजायांशस्तप्तमां रदस्येनेष निमित्तः । निषेधतीर्थनेत्राणाम् पदार्थ-

शतदर्शनम् ॥ ७९ ॥ या नेत्रैः प्रकृतिप्रायेः पिवन्तीव नृणां मनः । वारिभ्यः सुधामनोशाभिर्जीवयन्तीव मन्मथम् ॥८०॥ यासां वर्धयतीवास्यशशी संसारसागरम् । तमेवालङ्करोतीव बन्धुरोऽधरचिद्रमः ॥ ८१ ॥ संध्यारागरुचिर्यासां पाणिपादप्रभाभरः । स्त्रीलोकनिन्दास्वाध्याये रुणद्धीव सुनीनपि ॥ ८२ ॥ स्वर्णरत्नैः कृतं यासां देवादकठिनैरिव । संसारदृषणान्यङ्गं विदधातीव तेजसा ॥८३॥ ताभिर्यद्ग्रामरामाभिर्जिता इव सुरस्त्रियः । न लभन्ते प्रियैः सार्धं निद्रां चिन्ताकुला इव ॥ ८४ ॥ तं देशं श्रीसुराप्द्राल्यं सुरासुरद्वृतौ विभुः । पुनः पवित्रयामास विहारकमलीलया ॥८५॥ चतुर्दशभिः कुलकम् ॥ इमाः स्वदानश्रीसहस्रेविनो यत्तदीजुषः । मन्ये पूर्णांयुषः कल्पद्रुमाः स्युर्विचि दानिनः ॥८६॥ दर्शनादाविदेवस्य साधुस्वाध्यायकर्णनात् । यत्सिंघञ्चोऽपि पुण्याप्या हसन्ति शुपतीनपि ॥८७॥ जगद्गुरुहस्तमारोहदुबैः शशुञ्जयाचलम् । स्वोप्तं शुचि सुनिष्पन्नं धर्मक्षेत्रमिवेक्षितुम् ॥ ८८ ॥ त्रिभिविशेषकम् ॥ तादृक्समवसारश्रीभूषणो भगवानथ । मोहादिमृच्छितं विश्वं वाक्सुधाभिरजीवयत् ॥८९॥ पूर्वं प्रयोधितोऽप्येष देशः पूष्यैरलंकृतः । अमुमेधात्रि-मारोडु तदस्यादिश्यतां गुणः ॥९०॥ इति बद्धाञ्जलौ श्रद्धाजलौघविमलात्मनि । शुपतौ पृच्छन्ति स्वामी श्रुतिभाग्य-फलं जगौ ॥ ९१ ॥ युग्मम् ॥ धर्मकल्पद्रुमोद्यानं धर्मकामगवीकुलम् । यं श्रितैर्दृश्यते धर्मचिन्तामणिमहाकरः ॥ ९२॥ महद्भ्योऽपि महीयाभ्यो यत्रारूढैर्भवाणंबः । हृद्येत गोपदप्रग्यो श्रुक्तिः स्पृश्येत पाणिना ॥९३॥ आद्यं लोकाभ्रगमने सोपानं समवाप्य यम् । असिंघनपुण्डरीकाया सुनयः कोटिकोटयः॥९४॥धिग्मुक्तिक्षेत्रभावं मेऽद्याप्यनन्ता हि जन्तवः । आतां भवे भ्रमन्तीति निर्झरै रोदितीव यः ॥९५॥ अहो अस्य सुदृर्भेदः कश्चित्कठिनागुणः । आत्मा त्यक्ततनुयैत्र न

भ्रमः स्यादयोगतो ॥ ९६ ॥ क्रूराज्ञायाः क्रूरगिरः कृष्णाः शीचथरिभराः । पापस्येव चरा यस्मिन्न पदं ददनि द्विकाः
 ॥ ९७ ॥ तिमिद्रो करियादीर पद्मेवाचलराजता । आयो जगद्गुरुर्यत्र तिलकाय स्वयं स्थितः ॥ ९८ ॥ सर्वज्ञा अपि
 तस्याभ्य गिरैरेवा गुणोक्तिषु । आयुस्तेषामपि भितं क्रमोद्यं च यतो वचः ॥ ९९ ॥ अपृभिः कुलकम् ॥ इत्यादिश्या-
 न्यशेषेऽपि देवचण्डेऽचिजिष्ठिसुः । एवं स्य स्थानं पुनः सर्वे तिर्गमत्येवञ्चा ग्युः ॥ १०० ॥ अस्वप्नत्वफलं किं न गृह्णा-
 मीति अग्नरिः । निजि नभियमभ्यर्च्य प्रारंभे प्रेक्षणं पुरः ॥ १ ॥ ततादिकचतुर्वाग्यममहस्तकहेलया । चतुर्गतिक-
 संसारग्रामायेणं गुण व्ययुः ॥ २ ॥ ते च पञ्चमुखेनेव पञ्चशब्देन चञ्चता । वायेन चक्रिरे पञ्चमहापापेभ्यश्चताम्
 ॥ ३ ॥ महामृदप्रयोगारः स कश्चन तदाभवत् । श्रोतुर्जनस्य येनामच्छिशथिलाः कर्मसंशयः ॥ ४ ॥ युगाविजिनवयत्रे-
 न्दुशुभितस्य निरन्तरः । रयः पुण्यार्णयस्येव रराज सुरजञ्चनीः ॥ ५ ॥ अप्यादिनाथमुवतः कृपन्ती कृसदां दशः ।
 वम्ब भाग्यनूरेय नर्तकी भायनर्तनेः ॥ ६ ॥ संक्षिपन्ती चतस्रोऽपि संसारस्य गतीरिव । उद्धतांतिकरद्वन्डा वतनेनर्तकी
 वनो ॥ ७ ॥ मत्तग्रस्वगसुशायीनायोगतिदुर्मलः । अबादयत्तदा वंशं सुवं सुरवांशिकः ॥ ८ ॥ बद्धगुग्याभवत्तत्र
 शीणा मारवादिनी । उसारयितुकामेव श्रोतृन्मंथतिवाहिनीम् १ । सुधागुधिमिवोद्धान्तं गीतमुद्धान्य भाविनाम् । हियेव
 शिल्पं प्राप संसारक्षारसागरः १० ॥ प्रातर्दोषसदृश्राभकरव्यतिकरः स्वयम् । धर्मेणस्याभवत्पत्रारात्रिकं रात्रिकण्टकः ॥ १ ॥
 इति प्रेक्षणमारूपं प्रगम्यादिजिनं मुदा । बभ्रु कृतचिह्नारं श्रीबासुपूज्यं हरिः सुरैः ॥ १ ॥ ब्रामसतिसमन्वाणि श्रमणाः स्वा-
 यिनोऽववत् । गताः महत्प्रभूतिवंधं तपःपुंसः कथा इव ॥ ३ ॥ अश्रसंभेरिव गुणैर्गुणिना जगदीशितुः । एका श्रमेव मूर्तव

साध्वीलक्षमजायत ॥ १४ ॥ शतद्वयीयुतं जज्ञे सत्स्रं पूर्वशालिनाम् । चतुःशतीयुता पञ्चसहस्र्यवधिवेदिनाम् ॥ १५ ॥
 मनःपर्ययवर्षाणां षट्महस्त्री शताधिका । षट्महस्त्राणि साधूनां केवलज्ञानशालिनाम् ॥ १६ ॥ लब्धवैक्रियलब्धीनां शत
 शतगुणी कृतम् । बादलन्धिमतां सप्तचत्वारिंशच्छतानि च ॥ १७ ॥ लक्षद्वयं श्रावकाणां दशपञ्चसहस्रयुक्तम् । बभूवुर्लक्ष्मी
 सप्तद्विंशत्सहस्राः श्राविका इति ॥ १८ ॥ पर्यलक्ष्माथतुःपञ्चाशतं मासेन बर्जितम् । आकेवलाबिहरतः परिवारः प्रभोरभूत्
 ॥ १९ ॥ ततस्त्रिजगतः स्वामीयोधयन्वसुधां क्रमात् । सुस्त्या सक्तेतिमिव प्राप चम्पापुरीवनम् ॥ २० ॥ षड्भिर्भुनिशते
 साकं पादपोपगम श्रितः । पर्यङ्कासनमासीनः प्रपेदेऽनशन प्रभुः ॥ २१ ॥ इति प्रज्ञाय द्रुतेभ्यः कति तत्राशु नाययुः ।
 दुःखिनः पादचारेण प्रत्यासन्ना महीसुजः ॥ २२ ॥ अस्मत्प्रभूर्णा संदेहमिदानीं हन्तु कः । इतीवेन्द्रासनैः प्रापि
 कम्पस्त्यक्ताशने िने ॥ २३ ॥ अवधिज्ञानविज्ञातपीठकम्पनकारणाः । चतुःषष्टिरिष्टाजगसुर्वासवा देवतावृताः ॥ २४ ॥
 अथेन्द्राश्च नरेन्द्राश्च प्रभुं दत्तप्रदक्षिणाः । नत्वा तस्थुर्महाशोकफीलिता इव निञ्चलाः ॥ २५ ॥ अन्ते मासस्य चन्द्रेऽथो
 चराभद्रपदास्थिते । भुक्त्वापादचतुर्दश्यां स्वामी मोक्षोन्मुखोऽजनि ॥ २६ ॥ बादरे काययोगेऽथ स्थित्वा स्थितरासनः ।
 स्वामी रुरोध वाञ्छितयोगौ योगेन यादरौ ॥ २७ ॥ काययोगेन सूक्ष्मेण काययोगं स बादरम् । रुध्वा रुरोध वाञ्छित-
 त्तयोगी सूक्ष्मौ जगद्गुरुः ॥ २८ ॥ तार्त्तीयिकमिदं शुक्लध्यानं सूक्ष्मक्रियाहयम् । प्रभुः क्रमादसु सूक्ष्मकाययोगमसाधयन्
 ॥ २९ ॥ अयोच्छिन्नक्रियं तुर्यं शुक्लध्यानमशिश्रियत् । पञ्चह्रस्वाक्षरोच्चारसमानसमयं विभुः ॥ ३० ॥ क्षीणऋमार्थकर्तन्यो
 विलीनकृशसततिः । अनन्तदर्शनज्ञानवीर्यानन्दो जगद्गुरुः ॥ ३१ ॥ ऊर्ध्वगो बन्धनिध्वंसादेरण्डफलबीजवत् । ऋजुनैव

षण्ण शिल्पीः साकं लोकाग्रमामदत् ॥३२॥ युग्म् ॥ स्वामिना नारकेभ्योऽपि दद्वतानन्दवर्णिकाम् । महानन्दस्य बुभुजे
 स्थयं नररुन्नी तदा ॥३३॥ मोदचेष्टामपि तदाकन्दं संकन्दनादयः । विभोर्वियोगे कुर्वन्तो न शोच्यत्स्वदशामगुः ॥३४॥
 जगत्स्युः कृपास्त्रिगुः सगपिन्त्यातोऽमि किं ततः । दत्त्वास्मभ्यं महादुःखं महानन्दं त्रितः स्वयम् ॥३५॥ स्वर्गस्यापि
 नमन्त्यस्यं या नित्ये नार नृस्यया । चिन्वाश्रुयारिधौ मप्रसुं त्वच्छियोगेऽय संचछति ॥३६॥ धिगंस्मान्नेणवोऽप्येते भ्रातृ
 पण्यतमाः प्रमो । अनुगान्नीच येऽय त्यामस्त्रिन्वासपीठिताः ॥ ३७ ॥ स्वद्राचा दुग्धवर्षिण्या जनन्येव विधोगिनः ।
 भ्रतिषालस्य जगतो गनिः काय भविल्यति ॥३८॥ धर्मदुग्धाच्चिच्यन्त्रेण केवलज्ञानमानुना । त्वया बिना जगन्मोहं ह्वा-
 न्नारत्त्रायतां प्रमो ॥ ३९ ॥ हृदा मन्नाग्रमतमा विश्वतारक नारकाः । प्रमोदं कलयामासुर्ये तनुं त्यजति त्वयि ॥ ४० ॥
 इत्यादियादिर्मदल्यन्हृदयान्गडमनामपि । सुहृदेव रुद्रच्छक्रः स्वहृदेव व्ययोध्यत ॥ ४१ ॥ सप्तभिः कुलकम् ॥ आकन्द-
 तोऽय नृगामान्नयोष्य त्रियुगाग्रिणः । तरकालकृत्ये त्रिदशानादिदशाभियोगिकान् ॥४२॥ यनादानीय गोशीर्षवन्दनैर्ध्यांसि
 नन्दनात् । ऐन्गां ककुदि तैर्गुसा नागय रचिता चिता ॥ ४३ ॥ ऐश्वकाकेभ्यः मायुम्यस्त्रिकोणा दक्षिणादिशि ।
 पथिमायां प्लुःसोयान्येग्यन्तु चिह्निता चिता ॥ ४४ ॥ स्नानं क्षीराम्बुचेनैरिलेपं गोशीर्षवन्दनैः । शक्र स्वामितनोऽम्बके-
 ऽयंपामन्येऽय नाकिनः ॥ ४५ ॥ देवदृष्येण देवेन्द्रो हंसोऽङ्गनाथ्यवामयत् । जिनात्रं सुमनोरबभूवणेरप्यभूययत् ॥४६॥
 मूर्धिमदिः मनोभक्तिरेविष्यसुकुलैरिव । रत्नैश्च रचयान्बहुम्ब्रिदशाः शिषिकांश्रयम् ॥ ४७ ॥ नत्वा कृत्वा प्रसुं मूर्ध्नि
 शिषिकायां हृदिर्न्यषात् । अन्यान्डिककयोः मायुंयुंषक्रचिन्त्रियुः सुगं ॥४८॥ महत्स्वबाणा तीर्थेशशिषिकासुहृथो हरिः ॥

ऊहे सुरसहस्राभ्यां तचान्यच्छिविकाद्वयम् ॥ ४९ ॥ सुरमित्रिषु ददानासु परितस्तालारासकान् । पुरः सुपर्वगन्धर्वर्षणे
तूर्यत्रयोयते ॥ ५० ॥ कुर्वत्सु त्रिदशेज्ज्वरे चीरतीरणघोरणीः । यक्षकर्दमविच्छदर्दान्पुरः कुर्वत्सु केषुचित् ॥ ५१ ॥
केपुचिद्विदधानेषु धूपोत्क्षेपं पुरः पुरः । विभोस्परि विभ्रत्सु शुभ्रच्छत्राणि केषुचित् ॥ ५२ ॥ शिबिकां परि वर्षत्सु केषु-
चित्कुसुमम्रजः । हन्त्रीं निःशेषदोषाणां शेषां गृह्णत्सु केषुचित् ॥ ५३ ॥ शानानाविधां शुच्येष्टां स्पष्टयत्सु च केषुचित् । हरिः
सुराश्च शिबिकात्रयं निन्युश्चिताः प्रति ॥ ५४ ॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ चितायामुचितशोध पूर्वस्यां पूर्वदिक्प्रपतिः । न्यधात्प्रसृतनुं
साधूनपे देवाश्रिताद्वये ॥ ५५ ॥ अग्निरग्निकुमारैर्द्राग्बायुर्वायुकुमारकैः । चितासु चिक्षिपे पूरः कर्पूराणां सुरैः ॥ ५६ ॥
चितात्रयस्य तस्योच्चैः प्रसृता घूमचल्यः । दधुः सहुः खयोमुक्तवेणिपाशत्रयोपमाश्च ॥ ५७ ॥ अम्रलिहमहाकीलाचक्रवालैर्न-
ताश्चिताः । मूर्ता लोमत्रयीशोककृशानव इवाज्वलन् ॥ ५८ ॥ दग्धेषु बहिर्कीलाभिरस्थिभ्योऽन्येषु घातुषु चिता द्यध्यापयन्मेघ-
कुमाराः क्षीरधेज्जलैः ॥ ५९ ॥ अधिमाणवकस्तम्भं घृत्तवज्रसमुद्रके । न्यस्य पूजयितुं स्वस्य जयमङ्गलहेतवे ॥ ६० ॥ अथोपरित-
नीं शक्रः श्रेयोबीजमिवाग्रहीत् । जिनेन्दोर्दक्षिणां दंष्ट्रामीशानेन्द्रस्वदक्षिणाम् ॥ ६१ ॥ युग्मम् । जगृहेऽधस्तनीं दंष्ट्रामवामां
चमरेश्वरः । यत्सिस्तु वामामन्ये तु शक्रा दन्तान्यथोचितम् ॥ ६२ ॥ अगृह्णन्कीकसकणान्सुपर्वाणः परे प्रभोः । भस्मलेशा-
न्नरेशास्तद्दमुरेणुंश्चापरे नराः ॥ ६३ ॥ रेणूनां ग्रहणेनैव मर्त्यैः स्वाते कृतेऽद्भुते । रत्नस्तूपं व्ययुः शक्राश्रितास्थाने जिने-
शितुः ॥ ६४ ॥ कौमारैऽष्टादशादानां लक्ष्माण्यथ विभोर्व्रते । चतुःपञ्चाशदित्यायुर्वाससलब्धलक्ष्यभूत् ॥ ६५ ॥ श्रेयांस-
निर्भृतेरासीदासुपूज्यस्य निर्वृतिः । सागरेषु व्यतीतेषु चतुःपञ्चाशति प्रभोः ॥ ६६ ॥ इति प्रशस्तिमालिन्य रत्नस्तूपे

पया जिग्नेः साकं त्योकाप्रमामदत् ॥३२॥ युग्मम् ॥ स्यामिना नारकेभ्योऽपि ददतानन्दवर्णिकाम् । महानन्दस्य वृमुजे
 स्वयं नररुन्नी तदा ॥३३॥ मोहचेष्टामपि तदाक्रन्दं मक्रन्दनादयः । विभोर्वियोगे कुर्वन्तो न शोच्यरबदशामयुः ॥३४॥
 जगठन्युः ह्यामिन्धुः स्यामिन्ध्यातोऽसि किं ततः । दर्यासम्भं महादुःखं महानन्दं श्रितः स्वयम् ॥३५॥ स्वर्गस्यापि
 नमस्यस्य या निग्ये नाथ नृस्यया । विश्वाश्रुयारिषीं मद्रुकुं त्वच्छियोगेऽयं सेच्छति ॥३६॥ धिगस्मान्द्रेणबोऽप्येते भान्ति
 प्रयत्नमाः प्रमो । अनुगालीय येऽत्र त्यामसन्निश्वासपीडिताः ॥ ३७ ॥ त्वद्वाचा दुग्धवर्षिण्या जनन्येव वियोगिनः ।
 अत्रिपान्न्य जगतो गतिः काय भयिष्यति ॥३८॥ धर्मदुग्धाधिचन्द्रेण केवलज्ञानभानुना । त्वया विना जगन्मोहृच्चा-
 न्नाकराप्रतां प्रमो ॥ ३९ ॥ इहा महाप्रमताया विश्वतारक नारकाः । प्रमोदं कलयामासुर्ये तनुं लजति त्वयि ॥ ४० ॥
 इत्यादिपाणिर्भदलयन्तदयान्यडमनामपि । सुष्टदेव इदच्छक्रः स्वहृदेव व्ययोध्यत ॥ ४१ ॥ ससन्निः कुलकम् ॥ आक्रन्द-
 तोऽयं नृगप्रान्त्रोप्य यियुगाधिपः । तत्कालहृन्पे त्रिदशानादिदेशाभियोगिकान् ॥४२॥ धनादानीय गोशीर्यचन्दनैर्धांसि
 नन्दनात् । पंग्यां ककुभि तैर्गृत्ता नाथाय रचिता चिता ॥ ४३ ॥ ऐश्वर्यकोणा दक्षिणादिदिशि ।
 पश्चिमयां वतुःक्षोणान्पेगस्तु चिह्निता चिता ॥ ४४ ॥ स्नानं क्षीरान्मुधेनैरिलेपं गोशीर्यचन्दनैः । शक्र स्यामितनोऽक्र-
 ंपेयामन्वेऽय नाक्तिनः ॥ ४५ ॥ देवदृष्येण देवेन्द्रो ईसाङ्कनाध्यवामयत् । जिनाङ्गं मुमनोरबभूयैरथभूययत् ॥४६॥
 वर्णिमद्भिः प्रमोर्भक्तित्रिषिष्यमुग्रैरिष । रत्नैश्च रचयांश्चक्रुस्त्रिदशाः शिषिकाप्रथम् ॥ ४७ ॥ नरत्वा कृत्या प्रसुं मूर्ध्नि
 क्षिषिकायां हरिर्न्यथात् । अन्यान्निष्ठबिह्वयोः माधुयुंष्यश्चबिह्वयोः सुरा ॥४८॥ साहजवाणां तीर्थेशशिषिकामुद्दधी हरिः ॥

ऊहे सुरसहस्राभ्यां तच्चान्यच्छिविकाद्वयम् ॥ ४९ ॥ सुरन्निषु ददानासु परितस्तालारासकान् । पुरः सुपर्वगन्धर्वगणे
तूयत्रयोद्यते ॥ ५० ॥ कुर्वत्सु त्रिदशैश्वरे चीरतोरणधोरणीः । यक्षकर्दमविच्छर्दान्युरः कुर्वत्सु केषुचित् ॥ ५१ ॥
केषुचिद्विदधानेषु धूपोत्क्षेप पुरः पुरः । विभोस्परि बिभ्रत्सु धुम्रच्छत्राणि केषुचित् ॥ ५२ ॥ शिबिकां परि बर्षत्सु केषु-
चित्कुसुमन्नजः । हन्त्रीं निःशेषदोषाणां शेषां गृह्णत्सु केषुचित् ॥ ५३ ॥ शानानाविधा शुचिच्छेष्टां स्पष्टयत्सु च केषुचित् । हरिः
सुराश्च शिबिकात्रय निन्युश्चिताः प्रति ॥ ५४ ॥ पञ्चभिः कुलकम् ॥ चितायाम्बुचितशोध पूर्वस्यां पूर्वदिक्पतिः । न्यधात्प्रसुतनुं
साधूनप्ये देवाश्चिताद्वये ॥ ५५ ॥ अग्निरग्निकुमारैर्द्राग्युर्वायुकुमारकैः । चितासु चिक्षिपे पूरः कर्पूराणां सुरैः ॥ ५६ ॥
चितात्रयस्य तस्योच्चैः प्रसृता धूमवह्यः । दधुः सद्गुः खयोमुक्तवेणिपाशत्रयोपमाम् ॥ ५७ ॥ अभ्रलिरमराकीलाचक्रबालेन
ताश्चिताः । मूर्तां लोकत्रयीशोककृशानव इवाञ्ज्वलन् ॥ ५८ ॥ दग्धेषु वह्निकीलाभिरस्थिर्योऽन्येषु धातुषु चिताद्यध्यापयः मेघ-
कुमाराः क्षीरधेजलैः ॥ ५९ ॥ अधिमाणवकस्तम्भ धृत्तवज्रसमुद्रके । न्यस्य पूजयितुं स्वस्य जयमकलहेतवे ॥ ६० ॥ अथोपरित-
नीं शक्रः श्रेयोबीजमिवाग्रहीत् । जिनेन्दोर्दक्षिणां दष्टामीशानेन्द्रस्त्वदक्षिणाम् ॥ ६१ ॥ युग्मम् जगृहेऽथस्तनीं दष्टामबामां-
चमरेश्वरः । वलिस्तु वामामन्ये तु शक्रा दन्तान्यथोचितम् ॥ ६२ ॥ अगृह्णन्कीकसकणान्सुपर्वाणः परे प्रभोः । भल्लशेशा-
न्नरेशास्तद्भूरेणश्चापरे नराः ॥ ६३ ॥ रेणूनां ग्रहणेनैव मर्त्यैः स्वाते कृतेऽद्भुते । रत्नस्तूप न्यधुः शम्भाश्चितास्थाने जिने-
शितुः ॥ ६४ ॥ कौमारेऽष्टादशाद्धानां लक्षाण्यथ विभोन्नते । चतुःपञ्चाशदित्यायुर्द्राससत्यन्दलक्ष्यभृत् ॥ ६५ ॥ श्रेयांस-
निर्बृतेरासीदासुपूज्यस्य निर्दृतिः । सागरेषु व्यतीतेषु चतुःपञ्चाशति प्रभोः ॥ ६६ ॥ इति प्रशस्तिमालिल्य रत्नस्तूपे

जगत्पतेः । खेत्तुनिर्वाणरूपाणकारिणः परिपाणयः ॥ ६७ ॥ त्रिभिर्विशेषकम् ॥ लब्धिर्महोदयपदस्य बभूव भर्तु-
 र्गियुद्धमठिगदसंमदपूरुषाणां । नन्दीश्वरे श्रुवज्जिनेश्वरमन्दिरेषु, यात्रां पवित्ररुचयोऽष्टदिनानि कृत्वा ॥६८॥ श्रीवासु-
 पूरणपरितं परिपूर्णमितदाणदने 'सततमन्तरनुसरन्तः । रोमाञ्चरग्यमहसः सह सर्वदैवैः, स्थानं ययुर्निजनिजं जयिनः
 सुरेन्द्राः ॥ ६९ ॥ युग्मम् ॥

इति दण्डाधिपतिश्रीमदाणदनसमग्र्यधितश्रीविजयसिंहसूरिशिष्यश्रीयार्धमानसूरिविरचिते

श्रीयासुपूज्यचरित आणदनाद्रे महाकाव्ये महोदयलब्धियर्णनो नाम चतुर्थः सर्गः ॥

श्रीनारोन्त्रनुनीन्द्रगच्छतिलकः श्रीवीरसूरिर्धर्मो यसाहोयमयाप्य मण्डलपतिर्जज्ञे यतिश्चचिगः । तच्छिष्यः परमारवंश-
 चिदादः श्रीपर्यमानप्रसु-स्तुष्टोदययर्तैरुत्तरणिः श्रीरामसूरिस्ततः ॥ १ ॥ चन्द्रः कुबलयोदयोधे चन्द्रसूरिरभूदथ ।
 ततः रामसुगाग्मोधिदैवसूरिर्मुनीश्वरः ॥२॥ पशूवामयदेवाग्यः सूरिर्भूरियुगस्ततः । श्रीह्रिमसूरिर्घटात्प्रां द्याचरत्वी
 मूसुजा ममम् ॥३॥ श्रीनाग्यनेश्वरः सूरिरथानि मुनिप्रसुः । रूपे वचसि च प्राप जयपदं जनेषु यः ॥४॥ गुरुर्धिय-
 मिहोऽनूगशकं नियमेन्द्रकम् । सर्वत्र स्वमस्त्वया विडम्बनमनोऽम्बुधी ॥५॥ निस्तन्द्रोऽजनि देवेन्द्रसूरिर्नम्रुत्वमण्डपे ।
 शिष्यत्वात् कथित्यधीः माकं वरतृन्यसंपदा ॥६॥सूरैर्विजयसिंहस्य शिष्यो युव्राजया ततः । सूरिः श्रीवर्धमानोऽस्मिन्गच्छे
 यामिच्छतां दधी ॥ ७ ॥ उदगाद्रिषि श्रीमान्म नन्याद्दुदयप्रसुः । यत्रोदगी वषोभानुर्भयान्भोजानि भासयेत् ॥ ८ ॥
 अस्मिन्गुणधे नक्तः श्रीगङ्गकृष्णेऽवचत् । वायुल्यां एतदुक्त्वा धर्माग्निविधियुः सुधीः ॥९॥ योऽकारण्यन्वशापीरन्वेष्यं

चतुर्थःसर्गः
 ॥३२०॥

१३५
 ॥३२०॥

संगमखेटके । तस्मै हलशतशोर्णां चतुर्वाटीगुंतां ददौ ॥ १० ॥ तद्भूरुद्रघोन्मर्दी कपर्दी येन कारितम् । वैत्यं युगाविशेषस्य
ग्रामे वटसराम्बिधे ॥ १९ ॥ तत्पुत्र आश्रदेवोऽभूद्राश्रचन्मग्न्यास्पदम् । राणुका गेहिनी तस्य पुण्यश्रीरिष देहिनी ॥ १२ ॥
तत्सदुर्वेवचन्द्रोऽभूच्चिस्तन्द्रो धर्मकर्मणि । पद्मिनी पद्मिनीवास्य प्रिया शीलप्रियो गृहम् ॥ १३ ॥ अत्बारा जशिरे विश्व
नन्दना नन्दनास्तयोः । भव्यजीवमनःशुद्धयोर्धर्मभेदा इवाग्निः ॥ १४ ॥ तेषु ज्येष्ठोऽजनि श्रीमानम्बडः सचिवाग्रणीः ।
अद्वितीयो विवेकेन द्वितीयो जहणस्ततः ॥ १५ ॥ पद्मादाहादनो जातिमण्डनं दण्डनायकः । मन्त्री धर्मधुराधुर्यस्तुर्यः
प्रहादनः पुनः ॥ १६ ॥ ज्येष्ठे स्वर्गश्रियं प्राप्ते श्रीमदम्बडमन्त्रिणि । विशेषाद्धर्मधुर्येवमाहादनसुधीर्दधौ ॥ १७ ॥
यत्कीर्तिव्रततिथारापद्रस्थानकसंभवा । न्यायधर्माभूतैः सिक्ता विस्तृता विश्वमण्डये ॥ १८ ॥ यः श्रीसत्यपुरे वीरप्रासादे
नाभिनन्दनम् । धारापद्रे च नाभेयचैत्ये श्रीपार्धनायकम् ॥ १९ ॥ तथा चन्द्रप्रभस्वामिसीमधरयुगन्धरान् । अम्बिका-
भारतीमूर्तीर्दिव्यस्फूर्तीर्व्यधापयत् ॥ २० ॥ युग्मम् ॥ नाभीपद्मे यथात्मानं योगी ध्यायत्यहनिशम् । पद्मकोशे तथा
योऽयमादिनाथं स्वकारितम् ॥ २१ ॥ ग्रामे वटसरे नास्ति तथा संगमखेटके । येनोदधे संमं पूर्वैश्चैत्यद्वन्द्वं जिनान्वितम्
॥ २२ ॥ अणहिल्लपुरे लक्ष्म्यास्तिलकं प्रेयसां निधिः । स्वगुरोर्वसतिर्येनोदधे भक्तिशुभात्मना ॥ २३ ॥ लेखयत्यमलज्ञान-
दानभृत्युस्तकानि यः । अगण्यपुण्यलक्ष्म्याप्त्यै शासनाभीच सर्वदा ॥ २४ ॥ प्रासादः शुशुभे येनोद्भूतः श्रीवासुपूज्ययुक् ।
पत्नस्य पुरो राशो रत्नवानिव शेखरः ॥ २५ ॥ अमेयं स्पृहयंज्ञेयः श्रीमदाहादनो गुरुम् । श्रीवर्धमानसूरिं स भक्त्या-
भ्यर्धितवानिति ॥ २६ ॥ जीर्णोद्धार इहाणहिल्लनगरे श्रीवासुपूज्यप्रभोः, प्रासादस्य भवद्वचनतः स्वश्रेयसे कारितः ।

नृपं तगरिनस्य गुण्ययत्नां कुर्यात् जीर्णोद्भृतिं, कृत्येऽस्मिन्निपुणा यतो गणधराः स्युः सूत्रधारा ध्रुवम् ॥२७॥ ततोऽसौ
निधिनिर्यक्तमंगपे (१२००) विष्णुमत्सरं । आचार्यैश्चरितं चक्रे वासुपूज्यविभोरिदम् ॥२८॥ चतुरा वाचयन्त्वेतच्छ्रुत्वा
स्यान्त्या नयन्त्यदि । शब्दप्रमाणसाहित्यागमज्ञाः शोचयन्तु च ॥२९॥ यावत्पूर्याद्भिणेऽस्मिन्नसमतमतमोगोमयालेपनाद्रे,
मायमंगणगुण्यी स्फुरद्भुक्तुमे सुञ्चतीन्दुप्रदीपम् । प्रातःश्रीः सांध्यरागप्रष्टमरयुष्टणे भानुकुम्भं च तुष्टयै, धर्माधी-
नस्य तारञ्जिनचरितमिदं मज्जुल्लोके सुदे स्तात् ॥३०॥ मर्वाक्षरगणनायां जयति श्रीवासुपूज्यचरितमिदम् । वेदनिधि-
वेदबाणा [५४०,४] नीताद्ग्रन्थसंपूर्णम् ॥३१॥

॥ इति श्रीवासुपूज्यचरित्रं समाप्तम् ॥

इति श्रीवासुपूज्यचरित्रं समाप्तम्